Jack London

SEÇİLMİŞ ÖYKÜLER

cem yayınevi

JACK LONDON 1876 - 1916

Asıl adıyla *John Griffith Chaney*, San Francisco'da doğdu. Üvey babasının soyadı aldı ve yaşamı boyunca bu adı kullandı. 14 yaşında okulu terk ederek tam anlamıyla serserilik etmeye başladı. Bulaşıkçılıktan, ütücülüğe, istiridye korsanlığından, bu hırsızları kovalayan polis örgütüne kadar çeşitli işlerde çalıştı. Dönemin ekonomik krizlerinden etkilenen kitlelerin oluşturdukları "işsizler ordusu"na katılıp, neredeyse tüm ABD'yi dolaştı. Okyanus aşırı çalışan gemilerde tayfalık yaptı.

19 yaşında, ortaöğrenimini dışarıdan sınavlara girerek bitirdi. California Üniversitesi'ne kaydını yaptırdı ama serüvenci ruhu ağır bastığı için üniversiteyi bırakıp, Klondike'ta altın arayanlara katıldı. 1897-98'i Alaska'da geçirdi. Alaska'dan döndükten sonra kendini tamamen yazarlığa verdi, yaşamının geri kalan 17 yılında elliden çok kitabı yayınlandı.

22 Kasım 1916'da, aşırı dozda uyuşturucu kullanımı nedeniyle öldü. Dostları dahil, pek çok kişi ölümünün bir intihar olduğuna inandı.

JACK LONDON KİTAPLIĞI

SEÇİLMİŞ ÖYKÜLER
Jack LONDON

İngilizce aslından çevirenler:
Deniz Tuncel • Gönül Acar
Emek Ayşe Yıldız • Esra Dağhan Özbey
Ali Şan • Murat İnceayan • Kadir Kıvılcımlı

1. Basım: Nisan 2012, Cem Yayınevi
ISBN 13: 978-975-406-905-1
Düzelti: Kadir Kıvılcımlı
Dizgi / Kapak Tasarım: Cem Yayınevi
Baskı: Umut Matbaası (212) 637 09 34
Sertifika No: 22826

CEM YAYINEVİ
İpek Sokağı No: 8/A
34433 Beyoğlu - İstanbul
Tel: (212) 293 41 70 Faks: 244 15 33
www.cemyayinevi.com
info@cemyayinevi.com
Sertifika No: 10823

JACK LONDON

SEÇİLMİŞ ÖYKÜLER

cem yayınevi

Bu seçkide yer alan öykülerden;

Beyaz Sessizlik, Kralın Karısı, Kuzey'in Odysseia'sı öyküleri ***Kurdun Oğlu***; *Şafak Kızı, Pişman Olmayan Jan, Yaralı Yüz* ve *Kadınların Aşağılanması* öyküleri ***Atalarının Tanrısı*** kitabından alınmış, kitapların çevirileri Deniz Tuncel tarafından yapılmıştır.

Palavracı Nam-Bok, Büyü Üstadı, Yaşlı Adamlar Birliği ve *Ligoun'un Ölümü* öyküleri ***Soğuğun Çocukları***; *Sarı Bandana* öyküsü ise ***Balık Devriyesi Hikâyeleri*** kitabından alınmış, her iki kitap da Gönül Acar tarafından çevrilmiştir.

McCoy'un Soyu, Mauki ve *Kaçınılmaz Beyaz Adam* öyküleri ***Güney Denizi Hikâyeleri*** kitabından alınmış, Türkçede ilk kez yayınlanan *Japonya Açıklarında Meydana Gelen Bir Tayfun Hikâyesi* öyküsüyle birlikte Emek Ayşe Yıldız tarafından çevrilmiştir.

Kuzey Rüzgârları Ülkesi, Batard ve *Bin Düzine* öyküleri Esra Dağhan Özbey tarafından çevrilen ***İnsanın Sadakati*** kitabından alınmıştır.

Dok İşçisi Dan Cullen isimli öykü ***Uçurum İnsanları***, *Gece Geçen Serseriler* isimli öykü ise ***Yol***'dan alınmış, her iki kitabın çevirileri Ali Şan tarafından yapılmıştır.

Golyat isimli öykü Murat Inceayan tarafından çevrilen ***Devrim ve Diğer Yazılar***'dan alınmıştır.

İlk kez yayınladığımız *Bir Kalem Pirzola, Güneşin Oğlu* ve *Kuzey Mucizesi* isimli öyküler ise seçkiyi hazırlayan Kadir Kıvılcımlı tarafından çevrilmiştir.

İÇİNDEKİLER

SUNU	7
Japonya Açıklarında Meydana Gelen Bir Tayfun Hikâyesi	9
Beyaz Sessizlik	15
Kralın Karısı	29
Şafak Kızı	49
Kuzey'in *Odysseia*'sı	61
Pişman Olmayan Jan	97
Yaralı Yüz	107
Kadınların Aşağılaması	121
Kuzey Rüzgârları Ülkesi	145
Batârd	165
Palavracı Nam-Bok	183
Büyü Üstadı	201
Yaşlı Adamlar Birliği	215
Ligoun'un Ölümü	233
Bin Düzine	245
Dok İşçisi Dan Cullen	267
Sarı Bandana	273
Gece Geçen Serseriler	285
Golyat	307
McCoy'un Soyu	335
Bir Kalem Pirzola	369
Mauki	391
Kaçınılmaz Beyaz Adam	409
Güneşin Oğlu	419
Kuzey Mucizesi	447

SUNU

John Griffith London 1876'da doğdu. Düzgün bir eğitim almayan London, kendi kendisini yetiştirdi. Yollarda serserilik etti, hapse girdi. Küçük teknesiyle önce hırsızlık yaptı, sonra hırsızları kovaladı. Alaska'ya altın aramaya gitti. ABD'ye dönüşünden sonra yaşamını yazarlıkla kazanmaya başladı. Planlarını kendi çizdiği teknesiyle okyanusları dolaştı. Binbir serüven peşinde sürdürdüğü yaşamını çok genç yaşta, 1916'da yitirdi.

London dünyaca ününü daha çok romanlarına borçludur. Yayınevimiz tarafından yayımlanan *Demir Ökçe*, *Deniz Kurdu*, *Beyaz Diş*, *Martin Eden* gibi romanları pek çok dile çevrilmiş, baskı üstüne baskı yapmıştır. Oysa, London'un yazarlığının başlangıcı hikâye türündeki eserleriyle olmuştur.

Ulaşabildiğimiz en eski hikâyesi, 1893'te bir gazetede yayımlanan ve ödül de kazanan *Japonya Açıklarında Meydana Gelen Bir Tayfun Hikâyesi*'dir. Henüz 17 yaşındaki London'un daha sonraları da sık sık işleyeceği bir konuyu ilk kaleme alışıdır bu.

London'un dergilerde yayımlanan hikâyelerinden sonra, ilk kitabı da hikâye türünde olmuştur: 1900'de yayımlanan *Kurdun Oğlu*. London'un ileride yayımlayacağı kitapların büyük bölümünü hikâye ve uzun hikâye türünde kitaplar oluşturacaktır.

London, çoğunluğu yazarlığının ilk döneminde yoğunlaşmak üzere toplam 197 hikâye kaleme almış, özellikle Alaska'daki yaşamını hikâye türünde metinlerle anlatmayı seçmiştir. Öncelikle beyaz adamların serüvenlerini anlatan London, giderek Alaska'daki kadınları, sonunda Kuzey Amerika yerlilerini de hikâyelerine konu etmeye başlamıştır.

Hikâyelerinde olayları düş gücüyle süslemeden, olduğu gibi aktarmaya çalışan London yalın anlatımı. argoyu yerinde kullanması ve hiç eksik etmediği mizah duygusuyla kolay anlaşılan bir biçem tutturmuştur.

Hikâye yazma yoğunluğu giderek düşse de, London hikâye yazmayı hiç bırakmamıştır. Sağlığında yayımlatamadığı kimi hikâyeleri, ailesinin izniyle ölümünden yıllar sonra dergilerde yayımlanmaya devam etmiştir.

Bu seçkide, London'un hikâyelerindeki yoğunluk dönemlerini yansıtmaya çalıştık: Seçkideki hikâyelerin çoğu London'un gençlik dönemine aittir ve Alaska' da geçer. Ayrıca London'un çok tanınan boks ve denizcilik hikâyelerinden örnekler de seçkide yer almaktadır. *Yol* ve *Uçurum Insanları* gibi yazınsal bir türe tam olarak sokulamayacak özyaşamsal kitaplarından da, hikâye türüne girecek örnekler sunduk.

Seçilmiş Öyküler'in hazırlanmasında zamandizinsel bir yöntem izleyerek hikâyeleri yayımlanma tarihlerine göre sıraladık. Az önce sözünü ettiğimiz ilk hikâyesinden başladık ve ölümünden sonra yayımlanan hikâyelerinden bir örnekle seçkimizi sonlandırdık. *Kuzey Mucizesi* adını taşıyan bu son hikâye, *Vahşetin Çağrısı* kitabının başkahramanı John Thornton'un bir başka metinde yeniden gözükmesiyle de ilgi çekicidir.

Toplam yirmi beş hikâyeden oluşan seçkimizi zevkle okuyacağınızı umuyoruz.

JAPONYA AÇIKLARINDA MEYDANA GELEN BİR TAYFUN HİKÂYESİ (*)

Sabah vardiyasında dört kampanası çalmıştı. Güverte vardiyasındakilere orsa alabanda eğlenmek, tekmil tayfanın da filikaların yanında hazır olması için emir geldiğinde kahvaltımızı henüz bitirmiştik.

Dümencimiz, "İskele! İskele alabanda!" diye haykırdı. "Gabya yelkenlerini ıskotaya çekin! Kontra flok yelkenini toplayın! Flok yelkenini rüzgârın tersine çevirin ve pruva yelkenini toplayın!" Böylece 10 Nisan 1893'te *Sophie Sutherland* adlı ıskunamız Japonya açıklarında, Jerimo Burnu yakınında orsa alabanda eğlendi.

Sonra bir koşuşturma, bir kargaşadır koptu. Altı filika için on sekiz adam vardı. Kimi halatlı makaralara kanca takıyor, kimi palamarları alarga ediyordu; filika dümencileri ellerinde filika pusulaları ve su fıçılarıyla, kürekçiler de kumanyalarla göründü. Avcılar iki ya da üç çifte, bir tüfek ve ağır cephane kutusunun altında yalpalıyordu. Taşıdıkları yük kısa sürede gamseleleri ve tek parmaklı eldivenleriyle filikalara düzenli bir şekilde yerleştirildi.

Dümenci son emirlerini verdi ve yerlerimizi alabilmek için üç çift kürek çekerek uzaklaştık. Filikamız orsadaydı, bu yüzden ötekilerden daha çok kürek çekmemiz gerekiyordu. Bocadaki birinci, ikinci ve üçüncü filikalar kısa sürede denize açılmış, omurgalarına enlemesine aldıkları rüzgârla güneye ve batıya

(*) İlk defa 11 Kasım 1893'te *San Francisco Morning Call* gazetesinde yayımlanmıştır.

doğru ilerlerken, kaza olursa filikalar uygun bir rüzgârla geri gelebilsinler diye ıskuna da boca yönüne kayıyordu.

Harikulade bir sabahtı fakat filika dümencimiz doğan güneşe bakınca başını kaygılı biçimde salladı ve kehanette bulunuyormuşçasına homurdandı: "Sabah doğan kızıl güneş sana ibret olsun denizci!" Güneşin öfkeli bir ifadesi vardı, o köşedeki birkaç ahmak, tüylü "kara bocurgat" bozulmuş ve korkmuş görünüyorlardı, çok geçmeden ortadan kayboldular.

Jerimo Burnu kara, korkutucu başını denizin derinliklerinden gelen devasa bir canavar misali, uzakta, kuzey açıklarına doğru kaldırıyordu. Kışın yağan, güneşin henüz tamamen eritmediği kar parlayan beyazlıklarla yer yer kaplıyordu burnu, denize doğru esen hafif rüzgâr bu beyazlıkları süpürüyordu. Devasa martılar, karaya varmadan önce yarım milden fazla meltemde kanatlarını çırparak ve perdeli ayaklarını suya çarparak yavaşça göğe yükseldi. Martıların sesleri henüz uzaklaşmıştı ki bir deniz bıldırcını sürüsü yükseldi göğe, kanatları ıslık çalarak rüzgârın estiği yöne doğru uçtular, orada da büyük bir balina sürüsü eğleniyordu, fışkırttıkları suyun sesi buhar makinelerinden çıkan gaz sesine benziyordu. Bir deniz papağanın cırtlak, ahenksiz çığlıkları kulaklarımızı tırmaladı, hemen önümüzdeki yarım düzine fok balığını da alarma geçirdi. Suları yararak ve tamamen suyun dışına sıçrayarak uzaklaştılar. Bir martı ağır ağır uçarak etrafımızda uzun görkemli daireler çizdi ve memleketten yadigâr bir İngiliz serçesi üst güvertenin baş tarafına tünedi, başını bir yana uzatıp neşeyle cıvıldadı. Çok geçmeden filikalar fokların arasındaydı ve güneyden bocaya kadar her yerde silah sesleri duyuluyordu.

Rüzgâr yavaşça artıyordu, saat üç gibi, filikamızda bir düzine fokla geri mi dönsek yoksa devam mı etsek diye düşünürken ıskunanın mizanasına geri dönün bayrağı çekildi. Bu, rüzgârın artması ve barometrenin düşmesiyle, dümencimizin filikaların selametinden endişelenmeye başladığının kesin bir göstergesiydi.

Camadan vuran rüzgârla yola çıktık. Filika dümencimiz dişlerini sıkmış oturuyordu, dümen kolunu iki eliyle sıkı sıkı kavramıştı. Huzursuzluk okunan gözleri tetikteydi. Bir dalganın üstünde yükselince önce önümüzdeki ıskunaya, ardından ıskota halatına, sonra da filikanın kıç tarafına bir göz attı. Rüzgârın kıç tarafta yarattığı kara dalgacıklar, yaklaşan ani bir rüzgârın veya bizi boğmakla tehdit eden köpüklü bir dalganın habercisiydi. Dalgalar muhteşem bir karnaval düzenliyordu, bin türlü maskaralık ediyorlardı, çılgınca bir neşeyle dans ederek bir yukarı bir aşağı, sağa, sola, her yöne ve her yerde birbirlerini deli gibi kovalıyorlardı; ta ki okyanusun çarpan kalbinden su yeşili bir dalga süt beyazı köpükten tepesiyle gelip ötekileri gözden silene dek. Fakat her şey bir anda olup bitiyordu; çünkü dalgalar yeni biçimlerde yeniden ortaya çıkıyorlardı. Dalgalar güneş ışınlarında gezintiye çıkmışlardı. Su yüzeyindeki büyük küçük her kırışıklık, her küçük çisenti veya serpinti erimiş gümüşü andırıyordu. Denizin koyu yeşil rengini yitirip göz kamaştırıcı gümüşi bir suya dönüştüğü yerde gözden kaybolup yabani, kurşuni bir çalkantıya dönüşmek pahasına dolaşıyorlardı güneş ışınlarında. Çalkantıda yiteceği önceden malum olmuş gibi her dalga yükselip kırılıyor, sonra da geçip gidiyordu. Batıdan ve kuzeybatıdan hızla gelen fırtına habercisi kara bulutların güneşi kapatmasıyla bu tantana, parıltı ve gümüşi ışık kayıplara karıştı.

Az sonra ıskunaya ulaştık, gemiye en son biz çıkmıştık. Birkaç dakika içinde fokların derileri yüzülmüş, filikalarla güverte yıkanmıştı. Biz de yıkanıp üstümüzü değiştirmiş, kasara güvertesinin kulakları sağır eden motorunun altında sıcak, doyurucu bir akşam yemeğine oturmuştuk. Iskuna çoktan denize açılmıştı, sabah olmadan güneye doğru yetmiş beş mil yol almamız gerekiyordu. Böylece avlamak için iki gündür peşlerinde dolaştığımız fokların tam ortalarına düşecektik.

Gece vardiyasında sekizden gece yarısına dek olan ilk nöbet bizimdi. Rüzgâr biraz sonra hafif şiddetli esmeye başladı, dümencimiz kıç tarafta bir aşağı bir yukarı dolanıyordu, o gece

pek uyumayacak gibiydi. Gabya yelkenleri çok geçmeden iskotaya çekildi ve sıkıca bağlandı. Ardından kontra flok yelkeni toplanıp sarıldı. Bu sırada oldukça büyük dalgalar gelip ara sıra güverteye çarpıyor, güverteyi su altında bırakıp filikaları parçalamakla tehdit ediyorlardı. Saat on birde filikaları baş aşağı çevirip fırtına palamarlarıyla bağlamamız emredildi. Bu iş bizi bir saat oyaladı, gece yarısı olduğunda nöbet değişimiyle rahatlamıştık. Aşağı en son inen ben oldum, güvertede nöbeti devralanlar bu sırada randa yelkenini sarıyorlardı. Aşağıda veremden ölmek üzere olan yeşil elli "duvarcı"mızdan başka herkes uyumuştu. Çılgınca dans eden fener kasara güvertesinden soluk, titrek bir ışık yayıyor, sarı gamselelerin üstündeki su damlalarını altın bal damlalarına dönüştürüyordu. Her köşeden kara gölgeler gelip geçiyordu sanki, yukarıda, güverteden güverteye inen gölge parçalarının ötesinde fenerin gözleri, kara gölgelerin mağaradaki ejderha gibi pusuya yattıkları yer ise Erebus(*) kadar karanlıktı. Iskuna her zamankinden daha yavaş hareket ettiğinde ışık arada sırada, bir an için içeri giriyor, sonra iskunayı öncekinden daha da karanlıkta bırakarak çekiliyordu. Rüzgârın uğultusu, demir köprüden geçen bir trenin uzaktan duyulan gürültüsü veya kıyıya çarpıp çatlayan dalgaların sesi gibi geliyordu kulağa, gemi arması rüzgârın uğultusunu bastırıyordu. Rüzgâra açık olan baş tarafta gürültüyle çarpan dalgalar güvertede yankılandığı için kirişleri ve kaplamaları parça parça edecekmiş gibi geliyordu insana. Tekne zorlukla ilerlemeye çalışırken güverte döşemelerinin, payandaların ve kıyı bölmelerinin gıcırdaması ve inlemesi ölmek üzere olan adamın ranzasında bir yandan öbür yana zorla dönerken çıkardığı iniltileri bastırmaya yardımcı oluyordu. Pruva direğinin güverte kirişlerini zorlaması hem pul pul tozların yağmasına neden oluyor, hem de gürültülü fırtınanın sesine karışan gıcırtılar çıkarıyordu. Sular üstümüzdeki güverte döşemelerinin arasından küçük çağlayanlar olup akıyor, ıslak gamsele-

(*) Yunan mitolojisinde, karanlığın temsilcisi olan tanrı.

lerden akan sularla birleşip yerden bir süre aktıktan sonra kıç taraftaki ana ambarda gözden yitiyordu.

Gece vardiyasında iki kampanası çaldığında, kara diliyle söyleyecek olursak sabah saat birde, kasara güvertesinden haykırılan emri duyduk: "Tekmil tayfa güverteye, yelkenleri indirin!"

Uykulu denizciler ranzalarından fırlayıp alelacele elbiselerini, gamselelerini, çizmelerini giydi. Güverteye çıktılar. "Jack" soğuk, rüzgârlı gecelerde bu emri duyduğunda vahşice homurdanırdı: "Kim tarlasını satıp da denize açılmaz ki?"

Rüzgârın ne kadar kuvvetli olduğu güvertede iyice anlaşılıyordu, hele de boğucu kasara güvertesinden gelince. Rüzgâr karşınıza bir duvar gibi dikilip bir alçalıp bir yükselen güvertede hareket etmenizi neredeyse imkânsız hale getiriyor veya aniden eserek nefes almanızı engelliyordu. Gemi flok yelkeni, pruva yelkeni ve mayistra yelkeni idaresinde faça edip durmuştu. Pruva yelkenini indirip bağladık. Gece karanlıktı, bu da işimizi büyük ölçüde zorlaştırıyordu. Gökyüzünde fırtınanın önüne kattığı kara kütleler halindeki bulutları ne bir yıldız ne de ay delip geçiyordu, yine de doğa bir nebze olsun yardım ediyordu bize. Okyanusun hareketinden yumuşak bir ışık yayılıyordu. Binlerce mikroskobik hayvanın minik ışıklarıyla parlayan, ışıl ışıl ve devasa her dalga bizi bir ateş seliyle boğmakla tehdit ediyordu. Dalga kırılmadan önce kıvrılırken dalganın tepesi daha daha yükseğe çıkıyor, daha daha inceliyordu, ta ki dalga gürültüyle küpeştelere çarpana dek. Parıldayan yumuşak bir ışık kütlesi ve denizcileri her yöne savuran tonlarca su, her kuytu köşede parıldayıp titreyen ışık benekleri bırakıyordu, ta ki bir sonraki dalga bunları götürüp yerlerine yenilerini getirene dek. Bazen de birbiri ardına büyük bir hızla güvertemize güm güm vuran dalgalar kuytu köşeler dahil olmak üzere tüm güverteyi kaplıyor, çok geçmeden de boca tarafındaki frengi deliklerinden akıp gidiyordu.

Mayistra yelkenini mayna etmek için camadanla küçültülmüş tek flok yelkeni idaresinde fırtınaya karşı koşmak zorundaydık. İşimiz bittiğinde rüzgâr öyle muazzam bir dalga yükselt-

mişti ki gemiyi faça edip durdurmak imkânsızdı. Fırtınanın kanatlarında çamur ve uçuşan suların arasında uzaklara savrulduk. Devasa dalgalar gemiye kıç taraftan vururken önce sancak tarafından, sonra iskele tarafından rüzgârlar yön değiştirdi ve neredeyse denizleri bordaya aldı. Şafak sökünce flok yelkenini kavradık ve fora etmedik yelken bırakmadık. Hızla gitmeye başladığımızdan gemi pruvaya su almayı bıraktı fakat, dalgalar orta kasaraya hızla ve şiddetle vuruyordu. Yağmur hususunda bakılırsa kuru bir fırtınaydı bu, fakat rüzgârın gücü havayı su serpintileriyle dolduruyor, bu su serpintileri de kurcata yüksekliğinde uçuyor ve insanın yüzünü bıçak gibi kesiyor, birkaç yüz metre ileriyi görmeyi imkânsız kılıyordu. Deniz koyu kurşuni bir renge bürünmüştü, rüzgâr denize uzun, yavaş, görkemli dalgalar yığarak onu berrak köpük dağlarına çeviriyordu. Iskuna ilerlerken hoyratça hareket etmesi mide bulandırıyordu. Gemi, sanki dağa tırmanıyormuşçasına, neredeyse duruyor sonra da muazzam bir dalganın tepesine vardığı için sağa sola yalpa vuruyordu. Gemi, genişleyen sarp kayalıkların karşısında sanki korkmuş gibi viya edip bir an için durdu. Kıç taraftaki dalga gemiye tos vuran binlerce koç gücüyle öyle bir vurdu ki gemi bir çığ gibi ileri ve aşağı doğru atıldı, geminin pruvası griva mataforasına kadar, güverteye pruvadan, kıç taraftan, sancaktan, iskeleden, loça kovanlarından, küpeşteden, her yönden gelmiş sütbeyazı köpüklere gömüldü.

Rüzgâr hafiflemeye başladı, saat on gibi gemiyi orsa alabanda eğlendirebilir miyiz, diye konuşuyorduk. Bir gemi, iki ıskuna ve bir de en küçük yelken bezi idaresinde dört direkli bir yelkenli geçtik. Saat on birde randa yelkeniyle flok yelkenini kısaltıp orsa alabanda eğlendik. Bir saat sonra da batıya doğru uzakta kalan fok bölgesine ulaşmak için pupa yelken yol alıyorduk.

Aşağıda birkaç adam denize defnedilmesi için "duvarcı"nın bedenini yelken bezinden kefene dikiyordu. "Duvarcı"nın ruhu fırtınayla birlikte böylece geçip gitti.

BEYAZ SESSİZLİK (*)

"Carmen birkaç günden fazla dayanmaz." Mason, kısa kalın bir buz parçasını tükürdükten sonra zavallı hayvana acıyarak baktı, ardından hayvanın ayağını tekrar ağzına alıp ayak parmaklarının arasına dolmuş buz parçalarını dişleriyle çıkarmaya devam etti.

"Beş para etmeyecek bir köpek için fazla şatafatlı bir ismi var," dedi işini bitirirken. Sertçe köpeği yana itti.

"Bunlar yavaş yavaş tükenip görevleri başında da ölürler."

"Hiç Cassiar, Siwash ya da Husky gibi makul isimli bir köpeğin sorun çıkardığını gördün mü? Hayır efendim, sorun çıkarmazlar. Mesela Shookum, bir bak o..."

O sırada yerde yatan sıska hayvan bir hamlede saldırdı. Beyaz dişler Mason'un gırtlağını kıl payı ıskaladı.

"Demek beni ısıracaksın ha?"

Kamçının dipçiğini kulağının arkasına yiyen köpek karın üzerine serildi, azı dişlerinden sarımsı bir salya akmaktaydı.

"Ne diyordum? Ha! Shookum'a bir bakın, o çok gayretli bir köpek. Bahse girerim bu haftayı çıkarmadan Carmen'i yiyecektir."

"Ben buna karşı başka bir öneride bulunacağım," diyerek cevapladı Malemute Kid, bir yandan ateşin önüne buzunun çözülmesi için bırakılmış ekmeği çevirirken.

"Yolculuk bitmeden biz Shookum'u yiyeceğiz. Sen ne dersin Ruth?"

(*) İlk defa *Overland Monthly* dergisinin Şubat 1899 tarihli sayısında yayımlanmıştır.

Kızılderili kadın birkaç parça buzla kahveyi seyreltirken, bu soru üzerine önce Malemute Kid'e ardından kocasına baktı. Sonra bir an için köpekleri süzdü ama soruya cevap vermedi.

Bunların hiçbirine gerek olmadığı aşikârdı. Önlerindeki iki yüz millik yol boyunca kendilerine ancak altı gün yetecek kadar yemekleri vardı, köpeklere ise verecek hiçbir şey yoktu. Bu durumda başka bir seçenek zaten var olamazdı. İki adamla kadın ateşin başına toplanıp yavan yemeklerini yemeye koyuldular. Köpekler kızağa çekilmiş şekilde bekliyor, bu öğlen molasında yenen her lokmayı kıskançlıkla izliyorlardı.

"Bugünden sonra öğle yemeği yok," dedi Malemute Kid. "Ayrıca köpekleri sürekli göz hapsinde tutmalıyız, giderek vahşileşiyorlar. Eğer fırsatını bulsalar, o anda bir adamı yere serebilirler."

"Bir keresinde Epworth başkanlığı yapmıştım, pazar okulunda vaizlik de yapmıştım." Mason konuyla hiç ilgisi olmayan bir biçimde mokasenlerinden çıkan buharı izlerken hülyalı düşüncelere dalmıştı ki, Ruth'un fincanını doldurmasıyla kendine geldi. "Şükürler olsun ki, çayımız bol! Tennessee'de çay yetiştirildiğini görmüştüm. Şimdi sıcacık bir mısır ekmeği için neler vermezdim. Ama önemli değil. Sen daha fazla açlık çekmeyeceksin Ruth, daha fazla mokasen de giymeyeceksin."

Bu sözler üzerine kadının kederli hali kayboldu, gözlerinde beyaz erkeğine –ki o hayatında gördüğü ilk beyaz erkekti– beslediği büyük aşkın pırıltıları belirdi. Bu kadına bir yük hayvanına davranıldığından farklı davranan ilk erkekti o.

"Evet Ruth," diyerek devam etti kocası, birbirlerini anlayabilecekleri bir dilde konuşarak. "Her şeyi halledip, Dışarı'ya çıkana kadar bekle. Önce Beyaz Adam'ın kanosunu alıp Salt Water'a gideceğiz, oranın suları çok azgındır. Dağlar bir yukarı bir aşağı dans eder. Öyle büyük öyle uzaktır ki, on yirmi hatta kırk uyku boyunca yol alırsın," dedi, bir yandan da parmaklarıyla sayar gibi yapıyordu. "Hep azgın sular. Sonra muhteşem bir köye varırsın.

Orada tıpkı geçen yaz ortalığı saran gibi bir sürü insan vardır. Wigwam'ler(*) vardır orada. Belki on yirmi çam uzunluğunda."

Mason bunu söyledikten sonra duraklayıp Malemute Kid'e baktı, sonra işaret dilini kullanarak, zorlukla yirmi çamı kollarıyla üst üste koymaya çalışırmış gibi yaptı. Kid neşeyle güldü. Ruth ise gözlerini merakla, biraz da memnuniyetle açmış anlatılanı anlamaya çalışıyordu. Kocasının söylediklerinin şakayla karışık olduklarını biliyordu, bu davranış zavallı kadını sevindiriyordu.

"Ardından içinde yumuşacık bir koltuk olan bir kutuya binip yukarı doğru çıkarsın." Boş fincanı havaya kaldırarak gösterdi adam, sonra fincanı da aşağı indirerek, "Ve sonra, tekrar aşağı inersin. Öyle büyük bir hattır ki, sen Fort Yukon'a kadar gidersin ben Arctic City'ye, seninle karşılaştığımızda ben sana, 'Merhaba Ruth! Nasılsın!' diye bağırırım diğer kutunun içinden, sen de bana, 'Bu benim kocam mı?' diye sorarsın, ben de sana, 'Evet,' derim sonra sen tekrar, 'Artık iyi ekmekler yiyebiliriz,' dersin, ben de, 'Evet ambarımız unla dolu,' derim sana."

Ruth iki erkeği de kahkahaya boğan bu masalsı öykü karşısında içtenlikle gülümsedi. Köpeklerden birkaçı Dışarı'nın harikalarına dair anlatılan bu öyküyü yarıda kesti. Kadın kalkıp köpeklerin arapsaçına dönmüş iplerini çözerek onları yola hazır hale getirdi.

"Haydi! Hoo! Daha hızlı!" Mason kamçısını sertçe köpeklerin üzerine indirdi. Köpekler bir yandan ilerlemeye çalışıyor bir yandan da bu kamçı darbelerinin altında alçak sesle inliyorlardı. Kızak sağa doğru çevrildi. Ruth, arkadan destekleyerek kızağın hareket etmesine yardım eden Malemute Kid'i bıraktı, ikinci takımla ilkini takip etti. Malemute Kid bir hayvan kadar güçlüydü, bir öküzü bir darbeyle yere serebilirdi, ancak yüreği de zavallı hayvanların kamçılanmasına dayanamayacak kadar yumuşaktı.

(*) Kuzey Amerika bölgesinin Kızılderili çadırları.

Hatta nadiren de olsa, bir köpek terbiyecisinin yaptığı gibi, onların kederine ortak oluyordu.

Kızağı hareket ettirmek için giriştiği birkaç etkisiz çabadan sonra, "Hadi, daha hızlı, sizi zavallılar!" diyerek mırıldandı.

Sabrı sonuç vermişti, acıyla sızlanarak da olsa, diğerlerine yetişmek için hızlandılar.

Daha fazla konuşma olmadı. Yolun zorluğu böyle bir savurganlığa izin vermiyordu. Kuzey yolu, yolların en zorlusuydu. Bu dağ yolculuğunda bedeli sessizlik olan bir günü atlatabilmek, bir adam için yeterince büyük bir işti.

En zor işlerden biri yolu açmaktı. Kalın derili ayakkabılar her adımda diz hizasına kadar karın içine gömülüyordu. Ayağı yukarı kaldırırken olabildiğince yere dik tutulması gerekiyordu; öyle ki birkaç santimlik bir sapma bile, durumu oldukça güçleştirebilirdi. Sonra ileri ve tekrar dik bir şekilde aşağı, bu sırada diğer ayak da zemine dik bir şekilde kaldırılıp ileri atılmalıydı. Bunu ilk defa deneyen bir kişi, eğer ayaklarını yeteri kadar birbirinden uzak tutmayı başarırsa, ki aksi tehlikeli bir durum yaratırdı, oldukça uzun bir süre yolu açmayı sürdürebilirdi. Bütün gün uğraşıp köpeklerin yolunu açmış biri vicdanı rahat olarak uyku tulumunun içine kıvrılabilirdi. Uzun Yol'da bu şekilde yirmi uyku kadar yol almış biri, tanrıların bile kıskanacağı bir adamdır.

Öğleden sonrayı epey zor geçirdiler. Beyaz Sessizlik'in çöküşüyle yarattığı huşu içinde, sessiz yolcular yol almaya devam ettiler. Doğa Ana'nın insana kendi ölümlülüğünü gösteren bitmek bilmeyen seller, gelgitler, öfkeli fırtınalar, depremler gibi birçok oyunu vardır. Ancak bunların içinde belki de en sersemletici olanı Beyaz Sessizlik'in edilgin evreleridir. Tüm devinim durur, gökyüzü berraktır, en ufak bir fısıltı bile o anın kutsallığına saygısızlık ediliyormuş gibi hissettirir insana, erkekler ürkekleşir, kendi sesinden bile korkar hale gelir. Bu, o anda, ölü bir dünyanın hayaletimsi ıssızlığında yol alan yaşam zerresinden başka bir şey değildir. Kendi küstahlığı karşısında ürpererek fark eder

ki, kendisinin küçük bir solucandan farkı yoktur. Garip düşünceler üşüşür beynine, o anda her şeyin gizemi açığa vurulmak için baskı yapar kişiye. Ölümün, Tanrı'nın, evrenin korkusuyla kaplanır benliği; diriliş ve yaşam için umutlanmaya, ölümsüzlüğü arzulamaya başlarken, bedeninde hapsolmuş varlığı beyhude çabalar. O an kişi Tanrı ile baş başa kalmıştır.

Günü böylece bitirdiler. Nehir büyük bir kıvrım oluşturduğundan, Mason köpekleri bölgenin daralan boğazına, kestirme yola doğru sürdü. Ancak hayvanlar setin yüksek eğiminden dolayı ilerleyemiyorlardı. Ruth ve Malemute Kid'in arkadan kızağı itmelerine rağmen kızak her denemede geriye doğru kayıyordu. Açlıktan zayıf düşmüş zavallı hayvanlar son bir gayretle ilerlediler ve kızak yavaş yavaş yokuşun tepesine kadar çıktı, tam tepeye vardığında durdu. Ancak takımın başı bağlı olduğu ipi sağ arkaya doğru çektiğinden, ip bir anda ayaklarına dolanarak Mason'un dengesini kaybedip düşmesine neden oldu. Kızak her şeyi beraberinde sürükleyerek gerisin geri yokuşun dibine doğru yuvarlandı. Kısa bir süre geçmişti ki, köpeklere, özellikle de düşen köpeğe vurulan vahşi kırbaç sesleriyle yankılandı ortalık.

"Hayır Mason! Yapma!" diye yalvardı Malemute Kid ve devam etti: "Zavallı yaratığın bacakları artık tutmaz oldu, görmüyor musun? Bekle benim köpekleri çekelim kızağa."

Mason, Malemute Kid sözlerini tamamlayana kadar kamçısını köpeğin üzerine indirmeye devam etmişti. Bu zavallı hayvan Carmen'di; acı acı inleyerek karın içine yığıldı. Bu, yolculuğun en üzücü olayıydı.

Oldukça trajik bir sahneydi. Ölmek üzere olan bir köpek ve birbirlerine karşı öfkeli iki arkadaş. Ruth merakla adamları izlemekteydi. Ancak Malemute Kid gözlerinden okunan siteme rağmen kendine hakim olarak köpeğin yanına çöktü ve köpeği kızağa bağlayan ipleri kesti. Bunlar olurken kimse tek bir kelime etmemişti. Diğer köpeklerin kızağa çekilmesiyle yokuş aşıldı. Ölmek üzere olan köpekse en geriden, kendini zorlukla sürük-

leyerek diğerlerini takip ediyordu. Bir hayvan yola devam edebildiği sürece vurulmazdı. Kampa ulaşana kadar bir geyiğin avlanma olasılığı, ona bu şansın verilmesini sağlıyordu.

Mason öfkeli hareketinin ardından çoktan pişman olmuştu ancak özür dilemeyecek kadar dikkafalı bir adamdı. Bir tehlikenin yaklaşmakta olduğunu fark etmeden kızağın önüne geçmiş, yolu açmaya uğraşıyordu. Kerestelerin birikerek kümeler oluşturduğu korunaklı vadiye doğru yol almaktaydılar. Yüz elli metreden biraz daha uzakta, heybetli bir çam ağacı durmaktaydı. Bu ağaç nesillerdir burada durmaktaydı, nesillerdir bir yazgıyı sonlandırmayı beklemekteydi belki de... Kim bilir, belki Mason da o sırada bunu düşünmüştü.

Mokasenlerinin gevşemiş iplerini bağlamak için yere eğildi. Kızaklar durdu, köpekler en ufak bir ses çıkarmadan oldukları yere çöktüler. Bu durgunluk çok tuhaftı, donla kaplanmış ormanda tek bir hışırtı bile duyulmuyordu; dünyayı saran boşluğun sessizliği, soğuk doğanın yüreğini ürpertiyor, dudaklarını titretiyor gibiydi o sırada. Havaya bir iç çekişin titreşimi yayıldı. Bunu gerçekten duymamışlardı ama hissetmişlerdi. Sanki hareketsiz bir boşlukta meydana gelecek bir hareketin önsezisi gibiydi bu. Tam o anda ağaç, yılların ve üzerine birikmiş karın tüm ağırlığıyla koca hayatın tragedyasındaki son rolünü de oynayarak devrildi. Mason onu bu olayın bir an öncesinde uyaran gürültüyü duymuştu. Ayağa kalkmaya çalıştıysa da ağaç doğrudan omzunun üstüne düşmüştü.

Ani bir tehlikenin ardından gelen çabuk ölüm; Malemute Kid buna daha önce çok kez tanık olmuştu. Bir yandan bağırarak adamı kurtarmak için talimatlar verirken diğer yandan yardım için davrandığında, ağacın yaprakları hâlâ devrilişin etkisiyle titremekteydi. Yerli kadınsa beyaz hemcinslerinin aksine ne sesini yükselterek avazı çıktığı kadar bağırmış ne de bayılmıştı. Malemute Kid'in talimatı üzerine tüm ağırlığını aceleyle kurulmuş manivelanın bir ucuna vererek ağacın baskısını azaltmaya çalışırken bir yandan da kocasının inlemelerini dinledi. Bu sırada

Malemute Kid de baltasıyla ağaca vurmaktaydı. Çelik, ağacın donmuş gövdesine saplandıkça neşeyle çınlıyor gibiydi. Her vuruşla birlikte baltacının "Hıh! Hıh!" seslerine derinden gelen bir soluğun sesi de karışmaktaydı.

Sonunda, Malemute Kid kısa bir süre öncesine kadar kuvvetli bir erkek olan yaralı adamı karın üzerine yatırdı. Arkadaşının acısından daha kötü olan kadının yüzündeki sessiz ıstıraptı. O an bu yüzde hem umutlu hem de umutsuz bir sorgulayışın karmaşık ifadesi okunuyordu. Bunlar olurken çok az konuşuldu; Kuzeyliler sözün faydasızlığını eyleminse ne kadar kıymetli olduğunu çok erken öğrenirlerdi. Sıfırın altında altmış beş derece gibi bir soğukta, bir adamın karın üstünde dakikalarca yatması mümkün değildi. Bu yüzden tez elden kızağın ipleri kesildi. Yaralı postlara sarıldıktan sonra ağaç dallarından yapılmış bir yatağa yatırıldı. Malemute Kid yaralının yanında kazaya neden olan ağacın dallarıyla beslediği bir ateş yaktı. Yaralının arkasına, başının biraz yukarısına doğru, kendine çarpan ısıyı yaralının üzerine gönderecek bir çadır bezi gerildi. Bu ilkel düzeni biraz fizik bilgisi olan her insan kurabilirdi.

Ölümle aynı yatağı paylaşan her adam, ölümün onu çağırışını tanırdı. Mason feci bir şekilde ezilmişti. Gelişigüzel bir muayeneyle bile insan bunu kolayca anlayabilirdi. Sağ kol ve bacağıyla sırtının sağ tarafı kırıklarla doluydu. Kalçalarından aşağısı tutmuyordu, üstelik iç organlarının da büyük bir kısmı hasar görmüş olmalıydı. Arada sırada çıkardığı iniltiler dışında Mason'un yaşadığını gösteren bir işaret yoktu.

Umut yoktu, Mason için bir şey yapılamazdı artık. Acımasız gece ağır ağır çökerken, Ruth soyunun soğukkanlı umutsuzluğu içinde sessizliğini korurken, Malemute Kid'in yüzüne yeni çizgiler eklenmekteydi. Gerçekte en az acı çeken Mason'du; o sırada, çocukluğunu geçirdiği Doğu Tennessee'nin yüksek dumanlı dağlarını görmekteydi. En dokunaklı olansa, derelerde yüzdüğü zamanları, rakun avlamalarını, karpuz yağmalamalarını sayıklarken kullandığı Güneye özgü ağzın ezgisiydi. Ruth bu dile

Yunancaya olduğu kadar yabancıydı, oysa Malemute Kid, Mason'un neler diyor olabileceğini anlıyor, hissedebiliyordu, ancak uzun yıllardır uygarlıktan uzakta yaşamış bir adamın hissedebileceği gibi.

Sabah olduğunda yaralı adamın bilinci yerine gelmişti. Malemute Kid adamın fısıltılı konuşmasını duyabilmek için yanına eğildi:

"Tanana'da bir araya gelişimizi hatırlıyor musun? Önümüzdeki ilkbaharda dört yıl mı olacak? O zaman sadece onu çok hoş bulduğumdan, bu beni heyecanlandırmıştı. O zamanlar onunla gerektiği gibi ilgilenmedim. Şimdiyse onun hali beni endişelendiriyor. Bana iyi bir eş oldu her zaman, her sıkıntımda yanımdaydı. Kıyaslamaya kalkarsam onun bir eşini daha bulamayacağımı biliyorum. Geyikboynuzu Nehri'nde ikimizi o kayadan uzaklaştırmak için nasıl ateş ettiğini hatırlıyor musun? Kurşunlar suya dolu taneleri gibi düşüyordu. Ya Nuklukyeto'daki kıtlık zamanlarını? Peki ya bana haberleri önceden ulaştırabilmek için karlar erirken onca yolu aşıp gelişini? Evet, o bana çok iyi bir eş oldu. Sana diğerinden hiç bahsetmiş miydim? Daha önce şehirdeyken bir evlilik geçmişti başımdan. Şimdi burada oluşumun nedeni biraz da o. Birlikte büyümüştük. Buraya ona benden boşanması için bir fırsat yaratmak için geldim. O da bu fırsatı kullandı.

Ancak bunun Ruth'la hiçbir ilgisi yok. Her şeyi halledip önümüzdeki yıl şehre yerleşmeyi düşünüyordum. Ruth ve ben, ama artık bunun için çok geç. Onu kendi halkının arasına gönderme Kid. Geri dönmek bir kadın için çok zordur. Düşün bir! Dört yıldır un, kurutulmuş meyveler, et, fasulye ve diğer birçok güzel yemekle yaşadıktan sonra tekrar geyik eti ve balığa talim etmek! Bizim yemeklerimizi öğrenmiş olması iyi değil, bizim yaşantımızın kendi halkınınkinden daha iyi olduğunu bilip, buna rağmen geri dönmek! Onu koru Kid! Bunu neden yapmayasın ki, sen yerlilere karşı hep çekingendin, bunu biliyorum. Bu memlekete neden geldiğini bile hâlâ söylemiş değilsin bana. Ona iyi davran ve onu en kısa zamanda şehre gönder. Ancak topraklarını özle-

mesi çok mümkün olduğundan, istediğinde geri dönebileceği şekilde ayarla her şeyi.

Doğacak bebeğimiz bizi birbirimize biraz daha yakınlaştırdı. Tek dileğim bir erkek olması. Düşünsene bir! Benim canımdan bir can, Kid. O bu topraklarda büyümemeli. Eğer kız ise zaten buralarda kalamaz. Hayvan postlarını sat, en az beş bin ederler, şirketten bir o kadar daha alacağım da var. Benim faiz alacaklarımı kendininkilere kat. Onun iyi bir eğitim almasını sağla, Kid. Her şeyden önemlisi buraya dönmesine izin verme. Bu topraklar beyaz erkeklere uygun değil.

Ben artık ölü bir adam sayılırım, Kid. Üç belki dört uykuluk ömrüm kaldı, en iyi olasılıkla. Siz devam etmelisiniz! Devam etmek zorundasınız! Bir düşün; birisi benim karım, diğeri ise oğlum... Ah Tanrım! Umarım bir oğlandır! Benim yanımda daha fazla beklememelisiniz. Yavaş yavaş ölen bir adam olarak senden devam etmeni istiyorum."

"Üç gün ver bana," diyerek yalvardı Malemute Kid. "İyileşebilirsin belki, düzelebilirsin."

"Hayır!"

"Sadece üç gün, Mason."

"Devam etmelisiniz."

"İki gün."

"Biri karım diğeri ise oğlum. Bunu teklif bile etmemelisin bana."

"Bir gün."

"Hayır, hayır! Senden..."

"Sadece bir gün yemeğimizi paylaşırız. Belki bir de geyik avlarım."

"Hayır... peki. Tamam. Sadece bir gün ama bir dakika bile fazlası değil. Kid, lütfen ölümü yapayalnız karşılamama izin verme. İşi önceden bitir. Tek bir atış, tetiği bir kere çekmen yeterli. Anladın mı? Bunu düşün! Bunu düşün! Benim canımdan olan bir can ve onu, oğlumu bir kerecik bile göremeyeceğim.

Şimdi Ruth'u yanıma gönder. Onunla vedalaşmak ve oğlumuzu düşünmek zorunda olduğunu, bu yüzden ben ölene kadar beklememesi gerektiğini ona söylemem gerek. Eğer söylemezsem seninle birlikte gitmeyi reddedebilir. Hoşça kal dostum, hoşça kal!"

"Kid!" Malemute Kid, Mason'un güçlükle sarf ettiği son sözleri duyabilmek için tekrar eğildi. Ölen bir adamın gururunu bir kenara bırakarak söylediği sözlerdi bunlar.

"Üzgünüm, bilirsin işte, Carmen için..."

Malemute Kid genç kadını kocasının yanı başında sessizce ağlarken bırakarak parkasını ve kar ayakkabılarını giydi, tüfeğini kolunun altına sıkıştırıp ormana daldı. Kid Kuzeyin keskin acılarına yabancı değildi fakat daha önce hiç bu kadar zor bir durumla karşılaşmamıştı. Kuramsal olarak, olay basit bir matematik hesabıyla açıklanabilirdi. Neredeyse ölmek üzere olan bir cana karşılık yaşamını sürdürmesi gereken üç can. Ancak o yine de bu hesabı yapamamıştı. Beş yıl boyunca nehirlerde, dağlarda, madenlerde, kamplarda omuz omuza mücadele vermişler, su taşkınlarında, kıtlıklarda ölümle burun buruna gelmişler, tüm bunları birlikte göğüslerken dostluklarının bağlarını sıkı sıkı örmüşlerdi. Bu bağ öyle güçlüydü ki, Malemute Kid Ruth'a karşı, aralarına katıldığı günden beri zaman zaman belli belirsiz bir kıskançlık duyardı. Şimdi ise bu bağı kendi elleriyle koparması gerekmekteydi.

Bir geyik, bir tanecik öldürebilmek için dua ettiyse de ormanda bir tanesine bile rastlamadı. Gece çökerken elleri boş, kalbi biraz daha sıkışmış bir şekilde ağır ağır kamp kurdukları yerin yolunu tuttu. Bu sırada uzaktan gelen havlama sesleri ve kadın çığlıklarıyla irkilerek koşmaya başladı.

Kampa vardığında, kadını dağılmış yiyeceklerin arasında, elindeki baltayı etrafındaki köpekleri uzaklaştırmak için sağa sola savururken buldu. Köpekler efendilerinin kuralını bozmuşlar ve yiyeceklere saldırmışlardı. Tüfeğinin tersini kullanarak köpekleri savuşturmaya girişti Malemute Kid. Doğal ayıklan-

manın tarih öncesi çağlardan beri süregelen acımasız adaleti artık tarih olmuştu. Tüfek ve balta bir aşağı bir yukarı inip kalkıyor, kimi zaman hedefi ıskalarken kimi zaman da vuruyorlardı. Köpeklerin esnek bedenleri, tüm vahşilikleri gözlerinden okunurken azı dişlerinden akan salyalarla bir o yana bir bu yana hareket edip durmaktaydı. İnsan ve hayvan çok acı bir sona doğru birbirlerini yenebilmek uğruna sürüklenmekteydi. Bu mücadelenin ardından yaralı hayvanlar ateşin yanına doğru taşındılar; kendi yaralarını yaladılar, çektikleri acıyı uluyarak yıldızlara anlattılar. Tüm kurutulmuş somon stoğu talan edilmişti. Onları iki yüz milden fazla yol alacakları bu vahşi yolculukta doyurmak için ancak iki buçuk kilo civarında un kalmıştı. Ruth kocasının yanına gittiğinde, Malemute Kid kemikleri baltayla ezilmiş bir köpeğin hâlâ sıcak etini parçalara ayırmaya başlamıştı. Hayvanın postu ve sakatatı dışındaki her parça, diğer köpeklere verilmek üzere özenle ayrıldı.

Sabah yeni sıkıntıları da beraberinde getirmişti. Hayvanlar artık birbirlerine saldırmaya başlamışlardı. Yaşamla arasındaki zayıf bağı tüm gücünü sarf ederek korumaya çalışan Carmen, sürünün saldırısına uğradı. Köpekler kamçı darbelerine aldırış etmeden, her vuruşta korkuyla sinip inlemelerine rağmen, kemikler, post, et, zavallı hayvana ait en acınası parçalara kadar her şeyi tüketmeden dağılmadılar.

Malemute Kid bir yandan, o sırada tekrar Tennessee'deki eski günlerine dönmüş, kardeşlerine anlaşılması güç nutuklar atarak coşkulu öğütler vermekte olan Mason'u dinlerken bir yandan da bu işlerle uğraşıyordu.

Ardından Ruth'un bakışları altında, yakınlardaki çamlardan yararlanarak aceleyle Mason için bir korunak yaptı. Bu daha çok avcıların avladıkları hayvanları diğer yırtıcı hayvanlara kaptırmamak için yaptıkları korunakları andırıyordu. İki küçük çamı tepelerinden birbirine doğru bükerek önce birbirlerine, ardından da toprağa bağladı. Sıkı olması için, bağlarken geyik postundan elde edilen sırımlar kullanmıştı. Ardından itaat etmeleri için dö-

verek yola getirdiği köpekleri kızaklara çekti. Kızaklara Mason'u sardıkları postlar dışında her şeyi olduğu gibi yerleştirdi. Mason'u sarmalayan postların iki ucu birbirine tutturulup çamlara bağlanmıştı. Avcı bıçağının tek bir küçük darbesiyle ip kopacak, bir yay görevi gören birbirlerine bağlanmış çam ağaçları serbest kalarak Mason'un bedenini havaya fırlatacaktı.

Ruth fazla mücadele etmeden kocasının son dileklerini de dinledi. Zavallı kadın itaat etmeyi çocuk yaşından beri çok iyi öğrenmişti. Çocukluğundan bu yana gördüğü tüm diğer kadınlar gibi o da efendisine boyun eğmişti, karşı gelmek bir kadın için eşyanın doğasına aykırıydı. Kid, Ruth'un kocasını öptüğü sırada –ki aslında yerlilerin böyle bir âdeti yoktu– kadına acısını son bir kez daha göstermesi için izin verdi. Ardından ona öndeki kızağa kadar eşlik edip kızağa bindirdi ve kar ayakkabılarını giymesi için yardım etti. Kadın sanki baktığı hiçbir şeyi aslında görmüyormuş gibiyken, içgüdüsel olarak, ilerlemeleri için köpekleri kırbaçlayarak kızağı sağa doğru sürdü. Malemute Kid ise tekrar Mason'un yanına döndü. Mason'un bilinci tamamen kaybolmuştu. Ruth'un kızakla birlikte gözden kaybolmasının üstünden uzun zaman geçmiş olmasına rağmen, Malemute Kid bu zaman boyunca ateşin yanına çömelip arkadaşının ölmesi için dua ederek bekledi.

Beyaz Sessizlik'in içinde acı veren düşüncelerle baş başa kalmak çıldırtıcıdır. Karanlığın sessizliği Beyaz Sessizlik'in yanında daha merhametlidir; o insanı sanki korumak istermiş gibi sarar, ona dert ortağı olmaya çalışır. Ancak çelikten göklerin altındaki parlak, berrak ve bir buz kadar keskin olan Beyaz Sessizlik acımasızdır.

Bir, belki de iki saat geçtiği halde Mason hâlâ ölmemişti, ölmüyordu. Güneş öğleyin güney ufkunda şöyle bir kendini gösterip, ışıklarıyla gökyüzünü biraz ısıtıp, ardından çabucak kayboldu. Malemute Kid sonunda çöktüğü yerde doğrulup dostunun yanına gitti. Ona bir kere baktı. Beyaz Sessizlik onunla alay eder gibiydi sanki; büyük bir korku kapladı içini. Mason

bıçağın tek bir hamlesiyle gökyüzündeki mezarına doğru gönderildi. Malemute Kid, olabildiğince çabuk ilerlemeleri, onu bu Beyaz Sessizlik'ten kurtarmaları için köpekleri var gücüyle kırbaçladı.

KRALIN KARISI (*)

İlk zamanlarında Kuzey bölgesi sosyal ve kentsel açıdan olağanüstü bir yalınlıktaydı. Bir aile kurma isteği dayanılmaz noktaya geldiğinde, şöminenin yanında geçen dakikalar tatsız bir yalnızlığı daha çok hissettirir olduğunda, Güneyli macera-perestler karşılığında ödenmesi gereken bedelleri ödeyerek kendilerine Kuzeyin yerlilerinden eşler aldılar. Bu kadınlar için bir Güneyliyle evlenmek cennette yaşamak gibiydi, çünkü bu beyaz derili gezginler onlara Kızılderili erkeklerinden çok daha iyi davranıyorlardı. Tabii, bu eşleşmeler hem beyaz adamları hem de yerlileri tatmin edecek şekilde gerçekleşiyordu. Kızılderili adamlar kızlarını, kız kardeşlerini pamuklu battaniyeler, modası geçmiş tüfekler karşılığında beyaz adama satıyor, kötü viskiler ve kolayca yırtılabilen bayağı patiskalar karşılığında beyaz adama sıcacık hayvan postlarını ve kürklerini veriyorlardı. Toprağın oğulları, kendilerinden daha üstün bu uygarlığın nimetlerinden faydalanıyor olmanın yanında, başta bu hızlı tüketim olmak üzere birçok hastalığını da kapıyordu.

İşte bu pastoral yalınlığın hüküm sürdüğü günlerin birinde, Cal Galbraith, Lower Nehri yakınlarında hastalandı. Bu, hastalığı sırasında ona sığınabileceği bir yer ve ilaçlar veren Kutsal Haç rahibelerinin hayatında canlandırıcı bir etki de yaratmıştı. Oysa bu kadınlar, ellerinin yumuşak dokunuşlarının, insanı ihya eden nazik ilgilerinin karşılarındakinin damarlarında dolaşan bir hayat iksirine dönüştüğünün farkında bile değillerdi, Cal Galbraith ise bazı garip düşüncelerin etkisi altına girmişti.

(*) İlk defa *Overland Monthly* dergisinin Ağustos 1899 tarihli sayısında yayımlanmıştır.

Bu düşüncelerin uğultuları Madeline'i görünceye kadar onu rahat bırakmadı. O da bu kadınlardan biriydi. Cal Galbraith uzun süre sabırla bekledi, doğru zamanı kolladı. Bahar yaklaşıp güneş gökyüzünde altın bir yüzük gibi parlamaya başladığında, toprak neşeyle yeniden canlandığında, Galbraith'in hastalığı da epey hafiflemişti. Yeterince güç topladığında, halen güçsüz olan bedenine rağmen oradan ayrılıp yeniden yola koyuldu.

Madeline kimsesizdi. Beyaz olan babası bir kış yolculuğunda hastalanarak kısa sürede ölmüştü. Bir Kızılderili olan annesi ise, yiyecek ambarını dolduracak erkeği öldüğünde, elinde kalan yirmi kilo un ve biraz tütsülenmiş domuz etiyle birlikte somon mevsimi gelene kadar beklemek gibi ölümcül bir hataya düşmüştü. Bunun ardından Chook–ra isimli bebek, ki sonradan ona başka bir isim verilmişti, rahibelerin yanına verilmişti.

Madeline'in bir akrabası daha vardı; beyaz adamın viskisini hayati organlarını aşırı derecede tahrip edecek kadar tüketmiş sefih bir dayı. Her gün tek başına yürüyüşlere çıkar, her seferinde mezara bir adım daha yaklaşırdı. Ayık olduğu anlarda tarifsiz bir acı içinde olurdu. Bilinci yerinde değildi. Cal Galbraith bu derbeder adamı bularak kendini usulüne uygun bir biçimde tanıttı. Bunun üzerine ikisi birlikte tütün içerek uzun sohbetler ettiler. Sözler verildi ve ardından bu yaşlı dinsiz yanına birkaç kilo kurutulmuş somon alıp huş ağacından yapılmış kanosuna atlayarak Kutsal Haç Kurumu'nun yolunu tuttu.

Ne için söz verdiğini, ne tür yalanlar söylediğini kimseler bilemez. Rahibeler de zaten bunun dedikodusunu yapmadılar, ancak adam göğsünde asılı pirinç bir haç ve yanında yeğeni Madeline'le birlikte geri döndü. O gece büyük bir düğün yapıldı, beyaz adamın hediyeleri dağıtıldı. Bu nedenle, izleyen iki gün boyunca köy halkı balığa çıkmadı. Ancak düğünün sabahında Madeline mokasenlerini Lower Nehri'nin tozlu topraklarına bulayarak kocasıyla birlikte yola koyuldu. Bir sandal tedarik edip Upper River bölgesinde bulunan Lower Country'de yaşamak için köyünden ayrıldı. Bunu izleyen yıllar boyunca her zaman çok iyi

bir eş oldu, kocasının yemeğini pişirip ona dar zamanlarında hep destek oldu. Birlikte nehirden altın çıkardılar. Sonunda yeterince para biriktirip zengin olduklarında, Galbraith, Circle City'de güzel bir kulübe inşa etti. Öyle mutluydu ki, onu bu küçük evinde ziyaret etmeye gelen arkadaşları gördükleri bu mutlu adamı gizlice kıskanmaktan kendilerini alıkoyamıyorlardı.

Ancak yıllar geçtikçe Kuzey bölgesi de gelişmeye, sosyal gereklilikler kendilerini göstermeye başladı. O zamana kadar hep Güneyin oğulları göç etmişti Kuzeye, şimdi ise yeni bir durum söz konusuydu, bu sefer Güneyin kızları gelmekteydi Kuzeye. Eşler ya da kız kardeşler değillerdi, ancak erkeklerin kafalarını karıştırmaktan, onlara yeni fikirler vermekten, her şeyin akışını kendilerine özgü bir biçimde değiştirmekten geri kalmadılar. Artık genç Kızılderili kadınları buluşmalara çağrılmıyor, Virginia yakınlarındaki eski güzel merkeze akın edilmiyor, "Dan Tucker"(*) eşliğinde âlemler yapılmıyordu. Yerli genç kızlar tekrar eski soğukkanlı kayıtsızlıklarına dönmüş, şikâyet etmeden beyaz hemcinslerinin getirdiği yeni kanunları kulübelerinden izliyorlardı.

Derken verimli Güneyden Kuzeye başka bir göç başladı. Bu seferki, toprak üstündeki güçlerini kazanmış kadınların göçüydü. Sözleri yasa, yasaları ise çeliktendi. Öncülleri olan beyaz kadınlar yumuşak ve naçizane bir tavra bürünmüş gibiyken bu kadınlar Kızılderili hemcinslerine hiddetle bakıyorlardı. Erkekler arasında yerli eşleriyle yaptıkları evlilik anlaşmasından utanan, koyu derili çocuklarına hoşnutsuzlukla bakan korkaklar olduğu gibi, yerli bir kadına verdikleri sözden utanmayıp bunu gururla sahiplenen adamlar da vardı. Yerli eşleri boşamak artık bir salgın haline geldiğinde, Cal Galbraith verdiği sözü tutarak Kuzeye sonradan gelen ve bu bölgedeki yaşama dair en az bilgiye sahip kadınların hiddetini üzerine topladı.

(*) İlk kez 1843'te *Virginia Minstrels*'in trubu tarafından seslendirilen, sonradan ünlenip Amerikan folk müziğinin klasiklerinden olan şarkı.

Bir gün Circle City'nin çok yukarılarında yer alan Yüksek Ülke'nin zengin olduğu ilan edildi. Köpeklerin çektiği kızaklarla Salt Water'a gelenler haberlerini de birlikte getirmişlerdi; Kuzey Pasifik'in altın ticaret gemileri buraların ününü taşıdılar, sonunda dünya ilk defa Klondike Nehri ve Yukon Ülkesi'nin ismini duydu.

Cal Galbraith bunca yılı sakin bir hayat sürerek geçirmişti. Madeline'e iyi bir koca olmuştu. Madeline de onu hep mutlu etmişti etmesine, ancak yine de Galbraith kendini tamamen ayırdığı yaşama, kendi ırkına karşı duyduğu garip bir özlemin etkisiyle zaman zaman huzursuz olurdu. Bu bir adamın ara sıra o andaki gündelik yaşamından uzaklaşmak, kaçıp yaşamı daha başka yönleriyle hissetmek için duyduğu genel bir arzudan başka bir şey değildi. Üstelik El Dorado'nın harikalarını anlatan söylentiler, çadırları ve ağaçları uzun uzun anlatan tasvirler, che-chaqua'ları(*) anlatan saçma hikâyeler ortalığı sarmış ve bölge halkını paniğe sürüklemişti. Circle City'de hayat yoktu artık. Herkes nehrin yukarısına taşınmış, orada yeni ve büyüleyici güzellikte bir dünya yaratmıştı.

Cal Galbraith'in huzursuzluğu gittikçe artmış, bu anlatılanları artık kendi gözleriyle görmeye karar vermişti. Altın yıkamasının ardından şirketin koca ölçekleriyle yaklaşık elli kilo kadar altın tartıp, Dawson'da bunlara karşılık tahviller satın aldı. Ardından Tom Dixon'u madeninin başına dikti, Madeline'e karlar erimeden döneceğine dair söz vererek vedalaştı, nehrin yukarısına giden bir buharlıya bindi.

Madeline üç ay gece gündüz kocasını bekledi. Köpekleri besledi, zamanının çoğunu küçük oğluyla ilgilenerek geçirdi, yaz güneşinin giderek soluşunu ve kışları güneye doğru yaptığı uzun yolculuğa çıkışını izledi. En çok da dua etti. Sonbaharın gelmesiyle Yukon'a kar yağmaya başlamıştı bile. Circle City'nin kralları

(*) Alaska'daki maden arayıcılarının acemiler için kullandıkları deyim.

kışları çalıştıkları madenlerine dönüyorlar ancak Cal Galbraith gelmiyordu. Bununla birlikte, Tom Dixon bir gün bir mektup aldı. Mektup Madeline'in kışlık kuru çam ihtiyacının kızaklarla taşınarak karşılanacağından, şirketin kızaklarının en iyisinden yiyeceklerle doldurulup Madeline'in kışlık yiyeceğinin sağlanacağından ve şirketten alacağı kredinin limitsiz olduğundan bahsediyordu.

Yıllar yılı kadınların üzüntülerinin baş sorumlusu hep erkekler olmuştur. Sözü uzatmadan söylemek gerekirse, Madeline çok zaman geçmeden Cal Galbraith'in yaptıkları hakkında haberler almaya başladı. Bu haberler Galbraith'in yanındaki, erkeklerle çocukların balonlarla oynadığı gibi oynayan bir Yunanlı dansçıdan da bahsetmekteydi. Madeline bir Kızılderili kadınıydı, daha da önemlisi danışıp dertleşebileceği, kendisine iyi ve akıllıca nasihat edebilecek bir hemcinsi de yoktu etrafında. Bu yüzden dua etti, kafasında bazı planlar yapmaya başladı. Bir gece köpekleri kızağa koştu, küçük oğlunu yanına aldı, yola koyuldu.

Her geçen gün nehir suyu kar yüzünden çamurlu bir hal alarak gittikçe bulanıklaşıyor, nehir kenarlarında oluşan buzlar gittikçe büyüyerek nehri daraltıyordu. Öyle bir zamanda o yolları geçmiş olanlar dışında kimse, bu kadının yüz millik buzlu yol boyunca nelere katlandığını bilemez, aynı şekilde nehir donduktan sonra oluşan buz kütlelerini kırarak yol almanın ne çeşit bir güçlük olduğunu da anlayamaz. Ancak Madeline bir yerliydi, bu yüzden o bütün bunlara katlanabildi ve bir gece Malemute Kid'in kapısını çaldı. Malemute Kid önce açlıktan bitkin düşmüş köpekleri besledi, sonra küçük çocuğa rahat bir yatak hazırladı, son olarak da tüm dikkatiyle yorgunluktan bitmiş kadını dinlemeye koyuldu. Kadın hikâyesini anlatırken onun buz tutmuş mokasenlerini çıkardı, bunun ardından bıçağını çıkarıp hafif hafif kadının ayaklarına saplayarak ne kadar donmuş olduklarını anlamaya çalıştı.

Güçlü erkek görünümünün altında, Malemute Kid naif, kadınlara özgü duyarlılıklardan bir parça nasibini almış, hırlayan

bir kurt köpeğini sakinleştirebilecek, buz tutmuş bir yüreği bile ısıtıp ona en derin günahlarını itiraf ettirebilecek bir yapıya sahipti. Bunun olması için bir çaba sarf etmezdi o. İnsanlar ona tıpkı bir çiçeğin güneşe dönerek açması kadar doğal, kendiliğinden açarlardı yüreklerini. Rahip Roubeau bile onunla konuşur, ona günah çıkarırdı, kaldı ki Kuzey bölgesinin erkekleri ve kadınları onunla dertleşmek için hiç kilitlenmeyen kapısını sıkça çalarlardı. Madeline'e karşı çok kibar davrandı, ona en ufak bir saygısızlıkta bulunmadan yaklaştı. Madeline onu, babasının ırkından olan insanlar arasında geçirdiği günlerden tanıyordu. Onun yarı ilkel, yarı batıl inanışına göre bu adam yüzyılların bilgisine sahipti, onun görüşünde geçmiş ve gelecek arasına gerilmiş hiçbir gizem örtüsü yoktu.

Bölge insanları arasında birtakım doğru olmayan yaşayışlar, amaçlar oluşmuştu. Dawson'luların şimdiki sosyal çarpıklık anlayışları eskiden sahip olduklarıyla aynı değildi. Malemute Kid bütün bu değişimlerin farkındaydı. Bu nedenle Cal Galbraith hakkındaki hükümlerini de ölçüp biçerek vermişti. Acele söylenen bir sözün kötülük getireceğini bilen bir adamdı, üstelik bu adama iyi bir ders verip onu utandırmayı kafasına koymuştu. Bu nedenle bir sonraki akşam genç maden uzmanı Stanley Prince ve kemanıyla birlikte Şanslı Jack Harrington, Malemute Kid'in kulübesine geldiler. Aynı gece, Malemute Kid'e büyük bir borcu olan Bettles, Cal Galbraith'in köpeklerini kızağa koştu, küçük oğlanı kızağa yerleştirip Stuart Nehri'ne doğru yola koyuldu.

II

"Bir–ki–üç–, bir–ki–üç. Şimdi dön! Hayır, hayır! Tekrar başlayalım Jack. Bak şöyle," diyerek, kotilyon dansını(*) bilen biri olarak hareketin nasıl yapılacağını gösterdi.

(*) Özgün adı: Cotillion dansı. Fransız kökenli, çiftler tarafından açık alanda oynanan bir dans.

"Şimdi, bir-ki-üç, bir-ki-üç. Dönün! Ah, işte bu daha iyi! Tekrar deneyin. Dediğim gibi ayaklarınıza bakmamalısınız. Bir-ki-üç, bir-ki-üç. Daha kısa adımlarla! Şu an kızağın yolunu açmıyorsun. Tekrar deneyelim. İşte! Şimdi oldu! Bir-ki-üç, bir-ki-üç."

Prince'le Madeline döne döne sonu gelmeyecekmiş gibi görünen bir valsi tekrarlayıp durdular. Masa ve iskemleler, dansa yer açabilmek için, kenara çekilip duvara yaslanmıştı. Malemute Kid, yatağına oturup çenesini kendine doğru çektiği dizlerine dayamış, büyük bir dikkatle dansı izlemekteydi. Jack Harrington da onun yanında oturmuş, dans edenlerin ritmine uyarak kemanını çalmaktaydı.

Bu bir kadın ve üç adamın giriştikleri eşi görülmemiş bir işti. Belki de bunun en etkileyici tarafı, bu işi bir işadamı ciddiyetiyle yapmalarıydı. Hiçbir atlet yaklaşmakta olan bir yarış için bu derece katı çalıştırılmamış ya da hiçbir kurt köpeği kızağa koşulmadan önce bu kadının geçtiği kadar yorucu bir eğitimden geçmemiştir. Neyse ki Madeline kendi ırkının kadınlarından farklı olarak çocukluğunda ağır yükler altında bedenini harap etmekten, zorlu yolların çilesini çekmekten uzak kalabilmişti. Zarif, hatları orantılı, ince yapılı, fidan gibi bir bedeni vardı, bugüne kadar pek de açığa çıkarmadığı bir zarafete sahipti bedeni. İşte bu adamların yapmayı amaçladıkları da bu gizli zarafeti göz önüne sermekti.

Prince nefesi kesilmiş öğrencisini dinlenmesi için bir iskemleye oturttuktan sonra yataktakilere dönerek, "En büyük sorunu dans etmeyi yanlış öğrenmiş olması," dedi. "Çok çabuk öğreniyor ama eğer bugüne kadar hiç dans etmemiş olsaydı ona çok daha çabuk öğretebilirdim. Kid, ben bunu anlayabildiğimi zannetmiyorum," dedi Prince; bir yandan da başı ve omuzlarıyla Madeline'in yürürkenki güçsüz duruşunu taklit ederken.

"İyi ki rahibelerle birlikte büyümüş, böyle olduğu için şanslı sayılır," diyerek yanıtladı Malemute Kid. "Yük taşırken kullanılan kafa kayışları yüzünden böyle. Diğer yerli kadınlarda durum çok daha kötü, neyse ki Madeline evlenene kadar hiç sırtında yük

taşımadı. Evlendikten sonra kocasıyla geçirdikleri zor zamanlarda yaptı bu işleri. Kırk Mil'deki(*) kıtlık zamanlarına beraberce katlandılar."

"Peki bu duruşu değiştiremez miyiz?"

"Bilmiyorum. Belki yeni ayakkabılarla bir süre yürümek düzeltebilir. Her neyse, bir şekilde üstesinden gelecektir. Değil mi Madeline?"

Kadın başını sallayarak onayladı. Eğer her şeyi bilen Malemute Kid böyle diyorsa, böyle olurdu.

Kadın tekrar başlamak konusunda endişeliymiş gibi görünüyordu. Harrington onu daha çok bir erkeğin bir atı inceleyişi gibi baştan aşağı süzdü. Sonra birden, "O dilenci kılıklı dayın senin karşılığında ne almıştı ki?" diye sordu.

Madeline, "Bir tüfek, bir battaniye, yirmi şişe adi viski. Tüfek kırıktı," dedi yüzünde hor gören bir ifadeyle. Sanki genç kızlığı için biçilmiş bu fiyatı düşününce midesi bulanmıştı.

Çoğunlukla kocasının konuşmasını andıran, akıcı temiz bir İngilizceyle konuşuyordu ancak hâlâ konuşmasında yerli aksanı hissediliyor, kimi gırtlak seslerinin ardından yerlilerin konuşmasına has sesler duyuluyordu. Eğitmenleri bu konu üzerinde de ciddiyetle durmuş fakat bu konuda en ufak bir başarı bile elde edememişlerdi.

Bir sonraki molada, Prince önemli bir ayrıntının farkına vararak, "Kid," dedi. "Bu mokasenlerle öğrenmesine imkân yok ki. Ona ayakkabılar giydirip cilalı zemin üzerinde öğretmeli bunu."

Madeline bu sözler üzerine bir ayağını kaldırıp şekilsiz ev mokasenlerini kuşkuyla inceledi. Geçen ve ondan önceki kışlarda Circle City ve Kırk Mil'de benzer mokasenlerle dans etmişti, o zaman hiçbir sorun yaratmamıştı bu durum. Ama şimdi, eğer bir sorun yaratıyorlarsa bunu bilecek kişi kendisi değil Malemute Kid'di.

(*) Yukon Nehri'nin, Fort Reliance'a göre yaklaşık kırk mil aşağısında kalan bölümüne verilen ad. Aynı adlı bir yerleşim bölgesi de vardır.

Madeline bu konuda yanılmamıştı. Malemute Kid gözleriyle iyi ölçü alırdı. Bu yüzden şapkasını takıp eldivenlerini giyip, Bayan Eppingwell'i çağırmak üzere dışarı çıktı. Bayan Eppingwell'in kocası Clove Eppingwell, çevrede tanınıp bilinen bir devlet görevlisiydi. Bir seferinde Bayan Eppingwell'in minik ayakları Malemute Kid'in dikkatini çekmiş, kadının ayaklarını kısa bir süre için de olsa incelemişti. Bu kadın güzel olduğu kadar çok da duyarlıydı, ondan küçük bir ricada bulunulabilirdi.

Malemute Kid kulübeye döndükten sonra, Madeline birkaç dakikalığına içerideki odaya gitti. Geri döndüğünde, Prince şaşkınlığına engel olamayarak, "Vay canına!" diyerek derin bir nefes aldı. "Bunu kim akıl edebilirdi ki? Küçük sevimli cadı! Sevgili kardeşim sen..."

"Bir İngiliz kadını," diyerek araya girdi Malemute Kid. "İngiliz ayakkabıları giymiş bir İngiliz kadını. Bu kadın küçük ayaklı bir soydan geliyor. Çocukluğunda köpeklerle birlikte oradan oraya koşmadığı için mokasenleri ayaklarının sağlıklı, biçimli bir şekilde gelişmesini sağlamış."

Bu açıklama Prince'in hayranlığını dindirmeyi pek başaramamıştı. O sırada Harrington zarif bir şekilde dönmekte olan bileklere ve ayaklara bakarken, o sefih listeyi hatırlamıştı birden: "Bir tüfek, bir battaniye ve yirmi şişe adi viski."

Madeline bir kralın karısıydı; Galbraith, en yeni, en pahalı ayakkabıları alabilmesini sağlayacak sarı bir hazineye sahip bir kraldı, ancak kadının ayakları hayatı boyunca kızıl renkli geyik derisinden başka bir şeye dokunmamıştı. İlk anda Madeline beyaz saten terliklerini korkuyla süzdü, ancak çok kısa bir süre sonra etrafındaki erkeklerin gözlerindeki parıltılardan, ayaklarının bu terlikler içinde ne kadar hayranlık uyandırdığını anladı. Yüzü gururla kızardı. Bir an için kendi kadınlığının güzelliğiyle kendinden geçmişti fakat çok geçmeden kendine geldi, küçümseyen bir ses tonuyla mırıldanmaya başladı: "Bir kırık tüfek!.."

Eğitim sürmekteydi. Malemute Kid, duruşunu düzeltmesi, gereğinden uzun attığı adımlarını kısaltması için kadını her gün

yürüyüşe çıkarıyordu. Cal Galbraith başta olmak üzere, onun gibi Kuzeye akın etmiş yabancıların arasına karışıp kaybolmuş eski zaman adamlarının Madeline'in gerçek kimliğini anlamaları epey güçtü artık. Üstelik, Kuzeyin acıtan soğuğuna karşı yanaklarını korumak için, Güneyin narin yapılı kadınları bezden maskeler takmaktaydılar. Sincap derisinden yapılmış parkaların içinde kaybolan bedenleri, maskelerin altında silikleşen yüzleriyle bir anne ve bir kız bile yolda karşı karşıya gelseler birbirlerini tanımadan yürüyüp giderlerdi.

Eğitimin ilk zamanları yavaş ilerlemiş ancak sonradan artan bir ivmeyle giderek hızlanmıştı. Bu hızlanma Madeline'in beyaz saten terlikleri ayağına geçirmesiyle başlamıştı. Sanki o anda, yıllar önce ayrıldığı babasının kendisiyle duyacağı gururu hissetmiş, bu o güne kadar kendine saygısını yeterince sağlayamamış bu kadının içinde bir hareketlenmeye neden olmuştu. O ana kadar hep yabancı bir ırkın çocuğu, efendisinin zevkine göre satın alınmış adi bir mal gibi hissetmişti kendini. Kocası kendine hep bir Tanrı gibi görünmüştü, onu kendi tanrısal seviyesine yükselten bir Tanrı. Ancak Madeline, küçük oğlu doğduğu zaman bile, bu adamın insanlarından biri olmadığını hep hissetti. Eğer o bir Tanrı idiyse, onun ırkının kadınları da Tanrıçalar gibi olmalıydı. Kendini onlarla karşılaştırabilirdi belki ama bunu hiç yapmadı. Bu da kendisini küçültecek bir davranış gibi görünmüştü ona. Bununla birlikte, zamanla bu gezgin beyaz adamları çok iyi anlamayı, tartmayı öğrenmişti. Aklı karmaşık çözümlemelere hâlâ yeterince açık değildi belki ama, kadınlara özgü sezgilerinin ışığında, bu konularda olup biteni oldukça berrak bir şekilde görebiliyordu. Terlikleri ilk kez giydiği gece, bu üç adamın ona nasıl hayran olduklarını kolayca görebilmişti; bu sayede kendini diğer kadınlarla kıyaslayabileceğini de fark etmişti. Sadece bir ayak ve ayak bileğiydi belki, ancak böyle demekle, eşyanın doğasına içkin olan kıyaslama bu kadarla kalmamalıydı sadece. Kendini beyaz hemcinslerinin ölçütlerini kullanarak onlarla kıyasladı, ta ki onların tanrısallığı kırılıp paramparça olana dek.

Sonuç olarak onlar da tıpkı kendisi gibi kadındı, neden o da kendini onlarla eşitleyene kadar yüceltmeyecekti ki? Böylece kendinde olmayanları keşfetti, eksikliklerinin, zayıflıklarının bilgisi onu daha güçlü kıldı. Bu yüzden o gece, Madeline üç eğitmeninin kadının sonsuz gizemi karşısındaki şaşkın ve hayran bakışları altında büyük bir inatla çalıştı, öğretilenleri anlamak için elinden geleni yaptı.

Şükran Günü gelip çattı. Bettles, Stuart Nehri'nden düzenli aralıklarla Küçük Cal'ın sağlığının yerinde olduğunu bildiren mektuplar gönderiyordu. Kısa zaman sonra geri döneceklerdi. Kulübeden gelen müzik seslerini, ritmik ayak vuruşlarını duyan birçok insan sık sık kapıyı çalıp içeri giriyor; Harrington'u kemanını çalarken, diğer iki adamı da yanlış adımlar üzerine gürültülü bir şekilde tartışırken buluyordu. Madeline ise, böyle zamanlarda kapı açılmadan hemen önce içerideki odaya kaçmış oluyordu.

Bu gecelerden birinde Cal Galbraith kulübenin kapısını çaldı. Stuart Nehri'nden gelen güzel haberler Madeline'i oldukça memnun etmişti. Madeline giderek kendini biraz daha aşmaktaydı. Sadece yürüyüşünü, duruşunu değiştirmekle kalmamış, aynı zamanda kadınca oyunları da öğrenmişti. Eğitmenleri hazırcevaplığını geliştirmek için keskin saldırılarla üzerine gidiyor, o ise bu saldırılar karşısında mükemmel bir şekilde kendini savunuyordu. Sonrasında kendi gücünden sarhoş halde bu üç adamı idare ediyor, onlara büyüklük taslıyor, onları tatlılıkla kandırıyor, bütün bunları şaşırtıcı bir başarıyla yapıyordu. Adamlarsa ellerinde olmadan, içgüdüsel bir biçimde ona boyun eğiyorlardı. Karşısında boyun eğdikleri onun güzelliği, aklı ya da bilgisi değil, erkeğin hiçbir zaman tanımlayamayacağı ancak hep etkisi altında olduğu kadınsı bir tılsımdı. Madeline ve Prince gecenin son dansını yaptıkları sırada, oda katıksız neşeyle doluydu. Harrington kendini bütünüyle kemanına vermiş, duyulmamış güzellikte çalmaktaydı, Malemute Kid ise bir çalı süpürgesini kendine eş yapmış, çılgın dönüşlerle dans etmekteydi.

Bu sırada kapının sertçe çalındığını duydular. Hemen sonrasındaki anda kapı dilinin yukarı kalktığını gördüler. Bu daha önce birçok defa başlarına gelmiş olduğundan, ne yapacaklarını gayet iyi biliyorlardı artık. Harrington kemanı çalmayı bir an bile bırakmadı. Madeline ise davetsiz misafirler içeri girmeden çabucak içerideki odanın kapısının arkasına saklanmıştı. Çalı süpürgesi aceleyle yatağın altına saklandı. Tam bu sırada başlarını kapıdan içeri uzatmış olan Cal Galbraith ve Louis Savoy'un gördüğü manzara, Malemute Kid'le Prince'in birbirlerinin kollarında çılgınca polka yapıyor olduğuydu.

Yerli bir kadının böyle kışkırtıcı, öfkelendiren anlarda bayılmak gibi âdetleri yoktur. Madeline'in de yoktu ama o gece hayatında hiç yaşamadığı bir şekilde bayılmanın sınırına kadar geldi. Yaklaşık bir saat boyunca içeri odadan gelen, bir yükselip bir alçalan erkek seslerini dinlerken olduğu yerde çömelerek sakinleşmeye çalıştı. Kocasının sesindeki her vurgu, her tonlama, şiddetindeki en ufak bir değişim, çocukluğa ait bir ezgiyi duyuyormuşçasına kalbinde çok şiddetli bir çarpıntı yaratıyor, dizlerindeki tüm kuvvet birden çekiliveriyor; kadın güçlükle, ancak kapıdan destek alarak ayakta durabiliyordu. Oysa kocasının evden ayrıldığı sırada böyle olmamıştı.

Malemute Kid sıradan bir şekilde, "Circle City'ye ne zaman dönmeyi düşünüyorsun?" diye sordu.

"Bunun üzerine fazla kafa yormadım," diyerek yanıtladı Cal Galbraith. "Sanırım buzlar kalkmadan dönmeyeceğim."

"Peki ya Madeline?"

Adamın yüzü bu soru üzerine hafifçe kızarır gibi oldu, çabucak gözlerini yere indirdi. Malemute Kid erkekleri daha az tanısaydı bu davranışı yüzünden adamı hor görebilirdi. O anda, yerli kadınların sahip olduklarını ellerinden almakla doymayıp onların kocalarının aklını kirli düşüncelerle bulandırdıkları, onların sonradan kendilerinden utanmalarına neden oldukları için bu topraklara göç eden beyaz kadınlara karşı duyduğu tiksinti bir kez daha canlandı.

"Madeline'in iyi olduğunu tahmin ediyorum," diyerek kısık ve acele bir yanıt verdi Circle City kralı, özür dilermiş gibi bir edayla. "Tom Dixon benim faizlerimi idare ediyor, onun söylediğine göre Madeline ihtiyacı olan her şeye sahipmiş."

Malemute Kid elini birden adamın omzuna koyup dostça sıktı. Birlikte dışarı çıktılar. Tepede, şafak etrafa renkli ışıklar saçan büyüleyici bir sihirbaz gibi yavaş yavaş sökmekteydi. Aşağıdaysa henüz uykuda olan kasaba uzanıyordu. Çok uzaklarda bir köpeğin havlayışı işitildi. Kral konuşmak için ağzını açmıştı ki Malemute Kid sessiz olmasını işaret etti. Sesler giderek çoğaldı. Bir köpeğin havlayışına bir ikinci yanıt verdi, ardından bir üçüncünün sesi derken, birçok köpeğin oluşturduğu bir koro titreşimleriyle geceyi salladı. Bu garip şarkıyı ilk defa duyan kişi Kuzeyin en büyük sırlarından birini öğrenmiş olurdu, daha öncesinden birçok kez duymuş birine ise bu şarkı kayıp bir gayretin ardından söylenen kasvetli bir ağıt gibi gelirdi. Bu eziyet çekmiş ruhların feryadıydı, içinde Kuzeyin mirasını yani nesillerdir süregelen eziyeti, acıyı barındırıyordu; dünyanın sahipsiz hayvanlarının ardından yakılan bir ağıttı bu.

Cal Galbraith koronun sesleri yavaş yavaş azaldığı sırada, hıçkırıklarına hakim olmaya çalışırken hafifçe titredi. Kid adamın kafasından geçenleri tüm açıklığıyla görebiliyordu o an. Adam kıtlıkla, hastalıkla boğuştuğu zorlu günleri, bu günler boyunca tüm sabrıyla her zaman ona arka çıkmış, acılarını ve korkularını paylaşmış, ondan bir an bile şüphe duymaksızın, bir an bile şikâyet etmeksizin hep onun yanında olmuş Madeline'i hatırlamıştı. Aklının retinasından bir sürü anın kuvvetli bir etkiye sahip, berrak görüntüleri geçerken, geçmiş ağır parmaklarını kalbinin üzerine koymuş onu çağırıyordu. Bu duygusal bir andı. Malemute Kid elindeki son kozu da oynayıp oyunu kazanmak için can atıyordu ancak henüz yeterince iyi bir ders verilmemişti. O yüzden kendine hakim oldu ve hiçbir şey söylemedi. Ardından iki adam el sıkıştılar, kral boncuklarla süslenmiş mokasenlerin altında ezilen karın hışırtılı sesleriyle birlikte tepeden aşağı inmeye başladı.

Madeline ise çökmüş bir haldeydi; sanki bir saat önceki yaramaz, güçlü, etkileyici gülüşleri, canlı renklere bürünmüş yüzü, parlayan gözleriyle öğretmenlerini etkisi altına almış kadın o değildi. Hissiz ve zayıf bir halde, Prince ve Harrington'un desteğiyle ancak yürüyüp iskemleye oturabildi. Malemute Kid bu manzara karşısında hiddetlenmişti. Bu böyle olmazdı. Kocasıyla karşılaşma anı gelip çattığında kendine hakim, buyurgan ve güçlü olmalıydı. Beyaz kadınların hal ve tavırları düşünüldüğünde bu gerekliydi, aksi halde zafer asla tam bir zafer olmayacaktı. Bu yüzden Kid, Madeline'le olabildiğince açık, biraz da sert, kelimeleri saklamadan konuştu; ona uzun uzun kendi cinsinin zayıflıklarından bahsetti, ta ki Madeline erkeklerin ne kadar budala olduklarını, neden beyaz kadınların yasalarıyla yönetildiklerini anlayana kadar.

Şükran Günü'nden birkaç gün önce, Malemute Kid bir kez daha Bayan Eppingwell'i çağırdı. Bayan Eppingwell süslü kıyafetlerini ve takılarını şöyle bir elden geçirdi, P.C Şirketi'nin kuru mallar bölümüne uzun bir ziyarette bulundu, ardından Malemute Kid'le birlikte Madeline'i hazırlamak için kulübeye döndü. Kulübe daha önce hiç görmediği bir hareketliliğe tanık olmaktaydı. Üç erkek çoğunlukla dışarı çıkarılıyor, ardından ölçüp biçmeler, teyellemeler, kesip tekrar dikmeler derken hararetli bir şekilde birçok küçük iş yapılıyordu. Erkekler böyle dışarıda bırakıldıklarında Opera Evi'ne gidiyor, bol bol birbirlerinin sağlığı için kadeh tokuşturuyordu.

Bayan Eppingwell çok becerikli bir kadındı, öyle ki Şükran Gecesi Madeline'i eğitmenlerinin karşısına çıkardığında, Madeline'i adamların ondan korkmasını sağlayacak kadar değiştirmişti. Prince alayla dolu bir saygı gösterisiyle bir Hudson Bay battaniyesi alıp Madeline'e sararken, davranışı taklitten çok gerçek görünüyordu. Madeline'in koluna girdiği Malemute Kid ise o sırada öğretmenliğini sürdürmenin oldukça zor olduğunu düşünmekteydi. Harrington ise kafasında o meşhur değiş tokuş listesiyle tepeden kasabaya doğru inerlerken ağzını bile açmadı.

Opera Evi'nin arka kapısına geldiklerinde, Madeline'in omzundaki battaniyeyi alıp onu karların üzerine savurdular. Madeline Prince'in mokasenlerinin üzerine basarak yeni saten ayakkabılarını giydi. Maskeli balo çoktan başlamıştı. Madeline bir an için ilerlemekte tereddüt etti ancak onlar kapıyı açıp onu içeri soktular. Kendileri ise ön kapıdan girmek üzere binayı dolaştılar.

III

"Freda nerede?" diye sormaktaydı eski zaman adamları. Balo salonu onun ismiyle yankılanıyordu. Herkes onu çağırıyordu. "Huysuz–paralı delikanlılar", gündüz çalışan maden işçileri, şık görünümlü gençleri hor görerek ustalıkla yalanlar söylerek –ki gerçekle oyunlar oynamakta üstlerine yoktu–, kendi cahillikleri yüzünden etrafa öfkeli saldırgan bakışlar fırlatarak, ortalıkta gezinmekteydiler. Yukarı ve Aşağı Bölge'den yaklaşık kırk kadar kral vardı. Her biri yolda ne kadar iyi olduğuyla övünüyor, hükümlerini ceplerindeki sarı tozun gerçeğine göre veriyorlardı. O sırada altın çuvalları tartan adam bu ağır yükün altından kalkamadığından ona bir yardımcı temin edildi. Zengin kumarbazlar parmak uçlarında şanslarını kovalamaktaydılar.

Hangisi Freda'ydı? Yunan Dansçı'nın hangi kadın olduğu konusunda defalarca bahse girildi. Her yanılgı bahis için yeni bir heyecan yaratırken, her seferinde bu zincire yeni bahisçilerin eklenmesine neden oluyordu. Malemute Kid bahisçilere şöyle bir göz attı, gelişi adamlar tarafından gürültülü selamlamalarla karşılandı. Kid bir ayak vuruşundaki beceriyi görebilecek gözlere, sesin ezgisindeki bir değişimi fark edecek kulaklara sahipti. Ancak onun üzerine bahse girdiği de "Aurora Borealis" (Kuzey Şafağı) isimli büyüleyici bir yaratıktı. Yunan Dansçı onun kavrayışının bile yakalayamayacağı kadar ustalıkla saklanabiliyordu demek. Altın avcılarının çoğunluğu tüm dikkatlerini "Rus Prensesi" olarak çağrılan salonun en zarif kadınına vermişlerdi, Freda Moloof'tu bu kadın.

Bir kadril sırasında, sonunda Yunan Dansçı'nın kim olduğunun anlaşılmasıyla büyük bir gürültü koptu. Bir önceki baloda "tüm ellerin birleştiği" figürde Freda bir adım öne çıkarak benzersiz ayak hareketleriyle kendine özgü çeşitlemeler yaparak dans etmişti. Buna "Rus Prensesi" deniyordu, beden ve organların benzersiz bir uyum içinde hareket ettiği bir figürdü. "Sana söylemiştim, bak salonun kirişlerini nasıl da titretiyor," cümlelerinden oluşan bir koronun sesi uğultulu bir şekilde duyulurken, o sırada "Aurora Borealis" ve "Kutbun Ruhu" isimli iki maskeli kadının da figürü en az Freda kadar iyi yaptığı fark edildi. Ardından sahneye çıkan "Güneş Köpekleri" ve "Buz Kraliçesi" adlı ikiz, bahisçilerin başında durup çuvalları tartan adamların yardımına bir üçüncünün daha gönderilmesine neden oldu.

Bettles bu eğlencenin ortalarına doğru kapıdan girdiğinde, bir buz adamı andırıyordu. İçerisinin sıcağının etkisiyle kaslarındaki buzlar eriyerek yüzünün kenarlarından akıyordu; hâlâ buzla kaplı bıyığı, üzerine vuran ışığı kırarak rengarenk parıldıyordu. Mokasenlerinin altında dolmuş buz kalıpları yavaş yavaş parçalanarak yere dağılıyordu. Kuzey dansı oldukça teklifsiz bir olaydır, burada sosyal sınıf farkının bir önemi yoktur. Milyonerlerle yoksullar, köpek bakıcılarıyla devriyeler pistin merkezinde dans eden kadınların etrafını çevirir, el ele tutuşarak bir çember üzerinde hoplaya zıplaya dans ederlerdi. İlkel, gürültülü ve kaba bir eğlence tarzları olmasına rağmen hiçbir şekilde zarar verici davranmaz, cilalı bir incelik ve kibarlıktan çok daha gerçek, çiğ bir şövalyelik sergilerlerdi.

Yunan Dansçı'yı arayan Cal Galbraith, o sırada herkesin ilgi odağı haline gelmiş "Rus Prensesi"yle aynı gruba düşmüştü. Onu dans etmeye kaldırdığında, elini beline koymadan önce onun Freda olduğuna milyonları üzerine bahse girebilirdi. Ancak ona dokunurken niye olduğunu anlamadığı bir şekilde, çok tanıdık gelen bu kadının gerçek kimliğini öğrenmek için inanılmaz bir istek duydu. Malemute Kid bu sırada kadını onun kollarından

aldı, kadının kulağına sessiz fakat ciddiyetle bir şeyler fısıldayarak dans etmeye başladı. Harrington ise Cal Galbraith'i bir kenara çekerek onun kim olabileceği konusunda riskli tahminlerde bulundu, ardından kesinlikle kendisinin haklı çıkacağını, kazananın o olacağını söyledi. Bunun üzerine, tek eşli olamayan erkek doğası gereği, Circle City kralı Madeline'i de Freda'yı unutup bu yeni kadınla ilgilenmeye başladı.

Kısa bir süre sonra "Rus Prensesi"nin aslında Freda Moloof olmadığı anlaşıldı. Bu ilgiyi daha da artırmıştı. Bu yeni bir bilmece demekti. Onu henüz bulamamış olsalar da, yine de Freda'yı tanıyorlardı. Oysa bu yeni kadının kim olduğu bilinmiyordu. Kadınlar bile, kamptaki bütün iyi dansçıları tanıyor olmalarına rağmen, onun kim olduğu hakkında bir fikre sahip değillerdi. Birçok kadın, olmadık hizipçiliklerle, onun kim olduğunu öğrenmek için kendilerini aptal konumuna düşürmek bahasına, kadının kimliğini öğrenmeye çalıştılar. Çokları onun maskelerin çıkarılma anından önce ortadan kaybolacağını iddia etti. Bir kısım insanlar da onun Kansas City'deki *Yıldız* gazetesinin bir kadın muhabiri olduğunu iddia etti; bu baloyu inceleyip onunla ilgili haber yapmak için gelmiş olmalıydı buraya. Bütün bu tahminler yapılırken, çuvalların başındaki adamlar durmadan tartmaya devam ediyorlardı.

Saat bir olduğunda tüm çiftler sahnede toplandı. Kahkahalar arasında maskeler tek tek çıkarılmaya başlandı, hepsi tasasız çocuklar gibi şendi. Maskeler tek tek çıkarken "Oooo!" "Aaaa!" seslerinin ardı arkası gelmiyordu. "Kuzey Şafağı", aylık geliri beş yüz doları geçmeyen bir çamaşırcıydı; güçlü kuvvetli, zenci bir kadındı. Ikizlerin bıyıkları vardı ve aslında El Doradolu kardeş krallardı bunlar. Maskeleri çıkaracak en son çiftlerden biri Cal Galbraith'le "Kutbun Ruhu"ydu. Onların yanında ise Jack Harrington ile "Rus Prensesi" durmaktaydı. O sırada Yunan Dansçı'nın eksik olduğu anlaşıldı. Herkes gözünü bu son gruba çevirmişti. Cal Galbraith baskılara dayanamayıp partnerinin maskesini çıkardı. Freda'nın büyüleyici yüzü, parıldayan gözleri ortaya çıktı. Bunun üzerine "Rus Prensesi"nin gizemi iyice arttığından

salondaki uğultu yükseldi. Yüzü hâlâ saklıydı. Dansçılar bekleyiş içinde ayak uçlarında durmuş, kıkırdıyorlardı. Jack'in kadının zarif maskesini çıkarmasıyla salonda bir uğultu koptu. Bu bir şaka olmalıydı – Bütün gece evli bir yerli kadınla mı dans etmişlerdi?

Bunun ardından salona bir sessizlik çöktü. Cal Galbraith uzun adımlar atarak karısının yanına vardığında, öfkeli bir şekilde Madeline'le yerli dilinde konuşmaya başladı. Ancak Madeline sükûnetini koruyarak ve tüm gözlerin o sırada kendisine çevrilmiş olduğunu unutarak, kocasına İngilizce yanıt verdi. Yüzünde ne öfke ne de korku belirtisi vardı. Malemute Kid kadının bu terbiyeli ağırbaşlılığı karşısında hınzırca gülümsemekteydi. Kralın kafası karışmış, yenilgiye uğratılmıştı, karısı onun önüne geçmişti.

"Gel!" dedi sonunda. "Eve gidelim!"

"Kusura bakma," diye cevapladı kadın. "Bay Harrington'a bir yemek sözü verdim. Hem dans henüz sona ermedi."

Harrington onu götürmek için kolunu kadına doğru uzattı. Kadını koluna takıp arkasını dönerken en ufak bir gönülsüzlük işareti göstermemişti. Bunlar olurken Malemute Kid de yanlarına gelmişti. Kral sersemlemişti. Eli iki defa kemerine doğru gitti, Malemute Kid de bu anlarda Galbraith'in üzerine atılmak için tetikte bekledi. Ancak uzaklaşan çift yemek salonunun kapısından hiçbir aksilik çıkmadan girmeyi başardılar. Kalabalık uğultu yaratmaya devam ederek çiftin arkasından ilerledi. Freda ise Cal Galbraith'in yanında surat asarak ilerlemekteydi. Freda iyi kalpli, keskin dilli bir kadındı. Galbraith'e ne dediği çok önemli değil, ancak her ne söylediyse adamın yüzü önce kıpkırmızı oldu, ardından bembeyaz kesildi, bu sırada kendine lanetler yağdırmakta olduğu çok aşikârdı.

Uğultuların kulakları rahatsız ederek yemek salonunu doldurduğu bir anda, Cal Galbraith'in karısının oturduğu masaya doğru ilerlemeye başlamasıyla bütün salon sustu. Herkes nefeslerini tutmuş olacakları beklemekteydi. Harrington'un mavi göz-

leri sabitti, ancak masanın altında, dizinin üzerindeki bir Smith & Wesson'u kavramıştı. Madeline sıradan bir ilgiyle başını kaldırarak kocasına baktı.

Kral, "Benimle... benimle dans eder misin?" diye sordu karısına.

Kralın karısı, kocasının gözlerinin içine bakıp başını sallayarak teklifi kabul etti.

ŞAFAK KIZI (*)

"Sizi... nasıl diyorsunuz... sizi tembel herifler. Beni kendine eş almayı arzu eden tembel herifler. Bu çok kötü. Asla, hayır, asla sizin gibi tembel adamlardan bana koca yok."

Böylece Joy Molineau, Jack Harrington'a içindekileri dökmüş oldu, ancak bir gece önce Louis Savoy'a aynı şeyleri çok daha beylik bir biçimde ve adamın dilinde anlatmıştı.

"Dinle Joy..."

"Hayır, hayır, niye tembel adamları dinleyecek ki ben? Bu çok kötü, ortalıkta dolanıp, kulübemi ziyaret edip başka da bir şey yapmayorsunuz. Aile için nasıl yiyecek bulursunuz? Sizin neden altınınız yok, diğer adamlar bir sürü altını varken."

"Ama ben çok çalışıyorum Joy. Bir günüm geçmiyor ki yola koyulmayayım, nehre gitmeyeyim. Bak daha yeni geldim. Köpeklerim çok yorgun. Başka adamlar şanslı, o yüzden de bir sürü altınları var; oysa ben... ben şanssızım."

"Ah! Ama şu Kızılderili bir karısı olan adam, şu McCormack, Klondike'ı keşfettiğinde gitmedin sen. Paşka adamlar gitti, paşka adamlar şimdi zengin."

"Biliyorsun ben o sırada Tanana'nın tepelerinde altın arıyordum," diyerek karşı çıktı Harrington. "Ve çok geç olana kadar da ne El Dorado ne de Bonanza ile ilgili bir şeyden haberim oldu."

"Bu paşka; sadece sen, nasıl diyorsunuz siz, haber yok."

"Ne?"

(*) İlk defa *San Francisco Wave* gazetesinin 24 Eylül 1899 tarihli sayısında yayımlanmıştır.

"Haber yok. Karanlık, evet, karanlıkta. Hiçbir zaman geç değildir. El Dorado dedikleri nehirde zengin bir maden varmış. Adamlar ellerine kazıklarını alıp gidiyorlar. Kimse McCormack'ın nereye kaybolduğunu bilmiyor. O toprakta altmış gün boyunca hiçbir adam kazığını dikip ilanını asamaz. Paşka adamlar, bir sürü paşka adamlar, o toprağa atlamak için bekliyorlar. Sonra da yarışacaklar, hem öyle hızlı, ilanlarını asabilmek için rüzgârdan da hızlı koşacaklar. Onlar çok zengin olacak, onlar aileleri için yiyecek bulabilecek."

Harrington asıl ilgilendiği noktayı saklayarak;

"Süre ne zaman doluyor?" diye sordu. "Hangi toprak söylediğin?"

"Ben de dün gece Louis Savoy'la konuştum," diye devam etti sözlerine kadın, adamın sorularını görmezden gelerek. "Sanarım o birinci olacak."

"Boş ver Louis Savoy'u!"

"Louis Savoy dün gece kulübeme gelip benimle konuştu. Dedi ki: 'Joy, ben güçlü bir adam. Köpeklerim iyi. Birinci ben olacak. Sen de beni koca yapacaksın mı?' Ben de ona dedim ki... şöyle dedim..."

"Ne dedin?"

"Dedim ki, 'Eğer Louis Savoy birinci oldu, o zaman beni kendine eş alabilir.'"

"Ya kazanamazsa?"

"O zaman Louis Savoy olmaz, nasıl diyorsunuz, çocuklarımın babası olmaz."

"Ya ben kazanırsam?"

"Sen kazanacak? Ha! Ha! Asla!"

Sinir bozucu olmasına rağmen Joy Molineau'nun kahkahasını duymak yine de keyifliydi. Harrington bu kahkahalarla canını sıkmadı. Buna alışalı uzun zaman olmuştu. Üstelik onun herhangi bir ayrıcalığı da yoktu. Joy tüm âşıklarını aynı şartlara tabi tutardı. Dudakları hafifçe aralanmış, rengi soğuğun etkisiyle

biraz daha belirginleşmiş gözleri muazzam bir cazibeyle parıldıyordu. Bu bakışlar onun gözlerinden başka bir yerde asla var olamazdı; baştan çıkarıcı bir kadındı. Kızak köpekleri kadının çevresinde kıl yumağı oluşturacak biçimde toplandılar ve köpeklerin lideri Kurt Diş uzun burnunu kadının eteğine yasladı.

"Ya ben kazanırsam?" diyerek bastırdı Harrington.

Kadın köpekten gözlerini kaldırıp âşığına baktı, sonra tekrar köpeğe döndü:

"Sen ne dersin Kurt Diş? Eğer o kazanırsa onun kadını olacak mıyız? Ha? Ne dersin?"

Kurt Diş kulaklarını dikti ve Harrington'a bakarak hırladı.

"Çok soğuk," dedi kadın birden dişilere özgü bir ilgisizlikle. Sonra ayağa kalktı ve takımı topladı.

Âşığı kayıtsızlıkla baktı ona. Bu kadın tanıştıkları ilk günden beri bir tahminde bulunmasına hep engel olmuştu, bu yüzden sabretmek artık Harrington'un erdemlerinden biri haline gelmişti.

"Hadi! Kurt Diş!" diye bağırdı kadın, aniden hareketlenen kızağın üstüne atlayarak. "Hadi! Yürüyün!"

Harrington göz ucuyla onun yolunda ilerleyişini izledi. Yolun çatallanıp Fort Cudahy Nehri'ne doğru uzandığı noktada köpekleri durdurup arkasını dönerek bağırdı:

"Bay Tembel Adam! Kurt Diş dedi ki, evet, eğer kazanırsan..."

Böyle durumlarda hep olduğu gibi, o güne kadar Joy Molineau'nun iki âşığı üzerine çeşitli dedikoduların eksik olmadığı Kırk Mil şimdi bir olmuş, hangisinin yarışı kazanacağına dair bahisler oynamaya, tahminler yürütmeye başlamıştı. Kamp bu konuda ikiye bölünmüştü, her grup desteklediği adayın bitiş çizgisine ilk varan kişi olacağına inanıyordu. Bölgedeki en iyi köpekler için bir kapışma yaşanmıştı, iyi köpekler başarılı olmak için şarttı. Başarılı olmaksa kazanan için çok önemliydi. Üstelik bir eşe sahip olmanın yanında, ki böyle bir eş daha önce yaratılmamıştı,

en az bir milyon ederinde bir madene de sahip olmak vardı işin ucunda.

O sonbahar, McCormack'in Bonanza'daki keşfine dair yeni haberler geldiğinde tüm Lower Country, Circle City ve Kırk Mil Yukon'a hücum etmişti; en azından Louis Savoy ve Harrington gibi batı tarafında olanlar dışında herkes. Geyik otlakları ve nehirler rastgele, ayırt edilmeksizin paylaşılmıştı, en olasılık dışı olan El Dorado nehri bile. Olaf Nelson düz hesapla beş yüz edecek bir arazi almış ve usulüyle ilanını asmış, ardından da gözden kaybolmuştu. O sıralarda en yakın kayıt bürosu Kırk Mil yakınlarında, nehrin hemen karşısındaki Fort Cudahy'de bulunan Kışlalardaydı;(*) ancak ne zaman ki El Dorado Nehri'nin altın kaynadığı her yere yayıldı, o zaman Olaf Nelson'un Aşağı Yukon'a giderek toprak mülkünü satın almak için kuyruğa girmesinin başarısız bir girişim olduğu anlaşıldı. Adamlar şimdi sahipsiz sayılan topraklara aç gözlerini dikmişlerdi, bu topraklarda onları binlerce dolar bekliyordu. Topraklara dokunamıyorlardı, çünkü yasaya göre toprak üzerindeki hakkın dokunulmazlığa sahip olduğu süre boyunca, toprağın kiralanmasıyla yeniden paylaşılması arasında altmış gün kadar bir zaman geçmesi gerekmekteydi. Bütün bölge Olaf Nelson'un ortadan kayboluşunu biliyordu; onlarca adam süre dolunca saldırmak ve Fort Cudahy'ye doğru gerçekleşecek yarış için hazırlıklar yapmaktaydı.

Ama Kırk Mil'deki yarış biraz daha sınırlıydı. Bütün kamp tüm enerjisini hem Harrington'un hem de Louis Savoy'un araç gereçlerini sağlamaya vermişti. Kimse yarışa tek başına katılacak kadar akılsız değildi. Kayıt Bürosu yüz mil uzaktaydı ve her iki yarışmacının da yolda köpeklerini değiştirebilmeleri için dört mola yeri hazırlanmıştı. Doğal olarak, son değişim içlerinde en zor olanı olacaktı, her yirmi beş milde taraftarları onlar için olabi-

(*) Burada sözü edilen Kışlalar, askeri yapılar değil, altın aramak için Güneyden gelenlerin başlarını sokabilmeleri amacıyla inşa edilen çok katlı yapılardır.

lecek en güçlü hayvanları sağlamaya çalışacaklardı. Gruplar arası rekabet kızıştıkça ve teklif edilen miktarlar yükseldikçe köpekler bölgenin tarihinde görülmemiş fiyatlardan alınıp satıldı. Tesadüfe bakın ki, köpekler için söz konusu olan bu kapışma dikkatleri Joy Molineau'nun üzerine daha da çok çekti. Sadece bütün bunlara sebep olan kişi olduğundan değil, aynı zamanda Chilkoot'tan Bering Denizi'ne kadar olan bölgenin en iyi köpeğine sahip olduğu için. Bir lider olarak Kurt Diş'in benzeri yoktu. Bu köpek hangisinin kızağına liderlik yaparsa yarışı kesinlikle o alacaktı. Buna hiç şüphe yoktu. Ama halkın her zaman işlerin nasıl gideceği konusunda doğal bir sezgisi olmuştur; bu yüzden Joy'un köpeğin kullanımı konusundaki herhangi bir teklifi kabul etmeyeceğini biliyorlardı. Her iki grubun da hemfikir olduğu üzere, eğer yarışmacılardan biri köpeği kullanamazsa diğeri de kesinlikle kullanamayacaktı.

Erkek, ister birey olarak düşünün isterseniz de topluca, çoğunlukla kadınların derin kurnazlıkları karşısında oldukça kalın kafalı bir yaradılışta olduğundan, Kırk Mil erkekleri de Joy Molineau'nun şeytanlığını sezmek konusunda pek başarılı olamamıştı. Onların da sonradan itiraf edecekleri üzere, Şafağın Kızı'na ait olan bu kara gözleri yeterince ciddiye almadılar. Oysa bu kadın gözlerini ilk defa parıldayan Kuzey ışıkları altında açmıştı, daha bu adamların istila etmeyi bile hayal etmedikleri zamanlarda onlara kürkler satan bir adamın kızıydı. Bu kadının onlarla oynamakta olduğunun farkındaydılar ancak bu oyunun ilmini, onun derinliğini bilmiyorlardı. Açık bir kartı bile görmeyi başaramamışlardı, bu yüzden Kırk Mil, Joy son kozunu da oynayana kadar keyifli bir şaşırtmacanın içinde sürüklenecek ve sonucu hesap etmek tüm eller açılıncaya mümkün olmayacaktı.

Hafta başında bütün kamp Jack Harrington ve Louis Savoy'u yola koymak için uyandı. Zamanı kurnazca ayarlamışlardı, bunu yapmaktaki niyetleri ise dokunulmazlığının süresinin dolmasına birkaç gün kala Olaf Nelson'un topraklarına varmak, ilk molayı burada verip kendilerini de köpeklerini de gönüllerince dinlen-

dirmekti. Yola koyulduklarında Dawson'lu adamların yolun belli noktalarına köpekler yerleştirdiklerini gördüler, bu da milyonlara sahip olmak uğruna yapılan küçük harcamaları açık eden bir durumdu.

Yarışçılarının ayrılışını takip eden birkaç gün içinde, Kırk Mil yedek köpekleri mola noktalarına göndermeye başladı; ilki yetmiş beşinci mildeki noktaya, ikinci ellinci, üçüncüsü ise yirmi beşinci. Sonuç olarak mükemmel takımlar oluşturulmuştu, üstelik her iki takım da birbirine denkti; öyle ki kamptakiler her ikisinin de elli derecenin altında bir saat boyunca hiç durmadan yol alabileceğini söylüyordu. Yola çıkmalarından önceki son anda Joy kızağıyla gelmiş ve kalabalığa katılmıştı. Harrington taraftarlarının lideri olan Lon McFane'i yanına çekip konuşmaya başladığında, adamın alt çenesinin büyük bir şey öğrendiğini belli eden bir şekilde aşağı düştüğünü etraftakiler fark edince, sözünü zorlukla tamamlayabilmişti. Bunun üzerine McFane Kurt Diş'i kızağa bağlayan kayışı söküp köpeği Harrington'un takımının başına geçirdi ve ardından köpekler Yukon yoluna koyuldu.

"Zavallı Louis Savoy!" dedi adamlar. Ancak Joy Molineau gözlerini kaldırıp küstah bakışlar savurdu ve kızağına binip doğruca babasının kulübesine gitmek üzere yola koyuldu.

Olaf Nelson'un toprağında geceyarısı yaşanmaktaydı. Kürkler içine gömülmüş birkaç yüz adam altmış derecenin altındaki soğuğa rağmen rahat yataklara ve sıcak kulübelere doğru gerçekleşecek olan büyük sıçrayışı beklemekteydiler. Onlarca adam ilanlarını ellerine almış, köpeklerini hazır etmişlerdi. Bir grup Captain Constantine devriyesi(*) yarışın adaletli olmasını sağlamakla görevlendirilmişti. Emre göre sürenin son saniyesine kadar toprağın en ufak bir parçasına dokunulmasına bile izin verilmeyecekti. Kuzeyde bu tür emirler geçerlilikleri bakımından

(*) İngiliz polis müfettişi Charles Constantine (1846–1912) tarafından XIX. yüzyıl sonunda oluşturulan, efsanevi gezici polis örgütü.

Tanrı sözüne eşdeğerdir, dumdum sesi şimşekler kadar etkilidir. Hava açık ve çok soğuktu. Kuzey şafağı gökyüzünde pırpır eden bir renk cümbüşü oluşturmuştu. Donuk, pembe bir parlaklık zirveyi aydınlatıyorken büyük yeşilimsi, parıltılı, beyaz şeritler yıldızları gizliyordu, sanki bir Titan'ın eli kutbun yukarılarında dev köprüler inşa etmekteydi. Bu heybetli görüntünün altında kurt köpekleri uludular, tıpkı eski zamanlarda atalarının yaptığı gibi.

Ayı derisinden yapılma bir palto giymiş devriye, elinde saatini tutarak bir adım atıp öne çıktı. Erkekler birden hareketlendiler, yere çökmüş köpeklerini kaldırdılar, birbirine dolanmış iplerini çözdüler ve hepsini sıraya koydular. Yarışmacılar kazıklarını ve ilanlarını ellerinde sıkıca kavramış durumda başlama çizgisine yanaştı. Toprağın öte yanına öyle çok gidip gelmişlerdi ki, şimdi gidecekleri yeri gözleri kapalı bulabilirlerdi. Devriye kolunu kaldırdı. Adamlar üstlerindeki kat kat kürkü ve battaniyeleri çıkardı, kayışları kontrol etti ve ilgiyle devriyeyi dinlemeye koyuldu.

"Zaman!"

Altmış çift eldiven aynı anda çıkarıldı, bu arada bir o kadar mokasen de kara sağlamca bastı.

"Başlayın!"

Geniş araziye yayıldılar, dört kenarı da çevreleyerek, her köşeye ilanlar ve iki kazığın dikileceği merkeze ilerlediler. Sonra donmuş nehir yatağının üzerine geldiklerinde kızaklarından aşağı atladılar. O anda bir ses ve hareket kargaşası oluştu. Kızaklar birbirleriyle çarpıştı, köpek takımlarının kayışları birbirine dolandı, köpekler öfkeyle tüylerini kabartarak ve azı dişlerini göstererek birbirlerine girdi. Daracık nehir yatağı bu boğuşan kalabalıkla dolup taşmıştı. Kamçı darbeleri adilane bir şekilde hem adamların hem de hayvanların üzerine inip durmaktaydı. Bu anı daha da büyük kılmak için her katılımcının çevresinde onu bu kargaşadan çekip çıkarmak isteyen yandaşları kümelenmişti. Ancak kızaklar bir bir bu kargaşadan ayrılarak karanlığın içine doğru gözden kayboldular.

Jack Harrington bu çarpışmanın ve kargaşanın yaşanacağını önceden tahmin etmiş, kızağını bir kenara çekerek bu kargaşanın sona ermesini beklemişti. Louis Savoy da rakibinin yol konusundaki bilgeliğine güvendiğinden onu izlemiş, o da beklemişti. Bu kalabalığın gürültüsü artık duyulmaz olduğunda yola koyuldular. On mil kadar ilerlemiş, Bonanza'ya yaklaşmışlardı ki tekrar rastladılar, kalabalık düzenli bir grup oluşturmuş tek sıra halinde ilerliyordu. Çok az ses vardı, şu durumda birinin diğerini geçme şansı çok daha küçüktü. Kızaklar bir kızak demirinden diğerine kırk santim kadar gelirken yol kırk beş santim kadardı. Her iki yanda kar kristalleri toprağı yumuşak bir battaniye gibi örtmüştü. Eğer biri kızağını her iki yandan birine doğru sürüp öndekini geçmek için çabalasa, köpekler çaresizce debelenerek bellerine kadar kara gömülürler ve kızağın hızı bu durumda ancak bir salyangozunki kadar olabilirdi. Bu yüzden erkekler kızaklarına olabildiğince yakın durup beklediler. Bonanza'nın on beş mil aşağısına, Klondike'dan Dawson'a uzanan ve sonunda Yukon'a varılan yol boyunca uygulanabilecek başka bir seçenek yoktu. Burada ise ilk yedekler beklemekteydi. Gerekirse bu mola yerinde ilk takımları öldürme şansları vardı. Jack Harrington ve Louis Savoy'un değişim yerleri diğer kızaklarınkinden birkaç mil ilerdeydi. Kızakların değiştirildiği kargaşada grubun yarısından çoğunu geride bıraktılar. Kızaklarını Yukon'un geniş göğsüne uzanan yola vurduklarında yaklaşık otuz adam hâlâ önlerindeydi. Asıl zorluk buradaydı. Nehir sonbaharda donduğunda yaklaşık bir mil uzunluğundaki kısmı açık kalmıştı. Akıntının güçlü olduğu bu bölüm sonradan donmuş, düz, sert ve bir dans pisti kadar kaygan bir zemin oluşmuştu. O anda bu göz kamaştıracak derecede parıldayan buza geldiklerinde Harrington dizlerine yüklenerek doğruldu, bir eliyle güçlükle tutunurken diğerinde tuttuğu kamçıyı acımasızca köpeklerin sırtına indiriyordu. Takımlar dümdüz zemin üzerine dağıldılar; vargüçleriyle ilerlemeye çalışıyorlardı. Kuzeyde çok az adam köpeklerini Harrington kadar iyi idare edebilirdi. Harrington ilerledi, Louis Savoy ise onu takip ederek asılabildiği kadar asıldı, kızağının

lideri olan köpek rakip kızağın kuyruğuyla başa baş ilerlemekteydi.

Cam gibi zeminin ortalarında, yokuşun ilerisinde mola yerleri göründü. Ancak Harrington asılmaya devam etti, kendini bırakmadı. Yeni kızağına yeterince yaklaştığında karşıya atladı, bağırmaya devam ederek yeni köpekleri ve kızağıyla yola tekrar koyuldu. Diğeri ise biraz yavaş kalmıştı; o da yeni kızağına aynı şekilde atladı, bu sırada terk ettiği kızak sağa sola yalpalayarak diğeriyle çarpışmış ve karmaşa içinde buza saplanmıştı. Harrington ilerleyerek yolu açtı. Savoy da köpeklere asıldı. Parlak buz zeminin sonuna yaklaştıklarında başa baş konuma gelmişlerdi. Yumuşak kar yığınları arasındaki dar yola girdiklerinde yarışı hızlandırdılar. Dawson şafağın ışıkları altında onlara yolun sonuna yaklaştıklarını haber veriyordu.

Altmış derecenin altında, buz sağlamlaştığında, don iyice kuvvetlendiğinde erkekler fazladan bir vücut hareketi ya da ateş olmadan uzun süre dayanamazlar. Bu nedenle Harrington ve Savoy eski "sür ve koş" öğüdünü gerçekleştirmeye davrandılar. İkisi de kızaklarından atladı, kamçıları ellerinde kızaklarının ardında koşmaya başladı, ta ki damarlarındaki kan alışılmış hızında akmaya ve bedenleri damarlara işleyen soğuğu dışarı atmayı başarıncaya kadar. Ardından kızaklarına yeniden atlayıp ısı tekrar düşünceye kadar kızaklarının üstünde kaldılar. Böylece hem sürüş hem de koşuş çemberini birkaç tur dolanarak ikinci ve üçüncü nöbet değişim yerlerine vardılar. Buzun düz zemini üzerinde Savoy birkaç defa köpeklerini ani bir atılım adına kışkırttı, ancak diğerlerinde olduğu gibi öne geçmeyi başaramadı. Beş mil boyunca geride kalan, inatla öndekini geçmeye çalıştı. Ancak bu çaba başarısızlıkla sonuçlanmıştı; aslına bakılırsa Louis Savoy için Harrington'ın ilerlediği yorucu patikayı takip edebilmek bile tek başına bir zafer sayılırdı.

Yetmiş beşinci milde bulunan mola yerine doğru yaklaştıklarında Lon McFane de ileri atılarak kızağa doğru koşmaya başladı. Kurt Diş o sırada Harrington'un gözüne çarptı ve görür

görmez yarışın galibi olduğunu anladı. Kalan son yirmi beş milde Kuzeydeki hiçbir takım onunkini geçemezdi artık. Savoy Kurt Diş'in Harrington'un kızağına çekildiğini gördüğünde artık yarışı kaybettiğini anladı ve kendine biraz daha yumuşak bir yolla, kadına ise daha sertçe lanetler okudu içinden. Ancak yine de vazgeçmeyip diğerinin ardında bıraktığı dumanlı yolda ilerlemeyi sürdürdü, son ana kadar şansını zorlamayı seçmişti. Güneydoğu yönünde gün devrilirken, her ikisi de biri acıyla diğeri ise neşeyle Joy Molineau'nun yaptığına hayret ederek ilerledi.

Kırk Mil gün ağardığında uykudan uyandı ve yolun ucunda toplandı. Bu noktada, Yukarı Yukon yolu ilk dönemecine kadar olan birkaç mil boyunca görülebilmekteydi. Ayrıca burada nehrin karşısında Altın Kaydedicisi'nin gergin bir şekilde beklemekte olduğu Fort Cudahy'deki bitiş noktası da görülebiliyordu. Joy Molineau yola beş on metre uzaklıkta, daha geride beklemekteydi; bu şartlar altında geri kalan tüm Kırk Mil halkı onunla aralarında kalan mesafeyi korumaya özen gösteriyordu. Bu nedenle Joy ile yolun ince çizgisi arasında kalan alan boştu. Ateşler yakıldı, yarışçılar üzerine bahisler tutuldu; bahisler çoğunlukla Kurt Diş'in üzerine oynanmaktaydı.

"İşte geliyorlar!" diye bağırdı Kızılderili bir oğlan çocuğu, tepesine çıktığı bir çam ağacından.

Yukon'a uzanan yolun ucunda önce karın beyazlığıyla zıtlık oluşturan siyah bir nokta, ardından onu yakından izleyen ikinci bir nokta göründü. Bu iki nokta büyüdükçe kara noktaların sayısı arttı ancak bu noktalar geriye doğru uzunca bir mesafeye yayılıyorlardı. Noktalar köpeklere, kızaklara, kızakların üstünde oturan adamlara dönüştüler.

"Kurt Diş önde!" diye fısıldadı bir polis teğmeni Joy'un kulağına. Joy ona gülümseyerek karşılık verdi.

"Harrington için bire on!" diye bağırdı Huş Deresi Kralı kesesini dışarı çıkararak.

"Kraliçe sana daha çok ödemiyor?" diye sordu Joy.

Teğmen başını salladı.

"Haa, senin biraz altının var, ne kadar?"

Kesesini açtı adam. Kadın hızlı bir bakışla kesenin içine baktı.

"Herhalde iki yüz kadar öyle mi? Şimdi ben sana –nasıl diyorsunuz– bir tavsiye vereyim. Bahsi kapat!" dedi esrarlı bir şekilde. Teğmen bu lafı zihninde tarttı. Yola baktı. İki adam da kızağın üzerinde ayağa kalkmış, köpeklerini delice kamçılayarak vargüçleriyle ilerliyorlardı. Harrington öndeydi.

"Harrington için ona bir! "diye bağırdı Huş Deresi Kralı kesesini teğmenin yüzüne doğru sallayarak.

"Bahsi kapat!" dedi tekrar Joy, kışkırtıcı bir şekilde.

Adam omuzlarını silkerek söyleneni yaptı ancak bu hareketi, mantığı öyle söylediği için değil daha çok kadının cazibesine kapılarak yaptığını belli edecek şekildeydi. Joy onu rahatlatmak için başını salladı.

Herkes nefesini tutmuştu, çıt çıkmıyordu. Erkekler bahse tutuşmayı bıraktılar.

Yalpalayarak, sendeleyerek, her an daha kuvvetle ileri atılarak tıpkı rüzgârın önünde giden bir yelkenli gibi kızaklar son hızla üstlerine doğru gelmekteydi. Kızağını çeken köpeklerin lideri Harrington'un kızağının hemen ardında seyrediyor olsa da Louis Savoy'un yüzünde umutsuz bir ifade vardı. Harrington'un ağzı sabitti. Ne sağa ne de sola bakıyordu. Köpekleri mükemmel bir ritimde sıçrayarak, ayaklarını sağlamca yere basarak yola çok yakın bir şekilde ilerliyordu. Kurt Diş'in kafası eğik ve görünmez halde, sessizce inleyerek ardındaki arkadaşlarına mükemmel bir şekilde liderlik etmekteydi.

Kırk Mil nefes almadan bekliyordu. Kamçıların ve yarışmacıların kükreyişlerinden başka bir ses duyulmuyordu.

O sırada Joy Molineau'nun berrak sesi ortalığı çınlattı:

"Hey! Kurt Diş! Kurt Diş!"

Kurt Diş sesi duydu. Aniden yoldan saparak doğruca sahibesine doğru koşmaya başladı. Diğer köpekler de onu takip ettiler,

bu sert sapış sırasında kızak bir an için tek demiri üzerinde asılı kaldı ve Harrington karın içine yuvarlandı. Savoy yanından yıldırım gibi geçti. Harrington ise ayağa kalkıp rakibinin nehrin buz tutmuş zeminini sıyırarak karşıya, Altın Kaydedici'nin bulunduğu noktaya doğru gidişini izledi. Ne söylendiğini duyamamıştı.

"İşini çok iyi yaptı," dedi Joy Molineau yanındaki teğmene dönerek. "O nasıl diyorsunuz, yolu açtı. Evet, yolu açmakta çok başarılıydı."

KUZEY'İN ODYSSEİA'SI (*)

I

Adamlar ve köpekler en ufak bir ses çıkarmıyor, sadece kızakların karı ezerken çıkardığı çıtırtılar ve köpeklerin boyunlarında asılı zillerin çınlamasından oluşan sonu gelmez ağıtlar duyuluyordu. Yeni yağmış kar yüzünden yol alabilmek iyice zorlaşmıştı, kızaklar üstlerinde taş gibi ağır, donmuş geyik etleriyle karı ezerek yolu açmaya çalışıyor, neredeyse bir insanın inatçılığıyla ilerlemeyi sürdürüyorlardı. Karanlık çökmekteydi ama o gece konaklayabilecekleri bir kamp yoktu yakınlarda. Kar, mükemmel şekillere sahip buz kristalleri halinde, sakin sakin yağmaktaydı. Hava ılık sayılırdı. Bu yüzden adamların rahatı yerindeydi. Meyers ve Bettles kulaklıklarını havaya kaldırmışlar, Malemute Kid de eldivenlerini çıkarmıştı.

Köpekler öğleye yaklaşırken epey yorgun düşmüşlerdi ancak şimdi yeni bir dinçlikle ilerliyorlardı. Biraz daha akıllı olanların arasında belirgin bir hareketlilik hakimdi. Sabırsızca yol almaya çalışıyorlardı, kulaklarını dikmiş etrafı dinliyor, burunlarını kara daldırıp etrafı kokluyorlardı. Bu durum diğer soğukkanlı köpekler arasında kızgınlığa neden oldu. Onlar da hafifçe, uyarı niteliğinde küçük ısırmalarla bu sabırsız arkadaşlarını uyardılar. Sonunda en öndeki kızağın lideri halinden memnun bir havlayışın ardından kara iyice gömülerek kendini tasmasından kurtarmaya çalıştı. Diğerleri takımı izlediler. Arka ayaklarda bir düzensizlik, güçsüzlük hakimdi. Yol daralıyordu. Kızaklar

(*) İlk defa *The Atlantic Monthly* dergisinin Ocak 1900 tarihli sayısında yayımlanmıştır.

hızlandığında, adamlar ayaklarının kızakların altına girmemesi için birkaç adım yana çekildiler. Günün yorgunluğunu üzerlerinden atmışlar, köpekleri cesaretlendirecek şekilde bağırıyorlardı. Hayvanlar da buna neşeli havlayışlarla cevap veriyorlardı. Kızakların tıkırtıları, köpeklerin havlayışları arasında karanlığa doğru hızla yol alıyorlardı.

Köpekler koşmaya başlayıp kızakları neredeyse tek kızak demiri üzerinde hızla yol amaya başlayınca, adamlar, "Vay canına!" diye bağırdı.

Yaklaşık yüz metre ilerde, penceresinde ışık olan bir kulübe göründü. Bu sıcacık bir sobanın başında keyifle içilecek çay demekti. Ancak kulübe altmış kadar Eskimo köpeğiyle kuşatılmıştı. Hepsi de kulübeyi koruma görevini üstlenmiş, kızaklardaki köpeklere meydan okumaktaydılar. Kapı açıldı, ardından kuzeybatı bölgesi devriyelerinin kırmızı paltosunu giymiş bir adam kapıda göründü. Köpeklerin arasından zorlukla geçti, elindeki kırbacın dipçiğini kullanarak yavaş darbelerle köpekleri sakinleştirdi. Bunun ardından adamlar el sıkıştılar.

Sıcak soba başında çay keyfini onlara sunması gereken kişi olarak, Stanley Prince o sırada misafirleri ile meşguldü. Misafirler yaklaşık bir düzine, belki biraz daha fazlaydılar. Sanki Kraliçe'nin kanun uygulayıcıları ya da postacıymış gibi görünen bu insan kalabalığını tanımlamak pek kolay değildi. Buradaki yaşam, birçok farklı soy ve geçmişe sahip bunca insanı ister istemez pek çok açıdan benzer kılıyordu. İnce ancak yollarda geçen zamanları yüzünden kaslı bir vücuda, berrak ve kararlı bakan gözlere, sağlıklı ruha sahip oldukları her hallerinden belli olan insanlardı. Kraliçe'nin düşmanlarının içine korku salan, onun köpeklerini besleyen, onun yavan yemeklerinden yiyip mutlu mesut yaşayan insanlardı. Nice kahramanlıklar göstermiş, maceralara atılmış, hayatı görmüş ancak tüm bunların farkına bile varmamışlardı.

Kulübe kalabalıktı. İçlerinden ikisi Malemute Kid'in yatağına uzanmış, Fransızların kuzeybatıya ilk geldikleri ve yerli eşleriyle tanıştıkları zamanlardan kalma Fransız şarkıları söyle-

mekteydiler. Bettles'ın yatağında da benzer bir durum söz konusuydu. Orada da üç ya da dört gezgin ayaklarını battaniyenin altına sokmuş, içlerinden birinin Hartum'a giderken Wolseley(*) tugayında hizmet verdiği zamanki maceralarını dinlemekteydiler. O yorulduğunda ise bir diğeri Buffalo Bill'in Avrupa'nın başkentlerini dolaştığı sırada gördüğü kralları, beyefendileri, hanımefendileri ve sarayları anlattı. Başka bir köşede ise iki melez kızaklarını onardıktan sonra oturmuş, Louis Riel'in kuzeybatı bölgesinin kralı olduğu dönemlerdeki isyan yıllarından konuşmaktaydı.

Nehirlerde, yollarda yaşanan tehlikeli maceralar anlatılıp duruyordu. Prince büyük ve romantik birçok olayı hayatının akışı içinde sıradan hale getirmiş bu isimsiz kahramanların hikâyeleriyle kendinden geçmiş gibiydi. Kıymetli tütününü müsrif bir kayıtsızlık içinde adamların arasında dolaştırıyordu. Eski anıların paslı zinciri kırılmıştı, unutulmuş uzun ve serüvenli yolculuklar onun için yeniden canlandırılmaktaydı.

Konuşmalar bitip gezginler pipolarından son nefeslerini çektikten sonra sıkıca bağlanmış uyku tulumlarını açıp içlerine kıvrıldılar. Prince de bunun üzerine eski dostuna dönüp ondan yolculukla ilgi bilgi alamaya başladı.

"Eee, kovboyun nasıl biri olduğunu bilirsin," diyerek yanıtladı Malemute Kid mokasenlerinin bağlarını çözmeye başladığı sırada. "Onun yatağında yatan adamın da İngiliz kanı taşıdığını anlamak zor değil. Kalanların damarlarında kimlerin kanının aktığını ise Tanrı bilir. Kapının yanına kıvrılıp yatmış olanlar Boisbrules'li melezlerden. Şu yüzünde kötü bir kama izi olansa yerli annesinin çadırında dünyaya gelmiş bir İskoçyalı. Şu başının altına paltosunu dürüp koyan yakışıklı adamsa melez bir Fransız, konuşmasını duymuşsundur. Kızılderililerin onun hemen arkasına kıvrılmalarından pek hoşlanmadı. Bilirsin Riel'in krallığı

(*) Dünyanın dört bir yanında Britanya İmparatorluğu adına savaşmış ünlü general Sir Garnet Wolseley (1833-1913).

zamanında melezler ayaklandığında barışı sağlayan saf ırk mensupları olmuştu, o zamandan beri birbirlerine olan sevgilerini yitirdikleri söylenemez."

"Şu sobanın yanındaki asık suratlı adam kim? Bahse girerim İngilizce konuşamıyordur. Bütün gece boyunca ağzını bile açmadı."

"Yanılıyorsun. İngilizceyi gayet iyi konuşabiliyor. Konuşulanları dinlerken gözlerine dikkat etmedin mi? Ben ettim. Bu adam diğerlerinin ne dostu ne akrabası ne de onlarla aynı soydan geliyor. Diğerleri kendi evlerini anlatırken, dikkat ettiysen konuşulanları anlamıyordu. Kim olduğunu çok merak ediyorum. Hadi öğrenelim."

Malemute Kid, doğruca sobanın yanında oturan adamın gözlerine bakarak, "Sobaya birkaç dal atın!" dedi.

Adam söyleneni yaptı.

"Disiplinli davranmak onu bir yerlere götürebiliyor," diyerek alçak sesle konuştu Prince.

Malemute Kid başıyla onaylayıp çoraplarını çıkardı ve yerlerde yatan adamların arasından geçerek sobaya doğru yürüdü. Sobanın yanına geldiğinde nemli çoraplarını kurumaları için diğerlerinin yanına astı.

"Dawson'a ne zaman varmayı düşünüyorsun?" diye sordu biraz da denemek için.

Adam cevap vermeden önce Malemute Kid'in yüzünü şöyle bir inceledi.

"Yetmiş beş mil olduğunu söylüyorlar. Yani yaklaşık iki gün sonra."

Konuşurken kelime seçme konusunda tereddüt etmiyordu, belli belirsiz bir aksanı vardı.

"Daha önce buralara gelmiş miydin?"

"Hayır."

"Kuzeybatı bölgesi?"

"Evet."

"Orada mı doğdun?"

"Hayır."

"Peki o zaman nerede doğdun? Sen buradakilerin hiçbirine benzemiyorsun?" dedi Malemute Kid kolunu kaldırıp odanın içindeki adamları işaret ederek. "Nereden geldin? Senin yüzüne benzeyen yüzler görmüştüm daha önce ama nerede görmüştüm, onu hatırlayamıyorum."

"Seni tanıyorum," dedi adam Kid'in almak istediği cevapları erteleyerek; konuyla ilgisiz konuşmuştu.

"Nereden tanıyorsun? Daha önce beni gördün mü?"

"Hayır, senin dostun, şu rahip, Pastilik. Çok uzun zaman önceydi. Bana Malemute Kid'i gördün mü diye sormuştu. Bana yemek vermişti. Yanında uzunca kalmadım. Ondan bana dair bir şey işittin mi?"

"Ah! Sen susamuru derileri karşılığında köpek alan adamsın."

Adam başını sallayarak onayladı, piposunu söndürdü, battaniyesini üzerine çekerek konuşmak konusunda pek de istekli olmadığını belli etti. Malemute Kid gaz lambasını söndürdü ve Prince'in yanına, battaniyenin altına kıvrıldı.

"Kimmiş?"

"Bilmiyorum. Sözlerimi ağzıma tıkadı, sonra da bir istiridye gibi sımsıkı kapattı ağzını. Ancak bu adamın insanın merakını körükleyen bir yanı var. Onu daha önce duymuştum. Sekiz yıl önce tüm sahil halkı onun kim olduğunu çok merak etmişti. Gizemli adamlardan, bilirsin. Sanki peşinden şeytan kovalıyormuş gibi kaçarak Bering Denizi'nin kıyılarından aşıp, kışın en ağır olduğu günlerden birinde çıkıp geldiği söylenir. Gollobay sahilinde bir İsveç elçiliğine sığınmış ve güneye giden yolu sormuş. Orada karnını da doyurmuş. Elçiliğe geldiğinde yol yüzünden iyice harap olmuş bir görüntüsü varmış. Bunun ardından sahil şeridini terk edip, Norton Sound'a doğru yol almaya başlamış. Kar fırtınalarının olduğu, sert rüzgârların estiği korkunç bir

havada belki bin tane adamın öleceği yolu aşarak, üstelik yol üzerindeki Saint Michaels'i fark etmeden o havada yoluna devam ederek Pastilik topraklarına varmış. Vardığında açlıktan ölecek haldeymiş ve yoldan geriye yalnızca iki köpek kalmış.

Roubaeu Baba onun karnını doyurduktan sonra, yola devam etmek konusunda çok istekliydi ancak köpekleri yoktu.

Roubaeu Baba da ona köpek verememişti çünkü o da kendi başına yola çıkmak için benim gelmemi bekliyordu. Bay Ulysses(*) hayvanlar olmadan yola çıkmakta ısrarlıydı ama bunu yapamadığı için birkaç günü sıkılarak geçirdi. Kızağında güzelce bağlanmış susamuru derileri vardı. Bilirsin, şu altın değerindeki şeylerden. O günlerde Pastilik'de yaşayan yaşlı bir Rus simsarı vardı. Uzun bir pazarlığa gerek kalmadan, bizim acayip adam kızağını çeken güçlü bir köpek takımıyla tekrar güneyin yolunu tuttu. Simsar susamuru derilerini aldı elbette. Onları gördüm, harika şeylerdi. Hesapladık ve gördük ki, bir köpek karşılığında aldığı her parça ona beş yüz kağıt kazandırmıştı. Gizemli adamın da onların değerini bildiğine eminim. Bu adam bir yerli. Kısacık konuşmasından anladığım kadarıyla beyazlar arasında yaşamış bir yerli.

Denizin buzları çözüldüğünde Nunivak Adası'ndan gelen haberlerle öğrendik ki, adam orada konaklayıp karnını doyurmuş. Ardından da gözden kaybolmuş. Sekiz yıl boyunca şu ana kadar kimse ondan bir haber almamıştı. Acaba nereden geldi? Geldiği yerde ne yapıyordu? O bir yerli, kimsenin bilemediği yerleri bilen, kimsenin gitmediği yerlere gitmiş bir yerli, üstelik bir yerli için şaşırtıcı da olsa terbiye görmüş bir adam."

"Sağol ama elimde bu adam gibi uğraşılacak bir sürü adam var, almayayım," dedi Prince.

Malemute Kid ise çoktan ağır ağır soluklanmaya başlamıştı ancak genç madenci bir an için başını kaldırıp karanlık odayı

(*) Türkçede Odysseus adıyla bilinen mitolojik kahraman. Yolculukları, kurnazlığı ve sabrıyla ünlüdür.

izledi. Uykuya daldığında aklı bu garip adamla ilgili hikâyeler üretmeye devam ettiğinden, rüyasında korkunç kar günlerinde yollarda ölen, tüm güçlerini harcayarak yaşamayı başaran adamlarla uğraştı.

Ertesi sabah gün doğmadan birkaç saat önce, köpek bakıcıları ve devriye Dawson'a gitmek için kulübeden ayrılmak üzere hazırlandılar. Kraliçe'nin hizmetinde olanlarsa bir hafta sonra Salt Water'a ulaştırmak üzere yüklendikleri mektuplarla birlikte, köpeklerini dinlendirmiş olarak yola çıkacaklardı.

Adamlar Kuzey için yeni bir bölge sayılabilecek Klondike'da hem dinlenmek hem de sabahlara kadar dans edilen salonlarıyla ünlü Golden City'yi gezip görmek istemişlerdi. Ancak sanki sıradan bir ziyaretmiş gibi çoraplarını kurutmuş, pipolarını tüttürerek dinlenmişlerdi. İçlerinden bazıları görevlerini bırakıp doğu yönünde ilerlemekten bahseder gibi oldu. Kimileri de eve dönmek istediklerini belirttiler fakat sonra görevlerini hatırlayıp bu planlarını ileri zamanlara erteleldiler.

Gizemli adam oldukça huzursuz görünüyordu, tartışmalarla da pek ilgilenmemişti. Sonunda Malemute Kid'i bir köşeye çekip alçak sesle bir şeyler konuştu. Prince de bu arada onları merakla uzaktan izledi. İki adam eldivenlerini ve şapkalarını takıp dışarı çıktıklarında ise gizem doruğa ulaştı. Geri döndüklerinde Malemute Kid altın ölçümü için kullanılan tartılarını masanın üzerine koydu, yaklaşık bir buçuk kilo kadar altın tartıp onu gizemli adamın kesesine koydu. Ardından köpek bakıcılarının şefinin de katıldığı gizli bir görüşme yapıldı. Onunla bir anlaşma yapıldığı çok belliydi. Ertesi gün adamlar nehrin yukarısına doğru yola koyuldular, susamuru derilerinin sahibi ise yanına birkaç kilo yiyecek alıp Dawson'a doğru yürümeye koyuldu.

"Bu konuda ne yapmam gerektiğini kestiremedim," dedi Malemute Kid, Prince'in sorularına cevap olarak: "Ancak zavallı adam bir neden yüzünden diğerleriyle birlikte sunduğu hizmetten muaf tutulmak istedi. Ne olduğunu söylemediyse de onun

için oldukça önemli olmalı. Görüyorsun, tıpkı ordudaki gibi iki yıllık anlaşma yapmış ancak kendini özgür kılabilmenin tek yolu kendini satın almak. Öylece görevini terk edip hâlâ buralarda yaşamaya devam edemezdi, üstelik şehirde yaşamak için de fazla yabani. Dawson'a gittiğinde bu görevi üstlenmeyi kabul ettiğini söyledi; tek bir kuruşu bile yokmuş, kimseyi de tanımıyormuş, en fazla birkaç kelime ediyormuş insanlarla.

Ayrılma konusunu teğmenle konuşmuş; bana gelip ona borç verip veremeyeceğimi sordu. Bir yıl içinde geri ödeyecekmiş. Eğer istersem beni zengin bile yapabilirmiş.

Dışarı çıktığımızda konuşmak şöyle dursun neredeyse ağlayacaktı. Yalvararak konuştu, ayaklarımın önünde karın içine diz çöktü, ta ki ben onu tutup kaldırana kadar. Çıldırmış gibi saçma sapan, aslı astarı olmayan şeyler söyledi durmadan. Nihai amaçlarına çok yaklaştığını, bu günlere ulaşmak için uzun yıllardır çabaladığını, şimdi planlarının suya düşmesiyle birlikte uğrayacağı yıkıma katlanamayacağını söyledi. Onu yolun diğer yarısı boyunca tutmaya devam edeceklerinden, önümüzdeki iki yıl boyunca Dawson'a gidemeyeceğini söyledi. Bu her şey için çok geç kalması demekmiş. Daha önce bir adamın bu kadar ısrar ettiğine tanık olmamıştım. Parayı vereceğimi söylediğimde onu tekrar karın içinden kaldırmak zorunda kaldım. Ona bu parayı kazanacakları için verilmiş bir kredi gibi görmesini söyledim. Peki kabul etti mi diye sorarsan, hayır. Ne kazanırsa hepsini bana verip beni zengin edecekmiş, hayal edebileceğimden daha çok param olacakmış, falan filan. Bir adam zamanını verdiği, hayatını adadığı bir şeyi elde ettikten sonra ona ulaşmasını sağlayan kredilerin yarısını bile geri vermek gelmez içinden. Prince, bu olanları bir yere not et. Eğer bölgede kalmayı sürdürürse onunla ilgili haberler alacağız."

"Ya kalmazsa?"

"Bu durumda ben yanılmış olacağım, üstelik de bir buçuk kilo altınımı heba etmiş olacağım."

Uzun geceler boyu süren soğuklar başlamıştı, güneş güney hattında oynadığı bir görünüp bir kaybolma oyununu oynamaktaydı ancak hâlâ Malemute Kid'in borcundan haber yoktu. Ocak ayının bir sabahı, köpeklerin çektiği oldukça yüklü bir kızak Malemute Kid'in Stuart Nehri'nin aşağısındaki kulübesine geldi. Gizemli adamdı gelen, yanında da insana Tanrıların nasıl şekillendireceğini bilemediklerini düşündüren garip görünüşlü bir adam vardı. Axel Gunderson'du bu. İnsanlar onun adını anmadan cesaretten, yüreklilikten, şanstan konuşmazlardı, dayanıklılık ve kuvvetli bir ruh yapısından bahsedilirken de illa o örnek olarak verilirdi. Bu örneğin arkasından, konuşma canlılığını kaybedince illa onun servetini paylaşan bir kadının adı da anılırdı.

Daha önce de belirtildiği gibi, Tanrılar bu adamı yaratırken eski kurnazlıklarını hatırlamış ve onu o zamana kadar yarattıkları insanların biçiminden ayrı bir biçimde yaratmışlardır. El Dorado kralınınkini andıran kostümü içinde, yaklaşık iki metre on santimlik boyuyla bir kuleyi andırıyordu. Göğsü, boynu, kol ve bacakları tıpkı bir devinki kadar büyüktü. Yaklaşık yüz elli kilo gelen kemik ve kaslarını taşıyan ayakları ortalama bir adamınkinden çok daha büyüktü. Kaba görünümlü kalın kaşları, sert hatlı çenesi ve soluk mavi korkusuzca bakan gözleri ile yüzü, kuvvetin ne demek olduğunu bilen bir adamın hikâyesini anlatır gibiydi. Olgun başaklar rengindeki, buzla kaplanmış saçı ayı derisinden yapılmış paltosunun omuzlarına geceye düşen gün gibi yayılmıştı. Dar yolda köpeklerinin önünde yürürken belli belirsiz bir deniz havası her tarafını sarmış gibi görünüyordu. Kırbacının dipçiğini Malemute Kid'in kapısına dayadığında, güney akınında şatonun kapısına dayanan deniz gezginlerini andırıyordu.

Prince bir kadını andıran kollarını sıvayıp ekmek için hamur yoğururken bir yandan da sık sık üç misafire kaçamak bakışlar fırlatıyordu. Bu üç adam bir insanın çatısının altında, hayatta belki de bir defa bir araya gelirdi. Malemute Kid'in Ulysses adını taktığı gizemli adam hâlâ Prince'i çok etkilemekteydi ancak Prin-

ce'in ilgisini daha çok çeken Axel Gunderson ve onun karısıydı. Kadın yolculuk boyunca zengin kocasının parası sayesinde en rahat kulübelerde dinlenmiş olmasına rağmen gündüz yolunun yorgunluğunu üzerinden atamamış, kocasının koca göğsüne kırılgan bir çiçek gibi yatmış, bir yandan Malemute Kid'in ılımlı sohbetine tembelce eşlik ediyor bir yandan da derin, kara gözlerini kaldırıp baktıkça Prince'in yüreğini hareketlendiriyordu. Prince sağlıklı genç bir adamdı, aylardır gördüğü kadınların sayısı birkaç taneyi geçmezdi. Kadın hem bir yerliydi hem de ondan daha yaşlıydı. Ancak Prince'in bugüne kadar gördüğü yerli kadınlardan farklıydı bu kadın; konuşmalardan anladığı kadarıyla kadın tüm ülkeyi dolaşmış ve beyaz kadınların bildiği birçok şeyin yanında onların asla bilemeyeceği şeyleri de öğrenmişti. O balığı güneşte nasıl kurutacağını ya da karın üstüne nasıl bir yatak yapacağını bilen bir kadındı. Çok çeşitli yemeklerle kurulan sofralardan, Prince'in neredeyse unuttuğu değişik yemek çeşitlerinden bahsetti. Geyiklerin, ayıların, küçük mavi tilkilerin, kuzey denizlerinin çift yaşamlı hayvanlarının hikâyelerinin bilgisine sahipti. Prince, kadın Kampın Kuralları'nı okuduğu sırada gözlerinde beliren memnun parıltıyı yakalamıştı. Bu kurallar aşka geldiği bir anda Bettles tarafından da okunmuştu, kısa ve özlü oluşlarıyla dikkate değerdiler. Prince ne zaman kulübeye bir kadın gelecek olsa kuralların yazılı olduğu kağıdın yüzünü duvara çevirirdi, bu kadının çıkıp geleceğini kim bilebilirdi ki... Neyse, artık zaten çok geçti.

Demek Kuzey bölgesinde adı ve sanı kocasınınkiyle birlikte anılan kadın buydu. Masada Malemute Kid eski bir dostluğun samimiyetine güvenerek kadını kızdırıyorken Prince de yeni misafirlere biraz alışmış ve utangaçlığını üzerinden atarak konuşmalara katılmaya başlamıştı. Kadın bu adil olmayan laf yarışında kendini savunarak ayak direrken, kocası ondan biraz daha az zeki olduğundan hiçbir şey söylemiyor, yalnızca alkış tutuyordu. Adamın karısıyla gurur duyduğu çok aşikârdı, her bakışı her hareketi kadının onun hayatındaki büyük yerini açığa vuruyor-

du. Gizemli adam sessizce yemeğini yedi, bu zorlu laf savaşında unutulmuş gibiydi, diğerleri yemeklerini daha bitirmemişken masadan kalkıp dışarı, köpeklere bakmaya çıktı. Çok kısa bir zaman geçmişti ki diğer iki adam da yemeklerini bitirip, eldivenlerini giyip onun peşinden dışarı çıktılar.

Günlerdir kar yağmamıştı. Kızaklar Yukon yolu üzerinde yol sanki saf buzdanmış gibi kolayca kaymaktaydı. İlk kızağı Ulysses kullanıyordu, ikincisinde Prince ve Axel Gunderson'un karısı vardı, üçüncüde ise Malemute Kid ile sarı saçlı dev bulunuyordu.

"Bu sadece bir önsezi Kid," dedi. "Ama sanırım doğru. O oraya hiç gitmedi ama orası hakkında iyi bir öyküsü var. Yıllar önce Kootenay bölgesindeyken duyduğum bir yolun haritasını gösterdi bana. Senin de bizimle gelmeni isterdim ama bu adam biraz garip, başka birinin daha gelmesi halinde işi oracıkta bırakacağına dair yemin etti. Ama geri döndüğümde ilk bahşişi sen alacaksın, kasabadan bir yerin yarı hakkını vereceğim sana."

"Hayır! Hayır!" diye bağırdı diğeri onun sözünü kesmek için ağzını açtığında. "Bu işi ben yürütüyorum ve iş tamamen bitmeden önce iki kişiye ihtiyacım olacak. Eğer her şey yolunda giderse bu çok büyük bir vurgun olacak adamım, duydun mu, çok büyük bir vurgun! Bu kuvars, bilirsin, çakıl değil. Eğer becerebilirsek hepsini alırız. Sonra da milyonlar üstüne milyonlar. Bu yeri daha önce de duymuştum, sen de duymuşsundur. Orada bir kasaba inşa edeceğiz, binlerce işçi, iyi su yolları, buharlı gemi hatları, taşımada büyük kolaylık sağlayacak tren yolları, bıçkı fabrikaları, elektrik üretim tesisleri kurarız. Kendi bankacılığını kendin yaparsın, ticaret şirketleri, sendikalar. Diyeceğim, sadece ben geri dönene kadar sessizliğini bozma!"

Stuart Nehri'nin ağzını henüz geçmişlerdi ki kızaklar durdu. Doğunun bilinmeyen yolu boyunca buzdan bir deniz yayılıyordu. Kar ayakkabılarını bağlayan ipler çözüldü. Axel Gunderson iki adamla el sıkışıp önden yola koyuldu. O yürüdükçe koca kar ayakkabıları her seferinde yaklaşık on beş santim kadar yumuşak yüzeye gömülüyor, böylece arkadan onu takip edecek

köpeklerin daha kolay yol alabileceği bir zemin oluşturuyordu. Karısı en arkadaki kızağın ardında durmuş kar ayakkabılarını bağlamakla meşguldü. Sessizlik neşeli vedalaşmalarla bozuldu. Köpeklerse gizemli adamın kamçı darbeleriyle inleyerek yola koyuldular.

Bir saat sonra, kızaklar uzaktan bakıldığında bir kalem uzunluğunda kısa bir çizgi halinde seçilebiliyordu ancak.

II

Haftalar sonra bir gece vakti, Malemute Kid ile Prince oturmuş, eski yırtık bir gazete parçasında rastladıkları satranç hamlelerini çözmekle meşguldüler. Kid Bonanza bölgesinden henüz dönmüş, uzun bir geyik avına hazırlık amacıyla dinlenmedeydi. Prince de aynı şekilde bütün kışı nehirlerde ve yollarda geçirmiş, kulübede huzurlu bir hafta geçirecek olmanın keyfini çıkarmaktaydı.

"Atı oynayıp şah çek. Ama hayır bu işe yaramaz. Diğer hamleye bir bakalım..."

"Neden piyonu iki kare ilerletiyor? Onu filin yolundan çekmek için..."

"Ama dur bir dakika! Burada bir açıklık var ve..."

"Hayır korunuyormuş. Hadi devam et, işe yaradığını göreceksin."

Bu çok ilginçti. Malemute Kid "İçeri gel" demeden önce kapı iki kere çalındı. Kapı açıldı. Bir şey sendeleyerek içeri girdi. Prince görür görmez ayağa fırladı. Gözlerindeki korku Malemute Kid'in de birden dönmesine neden oldu ve daha önce kötü şeyler görmüş bir adam olmasına rağmen, o da gördüğü şey karşısında oldukça ürktü. Yaratık bir kör gibi sendeleyerek üstlerine doğru yürüdü. Prince, Smith & Wesson marka tabancasının asılı olduğu çiviye ulaşana kadar yavaş yavaş kenara çekildi.

"Tanrım! Bu da ne?" diye fısıldadı Malemute Kid'e.

"Bilmiyorum. Açlık ve donun etkisiyle bu hale gelmiş gibi görünüyor," diyerek yanıtladı Malemute Kid. O da Prince gibi ancak onun ters yönünde kenara doğru çekilirken, "Dikkat et! Delirmiş olabilir," diyerek Prince'i uyardı. O sırada kapıyı kapatmış, odanın ortasına doğru geri dönmekteydi.

Yaratık masaya doğru ilerledi. O sırada lambanın parlak ışığı yaratığın gözlerini aldı. Bu hoşuna gitmiş olmalıydı ki, neşelendiğini gösteren tuhaf kıkırdama sesleri çıkardı. Sonra aniden adam –çünkü bir adama benziyordu– bir an geriye doğru sallandıktan sonra bir şarkı söylemeye başladı. Bu ırgatların, kulaklarında denizin sesleriyle söyledikleri gemici şarkılarından biriydi:

"Yankee gemisi nelurden aşağı iniyor,
Çekin! Kuvvetli ırgatlarım, çekin halatları!
Kaptanınız onu nasıl da seviyor!
Çekin! Kuvvetli ırgatlarım, çekin halatları!...."

Adam birden şarkı söylemeyi kesti, kurdunkini andıran bir hırlamayla yalpalayarak etlerin olduğu rafa yöneldi. İki adam atılıp onu durdurmadan önce çoktan çiğ bir et parçasını dişleriyle koparmaya başlamıştı bile. Malemute Kid'le arasında oldukça sert bir mücadele yaşandı; neyse ki adamı etkisi altına alan deli kuvveti gelişi kadar ani bir şekilde kaybolunca Malemute Kid kendini kurtarabildi. İki adam yaratığı bedeninin yarısı masaya dayanacak şekilde bir taburenin üzerine yerleştirdiler. Biraz viski içtiğinde gücü yerine gelir gibi oldu, böylelikle Malemute Kid'in önüne koyduğu şeker kutusuna kaşığını daldırabilecek güç bulabildi kendinde. Fazlaca yediği şeker içini bayılttığında hafifçe ürperdi. Bunun üzerine ona bir bardak et suyu verdiler.

Her yudumda yaratığın gözleri karanlık bir deliliğin ışığıyla daha da parıldıyordu. Yüz derisi kemiklerine yapışmıştı adeta. Bu nedenle yüzü çökmüş, insan yüzüne benzeyen bir tarafı neredeyse hiç kalmamıştı. Yüzü don üzerine don yemiş, her seferinde

bir önceki seferde oluşan yaraların üstüne yenileri binmişti. Yüzündeki kuru, sert yüzey kırmızı ile siyahın karışımından oluşan bir renge sahipti; ağır darbelerle yarılmış, et yarıklardan dışarı taşmıştı. Deriden yapılmış giysileri paçavraya dönmüş, lime lime olmuştu. Kürkün bir tarafı alazlanmış, yanarak parçalanmışa benziyordu, bu ateşin üzerine yattığını göstermekteydi.

Malemute Kid güneşten yanmış derinin şerit şerit kesildiği yerleri gösterdi, bunlar açlığın son evrelerinin acı izleriydi.

"Kimsin sen?" diye sordu yavaşça Malemute Kid.

Adam kendisine yöneltilen sorunun farkına bile varmadı.

"Nereden geliyorsun?"

"Yankee gemisi nehir... den aşağı iniyor..." diyerek yanıtladı adam. Sesi titremişti konuşurken.

"Hiç şüphe yok ki nehirden aşağı inen biri var," dedi Kid. Bir yandan da daha akıcı ve aklı başında konuşabilmesi için adamı omuzlarından kavrayıp sallamıştı.

Ancak adam dokunur dokunmaz feryadı bastı. Malemute Kid'in elini yakalayarak acıdığı çok aşikâr olan tarafından uzaklaştırdı. Masadan destek alarak yavaşça ayağa kalktı.

"Bana güldü, gözlerindeki nefreti gördüm gülerken; o kadın benimle gelmeyecekti..." demişti ki sesi kayboldu ve geriye doğru eğildi. Bu sırada Malemute Kid kollarıyla adamı yakalayarak kulağına doğru bağırdı:

"Kim? Kim gelmeyecekti?"

"O, Unga. Bana güldü, defalarca saldırdı. Ve sonra..."

"Evet?"

"Ve sonra..."

"Ve sonra ne?"

"O karın üzerinde uzun süre hareketsizce yattı. Hâlâ da... karın üzerinde..."

İki adam çaresizce birbirlerine baktılar.

"Kim karın üzerinde?"

"Unga, gözlerindeki büyük nefretle bana baktı ve sonra..."

"Evet, evet."

"Ardından bıçağı eline aldı ve bir kere, iki kere... o çok kuvvetli değildi. Ben çok yavaş ilerledim. Orada daha bir sürü altın var, bir sürü."

"Unga nerede?" diye sordu Malemute Kid. Bir yandan da bir mil kadar uzakta bir yerde ölmek üzere olduğunu tahmin ederek, adamı sertçe sarsarken tekrar tekrar sordu.

"Unga nerede? Unga nerede?"

"O karın içinde."

"Devam et!" Malemute Kid sertçe adamın bileğini sıkarak konuştu.

"Ben de- kar-ın i-çin-de o-la-cak-tım an-cak ö-de-ne-cek bi-r bor-cum- va-r-dı. Bu- a-ğır bi-r yü-k. Ö-de-ne-cek bi-r bo-r-cu-m-var-dı-ö-de-ne-ce-k-bi-r..." Adam el yordamıyla kesesini ararken konuşmayı kesti, ardından antilop derisinden yapılmış bir keseyi çıkarıp ortaya attı.

"İk-i b-uç-uk ki-lo a-lt-ın ed-eri-nd-ek-i bo-rc-u-m Mal-e-mu-te Ki-d. Be-n..." demişti ki tükenmiş bedeni daha fazla dayanamayıp yığıldı, kafası masanın üzerine düştü. Malemute Kid uğraştıysa da onu ayağa kaldıramadı.

"Bu Ulysses," dedi yavaşça, keseyi masanın üzerine koyarken. "Axel Gunderson ve karısı için artık çok geç sanırım. Hadi yardım et de onu battaniyeyle saralım. O bir yerli. Toparlanacaktır, ardından da bize bütün hikâyeyi anlatır."

III

"Ben olayları kendi açımdan anlatacağım ama anlayacağınızı biliyorum. En başından başlayacağım anlatmaya, önce ben ve kadınla ilgili, sonra da adamla."

Gizemli adam diğerlerinin her an sönebileceğinden korktuğu sobaya biraz daha yaklaştı. Malemute Kid lambayı aldı ve adamın yüzünün görülebilmesini sağlayacak şekilde yerleştirdi. Prince yatağının yanına oturarak onlara katıldı.

"Ben Naass. Bir şefim ve bir şefin oğluyum. Bir gün batımı ile gün doğumu arasında, karanlık denizlerin birinde babamın oomiak'ında(*) doğmuşum. Gece boyunca erkekler küreklere asılmış, kadınlarsa üzerimize gelen dalgaları gözetlemişler. Bütün gece fırtınayla boğuşmuşlar. Deniz suyu anamın göğsünde buza dönmüş, ta ki bir dalgayla birlikte son nefesini verene kadar. Bense bu fırtınada dünyaya gelmiş, sesimi duyurmuş ve hayatta kalmayı başarmışım."

Bir an soluklandıktan sonra sürdürdü:

"Akatan'da yaşardık..."

"Neresi?" diye sordu Kid.

"Akatan; Aleutianlarda bir yer, Chignik'in, Kardalak'ın, Unimak'ın ötesinde. Dünyanın ucundaki denizlerde bir yer. Tuzlu denizlerde balık, susamuru, ayıbalığı yetiştirerek geçinirdik. Evlerimiz ormanla kayaklarımızın(**) durduğu sarı sahilimiz arasında kalan kayalıkların üzerindeydi. Sayıca çok değildik, dünya bizim için küçüktü. Doğuda bilinmedik topraklar vardı, Akatan'a benzeyen adalar. O yüzden biz de tüm dünyanın adalardan oluştuğunu düşünür ve buna aldırmazdık.

Ben insanlarımdan farklıydım. Sahilin kumlarının üzerinde, benim insanlarımın yaptıklarına benzeyen sandalların kırık keresteleri, dalgaların taşıdığı kalasları vardı. Adanın tüm okyanusu üç yönden gördüğü bir noktasında, daha önce orada hiç yetişmemiş bir çam türü olduğunu hatırlıyorum; düz, uzun bir ağaçtı. İki adamın o noktaya geldikleri, orada günlerce gün ışığını izledikleri söylenirdi. Bu iki adamın parçaları sahile yayılmış bir sandalla denizden geldiği söylenmişti. Onlar sizin gibi beyazdılar, üstelik çocuklar gibi de güçsüzdüler. Yaşlı kadınlar ve erkeklerden bu insanlara dair hikâyeler duymuştum, onların da kendi anne babalarından öğrendiği hikâyeler. Bize karşı çok nazik davrandıkları söylenemez. Gittikçe güçlendiler. Kendi ev-

(*) Eskimoların kullandığı bir tür tekne.

(**) Eskimo balıkçı teknesi.

lerini yaptılar, bizim kadınlarımızı kendilerine eş yaptılar, sonra da çocukları oldu.

Dediğim gibi, ben insanlarımdan farklıydım. Çünkü ben de denizden gelen bu adamların garip kanını taşıyordum. Bu adamlardan önce farklı kanunlarla yaşadığımız söylenirdi. Ancak bu adamlar zorbaydı, kavgacıydı, bu yüzden artık dövüşmeyi göze alacak bir tane adam bile kalmayana kadar bizimle dövüştüler. Kendilerini şef ilan ettiler, eski kanunlarımızı yok sayıp bize yenilerini verdiler, bu kanunlarda onlar babalarının evlatlarıydı, bizdeki gibi aynı zamanda analarının da değil. Dediler ki, yeni doğan bir oğlan çocuğunun babasının sahip olduğu her şeye sahip olma hakkı olacak, onun erkek ve kız kardeşleri de kendi paylarını alacak. Başka kanunlar da verdiler bizlere. Balık avlamanın, ayı öldürmenin yeni yollarını gösterdiler, kıtlık zamanlarıyla nasıl baş edeceğimizi, yiyeceğimizi nasıl depolayacağımızı gösterdiler. Bunlar iyi şeylerdi.

Ancak şef olduklarında kendi öfkeleriyle yüzleşemeyen adamlar haline geldiler ve beyaz adamlar kendi aralarında savaşmaya başladı. Benim kanını taşıdığım adam bir diğer adama kol uzunluğunda bir ayıbalığı mızrağını sapladı. Onların çocukları da savaşmaya başladı ve onların çocuklarının çocukları. Aralarında büyük düşmanlıklar oluştu. Benim zamanıma kadar gelen düşmanlıklar. Kan aileler boyu taşındı. Kendi kanımdan kimse kalmamıştı, diğer adamın kanındansa bir kadın kalmıştı geriye. Annesi ile yaşayan Unga'ydı bu kadın. İkimizin babaları da bir gece çıktıkları balık avından geri dönmemişlerdi. Günler sonra ikisinin de cesetleri birbirlerine kenetlenmiş şekilde karaya vurdu.

İnsanlarım, aileler arasındaki düşmanlık üzerine düşündü taşındı, yaşlı adamlar kafalarını sallayıp onun ve benim ayrı insanlardan çocuklarımız olduğunda kavganın sürüp gideceğini söylediler. Bunu bana küçüklüğümden beri söylemişlerdi, ta ki ben artık Unga'yı bir düşman, benim çocuklarıma karşı savaşacak çocukların anası gibi görene kadar. Bunları her gün düşündüm;

genç bir delikanlı olduğumdaysa bunun neden böyle olması gerektiğini sordum. Onlar da bana, 'Bilmiyoruz. Ama sizin babalarınız da böyle yaşamıştı,' dediler. Ben de yeni doğanların neden ölmüş olanların savaşını devam ettirmesi gerektiği üzerine düşündüm uzunca bir zaman. Sonunda bunda bir doğruluk bulamadım. Ama insanlar bunun böyle olması gerektiğini söylüyorlardı; bense o zamanlar genç bir adamdım sadece.

Sonra acele etmem gerektiğini, benim evlatlarımın onunkinden önce doğup onunkilerden önce büyüyüp kuvvetlenmesi gerektiğini söylediler. Bu kolaydı, çünkü babalarımın koyduğu kurallar, gösterdiği kahramanlıklar yüzünden ben baş adamdım ve insanlar bana bakıyorlardı. Tüm zenginlik bana aitti. İstediğim herhangi bir kadını alabilirdim. Yaşlı adamlar, genç kız anneleri bana acele etmemi söylüyorlardı; aynı şekilde avcılar da Unga'nın annesine baskı yapmaktaydı, o da evlenip çocuk doğurmalı ve çocukları benimkilerden önce büyüyüp kuvvetlenmeliydi.

Balık avından döndüğüm o akşama kadar kendime bir eş bulamadım. Güneş ışığı gözü tamamen alacak şekilde parıldıyordu, güçlü bir rüzgâr vardı ve kayaklar denizin beyaz dalgalarıyla yarışıyordu. Aniden Unga'nın sandalı benimkinin yanından ilerleyip önüme geçti. O sırada Unga dönüp bana baktı. Kapkara saçları geceden bir bulut gibi uçuşuyor, ıslanmış kısımları yanaklarına yapışıyordu. Dediğim gibi güneş insanın gözünü alıyordu, üstelik o zamanlar genç bir delikanlıydım ama aslında her şey çok açıktı; biz birbirimize eş olmak için yaratılmıştık. Sandalı hızlanıp benden uzaklaştığında bir an için dönüp tekrar bana baktı, bu öyle bir bakıştı ki ancak ve ancak Unga'ya ait olabilirdi. O an içim tekrar biraz önceki duyguyla kaplandı, bu benim türümden olanın çağrısıydı. Ağır oomiakların yanından hızla geçtiğimizde insanlar bize bağırdılar, onları geride bıraktık. Unga çok hızlı kürek çekiyordu. Kalbim deli gibi çarpıyordu, bu yüzden yarışı kazanamadım. Rüzgâr arttı, deniz beyazlaştı, ayıbalıkları rüzgârın estiği yöne doğru ilerlediler, biz de güneşin altın yolu üzerinde ilerlemeye devam ettik."

Naass taburesindeki oturuşunu değiştirerek sanki kürek çekermiş gibi bir hal aldı, yarışı tekrar canlandırıyor gibiydi. Sobanın orada bir yerde diğer kayak ve Unga'nın uçuşan saçları olmalıydı. Kulaklarında rüzgârın sesi vardı, taşıdığı tuz burun deliklerinden doluyor gibiydi.

"O sahile doğru gitti ve ardından karaya çıktı. Kahkahalar atarak annesinin evine doğru koştu. O gece garip düşüncelerle dönüp durdum. Akatan insanlarının şefi için çok önemli düşüncelerdi bunlar. Ay çıktığında, onun annesinin evine gittim. Evin kapısında Yash–noosh isimli bir avcının oracığa bıraktığı hediyeleri gördüm. Yash–noosh Unga'nın çocuklarına baba olabilecek güçlü bir avcıydı. Diğer adamlar da tıpkı onun gibi kapıya hediyeler yığmış, ardından da gelip onları almak zorunda kalmışlardı. Üstelik her biri bir öncekinden fazla hediyelerle gelmişti.

Ben de aya ve yıldızlara gülerek evime, tüm zenginliğimi saklayan yere döndüm. Hepsininkinden, Yash–noosh'unkinden de büyük bir paket hazırladım. Güneşte kurutulup tütsülenmiş balık, kırk kadar ayıbalığı postu, bunun yarısı kadar kürk, her bir deri ağzından bağlanmış ve içine yağ doldurulmuştu. Baharda ormandan çıkıp gelenler içinden öldürdüğüm on kadar ayının postu; doğuya gittiğimde oranın insanlarından aldığım kolyeler, battaniyeler, kırmızı elbiseler. Yash–noosh'un hediyelerini düşünüp kahkaha attım; çünkü ben Akatanların başıydım, benim zenginliğim diğer genç adamlarınkinden daha büyüktü, babalarım birçok kahramanca iş yapmıştı, kanunlar koymuştu; isimleri her zaman insanların ağızlarında dolaşmıştı.

Sabah olduğunda sahile indim. Bir yandan da göz ucuyla Unga'nın evinin kapısını yoklamıştım. Hediyelerim hâlâ bıraktığım gibi duruyordu. Kadınlar halime gülüp kendi aralarında benimle alay ettiler. Eminim daha önce böyle bir hediye önerilmemişti. O gece hediyelerime yenilerini ekledim, bir de yığının yanına daha denizde hiç kullanılmamış taptaze bir kayak da koydum. Sabah olduğunda yine hiçbirine dokunulmamıştı. Bu durum bütün erkekleri güldürdü. Unga'nın annesi çok şeytan bir

kadındı. Ben ise insanlarım karşısında düştüğüm durumdan dolayı utanç içinde öfkeleniyordum. O gece yığını biraz daha büyütüp son olarak yanına büyük oomiakımı da koydum ki, bu yirmi kayak ederdi. Sabah olduğunda hediyelerin alınmış olduğunu gördüm.

Bunun üzerine düğün hazırlıklarına başladım. Potlaç(*) törenine, verilecek ziyafetlere katılabilmek için doğudan bile insanlar geldi. Unga bizim yıl hesaplarımıza göre benden dört güneş kadar daha büyüktü. Ben o zamanlar yalnızca bir delikanlıydım ama yine de şeftim, bir şefin oğluydum. Bu yüzden yaşımın bir önemi yoktu.

Fakat o günlerde okyanusun sularında bir gemi göründü, rüzgârla birlikte gittikçe büyüyerek sahile yanaştı. Güvertesindeki deliklerden temiz sular akıtıyor, adamlar pompaların başına geçmiş aceleyle, vargüçlerini kullanarak çalışıyorlardı. Pruvada güçlü kuvvetli bir adam durmaktaydı; suyun derinliğini inceliyor ve adamlarına emirler yağdırıyordu. Gözleri soluk mavi denize dalmıştı, başının duruşu bir deniz aslanınkini andırıyordu. Saçları sarıydı, güneydeki ekinlerin rengindeydi.

Son yıllarda uzaktan gelip geçen gemiler görmüştük ancak bu Akatan sahiline yanaşan ilk gemiydi. Törenler yarıda kaldı, kadınlar ve çocuklar evlerine kaçıştı. Biz erkeklerse ellerimize kargılarımızı alıp beklemeye başladık. Oysa gemi sahile yanaştığında adamlar bizimle ilgilenmediler, çünkü kendi işleriyle fazlaca meşguldüler. Deniz çekildiğinde gemiyi yan yatırıp tabanındaki koca bir deliği onardılar. Böyle olunca kadınlar yeniden evlerinden çıktı ve tören tekrar başladı. Deniz yükseldiğinde adamlar gemiyi denize indirip aramıza geldiler. Bize hediyeler getirmişlerdi ve oldukça da iyi davrandılar. Ben de onlara yatacak yer verdim. Geniş gönlümden kopan hediyeler verdim onlara, gelen tüm misafirlerime yaptığım gibi, çünkü o gün benim düğün

(*) Kuzey Amerika kıyılarındaki Kızılderili topluluklarında, şeflerin ve zengin kişilerin doğum, ölüm ve benzeri önemli olaylar dolayısıyla, sahip oldukları değerli nesneleri başkalarına bağışlaması ya da yok etmesi geleneği.

günümdü ve ben de Akatanların başıydım. Deniz aslanına benzeyen sarı saçlı adam da gelmişti, öyle uzun öyle güçlü öyle büyük bir adamdı ki, bir ayağını yere bastığında dünyayı sallayacak gibi geliyordu insana. Kollarını kavuşturup gözlerini hiç ayırmadan Unga'yı izledi, güneş gidip yerini yıldızlara bırakana kadar. Ardından da gemisine geri döndü. Ben de Unga'yı elinden tutup evime götürdüm. Böyle zamanlarda hep olduğu gibi kadınlar kahkahalar atarak, şarkılar söyleyerek kendi aralarında şakalaşıyorlardı. Ancak biz onlara aldırmadık. Sonra insanlar bizi yalnız bırakıp evlerine gittiler. Neredeyse tüm sesler kesilmişti ki kapı çaldı, denizcilerin başı ellerinde kara şişelerle kapımıza gelmişti. Hep beraber içkileri içip eğlendik. Ben o zamanlar genç bir delikanlıydım, o güne kadarki tüm günlerini dünyanın ucundan başka yer görmeden geçirmiş bir delikanlı. İçtikçe kanım ısındı, kanım ısındıkça kalbim kayalara çarpan köpükler gibi hafifledi. Unga bir köşede derilerin içine kıvrılmış, ardına kadar açılmış gözleriyle bizi izliyordu, korkmuş gibiydi. Deniz aslanına benzeyen adam gözlerini hiç ayırmadan çok uzun bir süre Unga'yı izledi. Ardından kollarında sepetlerle adamları çıkageldiler ve bana Akatan'da o güne dek görülmemiş değerde hediyeler sundular. Büyüklü küçüklü silahlar, barut, kurşun, parıldayan çelikten baltalar ve bıçaklar ve daha önce görmediğim başka garip şeyler. Adam hepsinin benim olduğunu işaret ettiğinde onun çok büyük bir adam olduğunu düşünmüştüm ancak ardından bana Unga'nın da onunla birlikte gideceğini işaret etti. Anlatabildim mi? Unga da onunla birlikte gidecekti. Babalarımın kanının damarlarımda birden alevlendiğini hissettim. Kargımı kapıp onu defetmek istedim. Ancak kara şişelerin içindeki, kollarımın tüm gücünü almıştı benden, bu yüzden adam beni boynumdan yakalayıp başımı duvara vurdu. Yeni doğmuş bir çocuk kadar güçsüz hissediyordum, bacaklarım tutmuyordu.

Unga çığlıklar atarak evin duvarlarındaki raflara tutunuyordu. Her şey yere devrildiğinde Unga'nın ellerini güçlükle

çözebilmişlerdi, onu yerlerde sürükleyerek çıkardılar. Sonra adam onu büyük kollarına aldı, Unga onun sarı saçlarını yolmaya çalışırken kahkahalarla güldü.

Sahile doğru sürünerek indim ve kendi insanlarımı çağırdım yardıma. Ancak hepsi korkmuşlardı. İçlerinde bir tek Yash -noosh korkusuzdu. Ancak adamlar başına defalarca kürek indirerek onu kumlar üzerinde hareketsizce yatar hale getirdiler. Gemi yelkenlerini rüzgâra doğru çevirip sahilden uzaklaştı.

İnsanlar bunun iyi olduğunu söylediler, bu Akatan'da daha fazla savaş olmayacağı anlamına geliyordu çünkü; ben ise tek kelime bile etmeden dolunay zamanının gelmesini bekledim. Ardından kayakımı balık ve yağla doldurup doğuya doğru yola koyuldum. Birçok ada görüp birçok insan tanıyıp, dünyanın zannettiğim kadar küçük olmadığını öğrendim. İşaretlerle derdimi anlattım ancak kimse deniz aslanına benzeyen adama ya da gemisine dair bir şey bilmiyordu. Hepsi bana yalnızca doğuya devam etmemi söyledi. Garip yerlerde konaklayıp acayip yemeklerle beslendim, garip yüzler gördüm. Çoğu bana güldü ancak kimi yaşlı adamlar yüzümü ışığa çevirip beni kutsadı, bana gemiyle ve Unga'yla ilgili sorular sorup anlattıklarımı dinleyen kadınların gözlerinde şefkat gördüm.

Bu şekilde fırtınalı denizleri aşarak Unalaska'ya geldim. Orada iki gemi vardı ancak benim aradığım değildi hiçbiri. Yine doğuya doğru yola koyuldum, dünya gittikçe büyüyordu. Ne Unamak'da ne Kadiak'da ne de Atognak Adası'nda gemiyi gören olmamıştı. Böylece, bir gün kayalık bir toprağa vardım. Burası insanların dağlara koca delikler kazdıkları bir yerdi. Üstelik bir de gemi vardı, ancak benim aradığım gemi değildi. Adamlar kazdıkları kayaların üzerlerinde yaşıyorlardı. İlk gördüğümde bunun çok çocukça olduğunu düşünmüştüm, ancak onlar bana yiyecek ve iş verdiler. Gemi denize indirildiğinde kaptan bana para verip gitmemi söyledi, ben de onun nereye gittiğini sordum. Güneye gittiğini söyledi. Ona onunla gitmek istediğimi belirten işaretler yaptım, önce bana güldü ama sonrasında adama ihtiyacı

olduğundan gemide çalışmam için bana iş verdi. Böylece onların dilini öğrendim, halatlara tırmanmayı, aniden kopan fırtınalarda yelkenleri indirmeyi, dümen kullanmayı. Bunları öğrenmem çok zor olmadı çünkü damarlarımda akan babalarımın kanı bu adamlarınkiyle aynıydı.

Aslında bir kere onun insanlarının arasına katılınca aradığım adamı bulmanın çok zor olmayacağını fark etmiştim. Nitekim bir gün bir limana yaklaşırken parmaklarımdan bile fazla sayıda gemiyi bir arada görme şansı bulmuştum. Ancak gemiler çok uzaklarda, denizin üstünde uykuya dalmış balıklar kadar küçük görünüyorlardı. Her birinin yanından geçerken, içlerindeki adamlara deniz aslanı adında birini tanıyıp tanımadıklarını sorduğumda bana güldüler ve bana birçok farklı dilde cevaplar verdiler. O an tüm bu gemilerin ve içindeki insanların dünyanın birçok görmediğim yerinden kalkıp gelmiş olduklarını anladım.

Ardından şehre gittim, şehirdeki her adamın yüzünü inceledim. Morina balıkları kadar çok olduklarından hepsini sayamadım. Şehir kulaklarımı sağır edecek kadar gürültülüydü. Beynim bunca hareketli bir yaşamın içinde bulanıklaşmıştı. Durmadan aramaya devam ettim. Güneşin ışıklarıyla yıkanan topraklarda, ekinlerle dolu tarlalarda, erkeklerin kadınlar gibi yalan konuştukları, kalpleri altın tutkusuyla kararmış halde yaşadığı büyük şehirlerde aradım onları. Ben tüm bunları yaşarken Akatan halkı balık tutmaya, avlanmaya devam edip, dünyanın ne kadar küçük olduğunu düşünerek mutlu mesut yaşamlarını sürdürdüler.

Ancak balık tutmaktan dönerken Unga'nın gözlerinde gördüğüm bakışı hep benimleydi ve zamanı geldiğinde onu bulacağımı biliyordum. O, akşamın karanlığında dar sokaklarda yürürken ya da sabah çiyiyle ıslanmış ekinler arasında dolaşırken hep benimle birlikteydi. Bu gözler yalnızca onun vereceği bir sözü yansıtıyordu.

Böylece belki de bin kadar şehir gezdim. Kimileri bana iyi davrandı beni besledi, kimileri sadece güldü, kimileri de lanetledi

beni. Ancak ben dilimi dişlerimin arasına sıkıştırıp ağzımı bile açmadım, garip yollardan gittim, garip anlara şahit oldum. Bazen bir şefin oğlu bir şef olarak başka adamlar için çalıştım, demir kadar sert, kaba sözlü adamlar için. Yine de aradığım adama dair en ufak bir ize rastlamadım, ta ki yeniden denize dönene kadar. Bu sefer kuzeyde başka bir ülkenin başka bir limanındaydım. Orada sarı saçlı gezgine dair kısa hikâyeler duymaya başladım. Onun bir ayıbalığı avcısı olduğunu öğrendim. O sırada av için gemisiyle okyanusa açılmıştı.

Ağırkanlı Siwashların gemilerinden birinde ben de denize açıldım ve o mevsimde avın kızıştığı kuzey denizlerine doğru ilerledim. Denizde kaldığım aylar boyunca rastladığımız filolardan onun yaptığı barbarca işleri dinledik. Kuzeye doğru devam ettik, Pribiloflara kadar gittik. Orada sahillere çıkmış ayıbalıklarını öldürüp gemilere getirdik. Güverte yağlardan yürünemeyecek hale gelene kadar öldürüp derileri almaya devam ettik. Bu günlerden bir gün, bacası belli belirsiz tüten bir gemi bize yaklaşıp nedensiz yere büyük silahlarla ateş açtı. Biz de yelkenleri açıp kaçtık, ta ki bir sisin içinde izimizi kaybettirene dek.

Biz kalplerimiz korkuyla dolmuş izimizi kaybettirmek için kaçarken, sarı saçlı adamın Pribilof'taki fabrikayı bastığını, adamlarının bir kısmı görevlilerle ilgilenirken diğerlerinin tuz evlerinden on bin civarında yeşil deri çaldığını öğrendik. Ben söylenenlere inanıyordum çünkü kuzey denizlerindeki yolculuklarım sırasında onun barbarlıklarını ve zorbalıklarını anlatan başka hikâyeler de dinlemiştim. Unga ile ilgili haberler de alıyordum kaptanlardan, o her zaman onunla birlikteydi. Kaptanlar Unga'nın sarı saçlı adamın insanları gibi yaşamayı öğrendiğini ve mutlu olduğunu söylüyorlardı. Ama ben onlardan daha iyi biliyordum ki, Unga'nın kalbi hâlâ kendi insanlarıyla birlikteydi.

Böylece uzun bir zaman sonra limana döndüğümde, sarı saçlı adamın Rus denizlerinden doğunun ılık denizlerine akın eden ayıbalıklarını avlamak için yeniden denize açıldığını öğrendim. Ben de artık bir denizci olmuştum, bu yüzden beyaz

adamların gemilerinden biriyle onun peşinden ayıbalığı avına çıktım. O ilkbahar boyunca ayıbalığı avladık. Dişi ayıbalıklarının yavrulama zamanı geldiğinde Rus sınırını geçtik. Adamlarımız korkuyorlardı, bu yüzden avlanma konusunda isteksizdiler. Çok yoğun bir sis vardı ve her gün av için açılan sandallar eksilerek dönüyordu geriye. Çalışmayı reddettiler, kaptan da bu yüzden gemiyi geldiği yöne doğru çevirdi. Ancak ben sarı saçlı adamın korkmadığını biliyordum, o ayıbalıklarını takip edecekti, Rus sınırlarının ötesine de gitseler edecekti. Buralar çok az adamın gitmeye cesaret edeceği yerlerdi. Bu yüzden ben de bir gece bir sandala binip denize açıldım. Yeddo sahiline varabilmek için güneye doğru yol aldım. Buranın insanları yabani ve ürkektiler. Yoshiwara kızları ise ufak yapılı, çelik kadar parlak, bakmaya doyulmayacak kadar güzeldiler. Ancak buralarda duramazdım, çünkü Unga'nın kuzeyde bir yerde ayıbalığı sürülerini takip eden gemide olduğunu biliyordum.

Yeddo sahilinin insanları Japon bayrağı altında denize açılan, dünyanın ucunda yaşayan, ne evleri ne de tanrıları olan insanlardı. Onlarla birlikte Copper Adası'nın zengin sahillerini dolaştım, orada tuz yığınlarımız deriyle doldu. O sessiz ve durgun denizde geri dönme zamanı gelene kadar tek bir gemiye bile rastlamadık. Sonra, sert bir rüzgârın peşinden inen yoğun bir sis bulutunun içinde yol alırken, bir gemi gördük. Biz rüzgârın estiği yönde gemiden uzaklaştıkça gemi de bize yaklaşıyordu. Geminin pruvasında deniz aslanına benzeyen adamı gördüm, küpeştenin parmaklıklarına tutunmuş gülüyordu. Ve Unga da onun yanındaydı, onu görür görmez tanımıştım. Ancak adam top atışları başladığında onu aşağı gönderdi. Top atışları altında lanetler yağdırarak dümeni kullanmaktaydım o sırada. Adamın niyeti önümüze geçip bizi durdurmak, sonra da gemiyi ele geçirmekti. Yelkenlerimizi delik deşik ettiler. Biz çaresiz rüzgârla birlikte sürüklenmeye başladık.

Ne yapabilirdik ki? Taze deriler kendi dillerini konuşuyorlardı. Bizi bir Rus limanına götürdüler, oradan da tuz maden-

lerinde çalıştırılmak için kimsesiz topraklara. Kimimiz öldü kimimiz yaşadı."

Naass battaniyeyi omuzlarından düşürdüğünde kamçı darbeleriyle şerit şerit kesilmiş eti açığa çıktı. Prince aceleyle battaniyeyi tekrar adamın omuzlarına örttü, çünkü yaralar insanın kolayca bakabileceği cinsten değildi.

"Uzun bir süre orada kaldık. Bazen adamlar güneye gidiyor ama her seferinde geri dönüyorlardı. Ben ve Yeddo sahilinin adamları bir gece gardiyanların silahlarını alarak kuzeye kaçtık. Bölge çok büyüktü ve bataklık halini almış ovalarla, büyük ormanlarla kaplıydı. Soğuk havalar başlayıp kar her yeri kapladığında hiçbirimiz ne yöne gideceğimizi bilemedik. Aylar boyunca sonu gelmeyen ormanlarda yol aldık. Şimdi hatırlayamıyorum ancak çoğu zaman yiyeceğimiz olmadığından sık sık ölmek için uykuya yatıyorduk. Ancak sonunda soğuk denize ulaşmayı başardık, ancak yalnızca üç kişi denizi görebilme şansı bulmuştu. Biri Yeddo'lu kaptandı. O insanların buz üzerinde kayarak yol aldığı topraklara nasıl gidileceğini biliyordu ve bize kılavuzluk etti, geriye iki kişi kalana kadar. O topraklara vardığımızda garip görünüşlü, köpekleri ve hayvan derileri olan beş kişiye rastladık. Bizim ise hiçbir şeyimiz yoktu. Hepsini öldürene kadar karlı havada dövüştük. Kaptan öldü. Köpekler ve deriler ise bana kaldı. Buz üstünde yol alırken buz kırıldı ve ben de batıdan gelen bir rüzgâr beni karaya atana kadar sürüklendim. Bunun ardından Golovin sahili, Pastilik ve rahip... Sonrasında arayışımı sürdürdüğüm sıcak güneşin ısıttığı güneyin toprakları.

Deniz artık eskisi kadar bereketli değildi, ayıbalığı avına çıkanlar büyük masraflar ve riskler karşısında küçük kazançlar elde ederek geri dönmekteydiler. Filolar dağıldı. Ben de bu yüzden hiç durulmayacak olan okyanustan uzaklaşıp evlerin, ağaçların, dağların hep oldukları yerde durduğu, hiç hareket etmedikleri karada devam ettim aramalarıma. Çok uzaklara seyahat ettim, birçok yeni şey öğrendim, hatta okumayı ve yazmayı da. Bunları öğreniyor olmam önemliydi, çünkü Unga da bunları öğrenmiş olmalıydı ve bir gün, bilirsiniz işte, zamanı geldiğinde...

Böylece sürüklenip durdum. Ancak gözlerim ve kulaklarım hep açıktı. Yol adamlarıyla birlikte dolaştım sürekli, bir gün onları gören, bilen birilerine rastlayacağımdan emin olarak. Sonunda kollarında altınların içinde ayrıştırılmadan durduğu kayaları taşıyan bir adam geldi; o onları görmüş, onlarla tanışmıştı. Çok zengin olduklarını, altın çıkardıkları yerde yaşadıklarını söyledi.

Bu yer çok vahşi bir bölgedeydi ve çok uzaktı. Ancak ben oraya vardım, dağlarda saklanarak onları izledim. Adamlar gün yüzü görmeden gece gündüz çalışıyorlardı. Ancak hâlâ zamanı gelmemişti. İnsanların konuştuklarını dinledim. Sarı saçlı adam İngiltere'ye gitmişti, beraberinde zengin adamlar getirip şirketler kurmayı planlıyordu. Yaşadıkları evi gördüm. Burası daha çok eski zamanlardan kalma bir saray gibiydi. Bir gece, adamın Unga'ya nasıl davrandığını görebilmek umuduyla eve yaklaştım. Tüm odaların pencerelerinden baktım, her yer bir kralla bir kraliçeye layık güzellikteydi. Herkes de zaten onun Unga'ya bir kraliçe gibi davrandığını söylüyordu. Herkes Unga'nın saf bir Akatan olmadığını biliyor ve damarlarında akan diğer kanın kimin kanı olduğunu merak ediyordu. O gerçekten de bir kraliçeydi; ben de bir şeftim, bir şefin oğluydum.

Ben bir denizciydim ve gemiler hakkında her şeyi biliyordum. İngiltere'ye doğru yola koyuldum. Sonra başka ülkelere gittim. Bazen onlara dair küçük haberler duyuyordum, bazen gazetelerden onlarla ilgili yazılanları okuyordum. Ancak bir kerecik olsun onlara rastlamadım, çünkü onlar zengindi ve bu yüzden hızlı seyahat edebiliyorlardı. Oysa ben fakir bir adamdım. Bir gün servetlerinin başında kara bulutlar belirdi ve tüm varlıkları bir duman gibi uçup gitti. O sıralarda bütün gazeteler onları yazmıştı, sonrasında ise bir daha isimleri anılmadı. Ancak ben onların daha çok altın çıkarabileceklerini umdukları topraklara geri döndüklerine emindim.

Dünyanın gözünden düşmüşlerdi, artık fakirlerdi. Bütün kamplarda onları aradım. Kuzeydeki Kootenay kampına bile gittim. Bazılarına gelip gitmişlerdi, kimileri doğuyu, kimileri

batıyı, kimileri kuzeyi işaret etti. Sonunda Yukon'a gittiklerini öğrendim. Ben de peşlerinden gittim. Ancak Kootenay'da çok zorlu bir yolculuk geçirmiştim. O yolculukta yanımda, en sonunda açlıktan ölen kuzeybatılı bir de melez vardı. O daha önce bilinmedik bir yoldan Yukon'a gittiğini söylemişti. Öleceğini anladığı zaman bana o yolun haritasını verdi. Üstelik bir sürü altın bulunduğuna dair tanrılar üzerine yemin ederek gizli bir yerden de bahsetti.

Bu sıralarda bütün dünya Kuzeye akın ediyordu. Ben fakir bir adamdım, ben de kendimi köpek bakıcılığı yapmak için sattım. Gerisini siz zaten biliyorsunuz. Onlarla Dawson'da karşılaştım. Unga, onunla evleneceğimiz sıralarda genç bir delikanlı olduğumdan, beni gördüğünde tanıyamadı. Üstelik çok şeyler görüp geçirmişti, artık o zamanlarını hatırlamıyordu.

Ardından sen kendimi tekrar satın almam ve görevi bırakmam için gereken parayı verdin bana. Ben de planladıklarımı gerçekleştirmek üzere buradan ayrıldım. Çok ama çok uzun zaman beklemiştim, şimdi sarı saçlı adam bu kadar yakınıma gelmişken acele etmeye hiç niyetim yoktu. Bu işi kendi yollarımla halledecektim. Gördüğüm onca şeyden, çektiğim onca acıdan sonra fırsatı yakalamıştım. Rus denizlerinden sonra soğuk ve açlıkla boğuşarak aştığım sonu gelmeyen ormanları hatırladım. Bildiğiniz gibi onu doğuya götürdüm. Onu ve Unga'yı. Birçok kişinin gittiği ama çok azının geri döndüğü doğu topraklarına. Onları asla sahip olamayacakları altınların yanında öldüğü, geriye sadece lanetlerini ve kemiklerini bıraktığı altın madenlerinin kalbine götürdüm.

Yol çok uzundu. Çok sayıda köpeğimiz vardı ve çok yiyorlardı. Kızaklar ilkbahar gelene kadar yol alamayacak hale gelmişlerdi. Nehrin buzları çözülmeden geri dönmeliydik. O yüzden oraya buraya yiyecekler saklayarak yol aldık, böylece hem kızaklarımız hafifleyip daha kolay yol alacak, hem de geri dönüş yolumuzda açlık tehlikesiyle karşılaşmayacaktık. McQuestion'da üç adama rastladık. Oraya bir yer yapıp yiyeceklerimizi koyduk

içine, sonrasında bir düzine avcının yaşadığı bir kampa vardık. Ardından doğu yönünde, bir tek kişiye rastlamadan devam ettik. Oralarda yalnızca uyuyan nehir, kıpırtısız orman ve Kuzeyin Beyaz Sessizlik'i vardı. Dediğim gibi yol uzundu. Bazı günler günde sekiz milden fazla yol alamıyorduk. Geceleri ise ölü gibi uyuyorduk. Onlar ise bir an bile benim Akatan'ların şefi Naass olduğumdan kuşkulanmadılar.

Hâlâ geçtiğimiz yollara yiyecekler bırakmayı sürdürüyorduk. Gece olduğunda gündüz açtığımız yoldan geri dönüp, onları sanki vahşi hayvanlar tarafından yağmalanmış gibi göstermek için değiştirmek çok zor bir iş olmuyordu. Bazı yerlerde azgın akan suların üzeri buzla kaplanmıştı ve kimi yerleri zayıftı. Böyle yerlerin birinin üzerinden geçerken, buzun kırılmasıyla birlikte kızağım hafifçe suya gömüldü. Onlarınkinde yük daha ağırdı ve köpekleri de daha kuvvetliydi. Adam içinde taşıdığı yaşam gücüyle gülerek yola devam etti. Yol boyunca köpeklere olabildiğince az yemek verdik ve güçten düşenleri teker teker kızaklardan ayırarak diğerlerine yem yaptık. Sağa sola zulaladığımız yiyeceklerle ne köpeklere ne de kızaklara ihtiyaç duymadan geri dönebileceğimizi söyledi. Söylediği doğru çıkmıştı, çünkü altınları başında ölmüş adamların yanına vardığımızda ne kızaklar ne de tek bir köpek kalmıştı yanımızda.

Dağların kalbindeki o yere varabilmek için havzanın duvarlarında buz basamakları oluşturduk. Birimiz önümüzde yer alması gereken vadiyi araştırdı ancak vadi falan yoktu. Kar çok yoğundu, öyle ki yol boyunca olgun başakların boyuna ulaşmıştı, sağımızda solumuzda kudretli dağlar beyaz başlarını gecenin içine daldırıyorlardı. Vadi olması gereken yolun ortalarına vardığımızda, yerkabuğu ve kar yarılarak dünyanın merkezine doğru iniyordu. Eğer denizci olmasaydık başımız o an fena halde dönebilirdi ancak biz o baş döndürücü yerde ayakta durabilmeyi başarıp, aşağı inmenin yollarını aradık. Sadece ama sadece bir tarafta duvar basamaklar oluşturacak şekilde iniyordu aşağıya. Bunun neden böyle olduğunu hâlâ bilmiyorum, ama öyleydi işte.

'Burası cehennemin ağzı olmalı,' dedi ve ekledi: 'Hadi inelim.' Böylece aşağıya indik.

Dibe vardığımızda orada bir kulübenin olduğunu gördük. Yukarıdan aşağıya taşınmış kütüklerden yapılmış bir kulübeydi bu. Çok eskiydi. Kim bilir farklı zamanlarda ne çok adam ölmüştü burada. Huş ağacının kabuklarından, bir adamın ölmeden önce yazılmış son sözlerini, o ana dair dile getirdikleri lanetlerini okuduk. Biri iskorbütten ölmüştü, diğerinin ortağı onu soymuş, son yiyeceğini, silahını ve barutunu alıp gitmişti; üçüncüsünü bir boz ayı yaralamıştı, dördüncüsü avlanmaktan kaçarken buraya gelmiş ve açlıktan ölmüştü. Yazılar böylece devam ediyordu. Hiçbiri altınlarını terk edememiş, şu ya da bu şekilde yanı başlarında ölmüştü. Topladıkları muazzam miktardaki altın kulübenin zeminini sarıya boyamıştı.

Ancak sarı saçlının ruhu dingin aklı dinçti. 'Yiyecek hiçbir şeyimiz yok,' dedi. 'Sadece şöyle bir ortalığı kolaçan edip bu altınların nereden geldiğini ve geldiği yerde daha da olup olmadığına bakabiliriz. Sonra da çabucak buradan ayrılmalıyız. Altın gözümüze girip, bizi kör edip irademizi elimizden almadan önce. Ancak böyle davranırsak onlara sahip olmak için geri dönebiliriz, yanımızda daha çok yiyecekle.' Ardından damarı inceledik. Bu gerçek bir damardı, çünkü madenin duvarını gerektiği gibi kesmekteydi. Yukardan aşağıya inebildiğimiz yere kadar indik. Hesaplar yaptık. Yanımıza yola çıkarken aldığımız borçları ödemek üzere gerektiği kadar altın aldık. Bizim hakkımızın bir işareti olarak birkaç ağaç yaktık. Ardından açlıktan titreyen bacaklarımıza yüklenip, ağrılı midelerimizle son bir kez geriye bakıp duvara tırmanmaya başladık.

Kalan son kuvvetimizle Unga'yı aramıza alıp, düşe kalka, zor da olsa yiyeceklerimizi koyduğumuz yere ulaştık. Ancak hiç yiyecek yoktu burada. Çok iyi çalışılmıştı, çünkü adam bunu vahşi hayvanların yaptığını zannetti ve hepsine küfürler yağdırdı. Ancak Unga cesurdu, gülümseyerek elini uzatıp onunkini tuttu. O sırada kendimi tutabilmek için arkamı dönmek zorunda

kaldım. 'Ateşin başında dinleneceğiz,' dedi Unga. 'Sabaha kadar. Sonra da mokasenlerimizle besleneceğiz.' Mokasenlerimizin uçlarını şeritler halinde kesip bunları kaynattık, böylece onları çiğneyip emebilecektik. Sabah olduğunda şansımız hakkında konuştuk. Diğer zula yaklaşık beş günlük uzaklıktaydı. Bunu başaramazdık. Başka bir yol bulmalıydık.

'İlerleyip avlanacağız,' dedi.

'Evet,' diyerek onayladım ben de.

Unga'ya ateşin başında kalıp gücünü toplamasını söyledi. O geyik aramaya gittiğinde ben de geyik arama bahanesiyle yerini değiştirdiğim zulaya gittim. Ancak çok yemedim, çünkü gücümün gereğinden fazla artarak bana dinç bir görünüm sağlamaması gerekiyordu. Geceleyin kampa sürünerek döndü. Ancak benim için de yürümek zordu, her adımımda sanki o son adımmış gibi hissederek zorlukla yürüyordum. Tekrar mokasenlerimizle beslendik.

O çok büyük bir adamdı. Ruhu son ana kadar bedenini ayakta tuttu. Unga'nın iyiliğini düşündüğünden gıkını bile çıkarmadı. Ikinci gün sonunu görebilmek için onu izledim. Sık sık dinlenmek için yere uzanıyordu. O gece ölümün sınırına çok yaklaştı ancak sabah olduğunda kısık sesle küfrederek tekrar avlanmaya çıktı. Sarhoş bir adam gibi yürüyordu, ha düştü ha düşecek diye bekliyordum ardından takip ederken. Ancak bu adam güçlerin gücüne sahip, devlerin devi bir adamdı; uzun gün boyunca bedenini sürümeyi başarıyordu. İki tane kartavuğu vurdu ancak yemedi onları. İstese yiyebilirdi, ateşe ihtiyacı yoktu, bunlar hayat demekti ancak onun aklında Unga vardı, bu yüzden hayvanlarla birlikte kampa doğru yola koyuldu. Artık yürümüyordu; elleri ve dizleri üzerinde sürünerek ilerliyordu. Onun yanına vardığımda gözlerinde ölümü gördüm. O an bile hâlâ elindeki hayvanları yiyebilirdi. Tüfeğini bırakıp hayvanları tıpkı bir köpek gibi ağzına alarak sürünmeye devam etti. Onun yanında dimdik yürüyordum. Dinlenmek için durduğu anlarda gözlerini kaldırıp bana bakıyordu. Bu bakışlarda benim neden o

kadar güçlü olduğumu sorgulayan bir merak vardı. Ancak o daha fazla konuşmadı, dudaklarını oynattıysa da ses çıkmıyordu ağzından. Dediğim gibi çok büyük bir adamdı, kalbim ona karşı şefkatle doluyordu ancak geriye dönüp soğuk ve açlıkla boğuşarak Rus ormanlarında aldığım yolları da unutmamıştım. Üstelik Unga benimdi, onu benzeri daha önce verilmemiş hediyelerle satın almıştım.

Böylece beyaz ormana vardık, sessizlik üzerimize yoğun nemli bir sis gibi çökmüştü. Geçmişin hayaletleri etrafımızı saran havada dolaşıyordu. Akatan'ın sarı sahillerini, balık avlamaktan dönerken denizde yarışan kayakları, ormanın yanı başındaki evleri gördüm. Kendilerini şef ilan etmiş adamlar da oradaydı. Saçları ıslak kumla kaplanmış Yash–noosh benimle birlikte yürümekteydi. Ölürken üzerine düştüğü için kırılan kargısı elindeydi. Unga'nın gözlerinde ettiği yemini gördüm ve zamanın geldiğini anladım.

Böylece Unga'nın yanı başında oturduğu ateşin dumanı burunlarımıza ulaşana kadar ormana doğru yol almaya devam ettik. O sırada eğilip ağzından kartavuklarını çektim. Yana dönerek bir an için dinlendi, bu sırada soru dolu gözlerle beni izliyordu. Eli bir an için kalçasındaki bıçağa gider gibi oldu. Ben ise eğilip bıçağı alırken ona güldüm. Hâlâ olanları anlayamamıştı. Ben de içki içtiğim anı canlandırdım işaretlerle, sonra hediyelerini ve Unga'yı alıp götürüşünü. Tek kelime etmemiştim ancak o hepsini anlamıştı. Yine de korkusuzca bakıyordu bana. Dudaklarında bir gerginlik oluştu, öğrendiği yeni şeyler ona biraz can vermiş gibiydi, öfkelenmişti. Ateşe fazla kalmamıştı ancak kar çok derindi ve o da kendini ağır ağır sürükleyebiliyordu. Uzunca süre dinlendiği bir seferde onu sırtüstü yatırıp gözlerinin içine baktım. Bazen ileri bakıyordu gözleri; bazen bomboş bazen de ölümle bakıyordu. Onu biraz serbest bıraktığımda mücadeleyi sürdürdü. Bu şekilde ilerleyerek ateşin başına vardık. Ateşin başına varır varmaz Unga onun yanına koştu. Adam dudaklarını oynatıyordu ama ses çıkaramıyordu. Ardından beni işaret etti belki, Unga ne demek istediğini anlar diye düşünerek. Bunun

ardından karın içine uzandı, uzun süre hiç kalkmadan, hiç kıpırdamadan öylece yattı. Şu an bile hâlâ orada öylece yatıyor olmalı.

Kartavuklarını pişirme işlemi bitene kadar tek kelime bile etmedim. Sonra Unga'yla kendi dilimizde konuştum. Yıllardır bu dili duymamıştı. Gücünü toplayıp meraktan ve şaşkınlıktan sonuna kadar açılmış gözleriyle kim olduğumu sordu. Böyle konuşmayı nereden öğrendiğimi.

'Ben Naass'ım,' dedim.

'Sen mi? Sen mi?' diyerek daha yakından bakmak için yanıma geldi sürünerek.

'Evet,' dedim. 'Ben Naass, Akatanların şefi. Soyumun son temsilcisi, tıpkı senin gibi.'

O bu sözlerim üzerine kahkahalar attı. Bunca yıldır görmediğim duymadığım şey kalmamıştı bu dünyada. Fakat böyle bir kahkahayı ne duymuştum ne de duyacaktım, bunu hayatımın sonuna kadar unutamam. Orada, Beyaz Sessizlik'in ortasında ölümle ve bu kadınla birlikte oturmuşken bu kahkaha ruhumu dondurmuştu adeta.

'Gel!' dedim. 'Yemeğini ye ve gidelim buradan! Buradan Akatan'a çok uzun bir yolumuz var.'

Ancak o yüzünü sarı saçlara sürterek kahkahalar atmaya devam etti. Öyle kahkahalar ki gökyüzünü dolduruyordu. İlk anda beni gördüğüne, eski zamanlarını hatırladığına fazlaca sevindiği için ufak bir şokun etkisiyle böyle davrandığını düşündüm ancak sonradan bu halinin tuhaf olduğunu fark ettim.

Tekrar elinden tutup kuvvetlice çekerek 'Gel!' diye bağırdım. 'Yolumuz uzun ve karanlık. Acele etmeliyiz!'

'Nereye?' diye sordu bana. Yere oturmuştu, o garip neşe de kaybolmuştu yüzünden.

'Akatan'a,' diyerek yanıtladım, yüzünde bunu duyunca belirecek bir ışık görmeyi umarak. Ancak onun yüzü de tıpkı kocasının verdiği tepkileri göstermişti, dudakları gerilmiş, öfkelenmişti.

'Evet,' dedi, 'el ele tutuşup gideceğiz, Akatan'a, sen ve ben. Kirli kulübelerde yaşayacağız, balık ve yağla besleneceğiz, bir bebek yapacağız, tüm hayatımız boyunca bakıp gururlanacağımız bir bebek. Dünyayı unutup mutlu olacağız, çok mutlu olacağız. Bu güzel, hem de çok güzel. Gel! Acele edelim. Akatan'a geri dönelim.'

Bunları söyledikten sonra elini sarı saçlarda gezdirdi ve hiç de iyi olmayan bir biçimde gülümsedi. Gözlerinde yemininden en ufak bir eser yoktu.

Sessizce oturdum ve ondaki bu tuhaflığı izledim. Sarı saçlının onu benden alıp götürdüğü geceye döndüm, Unga'nın çığlıklarını, adamın saçlarını yoluşunu hatırladım; şimdi elleriyle okşadığı ve asla bırakmayacağı saçları. Sonra onun için ödediğim bedeli, geçirdiğim uzun yılları hatırladım ve onu sıkıca tutup tıpkı o gece sarı saçlının yaptığı gibi onu götürmeye çalıştım. Tıpkı o gece yaptığı gibi kollarımın arasında bir kedi gibi kendini geriye atarak çırpındı. Sonra onu bıraktım, o da oturdu ve beni dinledi. Ona bunca zaman neler yaşadığımı, o garip denizlerde başıma neler geldiğini, o garip topraklarda neler yaptığımı, uzun arayışımı, açlık içinde geçen yıllarımı, ilk andan itibaren benim olan yemininı anlattım. O gün sarı saçlıyla aramda neler geçtiğini bile anlattım. Ben konuştukça yemininin gözlerinde canlandığını gördüm, sanki gözlerinde şafak söküyor gibiydi. Orada acıma gördüm, kadın şefkatini, sevgisini, yüreğini gördüm. Unga eski günlerdeki gibi baktıkça bana ben de o zamanlardaki delikanlı halime dönüyordum sanki. Annesinin evine doğru kahkahalar atarak koştuğu zamanlardaki halime. Huzursuzluk, açlık, yorgunluk kaybolmuştu. Zamanı gelmişti. Göğsünün beni çağırışını duyuyordum, tek yapmam gereken başımı onun göğsüne yaslayıp dinlenmekti. Kollarını bana doğru açtı ve beni çağırdı. Sonra birden nefret kıvılcımlarının çaktığını gördüm gözlerinde, elini benim kalçama uzatmıştı. Birkaç defa bıçağı bana sapladı.

'Köpek!' diye bağırdı beni karlara sererek. 'Domuz!' dedi ve Beyaz Sessizlik'i yarana kadar kahkahalarla güldü, ardından ölüsünün başına döndü.

Dediğim gibi bıçağı birkaç defa sapladı, ancak açlıktan çok güçsüz kalmıştı. Darbeleri beni öldürecek kadar güçlü olmamıştı bu yüzden. Orada kalıp hayatımın kesiştiği, beni bilmediğim onca yola sürükleyen bu insanların yanında ölmeye karar verdim. Ancak orada kalamazdım, çünkü ödemem gereken bir borcum vardı.

Yol uzundu, soğuk bıçak gibi kesiyordu. Üstelik çok az yiyeceğim vardı. İlk rastladığımız kamptaki adamlar geyik bulamadıklarından benim sakladığım yemekleri yemişlerdi. Aynı şekilde yiyecek bıraktığımız diğer kamplardakiler de. Ondan sonrasında, buraya nasıl geldiğimi hatırlamıyorum."

Sözünü bitirdiğinde sobaya doğru sokuldu. Uzun bir süredir duvara vuran lambanın ışığında gölgeler bu tragedyayı canlandırıp durmuştu.

"Peki Unga?" diye haykırdı Prince. Görüntüsü hâlâ çok etkiliydi onun üzerinde.

"Unga mı? Kartavuklarını yemedi. Kollarını onun boynuna dolayıp yanına uzandı. Yüzünü sarı saçlara gömerek. Ateşi yanlarına yaklaştırdım. Böylelikle soğuğu hissetmeyecekti ancak o bunun üzerine diğer tarafa doğru kıvrıldı. Ben de orada bir ateş yaktım, güçlü bir ateşti. Yemek yemedi. Hâlâ bu şekilde karın üzerinde yatıyorlar."

"Peki ya sen?" diye sordu Malemute Kid.

"Bilmiyorum. Akatan çok küçük. Oraya gidip dünyanın ucunda yaşamaya devam etmek istemiyorum. Constantine'e de geri dönemem. Beni hapse atarlar ve bir gün boynuma bir ip dolayıp beni ebedi uykuya yollarlar. Bilmiyorum."

"Ama Kid," diyerek karşı çıktı Prince. "O bir katil!"

"Sus!" dedi Malemute Kid. "Bizim bilgeliğimizden daha ulu şeyler vardır, bizim adaletimizden daha öte. Bunun doğruluğunu ya da yanlışlığını biz tartamayız, bu bize düşmez."

Naass giderek ateşe yanaştı. Büyük bir sessizlik çökmüştü odaya. Her birinin gözlerinin önünden görüntüler gelip geçmekteydi.

PİŞMAN OLMAYAN JAN (*)

Elli üç derece enleminin kuzeyinde
Ne insanların ne de Tanrının kanunları vardır.

Jan tekmeler ve yumruklar savurarak kendini kenara attı; dövüşürken sessiz ancak olabildiğince merhametsizdi. Üzerine çullanan üç adamdan ikisi bağırarak birbirlerine talimatlar vermekteydiler. Bir an önce bu kıllı, kısa boylu şeytanı yakalamak istiyorlardı. Üçüncü adam feryat etti. Jan adamın parmağını ısırmıştı.

Kızıl Bill nefes nefese, "Öfkeni yen Jan ve lütfen sakinleş!" dedi, Jan'ı boynundan kavradığı sırada. "Şu hayatta bir an için sorun çıkarmadan huzur içinde duramaz mısın?"

Ancak Jan bir az önce dişlerinin arasında kıstırdığı parmağı ısırmaya devam ederek yere, tencerelerin tavaların arasına doğru düştü.

"Sen bir beyefendi değilsin kesinlikle, ahh!"diyerek sızlandı Bay Taylor; o sırada Jan'ın her hareketine ayak uydurmaya çalışarak Jan'ın ağzındaki parmağını gövdesiyle takip etmeye çalışıyordu. "Sen Bay Gordon gibi cesur ve onurlu bir adamı öldürdün. Sen bir katilsin, şerefsiz bir katilsin."

"Bizim dostumuz da değilsin," dedi Kızıl Bill. "Eğer olsaydın böyle deliye dönmüş boğa gibi oradan oraya koşarak çevrene saldırmazdın. Hadi Jan, iyi bir adam ol. Bize daha fazla sorun çıkarma. Yeter artık, sakinleş, biz de seni rahat bırakalım, bu iş burada bitsin."

(*) İlk defa *Outing* dergisinin Ağustos 1900 tarihli sayısında yayımlanmıştır.

"Ha gayret," diye haykırdı denizci Lawson. "Şunun kafasını şu fasulye tenceresinin içine gömüp kapağı üstüne kapatın."

"Ya benim parmağım ne olacak?" diye karşı çıktı Bay Taylor.

"Sen de çek o zaman parmağını ağzından."

"Ama bunu yapamam Bay Lawson. Boğazına kadar soktu, parmağımı neredeyse koparacak."

"Dikkat edin!" diyerek uyardı arkadaşlarını Lawson. O sırada Jan vücudunu yarı doğrultmuştu. Dörtlü arbede sırasında düşe kalka çadırın diğer tarafına, battaniyelerin ve kürklerin yığıldığı bir köşeye doğru ilerledi. Bu ilerleme sırasında yerde hareketsiz yatan bir adamın bedeni de çiğnenmişti; adamın boğazındaki bir kurşun yarasından kanlar boşanmaktaydı.

Bütün bu arbede Jan'ı kıskıvrak yakalayan bir delilik hali yüzündendi; yeryüzünün çıplak ve haşin koynunda uzun zaman geçirmiş, onun ham kaba kabuğunu emeğiyle işlemiş, gözlerinin önünde memleketinin bereketli vadilerinin uzandığı, kuru otların, çiçeklerin, çimenlerin, hasat zamanı gelmiş toprak kokusu burnundan gitmeyen bir adamın yaşayabileceği bir delilik haliydi bu. Dondurucu soğukların yaşandığı beş yıl boyunca Jan toprağı ekmişti. Stuart Nehri, Kırk Mil, Circle City, Koyukuk, Kotzebue topraklarında çalışmıştı, şimdi ise Nome'da hasat zamanı gelip çatmıştı. Ancak bahsettiğimiz Nome altın ve yakutlar yurdu olan Nome değil, Anvil City, El Dorado bölgesi gibi yerleşim yerlerinin oluşumundan önceki Nome'dur.

John Gordon bir Kuzeyliydi. Bu göz önüne alınacak olduğunda o keskin sözleri sarf etmeden önce yaratacağı etkiyi tahmin etmiş olması gerekirdi. O lafları ettiği anda Jan'ın kızarmış gözleri parladı, dişleri çektiği acıyla gıcırdadı. İşte bu yüzden, ortalığı ağır bir güherçile kokusu sarmışken, Gordon hareketsizce yerde yatıyor, diğeri ise kıstırılmış bir fare gibi can havliyle kendini oradan oraya atıyor, teslim olmayı reddederek dövüşüyordu.

"Eğer bana izin verirseniz Bay Lawson, bu kavga biraz daha ilerlemeden şu hergelenin dişlerini kırmanın iyi bir fikir oldu-

ğunu söylemek isterim. Parmağımı ne koparıyor ne de serbest bırakıyor. Keçi inadı var bu adamda."

"Şu el baltasını kullanarak halledebiliriz sanırım," dedi denizci. "Rahat dur!" Baltanın keskin çeliğini Bay Taylor'ın parmağına dokunacak şekilde ittirdi. Bunu yaparken Jan'ın dişlerini dayanak noktası olarak kullanmıştı. Jan ağzını oynatmadan duruyor, burnundan nefes alıyordu. "İşte tamam."

"Teşekkür ederim efendim, ne kadar rahatladım bilemezsiniz," dedi Bay Taylor, bir yandan da kurbanın vahşice sağa sola salladığı bacaklarını kollarının arasına almaya çalışıyordu. Jan kanlar içindeki ağzından küfürler ve köpükler saçarak tekrar atağa kalktı, donarak geçirilmiş beş yıl ansızın ateşler içine yanan bir cehennemde erimişti sanki. Dört adam öne geriye, sağa sola sallanıp durdular; bu halleriyle, dışardan bakıldığında çok ayaklı devasa bir canavarı andırıyorlardı. Gaz lambasının dili kendi yağının içine batarak söndüğü sırada gün ortasının alacakaranlığı da çadırın kirli brandasından içeri sızmaya başlamıştı.

"Tanrı aşkına Jan, lütfen kendine gel artık!" diye yalvardı Kızıl Bill. "Seni öldürmeyeceğiz, canını yakmayacağız ya da ne bileyim, bunlara benzer hiçbir şey yapmayacağız. Sadece seni asmak istiyoruz, hepsi bu, sen böyle ortalığı birbirine katmayı sürdürdükçe durum gittikçe kötüleşecek. Seninle birlikte onca yolculuk yaptık; bir de senin şu yaptıklarına bak. Buna inanmıyorum."

"Taylor bacaklarından yakala ve kaldır!"

"Peki efendim. Bay Lawson. Size seslendiğimde ağırlığınızı yukarı doğru verebilecek misiniz?" dedi Kentuckyli, bir yandan da alacakaranlıkta el yordamıyla adamın bacaklarını arıyordu. "Şimdi efendim, şimdi yapın."

O sırada büyük bir dalgalanma oluştu, ardından çeyrek tonluk et yığını yalpalayarak sallandı ve yan duvara çarptı.

Kancalar yerlerinden çıktı, ipler koptu ve çadır dövüşen adamları yağlı ve kirli kıvrımları arasına alarak çöktü.

"Ne yapıyorsan kendine yapıyorsun," diyerek devam etti Kızıl Bill, bir yandan da başparmaklarını Jan'ın kıllı boğazına bastırıyordu. "Şimdiden başımıza yeterince dert açtın. Seni bağladıktan sonra bu çadırı tekrar kurmamız yarım günümüzü alacak."

"Siz bırakabilirsiniz efendim," dedi Taylor aceleyle.

Kızıl Bill homurdanarak parmaklarını gevşetti, böylelikle iki adam açıklığa doğru sürünerek ilerlediler. O sırada Jan denizciyi tekmeleyerek adamı karın üstüne düşürdü.

"Sizi tembel hayvanlar! Buck! Bright! Hadi oğullarım! Koşun! Devirin şu herifi yere!" diye bağırdı Lawson, kaçan adamın ardından koşmak için karın içinden kalkmaya çalışırken. Buck ve Bright peşlerine diğer köpekleri de takarak Jan'ın peşine düştüler, çok geçmeden adama yetişip yakaladılar.

Ne Jan'ın kaçmasına ne de bu adamların böyle davranmaya ya da onu kaçmaktan alıkoymalarına gerek vardı. Çünkü bir yanda uçsuz bucaksız buzlu deniz, diğer yanda ise uçsuz bucaksız karla kaplı bomboş topraklar vardı sadece. Yatacak bir yeri, yiyecek yemeği olmadıktan sonra zaten fazla uzağa gidemezdi. Yapmaları gereken tek şey sakinleşip çadıra geri dönmesini beklemeleriydi; soğuk ve açlıktan bitkin düştüğünde eninde sonunda geri dönecekti. Ancak adamlar bunları düşünmek için beklemediler. Hepsinin damarlarında bulaşıcı bir cinnet hali dolaşmaktaydı o sırada. Üstelik kan dökülmüştü ve hepsi şimdi kan dökme arzusuyla yanmaktaydılar. "İntikam!" demişti Tanrı, bunu ılık güneşin erkeklerin tüm enerjisini alıp götürdüğü bir iklimde söylemişti. Ancak Kuzey insanları duanın sadece kas gücüyle desteklendiğinde yararlı olacağına inandıklarından, kendi işlerini kendileri halletmeyi tercih ederlerdi. Tanrı her yerdeydi, evet bunu duymuşlardı ama yılın yarısından fazlasını tamamen karanlıkta geçirdiklerinden gölgeler içinde Tanrıyı bazen bulamayabiliyorlardı; onu el yordamıyla arıyor, çoğu zaman da aradıkları şeyden şüphe duyuyorlardı, bu yüzden de On Emir onlar için geçerliliğini yitirmişti.

Jan ayaklarının nereye gittiğini hiç hesaplamadan kör gibi koşmaktaydı. Çünkü o an aklına hükmeden tek düşünce "yaşamak"tı. Yaşamak! Var olmaya devam etmek! Buck bir an havalanarak onun üstüne atlamaya çalıştı ancak ıskaladı. Adam köpeğe delice bir yumruk savurdu ve bu sırada tökezledi. Bright beyaz dişlerini adamın yün ceketine geçirdi ve adamı karın içine düşürdü. *Yaşamak! Var olmak!* Adamların ve köpeklerin ortasında hiç olmadığı kadar vahşice savundu kendini. Sol eliyle bir kurt köpeğinin ensesini yakaladı, kolunu ise Lawson'un boğazına dolamıştı. Köpeğin her hareketi bahtsız denizcinin boğazının biraz daha kıstırılmasına neden oluyordu. Jan'ın sağ eli Kızıl Bill'in dağınık kıvırcık saçları arasına dalmıştı, hepsinin ayaklarının altında ise Bay Taylor çaresizce kıvranıyordu. Kördüğüm olmuş, hareketsiz kalmışlardı ama Jan'ın çılgınlığı hâlâ devam etmekteydi. Fakat ansızın, görünürde herhangi bir neden olmaksızın Jan'ın elleri gevşedi ve adam sakinleşip gevşeyerek sırt üstü yattı. Düşmanları bunun üzerine meraklı gözlerle hafifçe geri çekildiler, hepsi şaşkına dönmüştü. Jan şeytanca sırıttı.

"Dostlarım," dedi sırıtmaya devam ederek, "benden nazik olmamı istediniz, işte ben de şimdi size karşı nazik olacağım. Benimle nasıl bir anlaşma yapacaksınız?"

"Tamam Jan. Sakin ol!" dedi Kızıl Bill. "Çok geçmeden kendine geleceğini biliyordum. Şimdi sadece sakin ol, işimizi temiz ve acele halledeceğiz."

"Ne işi?"

"Asma işini. Bu işin nasıl yapılması gerektiğini bilen biri olduğum için şükretmelisin. Bunu daha önce de yapmıştım, Birleşik Devletler'de, hem de bir defadan fazla."

"Kimi asacaksınız? Beni mi?"

"Evet."

"Ha! Ha! Böyle aptalca şeyler söylemeyi keser misin? Elini ver bana Bill, ver de ayağa kalkayım. Sonra da beni asarsın."

Sendeleyerek ayağa kalktı ve gözlerini Bill'e dikti.

"Herr Gott! Şunu bir dinleyin! Beni asacakmış! Ha! Ha! Ha! Bunun için şükretmem bekleniyorsa, kusura bakmayın, şükretmeyeceğim."

"Ben şükrediyorum ama seni deniz yılanı!" dedi Lawson alay eden bir edayla; bir yandan da kızaklardan birinin iplerini kesmiş, uğursuzca ipi doluyordu.

"Bugün Lynch mahkemesinin(*) kuralları uygulanacak."

"Bekle biraz," dedi Jan düğümlenen ipten uzaklaşarak. "Bu teklife karşılık soracak bazı şeylerim var. Kentucky, sen Lynch mahkemesinin ne olduğunu biliyor musun?"

"Evet efendim. O, beyefendilerin ve özgür adamların yer aldığı şerefli bir kurumdur. Yolsuzluk belki üzerine yargıç cübbesini giyinmiş olabilir ancak Yargıç Lynch'in kararlarını her zaman mahkeme ücretlerinden bağımsız olarak verdiğine güvenilebilir. Tekrar ediyorum efendim, mahkeme ücretleri olmadan. Kanun alınmış ya da satılmış olabilir ancak bu aydınlık ülkede adalet içimize çektiğimiz hava kadar özgürdür, suyumuz kadar berrak ve..."

"Kısa kes! Şu hergele ne istiyor onu öğren," diyerek araya girdi Lawson, sıkıcı konuşmayı bölerek.

"Kentucky sen bana şunu söyle; bir adam başka bir adamı öldürürse Yargıç Lynch o adamı asar mı?"

"Eğer kanıt yeterince güçlüyse, evet asar."

"Ve şu durumda elimizdeki kanıtlar bir düzine adamı asmaya yetecek kadar güçlü Jan," diyerek Kızıl Bill konuşmayı böldü.

"Dur biraz Bill. Seninle daha sonra konuşacağım. Sana soracağım bir şey daha var Kentucky. Eğer Yargıç Lynch o adamı asmazsa ne olur?"

"Eğer Yargıç Lynch o adamı asmazsa adam serbest kalır, elini hiç kana bulamamış sayılır. Bunun da ötesinde efendim, yüce ve

(*) Adını, Amerikan Bağımsızlık Savaşı sırasında kraliyet yandaşlarını cezalandırmak için kurulan mahkemeye başkanlık eden Virginialı Charles Lynch'ten alır. Yargılama biçimlerine uymadan idam cezası vermenin ortak adı olmuştur.

büyük anayasamızda şöyle denmektedir: Bir adam aynı suç yüzünden iki kere idamla yargılanamaz."

"Ve onu vuramaz ya da bir sopayla kafasını dağıtamazlar, değil mi? Ya da buna benzer başka bir şey yapamazlar?"

"Hayır efendim."

"Güzel! Kentucky'nin dediklerini duydunuz mu sizi koca beyinliler? Şimdi Bill'le konuşacağım. Dediklerini duydun, hâlâ beni asmayı düşünüyor musun? Ne dersin?"

"Jan, eğer daha fazla sorun çıkarmazsan hiç canın yanmadan halledebiliriz bu işi. Ben bu konuda uzmanım."

"O koca kafanı düşününce Bill, bildiğin bazı şeyler vardır. İkiye bir ekleyince üç ettiğini de biliyorsundur, değil mi?"

Bill başını salladı.

"Ayrıca iki şeye sahipsen üç şeye sahip değilsin demektir, öyle değil mi? Şimdi beni dinle, sana ne demek istediğimi açıklayayım. Birini asmak için üç şeye ihtiyaç vardır. Birincisi asılacak adama ihtiyaç vardır. Güzel! Ben asılacak adamım. İkincisi ipe ihtiyaç vardır. İp Lawson'un elinde. Bu da güzel! Und, üçüncü olarak o ipin bağlanacağı bir şeye ihtiyaç vardır. Şimdi gözlerinizi çevrede bir gezdirin bakalım, ipi bağlayacağımız üçüncü şeyi bulabilecek misiniz? Ha? Buna ne diyorsunuz?"

Herkes mekanik bir hareketle etraflarını saran buz ve karı gözden geçirdi. Bu manzara renk karşıtlarının olmadığı, kasvetli, bomboş, terk edilmiş her noktası bir diğerinin neredeyse aynısı olan bir manzaraydı. Buzla kaplanmış deniz, sahilin hafif eğimi, alçak birkaç tepenin arka tarafları, hepsi ama hepsi karla kaplanmıştı.

"Ne bir ağaç, ne bir kayalık, ne telefon direkleri, ne bir kulübe, hiçbir şey..." diye homurdandı Kızıl Bill. "Bir metre altmış santimlik bir adamın ayaklarını yerden kesmeye yetecek kadar uzun hiçbir şey yok buralarda. Ben vazgeçiyorum," dedi

Bill, bir yandan da Jan'ın gövdesini süzmekteydi. "Sen de bırak!" dedi üzüntüyle Lawson'a dönerek. "İpi bırak elinden.

Tanrı bu toprakları yaşam için yaratmamış, bu buz kadar soğuk bir gerçek."

Jan yüzünde zafer ifadesiyle sırıttı. "Çadıra gidip biraz tütün içeceğim."

"Görünüşe bakılırsa haklısın Bill," dedi Lawson. "Ama aynı zamanda bir salaksın da, bu da buz kadar soğuk başka bir gerçek. Biraz denizcilikten anlasan başka bir yol olduğunu da düşünebilirdin. Hiç makas diye bir şey duymadın mı? Şimdi beni izle."

Denizci el çabukluğuyla çalıştı. Kar yağışından önce karaya aldıkları sandaldan kürekleri çıkardı. Bunları küreklerin uçlarına yakın noktalarda, birbirine dik açı oluşturacak şekilde bağladı. Sonra karda derin delikler açtı ve küreklerin alt uçlarını kara sapladı. Kesişme noktasına ipi geçirdi, ipin bir ucunu Bill'e verdi.

"İşte oldu!"

Jan bir anda büyük bir dehşete kapıldı. "Hayır! Hayır!" diye bağırdı, yumruklarını sıkarak geri çekilirken. "Bu hiç de iyi değil! Asılmayacağım! Hadi sizi koca kafalılar! Hepinizin kafasını kıracağım, her birinizin hem de! Cehennemi göstereceğim size! Her şeyi yaparım! Asılmadan önce ölmeye razıyım!"

Denizci diğer iki adama çılgına dönmüş yaratığı yakalamalarını söyledi. Üç adam karın içine bata çıka, tundraları söke söke oradan oraya yuvarlandılar, onların bu ateşli mücadelesi doğanın beyaz örtüsü üzerine insanın tutkusunu anlatan bir tragedyayı yazıyordu sanki. Lawson bu arbede sırasında Jan'ın elini ya da ayağını yakalar yakalamaz iple bağlamıştı. Pençeler, yumruklar, küfürler arasında Jan tamamen etkisiz hale getirilip elleri kolları bağlandı ve yavaşça karşısında devasa bir pergel gibi duran acımazsız makaslara doğru sürüklendi. Bill ilmeğin düğümünü adamın sol kulağının hemen altına gelecek şekilde ayarladı. Bu sırada Lawson ve Bay Taylor kaçmaya çalışan adamı tutmaya çalışıyorlar, darağacını yukarı kaldırmaları için verilecek talimatın gelmesini bekliyorlardı. Bill çıkardığı işin ustalığıyla büyülendiğinden biraz gecikmişti.

"Aman Tanrım! Şuna bir bakın!"

Jan'ın sesindeki dehşet tınısı diğerlerinin bir an için geri çekilmelerine neden oldu. Biraz önce yıkılmış çadır ayaklanmış, alacakaranlığın ışığında hayaletimsi kollarını iki yana açarak üstlerine doğru gelmekteydi. Ancak bir sonraki anda John Gordon çadırın altından çıkacak bir açıklık bulup sürünerek dışarı çıktı.

"Bu da nesi!" Gördüğü manzara karşısında şaşkınlık içinde kalmıştı. "Durun! Ben ölmedim!" diye bağırdı, bir yandan da fırtına gibi adamlara doğru koşmuştu.

"İzin verin Bay Gordon, sizi aramıza katılışınızdan dolayı tebrik edeyim," dedi Bay Taylor. "Kıl payı yakaladınız."

"Başlatma şimdi tebriğinden! Şimdi ölmüş, hatta kokmuş bile olabilirdim. Bir de gelmiş beni tebrik etmekten bahsediyorsun." Bunun üzerine John Gordon güçlü İngiliz aksanıyla konuşmaya başladı; etkili, yoğun sıfatların bolca kullanıldığı ağır bir konuşma yaptı.

"Kurşun sıyırıp geçti," dedi biraz daha sakinleştiğinde. "Sıyırıp geçti."

"Tanrı sizi korumuş efendim," dedi Taylor.

"Aynen öyle. Kurşun kafatasımın hemen altını, ensemin tepe noktasını sıyırıp geçmiş. Kendimi kaybederek bayıldım ancak başka bir zarar vermemiş," dedi ve bağlanmış adama dönerek konuştu:

"Kalk Jan! Seni çözeceğim ve benden özür dileyeceksin. Geri kalanlar geri çekilsin."

"Bunun için şükretmiyorum, beni çözün de size ne demek istediğimi göstereyim," diyerek karşılık verdi pişmanlık nedir bilmeyen Jan, içindeki şeytan hâlâ zaptedilememişti. "Hepinizi sıradan pataklayacağım, o koca kafalarınızı kıracağım, biri ardına diğerini."

YARALI YÜZ (*)

Jacob Kent hayatının her gününü hırsından ve açgözlülüğünden muzdarip olarak geçirmişti. Bu da sonuçta müzmin bir güvensizliğe yol açmış, aklı ve kişiliği öyle yoldan çıkmıştı ki, onu uzlaşılması güç, kavgacı ve huysuz biri haline getirmişti. Kendisi ayrıca uyurgezer eğilimlerin kurbanıydı ve sabit mi sabit fikirli bir adamdı. Beşikten bu yana dokumacılıkla uğraşmıştı, ta ki Klondike ateşi kanına girip onu dokuma tezgâhından ayırana kadar. Kulübesi Altmış Mil(**) ile Stuart Nehri'nin tam ortasında yer almaktaydı. Bu yolu kullanarak Dawson'a giden adamlar onu, yüksek şatosuna kurulmuş, bakımsız, köhne yollarını kullandıkları için kervanlardan zorla geçiş ücreti alan soyguncu, haydut kılıklı bir barona benzetirlerdi. Böyle bir kişiliğin oluşturulması için biraz tarih bilgisi gerekeceğinden, daha az kültürlü yolcular onu çok daha bilindik bir yöntemle, ağırlıklı olarak güçlü sıfatların dikkat çektiği yakıştırmalarla tanımlarlardı.

Bu arada, kulübe onun değildi, birkaç yıl önce madencilerin beraberinde getirdikleri bir sal dolusu kütükle inşa edilmişti. Çok misafirperver adamlardı; onlar evi terk ettikten sonra bile, hâlâ o yoldan geçen yolcular için bu kulübe gecenin bir vakti konaklanabilecek bir yer olma özelliğini korumuştu. Bu kulübe kamp kurmak için gereken onca zamanı geri kazandırdığı için yolcular açısından çok kullanışlıydı. Kulübede konaklayan son yolcu yazılı olmayan bir kurala uyarak, kulübeyi terk etmeden önce mutlaka ardından gelecek yolcu için düzgünce yığılmış bir miktar

---

(*) İlk defa *McClure's Magazine* dergisinin Eylül 1900 tarihli sayısında yayımlanmıştır.

(**) Fort Reliance'a uzaklığının altmış mil olması nedeniyle nehire bu ad verilmiştir.

odun hazırlardı. En az yarım düzine en çok yirmi adamın çatısı altına sığınmadığı bir gece nadiren olurdu. Jacob Kent bütün bunları gözlemledikten sonra, işgalci bir egemenlik sergileyerek kulübeye yerleşmişti. O zamandan beri kulübeye gelen bitkin yolcular bir gece, üstelik de yerde uyuyabilmek için kişi başına bir dolar vermek zorunda bırakılmıştı. Jacob Kent altın tozlarını tartarken bir yandan da dökülenleri çalmayı hiç aksatmıyordu. Üstelik öyle bir tertip hazırlamıştı ki, gelen yolcular onun odununu toplayıp suyunu da taşıyorlardı. Bu düpedüz korsanlıktı, ne var ki yolcuları uysal tabiatlı insanlardı; bu nedenle ondan tiksinseler de onu kendi günahlarıyla baş başa bırakmayı tercih ediyorlardı.

Bir nisan gününün öğle sonrasında, avına susamış bir örümcek misali kulübesinin kapısına oturmuş, bir yandan geri dönmekte olan güneşin sıcaklığında kendinden geçerken bir yandan da olası sinekleri görebilmek için yolu gözetlemekteydi. Yukon, kuzey güney uçlarında yer alan dönemeçlerde kaybolan ve bir kıyıyla diğeri arasında en az iki mil bulunan bir buz denizi görüntüsünde ayaklarının altında uzanmaktaydı. Bu denizin haşin göğsünde iki bin mil uzunluğunda ve yaklaşık iki buçuk metre genişliğindeki kızak yolu uzanmaktaydı. Hıristiyan âleminde yayan gidilen başka hiçbir yol, bu yol kadar beddua almamıştır.

Jacob Kent o öğleden sonra kendini kısmen daha iyi hissetmekteydi. Bir önceki gece yeni bir rekor kırarak misafirhanesinde yirmi sekiz yolcuyu barındırmıştı. Dört tanesi kendi yatağının altında horlamıştı. Evet, çok rahat bir gece olmamıştı belki ama sonuçta altın tozunu tuttuğu kesesi fark edilir derecede ağırlaşmıştı. Kesesi, içinde göz alıcı parlaklıklarıyla sakladığı sarı hazinesi ile birlikte onun hem mutluluk kaynağı hem de ruhunun zehri olmuştu bir kere. Cennet ve cehennem bu kesenin ağzında durmaktaydı. Misafirhanesi, tabiatı gereği ona özel bir alana sahip değildi; bu nedenle soyulmak onun başlıca korkusu haline gelmişti. Bu saçı sakalı uzamış, korkutucu görünümlü gözükara yabancılar için onu alıp gitmek işten bile olmayabilirdi. Bu durum

çoğunlukla rüyalarına girer, gecenin bir vakti kâbuslarının boğazını sıkan eliyle uyanırdı. Rüyalarında ona sıkça görünen birtakım soyguncu tipleri vardı, artık onları oldukça yakından tanır hale gelmişti, özellikle de sağ yanağında derin bir yara izi olan, güneş yanığı tenli adamı. Onca olası soyguncu içinde en ısrarlı olanı bu adamdı; onun yüzünden Kent uyanık olduğu zamanlarda kulübenin içindeki ve dışındaki çeşitli yerlere kesesi için saklama yerleri ayarlamıştı. Keseyi sakladıktan sonra hiç olmazsa birkaç gece rahat nefes alıyordu. Ne var ki rüyasında Yaralı Yüzlü Adam'ı keseyi sakladığı yerden çıkarırken yakalıyor, tam bu boğuşmanın ortasında uyanıyordu, uyanır uyanmaz da doğruca keseyi alıp bulunmasının çok daha zor olacağını düşündüğü başka bir yere saklıyordu. Doğrudan bu hayallerin kurbanı olduğu söylenemezdi, bu hayallerin onu bu derece etkilemesinin asıl nedeni kehanetlere ve düşünce aktarımına inanıyor olmasıydı. Ona göre bu rüya soyguncuları aslında o anda kanlı canlı yaşayan gerçek kişiliklerdi, gördükleri de onların yıldızsal gösterimleriydi. Bedenen nerede oldukları hiç önemli değildi; önemli olan ruhlarında onun serveti üzerine birtakım arzular besliyor olmalarıydı. Bu yüzden kapısının eşiğinden adım atan biçarelerin kanını emmeye devam etti, diğer taraftan kesesinin ağırlığını gittikçe artırdığından korkularını da büyütmekteydi.

İşte öylece kapısında oturmuş güneşlendiği sırada birden aklına gelen bir düşünceyle ayağa fırladı. Yaşamın güzellikleri durmaksızın tekrarlanan altın tozu tartma işleminde yatıyordu, ancak bu memnuniyet verici uğraşın üzerine bir gölge çökmüştü, şimdiye kadar kovmayı başaramadığı bir gölgeydi bu. Altın tarttığı terazinin kefeleri oldukça küçüktü, en fazla beş yüz elli gram civarında tartabiliyorlardı. Oysa kesesindeki toz bunun neredeyse üç katına ulaşmıştı. Sahip olduğu tozun hepsini bir seferde bir türlü tartamamıştı, bu yüzden kendini son derece yeni ve ulvi bir amacı gerçekleştirmekten alıkoyulmuş gibi hissediyordu. Bunu yok sayacak olsa tatmin duygusu çok ama çok eksik kalacak, doyurulmamış olacaktı. Üstelik bu sefil engel sahip olmanın gücünü de azaltarak önemsizleştirmekteydi. İşte onu

birden ayağa kaldıran şey, bu derdine deva olacak bir çözüm bulmuş olmasıydı. Yolu her iki yönden de iyice kolaçan etti, gelen giden olmadığını görünce içeri girdi.

Birkaç dakika içinde çoktan masanın üzerini boşaltmış, teraziyi yerleştirmişti. Terazinin bir kefesine dört yüz altmış beş gram ağırlığındaki diskleri koydu, diğerine de kefeleri dengeleyene kadar altın tozu. Sonra diskleri alıp kefesinin ağırlığı diğerine eşitleninceye kadar altın tozu koydu. Böylece her iki kefede toplam dokuz yüz altmış beş gram altın tozunu aynı anda tartabilmiş oluyordu. Sonra kefelerin birindeki tozu diğerine ekleyerek boşalan kefeyi kesede kalan altınlarla doldurdu. Sonunda kesedeki altınlar tamamen tartılmış, Kent de bu sırada ter içinde kalmıştı. Tartma işlemi bittiğinde muazzam bir sevincin ve esriklik halinin etkisiyle vücudu zangır zangır titremekteydi. Bununla birlikte keseyi içindeki son taneye kadar boşaltmış, bu da terazinin dengesini bozmuş, bir kefe ağır basarak masanın üzerine inmişti. Eşitliği tekrar sağlayabilmesi için diğer kefeye bir buçuk gramlık bir peni ağırlığı ile beş toz tanesi eklemesi gerekmişti. İşlem tamamlandığında başını arkaya atıp hayretler içinde kalakaldı. Kese boşalmıştı ancak kefelerin tartım olasılığı sınırsız hale gelmişti. Onlarla tek bir tanecikten tutun da kilolarca altına kadar sonsuz sayıda tartım yapılabilirdi. Hırs Tanrısı ateşten parmaklarını Jacob Kent'in kalbinin üzerine koymuştu. Güneş batıya doğru ağır ağır ilerleyerek alçalmıştı, şimdi ışıkları açık kapıdan içeri dalarak masanın üzerindeki sarı tozları yüklenmiş kefeleri aydınlatmaktaydı. Bu kıymetli mi kıymetli tepeler Kleopatra'nın altın göğüsleri gibi kendilerine çarpan ışıkları geri yansıtmaktaydılar. Zaman ve mekân ortadan kalkmıştı.

"Aman Tanrım! Gözlerime inanamıyorum, görünüşe bakılırsa burada yüklü bir zulan var, öyle değil mi?"

Jacob Kent sesi duyar duymaz dönerek hemen elinin altında sayılan çift namlulu tüfeğini kaptı. Gözlerini kaldırıp davetsiz misafirin yüzüne baktığında ise kendini bir an için kaybederek olduğu yerde sendeledi. Bu Yaralı Yüzlü Adam'dı.

Adam merakla Kent'in yüzüne baktı.

"Ah, merak etme," dedi elini itiraz edermiş gibi sallayarak. "Ne sana ne de o lanetli altınlarına herhangi bir zararım dokunmaz benim."

"Niye titreyip duruyorsun?" diyerek ekledi düşünceyle, Kent'in yüzünden akan teri ve titreyen bacaklarını gördüğünde. "Neden ağzını açıp bir şeyler söylemiyorsun?" diyerek devam etti, bu sırada diğeri hâlâ nefes almak için kendiyle boğuşmaktaydı. "Ne o, yoksa ters giden bir şey mi var? Sorun ne ahbap?"

"Bu na-na nasıl oldu?" diye sordu Kent, titreyen işaret parmağıyla adamın yanağında boylu boyunca uzanan korkutucu yara izini göstererek, nihayet ağzını açıp konuşabilmişti.

"İkinci kaptan beni gemiden şöyle bir aşağı sallandırdığında koca çeneli bir balığın sivri dişleri yaptı bunu. Hem bu senin için neden bu kadar önemli ki, sana ne? Bunu sormanın sana faydası ne? Allanın cezası, sana bir zararı var mı bunun? Sizin beğeninizi yeterince tatmin etmiyor mu yoksa? Hadi söyle, bilmek istiyorum."

"Hayır, hayır," diyerek yanıtladı Kent, oracıktaki bir sandalyeye yüzünde hastalıklı bir sırıtışla çökerken. "Sadece merak ettim."

"Daha önce bunun gibisini görmüş müydün?" diye sordu adam acımasız bir ifade takınarak.

"Hayır."

"Muhteşem öyle değil mi?"

"Evet," diyerek başını salladı Kent, davetsiz misafirinin huyuna gitmeye gayret ederek. Bu yüzden karşısındaki öfke patlamasına tamamen hazırlıksız yakalandı.

"Seni lanet olası, kan emen deniz süngeri! Kudretli Tanrının bir adamın yüzüne koyduğu bir yara için muhteşem diyerek neyi kastediyorsun? Seni..."

O anda denizin bu ateşli çocuğu öfkeyle patlayarak doğuya özgü bir ağzı bozuklukla bağırmaya başladı, sövgülerine tanrıları, şeytanları, canavarları ve insanoğlunu katıştırarak, erkekliğinin gücünü vahşice açığa çıkararak sövdü, öyle ki Jacob Ken-

t'in bu durum karşısında dili tutulmuştu. Sanki fiziksel şiddete maruz kalmaktaymış gibi kollarını kaldırmış, kendini geriye doğru çekerek olduğu yerde büzülmüştü. Öyle korkmuştu ki diğeri bunu görünce kahkahaya boğulmuş, ürpertici sövgülerini yarıda kesmek zorunda kalmıştı.

"Güneş yoldan tamamen çekildi," dedi yüzünde yara izi olan adam, seyrekleşmiş gülme nöbetlerinin arasında. "Benim tek istediğim senin de anlayacağın gibi biriyle çene çalmak. Şu ateşi yakıver. Ben köpekleri beslemeye gidiyorum. Odunlar konusunda cimrilik yapma adamım, nasılsa geldikleri yerde daha çok var, hem senin de baltanı sallamaya yetip de artacak kadar zamanın var. Odun kesmeye gittiğinde bir kova da su getiriver. Acele et! Yoksa seni acele etmeye zorlamak zorunda kalacağım, bana da iyilik yap ve çabuk davran!"

Böyle bir şey ne görülmüş ne de duyulmuştu. Jacob Kent ateşi yakıyor, odun topluyor, su taşıyordu; bunlar bu zamana kadar hep misafirlerin yaptığı işler olagelmişti. Jim Cardegee, Dawson'dan ayrıldığında yol üstündeki kulübede gelen gidenden haraç kesen bu Shylock'un(*) haksızlıklarıyla ilgili bilgiye sahipti, dahası yol boyunca karşılaştığı yolcular anlattıklarıyla bu tefecinin suçlarını biraz daha kabartmışlardı. Böylelikle Jim Cardegee denizci şakalarını seven bir denizci olarak kulübeye vardığında, bu adamın haksız egemenliğini ortadan kaldırmayı kafasına koymuştu. Yüzündeki yaranın pek de anlamlandıramadığı bir şekilde işini kolaylaştıran bir etkisi olduğunu fark etmişti. Yaranın adamda yol açtığı dehşeti görmüş, bundan merhametsizce yararlanmaya karar vermişti.

"Yalansa kör olayım, gerçekten çok eline çabuk biriymişsin," dedi Jim takdir eden bir edayla, ev sahibi sağa sola koşuşturuyorken bir köşede durmuş onu izliyordu. "Klondike'da senin paralarını harcayabileceğin güzel bir bar var. Oraya nehrin yukarısından aşağısından çıkıp gelen adamlar olur, onlardan sana dair

(*) Shakespeare'in *Venedik Taciri* adlı oyununda çizdiği Yahudi tefeci tiplemesi.

çok şey dinledim, ama böyle neşeli bir adam olduğun hakkında hiçbir fikrim yoktu."

Jacob Kent bu sırada tüfeğini kapıp adamı vurmak için delice bir arzu duymaktaydı ancak yara izinin etkisi hâlâ çok kuvvetliydi. Bu adam rüyalarında gördüğü, onu defalarca ruhen soymuş Yaralı Yüzlü Adam'ın ete kemiğe bürünmüş, gerçek haliydi. Karşısında duran serveti üzerinde hain planlar kuran ruhun cisimleşmiş haliydi. Bu yüzden bu durumun tek bir açıklaması vardı: Yaralı Yüzlü Adam onu soymaya gelmişti. Ah o yara! Gözlerini ona bakmaktan alıkoyamıyor, baktıkça kalp atışlarının hızlanışına engel olamıyordu. Gözlerini çekmeye çalıştıysa da, sanki pusula iğnesinin kaçınılmaz olarak hep kuzeye döndüğü gibi, gözleri hep aynı noktaya, yaraya dönüyordu.

"Sana bir zararı dokunuyor mu?" dedi Jim Cardegee birden patlayarak. Diğerinin kendinden geçmişliğini açıkça ortaya koyan bakışlarını yakaladığında yaymak üzere battaniyeyi savurmaktaydı. "Hadi su ışığı söndür, yatağına gir ve battaniyeni üzerine çekip zıbar, yoksa o sarı tepecikleri darmadağın ederim."

Kent öyle sinirliydi ki gaz lambasını söndürebilmek için üç defa üflemesi gerekti, lambayı söndürdükten sonra da mokasenlerini bile çıkarmadan battaniyesinin içine kıvrıldı. Kısa bir süre geçmişti ki denizci yere yapılmış sert ve rahatsız yatağında gürültüyle horlamaya başladı. Ancak Kent bir eli tüfeğinde bütün gece gözünü bile kırpmamaya karar vermiş halde karanlığı izlemekteydi. Yaklaşık iki buçuk kilo ağırlığındaki altınını gizlemeye zaman bulamamış, bu nedenle kesesini yatağının tepesindeki cephane kutusuna koymuştu. Sonunda ruhunun üzerine çöken altınların ağırlığı yüzünden dayanamayıp uykuya yenilmişti. Elinde olmadan uykuya dalmış olmasaydı uyurgezerliği de hortlamamış olacaktı.

Ateş giderek zayıflamış, sonunda sönmüştü. Soğuk kütüklerin arasındaki yosunla doldurulmuş çatlaklardan sızıyor, içerinin sıcaklığını düşürüyordu. Dışarıdaki köpekler ulumalarını kesip içinde köpek bakıcılarına ve birbirinin aynısı angaryacı efendilere yer olmayan somonlarla tıka basa dolu cennetlerin

hayaliyle karın içine kıvrıldılar. İçerde ise denizci kütük gibi uyumaya devam ederken ev sahibi tuhaf düşlerin kurbanı olarak yatağında bir o yana bir bu yana dönmekteydi. Neredeyse geceyarısı olmuştu ki birden üzerindeki battaniyeyi savurarak ayağa fırladı. Asıl dikkate değer olan, o andan itibaren yaptıklarını lambayı yakmadan karanlıkta yapmış olmasıydı. O anda gözlerini kapalı tutmasının nedeni belki odanın karanlık olması, belki de ziyaretçisinin yüzündeki yara izini görmekten ölesiye korkmasıydı; ancak nedeni ne olursa olsun gözleri kapalı bir halde cephane kutusunu açtı, tek bir parçasını bile düşürmeden tüfeğini alabildiğine cephaneyle doldurdu, ardından kutuyu kapatıp yatağına yattı.

Gün ışığı çelikten parmaklarıyla pencereyi tıklatmıştı ki Jacob Kent uyandı. Dirseğinin üzerinde dönerek kutunun dilini kaldırıp içini kolaçan etti. Gördüğü ya da görmediği şey her ne idiyse, Jacob Kent'in evhamlı yaradılışı düşünülecek olursa bilindik bir etki yaratmıştı. Yerde uyuyan adama baktı, kutunun dilini yavaşça yerine yerleştirdi ve sırtını döndü. Yüzünde pek de alışıldık olmayan bir sakinlik gözleniyordu. Tek bir kası bile hareket etmiyordu. Ne heyecan ne de huzursuzluk alametleri vardı yüzünde. Uzunca bir süre bu şekilde yattıktan sonra soğukkanlı, denetimli bir edayla ayağa kalktı, sessiz ve acelesiz bir şekilde hareket etti.

Jim Cardegee'nin başının hemen üzerindeki mahya kirişine büyükçe bir kanca takılmıştı. Jacob Kent olabildiğince sessiz çalışarak kancadan bir buçuk santim kalınlığında bir ip geçirip ipin her iki ucunu da yere kadar uzattı. İpin bir ucunu göğsüne bağladı, diğer ucunu da kement yapacak şekilde büküp düğümledi. Ardından tüfeğini hazır edip uzanabileceği yakınlıkta duran geyik derilerinden yapılma sırımların üzerine koydu. İradesini zorlayıp yaranın görüntüsüne katlanarak, kement yaptığı ipi uyuyan adamın başından geçirdi. Kendi ağırlığını geriye vererek ipi gerdi, aynı zamanda da tüfeğini kavrayıp beklemeye koyuldu.

Jim Cardegee boğulacakmış gibi uyandığında şaşkınlık içinde burnuna dayanmış iki çelikten kuyuyla karşılaştı.

"O nerede?" diye sordu Kent, bir yandan da ipi hafifçe gevşeterek.

"Seni kahrolası... Ahh!"

Bu sırada Kent ağırlığını tekrar arkaya vererek ipi gerdi ve diğerinin lafını ağzına tıkadı.

"Lanet olasıca... Ahhh!"

"O nerde?" diye tekrarladı sorusunu Kent.

"Ne nerede?" diye sordu Cardegee nefes alır almaz.

"Altınlar."

"Ne altını?" diye sordu denizci şaşkınlıkla.

"Gayet iyi biliyorsun. Benim altınlarım."

"Onları görmedim. Ne zannediyorsun beni? Tasarruf mevduatı falan mı? Hem senin altınlarınla ne işim olur ki benim?"

"Belki bunun cevabını biliyor, belki de bilmiyorsun, ama benim için fark etmez. Sen bunu bilene kadar nefesini keseceğim. Eğer elini kaldıracak olursan kafanı uçururum."

"Palavra!" diye bağırdı Cardegee ip gittikçe boynunu sıkarken.

Kent bir an için ipi gevşetti, bundan yararlanan denizci boynunu kımıldatarak kemendi biraz olsun bollaştırıp biraz daha yukarı kaymasını sağlamıştı, böylelikle ip tam çenesinin altına kadar çıkmıştı.

"Evet?" diye sordu Kent, bir açıklama bekliyordu.

Ancak Cardegee sırıttı. "Hadi devam et asılmaya, seni kahrolası adi herif!"

Sonrasında denizcinin öngördüğü şekilde, yaşanan trajik durum bir komediye dönüştü. Cardegee Kent'ten daha ağır bir adam olduğundan Kent kendi ağırlığıyla ipi gererek onun ayaklarını yerden kesebilmek için uğraştıysa da bunu yapamadı. Tüm ağırlığıyla ipe asıldıysa da denizcinin ayakları hâlâ yere değdiğinden ağırlığının bir bölümünü taşıyorlardı. Ağırlığının bir kısmı da tam çenesinin altındaki temas noktasıyla taşınmaktaydı. Denizciyi asmakta başarısız oldukça Kent ipe iyice asılıyor, adamı

kah konuşturmak kah yavaşça boğmak niyetiyle çırpınıp duruyordu. Ancak Yaralı Yüz'ün asılmaya niyeti yoktu. Beş, on, on beş dakika geçmişti ki Kent sonunda umutsuzca kurbanının boynundaki ipi gevşetti.

"Peki," dedi alnından akan teri silerken, "eğer asılmadıysan vurulman gerekir, hem bazı adamlar zaten asılarak ölmek için doğmamışlardır."

"Bunu burada, kulübenin içinde yapacak ve ortalığı batıracak olman da güzel, öyle değil mi?" dedi Cardegee, zaman kazanmaya çalışıyordu. "Bak şimdi sana ne yapmamız gerektiğini söyleyeceğim. İkimiz de sakin sakin düşünelim biraz. Sen altınını kaybettin. Onların yerini bildiğimi söylüyorsun, ben de bilmediğimi söylüyorum. Şöyle düşünüp bir orta yol bulalım."

"Palavra!" diyerek atıldı Kent. Bunu söylerken kıskançlıkla diğerinin telaffuzunu taklit etmişti. "Bu meselenin çözüm yolunu gayet iyi biliyorum, sen de bunu göreceksin, eğer en ufak bir harekette bulunursan seni mıhlarım."

"Kutsal Meryem adına!"

"Kutsal Meryem seni seviyorsa, Tanrının acımasını hak edersin; ne dersin, seviyor mu?" Kent bir hamleyle adamın yanına yaklaşıp tüfeğin soğuk namlusunu adamın alnına dayadı. "Şimdi sessiz ol, kılını bile kıpırdatırsan kafanı uçururum."

Tetik her an parmaklarının ucunda, çekilmeyi bekleyecek kadar yakın olmasına rağmen, Kent bir dokumacı olduğundan, bir iki dakika içinde çabucak adamın ellerini ve ayaklarını da bağladı. Sonra adamı kulübenin dışına sürükleyerek aynı anda nehri ve yükselen güneşi izleyebileceği bir yere çekti.

"Sana öğlene kadar izin, sonrasında..."

"Ne?"

"Yoksa öbür dünyayı boylarsın. Ama eğer konuşursan seni devriyeler gelene kadar tutarım."

"Bu bir anlaşma mı? Ben bir kuzu kadar suçsuzken sen beni haksız yere suçluyor, cehennem ateşinde yanmam için öbür dünyaya göndermekle tehdit ediyorsun, seni kahrolası yaşlı haydut."

Jim Cardegee küfürbazlık konusunda kendini aşarak sövdü durdu. Jacob Kent ise bu anın tadını daha rahat çıkarabilmek için bir sandalye çekip oturdu. Kelime dağarcığının olabilecek bütün kombinasyonlarını kullanarak sövdükten sonra, denizci sakinleşerek derin düşüncelere daldı. Bir yandan da gözleriyle güneşin oldukça hızlı gerçekleşen yükselişini takip etmekteydi. Köpekler hâlâ kızağa çekilmemiş olmanın şaşkınlığı içinde dolanıp durmaktaydılar. Denizcinin çaresizliğini hissetmişlerdi sanki. Ne olduğunu çıkaramasalar da bir şeyin ters gittiğinin farkına varmış, bu yüzden acı acı uluyarak sahiplerinin etrafında dönmeye başlamışlardı.

"Hey! Dağılın!" diye bağırdı Yaralı Yüzlü Adam, bir yandan da solucanınkini andıran tavırlarla onları tekmelemeye çalışarak. Bunu yaparken boşluklu, eğimli bir yerde bulunduğunu fark etmişti. Hayvanlar dağılır dağılmaz, göremese de hissettiği bu eğimi incelemeye koyuldu. İncelemesinden doğru sonuçlar çıkarması fazla zamanını almadı. İnsanların doğası gereği tembel yaradılışta olduklarına inanır, bir işte harcaması gerekenden fazla çaba harcamazdı. Bir kulübe yaparken çatısına toprak koymak gerekirdi. Tembel yaradılışı düşünülecek olursa, bu toprağı çatıya çıkarırken fazla yorulmayacağı kadar yakın bir yerden bulması gerekirdi. İşte denizci de o sırada tam bu toprağın çıkarıldığı yerde açılan deliğin kenarında oturmaktaydı. Bu bilgiyi tarttı ve bu delikten yararlanmaya kalksa işlerin epey uzayacağına karar verdi. Bu yüzden dikkatini ellerini ve ayaklarını bağlayan geyik derisinden yapılma sırımlara verdi. Elleri arkasında bağlanmıştı, kara dokunduklarından ıslanmışlardı. Bu ıslaklığın ham deriyi biraz daha gerginleştireceğini biliyordu, o yüzden nemle birlikte kendi de göze görünür bir çaba göstermeksizin sırımları germeye başladı.

Umutla yolu gözlemekteydi. Altmış Mil tarafında karları aydınlatan güneşin parlak ışıkları içinde bir an için kara bir nokta görür gibi oldu. Merakla bu noktayı izlemeye koyuldu. Buz tepelerinin üzerine çıkıp inen siyah noktanın çukurlara bata çıka ilerlediğini görebiliyordu, ancak düşmanını kuşkulandırmaktan

endişe ettiğinden kısa bakışlarla takip ediyordu. Bir seferinde Jacob Kent ayağa kalkıp yolu kolaçan ettiğinde Cardegee oldukça korkmuştu ama o sırada yaklaşan kızak bir buz çukurunu aşmaya çalışırken görüş alanının dışına çıkmış, böylece tehlike atlatılabilmişti.

"Bana yaptıkların için asıldığını göreceğim," dedi Cardegee tehditkârca, aslında yalnızca diğerinin dikkatini kendine çekmeye çalışıyordu. "Cehennemi boylayacaksın, görürsün, boylayacaksın."

"Hayaletlere inanır mısın?" dediğinde Kent'in ani sıçrayışını görünce ilgisini çekebildiğine sevinerek devam etti:

"Şimdi bir hayalet bir adamı söz verip yapmadığı şeyler yüzünden ömrü boyunca rahat bırakmama hakkına sahiptir. Sekiz çanları çalıncaya yani saat on iki oluncaya kadar kılıma bile dokunamazsın, çünkü öyle söz verdin, eğer buna uymazsan seni bir daha rahat bırakmam. Duydun mu beni? Bir dakikadan az ya da çok sürer ama sonunda seni yakalarım. Bu yüzden sözünü tutsan iyi olur ahbap!"

Jacob Kent şüphe dolu gözlerle izledi ancak konuşmadı.

"Kronometren nasıl? Hangi meridyendeyiz? Senin saatinin doğru işlediği ne malum?" diyerek üsteledi Cardegee, ümitsizce celladından birkaç dakika daha koparmaya uğraşıyordu. "Çorak Topraklar'ın saatini mi kullanıyorsun yoksa Şirket'inkini mi? Çünkü eğer beni çanlar çalmadan önce öldürürsen huzur bulmayacaksın. Seni dürüstçe uyarıyorum, geri gelirim. Eğer saatin yoksa da saatin kaç olduğunu nasıl bileceksin? Bunu bilmek istiyorum, nasıl bileceksin?"

"Seni zamanında öldüreceğim meraklanma," diyerek yanıtladı Kent. "Bir güneş saatim var."

"O iyi ölçemez. Otuz iki derecelik sapma var ibrede."

"Kazıkları ayarladım."

"Bunu nasıl yaptın? Pusula mı kullandın?"

"Hayır Kuzey Yıldızı'na göre sıraladım."

"Emin misin?"

"Evet eminim."

Cardegee iç geçirerek yolu tekrar gizlice kolaçan etti. Kızak küçük bir tepeciği aşmak üzereydi. Yaklaşık bir mil kadar kalmıştı, köpekler son hızla koşarak kızağı çekmekteydiler.

"Gölgeler çizgiye ne kadar yakın?"

Kent ilkel güneş saatine doğru yürüyüp inceledi. "Yedi buçuk santim civarında," dedi dikkatlice ölçerek.

"Silahı ateşlemeden önce sekiz çanlarının çalmasını bekle, olur mu?"

Kent başıyla onayladı ve iki adam da sessizliğe gömüldü. Cardegee'nin bileklerindeki sırımlar ağır ağır gerilmekteydiler. O da sırımları yavaşça elinin üzerine doğru kaydırmaya başlamıştı.

"Gölge ne kadar yaklaşmış, söyleyebilir misin?"

"İki buçuk santim."

Cardegee yavaşça olduğu yerde kıpırdanarak ipleri biraz daha kaydırdı.

"Şimdi ne kadar yakın?"

"Bir buçuk santim."

Bu sırada yaklaşan kızağın ayaklarının gıcırtıları duyuldu. Cardegee gözünü yola çevirdi. Kızağın sürücüleri dik bir biçimde kızağın üstüne oturmuşlardı, köpekler ise son hızla kızağı kulübeye doğru çekmekteydiler. Kent bu sırada silahını omzuna alarak rüzgâr gibi geriye döndü.

"Hâlâ sekiz çanları çalmadı!" dedi Cardegee. "Unutma seni nerede olursan ol bulur ve yakarım."

Jacob Kent olduğu yerde sendeledi. O sırada güneş saatinin yanında, kurbanından yaklaşık on adım kadar uzakta durmaktaydı. Kızaktaki adamlar olağandışı bir durum olduğunu fark etmiş olmalıydılar, çünkü sürücü kızağın üzerinde ayağa kalkmış, köpekleri daha sert kamçılamaya başlamıştı.

Gölgeler çizgiye ulaştı. Kent gölgelerin durumunu inceledikten sonra dönüp;

"Hazırlan!" dedi ağırbaşlılıkla.

"Sekiz çan..."

Kent'in tetiği çekmesinden bir saniye kadar önce Cardegee kendini yanındaki çukurun içine yuvarladı. Kent bunu görüp ateş etmeyi erteleyerek çukura doğru yürüdü. Bu sırada tam Cardegee çukurun içinde ayağa kalkacak gibi olmuştu ki silah yüzünün ortasında patladı. Ancak tüfeğin ağzından hiç duman çıkmamıştı, onun yerine tüfeğin arkasından yükselmekteydi duman. Jacob Kent yere yığıldı. Köpekler süratle gelmiş olduklarından zamanında duramamışlar, bu nedenle kızak Kent'in vücudunun üzerinden geçmişti. Jim Cardegee ellerini çözüp çukurdan dışarı çıktığında kızağın sürücüsü kızaktan inmiş yanına gelmişti.

"Jim!" dedi yeni gelen adam, onu tanımıştı. "Neler oldu burada?"

"Ne mi oldu? Ah, önemli bir şey değil. Zinde kalabilmek için bazen böyle maceralara atılıyorum işte. Ne mi oldu? Sen, kahrolası salak! Neler olmuşmuş? Şu ipleri hemen çöz, yoksa sana neler olduğunu ellerimle gösteririm. Çabuk ol! Yoksa güvertenin tabanını taş yerine seninle sürterim."

"Ha!" diyerek devam etti konuşmasına diğeri, bu sırada bıçağını çıkarmış ipleri kesmekteydi. "Neler oldu? Bilmek istiyorum. Söyle hadi neler oldu? Ha?"

Kent ölmüştü. Ağızdan doldurmalı eski model tüfeği de yanında durmaktaydı. Çelikle tahta birbirinden ayrılmıştı. Sağ namlunun arka tarafında birkaç santim uzunluğunda bir yarık açılmıştı. Denizci tüfeği alıp dikkatle inceledi. Çatlaktan parıltılar saçan sarı bir toz akmaktaydı. Jim Cardegee o anda olup bitenlerin nedenini kavramıştı.

"Şimdi anlaşıldı," dedi kükreyerek. "İşte anlaşma! İşte kahrolası altınlar! Allah belalarını versin, hemen bir kap bulup getirmezsen senin de belanı versin Charley."

KADINLARIN AŞAĞILAMASI (*)

I

Freda ve Bayan Eppingwell bir keresinde karşılaştılar.

Freda bir Yunanlı dansçıydı. En azından öyle olduğu söylenirdi, ancak birçokları bundan kuşku duymaktaydı; çünkü klasik hatlara sahip yüzü gereğinden fazla bir gücü yansıtmaktaydı ve gözlerinde ara sıra belirginleşen cehennemi bakışlar onun etnik kökeni hakkındaki kuşkuları biraz daha büyütmekteydi. Birkaç kişi bu bakışları görme şansını bulmuşlardı, üzerinden uzun yıllar da geçmiş olsa, hâlâ onları unutmamışlardı, unutmayacaklardı da. Asla kendinden bahsetmezdi; onu sakin olduğu anlarda gören biri Yunan olduğu konusunda şüphe duymazdı. Onun kürkleri Chilcoot'tan St. Michael'e kadar olan alan boyunca görülebilecek en güzel kürklerdi; bu bölgede her erkeğin ağzında onun ismi dolaşırdı. Bayan Eppingwell ise kaptanın karısıydı; yıldızı oldukça parlaktı ve Dawson'un seçkin insanlarından kurulu bir çevreye sahipti. Öyle ki kimi saygısızlar tarafından çevresindeki insan grubu "resmi heyet" olarak adlandırılırdı. Sitka Charley onunla bir kere yolculuk yapmıştı; bu yolculuk kıtlığın hakim olduğu ve insan hayatının bir kap undan daha az ettiği türden zorlu bir yolculuktu üstelik; Sitka Charley bu yolculuğun ardından onu tüm kadınların üzerinde bir yere koymuştu. Sitka Charley bir Kızılderiliydi, ölçütlerinin ilkel olduğu da söylenebilirdi belki ancak sözleri emir niteliği taşırdı; hükmü civar kampların hepsinde bir tür mühür sayılırdı.

(*) İlk defa *Overland Monthly* dergisinin Mayıs 1901 tarihli sayısında yayımlanmıştır.

Bu iki kadın da erkekleri fethedebilen, onları boyunduruk altına alabilen kadınlardı; her ikisi de bunu kendi yollarından yapıyordu ve yolları birbirinden farklıydı. Bayan Eppingwell kendi evinde ve genç delikanlıların, polis şeflerinin ve yargıçların ağırlıkta olduğu Kışlalarda söz sahibiydi. Freda ise daha çok kasabada nüfuzluydu; onun hakimiyet kurduğu erkekler sosyal açıdan Kışlalardakilerden çok farklı sayılmazlardı. İkisi de diğerinden haberdardı; ancak hayatları iki kutup kadar uzaktı birbirlerinden. Birbirleriyle ilgili haberleri duyuyor ve birbirlerini merak ediyorlardı ancak asla birbirleri hakkında soru sordukları duyulmamıştı. İlk donda kasabaya iri yarı köpeklerin çektiği bir kızakla, kozmopolit bir şöhrete sahip bir model geldi; etkileyici bir Macar olan Loraine Lisznayi'ydi bu kadın. Gelişi çekişmenin daha da kuvvetlenmesine neden oldu. Onun yüzünden Bayan Eppingwell dağ eteğindeki yerini bırakarak Freda'yı görmeye kasabaya gelmiş, aynı şekilde Freda da kasabadan çıkıp üst tabaka arasında karmaşa ve utanca neden olacak olayların yaşanacağı Valiliğin balo salonuna gitmişti.

Bütün bunlar Klondike için eski bir geçmişin parçaları olarak görünebilir ancak işin içyüzünü Dawson'da bile çok az insan biliyordu; üstelik çok az kişi kaptanın karısıyla Freda hakkında gerçekçi bir hükme varabilecek bilgiye sahipti. Bu şeref yalnız Sitka Charley'e aitti. Burada anlatılanlar onun ağzından dökülenlerden yola çıkılarak aktarılmıştır. Belki Freda ve Bayan Eppingwell de konuşabilirdi ama bu pek de münasip olmazdı.

II

Floyd Vanderlip görünüşü itibariyle oldukça güçlü bir adamdı. Buralardaki geçmişine bakılırsa zor iş ve kıt yiyecek onu hiç korkutmazdı. Tehlike anında aslan kesilirdi. Ancak tek bir zayıflığı vardı, olumsuz cinsten bir zayıflıktı bu. Güçlü bir adam olmasına rağmen kendi içinde eşgüdüm konusunda sorun yaşamaktaydı. Geyik eti ve somonla beslendiği yıllar boyunca içinde

sessizce beklemiş olan aşka eğilimli yanı yavaş yavaş uyanmaktaydı. Ne zaman ki Klondike'ın en zengin altın yataklarına sahip arazilerinin birkaçına sahip oldu, işte o zaman bu uyanış daha da hızlandı; toplum içinde Bonanza Kralı olarak tanınmaya başlandığındaysa artık içindeki aşka çağıran ses onu tamamen etkisi altına almıştı bile. Bu dönemde Birleşik Devletler'de bıraktığı bir kadını hatırlamış, bu kadının hâlâ kendisini bekliyor olabileceğinin yanında, uzun zaman elli üç derece kuzey enlemlerinin yukarısında yaşamış bir erkek olarak kendisine bir eş olabileceği düşüncesi de aklında belirmişti. Böylece uygun bir dille kısa bir mektup yazdı ve içine tüm masrafları karşılamaya yetecek miktarda para koyup Flossie'ye gönderdi. Flossie mi? Sanırım geri kalanı tahmin edilebilir. Bununla birlikte mektubu postaladıktan sonra kendi arazisi üzerinde bir kulübe inşa etti, Dawson'da başka bir arazi daha satın aldı ve bunu arkadaşlarına duyurdu.

İşte burada eşgüdüm konusundaki eksikliği başgösterdi. Bekleyiş oldukça can sıkıcıydı, uzun süredir görmezden geldiği aşka meyleden yanı da bu bekleyişe daha fazla dayanabilecek durumda değildi. Flossie gelmek üzere yola çıkmıştı, Loraine Lisznayi ise buradaydı. Yalnızca Loraine Lisznayi'nin kozmopolit ünü de oldukça eskimiş sayılırdı, ressamlara poz verdiği, kapısında kardinallerin ve prenslerin notlarını bulduğu zamanlardaki kadar genç değildi artık. Mali durumu da pek iyi görünmüyordu. Zamanında her şeyini harcamış olduğundan şimdi serveti altı haneli rakamlarla dile getirilen Bonanza Kralıyla bir izdivaç yapmaya karşı olduğu pek söylenemezdi. Tıpkı yıllarca orduya hizmet ettikten sonra, sonunda kendisine rahat bir yer isteyen akıllı bir asker gibi o da Kuzeye evlenmek için gelmişti. Böylelikle, Floyd Vanderlip'i Flossie için P.C. Şirketi'nin mağazasında keten bir masa örtüsü satın alırken gördüğünde, bu adamı elde etmeyi aklına koydu.

Bir erkek özgür olduğunda çoğu şey sorgusuzca ilerler, ne zaman ki erkek kendini evin bağlarına tabi kılar, o zaman toplum ona meydan okumaya başlar. Floyd Vanderlip'in başına gelecek

olan da buydu. Flossie yoldaydı ve Loraine Lisznayi Vanderlip'in kurt köpeklerinin çektiği bir kızakla ana caddeden geçtiğinde dedikodular başladı. *Kansas City Star* isimli gazetenin bayan muhabirine konuşmuş, Bonanza mülklerinin fotoğraflarını çektirmiş ve altı sütunluk haberin oluşumunu izlemişti. Bunlar olurken Flossie'nin kulübesinde, Flossie'nin masasının başına oturmuşlardı. Bu olaylar, erkeklerin sert sözler sarf etmesine, kadınların ise kıskançlık içinde kin tutmasına neden oluyordu. Bir tek Bayan Eppingwell bu olanları duymamıştı. Kem dillerin sözleri ona ulaşmıyor değildi aslında, ancak o insanların içindeki iyiliğe inanmayı tercih ettiğinden kulaklarını kötü söylentilere kapatıyordu; bu yüzden herhangi bir tepki göstermemekteydi.

Freda içinse durum böyle değildi. Erkekleri sevmesi için bir nedeni yoktu belki ama doğasının garip kimyasından olsa gerek, sevmek için erkeklere nazaran daha az nedene sahip olduğu kadınlardan yanaydı kalbi. Kalbi Flossie'yi seçiyordu, Uzun Yolu ve Kuzeyin acımasız soğuğunu kendisini bekleyip beklemeyeceği belli bile olmayan bir adam için aşıp buralara gelmekteydi. Onu cılız, zayıf ağızlı ve somurtkan dudaklı, güneşle parlayan saçlara sahip, gözlerinde mutlu bir sığlık olan biri olarak hayal etmişti. Ama aynı zamanda onu kızağın ardında yüzü gözü sarınmış halde, kirpikleri buz tutmuş şekilde de hayal etmişti. Bu sebepten ötürü dans ettiği bir gece Floyd Vanderlip'e gülümsedi.

Çok az erkek Freda'nın gülüşünü lütfedeceği yaradılışa sahiptir; Floyd Vanderlip'in de bu yaradılışa sahip olduğu pek söylenemezdi. Floyd Vanderlip, Loraine Lisznayi ile birlikteyken kendini yeniden tartma şansı bulmuştu ve şimdi bu Yunan dansçının yanında kendini iki kat fazla erkekmiş gibi hissetmekteydi. Bilinmez nitelikleri ve derinlikleri olan bir adamdı. Kendisi de bu niteliklerin ve derinliklerin ne olduklarını bilmiyordu ancak onların içinde bir yerde olduklarına dair belirsiz bir fikre sahipti ve bu kendiyle gurur duymasına neden oluyordu. İki kadının da dönüp ikinci defa kendine bakmasını sağlayabilecek bir adam, her halükârda kayda değer bir erkekti. Bazı günler buna zaman buldu-

ğunda oturup kendini çözümlemeye çalışırdı; oysa şimdi yapabileceği tek şey Tanrıların ona verdiğini olduğu gibi kabullenmekti. Küçük bir düşünce aklında peydahlandı ve Flossie'yi gün ışığında görüp görmediğini düşünmeye başladı; bunu takiben de ona gönderdiği mektubu kendince reddetti. Tabii ki Freda henüz olan bitenin dışındaydı. Vanderlip'in yatakları Bonanza Nehri'ndeki en zengin yataklardı, kendisi de sorumluluk sahibi ve nüfuzlu bir adamdı. Loraine Lisznayi ise tam bir kadındı, sahip olduklarını onurlandırabilir, dolarlarına hoş bir seda verebilirdi.

Ancak Freda ona gülümsemişti, gülümsemeye de devam etmişti, ta ki Vanderlip'in kendisiyle daha çok zaman geçirmesini sağlayana kadar. O da kurt köpekleriyle tıpkı Loraine gibi ana caddeden geçti. Eski bir model olan Loraine de bu arada düşünmek için fırsat bulmuş ve Vanderlip'le her bir araya gelişlerinde eskilerdeki prensleri, kardinalleri, bazı kişisel anekdotları anlatarak onun gözlerini kamaştırmayı sürdürmüştü. Ayrıca Vanderlip'e o dönemlerde gerçekten tahtta olan bir kraliçenin imzasını taşıyan ve "Sevgili Loraine" diye başlayan birtakım zarafet dolu mektuplar da göstermişti. Vanderlip bunların üzerine, böyle yüce bir kadının kendisine ayıracak zaman buluşunu büyülenerek karşılıyordu. Loraine, Vanderlip'le oldukça zekice oynadı; kendi hayal gücünün üretimi olan soylu hayaletle onu ihya edecek şekilde karşılaştırdı; ta ki adam onun yanından o güne kadar hiç olmadığı derecede kendinden memnun ve yıllarca reddettiği hayata karşı deli bir özlem duyarak ayrılana kadar. Freda ise çok daha buyurucu bir kadındı. Birine yağ çekiyorsa bunu kimseye fark ettirmeden yapardı. Birinin önünde eğilirse, eğilişi kimsenin dikkatini çekmezdi. Eğer bir erkek onun kendisi hakkında iyi düşüncelere sahip olduğunu hissederse, bu öyle bir sezdirilirdi ki hayatı boyunca bunun nasıl ve neden olduğunu anlayamazdı. Böylece Vanderlip'in boynuna geçirdiği ipi her gün biraz daha sıktı ve her gün köpeklerinin çektiği kızakta ana caddeden geçti.

Işte asıl yanlışın yapıldığı nokta buradaydı. Söylentilerin arasında Freda'nın da isminin geçmeye başlamasıydı büyük hata, Bayan Eppingwell bunu duydu. O da aynı şekilde Flossie'nin saatlerce mokasenleriyle yol aldığını hayal etti, ardından Vanderlip dağ eteğindeki eve çaya davet edildi, sonra bu davetler arttı. Bu durum Vanderlip'in nefesini biraz daha kesmişti; adam sonunda kendini takdir edişin sarhoşluğuna düştü. Bir erkeğe daha önce böylesine işkence edilmemiştir. Ruhu üç kadının uğruna mücadele ettiği bir şeydi şimdi, üstelik dördüncüsü de yoldaydı!

Bayan Eppingwell de bir hata yaptı. Olaydan deneme niteliğinde de olsa Yunan dansçıya köpek satmış olan Sitka Charley'e bahsetti. Ancak konuşurken hiç isim vermemişti. Sadece bir seferinde, "Şu iğrenç kadın," demişti. Sitka Charley'in kafasında bu sözleri hak edecek tek kadın eski modeldi. O da eski modelden bahsedildiğini zannederek Bayan Eppingwell'e hak vermişti, bir kadının evlenmek üzere olan bir adamla başka bir kadının arasına girmesi doğru değildi. "Saf bir kızcağız Charley," demişti Bayan Eppingwell, "eminim öyle. Üstelik bir tek arkadaşının bile olmadığı bu garip memlekete geliyor. Bir şeyler yapmalıyız." Sitka Charley ona yardım sözünü vererek yanından ayrılırken Loraine Lisznayi adındaki bu kötü kadını ve hiç tanımadıkları Flossie için bir şeyler yapmaya çalışan Freda ile soylu Bayan Eppingwell'i düşündü.

Bayan Eppingwell Sitka Charley için gün gibi aydınlık ve açıktı; o bir keresinde Sessizlik Tepeleri'nden aldığı kadındı, onun berrak bakışlı gözlerine bakmış, titremeyen sesini duymuştu bir kere, içindeki dosdoğru samimiyeti görmüştü. Dudakları emir verircesine büzüldüğünde doğrudan konuya gireceği anlaşılırdı. Kadın Floyd Vanderlip hakkındaki kararını vermişti vermesine, fakat bunu onunla paylaşmamıştı; ancak kasabaya inip Freda'nın yanına gitmekten de çekinmemişti. Dansçının evine gün ortasında gitti. Kocası bir kaptan olduğundan kem diller ona dokunamıyordu. Bu kadını görüp onunla konuşmak istemişti;

böylelikle Yunan dansçının kapısını çalmış, eksi altmış derecede yaklaşık beş dakika kadar hizmetçiyle münakaşa etmek zorunda kalmıştı. Sonunda dansçıyı göremeden kapıdan geri çevrildi ve kendisine yapılan hürmetsizlikle incinmiş olarak dağ eteğindeki evine geri döndü. "Bu kadın kim oluyor da beni görmeyi reddedebiliyor?" diye sordu kendine. Tabii bu durum başka şekilde de düşünebilirdi; kaptanın karısının kapısından geri çevirdiği, kendisi değil dans eden kadındı. Oysa Freda onun kapısına gelse onu her şekilde içeri kabul eder ve iki kadın baş başa ateşin yanına oturup konuşabilirlerdi. Sınırları aşıp kendini küçültmüştü ama kasabadaki kadın hakkında daha farklı düşünmüştü. Böyle bir hakarete kendini maruz bıraktırmış oluşu yüzünden utanç duymaktaydı, bu yüzden Freda ile ilgili kötü düşünceler besliyordu.

Freda bunu hak etmemişti oysa. Kendi geleneklerine oldukça bağlıydı: Sınıflar arası farklar onu içeri almasına izin vermemişti. Böyle bir kadına büyük saygısı vardı, onunla kadın kadına bir saatçik de olsa oturup konuşmayı çok arzu ederdi. Ama kendine ve Bayan Eppingwell'e olan saygısı onu bu çok istediği şeyi yapmaktan alıkoymuştu. Başkanın karısı Bayan McFee bir süre önce öfke içinde kapısına dayandığında hatasının ne olduğunu bile doğru dürüst anlayamamıştı. Henüz ziyaretin etkisini üzerinden atamamıştı. Şimdi ise kapısına kadar gelmiş olan bu kadının ona dair iyi niyetler besleyerek gelmediğini düşünüyor, kendine neyi yanlış yapmış olabileceğini soruyordu. Hiçbir şey yapmamıştı, büyük olasılıkla kendine hakaret etmeye gelmiş bir kadının da bu yüzden evine girmesine gerek yoktu. Acaba neden gelmişti? Bunu ancak hissedebiliyordu, kendini onuru olmayan insanların sertliğinde yetiştirmişti. Eğer Bayan Eppingwell evine geri dönerken incindiyse, o da buradaincinmişti, yüzü koyun halde sessizce yatağa yatmıştı.

Bayan Eppingwell'in insan doğasına dair bilgisi çoktu. Bu konuda evrensellik ilkesine sahipti. Onun için medeni durumlardan barbar ve ilkel olanlara atlamak çok zor değildi. Aç bir kurt köpeği ile aç bir adam arasındaki benzer ilkel özellikleri kolayca

saptayabilir, her iki durumda da yapılması gerekenleri bilirdi. Onun için bir kadın her zaman bir kadındı, ister kraliçe gibi giyinmiş olsun isterse paçavralara sarınmış olsun; Freda da bu yüzden bir kadındı. Eğer dansçının evine alınsaydı onunla aynı yerde bulunmaktan rahatsız olmazdı; içeri alındığında saygısız bir küstahlıkla karşılansaydı da bu onu şaşırtmazdı. Ancak kendisine bu şekilde davranılmış olması beklenmedik ve oldukça onur kırıcıydı. Bu nedenle Freda'nın içinde bulunduğu durumu tahmin edemiyordu. Aslında bu bir bakıma iyiydi. Bazı durumlar, uğruna yeterince zahmet çekilmeden öğrenilemezdi. İnsan kirlenmenin ne demek olduğunu anlayabilmek için ellerini kirin içine sokmalıydı. Her şey bir yana, olay Bayan Eppingwell'e üzüntü vermiş olsa da Yunan kızın kalbinde onun için daha büyük bir sevgi beslemesine neden olmuştu.

III

Böylelikle bir ay geçti. Bu arada, Bayan Eppingwell adamı Flossie'nin gelişine kadar Freda'nın dalkavukluğundan uzak tutmaya çalıştı. Flossie her geçen gün biraz daha yaklaşıyor; Freda Loraine'in karşısında biraz daha kamburlaşıyor, Loraine büyük ödüle konabilmek için her türlü oyunu oynuyor, adam ise kendiyle gurur duyarak, kendisinin ikinci Don Juan olduğuna inanarak olaylar arasında uçarak mekik dokuyordu.

Bu Loraine Lisznayi'nin elde etmeyi başardığı adam dışında kimsenin hatası değildi. Loraine'in cazibesi güzel görünümünden kaynaklanıyor olsa gerekti; belki de adamı eski zamanlarındaki prenslerden ve büyük saraylardan bahsederek etkilemişti; sonuç olarak yaşamı kültürden uzak kaba doğa koşullarında geçmiş olan bir adamın gözlerini kamaştırmayı başarmıştı ve onu nehrin aşağısındaki Kırk Mil'e götürerek kendisiyle evlenmeye razı etmişti. Bu işin bir işareti olarak Sitka Charley'den köpek satın almıştı ki, alınan köpekler Loraine Lisznayi gibi bir kadının yola çıkması söz konusu olunca bir kızağa çekilecek olan-

dan fazlaydı. Son olarak yukarı nehre çıkıp yokluğunda yapılacaklarla ilgili talimatlar verdi.

Köpeklere değirmenden savaklara kadar kızak sürmek için ihtiyacı olduğunu söylemişti. Sitka Charley de köpekleri istenen güne hazır etmeyi kabul etmiş, Loraine Lisznayi'den pek hoşlanmadığı için olabildiğince çabuk ayrılmıştı. Bu sırada Vanderlip de zaman kaybetmeden nehrin yukarısına doğru yola çıkmıştı. Acaba Loraine Bay Vanderlip'in nereye gittiğini biliyor muydu? Ona istediği zaman iri köpekler temin etmek konusunda Vanderlip'le anlaşmıştı; ancak şu utanmaz Alman tüccar Meyers hayvanları satın alıp duruyor ve pazarı gittikçe daraltıyordu. Bir an önce Bay Vanderlip'i görmesi gerekiyordu, bu utanmaz tüccar yüzünden anlaşmayı yaklaşık bir hafta kadar ertelemeleri gerekecekti. Kadın adamın nereye gittiğini biliyordu. Nehrin yukarısına mı? İyi! Böylece onun arkasından gidip onu bu tatsız gecikme konusunda bilgilendirebilirdi. Peki Bay Vanderlip'in köpeklere cuma akşamı ihtiyacı olduğunu yeterince anlamış mıydı? Köpekleri o zaman getirmeliydi demek. Bu çok kötüydü, ama bu o utanmaz tüccarın suçuydu, pazar fiyatlarını oldukça yukarı çekmişti. Köpek başına yaklaşık elli dolar kadar artmıştı fiyatlar, eğer bu fiyatlar üzerinden köpekleri alırsa Bay Vanderlip zarar ederdi. Bay Vanderlip acaba böyle bir artışı kabul eder miydi? Loraine edeceğine emindi. Bay Vanderlip'in bir arkadaşı olarak kendisi bile aradaki farkı karşılayabilirdi. O da buna itiraz etmezdi. Onun çıkarını gözetmekten memnuniyet duyardı. Cuma günü mü demişti?

Köpekler o gün ellerinde olacaktı. Bundan bir saat kadar sonra Freda kaçışın cuma akşamı gerçekleşeceğini öğrenmiş bulunuyordu, bunun yanında Vanderlip'in nehrin yukarısına gittiğini ve şimdi Loraine'in elinin kolunun bağlı olduğunu da. Cuma sabahı, resmi kurye Devereaux valinin mesajlarıyla gelmişti. Valinin mesajlarının yanında Flossie'den de haberler getirmişti. Altmış Mil yakınlarında onun kampının yanından geçmişti, insanlar ve köpekler oldukça iyiydi, hiç kuşkusuz Flossie

ertesi sabah orada olurdu. Bayan Eppingwell bunu duyduğuna çok memnun oldu. Bay Vanderlip o sırada nehrin yukarısındaydı, Freda ellerini adamın üzerine koymadan önce gelin kasabaya varmış olacaktı. O öğleden sonra Bayan Eppingwell'in St. Bernard'ı yoldan gelmiş aç Malemute'nin saldırısına uğradı. Hayvan yarım dakika kadar kıl yumağının altında kaybolduktan sonra birkaç yiğit adamın balta savuruşlarıyla ancak kurtarılabildi. Eğer bir iki dakika daha geç müdahale edilseydi hayvan kendisine saldıran köpeklerin midelerine paylaştırılmış olacaktı. Sitka Charley hayvanın yaralarına bakmak için geldi, özellikle de bir parçası başka bir köpeğin ağzında kalmış ön ayağı oldukça kötüydü. Eldivenlerini çıkarıp hayvanın ayağıyla ilgilenmeye başladığında konuşma Flossie'ye, oradan da doğal olarak "şu iğrenç kadın"a kadar geldi. Sitka Charley kadının o gece adamla birlikte nehir üzerinden kaçmaya niyetli olduğunu, yılın o zamanında kazaların oldukça yaygın olabileceğini söyledi.

Bunu duyan Bayan Eppingwell'in Freda hakkındaki düşünceleri daha da kötü bir hal aldı. Böylelikle Bonanza Nehri'ndeki adama ulaştırılması için bir not yazdı ve notu taşımak üzere birini görevlendirdi. Başka bir adam da Freda'dan bir not taşımaktaydı. Böylece, kasabaya doğru günün son ışıkları altında kızağını sürmekte olan Floyd Vanderlip her iki notu da aynı anda aldı. Freda'nınkini yırtıp attı. Onu görmeye gitmeyecekti. O gece bundan daha büyük şeyler olacaktı. Ama Bayan Eppingwell! Onun son dileğini yerine getirmeliydi, ne diyeceğini duymak için onunla Valiliğin balo salonunda buluşacaktı. Yazış şeklinden söyleyeceklerinin oldukça önemli şeyler olduğu anlaşılıyordu; belki de... Gururla gülümsedi ancak düşüncesini aklında belirginleştiremedi. Bütün bunlar karşısındaki mahcupluğu bir yana, kadınlar konusunda oldukça şanslı bir adamdı! Kadının mektubunu karların üzerine atarak köpeklerini hızla evinin yönünde sürdü. Bir maskeli balo düzenlenmişti, birkaç ay önce opera evinde giymiş olduğu kıyafeti bulması gerekiyordu. Üstelik bir yandan tıraş olup bir şeyler yemesi de gerekmekteydi. Bu sırada Flossie onun aklından bile geçmiyordu.

Vanderlip, Sitka Charley'e, "Hepsini hastanenin yanındaki su çukurunun başında geceyarısı hazır et. Beni yarı yolda bırakma!" dedi. Sitka Charley az önce ona köpeklerin biri dışında hepsinin hazır olduğunu, bir iki saat içinde sonuncusunun da geleceğini söylemek için uğramıştı. "İşte kese burada, terazi de burada. Hakkın olan altını tartıp al ve beni rahatsız etme, akşamki baloya hazırlanmalıyım."

Sitka Charley payına düşen altını tartıp aldı ve Loraine Lisznayi'e verilmek üzere bir notla oradan ayrıldı. Notta geceyarısı hastanenin yanındaki su çukurundaki buluşmadan bahsedildiğini tahmin edebiliyordu.

IV

Freda dansın çoktan başladığı Kışlalara iki kere haber yolladı, ancak ikisi de yanıtsız kaldı. Bunun üzerine, tam da Freda'nın yapacağı gibi, kürkünü giyip yüzüne bir maske takıp Valiliğin balo salonuna doğru yola koyuldu. Balo devlet memurlarından oluşan kesim arasında bir tür gelenek haline gelmişti. Bu gelenek oldukça akıllı bir gelenekti; çünkü böylelikle memurların eşleri korunmuş ve daha rahat bir şekilde eğlenmiş oluyorlardı. Ne zaman bir maskeli balo verilse bir grup seçilir, bu grup kapıda durarak kapıdan giren herkesin maskesini kaldırıp bakardı. Erkekler genellikle bu gruba alınmazdı; alınanlarsa ettikleri hizmete en çok ihtiyaç duyulanlar olabilirdi. Bir gece, bu gruba seçilmiş olan papaz kasaba insanlarından kimin içeri alınıp kimin geri çevrilmesi gerektiği konusunda yeterince iyi bilgilendirilmemişti. Bu gibi durumlarda ona başka birkaç beyefendi de eşlik ederdi. Bir gece kendi huzurunu kaçırmak pahasına da olsa Bayan McFee de kapıdaki imrenilen yere geçmişti, ancak üç kişiyi gözden kaçırmış ve onlar içeri girip kim oldukları anlaşılamadan ortalığı karıştırmışlardı. O günden beri kapıda yalnız bu işi hakkıyla yapabilecekler durabilirdi.

Bu özel gecede kapıda Prince durmaktaydı. Oldukça baskı altında olduğu söylenebilirdi, üstelik arkadaşlarının yarısını kendine küstürürken diğer yarısının takdirini almasını sağlayacak bu işi kabul etmiş olmanın şaşkınlığını da üzerinden atamamıştı. Geri çevirdiği üç ya da dört adam onun ya yoldan ya da nehirden tanıdığı adamlardı; bunlar iyi insanlardı iyi olmalarına, ancak bu baloya girebilecek kadar seçkin değillerdi. Işığın altında ne zaman bir kadın görünse görevini bırakmayı erteliyordu. Freda! Gelenin o olduğuna kürklerine bakarak yemin edebilirdi, eğer o başın duruşunu bu kadar iyi tanımasaydı. Dünyada buraya gelmesi umulacak en son kişiydi. Kapıdan geçerse içeride kadınların küçümsemelerine maruz kalmayı göze alacak, geçmezse kapıdan geri çevrilmiş olmanın alçaltıcılığını yaşayacaktı. Prince herhangi bir incelemede bulunmaksızın başını salladı; yanılmayacak kadar iyi tanıyordu bu kadını. Fakat kadın biraz daha yakınlaştı. Siyah ipekten kurdelesini kaldırdı, kaldırır kaldırmaz da geri indirdi. Prince kadının gözlerine sadece bir saniyeliğine bakmıştı. Bu bakış boşuna değildi; bu bölgenin insanları arasında, Freda için onun erkeklerle bir çocuğun köpüklerle oynadığı gibi oynadığı söylenirdi. Tek bir kelime bile edilmemişti. Prince kenara çekildi, birkaç dakika sonra da görevini başkasına devretti.

Esnek vücutlu, narin, yine de her hareketinde kuvvetini belli eden bir kadın şimdi balo salonunda dolaşıyor, insanları inceliyor, eğlenen kadın ve erkeklerin arasında dolambaçlı yollar çizerek huzursuzca geziniyordu. Kapıdaki grupta yer alan erkekler kürkleri tanımışlardı, kadını şaşkınlık içinde izlemekteydiler, konuşmaya pek niyetleri yoktu. Kadınlarda da durum farklı değildi. Onların gözü beden hatları ve kıyafet konusunda çok daha keskindi, daha ilk görüşte karşılarındaki kadının pek kendileri gibi olmadığını anlayabilmişlerdi. Yemek salonundan henüz gelen Bayan McFee, karşısındaki kadının maskesinden kendine doğru çevrilmiş gözleri fark etti. Bu gözleri nerede görmüş olabileceğini hatırlamaya çalışıyordu, o anda bir sefer rastladığı gururlu ve asi bir günahkârın gözleri gözlerinin önünde canlılıkla belirdi.

Böylece iyi kadın sıcak ve dürüst bir öfkeyle kendini yola vurmuş, bu yol da onu Bayan Eppingwell ile Floyd Vanderlip'in dostluğuna vardırmıştı. Bayan Eppingwell adamla konuşma şansını henüz elde etmişti. Bu arada Flossie'nin yaklaşmakta olduğunu da konuşmaya başlamadan önce öğrenmişti, böylece kadın tam üstüne gelebilecekti. Tam ahlak hakkında sivri dilli bir konuşma yapmaya başlayacaktı ki üçüncü bir kişi yanlarına geldi. Yanlarına gelen kadının yabancı aksanıyla "Pardon" dediğini duydu ve kadının Floyd Vanderlip'i kendinden uzaklaştırmaya çalıştığını fark etti, kadın kibarca izin alarak adamı biraz uzağa çekti.

O sırada Bayan McFee'nin erdemli eli belirdi ve siyah maskeyi kadının yüzünden çekip aldı. Harika bir yüz ve pırıl pırıl parıldayan gözler o sırada o yöne bakmakta olanların karşısına çırılçıplak çıkıvermişti; o sırada herkes o yöne bakmaktaydı. Floyd Vanderlip'in aklı karışmıştı. Durum onun derinliğine sahip olmayan bir erkeğin müdahalesini gerektiriyordu; Vanderlip o anda nerede olduğunun bile farkında değil gibiydi. Vanderlip o adamı çaresiz gözlerle etrafında aradı. Bir açıklama gerekiyordu, bunu yapmak da Bayan McFee'ye kalmıştı.

"Bayan Eppingwell," dedi tiz sesiyle, "sizi Freda Moloof konusunda bilgilendirmek benim için bir şereftir, Bayan Freda Moloof değil mi?"

Freda istemsiz olarak döndü. Çıplak yüzüne bakılınca insana sanki bir rüyadaymış hissi veriyordu, salondaki maskeli yüzlerin hepsi ona çevrilmişti. Sanki aç bir kurt sürüsü tarafından kuşatılmış gibi görünüyordu, hepsi onu yere yıkmaya hazır gibiydiler. O anda Freda bazılarının kendine acıyor olabileceğini düşündü, bu düşünce onu daha da sertleştirdi. Onların hor görmesini tercih ederdi. Yüreği sağlam bir kadındı, avını kurt sürüsünün içinden bulup yakalamıştı, ancak bir adım daha atıp öldürmemişti.

O anda Bayan Eppingwell oldukça garip bir şey yaptı. Karşısında duran kadın o dansçıydı işte, bu erkeğin hayatını mahveden kadın, kendisini kapısından geri çeviren kadın. O anda bu

buyurgan yaratığın çıplaklığını sanki kendisiymiş gibi duyumsadı. Düşmanının içinde bulunduğu güç durum ona adamla olan mücadelesinde avantaj sağlayabilirdi belki ama o daha garip bir yolu tercih etti. Bayan McFee'nin tiz ve kin dolu sesi yükselip de Freda istemsiz olarak o yöne döndüğünde, Bayan Eppingwell de döndü, maskesini çıkardı ve başını onaylar şekilde hafifçe salladı.

Bu iki kadının birbirlerine bakışı sonsuz bir an gibiydi. Birinin gözlerinde göz kamaştıran pırıltıların yanında kendini maruz bıraktırdığı hakaretin, küstahlığın ve alçalmanın verdiği kızgınlık da okunabiliyordu; güzel, yakıcı, et ve ruhun fokurdayan bir lav gibi birleştiği gözlerdi bunlar. Diğeri ise sakin, durgun bakışlı, kendi doğruluğuna inanan, kendine inancı olan, hislerine kapılmayan birinin, mermerden yontulmuşçasına soğukkanlı bakışlı gözleriydi. Arada nasıl bir uçurum olursa olsun bunu fark edebilmesine imkân yoktu. Ne bir köprü ne bir tenezzül, tavrı mükemmeldi. Öylece sakin bir şekilde durmaktaydı orada. İşte çılgına dönmüş Freda. Daha aşağı bir ırka sahip olduğunu kimse söyleyemezdi; diğeri kendi derinliklerine doğru çekebilir ve hatasız bir şekilde okuyabilirdi onu. "Neden elbisenizin kenarını geriye doğru çekmiyorsunuz?" O göz kamaştıran an içinde memnuniyetle böyle bağırabilirdi. "Bana tükürün, sövün yüzüme, bu şu an yaptığınızdan çok daha merhametli olur!" Freda titriyordu. Burun delikleri şişmiş, titriyordu. Kontrollü bir şekilde kendini kenara çektikten sonra başını çevirerek adama baktı.

"Benimle gel Floyd," dedi basitçe, "sana şu an ihtiyacım var."

"Nasıl bir..." diye adeta patlayarak söze başlayan adam sözünü tamamlamaktan vazgeçti. "Bir adam daha önce kendini böyle aptal bir konuma sokmuş mudur?" diye düşünürken, boğazını temizleyip konuşmaya hazırlandı, kararsızlık içinde bir omzunu hafifçe kaldırarak iki kadına baktı.

"Affınızı istiyorum, bir dakika, Bay Vanderlip'le öncesinde biraz konuşabilir miyim?" dedi Bayan Eppingwell alçak bir sesle.

Adam minnettarlıkla kadına baktı. Bunun için yeterince istekliydi zaten.

"Çok üzgünüm," dedi Freda. "Bunun için zaman yok. Şimdi gelmeli." Bu sözler ağzından kolaylıkla dökülmüştü ancak sözlerinin zayıflığı ve uyumsuzluğu yüzünden bunları söylerken gülümsemeyi göze alamamıştı. Böyle söylemek yerine haykırmış olmayı tercih ederdi.

"Ama Bayan Moloof, siz kim oluyorsunuz da Bay Vanderlip'i bu şekilde sahipleniyor ve onun hareketleri hakkında kararlar alabiliyorsunuz?"

Bunu duyunca adamın yüzünde bir rahatlama ifadesi belirdi ve söyleneni onayladı. Bayan Eppingwell'in kendisini kurtaracağına güveniyordu.

"Ben... Ben..." diye söze başladı Freda tereddütle, o anda dişilere özgü bir çabuklukla zekâsı işledi, "siz kimsiniz ki bana bu soruyu sorabiliyorsunuz?" diye sordu.

"Ben. Ben Bayan Eppingwell'im ve..."

"Demek..." diyerek söze girdi öteki, "siz kaptanın karısısınız. Ben yalnızca bir dansçıyım. Bu adamla sizin ne işiniz var?"

"Benzeri görülmemiş bir davranış bu," dedi Bayan McFee kabararak, müdahale etmek için hazırlandı ancak Bayan Eppingwell tek bir bakışla kadının susmasını ve geri çekilmesini sağlayıp kendisi konuşmaya devam etti.

"Bayan Moloof sizin üzerinizde bu şekilde hak iddia edebiliyorken, bana birkaç dakikanızı ayırmanız bu kadar zor demek Bay Vanderlip. Şu anda doğrudan sizinle konuşmak zorunda bırakıldım. Sizinle birkaç dakika konuşmam mümkün mü acaba?"

Bayan McFee avını yakalamaya çalışan bir köpekbalığı gibi dişlerini gıcırdattı.

"Ta...Tabii ki..." diye kekeleyerek yanıtladı adam. "Tabii ki, tabii ki," dedi tekrar kurtuluşunu görmüş olmanın memnuniyetiyle.

Erkekler yalnızca evcilleştirilmiş, sosyalleşmiş, evrimleşmiş omurgalılardı; Yunan dansçı ise o güne kadar çok daha vahşi olanlarıyla uğraşmak zorunda kalmıştı, bu yüzden gözlerinden

cehennemi parıltılar saçarak dönüp adama baktı, tıpkı bir aslanın üzerine eğilmiş bir hanımefendi gibiydi. Adamın içindeki hayvan kadının kırbacına boyun eğdi.

"Doğrusunu söylemek gerekirse, Bayan Eppingwell bu konuşmayı yarın yapsak daha iyi olur. Yarın, söylemek istediğim buydu." Adam biraz daha orada kalırsa daha büyük utançlara maruz kalabileceğini düşündü. Üstelik geceyarısı hastanenin yanındaki su çukurunda olması gerekiyordu. Tanrım! Freda'ya hiç şans vermemişti, oysa ne kadar da büyüleyici görünüyordu.

"Maske için size teşekkür etmeliyim Bayan McFee."

Kadın cevap vermedi.

"İyi geceler, Bayan Moloof," dedi Bayan Eppingwell, her durumda sergilediği mükemmel tavrıyla.

Freda kadına aynı şekilde karşılık verdi; içinden kadının ayaklarına kapanmak ve kendini affetmesi için yalvarmak geliyordu oysa. Affetmesi için de değil başka bir şey için ama ne için olduğunu çıkaramıyordu tam olarak, sadece bunu çok arzuladığını biliyordu.

Adam o sırada aklını toparlamaya çalışmakla meşgul olduğundan kadını kapıya doğru giderken yalnız bırakmıştı.

V

Hava çok soğuktu, yarım millik yolun sonunda dansçının kulübesine ulaştılar. Bu zaman zarfında kadının nemli nefesi yüzüne vurdukça buz tutmasına neden olmuştu, adamın bıyıkları ise konuşmayı oldukça acı veren bir hale getirecek kadar buzdan ağırlaşmıştı. Kuzey şafağının yeşilimsi ışıklarıyla birlikte kapının dışına asılmış termometre içindeki cıva kendini göstermişti. Binlerce köpek hep bir ağızdan ezeli ağıtlarını yakmaktaydılar. Hava kıpırtısızdı. Köpekler için soğuktan başka bir sığınak, içine kıvrılabilecekleri sıcak bir kuytu yoktu. Her yerde don vardı, hayvanlar açıklıkta yatıyorlar, sürekli yol yorgunu kaslarını gererek uzun uzun uluyorlardı.

Adamla kadın ilk anda konuşmadılar. Hizmetçi Freda'ya kıyafetini çıkarması için yardım ettiği sırada adam ateşi tazeledi; hizmetçi içerideki bir odaya çekildiğinde adam başını sobadan kaldırmadan donmuş bıyıklarının çözülmesini beklemekle meşguldü. Bunun sonrasında bir sigara sardı ve güzel kokular saçan girdaplara bakar gibi kadını tembelce izlemeye koyuldu. Geceyarısına yarım saat kalmıştı. Bu kadın onu nasıl böyle tutabiliyordu? Kadının kendine yaptığı bu davranış yüzünden ona kızgın mıydı? Ne hissediyordu? Bu kadının hangi hisleri, hangi ruh hali onunkiyle uyuşabilirdi? Kendinden şüphesi yoktu kadının. Hayır, hayır. Sitka Charley ve Devereaux işini halledene kadar onu kontrol altında tutabilirdi.

Birçok yol vardı, bunu bildiğinden Freda'nın adama karşı beslediği küçümseme gittikçe artıyordu. Başını eline yasladı, genç kızlığına ait bir görüntü kayıp gitti gözlerinin önünden; kederli, trajik bir görüntüydü bu; o anda adamın bu görüntüden bir ders çıkarması gerektiğini düşündü. Tanrım! Bir insanın böyle bir hikâyeden etkilenmemesi için kalpsiz olması gerekirdi ama bu adam bu hikâyeyi anlatmaya değmezdi, onu anlatırken çekeceği acıya da değmezdi. Mum hemen sağında durmaktaydı; kadın bunları kendi kendine yüzü kızararak düşünmekteyken, adam kadının kulağındaki şeffaf pembeliği izlemekteydi. Kadın adamın bakışlarını fark etti, yüzü yandan tamamen görünecek şekilde başını çevirdi. Yüzünün yandan görünüşünün erdemli bir ifadesi vardı. Yüz hatları çok güzeldi. Mum titremeye başladı. Hiçbir hareketi zarafetten yoksun değildi ama o buna rağmen hareketlerine daha da özen gösteriyordu, bu yüzden kibarca ileri doğru başını uzattı, sarı alevin üzerine hafifçe eğilerek kırmızı fitili beceriklice söndürdü. Sonra tekrar başını eline yasladı, bu sefer adamı dikkatle incelemekteydi; her adam böyle güzel bir kadın tarafından izlenmekten hoşlanırdı.

Kadın başlamak konusunda çok az aceleciydi. İkisi de cilveleşmeye eğilimliydi. Adam ciğerlerini bir yandan nikotinle rahatlatırken bir yandan da kadını izliyordu, çok rahat olduğu söy-

lenebilirdi. Burası, birazdan buz gibi soğukta saatler sürecek olan yolculuğa çıkacağı düşünülünce oldukça sıcak ve rahattı. Adam Freda'ya balo salonunda yarattığı manzara yüzünden kızgın olması gerekiyormuş gibi hissetti ama bir şekilde en ufak bir kızgınlık beslemiyordu. Hatta McFee denen kadın orada olmasaydı kötü bir manzara bile oluşmuş olmayacaktı. Eğer kendisi vali olsaydı, McFee ve ona benzeyen tüm İncil köpekbalıklarına oy kullanabilmeleri için ödemeleri gereken bir vergi koyardı. Freda kesinlikle bir hanımefendi gibi davranmıştı, Bayan Eppingwell de öyle. Onun böyle kararlı ve yürekli olduğunu tahmin etmemişti. Gözlerini kadından alamıyordu şimdi, dönüp dolaşıp kadının gözlerinde son buluyordu bakışları, bu derin ağırbaşlılığın altında daha da derin bir küçümsemenin yattığını tahmin edemiyordu. Tanrım! Ne kadar da güzeldi! Neden kendisine bu şekilde bakmaktaydı acaba? Kendisiyle evlenmek mi istiyordu? Belki öyleydi ama evlenmek isteyen yalnız o değildi. Bakışları ondan hoşlandığını belli ediyordu, öyle değil mi? Üstelik Loraine Lisznayi'den çok ama çok daha gençti. Yirmi üç ya da yirmi dört yaşlarında olmalıydı, en fazla yirmi beşti. Üstelik hiç tombul bir kadın da olmamıştı. İlk bakışta herkes anlayabilirdi bunu. Loraine için aynı şeyi söyleyemezdi. O modellik yapmaya başladığı günden itibaren giderek biraz daha şişmanlamıştı. Hah! Onu bir kere buradan kaçırdıktan sonra o kiloları vermesini sağlayacaktı. Onu köpeklerin önüne koyup yolu açtırabilirdi, bu yöntemin iyi sonuç vermediğini daha önce hiç görmemişti. Bu düşüncesi Akdeniz göklerinin altındaki sarayları düşününce birden kayboldu. Peki Loraine'le nasıl olacaktı? Don yok, yol yok, kıtlık yok, monotonluğu değiştirecek hiçbir şey yok, üstelik Loraine gittikçe yaşlanıyordu ve her gündoğumunda geçen günler giderek yığılıyordu.

"Evet?" Saat neredeyse geceyarısını göstermekteydi ve su çukuruna gitme zamanı gelmişti.

Freda tatlılıkla, "Oh!" diye söze başladı. Bir erkek kadının kendisine düşünceli bir şekilde büyülenmiş gibi baktığına ina-

nırsa, o adamın kendine hakim olabilmesi için oldukça soğukkanlı olması gerekir.

"Ben sadece beni neden görmek istediğini merak ediyorum," dedi adam, sandalyesini kadınınkine yaklaştırırken.

"Floyd," dedi kadın doğrudan adamın gözlerinin içine bakarak. "Tüm bu işlerden yoruldum, uzaklara gitmek istiyorum. Nehir çözülene kadar bile burada kalmak istemiyorum. Eğer buna dayanmayı denersem biliyorum ki öleceğim. Eminim bundan. Her şeyi bırakıp gitmek istiyorum, bunu bir kerede yapmak istiyorum."

Kadın elini adamın sırtına koydu, bu el şimdi onun için bir hapishaneye dönüşmüştü. Adam o anda başka bir kadının da ona gelmekte olduğunu düşündü. Loraine biraz daha su çukurunda bekleyebilirdi.

"Şey," diyerek devam etti Freda, biraz daha yumuşak ama daha endişeli bir tonda.

"Ne diyeceğimi bilmiyorum," dedi adam aceleyle, kendi kendine bunun beklediğinden çok daha çabuk olduğunu söylüyordu. "Hiçbir şeyi daha çok istemem Freda, bunu sen de biliyorsun," dedi ve elini kadının elinin üzerine koydu. Kadın başını salladı. "Ama görüyorsun ki ben nişanlıyım. Bunu sen de biliyorsun. Ve o kız şimdi buraya geliyor. Ona bu teklifi yaptığımda bana ne olmuştu bilemiyorum ama bu uzun zaman önceydi ve o zaman çok gençtim."

Freda, "Buradan, bu kasabadan gitmek istiyorum, nereye olursa," diye devam etti, adamın öne sürdüğü engeli görmezden gelerek. "Bütün erkekleri sınadım ve şu sonuca vardım ki..."

"İçlerinde en iyisi benim..."

Kadın adama bunu söyleyerek itirafın utancından kendisini kurtarmış olduğu için minnettarlıkla baktı. Başını adamın omzuna yasladı, kadının kokusu adamın burnuna kadar ulaştı. O anda ellerinin dokunduğu noktada kalplerinin aynı anda atmakta olduğunu hissetti adam. Bu olay psikolojik açılımları yapıldığında oldukça sıradanlaşsa da, bunu ilk defa yaşayan biri için

harikadır. Floyd Vanderlip zamanında kadın elleri yerine kürek tutmuş bir adamdı, bu yüzden bu deneyim onun için oldukça yeni ve haz verici sayılırdı. Freda yüzünü onun omzuna doğru çevirdiğinde saçları adamın yanaklarını okşayıp geçti, ta ki birbirlerinin gözlerini görebilecek hale gelene kadar. Bu yumuşak ve sıcak bir andı. Şimdi kendini kaybetse kime karşı bir yanlış yapmış olurdu? Flossie'ye ve tabii Loraine'e de. Bu kadınlar onu rahatsız etse bile karar vermekte acele etmesine gerek yoktu. Bir sürü parası vardı ve Freda kendini onurlandırabilecek bir kadındı. Başka erkekleri kıskandıracak bir eş olabilirdi. Ama yavaş olmalıydı. Yavaş ve dikkatli.

"Sen saraylarla ilgilenmiyorsun değil mi?" diye sordu kadına. Kadın başını salladı.

"Onların özlemini duydum bir süre, ancak sonradan düşününce saraylarda yaşayan insanların şişmanladıklarına, tembel bir hayat sürdüklerine karar verdim."

"Evet, sarayda yaşamak bir süreliğine güzel olabilir ama kısa zamanda bundan bıkarsın diye düşünüyorum," dedi kadın aceleyle, adamı onaylamak için. "Dünya çok güzel ama hayat çok yönlü olmalı. Bir süre zor ve acımasız geçmeli belki, sonrası ise huzurlu. Güney denizlerinde bir yatta, biraz Paris'te; bir kış Güney Afrika'da, bir yazı da Norveç'te geçirmeli. Birkaç ayı da İngiltere'de..."

"İyi bir çevre?"

"Tabii ki, en iyisi hem de... Sonra da köpekler, kızaklar ve Hudson Koyu. Değişiklik için bilirsin. Senin gibi yaşam dolu güçlü bir erkek, bir yıl boyunca bir sarayda yaşayamaz. Orası efemine erkekler içindir, sen böyle bir yaşama alışık değilsin. Sen tam bir erkeksin."

"Böyle mi düşünüyorsun?"

"Bunun için düşünmeye gerek yok. Bunu biliyorum. Kadınların seninle ilgilenmelerini sağlamanın çok kolay olduğunu fark etmedin mi?"

Adamın yüzündeki şüpheci masumiyet ifadesi görülmeye değerdi.

"Bu çok kolay. Neden peki? Çünkü sen efemine bir erkek değilsin, gerçek bir erkeksin. Sen bir kadının gönlündeki en derin noktalara bile sızabilirsin. Sen bir kadının tutunmak isteyeceği bir adamsın, iri, kaslı, güçlü ve cesur. Kısacası sen gerçek bir erkeksin."

Kadın saate baktı. Saat yarımdı. Sitka Charley'ye yarım saatlik daha süre vermişti ama bu fayda etmemişti, şimdi ise Devereaux gelmişti. Kadının işi bitmişti. Başını kaldırdı, kıvançla kahkaha attı, elini geri çekti, ayağa kalkarak hizmetçiyi çağırdı."Alice, Bay Vanderlip'e parkasını giymesi için yardım eder misin? Eldivenleri sobanın hemen yanında duruyor."

Adam ne olduğunu anlayamadı.

"Kibarlığın için sana teşekkür etmeme izin ver Floyd. Zamanın benim için paha biçilmezdi. Kulübeden dışarı çıktıktan sonra sola dönersen en kısa yolsan su çukuruna varabilirsin. Ben yatmaya gidiyorum."

Floyd oldukça ağır sözler kullanarak şaşkınlığını ve uğradığı hayal kırıklığını dillendirmeye çalıştı. Alice erkeklerin küfretmelerini duymaktan hoşlanmadığından adamın parkasını ve tabii eldivenlerini de yere attı ve içeri gitti. Adam Freda'ya doğru yaklaştığında kadın içerideki odaya doğru çekilmek istedi, ancak ayağı yerdeki parkaya takıldı ve düştü. Adam kadının bileğini sertçe tutarak onu ayağa kaldırdı. Kadın sadece kahkaha attı. Erkeklerden korkusu yoktu. Çok daha kötü muamelelere maruz kalmış, hepsine de dayanmayı bilmemiş miydi?

"Kaba olma," dedi kadın sonunda. "Bir kere daha düşündüm de," dedi adamın sıkıca kavradığı bileğine bakarak, "hemen yatmaya gitmesem daha iyi olur. Otur ve saçmalamak yerine biraz daha mantıklı davran. Herhangi bir soru var mı?"

"Evet, var hanımefendi," dedi adam hâlâ eliyle kadının bileğini tutarken. "Su çukuru hakkında ne biliyorsun? Şeyi mi demek istedin... Neyse boş ver, bir seferde yalnız bir soru."

"Pek fazla bir şey bilmiyorum. Sitka Charley'nin orada senin de tanıyor olabileceğin biriyle buluşacağını biliyorum, senin gibi cazibesinden şüphe duyulmayacak bir adam karşısında ona yardım etmek istedim o kadar. Çoktan gittiler, yaklaşık yarım saat geçti bile."

"Nereye? Nehrin aşağısına mı, bensiz mi? O bir Kızılderili!"

"Zevkler değişir, bilirsin, özellikle de bir kadının zevkleri."

"Peki ben buna nasıl katlanacağım? Köpekler ve o kadın bana dört bin dolara mal olmuştu. Sen de çok ucuzmuşsun," dedi adam son olarak.

Freda omuzlarını silkti.

"Hazırlansan iyi olur. Gidip bir grup köpek ödünç alacağım, birkaç saat sonra yola çıkacağız."

"Çok üzgünüm ama ben yatmaya gidiyorum."

"Kendin için neyin hayırlı olacağını düşünebiliyorsan gidip hazırlansan iyi olur. Yatmaya git ya da gitme ama ben köpekleri alıp geldiğimde kızağa bineceksin. Belki beni kandırdın ama senin blöfünü gördüm ve söylediklerimde çok kararlıyım. Beni duyuyor musun?"

Adam iyice acıtıncaya kadar kadının bileğindeki parmaklarını sıktı. Fakat kadının dudaklarındaki gülümseme söylenenleri sanki çok uzaktan duyuyormuş gibi gittikçe büyümekteydi. Köpek zillerinin sesi duyuldu, bir adam köpeklere, "Ho-ow!" diyerek seslendi, bir kızak kulübenin önüne gelerek durdu.

"Şimdi yatmaya gitmeme izin verecek misin?"

Freda konuşurken bir yandan da kapıya atılıp kapıyı açtı. Sıcak odanın içine bir anda soğuk ayaz hücum etti, kapı eşiğinde yol yorgunu, kürklere sarınmış, şafak ışıklarının aydınlığı içinde bir kadın belirdi. Kadın beyaz mum ışığında gözlerini kırpıştırarak ayakta durmaktaydı. Floyd Vanderlip bir an öne doğru düşecek gibi oldu.

"Floyd!" diye bağırdı kadın, rahatlamış ve memnun bir ifade vardı yüzünde, bitkin bir ilerleyişle adama yaklaştı.

Adamın o an yapabileceği tek şey kucak dolusu kürkü öpmekti. Ama hoş bir kucaktı bu, bitkin bir şekilde ona yaslanmış ama mutlu bir kucak.

"Bu çok nazik bir davranış," dedi kadın ve devam etti: "Bay Devereaux'yu yeni köpeklerle beni alması için göndermen yani. Yoksa yarından önce burada olamazdım."

Adam boş gözlerle Freda'ya baktı ve o anda durumu kavradı. "Devereaux'nun gelişi çok iyi oldu, öyle değil mi?"

"Biraz daha bekleyemedin, değil mi sevgilim?"

Flossie biraz daha sokuldu.

"Şey, artık sabırsızlanmaya başlamıştım," dedi adam kayıtsızca, bir yandan da kadını ayaklarını yerden kesecek şekilde havaya kaldırıp kapıdan dışarı çıkarırken.

O gece izah edilmesi güç bir olay daha oldu: Yukon'un aşağısındaki yerlilerin arasında yaşayan saygıdeğer bir misyoner olan James Brown bir Kızılderili tarafından uykusundan uyandırıldı ve Kızılderili ona sadece bir kadının ruhunu değil bedenini de teslim ederek çabucak oradan uzaklaştı. Kadın oldukça ağır, güzel ve kızgındı; kızgınlığından dudaklarından anlaşılmaz sözler dökülmekteydi. Bu olay saygıdeğer adamı çok şaşırttı, adam gençti ve kadının varlığı kendisi için tehlikeli olabilirdi, bu yüzden günün ilk ışıklarıyla birlikte kadının Dawson'a gitmesi gerekecekti.

Dawson olayın şaşkınlığını günler sonra yaşadı: Yaz gelip de halk Windsor'daki bir kraliyet hanımefendisini şereflendirmek için Yukon nehri kıyısına toplandığı, kano yarışlarının yapıldığı gün. Aynı gün olayların ancak bir kısmını duymuş olan Bayan Eppingwell balo gecesinden sonra Freda'yı ilk defa gördü. Bayan McFee'nin uyarılarına rağmen Freda'nın yanına gitmiş, herkesin gözü önünde onun elini tutmuştu. İlk anda, o anı hatırlayanlara bakılırsa Freda hafifçe geri çekilmiş, sonra iki kadın konuşmaya başlamıştı. Sonrasında da yüce Freda kaptanın karısının omzuna başını koyup ağlamaya başlamıştı. Dawson, Bayan Eppingwell'in

neden Yunan bir dansçıdan af dilemiş olduğunu anlayamamıştı ancak Bayan Eppingwell bunu herkesin gözü önünde yapmıştı.

Bayan McFee'yi de unutmamak gerek. Kalkan ilk buharlı gemide kendine bir yer ayırttı. Ayrılırken uzun kara geceler boyunca düşünerek elde ettiği bir kuramı da yanında götürüyordu; ona göre Kuzey çok soğuk bir memleket oluşundan dolayı asla ıslah olmayacak bir yerdi; cehennem ateşinin korkusu bir buz diyarında hissedilemezdi. Biraz kestirme görünebilir belki ama Bayan McFee'nin düşüncesi buydu.

KUZEY RÜZGÂRLARI ÜLKESİ (*)

Kuzey Buz Denizi kıyılarında yaşayan tuhaf insanların arasındaki düzenbaz bir beyazın öyküsü

Thomas Stevens'ın doğruyu söyleyip söylemediği, x kadar belirsiz olabilir ve hayal gücü, sıradan bir adamın hayal gücü olarak sınırsızdır, ama şu söylenmelidir en azından: Yüzüne karşı, anlattıklarının düpedüz yalan olduğunu iddia eden ne bir söz duymuş ne bir davranış görmüştür. Olasılıklarla oynamış ve gerçekliğin en uç sınırlarında gezinmiş olabilir ama öykülerindeki işleyiş asla açık vermez. Kuzeydeki toprakları avucunun içi gibi bilir çünkü, kimse aksini iddia edemez. Büyük bir gezgindir ve kimsenin ayak basmadığı yüzlerce yere gitmiştir, birçok kanıt ispatlar bunu. Ona dair kendi bildiklerim dışında, onunla birçok yerde karşılaşmış insanlar tanıyorum ama özellikle de Kuzey'de. Şu Johnson denen adam var örneğin, onu Labrador'daki bir fabrikada köpekleri dinlenip tekrar yola çıkana kadar misafir eden Hudson Körfezi Şirketi'nin komisyoncusu. Onunla Hollandalı Limanı'nda,(**) daha sonra Kuzey Pasifik Okyanusu'ndaki Aleutian Adaları'nda karşılaşan Alaska Ticaret Şirketi'nin acentesi McMahon. Thomas Stevens Birleşik Devletler'in ilk araştırma ekiplerinden birine rehberlik etmiştir. Ve Western Union, Alaska ve Sibirya telgraf hattını Avrupa'ya taşımaya çalıştığı dönemde de onlarla benzer bir çalışma yapmıştır, kayıtlarla kesindir bu.

(*) İlk defa New York'taki *Metropolitan Magazine* dergisinin Temmuz 1901 tarihli sayısında yayımlanmıştır.

(**) Bölgede yerleşenler, bu kıyılara ilk gelenin bir Hollanda gemisi olduğuna inandıklarından, limanı "Hollandalı" adıyla anıyorlardı. Bu ad günümüze dek gelmiştir.

Dahası, şu Joe Lamson var, balina avcısı kaptan, Mackenzie Körfezi'nin ağzı buzlarla kaplandığı zaman kendilerinde tütün olduğunu söyleyip gemisine almışonu.

İşte bu son olaydaki ayrıntı o adamın Thomas Stevens olduğunu kanıtlıyor. Onun tütün tutkusu ve arayışı bitmek tükenmek bilmezdi. Bu huyunu daha önceden bildiğimden, onunla karşılaştığımda bir elimle elini sıkarken, diğer elimle tütün torbamı ona vermeyi öğrenmiştim. Ama onunla John O'Brian'ın Dawson'daki salonunda karşılaştığım gece, başının üzeri elli sentlik sigara dumanından oluşmuş halelerle kaplıydı ve tütün torbam yerine çuvalımı istedi. Bir faro(*) masasının başında dikiliyorduk. Çuvalı "yüksek kart'ın üstüne doğru attı ve, "Elli," dedi. Kâğıt dağıtıcı kafasıyla onayladı ve "yüksek kart"ı çevirdi. Çuvalımı elime geri verdi, biraz tütün istedi ve beni kasalara doğru götürdü. Kasadaki adam kayıtsız bir ifadeyle toz toprak içinde bir elliliği ona verdi.

"Ve şimdi içme vakti," dedi; barda içkisinin yarısını mideye indirdikten sonra devam etti: "Tattarat'a giderken içtiğim bir içkiyi hatırlattı bana. Hayır hayır, sen orayı bilmezsin, hoş haritalarda da geçmez ya. Kuzey Buz Denizi kıyısının yukarısında, Amerika sınırından yüz yetmiş kilometre kadar uzaktadır ve hepsi hepsi beş yüz kadar, Tanrı'nın bile unuttuğu, birbirlerinin eşleriyle evlenip boşanan, bu arada açlık ve ölüm arasında gidip gelen insanlar yaşar. Kâşifler onları gözden kaçırmışlardır ve onları 1890 nüfus sayımında da göremezsin. Bir keresinde bir balina av gemisi oradaki buzulların arasında sıkışmış ama buzdan sahile inen gemi adamları güneye doğru yola çıkmış ve kimse bir daha onlardan haber alamamış."

Bir saniye sonra, belli belirsiz bir iç çekişle ekledi: "Ama Moosu ve benimki, harika bir içkiydi bizimkisi."

Biliyordum. Bu iç çekişin arkasında çok büyük, vahşi şeyler gizliydi. Bu yüzden onu bir rulet masasıyla poker masasının ara-

(*) Kâğıdı dağıtana karşı oynanan bir tür kumar.

sında bir köşeye çektim ve ağzından dökülecek kelimeleri beklemeye başladım.

"Moosu'nun bir özelliğine karşıydım," diye başladı, kafasını düşünceli düşünceli sallayarak. "Sadece bir özelliğine. Chippewyan bölgesinin kenarlarından bir yerliydi Moosu, ama sorun şuydu: Kutsal Kitap'la ilgili çok yüzeysel bir bilgisi vardı. Fransız Kanadası kökenli, daha önce kilise için çalışmış bir firariden öğrenmişti onu da. Moosu Hıristiyanlığın nasıl yaşandığını bilmiyordu; kafası mucizeler, savaşlar, günahlar ve yasaklarla allak bullak olmuştu ve bunları anlayamıyordu. Yoksa aslında iyi bir adamdı, yolculuk yaparken, yemek pişirirken de becerikliydi.

Birlikte çok zor zamanlar geçirdik ve Tattarat birdenbire karşımıza çıktığında berbat bir haldeydik, tükenmiştik. Bir tipinin içinden geçmeye çalışırken eşyamızı ve köpeklerimizi kaybetmiştik, sürünerek köye girdiğimizde açlıktan midemiz sırtımıza yapışmıştı ve giysilerimiz paramparçaydı. Daha önce gördükleri balina avcıları yüzünden bizi gördüklerine çok da şaşırmadılar; bize kalmamız için köydeki en berbat kulübeyi ve en kötü eşyayı verdiler. O zaman ilk dikkatimi çeken tuhaflıksa bizi tamamen yalnız bırakmalarıydı. Ama Moosu bu durumu şöyle açıkladı.

'Şaman *sick tumtum*,' dedi, kabilenin Şamanı ya da bir anlamda büyücü hekimi bizi kıskanıyordu ve insanlara bizimle ilişki kurmamalarını tembihlemişti. Şaman, balina avcılarından gördüğü kadarıyla, benim ırkımın onlardan daha güçlü ve akıllı olduğunu anlamıştı, bu yüzden dünyanın her yerinde Şamanlar nasıl davranırsa o da öyle davranmıştı. Ve hikâyem bittiği zaman, sen de onun ne kadar haklı olduğunu anlayacaksın.

'Bu insanların bir kuralı var,' dedi Moosu: 'Her kim et yiyecekse avlanmak zorundadır. Biz, sen ve ben, burada, bu insanların av aletlerine acemi olmak Sahip; ne doğru dürüst olta ipi bağlayabiliriz ne de mızrak atabiliriz. Bu yüzden Şaman ve şef Tummasook kafa kafaya verip bizim kadınlar ve çocuklarla birlikte etleri taşıyıp avcılara hizmet etmemize karar vermişler.'

'Ve bu hiç doğru değil,' diye cevapladım, 'çünkü biz onlardan, o karanlıkta yürüyen insanlardan daha iyi adamlarız, Moosu. Bundan böyle dinlenip güçlenmeliyiz, çünkü güneye giden yolumuz uzun ve bu yolda güçsüzler ayakta kalamaz.'

'Ama hiçbir şeyimiz yok,' diye karşı çıktı, iglunun(*) çürümüş yerlerine bakarak ve akşam yemeğimiz olan denizaygırı etinin burnumuzun direğini sızlatan leş gibi kokusunu duyarak. 'Ve bu şartlarda gücümüzü toplayamayız. Şu şişedeki 'ağrıdindiriciden' başka hiçbir şeyimiz yok, o da midemizi doldurmaz. Bu inançsızları yola getirmeliyiz ve biz olmalıyız iyi şeylerin sahibi. Ve burada var iyi şeyler, bizim sahip olmadığımız. Ah, Sahip, burnum beni yanıltmadı ki hiç, onun aldığı kokuları takip ettim, gizli depolara ve post denklerinin arasına giden. Bu insanlar çok erzak kapmışlar zavallı balina avcılarından ve o erzak birkaç kişinin eline geçmiş sadece. Ipsukuk kadın, şefin iglusunun yanında, köyün sonunda oturan, daha fazla una ve şekere sahip ve gözlerim bana kadının suratındaki pekmez bulaşığını da gösterdi. Ve şef Tumasook'un iglusunda olmak çay; o yaşlı domuzu höpürdete höpürdete içerken görmedim mi sanki? Ve Şamanın da bir kutu 'Star'ı ve iki kova dolusu kaliteli tütünü var. Ya bizim neyimiz var? Hiç! Hiç! Hiç!'

Moosu'nun tütün lafını duyunca afallamıştım, söylediklerine karşılık vermedim.

Ve Moosu kendi isteğiyle sessizliği bozdu: 'Ve şu Tukeliketa kadın var, büyük ve zengin bir avcının kızı. Hoş kız. Aslında çok güzel kız.'

Gece Moosu horuldarken, ben de tütün bu kadar yakınımdayken içemediğim fikrini düşünerek buna inanmakta güçlük çekiyordum. Doğruydu, dediği gibi hiçbir şeyimiz yoktu. Ama nasıl sahip olacağımızı bulmuştum. Sabahleyin ona şöyle dedim: 'Git, kurnazca ve sinsice dışarı çık, bana kaz boynu gibi bükük ve içi boş bir kemik getir. Ama kimseye fark ettirmeden. Ve yerler-

(*) Eskimolann buzdan yapılmış evlerine verilen ad.

deki kap kacağa çarpma, gözün açık olsun. Ve unutma, benim bilgeliğim beyaz adamın bilgeliğidir, sana söylediklerimi aynen yap, şüpheye düşme ve hızlı ol.'

O dışarıdayken ben de balina yağıyla çalışan gaz ocağını iglunun ortasına yerleştirdim ve kendime yer açmak için o tiksindirici görünümlü uyku postlarını bir kenara attım. Sonra onun silahını aldım ve el altında bir yere koydum. Kadınların yazın doğadan topladığı pamuklardan da bir sürü fitil yaptım. Moosu emrettiğim gibi bir kemik, şef Tummasook'un iglusunda yirmi litreye yakın gazyağı ve büyük bakır bir tencere olduğu haberiyle geri döndü. Bunun üzerine ona iyi iş çıkardığını söyledim ve gün bitene kadar miskin miskin oyalandık. Gece yarısı yaklaştığında ona vaaz verir gibi dedim ki:

'Bu şef Tummasook, sahip ya bakır bir kazana ve gazyağına...' Bu arada dalgaların aşındırmasıyla pürüzsüzleşmiş bir taşı eline verdim. 'Şimdi kabile sessiz ve yıldızlar göz kırpıyor. Git, yavaşça süzül şefin iglusuna ve bu taşla karnına sertçe vur. Bırak eline koluna kuvvet verecek etle ve iyi yiyecekle dolu günler gelsin. Bir arbede ve bağırtı olacak, bütün köy ayağa kalkacak. Ama sen korkusuz olacaksın. Hareketlerini gizleyecek, karanlıkta ve insanların karışmış akıllarında varlığını yok edeceksin. Ve Ipsukuk kadın yakınına geldiğinde (hani suratında pekmez bulaşığı olan) ona ve o anda sana yakın olan una sahip her kim varsa onlara da aynı şefe vurduğun gibi vuracaksın. Sonra sen de acıyla bağıracaksın, sesi arttırmak için ellerini de çırpacaksın ve 'gecenin ziyaret ettiklerinden' biriymişsin gibi bir bağırtı koparacaksın. Bu şekilde saygınlığa ve birçok şeye sahip olacağız, bir kutu 'Star'a, kaliteli tütüne ve sen de bakire Tukeliketa'ya.'

O gittiğinde kulübede sabırla bekledim, tütün artık çok yakın görünüyordu. Sonra gecenin karanlığında korku dolu bir çığlık koptu ve bu bir gürültüye dönüştü, bağırtılar göğe doğru yükseldi. 'Ağrıdindirici'yi kaptım ve koştum. Kadınların arasında bağırtılar ve feryatlar daha fazlaydı, hepsinin üzerine adeta korkunun ağırlığı çökmüştü. Tummasook ve Ipsukuk acıyla yerlerde yuvar-

lanıyorlardı, onlarla birlikte daha birçok kişi ve Moosu da vardı. Bacaklarıma dolanan, yolumu kesenleri ittirerek Moosu'nun yanına geldim ve şişenin ağzını Moosu'nun dudaklarına dayadım. Anında 'iyileşti' ve feryatları kesildi. Bunun üzerine diğerleri de şişeden içmek için bağırmaya ve yalvarmaya başladılar. Ama onlara şişeden tattırmadan ve iyileşmeden önce Tummasook'un bakır tenceresini ve gazyağını, Ipsukuk kadının şeker ve pekmezini, diğerlerinin de hatırı sayılır miktarda ununu karşılık olarak aldım. Şaman şeytansı bakışlarla benim ayaklarımda toplanan insanları öfkeyle süzüyor, bunun nedeninin ne olduğunu düşündüğü yüzünden okunuyordu. Ama ben başımı dik tutarak yürüdüm, Moosu da ganimetin altında ezilmiş, inleyerek beni kulübeye doğru takip etti.

Kulübede hemen işe koyuldum. Tummasook'un bakır tenceresinde iki buçuk litre unla beş litre pekmezi karıştırdım ve bu karışıma yirmi litre su ekledim. Sonra tencereyi gaz ocağının yanına koydum ki sıcakta mayalansın ve tadı keskinleşsin. Moosu ne yaptığımı anlamıştı, benim bilgeliğimin artık onun anlayışını aştığını, eskiden yaşamış bir bilge olan Kral Süleyman'dan bile daha üstün olduğunu söyledi. Tenekeyi ocağın üstüne yerleştirdim, ağız kısmına bir hortum taktım, hortuma da kaz boynu şeklindeki kemiği geçirdim. Moosu'yu biraz buz parçalamaya yolladım. Bu sırada tüfeğin namlusunu çıkarıp oyuk kemiğin ucuna yerleştirdim ve Moosu'nun getirdiği buzları un ufak edip namlunun ortasında bir yerlere denk gelecek şekilde yığdım. Namlunun ucuna demir bir kap koydum. İçki yeterince sert hale geldiğinde (ki bu hale gelmesi iki gün sürdü) ocağın üstündeki tenekeyi bununla doldurdum ve örerek yaptığım fitillerle ocağı ateşledim.

Artık her şey hazırdı, Moosu'ya şöyle dedim: 'Git köyün ileri gelenlerine selamlarımı ilet ve onları benim igluma gelip uykularını benimle ve Tanrılarla uyumaları için davet et.'

Misafirlerim posttan yapılmış örtüyü açarak içeri girdiklerinde hazırladığım içki neşeli fokurtular çıkarıyordu ve ben de

buz parçalarını namlunun üzerine yığıyordum. İçki yani *hooch*(*) namlunun ucundan demir kaba tıp tıp tıp damlıyordu. Ama onlar daha önce hiç böyle bir şey görmemişti, ben bu içkinin meziyetleriyle ilgili bir nutuk çekerken kendi aralarında ürkekçe kıkırdıyorlardı. Konuşurken Şamanın gözlerindeki kıskançlık gözümden kaçmamıştı, sözlerimi bitirdiğimde onu Tummasook ve Ipsukuk kadınla yan yana oturttum. Sonra onlara içkiden verdim. Gözleri sulandı, mideleri yandı ve üzerlerindeki korkuyu biraz atınca açgözlülükle daha fazlası için yanaştılar; bu üçüyle başladıktan sonra diğerlerine de verdim içkiden. Tummasook bir keresinde bir kutup ayısını nasıl avladığını böbürlenerek hareketlerle anlatmaya başladı, gösterisinin en heyecanlı kısmında neredeyse annesinin kardeşini öldürüyordu. Ama kimse oralı bile olmadı. Ipsukuk kadın yıllar önce buzların arasında kaybolup giden bir oğul için yas tutmaya, Şaman da efsunlu laflar edip kehanette bulunmaya başladı.

Bu böylece sürüp gitti ve gün doğmadan hepsi yerde Tanrılarla beraber deliksiz bir uyku çekmeye başlamışlardı.

Aslında hikâye kendisini anlatıyor, değil mi? Büyülü iksirin haberi çabuk yayıldı. Kelimelerle anlatılmayacak kadar olağanüstü bir şeydi. Onun yarattığı sihrin ancak binde birini tarif edebilirdi diller. Ağrıları dindiriyor, acıları unutturuyor, anıları, ölmüşlerin yüzlerini ve unutulmuş düşleri geri getiriyordu. Damarlardaki kanı ateşleyen bir yangındı, yakıyordu ama yanmıyordu. Kalbe cesaret veriyor, güç kuvvet veriyor ve erkeği daha da erkek yapıyordu. Geleceği gösteriyor, önsezi ve kehanet yeteneği veriyordu. Bilgeliği artırıyor, sırları açığa çıkarıyordu. Yapabildiklerinin sonu yoktu. Çok geçmeden Tanrılarla uyumak için bütün eller erzak taşımaya başlamıştı. En sıcak tutan kürkleri, en güçlü köpekleri, en iyi etlerini getirdiler ama *hooch*'u herkese değil sadece un, pekmez ve şeker getirenlere veriyordum. Ve bunlar o kadar çoğaldı ki Moosu'yu bir erzak deposu yapmakla gö-

(*) Alkollü kalitesiz içki.

revlendirdim; çünkü artık igluda onları koyacak yer kalmamıştı. Üç gece geçmeden Tummasook her şeyini kaybetmişti. İlk geceden sonra asla yarım bardaktan fazla içmeyen Şaman beni yakından izliyordu; haftanın sonuna kadar dayandı ama on gün sonra Ipsukuk kadın bile sahip olduğu her şeyi bırakıp evine bitkin ve yalpalayarak döndü.

Ama Moosu halinden memnun değildi. 'Sahip,' dedi, 'pekmez, şeker ve unumuz çok ama hâlâ dökük kulübemiz, giysilerimiz ince ve uyuduğumuz postlar tiksindirici. Midem artık leş gibi kokmayan et istiyor, Tummasook'un höpürdettiği gibi çay ve bizi yok etmek için planlar yapan Şaman Neewak'ın tütününden arzuluyor. Bizi hasta edene kadar yiyecek unumuz var ve sınırsız şeker ve pekmezimiz ama Moosu'nun kalbi yaralı ve yatağı boş.'

'Yeter!' diye cevap verdim söylediklerine, 'senin anlayışın kıt ve ahmaksın. Yavaş hareket et, bekle, her şeye sahip olacağız sonra. Ama şimdi alırsak eğer, azını alırız ve sonunda hiçbir şeyimiz olmaz. Beyaz adamın bilgeliği yanında seninki bir çocuğunkine benzer. Çeneni tut ve seyret, sana denizlerin ötesindeki kardeşlerimin yaptığı gibi dünyanın nimetlerine nasıl sahip olunacağını göstereyim. İşte bu 'marifet'tir ve sen marifetli olmakla ilgili ne bilirsin ki?'

Ama ertesi gün, nefes nefese koşarak geldi: 'Sahip, Şaman Neewak'ın iglusunda garip şeyler oluyor. Bizim kaybolmamızın nedeninin ne sıcak tutan yıpranmış kürkler ne de güzel tütünün tadına bakmak olduğunu söylüyor. Biz melas(*) ve un için çıldırıyormuşuz. Git ve kendi gözlerinle tanık ol, ben *hooch*'a göz kulak olurken.'

Böylece Newaak'ın iglusuna gittim. Gördüm ki benimkini kurnazca taklit ederek kendi imbiğini yapmış. Bana bakarken yüzündeki zafer ifadesini saklayamıyordu. Çünkü o aslında farklı yetenekleri olan bir adamdı ve anladım ki benim iglumda Tanrılarla uyuduğu uykular o kadar da derin değildi.

(*) Şeker tortusu.

Ama bu olay beni tedirgin etmemişti, çünkü bilmem gerekeni biliyordum. İgluma döndüğümde Moosu'ya dedim ki: 'Neyse ki bu insanların malları vardı yoksa dünya nimetlerinin çok azıyla yetinirlerdi. Dünya malına olan bu saygı sayesinde sen ve ben palazlanacağız. Onların, başkalarının uzun çabalar sonunda yaptığı nimetleri de denemelerine izin vereceğiz.'

Ama Moosu, Şaman gözleri çakmak çakmak ve tehditkâr bir tonla benimle anlaşma yapmak istediğini söyleyene kadar dediklerimden hiçbir şey anlamamıştı. 'Bak bana,' diye bağırdı Şaman, 'bütün köyde hiç yok un ve pekmez. Çünkü topladın kendi elinde hepsini kurnazca, Tanrılarla uyuttuğun ve şimdi koca kafalarından, güçsüz bacaklarından ve soğuk sularla dindiremedikleri susuzluklarından başka bir şeyleri kalmayan insanlardan. Bu hiç iyi değil ve benim sözlerimin gücü var onların üzerinde; bu yüzden benimle anlaşsan iyi olur, sen ve ben, onlarla un ve pekmez için anlaştığın gibi.'

Şöyle cevap verdim ben de: 'İyi söyledin, ağzından çıkanlar bilge sözler. Anlaşacağız. Bu kadar una ve pekmeze karşılık bana 'Star' kutusunu ve iki kova tütünü vereceksin.'

Moosu memnuniyetsizliğini ifade edercesine inledi, alışveriş tamamlanıp Şaman gittiğinde beni azarlarcasına konuştu: 'Senin bu deliliğin yüzünden artık tamamen mahvolduk! Neewak kendi *hooch*'unu yapıyor artık ve zamanı geldiğinde insanlara kendisininkinden başka *hooch* içmemelerini emredecek. Ve bu yüzden bittik biz. Eşya kötü, iglu dökük, Moosu'nun yatağı soğuk ve boş!'

Şöyle cevap verdim: 'Kurtlar adına söylüyorum ki senin ırkın ahmaktır, senden önceki ataların ve senden sonra gelecek çocukların, ta ki son nesle kadar ahmaksınız. Akılsız olmak sizin aklınıza sahip olmaktan daha iyidir. Ve sizin gözleriniz, benim biraz önce yaptığım ve senin anlamadığın ticarete kör. Git şimdi binlerce ahmağın oğlu, iç Neewak'ın içkisinden ve beyaz bir adamın aklı sayesinde şükret Tanrılara, yatacak yumuşak bir yatak bulduğun için. Git ve iç. Döndüğünde tadı hâlâ ağzında olsun ki göreyim ben de.'

İki gün sonra, Neewak selamlarıyla birlikte bizi iglusuna davet etti. Moosu gitti ama ben, imbikten akan içkinin şırıltısını dinleyerek Şamanın tütününün kalın dumanı içinde tek başıma oturdum çünkü o gece işler kesattı. Bana güvenen genç avcı Angeit'den başka kimse uğramamıştı. Daha sonra Moosu geldi. Kendi kendine kıs kıs gülüyor, gözlerini kırpıştırarak kahkahalar atıyordu.

'Sen yüce bir adamsın,' dedi. 'Sen yüce bir adamsın Sahip ve öyle yücesin ki, senden şüphe duyan ve seni anlamayan bu zavallı hizmetkârın Moosu'yu ayıplamayacaksın.'

'Neden şimdi?' diye sordum. 'İçkiyi fazla mı kaçırdın yoksa? Ya diğerleri? Neewak'ın iglusunda deliksiz uykuya mı daldılar?'

'Yok hayır. Kızgın ve kederliler. Şef Tumaasook parmaklarını dayadı Newaak'ın boynuna ve atalarının kemikleri üzerine yemin etti bir daha yüzüne bakmamaya. Gözlerimle gördüm ben de. İgluya gittiğimde yavaş yavaş kaynıyor ve fokurduyordu içki. Seninki gibi akıyordu kaz boynuna benzeyen kemikten geçip, buzla buluştuğu yerde suya dönüyor ve damlıyordu en sonunda kaba. Neewak bize sunduğunda içkiden ne dilimiz kavruldu, ne de yuvalarından oynadı gözlerimiz. Evet, suluydu bu da ama seninki gibi değil. Ve içtik, daha da çok içtik ama hâlâ kalplerimiz soğuk ve sakindi. Neewak şaşırdı, yüzüne bir bulut indi sanki. Tummasook ve Ipsukuk'u alıp ayrı bir köşeye çekti. Beraber içtiler, içtiler, içtiler ama hâlâ dingindiler ve yanmıyordu kalpleri. Tummasook yerinden öfkeyle kalktı ve Neewak'a verdiği postları ve çayı geri istedi. Ve Ipsukuk yükseltti tiz ve kızgın sesini. Diğerleri de geri istediler verdiklerini ve karıştı ortalık birden.'

'Bu köpek soyu beni ahmak mı zannediyor?' dedi Tummasook bizim iglunun postunu geriye itip içeri girerken. Dimdik durdu ayakta, yüzü kapkara ve gözbebekleri kızgındı.

'Balık torbası gibi şiştim. Çatlayana, yürüyemez hale gelene kadar içtim. Ne bu içimdeki ağırlık? Yuh! Hayatımda hiç içmediğim kadar içtim ama hâlâ kaymadı gözlerim, bacaklarım güçlü, kafam yerinde.'

'Şaman bizi Tanrılarla uyutamıyor,' diye yakındı insanlar sırayla bize katılırken, 'sadece senin iglunda oluyor bu iş.'

Hooch elden ele dolaşıp konuklarımı neşelendirirken ben de kendi kendime gülüyordum. Çünkü Ipsukuk kadından aldığım sodayı Newaak'a verdiğim una karıştırmıştım. Soda katılmış un nasıl mayalansın? Ya da şöyle diyelim, maya tutmayan bir *hoochı* nasıl gerçek *hoochı* olsun?

O günden sonra ne kimseden izin aldık ne de herhangi biri engel oldu bize. Her geçen gün daha da zenginleştik: Sayısız postlar, kadınların elişleri, şefin çayının tamamı ve sınırsız et. Bir gün Moosu sızlanarak ve kendi iyiliğim için olduğunu söyleyerek Mısır'daki Yusuf'un hikâyesini hatırlattı(*). Bu hikâye bana bir fikir verdi; kabilenin yarısını bana bir erzak deposu yapmaları için çalıştırmaya başladım. Bütün gün yapılan avlardan aslan payını ben alıyor, hemen depoma koyuyordum. Ama Moosu da boş durmuyordu. Huş ağacından kendisine iskambil kartları yapmış, Newaak'a nasıl oynanacağını öğretmişti. Tukeliketa'nın babasını da ayartmıştı kartlarla. Ve bir gün, Tukeliketa'yla evlendi. Ertesi gün Şamanın evine el koydu ki bu ev köyün en iyisiydi. Bu son olayla Newaak'ın çöküşü tamamlanmış oldu. Sahip olduğu her şeyi kaybetti. Köydeki günlük işleri yapan sıradan biriydi artık, Moosu'nun da ayakçısı olmuştu. Ve Moosu... Kendini Şaman ilan etti (ya da yüksek din adamı, her ne dersen artık). Elindeki uyduruk 'Kutsal Kitap'la yeni Tanrılar icat ediyor ve tuhaf heykellerin önünde ayinler yapıyordu.

Eh, ben de halimden memnundum tabii, çünkü devletin ve kilisenin el ele olması her zaman iyidir. Kendi payıma düşen devlet işleriyle ilgili bazı planlarım vardı elbette. Olaylar aynı benim tahmin ettiğim gibi gelişiyordu. Köydekilerin mutlu ruh hali, gülen yüzleri yok olmuştu. İnsanlar asık suratlı ve huysuz olmuşlardı. Kavgalar, küskünlükler bitmiyor, köyün her yerinde

---

(*) Kardeşlerince kıskanılan Yusuf, kervancılara satılıp Mısır'a yollanır. Daha sonra kıtlık pençesinde kıvranan kardeşlerine yardım ederek aile birliğini yeniden sağlar.

gece gündüz demeden gürültüler kopuyordu. Moosu'nun yaptığı oyun kartları taklit edilmiş ve çoğaltılmıştı. Avcılar kendi aralarında kumar oynamaya düşmüşlerdi. Tummasok karısını acımasızca dövüyor, buna karşı çıkan amcası, gecenin karanlığında avazı çıktığınca bağırtıp bütün köye rezil olana kadar, Tummasook'a deniz aygırı dişiyle vuruyordu. Bu olaylar yaşanırken hiç kimse avlanmadığı için köyde kıtlık başlamıştı. Geceler uzun ve karanlıktı, et yoksa *hoochi* da yoktu. Bu yüzden köylüler şef Tummasook hakkında sızlanıp şikâyet etmeye başladılar. Benim beklediğim, planladığım da buydu zaten. Hepsi yeterince aç ve kızgın hale gelince bütün köyü toplayıp bir konuşma yaptım, sanki bir reismişim gibi davrandım ve kızgınlıklarını körükledim. Moosu da bir konuşma yaptı ve böylece köyün yeni şefi ben oldum. Moosu, yani Tanrının yeryüzündeki gözü, sözcüsü ve kurallarının uygulayıcısı, beni balina yağıyla sıvayıp kutsadı (bu seremoninin ne anlama geldiğini kendisi de bilmiyordu ya). Böylece köylülere reislerin ve Şamanlarının ilahi hakları olduğu kuramını anlatmış olduk. Ondan sonrası bol bol *hooch*, et ve ziyafetti. Köylüler yeni yönetimi memnuniyetle kabul ettiler.

Yaa, gördün mü adamım, ben yüksek mevkilerde bulunmuş, insanları yönetmiş biriyim. Ama keşke tütünün tutsağı bir şef olmasaydım ve Moosu da daha sersem olsaydı da bu kadar üçkâğıtçı, düzenbaz olmasaydı. Çünkü bu sefer gözünü Tummasook'un en büyük kızı Esanetuk'a dikmişti. Ben de buna kesinlikle karşı çıktım.

'Ah kardeşim,' diye anlatmaya başladı. 'Sen insanlara yeni kurallar getirmeli demiyor muydun? Ben de dinledim sözlerini ve anladım ne yapmak gerektiğini. Sen Tanrı'nın sana verdiği hakla kurallar koyuyor, yönetiyorsun; eh, ben de Tanrı'nın verdiği hakla evleniyorum.'

Bana 'kardeşim' diye hitap etmesi dikkatimden kaçmamıştı. Kızmıştı ve ayağımı kaydırmak istiyordu. Bir süre sesi çıkmadı. Üç gün boyunca büyüler, sihirler yaptı ve sonunda Tanrı'nın sözcüsü olarak çokeşlilik hakkının insanlara ilahi emirle veril-

diğini açıkladı. Ama çok kurnazdı. Sahip olunabilecek karıların sayısını mal varlığı ile sınırlamıştı. Köyün erkekleri içinde en varlıklı kendisi olduğu için, bu haktan en çok kendisi yararlanacaktı. Onun bu kurnazlığına hayran kalmamak elde değildi. Artık şu çok açıktı: İbre Moosu'dan yana dönmüştü. Bütün gücü ve malı kendi elinde toplayana kadar tatmin olmayacaktı. Kibrinden şişim şişim şişiniyor, onu o mevkie getirenin ben olduğumu unutarak beni yok etme planları yapıyordu.

Ama ilginç olan bir şey vardı. Bu Moosu denen cahil kendi yöntemleriyle de olsa o ilkel toplumun evrilmesini sağlıyordu. Ve *hoochi* tekeli olan ben yeni bir kural getirerek, artık mallarımı onunla bölüşmeyeceğimi bildirdim. Yine bir sürü sihir, büyü ve ayinden sonra 'ilahi vergi' dediği bir sistem çıkardı. İnsanlara vergiler yüklemiş, yeni doğmuş hayvanlar ve diğer mallarla ilgili nutuk çekmiş, daha önce başkalarından duyduğu ağdalı lafları evirip çevirip kendi amacına uygun hale getirip köylülere satmıştı. Bu son yaptığına bile ses çıkarmadım. Ama bizdeki gelir vergisi gibi bir vergi koyunca asıl amacının ne olduğunu anlamayarak isyan ettim. Onun istediği de buydu zaten: Benim karşı çıkmam. Hemen köylülere bunu yetiştirmiş, zaten benim mallarımı kıskanan köylüler de, 'Neden biz vergi veriyoruz da o vermiyor? Tanrı buyruklarını Şaman Moosu'nun ağzından dile getirmiyor mu?' demeye başladılar. Böylece bu vergiye boyun eğmek zorunda kaldım. Ama bu arada *hooch*'un fiyatını artırdım, Moosu da hemen benim vergiyi artırmakta gecikmedi.

Artık aramızdaki savaş açıkça başlamıştı. Neewak ve Tummasook'u eskiden kalma nüfuzları için kendi tarafıma geçirmeye çalıştıysam da, Moosu onlara bir tür rahiplik görevi uydurup makam vererek, bu oyunu kazandı. Moosu, otorite kurma sorununu bundan önce çoğu kişi nasıl çözdüyse öyle çözmeyi becermişti. Hata bendeydi aslında. En başta ben Şaman olmalıydım, o şef olmalıydı. Ama bunu çok geç fark ettim. İlahi ve dünyevi güçler arasında sıkışıp kalmıştım. Köylüler önce benim ve Moosu'nun otoritesi arasında çelişkiye düşmüşler ama bu durum fazla

uzun sürmemiş, hemen bir taraf seçmişlerdi. Herkes Moosu'nun beni kutsamasıyla şef olduğumu, hükümdarlığımın kaynağının Moosu olduğunu düşünüyordu. Benim tarafımda olan sadece birkaç sadık köylü vardı. Bunlardan en önde gideni Angeit'di. Köylüler arasında benim Moosu'yu ve Tanrılarını defedip kendi Tanrılarımı getireceğim, benim Tanrılarımın da Moosu'nun Tanrılarından çok daha adil olduğuna dair söylentiler yayıyordu. Bu akıllı hergele niyetimin ne olduğunu anlamıştı: Benim Tanrılarıma karşı Moosu'nun Tanrıları. Ve böylece insanları benim Tanrılarımın (özellikle de 'Biz–e–Nass' diye adlandırdığı Tanrının) gazabıyla ilgili hikâyelerle korkutuyordu. Bu tam da benim yapmak istediğim şeydi.

Bu arada Tummasook'un en küçük kızı Kluktu'dan hoşlanmıştım ve o da benden. Niyetimi Tummasook'a iletip parasını da ödedikten sonra, Tummasook bana kızının Moosu için ayrıldığı haberini yolladı. Bu kadarı da fazlaydı artık. Yarı delirmiş halde iglusuna gittim. Boğazına yapışıp onu oracıkta boğacaktım ki tütününün bitmek üzere olduğunu görüp kahkahalar atarak eve geri döndüm. Sonraki gün Moosu uzun süren büyülerden ve ayinlerden sonra insanlara Tanrılar tarafından et ve ekmek verileceği kehanetini açıkladı. Moosu'nun laflarının ne anlama geldiğini anlamıştım. Depomdaki etlere göz dikmişti. Köylüler de Moosu'nun dediklerinden kendi paylarına düşeni anlamışlar, artık ava gitmemeye başlamışlardı. Köye bazen, o da çok az, ayı veya geyik eti geliyordu.

Benim de kendime göre planlarım vardı. Sadece tütünün değil pekmez ve unun da bitmek üzere olduğunu görüyordum. Beyaz adamın zekâsını kanıtlamam, benim sağladığım makamla midesini dolduran Moosu'ya gerçek bir ders vermem gerektiğini hissediyordum. O gece et depoma gidip deli gibi çalıştım. Ertesi gün köyün bütün köpekleri tembel tembel yatıyordu. Ama hiç kimse şüphelenmedi. Her gece depoya gidip dur durak bilmeden uğraşıyordum; köpekler giderek semirirken köylüler her geçen gün daha da zayıflıyordu. Homurtular, şikâyet sesleri yüksel-

meye başlamış, köylüler ne zaman kehanetin gerçekleşeceğini ve tekrar karınlarını duyurabileceklerini sorar olmuşlardı. Moosu onları açlıkları iyice bastırana kadar oyaladı. Benim et depolarında karıştırdığım haltları son ana kadar aklından bile geçirmemişti.

Her şey hazır olunca Angeit'i ve gizlice beslediğim diğer sadık köylüleri kabileyi toplantıya davet etmek üzere yolladım. Köylüler kapımın önündeki karları ezilmiş boş alanda toplamıştı. Kulübemin arkasında, sütunlar üzerinde et depoları yükseliyordu. Moosu kalabalığın oluşturduğu çemberin kenarında, tam karşımda, benim yine bir dolap çevirdiğimden emin, bulduğu ilk fırsata beni alaşağı etmeye hazır bir ifadeyle duruyordu. Ama ben herkesin önünde onu selamlayarak ayağa kalktım.

'Ey Moosu! Tanrıların kutsadığı adam!' diye başladım sözlerime. 'Şüphesiz kabileyi neden buraya topladığımı merak ediyorsun; şüphesiz yaptığım bir sürü aptallık yüzünden bana karşı sert sözler söylemeye hazırsın ama bize bildirildiği gibi, Tanrılar kendilerini kızdıranları yok edecekler ve ben gerçekten de çok çılgınca davrandım. Sizin iradenize karşı çıktım, alay ettim otoritenizle ve daha pek çok mantıksız, şeytanca şeyler yaptım. Bu yüzdendir ki, dün gece Tanrılar beni ziyaret etti ve yaptıklarımın fenalığının farkına vardım. Ve siz karşımda parlayan bir yıldız gibi, yüzünüz alev alev duruyorsunuz. Artık tüm kalbimle inanıyorum yüceliğinize. Her şeyi tastamam gördüm. Biliyorum ki siz Tanrının elçisisiniz ve biliyorum ki siz konuştuğunuzda dinler ancak o. Ve hatırlıyorum ki, yaptığım iyi şeyler hep Tanrının ve Moosu'nun lütfudur bana.'

'Evet, sevgili çocuklarım,' diye haykırdım köylülere dönüp. 'Her ne yaptıysam doğru olan ve her ne yaptıysam iyi olan, Moosu'nun sayesindedir. Onun sözünü dinlediğimde her şey bereketliydi ama kulaklarımı onun sözlerine tıkadığımda, kendi ahmak kafamın dikine gittiğimde bütün işler kötü gitti. Onun nasihatini dinleyip etimi depoladım ve kötü zamanlarda açları besledim. Onun lütfuyla şef oldum. Peki ya ne yaptım bu makamda? Söyle-

yeyim: Hiçbir şey. Bu güç beni sarhoş etti ve kendimi Moosu'dan üstün sandım. Heyhat! Sonrasında sadece ıstıraptı çektiğim. Hükümdarlığım bilgece değildi ve Tanrıları öfkelendirdim. Bakın işte kıtlık içinde kıvranıyorsunuz, annelerin memeleri kuru ve küçücük bebekler geceler boyu ağlıyor. Moosu'ya karşı kalbi taş kesmiş ben bile ne yapılacağını ve nasıl yiyecek bulacağımızı bilmiyorum.'

Bunları söyleyince köylüler başlarını sallayıp gülmeye, kafa kafaya verip benim ekmekler ve etlerle ilgili fısıldaşmaya başladılar. Çabucak sözlerime devam ettim: 'Bu yüzden Tanrılar bana kendi ahmaklığımı ve Moosu'nun bilgeliğini, kendi beceriksizliğimi ve Moosu'nun yeteneğini fark ettirdiler. Artık kendime geldim. Moosu'yu onaylıyor ve kendi şeytanlığımı ıslah etmeye çalışıyorum. Tummasook'un kızı Kluktu'ya günahkâr gözlerimi dikmiştim. Oysa ki o Moosu'nun sözlüsüydü. Aslında Kluktu'nun bedelini ödedim, benimdi o. Ama ben ona layık değilim. Babasının iglusundan çıkıp Moosu'nun iglusuna gitmelidir. Hiç ay ışığı güneş ışığından daha parlak olabilir mi? Ve dahası, Tummasook ona ödediğim bedeli geri vermek zorunda değildir, kendisine saklayabilir. Kluktu Moosu'ya hediyemdir.'

'Sahip olduklarımı aptalca kullanıp size sıkıntı çektirdim. Bakır kabımı ve kazanımı, tüfeğimin namlusunu, kaz boynuna benzeyen kemiğimi Moosu'ya hediye ediyorum. Böylelikle hiçbir şeyim kalmıyor elimde, ne zaman *hoochi* içmek isterseniz susuzluğunuzu hiç karşılık beklemeden Moosu giderecek. Çünkü o en yücedir ve Tanrının sözleri onun dudaklarından dökülür.'

'Ve dahası artık kalbim yumuşadı, yaptıklarımdan pişmanım. Ben ki ahmak oğlu ahmağım; ben ki kötü Tanrı Biz–e –Nass'ın (*) kölesiyim; ben ki boş midelerinizi görüyor ama sizi nasıl doyuracağımı bilmiyorum. Bu durumda neden şef olarak kalayım? Neden sizden yukarıda olayım ve yok oluşunuza seyirci kalayım? Neden yapayım bu kötülüğü size? Ama şaman Moo-

(*) İngilizcede bir sözcük oyunu ile, London 'ticaret'i tanrı olarak niteliyor.

su, herkesten bilge olan Moosu öyle bir yaradılışa sahiptir ki, nazikçe ve adilce yönetebilir sizleri. Anlattığım bütün bu şeylerle söylemek istediğim şudur ki; şeflikten vazgeçiyor ve makamımı köyde hiç et yokken nasıl sizlerin karnınızı doyuracağını bilen tek kişiye, Moosu'ya bırakıyorum.'

Bu sözlerim üzerine büyük bir alkış koptu ve herkes '*Kloshe! Kloshe!* (harika)' diye bağırmaya başladı. Moosu'nun gözlerindeki merak ve endişeyi görebiliyordum. Beyaz adamın ne yapmaya çalıştığını anlayamıyor ve korkuyordu. Uzun süredir benden almaya çalıştığı her şeyi ve daha fazlasını sunuyordum ona. Orada tam yetkiyle donatılmış halde duruyor ve biliyordu ki, insanları bana karşı kışkırtmak için hiç de iyi bir zaman değildi.

Herkes dağılmadan önce, artık imbik Moosu'ya geçtiği için benim elimde kalan tüm *hooch*'un kendilerinin olduğunu söyledim. Daha önce kimseye bir avuçtan fazlasını vermediğimiz için, Moosu buna itiraz etmeye çalıştı ama herkes '*Kloshe! Kloshe!*' diye bağrışarak kapımın önünde eğlenceye başlamıştı bile. Onlar gürültüyle *hooch*'larını kafalarına dikip cilalanırken ben de Angeit ve diğer adamlarımı toplayıp ne yapmaları, ne söylemeleri gerektiğini anlattım. Sonra kimseye fark ettirmeden arkadaki ağaçlıkta sakladığım erzak dolu iki kızak ve iki güçlü köpeğin olduğu yere gittim. Neredeyse bahar gelmişti, kar şimdi kıtır kıtırdı. Güneye doğru yola çıkmak için en uygun zamandı yani. Eh, artık tütün de bitmişti. Orda öylece bekledim. Korkacak hiçbir şeyim yoktu. Beni takip etmeye kalkışsalar da yakalayamazlardı, çünkü köpekleri çok şişko, kendileriyse çok güçsüzdü.

Adamlarımdan biri koşarak yanıma geldi ve sonra birisi daha. 'Ah Sahip,' diye başladı söze ilki nefes nefese, 'Köyde büyük kargaşa olmak. Kimsenin aklı yerinde olmamak. Herkes içti çok. Kimisi birbirinin önünde eğiliyor, kimisi birbirinin gırtlağına yapışıyor. Hiç bu kadar kavga çıkmamıştı köyde.'

Ve diğer adam aldı sözü: 'Dediğin gibi Sahip, herkesin kulağına kurnazca laflar fısıldadım, eskide kalmış anılarını hatırlattım onlara. Ipsukuk kadın yoksulluğuna ve artık sahip olmadığı

zenginliğine yas tutup dövündü. Tummasook kendini yeniden şef zannetmeye başladı. Herkes aç ve öfkeli.'

Ve üçüncü adam: '*Sick tumtum*' Esanetuk, Kluktu'yla kavga etti önce ve daha da arttı köydeki bağrışmalar. Sonra aynı anneden olan bu kızlar Tukeliketa'yla kavga ettiler. Daha sonra hepsi birlikte Moosu'nun başına üşüştüler. Çığlıklar arasında bir inip bir kalkıyordu Moosu'ya elleri. En sonunda Moosu iglusundan çıkıp kaçtı. Ve bütün köy alay etti onunla. Çünkü buralarda karısına söz geçiremeyen adamdan sayılmaz.'

Angeit geldi en son: 'Moosu'nun başı büyük belada. Çünkü fısıltılar yaydım etrafa; insanlar Moosu'ya gidip aç olduklarını ve Tanrıların kehanetinin gerçekleşmesini istediklerini söylesinler diye. Ve herkes bağırmaya başladı hep bir ağızdan: '*Iltwillie! Iltwillie*! (et)' Moosu öfkeden haykırdı *hooch*'tan deliye dönmüş kadınlara kavga etmesinler diye ve götürdü kabileyi et deposunun kapısına. Açmalarını söyledi kapıları ve doyurmalarını karınlarını tıka basa. Ama boştu içerisi. Tek kelime etmeden kala-kaldılar öylece. Korkmuşlardı. O sessizlikte yükselttim sesimi: 'Ey Moosu, et nerede? Biliyoruz et vardı burada. Biz avlanıp getirmedik mi onları? Ve sakın söyleme bize tek bir adamın bütün eti yediği yalanını. Nerede et, ey Moosu? Sen Tanrının elçisisin, nerede et?'

Ve herkes bağırdı: 'Sen Tanrının elçisisin. Nerede et?' Birbirlerine sokuldular, korkuyorlardı. Aralarına girdim ve korkusuzca konuşmaya başladım. Hep bir ağızdan dehşet içinde bağrışıp karanlıktan korkan çocuklar gibi birbirlerine iyice sokulana dek bilinmeyen şeylerden, bir gölge gibi gidip gelen ölümden ve şeytanın işlerinden bahsettim onlara. Neewak bu lanetin Moosu'nun kapısından yayıldığını söyledi herkese. Kızgın kalabalık mızraklar, sopalar, denizaygırı dişleri ve taşlar aldılar. Herkes çok *hooch* içmişti. Birbirlerinin üstüne düşe kalka ancak gidiyorlardı. Moosu içmemişti *hooch*'tan ve hızlıca kaçmıştı iglusuna. Yakalayamadılar onu. Şimdi feryat ediyorlar iglusunun önünde. Karıları içerde Moosu'nun, duyuramıyor sesini dışarı içerideki bağrışmalardan.'

'Ey Angeit. İyi iş başardın,' dedim. 'Git şimdi, al bu boş kızağı ve köpekleri ve hızla sür Moosu'nun iglusuna; o sarhoş insanların arasından çıkarıp getir onu bana.'

Beklerken, Angeit gelene dek sadık adamlarıma öğütler verdim. Moosu kızaktaydı, yüzünde kadınların onu benzettiğinin işareti olan parmak izleri vardı. Sendeledi ve dibine düştü ayaklarımın. 'Ah Sahip, sen Moosu'yu affedersin, senin hizmetkârın o, yaptığı yanlışları affedersin. Sen büyük adamsın! Şüphesiz affedersin sen!'

'Bana 'kardeşim' diye hitap et Moosu, kardeşim,' diye azarladım onu ve botumun ucuyla itekledim. 'Bir daha itaatsizlik edecek misin bana?' 'Hayır Sahip, asla!'

'Öyleyse topla kendini ve geç kızağın başına.' Kırbacı sağ elime geçirdim. 'Başını aşağıda tut, kara doğru. Ve hızlı git, çünkü bugün güneye yolculuğumuz başlıyor.'

Kızağın önüne geçince kırbacı sırtına vurdum, her vuruşta yaptıklarını sayarak.

'Bu genel itaatsizliğin için: Şrak! Ve bu küçük küçük yaptığın itaatsizlikler için: Şrak! Şrak! Ve bu da Esanetuk için! Ve bu ruhunun temizlenmesi için! Ve bu o 'yüksek otoriten' için! Ve bu Kluktu için! Ve bu ve bu da 'gelir vergin' için! Ve son olarak bu da, bundan sonra uysal ve aklı başında olman için! Şimdi sil şu salyalarını ve ayağa kalk! Kar ayakkabılarını geçir ayağına, köpeklere yol göster. *Chook! Mush-on!* Seni aptal!'" Thomas Stevens sigarasını yakarken kendi kendine sırıtarak içine çektiği dumanı halkalar halinde tavana doğru üfledi. "Peki, ama Tattarat'daki insanlara ne oldu?" diye sordum. "Acımasızlık değil mi onları öylece açlıkla, kaderleriyle baş başa bırakmak?"

Kahkahalar atarak, iki duman halkasının arkasından cevap verdi: "Aslında tamamen açlıkla baş başa kalmış sayılmazlar. Köyde iyice semirmiş bir sürü köpek vardı ya..."

BATÂRD (*)

Batârd bir şeytandı. Kuzey toprakları onu böyle tanırdı. Birçokları ona "Cehennem Dölü" de derdi ama sahibi Kara Leclère ona bu utanç verici ismi takmıştı: "Batârd." Gerçeği söylemek gerekirse Kara Leclère de bir şeytandı. İkisi birbirini bulmuştu. Eskiler şöyle der: İki şeytan bir araya gelirse bu bela demektir, hem de çok büyük bela. Böyle bir durumun gerçekleşmesi çok da uzak bir olasılık değildi aslında, hele de bir araya gelen iki şeytan Batârd ve Kara Leclère'se. İlk karşılaştıklarında Batârd zayıf, aç, sefil bir yavruydu. Bakışları keskin ve kederliydi. Hırıltılar, ısırıklar ve şeytani bakışlarla tanışmışlardı. Leclère bir kurdu andıran üst dudağını kaldırdığında beyaz köpek dişleri görünürdü. O zaman da böyle yapmıştı. Batârd'a doğru uzanıp onu diğer yavrular arasından çekip alırken gözleri şeytanca pırıltılar saçıyordu. Kesinlikle birbirleri için yaratılmışlardı. Onu eline alır almaz Batârd o minik dişlerini Leclere'in eline geçirmişti. Leclère de buna karşılık baş ve işaret parmaklarıyla soğukkanlılıkla boğazına bastırıp onu bir an nefessiz bırakmıştı. Yerde zar zor nefes almaya çalışarak yatan yavruya bakarak elindeki ısırıktan akan kanı emerken yavaşça, "Sacredam!"(**) dedi.

(*) Fransızca "Bastard" kelimesinden gelen bu sözcük piç, gayri meşru anlamındadır. Bu öykü ilk kez *Diable–A Dog* adıyla, *The Cosmopolitan* dergisinin Haziran 1902 tarihli sayısında yayınlandı. Aynı öykü, küçük değişiklikler ve Batârd adıyla, Memphis'teki *Sunday Illustrated Magazine of the Commercial Appeal* dergisinin 28 Eylül 1913 tarihli sayısında da yayınlandı.

(**) Fransızca "Kahrolası yaratık".

Leclere, Altmış Mil'deki tek dükkânın sahibi John Hamlin'e dönüp, "Şu yavruyu beğendim," dedi. "Fiyatı nedir Mösyö? Hemen almak istiyorum onu, hemen şimdi."

O minik yavrudan ölesiye nefret etmişti. Bu yüzden alır almaz ona bu ismi verdi. Sonrasında, beş yıl boyunca beraber Kuzey topraklarında dolaşıp durdular. St. Michaels'dan Yukon Deltası'na, Pelly'den Peace Nehri'ne, Athabasca'ya ve oradan Büyük Esir'e. Gittikleri yerlerde asla değişmeyen, yumuşamayan kötücüllükleriyle nam salmışlardı. Daha önce hiç böyle bir üne sahip, böyle bir ikili görülmemişti.

Batârd babasını hiç görmemişti, tabii adını da bilmiyordu ama John Hamlin babasının büyük gri postlu bir kurt olduğunu anlatmıştı. Hatırında kaldığı kadarıyla, annesi de sürekli hırlayan, dalaşan, geniş göğüslü, kötü bakışlı, kedi gibi pençeleri olan, hilekârlıkta ve şeytanlıkta üstüne olmayan bir kızak köpeğiydi. Ne sadakat ne güven bilirdi. Hainliği ve vahşiliği, ahlaksızlığının göstergeleriydi. Şeytanlığı ve gücü atalarından mirastı Batârd'a. Kuşaktan kuşağa, etten kemiğe geçmişti hepsi ona. Sonra Kara Leclere girmişti hayatına. Titrek yavru bedenini ele geçirdiği ilk günden itibaren onu uğursuz, kötü niyetli, zalim, öfkesi bedeninden taşan, hilekârlıkta usta, koca kıllı bir canavara dönüştürene kadar mengeneye sokmuş, hırpalamış, kışkırtmış, yapmadığı işkence kalmamıştı. Düzgün bir sahibi olsaydı, Batârd da sıradan, güçlü bir kızak köpeği olabilirdi ama böyle bir şansı hiç olmadı. Doğuştan gelen kötücüllüğü Leclére tarafından ortaya çıkarılıp, perçinlenmişti.

Batârd ve Leclére'in hikâyesi aslında bir savaş hikâyesidir; merhametsizlik ve zalimlikle geçen beş yılın hikâyesi. İlk karşılaştıkları gün, bu beş yılın özetidir aslında. En baştan başlamak gerekirse söze, her şey aslında Leclére'in suçudur. Çünkü Leclére'in nefreti aklına ve mantığına dayalıdır. Buna karşın o uzun bacaklı, kaba yavru, içgüdüleriyle, mantığa dayalı herhangi bir yöntem kullanmadan, bilinçsizce nefret etmiştir. İlk günlerde ona çok zalim davranmamıştı Leclére (asıl işkenceler sonradan başla-

mıştı), sıradan dayaklar ve basit acımasızlıklardı hepsi. Yine böyle bir anda Batârd'ın bir kulağı yaralanmıştı. Yırtık kaslar bir daha asla iyileşmemiş, kulağı gözünün önüne düşmüştü: Ona işkencecisini asla unutmaması için hatıra olarak kalmıştı bu eğik kulak. Asla unutmamıştı da.

Geçen yıllar, sonu hep hüsranla biten isyanlarla doluydu. Her seferinde daha kötü muamele görüyor ama savaşmayı bırakmıyordu. Savaşmak onun doğasında vardı. Yenilmez, fethedilemezdi. Yediği sopaların ve kırbaçların acısıyla kesik kesik hırlasa da, her seferinde ruhunun o kinci, tehditkâr tarafını, daha çok dayak yemek pahasına da olsa, meydan okurcasına havlayarak ortaya çıkarıyordu. İnatçılığı ve azmi annesine benziyordu. Hiçbir şey onu alt edemezdi. Talihsiz bir şekilde doğmuş, açlık çekerek büyümüş, yaşamak için verdiği korkunç mücadele sayesinde olağanüstü bir zekâ geliştirmişti. Çevikliğini ve kurnazlığını annesinden, vahşiliğini ve cesaretini babasından almıştı.

Asla feryat edip ağlamaması büyük olasılıkla babasından mirastı. Bacakları uzayıp yavruluktan çıktıktan sonra, çabuk saldıran ama çabuk uyarmayan, amansız ve sessiz bir köpeğe dönüşmüştü. Küfürlere hırlayarak, dayağa uluyarak cevap verir, sözlerle anlatamadığı öfkesini dişlerini göstererek anlatırdı: Ama hiç acı çektiği için havlarken duyulmadı. Batârd'ın zaptedilemez oluşu Leclére'in gazabını körüklüyor, onu daha şeytanca zalimlikler yapmak için kışkırtıyordu.

Leclére Batârd'a yarım, diğerlerine bütün balık mı verdi? Hemen gidip onların balığını ellerinden alıyordu. Depolara giriyor, etrafa binbir türlü zarar veriyordu. Hem köpekler, hem sahipleri ondan korkar olmuştu.

Leclére Batârd'ı dövüp, Babettie'i okşadı mı (ki Babettie onun yaptığı işin ancak yarısını yapıyordu)? Neden onu okşuyordu? Batârd, Babettie'yi kara yatırıp arka ayağını güçlü pençeleriyle kırmıştı ki Leclére onu vurmak zorunda kalsın. Köpeklerle yaptığı kanlı dövüşlerde kendi takımından olan köpeklere liderlik ediyordu. Kızak düzenini almaları, yemek dağılımı konularında

kurallar koyuyor, herkesin bu kurallara uymasını sağlıyordu. Beş yıl boyunca, bir kez hariç, ne güzel bir söz duymuş, ne başı okşanmıştı. Bunların ne demek olduğunu bile bilmiyordu. Yabani bir hayvan gibi koşuyor, ısırdığını anında koparıyordu. Onu ilk ve son kez okşayıp, güzel sözler söyleyen kişi Sunrise'dan yeni gelmiş bir misyonerdi. Adam altı ay boyunca yataktan kalkamamış, Amerika'daki evine mektup yazamamıştı. Cerrah McQuestion buzun üstünde üç yüz kilometre seyahat edip, adamı kan zehirlenmesinden ölmek üzereyken kurtarmıştı.

Köpekler ve sahipleri, Batârd kamplarına sokulduğunda ona kuşkuyla bakıyorlardı. İnsanlar onunla karşılaştıklarında tekme atar gibi yapıyor, köpekler yelelerini kabartıp pençelerini göstererek onu uzaklaştırmaya çalışıyorlardı. Bir keresinde bir adam Batârd'a gerçekten tekme atmış, Batârd kurtlara özgü çevik bir hareketle dişlerini adamın baldırına çelik bir kapan gibi geçirmiş ve kemiğe varıncaya kadar ısırıp parçalamıştı. Bunu üzerine adam Batârd'ın canını almayı kafasına koymuş ama araya uğursuz bakışları ve kınından çekilmiş bıçağıyla Kara Leclere girmişti. Batârd'ı öldürmek ha? O kahrolası baş belasını öldürme zevkini kendine saklıyordu. Bir gün mutlaka olacaktı... ama belki de... kim bilir? Her iki şekilde de sorun çözülmüş olacaktı.

Birbirleri için sorun haline gelmişlerdi. Aldıkları her nefes karşılıklı bir tehdit, bir kavga sebebiydi. Birbirlerine duydukları nefret onları hiçbir sevginin iki kişiyi bağlayamayacağı kadar sıkı bağlamıştı. Leclere, Batârd'ın ruhunun ayaklarının dibinde solup gideceği, korkudan ağlayıp inleyeceği günü bekliyordu sabırsızlıkla. Ya Batârd? Leclere, Batârd'ın aklında ne olduğunu biliyordu. Bunu gözlerinden defalarca okumuştu. Hatta o kadar açık bir şekilde okumuştu ki, Batârd peşinden geldiği zamanlarda sık sık arkasına dönüp bakmayı ihmal etmez olmuştu.

Leclere köpeğine karşılık teklif edilen müthiş paraları kabul etmeyince herkes hayret etmişti. Bir keresinde Batârd Leclere'den yediği tekmeyle soluk soluğa kalmış halde yerde yatarken, John Hamlin, "Nasıl olsa bir gün onu öldüreceksin, o zaman leşi beş

para etmeyecek," demişti. O anda kimse kaburgalarının kırılıp kırılmadığını anlayamamıştı çünkü kimse ona bakmaya bile cesaret edemiyordu.

"Bu benim işim Mösyö, benim," dedi Leclere.

Herkes Batârd'ın kaçıp gitmemesine de hayret ediyordu. Kimse nedenini anlayamıyordu; Leclere hariç. Leclere daha çok evinden uzak yerlerde dolaşıyor, oralarda yaşıyordu. İnsanların dilinden başka rüzgârın ve fırtınanın sesini, gecenin iç çekişlerini, şafağın fısıltılarını ve gün ışığının gürültülü merhabasını da öğrenmişti. Belli belirsiz de olsa yeşilliklerin boy atışını, dalların filizlenişini, tomurcukların patlayışını duyabiliyordu. Hareket eden canlıların gizli konuşmalarını anlayabiliyordu. Kapana kısılmış bir tavşan, kutsal kanatlarıyla gökyüzünü yırtan aksi kuzgun, ay ışığında oradan oraya uçan eşekarısı, alacakaranlıkta gri bir gölge gibi sessizce ilerleyen bir kurt... Ve Leclere'e göre, Batârd açık ve net söylüyordu demek istediğini. Leclere onun neden kaçıp gitmediğini çok iyi anlayabiliyordu. Ve artık Batârd peşinde yürürken daha sık dönüp bakıyordu arkasına.

Öfkelendiği zaman Batârd'ın yanına yaklaşılmazdı. Birkaç kez Leclere'in boğazına yapışacak olmuş ama her daim hazır duran kırbacı yemiş, yatıp kalmıştı karların üzerinde. Batârd da doğru zamanın gelmesini beklemişti. İyice büyüyüp, gücünün ve gençliğinin zirvesine ulaşınca doğru zamanın geldiğine karar vermişti. Geniş göğsü, normal bir köpeğinkinden çok daha güçlü kasları ve kafasından omuzlarına doğru kalın tüylerle kaplı bir boynu vardı, bütün bu özellikleriyle saf kan bir kurda benziyordu. Batârd'ın artık doğru zamanın geldiğini düşündüğü gün, Leclere postlara sarınmış uyuyordu. Başı aşağıda, tek sağlam kulağı geride, bir kedi sessizliğiyle sinsice sürünerek yaklaşmıştı. Çok usulca nefes alıyordu, çok yavaşça. İyice yakınına gelene kadar kafasını kaldırmadı; bir an durdu, Leclere'in bir boğaya benzeyen çıplak, çıkıntılı ve güneşten yanmış boynuna baktı. Gördüğü manzara karşısında dişlerinin arasından sızıp giden salyasına engel olamamıştı. O anda aklına kötürüm kulağı geldi, yediği

sayısız sopa ve gördüğü berbat muamele. Tek bir ses çıkarmadan uyuyan adamın üstüne atladı.

Leclère boğazında hissettiği bu ani ısırıkla uyandı. Neler olup bittiğini hemen anlamıştı. İki eliyle Batârd'ın gırtlağına sarıldı. Ağırlığını üzerine vermek için sarındığı postların içinden yuvarlanarak çıktı. Ama Batârd'ın ataları binlerce yıldır sayısız geyiğe saldırmış ve yere yıkmıştı. Batârd'ın sahip olduğu zekâ ona atalarından mirastı. Leclère üstüne çıktığında ön ayaklarını yukarı doğru kaldırıp, Leclère'in göğsünü parçalayacak biçimde pençelemeye başladı. Adam bir an için geri çekildiğinde onu itmeye, havlayarak boğazını pençelemeye çalıştı. Diğer köpekler hırıltılı sesler çıkararak etraflarında daire oluşturmuşlardı. Nefesi gittikçe daralıp, bilinci kaybolurken biliyordu ki köpekler onu dişlemek için sabırsızlanıyorlardı. Ama umurunda bile değildi, önemli olan şu an üstünde olan adamdı. Derisini parçalamaya çalışıyor, pençeliyor, tırmalıyor, sarsılıyor, havlıyor, gücünün son damlasına kadar mücadele ediyordu. Ama Leclère iki eliyle boğazına yapışmıştı. Nefes alıp verişi durmuştu, gözleri sanki bir camla kaplıydı, çenesi yavaşça düştü, siyah şiş dili dışarıya sarktı.

"Geber seni şeytan!" diye bağırdı Leclere iyice sersemleyen köpekten kendini kurtarırken. Ağzı ve boynu pençe darbeleri yüzünden kana bulanmıştı.

Batârd'ın başına üşüşen köpekleri küfrederek uzaklaştırdı. Köpekler geri çekilip, etraflarında oluşturdukları dar çemberi biraz genişlettiler. Ağızlarından salyalar akarak, derilerinin üzerindeki her bir kıl dik, her an saldırmaya hazır halde arka ayaklarının üzerine oturmuş bekliyorlardı.

Ama Batârd çabuk kendine gelmiş, Leclère'in sesini duyunca ayağa kalkmış güçsüzce ileri geri sallanıyordu.

"A–ah koca şeytan! Senin de icabına baktım işte! Senin de icabına baktım!"

Aldığı nefes ciğerlerini sanki şarap içmişçesine yakan Batârd adamın suratına doğru atladı. İnip kalkan pençeleri hedefini tam bulamıyor, birbirine çarpıyordu. Karın üzerine oraya buraya yu-

varlanıyorlardı. Leclere çıldırmış gibi yumrukluyordu Batârd'ı. Sonra birbirlerinden ayrılıp karşı karşıya geldiler. İleri geri hamleler yapıyor, gözlerinin içine bakarak dönüyorlardı. Leclere bıçağını çıkarabilirdi ya da ayağının dibindeki silahını alabilirdi ama karşısındaki canavar tetikteydi ve son derece öfkeliydi. Batârd üzerine doğru sıçradı ama Leclere onu bir yumruk darbesiyle yere indirip dişlerini köpeğin omzuna geçirdi.

Böylesi ilkel bir dekor, böylesi ilkel bir olay ancak dünyanın ilk çağlarında görülebilecek bir şeydi. Karanlık bir ormanda bir açıklık, etrafta halka olmuş, dişlerini gösteren kurt köpekleri ve ortalarında birbirlerini ısıran, öfkeyle saldıran, nefes nefese kalmış, inleyen, küfreden, vahşi bir tutkuyla asılan, parçalayan, yırtan, öldürme hırsıyla dolu ilkel bir acımasızlıkla birbirlerine kenetlenmiş dövüşen iki canavar vardı.

Leclere, Batârd'ı kulağının arkasından yakalayıp bir yumrukla sersemletmişti. Üstüne basıp onu yerin altına sokmak istercesine üstünde zıplamaya başladı. Batârd'ın iki ön bacağı da kırılmıştı.

Boğazı ve gırtlağı parçalanmış olmasına rağmen "Hah–ha–ha!" diye çığlık attı. Konuşamıyor, yumruğunu sallıyordu.

Ama Batârd inatçıydı, asla boyun eğmezdi. Dudağı zayıfça sarkmış, hırlamaya çalışıyor, yerde öylece, çaresizce yatıyordu. Leclere'in attığı tekmeyle yorgun çenesi ayak bileklerine doğru fırlamış ama sarkan çene, derisini yırtamamıştı. Daha sonra Leclere kırbacını alıp, onu parçalara ayırmak için yanına gelmişti. Her vuruşta, "Bu sefer işin bitti! Ha! Bu sefer işin bitti!" diye bağırıyordu.

En sonunda yorgunluktan ve kan kaybından sendeleyerek kurbanının yanına düştü. Köpekler intikam almak için Batârd'a yaklaştıklarında son bir gayretle sürünüp, kendisini Batârd'a kalkan yaptı.

Bu olay gün doğumundan hemen önce oldu. Birkaç saat sonra misyonerlik binasının kapısı Leclere'e açıldığında, Batârd'ın köpeklerin arasında olmadığı hemen fark edilmişti. Leclere kı-

zaktaki örtünün altından Batârd''ı kucaklayıp sendeleyerek eşiğe yaklaştığında misyonerin şaşkınlığı daha da arttı. Anında yayılan fısıltılar kulağına gelen cerrah McQuestion da hemen misyonerlik binasına koştu. Bir köpeğe, bir Leclere'e bakıp, tabii ki Leclere'i tedavi etmek üzere işe koyulduklarında Leclere itiraz etti:

"Mersi, gerek yok," dedi. "Önce köpeği iyileştirin. Ölüyor mu? Hayır, hayır. Böyle olmamalı. Çünkü onu ben öldürmeliyim. Bu yüzden ölmemeli."

Onca şeyden sonra Leclere'in iyileşmesi karşısında cerrah hayrete düşmüş, misyonerse bunu bir "mucize" olarak tanımlamıştı. Ama o kadar güçsüzdü ki baharda hummaya tutulmuş, tekrar yatağa düşmüştü. Batârd'ın durumu daha kötüydü ama içindeki yaşama isteğini kaybetmemişti. Yerde hareketsiz yattığı haftalar boyunca kırık kemikleri kaynamış, iç organları toparlanmıştı. Nihayet Leclere, solgun ve güçsüz de olsa, iyileşip kulübenin kapısında göründüğünde, artık Batârd da hemcinsleri arasındaki üstünlüğünü tekrar ilan etmiş, sadece kendi kızaklarının köpeklerini değil, misyonerliğin köpeklerini de emri altına almıştı.

Leclere misyonerin kolunda, sendeleyerek dışarı çıkıp, üç ayaklı bir iskemleye yavaşça ve dikkatlice çöktüğünde Batârd hiç tepki vermedi. Kılı bile kıpırdamadı.

"Güzel, güneş çok güzel!" dedi Leclere. Zayıf kollarını uzatıp ellerini güneşin sıcaklığında yıkadı. Sonra bakışları köpeklere doğru döndü ve o tanıdık kara bakışlarla karşılaştı. Misyonerin koluna hafifçe dokunup, "Peder, şu koca şeytan Batârd değil mi? Bana tüfeklerden birini getir de rahat rahat çekeyim güneşi içime," dedi.

O günden sonra zamanının çoğunu kapının önünde güneşte oturarak geçirdi ama asla uykuya dalmadı ve tüfeği her zaman bacaklarının üzerindeydi. Batârd her gün ilk iş tüfeğin yerinde olup olmadığını kontrol etmeyi alışkanlık haline getirmişti. Yerinde olduğunu görünce dudağını belli belirsiz oynatıyordu.

Leclère bunun ne anlama geldiğini çok iyi anlıyor, kendisi de aynı dudak hareketiyle dişlerini gösterip karşılık veriyordu. Bir gün misyoner köpeğin hareketini gördü.

"Tanrı bizi korusun! Bu canavar kesinlikle olan biteni anlıyor, bilinçli hareket ediyor," dedi.

Leclère de hafifçe güldü ve, "Ben ne söylersem o dinler Peder," dedi, Batârd söylenenleri onaylarcasına sağlam kulağını oynattı.

Leclere, "Seni öldüreceğim," dediğinde Batârd hırıltılı bir ses çıkardı.

Boynundaki kıllar diken diken havaya kalkmış, vücudunun her bir kası gerilmiş ve her an gelebilecek bir saldırıya hazır hale gelmişti.

"Bak işte, böyle alıyorum tüfeği elime, sonra..." Söylediklerini bir yandan da yapıyordu ve silahı Batârd'a doğrulttu.

Batârd tek bir sıçrayışla kulübenin köşesine ulaşıp gözden kayboldu.

Misyoner durup durup, "Tanrı bizi korusun," diyordu.

Leclère kendisiyle gurur duyarak sırıttı.

"Peki, ama neden kaçmıyor?"

Fransızlara özgü bir omuz hareketiyle karşılık verdi Leclere:

"Peki, sen niye öldürmüyorsun onu?"

Karşılık yine aynı omuz hareketiydi.

"Peder," dedi bir anlık suskunluktan sonra, "henüz zamanı gelmedi. O koca bir şeytan. Bazen onu böyle cezalandırıyorum ama bunlar ağır cezalar değil canım. Çok canını yakmıyorum..."

Bir gün Leclère köpeklerini topladı ve Kırk Mil'e doğru yola çıktı. Porcopine'a vardığında P.C. Şirketi'nden aldığı yüzdeyle yılın geri kalanını daha iyi geçirebileceği yerleri keşfe başladı. Koyokuk'tan Arctic City'e, oradan da Yukon boyunca geriye ilerledi. Aylar boyunca süren yolculuk bitip döndüklerinde Batârd dersini iyi anlamıştı. Yeni yeni işkence yöntemleri olduğunu

öğrenmişti: Açlık işkencesi, susuzluk işkencesi, ateş işkencesi ve hepsinden kötüsü müzik işkencesi.

Kendi türünden olan diğer köpekler gibi, o da müzikten hoşlanmıyordu. Müzik dinlemek ona şiddetli bir ıstırap veriyor, bütün sinir tellerini tek tek geriyor, vücudunun her noktası parçalara ayrılıyordu. Müzik sesi duyulduğunda, soğuk gecelerde yıldızlara doğru uluyan kurtlar gibi ulumaktan kendini alamıyordu. Kavgada Leclere'in tek üstünlüğü buydu. Batârd için bu durum bir utanç kaynağıydı. Leclere'se müziği büyük bir tutkuyla seviyordu; aynı içkiyi sevdiği gibi. Ruhu ne zaman kendini ortaya çıkarmak istese ya şarkı söylüyor, ya içki içiyor, ya da ikisini birden yapıyordu. İçtiği zaman aklı söylenmemiş şarkılarla doluyor, içindeki şeytan uyanıp şaha kalkıyor ve ruhunun seçtiği bu kendini ifade şekli Batârd'a işkence ediyordu.

"Şimdi biraz müzik yapacağız," derdi. "Ne dersin Batârd?"

Elindeki özenle saklayıp sabırla tamir ettiği eski, dökük bir mızıkaydı sadece. Ama elindeki parayla satın alabileceğinin en iyisi de buydu. Bu gümüş düdükleri üfleyerek daha önce hiç kimsenin duymadığı tuhaf, anlaşılmaz melodiler saçıyordu havaya. Leclere mızıkayı çalmaya başlayınca Batârd suskun, dişleri birbirine kenetli halde kulübenin en uzak köşesine doğru yavaş yavaş geri çekilirdi. Leclere kolunun altında büyükçe bir sopa hem çalar, hem de kaçacak yer kalmayana kadar hayvanı adım adım takip ederdi.

Batârd önce olabildiğince kuytu bir yere yatar ama müzik sesi yaklaştıkça arkası kütüklere çarpa çarpa, ön ayaklarını sanki müziği parçalamak istercesine havaya kaldırırdı. Dişleri birbirine kenetli halde kalır ama vücudundaki kasılmalara, çekilmelere engel olamaz, kıvranarak, titreyerek bu işkenceye katlanmak zorunda kalırdı. Kontrolünü kaybettiğinden çenesi aniden kasılır, boğazının derinliklerinden gelen titremeler, ağzından insan kulağının duyamayacağı yükseklikte bir sesle çıkardı. Ve sonra burun delikleri gerilir, gözleri büyür, elinde olmayan bu öfkeyle vücudundaki tüm tüyler dikilir, kurtlara özgü bir tavırla uzun

uzun ulurdu. Başı hafifçe yukarıda başlayan uluma insanın içini acıtan bir sese dönüşür, hüzünlü bir tonla havada kaybolup giderdi. Ve sonra aynı şeyler; aynı uluma, aynı iç acıtan sesler, bitip tükenmek bilmeyen acı ve keder, havada yavaş yavaş kaybolup giden inlemeler tekrar ederdi.

Cehennemden daha beterdi. Leclère zalimlere özgü bir algıyla Batârd'ın vücudundaki her kasılmayı, her kalp atışını hisseder, son dayanma noktasını parçalayıp pes ettirmek için feryatlar, titremeler, inlemelerin karıştığı melodilerine devam ederdi. Korkutucu bir manzaraydı bu. Yirmi dört saat sonra Batârd huzursuz ve sinirleri bozulmuş halde en ufak sesten bile ürküp, kendi gölgesinden korkar hale gelirdi ama diğer köpeklere karşı üstünlüğünden ödün vermezdi. Patlama noktasına geldiğine ya da dayanamadığına dair hiçbir şey belli etmezdi. Aksine içindeki öfke daha da artar, suskunlaşır, anlaşılmaz bir sabırla "doğru zamanın" gelmesini beklerdi. Onun bu hali Leclere'in kafasını karıştırır, ağır bir yük gibi üstüne çökerdi. Ateşin yanında kıpırdamadan saatlerce yatıp nefret dolu gözlerle Leclere'i seyrederdi.

Leclere çoğu zaman doğanın gücüne karşı geldiğini hissediyordu. O yenilmez güç ki, bir şahini tüyden yapılmış bir yıldırım gibi indiriyor, devasa geyik sürülerini uzak diyarlara götürüyor, yavru somonları coşkun Yukon Nehri boyunca kilometrelerce savuruyordu. Böyle zamanlarda kendi yenilmez ruhunu açığa çıkarmak için güçlü bir istek duyardı. Sert içkiler, ilkel bir müzik ve Batârd'la bitip tükenmek bilmeyen âlemler yapıyor, böylece doğaya karşı, olmuş, olan ve olacak her şeye karşı, o cılız gücünün gösterisini yapıyordu.

"Orada bir şey var," dedi, beyninde çalınan notalar arasında Batârd'ın uzun, kederli ulumasını fark edince. "Hah ha! Çok komik! Çok komik! Kilise şarkıları çalıyorum, kadınların dualarını çalıyorum, erkeklerin küfürlerini, kuşların cıvıltılarını... düt düüt... Hah ha! Batârd! Hep aynı şeyler! Hah ha!"

Etrafında sayılan biri olan Peder Goutier cehennem azabıyla ilgili örnekler verip onu paylamıştı ama bu konuşma bir daha tekrarlanmamıştı.

"Haklı olabilirsin Peder. Sanırım ben doğruca cehenneme gideceğim, tam ateşin ortasına. Ha sevgili peder?"

Her iyi şeyin sonu olduğu gibi, her kötü şeyin de sonu vardır tabii. Ve bu Kara Leclere için de geçerliydi. Bir yaz günü, küçük bir kayıkla sığ sularda Sunrise'a gitmek için McDougall'dan yola çıktı. McDougall'dan ayrılırken yanında Timothy Brown vardı ama Sunrise'a vardığında tek başınaydı. Dahası herkes yola çıkmadan önce on tonluk bir nehir gemisi olan *Lizzie* yüzünden kavga ettiklerini biliyordu. Gemiye omzunda bir mermi deliği, dilinde bir pusu ve cinayet hikayesiyle binmişti.

Sunrise'da bir grev sürüp gitmekteydi. Ve her şey büyük ölçüde değişmişti. Altın aramak için şehre gelen yüzlerce insan, viski ve tam donanımlı birkaç düzine kumarbazla birlikte bölgenin misyoneri de artık Kızılderili işçi çalıştırma sayfasının kapandığını anlamıştı. Kızılderili kadınlar fasulye pişirip kadınsız madenciler için ocak yakmaya, erkek Kızılderililer de kalın hayvan postlarını viskiyle, kırık dökük saatlerle değiş tokuş etmeye başlayınca, misyoner defalarca, "Tanrı beni affetsin!" diyerek ayaklarının altındaki kaba keresteden yapılmış dikdörtgen kutuya tekmeyi atıp son yolculuğuna çıkmıştı. Bunun üzerine kumarcılar rulet ve faro masalarını misyonerlik binasına taşımışlar, binada şafaktan geceyarısına ve tekrar şafağa kadar markaların şıkırtısı ve bardak tokuşturma sesleri duyulur olmuştu.

Kuzey'in bu maceraperest adamlarının yanında Timothy Brown melek kalırdı. Tek kötü huyu ani parlaması ve hızlı yumruğuydu; ama yumuşak ve bağışlayıcı kalbi hemen gönül almasını da bilirdi. Buna karşın Kara Leclere gönlü alınacak ya da affedecek biri değildi. O adı üstünde "Kara"ydı. Diğeri ne kadar seviliyorsa, Leclere'den de o kadar nefret edilirdi. Bu yüzden Sunrise halkı omzundaki mermi deliğine biraz antiseptik sürüp onu Yargıç Lynch'in karşısına çıkardı.

Aslında olay basitti: Timothy Brown'la McDougall'da kavga etmiş, yani yola Timothy Brown'la çıkmış, Timothy Brown'suz Sunrise'a varmıştı. Şeytani karakteri göz önüne alındığında her-

kesin ortak fikri, onun Timothy Brown'u öldürdüğüydü. Öte yandan Leclére kendisi hakkında söylenenleri ve yolculuğun hikâyesini doğruladı ama çıkardıkları sonuca itiraz etti ve anlatmaya başladı. Sunrise'a yirmi mil kala Timothy'yle beraber kayalık sahil boyunca kürek çekerken, kıyıdan kendilerine doğru iki el ateş edilmişti. Timothy Brown kanlar içinde suya düşmüş ve dibe batmıştı. Hikâyenin ve Timothy Brown'un sonu böyleydi. Leclére de omzundan vurulmuş, kendini hemen kayığın içine atmıştı. Uzandığı yerden sessizce kıyıyı gözetlemişti. Bir süre sonra iki Kızılderili kafalarını çıkarmış, aralarında taşıdıkları kanoyla sahile inmişlerdi. Onlar kanoya biner binmez Leclére rastgele ateş etmeye başlamış, birisi aynı Timothy Brown gibi kanlar içinde suya düşmüş, diğeriyse kanonun içine atlamıştı. O andan sonra kano ve kayığın akıntıyla beraber sürüklenen savaşı başlamıştı. Akıntının küçük bir adacıkla bölündüğü yere geldiklerinde, biri adanın bir tarafına, diğeri öbür tarafına geçmişti. Bu, Leclére'in kanoyu son görüşü olmuştu. Sonra da Sunrise'a varmıştı. Ama Kızılderiliyi vurduğuna emindi. Hepsi bu kadardı hikâyenin.

Ama hikâyesi yeterince ikna edici bulunmamıştı. Ona *Lizzie* nehri araştırana kadar on saat süre verdiler. On saat sonra *Lizzie* düdüğünü öttürerek Sunrise'a geri döndü. Ama araştırmaya değer hiçbir şey bulamamıştı. Leclére'in söylediklerini destekleyecek tek bir kanıt bile yoktu. Sunrise'da elli bin dolar değerinde hissesi olduğu için vasiyetini hazırlamasını söylediler.

Leclére omuzlarını silkti. "Bir şey daha var," dedi. "Küçük bir şey istiyorum sizden, siz nasıl söylüyorsunuz onu, bir kıyak.

Evet, küçük bir kıyak. Hepsi bu. Elli bin dolarımı kiliseye bağışlıyorum. Kızak köpeğim Batârd'ı da şeytana bağışlıyorum. Kıyağa gelince; önce onu asın, sonra beni. İyi bir anlaşma, öyle değil mi?"

İstediği iyilik kabul edilmişti. "Cehennem Dölü" sonuna kadar sahibiyle beraber gitmeliydi. Böylelikle büyük bir ladin ağacının tek başına dikildiği nehir kenarında mahkemeyi topladılar. Slackwater Charley bir halatın ucuna adam asmak için

kullanılan düğümü atıp, halkayı Leclère'in boynuna geçirdi ve düğümü sıktı. Elleri arkada sıkıca bağlanmış halde bir bisküvi kutusunun üzerinde duruyordu. İpin diğer ucu da yukarıdaki ağaç dallarından geçirildi, iyice gerildi ve bağlandı. Altındaki kutuya tekme atıldığı anda havada dans etmeye başlayacaktı Leclère.

"Şimdi sıra köpekte," dedi Webster Shaw. "Onu bağlaman gerekecek Slackwater."

Leclère sırıttı. Slackwater ağzına bir tutam tütün atmış, bir yandan elindeki ipi yavaş hareketlerle döndürüp aynı ilmekten Batârd için de yapıyordu. Birkaç kez, o gün özellikle daha saldırganca davranan sivrisinekleri kovalamak için durdu. Herkes sivrisinekleri kovalamaya çalışıyordu, kafasının üzerinde küçük bir sivrisinek bulutu oluşan Leclère hariç. Yerde uzanmış yatan Batârd bile ön patileriyle gözünün ve ağzının etrafına konan sivrisinekleri dağıtıyordu.

Slackwater, Batârd'ın kafasını kaldırmasını beklerken arkadan belli belirsiz bir ses duyuldu. Sunrise tarafındaki düzlükten koşarak ve kollarını sallayarak gelen bir adam göründü sonra. Ambar memuruydu gelen.

"Çocuklar durun!" dedi soluk soluğa, yanlarına gelince.

"Little Sandy ve Bernadotte geldiler," diye başladı nefesini toplayınca. "Nehrin aşağısına doğru gitmişlerdi. Kestirme tarafından geri döndüler. Yanlarında bir Kızılderili de var. Kanosuyla beraber bir kanalda sıkışmış halde bulmuşlar. Kurşun delikleri varmış vücudunda. Dediği diğer Kızılderili de KlokKutz'muş. Hani şu karısını ölesiye dövüp toz olan adam."

"Ee? Ne dedim ben size? Ha?" diye bağırdı Leclère sevinçle. "Kesinlikle benim dediğim Kızılderili olmalı bu. Eminim bundan. Doğruyu söylüyorum."

"Bu kahrolası yerlilere bir ders vermenin zamanı geldi artık," dedi Webster Shaw. "Gittikçe palazlanıp küstahlaşıyorlar. Sandıkları kadar iyi olmadıklarını göstermemiz gerek. Bütün erkek

Kızılderilileri toplayıp ibret olması için asıyoruz onu. Program bu. Hadi gelin. Gidip bir bakalım, ne diyecek."

"Mösyö!" diye bağırdı arkasından Leclère. "Ben de çok görmek isterdim bu manzarayı doğrusu."

"Seni geri döndüğümüz zaman çözeriz," dedi Webster Shaw giderken. "Bu sırada sen de günahlarının muhakemesini yap ve Tanrıdan af dile. İyi gelir. Şükretmeyi de unutma."

Büyük tehlikelere alışık adamlar, sağlam sinirlere ve sabretmek için eğitilmiş bir beyne de sahiptir. Leclère de böyleydi. Kendisini uzun süre beklemek üzere ayarlamıştı, daha doğrusu beynini. Çünkü vücudunu rahatlatması diye bir şey söz konusu değildi. Gergin ip vücudunu daima dimdik tutmasını gerektiriyordu. Bacaklarını rahatlatmak için biraz bükse, o kaba ip boynuna baskı yapıyor, dimdik durunca da yaralı bacağı acıyordu. Alt dudağını kasıp, nefesini yüzüne doğru üfleyerek gözlerinin etrafında dolaşan sivrisinekleri kovmaya çalışıyordu. Ama bu berbat duruma katlanmasının bir karşılığı vardı tabii. Ölümün midesine düşmekten kurtulmuş olmak biraz fiziki acıya değerdi ne de olsa. Tek üzüldüğü şey Kızılderilinin asılışını kaçıracak olmasıydı.

Düşünürken gözü Batârd'a takıldı. Kafasını ön patilerinin arasına koymuş, yayılmış halde uyuyordu. Onu görünce Leclère başka şeyler düşünmeyi bıraktı. Gerçekten uyuyup uyumadığını anlamak için hayvanı dikkatle inceledi. Batârd'ın vücudunun yan tarafları düzenli biçimde inip kalkıyordu ama Leclère normalden daha hızlı nefes alıp verdiğini, vücudundaki tüm tüylerin sanki ani bir şey olacakmış gibi tetikte bekler halde olduğunu hissetti, ki tüm bunlar Batârd'ın uykusunu yalanlıyordu. Köpeğin uyanık olduğuna dair, Sunrise'daki hisseleri üzerine bahse bile girerdi. Kütürdeyen eklem yerlerinin sesine uyanıp uyanmadığına baktı suçlu suçlu, çabucak. Batârd tam o anda uyanmadı ama bir kaç dakika sonra tembel tembel kalkıp gerindi. Dikkatlice Leclère'e baktı.

"Sacredam!" dedi Leclère içinden.

Batârd, etrafta görüp duyacak kimsenin olmadığına emin olduktan sonra yere oturdu. Üst dudağını gülümser gibi kıvırdı, Leclère'e bakarak yalanmaya başladı.

"Sonum geldi ha?" dedi alaylı alaylı gülerek.

Batârd daha da yakınına geldi. Kötürüm kulağı titriyordu. Sağlam olansa şeytani bir algılamayla ileri doğru uzanmıştı. Kafasını yana eğip sorgular gibi baktı. Sonra kısa, neşeli adımlarla ilerledi. Birkaç kez sallanana dek kutuya yavaşça sürtündü. Leclère dengesini korumak için bir iki kez dikkatlice sallandı.

"Batârd," dedi soğukkanlılıkla. "Dikkatli ol, seni öldüreceğim." Batârd söylediklerine hırlayarak karşılık verdi ve kutuyu daha çok sarsmaya başladı. Ön ayaklarını havaya kaldırıp, bedeninin ağırlığını kutuya verdi. Leclère bir bacağıyla tekme savurdu ama ip boynunu öyle ani ve sert çekti ki neredeyse dengesini kaybediyordu.

"Hadi, hadi! Chook! Mush–on!" diye çığlıklar atmaya başladı.

Batârd altı metre kadar geri çekildi. Duruşunda öyle şeytani bir ukalalık vardı ki, Leclère tahmininde yanılıyor olamazdı. Sık sık su deliği açmak için, vücudunun ağırlığını verip ittirerek buzu nasıl kırdığı geldi aklına. Şimdi anlamıştı ki aynı şey vardı Batârd'ın kafasında. Leclère'e doğru baktı, durdu. Sırıtarak dişlerini gösterdi. Leclere aynı bakış ve sırıtışla cevap verdi. Batârd tüm gücüyle kutuya doğru saldırdı.

On beş dakika sonra geriye dönen Slackwater Charley ve Webster Shaw, alacakaranlıkta hayalet gibi bir ileri bir geri sallanan bir karaltı gördüler. Koşarak yaklaştıklarında adamın cansız vücudunu ve yanında onu sıkıca tutup sallayan bir canlı olduğunu fark ettiler.

"Chook! Seni cehennem dölü" diye bağırdı Webster Shaw.

Ama Batârd dişleri kenetli halde, tehdit edercesine hırlayarak dik dik baktı Shaw'a.

Slackwater Charley tabancasını çıkardı, elleri sanki üşüyormuş gibi titriyor, silahı düz tutamıyordu.

"Sen alsana," dedi silahı verirken.

Webster Shaw kısa bir kahkaha attı, kendisini izleyen gözlere şöyle bir baktı ve tetiği çekti. Batârd'ın bedeni merminin darbesiyle sarsıldı, bir an sanki nöbete tutulmuş gibi kasıldı ve sonra birden tüm vücudu gevşedi. Ama dişleri hâlâ sımsıkı birbirine kenetliydi.

PALAVRACI NAM-BOK (*)

"Şu bir sal değil mi? Bakın! Bir sal ve beceriksizce kürek çekmeye çalışan bir adam!"

Yaşlı Bask-Wah-Wan zayıflıktan ve meraktan titreyen dizlerinin üzerinde yükselerek denize doğru baktı.

"Nam-Bok kürek çekmekte hep beceriksizdi," diye mırıldandı hatırlayarak. Eliyle gözlerini gölgelerken, gümüş rengi denize doğru bakmaya devam etti. "Nam-Bok hep beceriksizdi. Hatırlarım..."

Kadın ve çocuklar yüksek sesle güldüler. Gülüşlerinde, gizleyemedikleri hafif bir alay vardı ve yaşlı kadının sesi, sadece dudakları kıpırdar hale gelerek kesildi.

Koogah kır saçlı başını elindeki kemik oyma işinden kaldırdı ve gözlerini, yaşlı kadının baktığı yöne doğru çevirdi. Bir sal büyük dalgalarla sağa sola yalpalıyor, kumsala yaklaşmaya çalışıyordu. Üzerindeki adam, hünerden çok kuvvetle küreğe asılıyor, akıntının en güçlü olduğu yılan gibi kıvrılan bölgeden yanaşmaya çalışıyordu. Koogah başını dizlerinin arasına yerleştirmiş olduğu fildişine, denizde hiçbir zaman yüzmemiş ve yüzemeyecek olan bir balığın sırtını oyma işine çevirdi.

"Şüphesiz diğer köydeki adam," dedi sonunda, "kemiği nasıl işleyeceği konusunda danışmaya geliyordur bana. Ve beceriksizin teki. Hiçbir zaman nasıl yapması gerektiğini öğrenemeyecek."

(*) İlk defa *Yalancı Nam-Bok* adıyla, *Ainlee's Magazine* dergisinin Ağustos 1902 tarihli sayısında yayınlanmıştır. London, kitaba alırken öykünün adını değiştirmiş, daha sonrakiderlemelerin tümünde *Palavracı Nam-Bok* adı kullanılmıştır.

"O Nam-Bok," diye ısrar etti yaşlı kadın. "Kendi oğlumu tanımaz mıyım?" dedi acı bir tonla. "Söyledim ve tekrar söylüyorum, gelen Nam-Bok."

Kadınlardan biri yumuşak ama azarlar bir tonda, "Ama bunu pek çok defa söyledin. Denizin buzu çözülür çözülmez oturdun ve gün boyunca izledin. Geçen her kanoya 'Bu Nam-Bok' dedin. Nam-Bok öldü ey Bask-Wah-Wan ve ölüler geri gelmez. Ölüler geri dönemez."

Yaşlı kadın, "Nam-Bok!" diye berrak bir sesle öyle bir bağırdı ki tüm köy halkı irkilerek ona baktı.

Zorlukla ayağa kalktı, sendeleyerek kumsala doğru yürüdü. Güneşin altında uzanmış yatan bir çocuğa takılıp tökezledi. Ağlamasını susturmaya çalışan annesi arkasından sert sözler söyledi ama o farkına bile varmadı. Çocuklar kadının önünden kumsala doğru koştular. Bir an için hatalı kürek çekmekten batacak gibi olan sal yaklaştıkça diğer kadınlar da gelmeye başladılar. Koogah da elindeki işi bıraktı, değneğine yaslanarak bakmaya gitti. Onu ikişerli, üçerli gruplar halinde diğer erkekler izledi.

Sal bordaladı. Çıplak bir çocuk suya atlayıp pruvasını kuma çekmese, dalgalı denizde neredeyse batacaktı. Adam ayağa kalktı ve köylülere araştıran gözlerle baktı. Üzerinde geniş omuzlarını gizleyemeyen, kötü kullanılmaktan ve pislikten kararmış, gökkuşağı renginde bir kazak, boynunda denizci gibi bağladığı pamuklu kırmızı bir fular vardı. Kısacık kesilmiş saçlarının üzerindeki balıkçı takkesi, tulum pantolon ve potinler kıyafetini tamamlıyordu.

Hayatları boyunca Bering Denizi'ni seyretmiş ve bu zaman zarfında sadece bir nüfus sayım memuru ve kaybolmuş bir Cizvit papazı olmak üzere topu topu iki beyaz adam görmüş olan, büyük Yukon Deltası'nın bu basit denizci halkı için, bu adam çarpıcı bir kişilikti. Yoksul insanlardı. Ne topraklarında altınları ne de ellerinde değerli kürkleri vardı ve bu yüzden beyaz adamlar o güne dek onlara dokunmamışlardı. Üstelik Yukon, binlerce yıldır Alaska'nın birikintilerini taşıyarak sahillerini sığlaştırmış,

gemilerin karadan görünmeyecek kadar uzaklardan geçmesine neden olmuştu. Sahil, içerilere dek uzanan girintiler ve büyük bataklık alanlarla kaplı takımadacıklarla dolu olduğundan, hiçbir zaman gemicilerin uğrak yeri olmamış, bu balıkçı halkı da onların neye benzediğini öğrenme şansı bulmamıştı.

Kemik yontucu Koogah, hızla geri çekilince değneğine takılarak düştü. "Nam–Bok!" diye bağırdı ayağa kalkmaya çalışırken. "Denize sürüklenen Nam–Bok geri geldi!"

Adamlar ve kadınlar, ayaklarına dolanan çocuklarla birlikte, korkuyla geri çekildiler. Sadece köyün reisi, Opee–Kwan, görevine yakışır biçimde olduğu yerde kaldı ve sonra ileri doğru çıkarak, uzun bir süre meraklı gözlerle yeni geleni incelemeye koyuldu.

"Gerçekten de Nam–Bok bu," dedi sonunda ve kadınlar gördüklerine hâlâ inanamayarak ağlaşmaya, daha da gerilere doğru çekilmeye başladılar.

Yabancının dudakları kararsızlıkla kıpırdadı; esmer boğazı, söze dökemediği kelimelerle boğuşuyor gibiydi.

"İşte görün, Nam–Bok bu," diye tuhaf bir sesle tekrarladı Bask–Wah–Wan, başını genç adamın yüzüne doğru kaldırırken. "Bir gün geri geleceğini söylemiştim."

"Doğru, bak! Geldi." Bunu söyleyen Nam–Bok, bir ayağını karaya attı. Boğazı yine unuttuğu kelimeleri çıkarmaya çalışırcasına hareket etti ve gırtlağından çıkan tuhaf, cızırtılı seslerle konuşmaya başladı. "Sizi selamlıyorum ey kardeşlerim," dedi, "benim kıyıdan esen rüzgârla gitmeden önceki kardeşlerim."

Salın üzerindeki diğer ayağını da kuma attığında Opee –Kwan, eliyle geri çekilmesini işaret etti.

"Sen ölüsün Nam–Bok," dedi.

Nam–Bok gülerek, "Ben şişmanım," dedi.

"Ölüler şişmanlamaz." "Doğru, şişmanlamaz," diye kabul etti Opee–Kwan. "Kendine iyi bakmışsın ama bu çok tuhaf. Kıyıdan esen rüzgârın önüne düşen hiç kimse aradan yıllar geçtikten sonra dönüp gelemez."

"Ama ben geldim işte," dedi Nam-Bok.

"Belki de sen bir hayaletsin. Buralarda dolaşan Nam-Bok'un hayaleti. Hayaletler geri gelir."

"Çok açım ben. Hayaletler yemek yemez."

Opee-Kwan eliyle, şaşkın bir halde alnını sıvazladı. Nam-Bok da şaşkındı ve karşısında duran insanların gözlerinden hiç de memnun olmadıklarını görebiliyordu. Kadın erkek, herkes fısıldaşıyordu. Çocuklar ürkekçe büyüklerin yanına sokulmuştu. Diken diken olmuş tüyleriyle yanına yaklaşan köpekler, onu şüpheli şüpheli kokluyordu.

"Seni ben doğurdum Nam-Bok, küçükken seni emzirdim," diye inledi Bask-Wah-Wan, ileri doğru çıkarken, "ve oğlum da olsan, hayalet de olsan sana yemek vereceğim."

Annesine doğru bir adım atan Nam-Bok, topluluktan gelen tehditkâr bir homurdanmayla olduğu yerde kaldı. Başka bir dilde "Kahretsin"e benzer bir şey dedikten sonra, "Hayalet falan değilim ben, kanlı canlı bir insanım," diye ekledi.

Opee-Kwan hem kendi hem de kabilesi adına konuşarak, "Gizemle ilgili kim bir şey bilebilir ki?" diye sordu. "Şu an yaşıyoruz ama alacağımız bir sonraki nefesle ölebiliriz. Eğer insan hayalet olabiliyorsa, neden hayalet de insan olmasın? Nam-Bok bir hayaletti ama şimdi değil. İşte karşımızda duruyor ve biz onun Nam-Bok mu yoksa hayaleti mi olduğunu bilmiyoruz."

Nam-Bok boğazını temizledikten sonra yanıt verdi: "Uzun bir süre önce, senin de bildiğin gibi Opee-Kwan, eski zamanlarda, babamın babası gitmiş ve ancak yıllar sonra dönebilmişti. Ve döndüğünde, ondan ateşin yanında bir yer esirgenmemişti. Denilir ki..." Anlamlı bir şekilde duraksayarak, herkesin ağzının içine bakmasını sağlayan adam devam etti, "Denilir ki," diye tekrarladı vurguyu arttırmak için, "geri döndükten sonra eşi Sip-sip, ona iki erkek çocuk doğurmuştur."

"Ama onun kıyıdan esen rüzgârla işi olmadı ki," diye araya girdi Opee-Kwan. "O toprağın kalbine gitmişti. İnsanın karanın içlerine ilerlemesi çok doğal."

"Aynı şey deniz için de geçerli. Ama bunun konumuzla ilgisi yok. Denilir ki... babamın babası, gördüğü şeylerle ilgili acayip hikâyeler anlatırmış."

"Doğru, çok tuhaf hikâyeler anlatırdı." "Benim de anlatacak tuhaf hikâyelerim var," dedi Nam-Bok kurnazca, "ve dağıtacak hediyelerim." Kalabalık dalgalandı.

Salın içine uzanarak, harika kumaşı ve rengi olan bir şal çıkarttı ve annesinin omuzlarına örttü. Tüm kadınların dudaklarından, ne kadar beğendiklerini anlatan mırıltılar döküldü ve yaşlı Bask-Wah-Wan kabarttığı kumaşı okşayarak, şalla birlikte çocuksu bir sevince büründü.

"Anlatacak hikâyeleri var," dedi Koogah, "Ve verecek hediyeleri..." diye ekledi bir kadın.

Halkının heveslendiğini gören, daha da önemlisi anlatılacak hikâyeler için meraktan ölen Opee-Kwan sonunda, "Bu sene iyi balık oldu," dedi, "ve yağımız bol," diye ekledi. "Haydi gel bakalım, kendimize güzel bir ziyafet çekelim."

İki adam salı omuzlarına alarak ateşin yanına taşıdılar. Nam-Bok, Opee-Kwan'ın yanında, önde, şala parmaklarıyla dokunmak için geride kalan kadınlar hariç, erkekler arkada, yürümeye başladılar.

Ziyafet sürerken fazla konuşma olmadı. Ama Bask-Wah-Wan'ın oğlu üzerine çevrilmiş meraklı bakışlar vardı. Nam-Bok utandı ama mütevazılığından değil, ağır ayıbalığı yağı kokusunun midesini bulandırdığını gizlemeye çalıştığından.

"Haydi ye, açsın," dedi Opee-Kwan, Nam-Bok gözlerini yumarak, elini kokmuş balık kazanının içine daldırdı.

"Haydi ama utanma. Bu yıl fok balığı boldu. Ve güçlü adam her zaman açtır." Özellikle iğrenç görünen kocaman bir fok balığı parçasını yağa batıran Bask-Wah-Wan, üzerinden damlayan yağlarla birlikte, sevecenlikle oğluna uzattı.

Midesinin eskisi kadar sağlam olmadığını hissettiren belirtileri fark eden Nam-Bok umutsuz bir şekilde piposunu doldurup yaktı. İnsanlar gürültülü bir şekilde yemek yemeyi, bir yan-

dan da onu izlemeyi sürdürüyordu. Sadece birkaç tanesi, ara sıra, kuzeydeki Eskimolarla yaptıkları değiş tokuş sırasında berbat kaliteli tütünle tanışmış olmakla övünürdü. Genç adamın yanında oturan Koogah bir nefes çekmek istediğini işaret etti. İki ağız dolusu nefes arasında, dudaklarından sarkan kalın bir yağ tabakasıyla, kehribar sapı emdiğini gören Nam-Bok, titreyen elleriyle midesini tuttu ve geri uzatılan pipoyu eliyle değmeden iterek, "Sende kalsın," dedi, "zaten başından beri bunu sana vermeyi düşünüyordum." Parmaklarını yalayarak yağdan temizlemeye koyulan insanlar cömertliğini takdir ettiler.

Ayağa kalkan Opee-Kwan, "Artık ziyafet bittiğine göre Nam-Bok, gördüğün tuhaf şeyleri anlatmanı dinleyeceğiz," dedi.

Bu sözleri duyan herkes hep birlikte alkışladı ve el işlerini yanlarına alarak dinlemeye hazırlandı. Kadınlar fok balığı derisindeki yağları sıyırıp yumuşatır, lif iplikleriyle postları dikerken erkekler de mızrak yapımı ve fildişi oymalarıyla uğraşıyorlardı. Gözlerinin önündeki sahneyi izleyen Nam-Bok, anılarında yaşatmış olduğu bu görüntünün, ona eskisi kadar mutluluk vermediğini fark etti. Dolaştığı yıllar boyunca bu ânı yeniden görmeyi dört gözle beklemiş olmasına rağmen, şimdi gördükleri onu hayal kırıklığına uğratmıştı. Çok basit ve eksik bir dünyaydı bu, artık alışmış olduğu diğer dünyayla kesinlikle kıyaslanamazdı. Yine de, belki biraz gözlerini açarım diye düşünürken, yüzü ışıldadı.

Yaptığı büyük işleri anlatmaya hazırlanan, kendini beğenmiş büyük bir adam edasıyla, "Kardeşlerim," diye söze başladı. "Pek çok yıl önce, bir yaz mevsimi sonunda, o dönemde çok sık görünen hava koşullarında gitmiştim buralardan. Hepiniz hatırlarsınız o günü, martılar alçaktan uçuyor, rüzgâr karadan şiddetle esiyordu ve ben o rüzgârda salımı kontrol edememiştim. Salın üzerini, su girmesin diye sıkıca kapattım ve gece boyunca fırtınayla mücadele ettim. Sabah olduğunda kara görünmüyordu, sadece deniz vardı ve karadan esen rüzgâr beni önüne katmış sürüklüyordu. Öylece şafakla aydınlanan üç gece geçirdim. Ne

gün bana karanın yüzünü gösterdi ne de karayel gitmeme izin verdi.

Dördüncü gün olduğunda, artık delirmiştim. Yiyecek için bile olsa küreğimi kıpırdatacak halim yoktu ve üzerime çöken susuzluktan başım dönüyordu. Dalgalar artık kızgın değildi ve güneyden hafif bir rüzgâr esiyordu. Etrafıma bakındığımda, gerçekten de deli olduğumu düşündüren bir şey gördüm."

Nam-Bok dişlerinin arasına sıkışan sombalığı kalıntısını çıkarmak için duraksadığında, kadın erkek herkes işine ara vermiş, ileri uzattıkları kafalarını ona doğru çevirerek beklemeye koyulmuştu.

"Gördüğüm büyük bir kanoydu, hem de çok büyük bir kano. O güne dek görmüş olduğum tüm kanolardan bir kano yapılacak olsa bile karşımdaki kadar büyük olamazdı."

Herkes, inanmadığını belirten şüphe dolu sesler çıkardı ve çok yıl yaşamış olan Koogah, başını olamaz der gibi salladı.

"Eğer her sal, bir kum tanesi olsa," diye devam etti Nam-Bok söylediklerini savunurcasına, "ve bu kumsaldaki kum tanecikleri kadar sal bir araya gelse, yine de dördüncü günün sabahı gördüğüm o kano kadar büyük olamaz. Çok büyük bir kanoydu ve ona yelkenli gemi diyorlardı. Bu hayret verici şeyin, kocaman yelkenli geminin bana doğru geldiğini gördüm ve üzerindeki adamlar..."

"Dur biraz, ey Nam-Bok," diye araya girdi Opee-Kwan, "nasıl erkeklerdi bunlar? Büyük adamlar mıydı?"

"Hayır, senin benim gibi adamlardı."

"Yelkenli gemi hızlı mı geliyordu?"

"Hem de nasıl."

"Kanonun yanları yüksek, adamların boyu kısaydı diyorsun yani," dedi Opee-Kwan durumu iyice kavramak istercesine. "Bu adamlar uzun küreklerle mi yürütüyordu kanoyu?"

Nam-Bok sırıttı. "Hiç kürek yoktu," dedi.

Herkesin ağzı şaşkınlıktan bir karış açıldı ve uzun bir sessizlik oldu. Koogah'ın piposunu ödünç alan Opee-Kwan, düşünceli

düşünceli birkaç nefes çekti. Sinirden kıkırdayarak gülmesine engel olamayan genç bir kadın herkesin kızgın bakışlarını üzerinde topladı.

"Hiç kürek yok muydu?" diye sordu Opee-Kwan yavaşça, pipoyu geri verirken.

"Güney rüzgârı ardındaydı," diyerek açıkladı Nam-Bok.

"Ama rüzgârın sürüklemesi yavaştır."

"Geminin kanatları vardı; bakın şöyle," diyen Nam-Bok kuma yelken ve direklerin şeklini çizmeye başladı. Etrafına toplanan adamlar çizdiklerini incelemeye koyuldu. Rüzgâr çok kuvvetli esiyordu ve açıklamasını daha anlaşılır kılmak isteyen Nam-Bok, annesinin omuzlarındaki şalın iki ucunu kavrayarak rüzgârla yelken gibi dolmasını sağladı. Bask-Wah-Wan azarladı, direnmeye çalıştı; şalına dolan rüzgâr kadını birkaç metre sürükleyip nefessiz bıraktı ve sonra bir odun yığınının ortasına attı. Adamlar anladıklarını belirten kelimeler sarf ettiler ancak Koogah kır saçlı başını geriye atarak bir kahkaha savurdu:

"Saçmalık bu, şu büyük kano! Duyduğum en saçma şey! Rüzgârın oyuncağı... Rüzgâr nereden eserse oraya savruluyor. İçindeki hiç kimse nereye çıkacağını bilemez ki, hep rüzgârla giderler ama nereye gittiklerini bilmezler."

"Gerçekten de öyle," diye doğruladı Opee-Kwan büyük bir ciddiyetle. "Rüzgârın önünde gitmek kolay, ancak rüzgâra karşı gitmek çaba gerektirir, hem de büyük çaba ve bu adamların kürekleri olmadığına göre, gidemezler."

"Çaba göstermelerine gerek yoktu ki!" diye bağırdı Nam-Bok kızgınlıkla, "yelkenli rüzgâra karşı da gidebiliyordu."

"Sen ye-yel-yelkenlinin neyle gittiğini söylemiştin?" diye sordu Koogah o tuhaf kelimeyi telaffuz etmekte bilerek zorlanarak.

Sabırsızca verdiği yanıt "Rüzgâr" dı.

"Demek rüzgâr ye-yel-yelkenlinin rüzgâra karşı gitmesini sağlıyor," dedi yaşlı Koogah. Opee-Kwan'a belirgin muzip bir bakış fırlattıktan sonra, yükselen kahkahaların arasında ekledi:

"Rüzgâr güneyden esiyor ve yelkenli güneye gidiyor. Rüzgâr rüzgâra karşı esiyor; aynı anda iki farklı yönden esiyor yani. Çok basitmiş. Anladık Nam-Bok, hem de çok iyi anladık."

"Salağın tekisin sen!"

"Dudaklarından gerçekler dökülüyor," dedi Koogah yavaşça, "bu kadar basit bir şeyi uzun süre anlayamadığım için salak olmalıyım."

Nam-Bok'un yüzü sinirden kıpkırmızı oldu ve kendi kendine, daha önce hiç duymadıkları bir dilde hızlı hızlı söylendi. Kemik oyma, deri kazıma işlemleri devam etti ama Nam-Bok, anlattıklarına inanılmayan bu dile dudaklarını sımsıkı kapatmış gibiydi.

"Bu ye-yel-yelkenli," diye sordu Koogah soğukkanlı bir tavırla, "büyük bir ağaçtan mı yapılmıştı?"

"Bir ağaçtan değil, bir sürü ağaçtan yapılmıştı," dedi ters ters Nam-Bok. "Çok büyüktü," diye ekledikten sonra somurtuk suskunluğuna döndü.

Opee-Kwan, Koogah'ı gizlice dürtükledi. Hayretle kafasını sallayan Koogah, "Gerçekten de çok tuhafmış," diye mırıldandı.

Yemi yutan Nam-Bok, "Bu bir şey değil," diye atıldı havalı bir şekilde. "Asıl vapuru görecektiniz siz. Kum taneleri sal, sallar yelkenli gemi olsa, yelkenli gemiler de vapur olurdu. Üstelik bu vapur demirden yapılmış. Sadece demirden."

"Yok artık Nam-Bok!" diye bağırdı reis. "Bu kadar olmaz. Demir daima batar. Daha dün, öbür köyün reisinden almış olduğum bıçak, parmaklarımın arasından kayıp denizin dibini boyladı. Her şeyin bir kanunu var ve bu kanunun dışına çıkılamaz. Kanunun dışında hiçbir şey olmaz. Bunu biliriz. Dahası, bir türe ait olan tek bir kanun vardır ve bütün demirlerin kanunu aynıdır. Bu yüzden sözünü geri al Nam-Bok, al ki sana saygı duymaya devam edebilelim."

"Bunlar gerçek diyorum size," diye ısrar etti Nam-Bok, "vapur tamamen demirden yapılmış ve batmıyor."

"Yoo hayır, olamaz."

"Kendi gözlerimle gördüm."

"Doğanın kanununa aykırı bu."

Hikâyenin son bulmasından korkan Koogah, "Söyle bana Nam-Bok," diyerek böldü konuşmayı, "anlat bana, başı çevirecek bir kara olmadığında, bu adamlar yollarını nasıl buluyorlar?"

"Güneş yollarını belirliyor."

"Ama nasıl?"

"Tam öğle vakti, yelkenlinin reisi gözüyle bir şeyin içinden güneşe bakıyor ve sonra güneşin gökten inip, dünyanın ucuna gitmesini sağlıyor."

"Ama bu bir büyü!" diye bağırdı Opee-Kwan, kutsallığa gösterilen saygısızlıktan dehşete düşerek. Adamlar korunmak istercesine korkuyla ellerini başlarının üzerine kaldırırken kadınlar ağlamaya başladılar. "Bu çok kötü bir büyü. Bize fok ve sombalığını veren, sıcak ışınlarını gönderen yüce güneşi yanlış yönlendirmek iyi değil."

"Büyüyse büyü, ne olacak?" diye haşin bir sesle sordu Nam-Bok. "Ben bile, o şeyin içinden bakarak güneşi gökten indirdim." Yakınında oturan insanlar telaşla kaçıştılar, göğsündeki bebeği emziren bir kadın, adamın gözü değmesin diye bebeğin yüzünü eliyle kapattı.

"Dördüncü günün sabahı, ey Nam-Bok," diye bir şey olmamış gibi devam etti Koogah, "dördüncü günün sabahı, yelkenli sana doğru gelmeye başladıktan sonra ne oldu?"

"Hiç gücüm kalmamıştı ve kaçacak durumda değildim," diye başladı Nam-Bok. "Güverteye aldılar beni, boğazımdan aşağı su akıttılar ve nefis yemekler verdiler. Siz kardeşlerim, sadece iki kez, ve iki tane beyaz adam gördünüz. Oysa bunların hepsi beyazdı, el ve ayak parmaklarımın sayısı kadarlardı. İçlerinin iyilikle dolu olduğunu anladığımda cesaretlendim, gördüğüm her şeyi kafama iyice kazıyıp yanımda götürmeye karar verdim. Yaptıkları işleri bana da öğrettiler, güzel yemekler ve yatacak yer verdiler.

Denizin üzerinde günlerce dolaştık. Reis, her gün güneşi gökyüzünden indirdi ve ondan nerede bulunduğumuzu öğrendi. Dalgalar sakinleştiğinde, kürklü fok balıklarını avladık. Eti ve yağı denize fırlatıp sadece kürkü aldıklarını gördüğüm her seferde hayretler içinde kaldım."

Sinirden ağzı titremeye başlayan Opee-Kwan, tam bu kadar da israf olmaz diye söze girecekken Koogah'ın dürtmesiyle sustu.

"Yorucu geçen bir zamandan sonra, güneş gittiğinde ve soğuk ısırmaya başladığında, reis yelkenlinin burnunu güneye doğrulttu. Günlerce güneydoğu yönünde, karaya rastlamaksızın yol aldık ve sonunda, haykırışlarla bizi selamlayan bir köye yaklaş..."

"Yaklaştığınızı nereden bildiniz?" diye atıldı Opee-Kwan kendini daha fazla tutamayarak, "hani görünürde kara yoktu?"

Nam-Bok ona öfke dolu bir bakış fırlatırken, "Reis güneşi gökten indiriyor demedim mi ben?" diye sordu.

Koogah araya girerek ortamı yumuşattı ve Nam-Bok devam etti.

"Dediğim gibi, köye yaklaştığımızda, büyük bir fırtına koptu ve gece olduğu için çaresizdik. Nerede olduğumuzu bilmiyorduk..."

"Az önce reisin bildiğini söylemiştin..."

"Kes artık Opee-Kwan, sen salaksın ve anlayamazsın! Dediğim gibi, gecenin içinde çaresizdik ve ben fırtınanın homurtusu arasında, kumsala vuran dalgaların sesini duydum. Bir an sonra, büyük bir sarsıntıyla bir şeye çarptık ve kendimi denizin içinde yüzerken buldum. Çarptığımız kayalık kumsal, millerce uzunluktaki alanda çıkılabilecek tek kumsaldı ve ben ellerimi kuma gömerek dalgalardan uzaklaşmam gerektiğini biliyordum. Diğerleri kayalıklara çarpıp ölmüş olmalılar, çünkü reisten başka karaya vuran ceset olmadı. Onu bile parmağındaki yüzükten tanıyabildim. Gündüz olduğunda, yelkenliden eser kalmadığını gördüm. Yüzümü karaya çevirerek, yemek bulur, insan yüzüne

rastlarım umuduyla yürümeye koyuldum. Sonunda bir eve vardığımda, beni içeri kabul ettiler ve aynı dili konuşabildiğimden yemek verdiler. İnanın bu beyazlar çok iyi insanlar. İçine girdiğim bu ev, bizlerin ve babalarımızın yaptığı evlerden çok daha büyüktü."

"Demek çok büyük bir evdi ha," diye araya girdi yine Koogah, inanmayıp merak ediyormuş gibi görünerek.

"Öyle bir ev için çok ağaç kullanılmıştır," diye ekledi Opee-Kwan, Koogah'ın ne yapmak istediğini anladığından.

"Bu bir şey değil!" dedi Nam-Bok omuzlarını küçümser bir tavırla silkelerken. "Bizim evler bu evle kıyaslandığında nasıl küçükse, bu ev de sonradan gördüklerimle kıyaslandığında o kadar küçüktü."

"Peki bunların içinde oturanlar da mı büyük insanlar değillerdi?"

"Hayır değillerdi, senin benim gibi adamlardı. Rahat yürüyeyim diye kendime bir sopa kesmiştim. Sonra sizlere rapor getirmem gerektiğini hatırladım kardeşlerim ve o evde yaşayan her insan için bu sopaya bir çentik attım. Orada pek çok gün kaldım, çalıştım. Çalışmam karşılığında bana para verdiler. .. ki bu hiç bilmediğiniz çok yararlı bir şey.

Sonra bir gün, daha da ilerilere yolculuk etmeye karar vererek ayrıldım oradan. Yol boyunca bir sürü insana rastladım ve değneğime, hepsine yer kalsın diye, daha küçük çentikler atmaya başladım. Ve bir gün tuhaf bir şeyle karşılaştım. Önümde, yerde, kolum kadar kalın bir demir çubukla, uzun bir adım ötesinde, bir başkası yatıyordu..."

"Demek zengin oldun birden," dedi Opee-Kwan, "çünkü demir dünyadaki her şeyden daha değerli. Bir sürü bıçak yapabilirdin o demirden."

"Ama benim değillerdi!"

"Olsun, sen bulmuşsun; bulduğunu almak kanuna aykırı değil."

"Öyle değil işte. Onları beyaz adam koymuştu oraya. Üstelik öylesine uzunlardı ki kimse taşıyamazdı bu demirleri. Sonunu göremiyordum."

"Çok fazla demirden söz ediyorsun Nam-Bok," dedi uyarmak istercesine Opee-Kwan.

"Biliyorum, ben de inanamadım ama kendi gözlerimin gördüğünü inkâr edemem. Sonra, düşünürken, bir ses işittim." Aniden reise döndü Nam-Bok. "Opee-Kwan, iri ayıbalığı kızdığında nasıl bağırır bilirsin. Şimdi, denizdeki dalgalar kadar çok ayıbalığı olduğunu ve hepsinin, büyük, tek bir ayıbalığına dönüştüğünü canlandır gözünde ve bu ayıbalığının bağırmasının nasıl olacağını düşün. İşte duyduğum ses böyle bir sesti."

Herkes hayretle bağrıştı ve Opee-Kwan'ın çenesi şaşkınlıktan düşerek öylece kalakaldı.

"Sonra uzakta, binlerce balina büyüklüğünde, bana doğru gelen bir canavar gördüm. Tek gözü vardı ve ateş kusuyordu. Gittikçe yükselen bir sesle, at gibi homurdanarak geliyordu. Çok korkmuştum. Tir tir titreyen bacaklarımla demir çubukların arasında koşmaya başladım. Ama bu canavar, sanki rüzgârın hızıyla uçuyordu, yakıcı nefesini ensemde hissettim ve o anda, demir yoldan atladım..."

Nihayet çenesini kontrol edebilen Opee-Kwan, "Ya sonra ne oldu ey Nam-Bok?" diye sordu.

"Sonra, canavar demir çubukların üzerinden geçti ve bana zarar vermedi. Bacaklarım bedenimi taşıyacak hale gelene kadar da gözden kayboldu. Bu, o ülkede sık sık görünen bir şey. Kadın ve çocuklar bile korkmuyor ondan. Beyaz adam bunları, yani canavarları, çalıştırmak için yapıyor."

"Bizim köpekleri çalıştırdığımız gibi mi yani?" diye sordu Koogah, gözlerini şüpheyle kırparken.

"Aynen öyle, tıpkı köpeklerimizi çalıştırdığımız gibi."

"Ya bunları, bu canavarları nasıl doğuruyorlar?"

"Doğurmuyorlar. Adamlar onları demirden yapıyor, taşla besleyip, içmeleri için su veriyorlar. Taşlar ateşe, su da buhara

dönüşüyor ve buharı nefes diye burun deliklerinden soluyorlar ve..."

"Bu kadar yeter ey Nam-Bok!" diye sözünü kesti Opee -Kwan, "bize diğer harikaları anlat. Anlamadığımız bu şeyden sıkıldık artık."

"Anlamıyor musunuz?" diye sordu Nam-Bok çaresizce.

"Hayır anlamıyoruz!" diye yanıtladı kadın erkek herkes bir ağızdan. "Anlayamıyoruz."

Nam-Bok biçerdöveri, canlı insanları gösteren makineleri, içinden insan sesi çıkan kutuları düşündü ve anlatacak olsa, hiçbirini anlamayacaklarını düşünerek üzüldü.

"Ya size, karanın içlerine, bu demir canavara binerek gittim desem?" diye sordu acı bir tonla.

Yüzündeki inanmazlığı açıkça sergileyen Opee-Kwan, "Sen istiyorsan anlat, biz dinleriz," dedi.

"Sonra bu demir canavara bindim ve binmek için de para verdim..."

"Hani taşla besleniyor demiştin?"

"Evet, taşla besleniyor seni sersem. Paranın hiç bilmediğiniz bir şey olduğunu söylemedim mi! Neyse, dediğim gibi, bu demir canavara bindim ve bir sürü köyün içinden geçerek toprağın içlerine, denize dökülen tuzlu bir nehrin kıyısına kurulmuş büyük bir köye varana dek ilerledim. Buradaki evlerin çatıları, gökyüzündeki yıldızlara dek uzanmıştı ve bulutlar yanlarından geçiyordu. Çok fazla duman vardı. Bu köyden gelen gürültü, fırtınalı bir denizin gümbürtüsünü andırıyordu ve o kadar çok insan vardı ki değneğimi fırlatıp attım. Artık çentik atacak ne halim ne de yerim kalmıştı."

"Yeterince küçük çentikler atmış olsaydın şimdi elin boş gelmezdin," dedi Koogah serzenişle.

Başını kızgınlıkla adamdan yana çeviren Nam-Bok patladı: "Küçük çentikler atmış olsaymışım! Dinle beni Koogah, seni aptal kemik yontucusu! Küçük çentikler bile atmış olsam, ne o değnek,

ne de yirmi değnek yeterdi... Yirmi değneği geç, bu köyle diğerinin arasında, akıntıyla gelen bütün odunları toplasam bile yetmezdi. Ve siz, kadınlarla çocuklar dahil yirmi kat fazla olsanız ve adam başı yirmi eliniz ve her bir elinizde bir değnekle bıçak olsa, yine de gördüğüm bütün insanların her biri için çentik atamazdınız. Çok fazlaydılar ve çok süratli hareket ediyorlardı."

"Bütün dünyayı toplasan o kadar insan etmez," diye karşı çıktı Opee-Kwan; kafası durmuştu, aklı sayıların büyüklüğünü kavrayamıyordu.

"Sen dünya hakkında ve ne kadar büyük olduğu konusunda ne bilirsin ki?" diye parladı Nam-Bok.

"Bir tek yerde o kadar çok insan olması mümkün değil."

"Sen kimsin ki neyin olup olamayacağı hakkında fikir yürütebiliyorsun?"

"Bir tek yerde, o kadar çok insan olması mantığa aykırı. Kanoları denizde öyle bir yığılır ki deniz kalmaz. Sonra denizdeki tüm balıkları gün be gün bitirirler ve herkesin karnı doymaz."

"Size öyle gelebilir ama hepsini gördüm, hem de kendi gözlerimle ve değneğimi attım," dedi Nam-Bok. Derin derin esneyerek ayağa kalktı. "Çok kürek çektim, uzun bir gün geçirdim. Yorgunum. Artık uyumak istiyorum. Gördüğüm şeyler hakkında yarın daha uzun konuşuruz."

Bask-Wah-Wan korkuyla ve içten içe harikulade oğluyla biraz gurur biraz da şaşkınlık duyarak, topallayarak oğlunun önüne düştü. Onu iglusuna götürdü, yağlı ve iğrenç kokan kürklerin arasına yatırdı. Adamlar ateşin başında oturmaya devam ettiler; alçak perdeden fısıltılarla tartışmaya koyuldular.

Bir saat geçti, sonra iki ve Nam-Bok uyudu, konuşmalar sürdü. Akşam güneşi kuzeybatıya yollanırken tam gece 11.00'de kuzeyi gösterdi. İşte o saatte, reis ve kemik oyucusu gruptan ayrılarak Nam-Bok'u uyandırmaya gittiler. Bir an için yüzlerine uykulu uykulu bakan Nam-Bok, diğer yanına dönüp uyumaya devam etti. Opee-Kwan kolunu sıkıca ama iyi niyetle tutarak, uyanana kadar sarstı.

"Haydi Nam-Bok, uyan!" diye seslendi emir veren bir tavırla. "Zaman geldi."

"Yine mi ziyafet?" diye mızıldandı Nam-Bok. "Aç değilim ben, siz devam edin. Bırakın uyuyayım."

"Gitme vakti geldi!" diye gümbürdedi Koogah. Fakat Opee-Kwan daha yumuşak bir tonla konuşmaya başladı: "Çocukken benim sal arkadaşımdın," dedi, "ayıbalıklarını ilk kez beraber kovaladık ve tuzaklardan som balıklarını topladık. Sonra deniz üzerime kapanıp beni karanlık kayalara doğru çektiğinde, beni yaşama sen döndürdün Nam-Bok. Birlikte aç kaldık, soğuğa katlandık ve aynı kürkün altına girip, yan yana yattık. Bütün bunlardan ve sana beslediğim bütün iyi düşüncelerden sonra, büyük bir yalancıya dönüştüğünü görmek bana acı veriyor. Anlamıyoruz. Anlattıklarından başımız dönüyor ve bu hiç de iyi değil. Uzun bir süre aramızda tartıştık ve seni göndermeye karar verdik. Ancak bunu yaparsak kafalarımız berrak ve dinç kalabilir, anlaşılmaz şeyler yüzünden sıkıntıya düşmeyiz."

"Anlattığın şeyler hayaletlerin dünyasına ait," diye devam etti Koogah. "Bunları onların diyarından getirdin ve yine onlara geri götürmelisin. Salın hazırlandı, kabile seni bekliyor. Sen gidene dek uyku tutmayacak onları."

Nam-Bok'un kafası karıştı ama reisin sesiyle kendine geldi.

"Eğer sen Nam-Bok'san," dedi, "korkulacak kadar muhteşem bir palavracısın. Eğer Nam-Bok'un hayaletiysen, söylediğin şeyler onların dünyasına ait ve bunları yaşayan insanların bilmesi doğru değil. Bizce, şu anlattığın büyük köy, hayaletlerin köyü. Uçuşarak gezinen ölülerin ruhları, yaşayanlara göre daha fazladır. Ölüler geri gelmez, geri geldikleri hiç görülmemiştir; sen ve senin o tuhaf hikâyelerin hariç. Ve bizler yanımızda kalmana izin veremeyiz, başımıza kötü şeyler gelebilir."

Nam-Bok kendi insanlarını iyi tanırdı. Reisin herkesin adına konuştuğunun ve bunun son söz olduğunun farkındaydı. Bu yüzden, kumsala götürülüp salının içine yerleştirilmesine, eline

kürek tutuşturulmasına hiç itiraz etmedi. Denizin hemen üzerinde yabani bir kuş öttü ve dalgalar yumuşak yumuşak sahile vurdu. Toprağın ve denizin üzerine loş bir alacakaranlık çökmüştü. Kuzeyde, silik ve dertli bir güneş, kan kırmızısı sisler oluşturarak için için yanıyor, martılar alçaktan uçuyordu. Karadan esen rüzgâr istekli ve soğuktu. Gökyüzünü kaplayan kara bulutlar, acı acı ısıracak bir soğuğun haberini veriyordu.

Opee–Kwan kehaneti nameli bir şekilde bildirmeye başladı: "Denizden geldin," dedi, "ve denize gideceksin. Böylece denge sağlanacak ve her şey doğanın kanuna uygun olacak."

Köpüren dalgaların içine atlayan Bask–Wah–Wan, "Beni hatırladığın için seni kutsuyorum sevgili oğlum!" diye bağırdı.

Nam–Bok'un salını denize doğru iteleyen Koogah, aniden kadının omuzlarındaki şalı çekti ve salın içine fırlattı.

"Ama uzun gecelerde hava çok soğuk oluyor," diye mızıldanarak itiraz etmeye çalıştı kadın, "soğuk, yaşlı kemikleri daha bir ısırıyor."

"O şey de bir hayalet," dedi kemik oyucusu, "ve hayaletler seni sıcak tutamaz."

Nam–Bok sesini duyurabilmek için ayağa kalktı: "Ey Bask –Wah–Wan, beni doğuran ana!" diye seslendi. "Nam–Bok'un, oğlunun sözlerini dinle! Bu salda, iki kişiye de yetecek yer var ve onunla gitmek istersen, kuşkusuz seni de yanına alır. Pek çok balığın ve yağın olduğu bir yere gidiyor, gittiği yerde soğuk yok! Hayat çok kolay ve demir aletler insanların işini yapıyor. Ne dersin Bask–Wah–Wan, gelir misin?"

Sal yavaş yavaş uzaklara doğru sürüklenirken, yaşlı kadın bir süre oğlunun söylediklerini zihninde tarttı; sonra titrek, tiz bir sesle, "Ben yaşlandım Nam–Bok," diye seslendi. "Kısa bir zaman sonra hayaletlere karışacağım. Fakat zamanım dolmadan gitmeye hiç niyetim yok. Yaşlıyım ben Nam–Bok ve korkuyorum."

Loş denizin üzerindeki bir ışık huzmesi, hem adamı hem de salı, şahane bir kırmızı altın rengine bürüdü. Balıkçı kabilesinin üzerine derin bir sessizlik çöktü. Tek duyulan şey, karadan esen yelin homurtusuyla, alçaktan uçan martıların çığlıklarıydı.

BÜYÜ ÜSTADI (*)

Köyde şikâyet vardı. Kadınlar kendi aralarında yüksek perdeden konuşuyordu. Erkeklerin suratları asıktı, yüzlerinden şüphe akıyordu. Kampı saran huzursuzluğun kokusunu almış köpekler etrafta şüpheyle dolaşıyor, çıkacak ilk belada ormana kaçmaya hazır bekliyordu. Havaya kuşkulu bir gerginlik hakimdi. Hiç kimse komşusundan emin değildi ve her biri, aynı şeyin kendileri içinde geçerli olduğunun farkındaydı. Hatta çocuklar bile son derece durgun ve ciddiydi. Bütün bunların sorumlusu olan küçük Di Ya, önce annesi Hooniah sonra da babası Bawn tarafından iyice bir dövülmüştü ve şimdi, kumsalda ters çevrilmiş bir kanonun koruması altına sığınmış sızlanıyor, dünyaya karamsar gözlerle bakıyordu.

Durumu daha da berbat hale sokan, Şaman Scundoo'nun gözden düşmesi nedeniyle, kötülüğü yapanı bulmak için o bilinen büyüsüne başvurulamamasıydı. Şaman bir ay kadar önce kabilesine, Taku Jim'in yirmi yılda biriktirmiş olduğu eşyasını hediye olarak dağıtacağı potlaç törenine gidebilmek için hafif bir güney rüzgârı sözü vermiş ve o gün geldiğinde, ne yazık ki acı veren kuzey rüzgârı esmiş, açılmaya cesaret edebilen üç kanodan biri büyük dalgalar tarafından yutulmuş, diğer ikisi kayalara çarpıp parçalanmış ve bir çocuk boğulmuştu. Yanlış kesenin ipini çektiğini, hata yaptığını söylese de insanlar onu dinlemeyi reddetmişti. Kapısına sunulan etler, balıklar, kürkler giderek azaldı ve o bekleyerek somurttu. İnsanlar işlediği günahtan ötürü oruç

(*) İlk defa *Out West* dergisinin Eylül 1902 tarihli sayısında yayınlanmıştır.

tuttuğunu zannetse de, o iyice gizlemiş olduğu yiyecek deposundan cömertçe yararlanıp, ahalinin dönekliği üzerine düşüncelere daldı.

Hooniah'ın battaniyeleri kayıptı. Kapkalın, sıcak tutan çok güzel battaniyelerdi ve kadının bunlara sahip olmaktan duyduğu gurur, çok ucuza kapatmış olmasıyla daha da artıyordu. Öbür köydeki Ty-Kwan, battaniyelerden o kadar çabuk ayrıldığı için salak olmalıydı. Gerçi kadın ilk başta bunların öldürülen İngiliz adama ait olduğunu bilmiyordu. Adamın ölümü, Amerika Birleşik Devletleri'ne ait bir savaş gemisinin, filikaları gizli koyları tararken uzun bir süre sahilde devriye gezmesine neden olmuştu.Ty-Kwan'ın kendi insanları hükümete hesap vermek zorunda kalmasın diye battaniyeleri çabucak elinden çıkardığını bilmeyen kadının içi rahattı. Diğer kadınların kendisine gıpta etmesi sonsuz ve sınırsız bir gurur duymasına neden olmuş, bu gurur önce köye yayılmış, sığmamış, Hollandalı Limanı'ndan St. Mary'ye kadar tüm Alaska kıyılarına ulaşmıştı. Hooniah'ın totemi, doğal olarak, herkes tarafından kutlanıyor, kadının adı ve o sıcak tutan battaniyeleri, balık tutan, ziyafete oturan adamların ağızlarında dolaşıyordu. Böylesine gizemli bir şekilde ortadan kaybolmaları inanılacak gibi değildi.

"Ben... ben havalansınlar diye yan duvarın üzerine sermiştim battaniyeleri..." diye birinci kez anlatıyordu Thinglet'li kız kardeşlere. "Sadece serdim ve arkamı döndüm; çünkü bu hamur hırsızı, pişmemiş un yiyen Di Ya, kafa üstü büyük demir kazanın içine düşmüş, bacakları rüzgârda sallanan ağaç dalları gibi sallanıyordu. Çekerek çıkardım çıkarmasına ama aklı başına gelsin diye iki kez çarptım kafasını kapıya. Ve sonra dönüp bir baktım ki battaniyeler yok!"

"Battaniyeler yok olmuş," diye tekrarladı kadınlar şaşkın fısıltılarla.

"Büyük bir kayıp," dedi biri. "Böyle battaniyeler kolay kolay bulunmaz," dedi bir diğeri. Bir başkası, "Kaybın için çok üzgünüz Hooniah," diye ekledi. Sakinleştirici tüm sözlere rağmen, her biri

bu iğrenç, kavga sebebi battaniyelerin kaybolmasına için için seviniyordu.

"Sadece güneşe serdim..." diye bin birinci kez başladı Hooniah.

"Tamam tamam, anladık!" dedi Bawn yılgınlıkla. "Köye dedikoduya gelmiş olan kimse yoktu. Bu da gösteriyor ki içimizden biri, hakkı olmadan el uzattı onlara."

"Nasıl olur ey Bawn?" diye sordu kadınlar kızgınlıkla ve hep bir ağızdan, "Buna kim yeltenir?"

"O zaman işin içinde büyü var demektir," diye devam etti Bawn vurdumduymaz bir tavırla, yüzlerine kurnaz bakışlar fırlatırken.

"*Büyü mü?*" Dehşet verici kelimeyi duyar duymaz sesleri alçaldı ve birbirlerine korkuyla baktılar.

"Çok doğru," diye onayladı Hooniah, doğasında olan habis kötülük yerini bir an için sevince bırakırken ekledi: "Klok-No-Ton'a haber saldık. Kuvvetli kürek çeker, eminim öğleden sonraki akıntıyla burada olacaktır."

Küçük gruplar dağıldılar ve köyün üzerine korku çöktü. Bütün talihsizliklerin içinde en korkunç olanı büyüydü. Elle tutulamayan, gözle görülemeyen şeylerle sadece Şamanlar başa çıkabilirdi. Yüzleşme ânı gelene dek, ne adam ne kadın ne de çocuk, kötülüğün ruhunu ele geçirip geçirmediğini bilemezdi. Bütün Şamanlar arasında, diğer köyde yaşayan Klok-No-Ton en korkunç olanıydı. Hiçbir Şaman onun kadar kötü ruh çıkarmamış ve hiç kimse kurbanlarını onunki gibi korku salan işkencelere maruz bırakmamıştı. Bir keresinde, üç aylık bir bebeğin bedeninde yaşayan bir şeytan bulmuştu; öylesine inatçı bir şeytandı ki, dışarı çıkarmak için bebeği bir hafta boyunca dikenli fundalar üzerinde yatırmışlar, sonra da denize fırlatmışlardı. Ancak köyün üzerindeki lanetin dağılmadığının işareti olan bedeni dalgalar defalarca karaya atmış, en sonunda iki güçlü kuvvetli adam bebeği deniz çekildiğinde kazığa bağladıktan sonra kurtulabilmişlerdi.

Hooniah işte bu adama, Klok-No-Ton'a haber salmıştı. Keşke kendi Şamanları Scundoo gözden düşmemiş olsaydı; en azından daha yumuşak, daha ılımlı yöntemler kullanırdı o. Sonradan yedi tane sağlıklı çocuğa kavuşan bir adamın içinden iki tane kötü ruh çıkarmakla tanınırdı. Ama ya Klok-No-Ton? Adamın düşüncesi bile uğursuz bir önseziyle herkesin tüylerinin ürpermesine neden oldu. Her biri, hatta tüm başarılarına rağmen kendisini kötü bir son bekleyen dalgacı Sime bile, kendini suçlayan bakışların merkezinde hissederken bir yandan suçlayıcı bakışlar fırlatmaktan geri kalmıyordu.

"Hah! Hah! Hah!" diye güldü Sime. "İblisler ve Klok-No-Ton! Thinglet ülkesinde ondan daha büyük bir iblis var mıdır acaba?"

"Seni sersem! Daha şimdiden sihir ve büyüleriyle yola çıkmış geliyor. Bu yüzden diline sahip çık. Çık ki laneti üzerine düşüp bu dünyadaki günlerini azaltmasın," dedi La-Lah, diğer adıyla Üçkâğıtçı.

Sime adama tepeden bakarak gülerken, "Benim adım Sime; korku bilmez, karanlıktan korkmaz Sime. Tıpkı babam gibi güçlü bir erkeğim ve aklım yerinde. Ne sen ne de ben, görünmez kötü şeyleri kendi gözlerimizle gördük..."

"Ama Scundoo gördü," diye araya girdi La-Lah, "ve aynı zamanda Klok-No-Ton da. Bunu hepimiz biliyoruz."

"Salak oğlu salak! Nereden bileceksin?" diye gürledi Sime, çabuk tutuşan kanı suratına sıçrayarak.

"Söylediklerinden biliyorum tabii ki."

Sime homurdandı. "Şaman da sadece bir insan. Sözleri, senin benim sözlerim gibi. Sözler yalan olamaz mı?" dedikten sonra yere anlamlı anlamlı tükürmeye başladı. Hızını alamayıp, "İşte bu da Şamanlarınız ve Şamanlarınızın iblisleri için! Bu da! Bu da!" diye tükürmesine devam ederken parmaklarını şaklatarak, korkuyla söylediklerini dinleyen kalabalığın arasından açtığı yoldan yürüyerek geçti.

"İyi bir balıkçı, güçlü bir avcı ama kötü bir adam," dedi birisi.

"Ve kötü olmasına rağmen başarılı," dedi bir başkası.

"O halde siz de kötü olun ki kazanasınız," diye seslendi omzunun üzerinden Sime. "Herkes kötü olursa Şamanlara da gerek kalmaz. Sizi gidi suratına tükürdüğüm, karanlıktan korkan ödlek çocuklar!"

Klok–No–Ton öğlen akıntısıyla geldiğinde, Sime ne cüretkâr kahkahasına ara vermiş, ne de Şaman kumda tökezlediğinde alay etmekten çekinmişti. Klok–No–Ton ona ters ters bakmış, sonra kalabalığın ortasından geçip doğruca Scundoo'nun evine yollanmıştı.

Scundoo ile konuştuklarını hiç kimse duyamazdı çünkü büyü üstatları bir araya geldiğinde herkes saygı göstererek uzakta toplanmıştı.

"Selam sana ey Scundoo!" diye gürledi Klok–No–Ton hoş karşılanıp karşılanmadığını merak ederek.

Dev gibi yapısıyla, kısa boylu, sesi cırtlak bir cırcırböceğini andıran Scundoo'nun yanında bir kule gibi yükseliyordu.

"Sana da, Klok–No–Ton," diye yanıtladı Scundoo, "gelişinle gün daha da güzelleşti."

"Ama... Sanki..." diye tereddüdünü dile getirmeye çalıştı Klok–No–Ton.

"Tamam, tamam," diye girdi araya sabırsızca küçük Şaman, "kötü günler geçirdiğim doğru. Yoksa şimdi karşında durup işimi yaptığın için minnet duymazdım sana."

"Durumun beni üzüyor dostum."

"Üzülme, ben halimden memnunum Klok–No–Ton."

"Ne verirlerse yarısını sana getireceğim."

"Hiç gerek yok, sevgili Klok–No–Ton," diye mırıldandı Scundoo elini itiraz eden bir tavırla sallarken. "Senin kölenim. Ve günlerimi sana yardımcı olmak arzusuyla geçireceğim."

"Aynı benim..."

"Aynı şimdi senin bana yardımcı olacağın gibi."

"Aramızda sorun olmadığına göre, şu battaniye işi, Hooniah'ın kaybolan battaniyeleri işi, kötü bir olay mı?"

Iri Şaman, tecrübesizliğini bu aptalca soruyla ortaya koymuş oldu. İnsanların zihnini okumakta usta olduğundan herkesi küçük gören Scundoo belli belirsiz bir kötülükle gülümsedi.

"Eğer gerçekten kuvvetli büyüyle uğraşmışsan," dedi, "kötülük yapan hemen görünecektir sana."

"Haklısın, gözlerimi üzerine çevirdiğim anda belli olacaktır." Klok –No–Ton yine tereddüt etti. "Başka köyden dedikoduya gelen kimse var mıydı?"

Scundoo hayır anlamında kafasını salladı. Sonra aniden, "Şunlara baksana!" dedi, "bunlar şimdiye dek gördüğün en güzel çizmeler değil mi?"

Fok ve mors postlarından yapılma deriyi tersine çevirirken, ziyaretçisinin yüzünü ilgiyle inceledi.

"Sıkı bir pazarlık sonucu alabildim bunları."

Klok–No–Ton ne demek istediğini anlamaya çalışarak başını dikkatle salladı.

"La–Lah'tan aldım bunları. Olağanüstü tuhaf bir adam. Hep düşünmüşümdür..."

"Neyi?" diye atıldı Klok–No–Ton sabırsızca.

"Hep düşünmüşümdür," diye devam etti Scundoo, sesi zorlukla duyulur hale gelene dek, "gün güzel bir gün ve senin sihrin kuvvetlidir Klok–No–Ton."

Klok–No–Ton'un yüzü aydınlandı. "Büyük adamsın Scundoo; Şamanların Şamanısın. Şimdi gidiyorum. Seni daima hatırlayacağım. Ve dediğin gibi, şu La–Lah denilen adam gerçekten tuhaf biri."

Scundoo, suratında daha da belirginleşen kötülük dolu gülümsemesiyle, ziyaretçisinin ardından kapıyı kapattı ve iki kol demirini de sürgüledi.

Klok–No–Ton kumsala indiğinde Sime kanosunu tamir ediyordu ve işine sadece gösterişli bir şekilde tüfeğini doldurup yanı başına koymak için ara verdi.

Klok–No Ton hareketini fark etti ama umursamaz görünüp herkesin duyabileceği şekilde seslendi: "Herkese burada top-

lanmaları için haber verin. Bu kötülük avcısı, iblis kovucusu Klok-No-Ton'un sözüdür!"

Aklından Hooniah'ın evinde toplanmak geçmişti ilk başta ama herkesin katılması gerekiyordu ve Sime'nin itaat edeceğinden şüpheliydi. Sorun çıksın istemiyordu. Sime'nin ilişilmediği zamanlarda iyi bir adam olduğunu, bununla beraber herhangi bir Şamanın sağlığı için tehlikeli birine dönüşebileceğini biliyordu.

"Hooniah denen kadını getirin!" diye emretti şimdiden toplanmış insanlara kızgın bakışlar fırlatıp, göz göze geldiklerine baştan ayağa ürperti salarken.

Başı önde, gözlerini kaçırarak paytak paytak geldi Hooniah.

"Battaniyelerin nerede?"

"Havalansınlar diye güneşe sermiştim onları. Sonra bir baktım yoklar," diye sızlandı.

"Ya sonra?"

"Hep Di Ya'nın yüzünden oldu."

"Anlat!"

"Canını yakana dek dövdüm çocuğu. Bizim gibi gariban insanların başına iş açtığı için daha çok dayak yiyecek."

"Battaniyelerden bahset kadın!" diye gürledi Klok-No-Ton, kadının hizmetinin karşılığını düşürmeye çalıştığını sezerek. "Battaniyeler! Varlıklı olduğunuzu herkes biliyor!"

"Sadece havalansınlar diye sermiştim," dedi kadın burnunu çekerek, "bizler yoksul insanlarız, hiçbir şeyimiz yok."

Klok-No-Ton'un yüzü aniden iğrenç bir şekilde çarpıldı ve Hooniah korkuyla geri sıçradı. Yukarı dönük gözbebekleri ve düşmüş çenesiyle yavaşça ileri atılan Şamandan uzaklaşmaya çalışan kadın tökezledi ve kendini birden adamın ayakları dibinde sürünürken buldu. Şamanın kolları havayı kırbaçlarcasına dövüyor, bedeni acı çekiyormuş gibi kıvranıp bükülüyordu. Sara nöbeti geçirir gibi dudaklarından beyaz köpükler saçıyor, bedeni ürperti ve titremelerle sarsılıyordu.

Erkekler bu heyecana dayanamayıp birer birer çekilirken, kadınlar ileri geri sallanarak feryat figan etmeye başladılar. Geride kalan terk erkek Sime'ydi ve o da kanosunun üzerine tünemiş, gözünün önünde olup biten saçmalığı izliyordu. İçinde, tohumlarını taşıdığı atalarının baskısını hissettiğinden cesaretini kanıtlamak istiyor, bildiği en güçlü yeminleri ediyordu. Klok–No–Ton'un hali bakılamayacak kadar korkunçtu. Battaniyesini fırlatmış, üzerindeki giysileri paramparça etmişti. Kalçasına taktığı kartal pençesinin haricinde çırılçıplaktı. Çığlıklar atarak, bağırarak gece karası uzun saçlarını savuruyor, çember oluşturmuş insanların etrafında delirmiş gibi sıçrıyordu. Çılgınlığı, belirgin bir kaba ritimden oluşuyordu; herkes kendisini bu ritme kaptırmış, bedenlerini onunkiyle birlikte sallamaya, hep bir ağızdan bağırmaya başlamıştı. Sonunda, Klok–No–Ton kolunun ucunda bir pençe gibi duran parmağını uzattı ve dimdik oturdu. Dudaklarından ölülerin iniltisini andıran bir inilti döküldü. İnsanlar, o korktukları parmak suratlarında duraksamadan geçip gittiğinde, artık bedenlerini taşıyamayan titrek dizlerinin üzerinde bir bir çömelerek oturdular. Çünkü o parmak ölüm, geçip gitmesini izlemekse yaşam demekti. Artık sıralarını savdıklarına inandıklarından, dikkatli bir merakla izlemeye koyuldular.

Sonunda, kaderi tayin edecek olan parmak, büyük bir çığlıkla birlikte, La–Lah'ın üzerinde durdu. Kendini şimdiden ölmüş bulan, eşyasını dağıtılmış ve dul eşini kardeşiyle evlenmiş gören La–Lah yaprak gibi titriyordu. Konuşmaya, inkâr etmeye çalıştı ama dili, sanki dayanılmaz bir susuzlukla boğazına yapışmış gibiydi. Klok–No–Ton görevini tamamladığının bilincinde yarı baygın gibi duruyor, kapalı gözleriyle yapmış olduğu binlerce ayinden sonra artık kulağına aşina gelen, tir tir titreyen kurbanın üzerine saldıran ahalinin attığı kan çığlıklarını duymak için bekliyordu. Ama hiç ses çıkmadı. Sonra ilk kimden çıktığı belli olmayan ama yayılan kıkırdamalar, daha sonra gökyüzüne doğru giderek yükselen kahkahaları duydu.

"Ne oldu?" diye bağırdı gözlerini açarak.

"O değil, o değil!" diye güldü insanlar. "Senin büyün işe yaramazmış Klok-No-Ton."

"He-herkes bi-biliyor." diye kekeledi La-Lah. "Sekiz yorucu aydır Siwash balıkçılarla uzaklardaydım. Daha bugün, Hooniah'ın battaniyeleri kaybolduktan sonra döndüm. Çoktan gitmişti battaniyeler..."

"Doğru söylüyor!" diye bağırdı herkes bir ağızdan. "Hooniah'ın battaniyeleri o gelmeden önce gitmişti."

"İşe yaramayan büyün için hiçbir şey vermeyeceğim sana!" dedi Hooniah, küçük düşmekten duyduğu utançla ayağa kalkarken.

Fakat Klok-No-Ton'un gözü sadece Scundoo'nun kötü kötü gülümseyen yüzünü görüyor, kulaklarıysa, çatlak çatlak çıkan cırcırböceği sesini duyuyordu: "La-Lah'tan aldım bunları..." "Hep düşünmüşümdür..." ve "Gün güzel bir gün ve senin büyün kuvvetli" cümleleri beyninin içinde dönüp duruyordu.

Hooniah'ın yanından hışımla sürünerek geçti ve topluluk Şamana içgüdüsel olarak açılarak yol verdi. Kanonun tepesindeki Sime alaylı bir laf attı, kadınlar yüzüne kahkahalarla güldü ve kendisiyle dalga geçen sözler havada uçuştu. Ama o aldırmadan Scundoo'nun evine doğru yürüdü. Kapıyı yumruklarıyla döverken kin ve nefret dolu lanetler okudu. İçerden, Scundoo'nun genellikle büyü yaparken çıkardığı ürkütücü seslerden başka ses gelmiyordu. Sinirden köpüren Klok-No-Ton, yerden aldığı kocaman bir taşla kapıyı kırmaya kalkıştığında, kalabalıktan kızgın sesler yükselti. Ve Klok-No-Ton yabancı insanların arasında, gücünden ve otoritesinden mahrum olduğunun farkına vardı. Önce birinin, sonra da bir başkasının taş almak için yere eğildiğini gördüğünde, müthiş bir korkuya kapıldı.

"Büyü üstadı Scundoo'ya zarar veremezsin!" diye bağırdı bir kadın.

"Bir an önce kendi köyüne dönsen iyi olur," diye nasihatte bulundu bir adam kötü kötü.

Topuklarının üzerinde dönen Klok-No-Ton, içinde taşıdığı büyük nefretle aralarından geçerek kumsala doğru ilerledi. Bir an

için arkasından saldıracaklarını düşünerek korktu ama hiç taş atan olmadı. Çocuklar bacaklarının dibinde dalga geçerek dolanıyor, yer gök alaylı sözler ve kahkahalarla inliyordu ama hepsi buydu. Yine de kanosuna binip epey bir yol aldıktan sonra rahat bir nefes alabildi. Güvende olduğunu anladığında ayağa kalktı, köyü ve insanları, özellikle kendisini küçük düşüren Scundoo'yu unutmadan, boş bir lanetle lanetledi.

Kıyıdaysa, insanlar Scundoo'nun kapısının önünde toplanmış, yalvarıp yakararak dışarı çıkması için yaygara koparıyorlardı. Ve bu kargaşa, Scundoo kapıya çıkıp elini kaldırana dek sürdü.

"Sizleri, evlatlarım olduğunuz için gönül rahatlığıyla affediyorum," diye seslendi Scundoo. "Ama sadece bu seferlik! Sakın bir daha olmasın. Aptallığınız sadece bu sefere özel cezasız kalacak. Affedilmek istediğinizi biliyor ve kabul ediyorum. Bu gece, ay dünyayı bırakıp ölüler diyarına bakmaya gittiğinde herkes Hooniah'ın evinin önünde toplansın. Suçu işleyen bu gece ortaya çıkacak ve hak ettiği cezayı bulacak. Sözüm bitmiştir."

"Cezası ölüm olmalı!" diye bağırdı Bawn, "bizi endişelendirdiği ve utanç verdiği için."

"Öyle olsun," dedi Scundoo ve içeri girerek kapısını kapattı.

"Artık her şey meydana çıkacak. Nihayet eski huzurlu günlerimize kavuşacağız," dedi La-Lah kehanet bildirircesine.

"Tabii ya! Küçük adam Scundoo sayesinde," dedi Sime dudak bükerek.

"Küçük adam Scundoo'nun büyüsü sayesinde," diye düzeltti sözünü La-Lah.

"Bu Thinglet insanları salak oğlu salaklar," dedi Sime kalçasına yankılanan bir şaplak indirirken. "Yetişkin kadınların, güçlü erkeklerin çamurda yuvarlanarak, rüyaları, keramet hikâyelerini dinlemesi kadar aptalca bir şey olamaz."

"Ben gezmiş görmüş bir adamım," dedi La-Lah, "derin sularda yol aldım, çok değişik kerametler gördüm ve bunların gerçekten olduğunu biliyorum. Ben La-Lah..."

"Üçkâğıtçısın..."

"Öyle derler ama aslında Uzak Diyarlar Gezen Adam demeliler."

"Bense çok gezmedim," diye sözü aldı Sime.

"O zaman çeneni kapa!" diyerek sözünü kesti Bawn ve her biri öfkeyle dağıldılar.

Gümüş renkli ay dünyanın ardında kaybolduğunda, Scundoo, Hooniah'ın evinin önünde toplanan kalabalığın yanına hızlı ve dikkatli adımlarla geldi. Hooniah'ın yağ lambası ışığında onu görenler, kolunun altında taşıdığı uyuklayan bir kuzgundan başka, çıngırak, maske ya da diğer şaman araçlarını getirmediğini fark ettiler.

"Sihiri yaparken, herkesin görmesini sağlayacak kadar büyük bir ateş yakmak için yeterli odunun var mı?"

"Evet," diye yanıtladı Bawn, "bol bol odun var."

"O halde beni dinleyin. Sözlerim kısa olacak. Yanımda her şeyi gören, sırları çözen kuzgunu, Jelchs'i getirdim. Simsiyah renkli bu kuzgunu, Hooniah'ın evinin en karanlık köşesine, büyük siyah kazanın altına koyacağım. Yağ lambası sönecek ve her yer karanlıkta kalacak. Yapacağınız şey çok basit: Bir bir içeri girecek ve derin bir nefes alıp vermeye yetecek bir süre boyu elinizle kazana dokunacaksınız. Suçlunun eli ona yaklaştığında Jelchs'in bağıracağına şüphe yok. Bağırmasa da, zekâsını kullanarak başka bir işaret verebilir. Hazır mısınız?"

"Hazırız," diye geldi çok sesli yanıt.

"Kimse kalmayana kadar, herkesi adıyla bir bir çağıracağım."

Bu sözlerle birlikte, ilk La-Lah'ı çağırdı ve adam hemen içeri girdi. Bütün kulaklar dikildi; fırtınadan önceki sessizliğin içinde, eğreti zeminde çıkan ayak sesleri duyuldu. Ama hepsi buydu. Jelchs ne bağırdı ne de başka bir işaret verdi. İkinci olarak çağrılan Bawn'dı, çünkü komşularına utanç vermek isteyen bir adam kendi battaniyelerini çalabilirdi. Bawn'ı Hooniah, diğer kadınlar ve çocuklar izledi ama yine bir sonuç çıkmadı.

"Sime!" diye seslendi Scundoo, "Sime!"

Fakat Sime'nin kılı bile kıpırdamadı.

"Karanlıktan mı korkuyorsun?" diye sordu suçsuzluğu kanıtlanan La-Lah kızgınlıkla.

Sime kıkırdayarak güldü. "Bütün bunlar bir saçmalıktan ibaret olduğu için gülüyorum," dedi, "yine de gireceğim içeri. Bunu kehanete inandığımdan değil, korkmadığımı ispatlamak için yapacağım."

Ve cesaretle içeri girdi. Bir süre sonra da dalga geçer bir ifadeyle çıktı.

"Bir gün aniden öleceksin," diye fısıldadı La-Lah haklı bir öfkeyle.

"Hiç şüphem yok," dedi dalgacı bilgiç bilgiç; "Şamanlar ve derin sular yüzünden pek azımız yatağında ölebiliyor zaten."

Köylülerin yarısı bu sinir harbini selametle atlattığında, baskıdan kaynaklanan heyecan giderek artmıştı. Üçte ikisi bittiğinde, doğurması yakın genç bir kadın bu gerilime daha fazla dayanamayarak asabi çığlıklar atmaya, anlamsız kahkahalar savurmaya başladı.

Nihayet en sondakilere geldi sıra ve bir bir içeri girmeye devam ettiler. Yine bir şey olmadı. En sona kalan Di Ya'ydı. Demek ki hırsız oydu. İnsanlar bu şanssız çocuğun yanından uzaklaşmaya çalışırken Hooniah gökyüzüne doğru yükselen bir feryat kopardı. Çocuk duyduğu korkudan yarı ölü gibiydi. Bacakları bedenini zar zor taşıdığından tam eşikten geçerken tökezledi ve neredeyse düşecekti. Çocuğu içeri doğru iten Scundoo, kapıyı kapadı. Sadece ağlamasının duyulduğu uzun bir süre geçti. Hiçbir şey olmadı ve çocuk sonuncuydu.

"Ateş yakılsın!" diye buyurdu Scundoo.

Parlak alevler gökyüzüne doğru yükselirken, kaybolan korkunun ve devam eden şüphenin izlerini taşıyan yüzler aydınlandı.

"Kesinlikle bir işe yaramadı," diye fısıldadı Hooniah ters ters.

"Bence de," diyerek katıldı Bawn karısına. "Scundoo iyice yaşlandı, yeni bir Şamana ihtiyacımız var artık."

"Hani nerde kaldı kuzgunun hikmeti?" diye sordu Sime, La–Lah'ın kulağına eğilerek.

Şaşkın bir halde alnını sıvazlayan La–Lah hiçbir şey diyemedi.

Göğsünü küstahça kabartan Sime, böbürlene böbürlene yürüyerek küçük Şamana doğru gitti. "Hah Hah Hah!" diye güldü, "tıpkı dediğim gibi, hiçbir işe yaramadı."

"Öyle görünüyor..." dedi Scundoo yavaşça. "Büyüden anlamayan tecrübesiz insanlara tuhaf gelebilir bu durum."

"Ya sana?" diye sordu Sime küstahça.

"Kim bilir, bana bile gelebilir," dedi Scundoo yavaşça ve göz kapakları ağır ağır, yavaş yavaş, sonuna kadar kapandı. "Bu yüzden yeni bir sınav yapacağım. Herkes, kadın ve çocuklar dahil, ellerini başının üzerine kaldırsın! Hemen!"

Emir öylesine beklenmedik ve sertti ki herkes sorgusuz sualsiz uydu. Bütün eller havadaydı.

"Herkes yanındakinin ellerine baksın! Herkes!" diye buyurdu Scundoo, "Baksın ki..."

Ama sözleri bir kahkahayla, daha çok kızgınlıkla atılan bir kahkahayla boğuldu. Tüm gözler Sime'ye çevrildi. Onunkiler hariç herkesin elleri simsiyah kurum olmuş, bir tek onun ellerine Hooniah'ın kazanının isi bulaşmamıştı.

Karanlığın içinden fırlatılan bir taş yanağına çarptı.

"Yalan bu!" diye bağırdı. "Yalan! Hooniah'ın battaniyelerine ne olduğunu bilmiyorum!"

İkinci bir taş alnını yardı, bir üçüncüsü başının yanından ıslık çalarak geçti. O eşsiz kan çığlığı koptu ve herkes yere eğilip taş toplamaya başladı. Sendeleyen Sime yere çöktü.

"Şakaydı! Sadece şaka yapmıştım!" diye bağırdı tiz bir sesle. "Battaniyeleri şaka olsun diye aldım."

"Nereye sakladın?" diye sordu kargaşayı bıçak gibi kesen sesiyle Scundoo.

"Evime sakladım. Çatı direğinin yanındaki büyük deri balyaların içine," diye geldi yanıt. "Ama şakaydı diyorum, sadece..."

Scundoo'nun işareti üzerine taşlar yine havada uçuşmaya başladı. Sime'nin karısı başı dizlerinin üzerine düşmüş sessizce ağlıyor, küçük oğluysa çığlık ve kahkahalar atarak diğerleriyle birlikte taş atıyordu.

Hooniah çok değerli battaniyelerine kavuşmaktan mutlu, paytak paytak yürüyerek geri geldi. Scundoo kadını durdurdu.

"Bizler fakir insanlarız ve fazla bir şeyimiz yok," diye mızıldandı Hooniah, "o yüzden bize insaflı davran ey Scundoo."

İnsanlar titreyen taş yığınının yanından ayrılarak izlemeye geldiler.

"Ben hiç insafsız olmadım sevgili Hooniah," dedi Scundoo battaniyelere doğru uzanırken. "İnsafsız olmadığımı göstermek için de sadece bunları alıyorum."

Sonra kalabalığa dönerek, "Sizce de çok zeki değil miyim evlatlarım?" diye sordu.

"Sen gerçek bir dahisin ey Scundoo!" diye yanıtladı herkes bir ağızdan.

Ve Scundoo battaniyeler omzunda, uyuklayan Jelchs kolunun altında, karanlığın içinde kayboldu.

YAŞLI ADAMLAR BİRLİĞİ (*)

Kışlada bir adam ölüm cezasıyla yargılanıyordu. Yaşlı bir adamdı; Le Barge Gölü'nün aşağısında, Yukon'a dökülen Beyaz Balık Nehri'nin kenarında yaşayan yerlilerdendi. Yukon'un kıyılarında, bin beş yüz kilometrelik alanda yaşayan tüm insanlar gibi, Dawson halkı da heyecanla bu konuyu konuşuyordu. Toprak hırsızı, deniz korsanı Anglo-Saksonların zaptettikleri insanlara kanunlar koyması alışıldık bir durumdu ve bu kanunlar çoğu zaman çok sertti. Fakat Imber'in davasında, kanun ilk kez zayıf ve yetersiz kalmıştı. Matematiksel sayılar göz önüne alındığında, adama verilecek ceza adaleti karşılamıyordu. Cezasının ne olacağı başından beri belliydi, bundan kimsenin şüphesi yoktu ama asıl önemli olan Imber'in tek bir canı olması ve bunun yanında öldürdüğü söylenen insan sayısının yirmiyi geçmesiydi.

Aslında pek çok insanın kanı eline bulaşmış olduğundan, üzerine yüklenen cinayetlerin kesin sayısına ulaşmak mümkün olmamıştı. Yolun kenarında piposunu tüttüren ya da fırınının başında yan gelip yatan adamlar o ellerde hayatını kaybetmiş olanların ortalama hesabını yapmaya çalışıyordu. Öldürülen bu zavallı insanların hepsi beyazdı; ya tek ya ikişerli ya da kalabalık gruplar halinde öldürülmüşlerdi. Ve bu cinayetler öylesine amaçsız ve sanki zevk için işlenmişlerdi ki, atlı polisler döneminde, hatta onlardan önceki süvariler zamanında nehir halkı farkına vardığında; sonraları, toprağın zenginliğinin karşılığını ödetmek

(*) İlk defa New York'taki *Brandur Magazine* dergisinin Ekim 1902 tarihli sayısında yayınlanmıştır.

için Dominyon'dan(*) gönderilen vali döneminde bile büyük bir sır olarak kalmıştı.

Ama daha da büyük bir sır olan, Imber'in Dawson'a kadar gelip kendi ayaklarıyla teslim olmasıydı. Yukon'un buzun altında kıvranarak homurdandığı ilkbaharın sonlarında, nehir tarafındaki yolu zorlukla tırmanan yaşlı Kızılderili, ana caddenin ortasında, gözlerini kırpıştırarak durmuştu. Gelişine şahit olanlar zayıflıktan zar zor ayakta durduğunu fark etmiş, sonra zorlukla biraz ilerisindeki kütük yığınına giderek oturduğunu görmüşlerdi. Bitmek bilmeyen dalgalar halinde önünden geçip giden beyaz adam seline gözlerini dikerek bir gün boyunca oturmuştu. Bu bakışlarına karşılık birçok meraklı yüz ondan tarafa dönmüş, suratında acayip bir ifadeyle oturup duran bu yaşlı Siwash'la ilgili bir sürü yorumda bulunulmuştu. Sonraları birçoğu o olağanüstü görünüşlü yaşlı adamdan nasıl etkilendiklerini hatırlamış, daha sonraları olağandışı birini nasıl hemen sezdiklerini düşünerek kendileriyle gurur duymuşlardı.

Ama olayın kahramanı olmak Dickensen'e, Küçük Dickensen'e nasip olmuştu. Bu topraklara büyük hayaller ve cebi para dolu olarak gelen Küçük Dickensen'in önce parası sonra hayalleri yok olmuş, Amerika'ya gemi bileti alabilmek için Holbrook ve Mason komisyonculuk firmasında kâtip olarak çalışmaya başlamıştı. Holbrook ve Mason komisyonculuk firmasının olduğu caddenin hemen karşısında, Imber'in oturduğu kütük yığını vardı. O gün Dickensen öğle yemeğine çıkmadan önce camdan yaşlı adama baktı; yemekten dönüp tekrar baktığında yaşlı Siwash hâlâ oturmaktaydı.

Camdan dışarı bakmayı sürdürdü Dickensen, sonraları, o da ölene kadar kuvvetli sezgileriyle gurur duydu. Romantik bir gençti ve hareketsizce oturan yaşlı putperesti, sakin gözlerle topraklarını işgal eden Saksonları izleyen Siwash kabilesinin reisine benzetti. Saatler geçti fakat Imber oturuş şeklini değiştirmedi;

(*) Dominyon adıyla anlatılmak istenen, İngiltere'nin dominyonu olan Kanada'dır.

değiştirmek bir yana, bir saniye bile kıpırdamadı. Dickensen, insanların gelip geçtiği ana caddenin ortasında, kızağının üstünde dimdik oturan adamı hatırladı. Önce dinleniyor zannetmişlerdi; ama uzun süre kıpırdamadığını görüp dokunduklarında, o denli kalabalık caddenin ortasında soğuktan donarak öldüğünü anlamışlardı. Buz tutmuş bedenini tabuta sığdırabilmek için bir süreliğine ateşe atıp buzlarının çözülmesini beklemek zorunda kalmışlardı. Dickensen aklına gelen bu olayla ürperdi.

Daha sonra, sigara içip havalanmak için dışarı, kaldırıma çıktı. Kısa bir süre sonra karşıdan Emily Travis'in geldiğini gördü. Zarif, nazik, ender rastlanan türden bir kızdı ve Londra'da ya da Klondike'ta olsun fark etmez, hep milyoner maden mühendisinin kızına yakışır şekilde giyinirdi. Sigarasını tekrar alabileceği bir pencere pervazına bırakarak şapkasını, kızı selamlamak için kaldırdı.

Yaklaşık on dakika kadar sohbet ettikten sonra, Dickensen'in omzu üzerinden arkaya bakan Emily Travis, korkuyla bir çığlık attı. Ne olduğunu görmek için arkasını dönen Dickensen da korkuyla irkildi. Imber caddeyi geçmiş, gözleri kıza çevrili, cılız ve aç bir hayalet gibi hemen arkasında dikiliyordu.

"Ne istiyorsun?" diye sordu Küçük Dickensen cesaretle, ama titrerken.

Imber homurdandı ve bütün azametiyle Emily Travis'e doğru yürüdü. Kızı büyük bir dikkat ve merakla baştan aşağı incelemeye koyuldu. Özellikle ipeksi kahverengi saçları, bir kelebek kanadının yumuşaklığını hatırlatan hafif boyalı yanakları dikkatini çekmiş görünüyordu. Kızın etrafında dolandı, işaretlere bakarak bir atın ya da teknenin yaşını anlamaya çalışan bir adam gibi hesap yapmaya koyuldu. Bu inceleme esnasında, gözleriyle, batıya yönelen güneşin arasında kalan kulak memesinin pembemsi şeffaflığına takıldı bir süre. Sonra yüzüne dönerek mavi gözlerine uzun uzun, dikkatle baktı. Homurdanarak, elini kızın omzuyla dirseği arasında bir yere koydu ve diğer eliyle alt kısmını kavrayarak geriye doğru kaldırdı. İncelemeyi bitirdiğinde,

yüzünde açıkça görünen tiksinti ve şaşkınlıkla, kolu hor gören bir hareketle atar gibi bıraktı. Gırtlaktan çıkardığı birkaç kelimeyle bir şeyler mırıldandıktan sonra kıza arkasını döndü ve Dickensen'e bir şeyler anlatmaya koyuldu.

Dickensen ne dediğini anlamıyordu ve bu durum Emily Travis'i güldürdü. Imber çatık kaşlarıyla önce adama, sonra kıza baktı; ikisi de anlamadıklarını belirtmek için kafalarını salladı. Kız, "Hey Jimmy! Buraya gel" diye seslendiğinde neredeyse gitmek üzereydi.

Jimmy yolu geçerek yanlarına geldi. Herkesin uygun bulduğu beyaz adam giysileri içinde, kafasında geniş kenarlı bir şapkayla, iri ve hantal bir kızılderiliydi. Imber'le, gırtlaktan gelen, tuhaf kasılmaları andıran kelimelerle konuşmaya başladı. İç bölgelerde konuşulan lehçeleri şöyle böyle bilen bir Sitkan'lı olan Jimmy, "O Beyaz Balık Adam," dedi. "Ben, o, aynı konuşmamak. Beyaz adam reisi görmek istemek."

"Valiyi mi ?" diye sordu Dickensen.

Beyaz Balık Adam'la bir süre daha konuşan Jimmy'nin yüzünde ciddi ve şaşkın bir ifade belirdi.

"Ben sanır o Yüzbaşı Alexander'ı istemek," diye açıklamaya başladı Jimmy. "O demek o beyaz adam öldürmek. Beyaz kadın, beyaz çocuk, o çok beyaz insan öldürmek. O ölmek istemek."

"Sanırım deli," dedi Dickensen.

"O ne demek?" diye sordu Jimmy.

İşaret parmağını şakağına dayayan Dickensen, ileri geri döndürdü.

"Kim bilir... Belki," diyen Jimmy, hâlâ beyaz adamın reisiyle konuşmak istediğini söyleyen Imber'e döndü.

Atlı bir polis (Klondike'ın hizmetinde olduğu için artık atsızdı!) gruba katıldı ve Imber'in ne istediğini duydu. Geniş omuzlu, sağlam göğüslü, iki yana açtığı düzgün bacaklarıyla iri yapılı bir gençti ve boyu Imber kadar olmasına rağmen, ona tepeden bakıyordu. Gözleri gri, bakışları sakindi; kendini, kan ve gelenekle taşınan o gücün verdiği güvenle taşıyordu. Muhteşem erkek-

siliği, aşırı çocuksu hatlarıyla daha da belirginleşiyordu (az bulunur bir gençti) ve tüysüz yanakları, bir kız yanağı gibi hemen kızarmaya hazır görünüyordu.

Imber genç polisi görür görmez etkilendi. Yanağındaki kılıç yarasını fark ettiğinde gözleri canlandı. Yıpranmış elini genç adamın bacağında gezdirerek, şişkin kaslarını okşadı. Dolgun göğüs kafesini yumruklarıyla yokladı, omuzlarını bir zırh gibi saran sıkı kaslarını elleyerek mıncıkladı. Gruba, meraklı bakışlarla gelip geçenler de katılmıştı: Kuvvetli madenciler, dağcılar, sert görünüşlü sınır adamları, hepsi uzun bacaklı ve geniş omuzlu nesillerin çocukları. Bakışlarını hepsinin üzerinde gezdiren Imber, yüksek sesle, Beyaz Balık dilinde, bir şeyler söyledi.

Merakla, "Ne dedi?" diye sordu Dickensen.

"O dedi, o polis benzemek hepsine," diye tercüme etti Jimmy.

Küçük Dickensen, gerçekten de küçüktü, hele Bayan Travis daha da küçük. Soruyu sorduğuna bin pişman oldu.

Onun için üzülen polis ileri çıkıp, "Anlattıklarından bir şey çıkabilir. Onu sorgulaması için yüzbaşının yanına götüreceğim. Ona benimle gelmesini söyle Jimmy," dedi.

Jimmy yine gırtlaktan çıkan küçük kasılmalarla polisin söylediklerini tercüme etti, Imber homurdandı ama yüzünden memnun olduğu anlaşılıyordu.

Gitmelerinden az önce, Emily Travis, "Sor ona Jimmy, kolumu tuttuğunda ne düşünüyormuş?" dedi.

Jimmy soruyu sordu ve yanıtını aldı:

"O der sen korkmamak."

Emily Travis'in yüzü hoşnutlukla parladı.

"O der," diye devam etti Jimmy, "sen *skookumi*(*) olmamak, yani güçlü olmamak. Küçük bebek gibi yumuşak olmak. O seni ayırmak iki eliyle küçük parçalara. O düşünür çok komik, çok

(*) Kuzey Amerika lehçelerinde pekçok anlama gelen bu sözcük, metinde "canavar" anlamında kullanılmıştır. Bölge Kızılderilileri arasında, "kar adamı"na verilen ad da budur.

tuhaf, o kadar büyük, o kadar güçlü, bu polis gibi adamları sen nasıl doğurmak?"

Emily Travis, başını eğmeden dimdik durdu ama yanakları kıpkırmızı oldu. Dickensen de oldukça utandı. Polisin çocuksu hatları kızaran yanaklarında daha da belirginleşti.

"Sen!" dedi ters ters, "haydi yürü!" Omzuyla kalabalığın içinden kendine yol açarak yürüdü.

Imber tam ve gönüllü ifade verdiği, bir daha da ayrılmadığı kışlanın yolunu işte bu şekilde bulmuştu.

Çok yorgun görünüyordu Imber. Ümitsizliğin ve yaşlılığın verdiği yorgunluk yüzünden okunuyordu. Omuzları moral bozukluğuyla düşmüş, gözlerinin canlılığı kaybolmuştu. Tarak yüzü görmemiş saçları bembeyaz olması gerekirken, güneşin ve soğuğun yıpratmasıyla rengini kaybetmiş, cansız, gevşek sarkıyordu. Etrafında olup bitenlerle zerre kadar ilgilenmiyordu. Mahkeme salonu vadilerden, uzak yollardan gelmiş adamlarla dolup taşıyordu ve kulaklarına kadar gelen, alçak perdeden homurtulu şikâyetleri, derin bir mağarada, uzaktan duyulan uğursuz denizin sesini çağrıştırıyordu.

Bir pencerenin kenarında oturmuştu. Ara sıra görmeksizin ilgisiz bakışlarını etrafındaki kasvetli sahnenin üzerinde gezdiriyordu. Hava kapalıydı ve grimsi bir yağmur ince ince çiseliyordu. Yukon'da sel zamanıydı. Buzlar erimiş, sular kasabanın içine kadar yükselmişti. Ana caddenin başında, sonunda, kanolarının, direkli teknelerinin içinde durmaksızın gidip gelen insanlar vardı. Bazılarının sık sık ana yoldan saparak şimdi sular altında kalmış kışlanın tören alanına doğru girdiklerini, bazen oturduğu pencerenin hemen altında kaybolduklarını görüyordu. Ve sonra bunların binanın kütüklerine sürtünerek geçtiklerini, içindekilerin pencereden girmeye çalıştıklarını duyuyordu. Daha sonra kulağına, alt kattaki odada yürümeye çalışan adamların bacaklarına çarpan suyun sesi ve basamakların gıcırtıları geliyordu. Ve en sonunda, şapkaları ellerinde, çizmelerinden sular

damlayarak kapı ağzında beliriyor, bekleyen kalabalığın içine karışıyorlardı.

Bakışları Imber'in üzerinde odaklanmış, zalim bir güvenle alacağı cezadan zevk duyarlarken, Imber de onları izliyor, yaşantılarını, iyi ve kötü zamanlarda, selde, açlıkta, sorunlu ve korkulu durumlarda ve hatta ölümde bile hiç durmayan, Imber'e göre hayatın sonuna kadar sürüp gidecek olan kanunlarını düşünüyordu.

Adamın biri sertçe masaya vurdu ve konuşmalar sönerek yerini sessizliğe bıraktı. Imber adamı inceledi. Yetkili birine benziyordu. Ama biraz daha gerideki bir masada oturmakta olan açık alınlı adamı gördüğünde, salonda bulunan herkesin reisi olduğunu anladı. Onunla aynı masada oturan başka bir adam ayağa kalktı ve elinde tuttuğu bir tomar güzel kâğıttan yüksek sesle bir şeyler okumaya başladı. Yeni geçtiği her sayfanın başında boğazını temizliyor, sonundaysa parmaklarını ıslatıyordu. Imber ne söylediğini anlamasa da diğerlerinin anladığını ve sinirlendiğini görebiliyordu. Çok kızmışlardı; hele bir tanesi ayağa fırlayıp ona doğru tek hecelik küfürler savurmaya başlamıştı; eli sopalı adam masaya vurarak zorla susturmuştu bu adamı.

Adam hiç sonu gelmeyecekmiş gibi görünen uzun bir süre okumasına devam etti. Monoton, şarkı söyler gibi çıkan sesi Imber'i hayal dünyasına götürdü, adam nihayet sustuğunda, Imber o dünyanın derinliklerindeydi. Bir ses kendisine Beyaz Balık dilinde seslendiğinde şaşırmaksızın uyandı ve yıllar önce, beyaz adamlarla yaşamak için çekip giden kız kardeşinin oğlunun suratına baktı.

"Sen beni hatırlamazsın," dedi genç adam selam niyetine.

"Yoo, hatırlarım," dedi Imber. "Sen aramızdan giden Howkan'sın. Annen öldü."

"Yaşlıydı zaten," dedi Howkan. Ama tekrar hayale dalan Imber bunu duymadı. Omzuna koyduğu eliyle yaşlı adamı uyandıran Howkan, "Sana şu adamın söylediklerini aktaracağım," dedi. "Bir bir Yüzbaşı Alexander'a anlattığın, ve seni aptal, sebep

olduğun sorunların hikâyesini anlatacağım. Beni iyice dinlemeli ve anlatılanlarının doğru mu yalan mı olduğunu söylemelisin. Emir böyle."

Howkan misyonerlerin arasına düşmüş, burada okuma yazma öğrenmişti. Elinde, az önce beyaz adamın okumuş olduğu, Imber'in Jimmy'nin ağzıyla Yüzbaşı Alexander'a yaptıklarını anlatırken bir yazmanın not aldığı o güzel kâğıtları tutuyordu. Okumaya başladı. Kısa bir süre onu dinleyen Imber, yüzünden akan büyük bir şaşkınlık ifadesiyle sözlerini kesti.

"Bunlar benim sözlerim Howkan," dedi. "Hiç duymadığın halde, nasıl oluyor da şimdi senin dudaklarından dökülüyor?"

Howkan kendini takdir eden bir tavırla sırıttı. Saçları ortadan ayrılmıştı. "Hayır ey Imber," dedi, "bu sözler kâğıtlardan çıkıyor. Benim kulaklarım hiç duymadı, doğru. Ama gözlerim vasıtasıyla kâğıtlardan çıkıyor, kafama gidiyor ve ağzımdan çıkarak sana ulaşıyorlar. İşte böyle oluyor."

"Böyle mi oluyor? Yani sözlerim o kâğıtların içinde mi?" Baş ve işaret parmağının arasında kâğıtları hışırdatarak üzerine çizilmiş şekillere uzun uzun bakan Imber'in sesi, duyduğu şaşkınlıktan fısıltıya dönüştü. "Bu müthiş bir büyü Howkan ve sen mucizeler yaratıyorsun."

"Bu bir şey değil, inan bana değil," dedi Howkan kibirli bir vurdumduymazlıkla ve gelişigüzel bir yerden okumaya devam etti: "O sene, buzlar kırılmadan önce, yaşlı bir adamla bir ayağı topal bir çocuk geldi. Bunları da öldürdüm ve yaşlı adam öyle bir yaygara kopardı ki..."

"Doğru," diyerek böldü okumasını Imber nefes nefese. "Öyle çok gürültü yapıp uzun süre can çekişti ki... Ama sen bunları nereden biliyorsun Howkan? Yoksa beyaz adamın reisi mi anlattı sana? Kimse görmemişti beni o zaman. Bugüne kadar da sadece reise anlattım."

Howkan, başını sabırsızlıkla salladı. "Sana şu kâğıtlardalar demedim mi ey aptal?"

Imber mürekkeple karalanmış kâğıtlara büyük bir dikkatle baktı. "Yani avcının karlara bakarak, 'Dün işte tam buradan geçmiş tavşan ve işte bu söğüt ağacının yanında arka ayaklarının üzerinde dikilip dinlemiş ve işitmiş ve korkmuş ve burada yoluna devam etmiş ve burada büyük bir süratle, uzun uzun sıçramış ve sonra işte tam burada, daha hızlı ve uzun sıçramalarla bir vaşak çıkagelmiş ve pençelerinin karın derinliklerine gömüldüğü bu noktada, vaşak çok uzun bir sıçramaya kalkmış ve burada yere düşerek, tavşan altında, sırtı yerde yuvarlanmaya başlamış ve buradan sonra, sadece vaşağın izleri devam ediyor, artık tavşan yok' demesi gibi... Yani avcının kardaki izlere bakarak şu, şöyle, şurada olmuş demesi gibi sen de o kâğıtlara bakarak Imber şurada, şunu, şöyle mi yapmış diyorsun?"

"Aynen öyle," dedi Howkan. "Şimdi beni dinle ve konuşman söylenene kadar o karı gibi gevşek dilini içerde tut!"

Bundan sonra, Howkan uzun bir süre itirafnamesini okudu, Imber düşünceli ve sessiz bir şekilde dinledi.

Bitirdiğinde, "Bunlar benim sözlerim ve hepsi doğru," dedi, "ama artık yaşlandım Howkan ve orada oturan reisin bilmesi gereken bazı şeyler yeni yeni aklıma geliyor. İlk olarak Buz Dağları'nı aşıp, demirden yapılmış marifetli tuzaklarıyla Beyaz Balık Nehri'nin kunduzlarını yakalamaya gelen adam vardı; onu öldürdüm. Sonra yine Beyaz Balık'ta altın aramaya gelmiş üç adam daha vardı, onları da öldürdüm ve cesetlerini sansarlara bıraktım. Ve Five Fingers'ta, salı ve bir sürü eti olan bir adam vardı."

Imber'in hatırlamak için duraksadığı anlarda Howkan çeviriyor, yazman da çevrilenleri kaleme alıyordu. Mahkeme salonundaki herkes hislerini belli etmeksizin, süslemeden anlatılan bu küçük tragedyaları dinliyordu. Bu durum, Imber, takdire layık bir şekilde uzak mesafeden vurduğu şaşı ve kırmızı saçlı bir adamdan bahsedene kadar sürdü. İzleyenlerin en ön sırasından bir adam, "Lanet olsun!" diye bağırdı, kırmızı saçlıydı. "Lanet olsun," diye yineledi adam, "o kardeşim Bill'di." Dava süresince

ağırbaşlı "Lanet olsun" deyişi düzenli aralıklarla duyuldu mahkeme salonunda ve onu ne arkadaşları ne de masada oturan tokmaklı adam susturmaya kalkıştı.

Imber'in başı bir kez daha önüne düştü ve gözleri inen ince bir perdenin arkasında tüm dünyadan gizlenmek istercesine hissizleşti. Ve Imber, sadece geçen yıllarla anlaşılabilecek şekilde, gençliğin kocaman bir anlamsızlıktan ibaret olduğu üzerine düşüncelere daldı.

Howkan bir süre sonra yaşlı adamı, "Ayağa kalk ey Imber," diyerek uyandırdı. "Bütün bunları neden yaptığını, bu insanları neden öldürdüğünü ve buraya kadar gelip niçin adaletin yerini bulmasını istediğini anlatmanı istiyorlar."

Zorlukla ayağa kalkan Imber ileri geri sallanarak, alçak, belli belirsiz bir sesle konuşmaya başladı. Konuşmasını kesen Howkan, beyaz adamın dilinde, "Bu yaşlı adam kafayı yemiş," dedi açık alınlı adama dönerek, "tıpkı küçük bir çocuk gibi saçma sapan konuşuyor."

"Sözleri bir çocuğun saçma sapan sözleri de olsa dinleyeceğiz," dedi kesin bir tonda açık alınlı adam, "hem de kelimesi kelimesine dinleyeceğiz. Bilmem anlıyor musun beni?"

Howkan anladı. Kız kardeşinin oğlu ile yetkiyi elinde tutan açık alınlı adamın arasında geçen oyuna şahit olan Imber'in gözleri parladı. Ve sonra, doğmamış nesillere örnek olsun diye bronzdan bir heykeli dikilebilecek olan bu bronz yurtseverin destansı hikâyesi başladı.

Kalabalık tuhaf bir şekilde suskunlaştı ve yargıç başını eline yaslayıp, ruhunun, aslında ırkının ruhunun derinliklerinde düşünceli bir şekilde dolaşmaya başladı. Sadece tercümanın tiz sesiyle ritmik olarak yer değiştiren Imber'in derin perdeli sesi, ve ara sıra, tanrının seslenişi gibi yükselen kırmızı saçlı adamın "Lanet olsun" deyişleri duyuluyordu.

"Ben Beyaz Balık Kabilesi'nden Imber'im," diye başladı, yaşlı Imber'in hikâyesinin vahşi sesine ve ritmine kapılarak misyonerlik kültürünü ve göstermelik uygarlığı unutup doğasındaki

barbarlığın etkisine giren Howkan'ın tercümesi. "Babamın adı Otsbaok'tu, kuvvetli adamdı. Ben küçük bir çocukken topraklar güneşin ışıklarıyla sıcacık ve mutluydu. İnsanlar acayip şeyler için açlık çekmiyor, yeni seslere kulak vermiyor ve atalarının yolunu izliyorlardı. Kadınlar genç erkeklerin gözlerinde lütuf buluyor ve genç erkekler onlara memnuniyetle bakıyorlardı. Bebekler, kabilenin çoğalmasını sağlayan dolgun kalçalı kadınların göğüslerinde besleniyordu. O günlerde erkekler tam erkekti; barışta ve bollukta, savaşta ve açlıkta tam birer erkektiler.

Ve o zamanlarda, suda çok daha fazla balık ve ormanda çok daha fazla et vardı. Köpeklerimiz soğuğa ve fırtınaya dayanıklı, kalın derili kurtlardı. Ve bizler de köpeklerimiz gibi soğuğa, fırtınaya dayanıklıydık. Ve Pelly Kabilesi topraklarımıza girdiğinde onları öldürür ve öldürülürdük. Çünkü biz Beyaz Balıklar erektik ve babalarımız, babalarımızın babaları da Pellylerle savaşarak, toprağın sınırlarını çizmişlerdi.

Dediğim gibi bizler de köpeklerimiz gibi dayanıklıydık. Ve bir gün ilk beyaz adam çıkageldi. Elleri ve dizlerinin üzerinde, karda sürünerek. Büzüşmüş derisinin altında kemikleri sayılıyordu. Hiç böyle bir adam görmemiştik, hangi tuhaf kabileden, hangi topraklardan geldiğini merak ettik. Zayıftı, küçük bir çocuk kadar zayıf ve biz ona ateşin yanında bir yer, yatacağı sıcak kürkler verdik, küçük bir çocuğu besler gibi yemek yedirdik.

Adamın yanında, bizim neredeyse üç köpeğimiz edecek kadar büyük ama zayıf düşmüş bir köpek vardı. Köpeğin tüyleri kısaydı, soğuğa dayanıklı olmadığından kuyruğu donmuş, ucu düşmüştü. Ve biz, adamın yanında yatan bu köpeği de besledik, köpeklerimizden koruduk, yoksa öldürürlerdi. Ve geyik etiyle, kurutulmuş sombalığı yiyen adamla köpek kendilerini toparladılar ve toparlandıklarında irileşip korkmaz oldular. Ve adam yüksek sesle konuşup, yaşlılara, genç erkeklere gülüp alay etmeye, bakirelerimize açıkça göz dikmeye başladı. Ve köpeği köpeklerimizle dövüşüp, kısa tüylerine ve yumuşaklığına rağmen bir günde üç tanesini öldürdü.

Adama hangi kabileden olduğunu sorduğumuzda, 'Bir sürü kardeşim var,' dedi ve kötü bir şekilde güldü. Sonra, tüm gücüne kavuştuğunda gitti ve yanında reisin kızı Noda'yı da götürdü. Bu olaydan sonra, dişi köpeklerimizden biri doğurdu; böyle enikler görülmemişti: Koca kafalı, kalın çeneli, kısa tüylü ve çaresiz. Babam Otsbaok'u hatırlarım, güçlü adamdı ve bu çaresizliğin karşısında yüzü öfkeden kızarmıştı. Eline bir taş aldı ve vurdu... ve vurdu... ve çaresizlik kalmadı. Bundan iki yaz sonra Noda, elinde erkek bir çocukla çıkageldi.

Bu bir başlangıçtı... Sonra yanında kısa tüylü köpeklerle ikinci beyaz adam geldi. Bu köpekleri, annemin kardeşi Koo–So–Tee'ye bir kerede inanılmaz bir hızla altı kez ateş edebilen bir tabanca verip karşılığında en güçlü altı köpeğimizi aldıktan sonra yola çıkarken geride bıraktı. Sahip olduğu tabancayla daha da güçlenen Koo–So–Tee, ok ve yaylarımıza güldü. 'Kadın işi,' dedi silahlarımıza ve elinde tabancasıyla beyaz yüzlü boz ayının karşısına dikildi. Şimdilerde bir tabancayla beyaz yüzü avlamanın imkânsız olduğu biliniyor ama biz o zamanlar nereden bilecektik? Ya Koo–So–Tee nasıl bilecekti? Sonra beyaz yüzün karşısına cesurca dikildi ve tabancasını büyük bir süratle altı kez ateşledi fakat beyaz yüz sadece homurdandı ve adamın göğsünü bir yumurta gibi kırdı. Koo–So–Tee'nin beyni kovandan damlayan bal gibi yere damladı. İyi bir avcıydı ama artık karısı ve çocuklarına et getirecek kimse kalmamıştı. Acılıydık ve dedik ki, 'Beyaz adam için iyi olan, bizim için iyi değildir,' ve bu doğruydu. Bir sürü beyaz adam vardı ve besiliydiler ama yöntemleri bizi zayıflattı ve sayımızı azalttı.

Daha sonra yanında getirdiği enfes yiyecekler ve harika eşya ile üçüncü beyaz adam geldi. Değiş tokuşla en güçlü yirmi köpeğimizi aldı; üstelik verdiği hediye ve sözlerle, on genç avcımızı da yanına alıp hiç kimsenin bilmediği yerlere doğru yola çıktı. Dediler ki, hiç kimsenin ayak basmadığı Buz Dağları'nın karlarında ya da Yeryüzü'nün sonundaki Sessizlik Tepeleri'nde ölmüşler. Öyle ya da böyle, Beyaz Balık Kabilesi, ne köpekleri ne de genç avcıları gördü bir daha.

Ve geçen yıllarla birlikte daha çok beyaz adam gelip, hediyelerle ya da karşılığını ödeyerek genç adamlarımızı alıp götürdüler. Ve bu genç adamlar, kimi zaman Pelly kabilesinin toprakları ötesindeki tehlikeler ve zorluklarla ilgili tuhaf hikâyelerle geri döndüler, kimi zaman da hiç dönmediler. Sonunda dedik ki, 'Bu beyaz adamlar dünyadan korkmuyorlarsa sayılarının çokluğundandır, ancak biz Beyaz Balıklar azız ve bugünden sonra gençlerimiz hiçbir yere gitmeyecek.' Fakat genç erkekler yine gitti, hatta genç kadınlar da ve bizler öfkeliydik.

Doğrudur, un yedik, tuzlu domuz eti... ve nefis bir tadı olan çayla tanıştık; ama çay bulamadığımız zamanlar çok kötü oldu ve biz konuşamaz hale gelip çabuk sinirlenir olduk. Böylece beyaz adamın değiş tokuş için yanında getirdiği şeylere açlık duymaya başladık. Değiş tokuşmuş, hah! Sadece değiş tokuş vardı ve bir kış, etlerimizi çalışmayan duvar saatleri, içi kırık kol saatleri, kullanılmaktan körelmiş eğeler ve fişekleri olmayan değersiz tabancalarla değiştirdik. Sonra kıtlık başladı ve hiç etimiz yoktu; baharı bile görmeden kırk ölü verdik.

'Artık zayıf düştük,' dedik ve 'Pellyler boğazımıza çöküp sınırlarımızı dağıtacaklar.' Ama başımıza gelenler Pellylerin de başına gelmişti ve bize saldıramayacak kadar zayıf düşmüşlerdi.

Babam Otsbaok güçlü adamdı, artık yaşlanmış akıllanmıştı. Ve bir gün reise dedi ki: 'Bakın, köpeklerimiz işe yaramaz hale geldi. Kalın derili ve kuvvetli değiller artık, soğukta ve kızakta ölür hale geldiler. Köye gidelim, kurt olanlar hariç hepsini öldürelim. Kalanları da ormanın kurtlarıyla çiftleşsinler diye geceleri dışarı bağlayalım. Böylece sıcakkanlı ve kuvvetli köpeklerimiz olur yeniden.'

Sözlerine uyuldu ve biz Beyaz Balıklar bu topraklarda köpeklerimizle tanınır olduk. Ama bizler öyle değildik; en iyi genç erkek ve kadınlarımız beyaz adamlarla uzak diyarlardaki yollara, nehirlere gitmişlerdi. Ve genç kadınlar tıpkı Nada gibi yaşlanmış ve kırılmış bir halde geri döner oldular, ya da hiç dönemediler. Ve genç erkekler bir süre için geri döndüklerinde gelip ateşimizin

yanında oturarak kötü laflarla, kaba şekillerde konuşup, kötü içecekler içip, uzun geceler ve günler boyunca kumar oynamaya başladılar ve kalplerinde büyük sabırsızlıkla, içlerinde beyaz adamın çağrısını duyarak, yeniden bilinmeyen yerlere doğru yola çıktılar. Ve artık şeref ve saygıdan uzaklaşmışlar, eski zaman gelenekleriyle alay edip reis ve Şamanların yüzüne güler olmuşlardı.

Dediğim gibi, biz Beyaz Balıklar artık zayıf bir nesile dönüşmüştük. Sıcak tutan deri ve kürklerimizi, tütün ve viski için, soğukta donduran pamuklu giysiler için satar olmuştuk. Sonra başımıza öksürme hastalığı musallat oldu. Kadın ve erkekler uzun geceler boyu ter döküp öksürmeye, iz süren avcılarımız kara kan tükürmeye başladı. Sonunda birer birer, ağızlarından kan boşalarak öldüler. Kadınlar daha az doğurur oldu ve doğurdukları çelimsiz, hastalıklara dirençsiz çocuklardı. Sonra hiç bilmediğimiz, anlamadığımız diğer hastalıklar geçmeye başladı bize beyaz adamdan. Çiçek, kızamık gibi adını bile duymadığım hastalıklar ve bunlardan, tıpkı baharda yumurtlayıp artık yaşamasına gerek kalmayan sombalığının anaforda hareketsiz kalıp boğulduğu gibi ölmeye başladık.

Ve buna rağmen (işin en tuhaf yanı da bu), beyaz adamların ölümün nefesi gibi olmasına, yollarının ölüme götürmesine ve adeta ölüm solumalarına rağmen, ölmemeleriydi. Viski, tütün, kısa tüylü köpekler onlarındı; çiçek, kızamık, öksürük ve ağızdan kan gelmesi gibi bir sürü hastalıklar, sonra soğuğa ve fırtınaya dayanıksız beyaz deri onlarındı ve bir kerede süratle altı kez ateş etmesine rağmen işe yaramaz tabancalar. Ve bu beyaz adamlar bütün kötülüklerin üzerinde oturarak şişmanlıyor, başarılı olup gelişiyorlar, bütün dünyanın üzerine koydukları sahiplenici elleriyle o dünyanın insanlarıyla istedikleri gibi oynuyorlardı. Ve kadınları, bu erkeklerin anneleri, tıpkı küçük bebekler gibi kırılgan ama kırılmamıştı. Ve bütün bu yumuşaklığın, hastalığın ve zayıflığın içinden kuvvet ve güç ve de yetki çıkıyordu. Tanrı da kötü ruh da olabilirler, ben bilmem. Beyaz Balıklar'dan yaşlı

Imber ne mi bilir? Beyaz adamların anlaşılmaz olduklarını ve yeryüzünde uzak yerlere gidip savaştıklarını.

Dediğim gibi, ormandaki etler giderek azaldı. Doğrudur, beyaz adamın tüfeği harikadır. Uzun mesafeden bile öldürür. Ama öldürecek av kalmadığında tüfeğin ne önemi kalır? Ben küçük bir çocukken, Beyaz Balık'ın tüm tepeleri yassı boynuzlu geyiklerle doluydu ve her yıl sayısız rengeyiği gelirdi. Ama artık bir avcı on günlük yola bile gitse, gözleri bir yassı boynuzlu geyikle şenlenmiyor. Bunu bırak, sayısız olan rengeyikleri artık hiç görünmüyor. Dediğim gibi, öldürecek bir şey kalmadığında, uzaktan atış yapan bir tüfeğin ne kıymeti var?

Ben, Imber, Beyaz Balıkların, Pellylerin ve buralarda yaşayan diğer kabilelerin, tıpkı ormandaki avlar gibi yok oluşunu izlerken bütün bunları düşünmeye, zihnimde tartmaya koyuldum. Uzun süre düşündüm. Şamanlarla ve görmüş geçirmiş yaşlı adamlarla konuştum. Köyün sesleri rahatsız etmesin diye uzaklara gittim, açlık bastırıp gözümü kulağımı köreltmesin diye hiç et yemedim. Ormanda oturup, uykusuz ve gözlerim açık, kulaklarım sabırlı ve meraklı, uzun süre gelecek işareti ya da sözü beklemeye başladım. Ve gecenin karanlığında, tek başıma, rüzgârın inlediği, suyun hıçkırarak ağladığı nehrin kenarına, çoktan ölüp gitmiş Şamanların ruhlarına danışmaya gittim.

Sonunda, gözümün önüne bir hayal gibi kısa tüylü o iğrenç köpekler geldi ve yapılması gerekenin ne kadar basit olduğunu gördüm. Güçlü bir adam olan babam Otsbaok sayesinde kurt köpeklerimizin kanı temizlenmiş, kalın derili ve kızaklarda güçlü hale gelmişlerdi. Köye dönüp erkeklerle konuştum. 'Bunlar, bu beyaz adamlar büyük bir kabile,' dedim. 'Çok kalabalık bir kabile ve artık kendi topraklarında avlanacak et kalmadığından, aramıza gelip bu topraklarda yaşamaya başladılar. Fakat bizi zayıf düşürüyorlar ve ölüyoruz. Çok aç bir ırk. Daha şimdiden etimiz bitti. Bundan sonra, eğer yaşamak istiyorsak, tıpkı köpeklerine yaptığımız gibi yaparsak başa çıkabiliriz onlarla.'

Konuşmamı uzatarak savaşmamız gerektiğini söyledim. Beyaz Balık adamlar dinledi; biri bir şey, diğeri başka bir şey dedi. Bir öteki değersiz şeylerden bahsetti; fakat hiçbiri, cesurca yapılması gereken işten ve savaştan söz etmedi. Genç adamlar zayıf ve korkak bir şekilde otururken, yaşlı adamların gözlerindeki gelip giden ateş kıvılcımlarıyla sözlerimi dinlediklerini gördüm. Ve daha sonra, tüm köy uykuya daldığında, kimsenin haberi olmadan yaşlı adamları ormanda topladım, biraz daha konuştum. Sonunda eski güzel günleri, özgür zamanları, bolluğu, memnuniyeti ve güneş ışıklarını hatırlayarak bir karara vardık. Kendimize Yaşlı Adamlar Birliği adını verdik ve bunu sır olarak saklayacağımıza, bu toprakları üzerine çöken kötülüklerden bir bir temizleyeceğimize dair büyük yemin ettik. Aptallık ettiğimiz şimdi çok açık; ancak bizler, Beyaz Balık Kabilesi'nin yaşlı adamları, bunu o zaman nereden bilecektik?

Diğerlerine cesaret vermek için ilk işi ben üzerime aldım. Yukon'dan aşağı ilk kano gelene kadar oturup nöbet tuttum. İçinde iki beyaz adam vardı; ayağa kalkıp elimi salladığımda, yönlerini değiştirip bana doğru geldiler. Kanonun başındaki adam ne istediğimi sormak için kafasını kaldırdığında, okum havayı yararak boğazını buldu. Ne istediğimi anlamış oldu. Kıçta oturup kürek çekmekle meşgul ikinci adam tüfeğini doğrultana kadar fırlattığım üç mızraktan ilkiyle vuruldu.

'Bunlar başlangıç oldu,' dedim etrafımda toplanan yaşlı adamlara. 'Sonra bütün kabilelerin yaşlılarını, daha sonraları da hâlâ kuvvetli olan gençleri toplayacağız etrafımıza ve işimiz daha da kolaylaşacak.'

Ve iki ölü adamı nehire fırlattık. Oldukça iyi bir halde olan kanoyu içindekilerle birlikte yaktık. Ama yakmadan önce içine bir göz attık. Bıçakla deriden keserek yaptığımız keselere benzeyen bir sürü kese vardı ve bunların içlerinde ey Howkan, tıpkı şimdi senin okuduğun gibi, bizi hayrete düşüren, bir türlü çözemediğimiz işaretlerle dolu olan kâğıtlar vardı. Bugün bunların beyaz adamın sözleri olduğunu öğrendim."

Howkan kano olayını tercüme etmeyi bitirdiğinde, mahkeme salonunda fısıltılar ve vızıltılar duyuldu. Bir adam, "Bunlar, en son Le Barge'da Matthews tarafından görülen, '91 postasını getiren Peter James ve Delaney olmalı," dedi. Kâtip oturduğu yerde ileri doğru uzandı ve Kuzey'in hikâyesine bir paragraf daha eklenmiş oldu.

"Az bir şey daha kaldı," diyerek devam etti Imber. "Tüm yaptıklarımız o kâğıtlarda yazıyor olmalı. Bizler yaşlı adamlardık ve anlamıyorduk. Hatta ben, Imber, hâlâ anlamış değilim. Gizlice öldürdük; her geçen yılla birlikte daha marifetli, acele etmeden iş görmenin daha iyi olduğunu öğrenerek öldürmeye devam ettik. Ama beyaz adamlar kötü bakışlar ve kaba sözlerle gelip altı gencimizi demirlerle, kaçışı olmayan bir şekilde bağladıklarında, daha uzaklara gidip daha çok öldürmemiz gerektiğini anladık. Birer birer nehrin yukarısına, aşağısına, bilinmeyen yerlere doğru yola çıktık. Bu cesurca bir hareketti. Yaşlı ve korkusuzduk, ama yine de uzak yerlerin korkusu yaşlılar için korkunçtu.

Demek istediğim şu ki, öldürdük; acele etmeden ve kurnazca. Chilcoot'ta ve Delta'da,(*) beyaz adamın kamp kurduğu ya da yolundan ayrıldığı su geçitlerinde öldürdük. Doğru, öldüler ama ölmelerinin bir yararı olmadı. Bizler yaşlı olduğumuzdan birer birer eksilirken, onlar artarak ve çoğalarak dağlardan gelmeye devam ettiler. Rengeyiği Geçidi'nde gördüğüm bir beyaz adam kampını hatırlıyorum. Çok ufak bir adamdı; bizden üç yaşlı adam uykusunda saldırmışlardı. Dördünü birden ertesi gün buldum. Sadece beyaz adam nefes alıyordu ve beni sonsuza kadar lanetleyecek kadar nefesi vardı.

Bu durum böylece devam etti. Orda bir yaşlı adam, şurada bir diğeri derken öldüler. Bazen çok sonraları geldi haberi, bazen hiç gelmedi. Ve diğer kabilelerin yaşlıları zayıf ve korkak oldukları için katılmadılar bize. Dediğim gibi, birer birer, bir tek ben kalana dek öldüler. Ben Beyaz Balık Kabilesi'nden Imber'im. Babam

(*) Yukon Nehri deltası.

Otsbaok'tu ve güçlüydü. Artık Beyaz Balık Kabilesi'nden kimse kalmadı. Yaşlılar Birliği'nden bir tek ben kaldım. Genç kadın ve erkekler gittiler, kimi Pellylerle, kimi Salmonlarla, pek çoğu da beyaz adamlarla yaşamaya gittiler. Artık çok yaşlandım ve yoruldum. Ve senin de dediğin gibi Howkan, kanunla savaşmaya çalışmanın boş olduğunu gördüm ve adaletin yerini bulmasını sağlamaya geldim."

"Ey Imber, sen gerçekten de salaksın," dedi Howkan.

Ama Imber hayallere dalmıştı, açık alınlı yargıç da; gözünün önünde ırkı, büyük ve tutarsız bir hayal serisi gibi belirmişti: İnsan ailesi arasında, çelik tekerlekli, zırhlara bürünmüş, yasalar koyan ve iş yaratan ırkının, karanlık ormanların ve huysuz denizlerin üzerinde şafak gibi titreyerek kızıllaştığını, tam bir zafere kavuşurcasına kanlı ve kırmızı öğle vaktine kavuştuğunu ve akşam vakti, gölgeli bayırlarda kan kırmızısı kum tanecikleri gibi geceye karıştıklarını görüyordu. Ve bütün bunların arasında, kanunu, acımasız ve kudretli, değişmez ve takdire layık kanunu ve ona uyan ya da altında ezilen toz tanesi insanlardan, hatta yumuşak kalpli kendisinden bile ne kadar büyük olduğunu düşünüyordu.

LİGOUN'UN ÖLÜMÜ (*)

Kana kan, rütbeye rütbe.
Thinklet Kanunu

"Şimdi Ligoun'un ölüm hikâyesini dinleyeceksin..."

Konuşmacı sustu, aslında bir şey istediğini anlatan bakışlarla beni süzerken konuşmasına ara verdi demek daha doğru olur. Şişeyi ateşin üzerine, göz hizamıza dek kaldırdım ve parmağımla içinde ne kadar kaldığını gösterdikten sonra ona uzattım. Palitlum'un (dilimizde Alkolik demek) adından bile ne istediği anlaşılmıyor muydu sanki? Bana bugüne kadar pek çok hikâye anlatmıştı ve ben uzun süredir, hiç not tutmayan bir kâtip gibi Ligoun'un hayatını anlatmayı bitirmesini bekliyordum. Hâlâ hayatta olan neslinin arasında bu konuyu en iyi bilen oydu.

Başını, yerini hemen çağıltıya bırakan bir homurdanmayla geriye attı. Ters yüz edilmiş bir şişenin altında devleşen bir insan gölgesi, ateşin alevleriyle, arkamızdaki çatık yüzlü kayalığın üzerinde dalgalanarak dans etti. Palitlum, dudaklarıyla şişeyi okşar gibi son bir yudum aldıktan sonra, gözlerini kederle, Kuzey yazının solgun ışıklarının oynaştığı bir hayaleti andıran gökyüzüne çevirdi.

"Çok tuhaf," dedi, "su kadar soğuk ama ateş kadar da sıcak. Bedene bir yandan güç verirken, diğer yandan alıyor. Yaşlıları genç, gençleri yaşlı yapıyor. Yorgunluktan dökülen bir adamın

---

(*) Eylül 1902'de tamamlanan öykü, hiç bir dergide yayınlamadan *Children of the Frost* (Soğuğun Çocukları) kitabına alınmıştır.

kalkıp devam etmesine, dinç olanınsa uykuya dalmasına neden oluyor. Kardeşim bir tavşan kadar korkaktı. Bunu içti ve gidip dört düşmanını öldürdü. Babamsa herkese diş gösteren vahşi bir kurda benzerdi; bir gün içti ve kaçarken sırtından vuruldu. Çok acayip bir şey bu."

"Buna 'Üç Yıldız' derler," dedim, "şu aşağıdakilerin midelerini zehirledikleri zıkkıma benzemez, kalitelidir." Bir yandan da elimle epey aşağımızdaki, gecenin sonu yokmuş gibi görünen karanlığını delerek zamana uyum ve gerçeklik katan kumsal ateşlerinin alevlerini gösterdim.

Palitlum iç geçirerek kafasını salladı. "Bense burada seninle birlikteyim," dedi.

Şişeyi ve beni, arsız susuzluğunu, kelimelerden çok daha dokunaklı bir şekilde anlatan bakışlarla sarmaladı.

"Hayır," dedim şişeyi dizlerimin arasına saklarken. "Şimdi Ligoun'u anlatacaksın. 'Üç Yıldız'a ara verip konuşacağız biraz."

"Ama daha bol bol var ve ben hiç yorgun değilim," diyerek yalvardı ateşli ateşli. "Dudaklarımda tadını hissedersem, Ligoun'u ve son günlerini çok daha güzel sözlerle anlatabilirim."

"Bedenin kuvvetini götürür," diye alay ettim onunla, "dinç olanı da uykuya salar."

"Çok akıllısın," dedi sakin ve gursuzca. "Uyur uyanık fark etmez, 'Üç Yıldız' hep yanında; buna rağmen devamlı ve çok içtiğini hiç görmedim. Sizler bizim dağlarımızda saklı altınları toplar ve bizim sularımızdaki balıkları avlarken, Palitlum ve kardeşleri o altınları sizin için kazıp çıkarır, ağları sizin için boşaltır ve sizleri memnun ettiğimize memnun olurken, sen o çok bilmiş aklınla kalkıp, 'Üç Yıldız'ın dudaklarımızı ne zaman ıslatması gerektiğine karar verebileceğini zannediyorsun."

"Ligoun'un hikâyesini dinleyeceğimi zannediyordum," dedim sabırsızca. "Gece bitiyor ve yarın çok yorucu bir yolculuk var önümüzde."

Esnedim ve ayağa kalkacakmış gibi yaptım. Telaşını gizleyemeyen Palitlum birden anlatmaya başladı:

"Yaşlandığında, kabileler arasında barış olması Ligoun'un tek isteği haline geldi. Gençlik yıllarında dövüşe ön saflarda katılan bir adamdı ve Adalar ve Geçitleri(*) savunma şeflerinin reisiydi. Tüm hayatı savaşlarla doluydu. Herkesten fazla kemik, kurşun ve demir yarasına sahip olmakla övünürdü. Üç karısı vardı ve her birinden ikişer oğlu. Bunların en büyüğü ve son kalanı da savaşırken yanında öldü. Tıpkı beyaz adam gibi yerinde duramazdı. Çok uzaklara, kuzeye, Unalaska ve Sığ Deniz'e, güneye, Queen Charlotte'a kadar gittiği, hatta Ka-ke'lerle uzaktaki Puget Sound'a kadar uzanıp, senin korunaklı evlerinde uyuyan kardeşlerini bile doğradığı anlatılır.

Ama dediğim gibi, yaşlılığında kabileler arasında barış olmasını istiyordu. Artık korktuğundan ya da ateşin yanı başında, dolu bir tencereyle oturmayı sevdiğinden değil. Gerektiğinde, canice ve kana susamışlıkla öldürür, açlığa karnını içine çekerek gençler kadar iyi dayanır, sert denizlere, batan karlara cesurca meydan okurdu. Ancak bütün bu yaptıklarından dolayı cezalandırıldı. Bir savaş gemisine bindirildi ve senin ülkene gönderildi Sakallı Boston Adamı. Geri dönene kadar çok uzun yıllar geçti. O geri geldiğinde küçük bir çocukla genç bir adam arası bir yaştaydım. Ve o, yaşlılığında çocuksuz kalmış olduğundan beni benimsedi; daha da artan tecrübesi ve aklıyla beni de yetiştirdi.

'Dövüşmek iyidir ey Palitlum,' derdi, Yoo! Sakallı Adam, o günlerde Palitlum demezlerdi bana, Olo derlerdi, yani Hiç Doymayan. İçki çok daha sonraları geldi buralara. Neyse, 'Dövüşmek iyidir,' derdi, 'ama aynı zamanda da aptallıktır. Bostonlu Adamın Ülkesi'nde kendi gözlerimle hiç savaşmadıklarını ve bu yüzden güçlü olduklarını gördüm. İşte bu yüzden Adalar ve Geçitler'e kadar gelip karşımıza dikilebiliyorlar. Bizse ateşin dumanı, denizin sisi gibi dayanıksız, dağılıyoruz karşılarında. Dövüşmenin iyi, ama aynı zamanda aptallık olduğunu işte bu yüzden söylüyorum.'

(*) Yukon Nehri girişindeki bölge.

Bu nedenle, savaşa hep en önde gitmiş olan Ligoun'un sesi, bu sefer barış için gürlüyordu. Sonunda, artık iyice yaşlandığında, reislerin en büyüğü, insanların en zengini olarak bir potlaç töreni düzenledi. O kadar görkemli bir tören görülmemişti. Nehrin kıyısına tam beş yüz kano yanaştı ve her birinin içinde en az on kadın-erkek vardı. Sekiz kabile gelmişti. En yaşlısından, yeni doğmuş bebeğe kadar herkes ordaydı. Çok uzaklardaki kabilelerden bu töreni duyup gelen seyyahlar, araştırmacılar da vardı. Yedi gün boyunca, herkes karnını Ligoun'un etleri ve içecekleriyle doyurdu. Tam sekiz bin battaniye dağıttı o törende. Çeteleyi tutan, derece ve rütbelerine göre paylaştıran ben olduğum için bilirim. Tören sona erdiğinde artık fakirdi ama adı herkesin dilindeydi. Diğer reisler bu kadar eliaçık davrandığı için kıskançlıklarından dişlerini gıcırdatıyorlardı ona.

Neyse, sözleri her zaman saygı gördüğünden, hep barışı öğütledi. Bütün hediye verme törenlerine, ziyafetlere, kabile toplantılarına sırf barışı öğütlemek için katılmaya başladı. Yine bir gün, Ligoun ve ben, Stickeen yakınlarındaki nehrin kenarında yaşayan bütün Skoot Kızılderililerinin reisi olan Nib-lack'ın verdiği ziyafete katılmak için yola çıktık. Ligoun'un ölüme iyice yaklaştığı son günlerdi artık ve soğuk havayla kamp dumanı onu öksürüklere boğuyor, ağzından sık sık 'artık gidiyor' dedirtecek kadar çok, kıpkırmızı kan geliyordu.

Yine bu öksürük nöbetlerinin birinde, 'Çarpışan çelik sesleri, barut kokusu, bedene saplanan bıçak acısıyla haykıran insanların arasında, bıçağa kan sıçrarken ölmek güzel olurdu...' demişti. Senin de anlayabileceğin gibi Sakallı Yüz, kalbi hâlâ dövüşecek kadar güçlüydü.

Chilcat'la Scoot arasında epey bir mesafe olduğundan, günlerce kanolarımızla yol aldık. Adamlarımız eğilmiş küreklerine asılırken, ben Ligoun'un ayaklarının dibinde oturdum ve Kanun'u dinledim. Bu konuları iyi bildiğini bildiğimden ayrıntılarına girmeyeceğim ey Sakallı Yüz. Ama o an bahsettiği Kanun, kana kan, rütbeye rütbe kanunuydu ve Ligoun ayrıntılarına inerek anlatmaya koyuldu:

'Şunu aklından çıkarma ey Olo, senden daha küçük düzeydeki bir adamı öldürmek şerefli değildir. Her zaman senden daha büyük birini öldür ki, öldürdüğün adamın şerefi, senin de şerefini arttırsın. Karşına çıkan iki adamdan düşük rütbeli olanı öldürecek olursan, bunun utancı sana yapışır ve kadınlar seninle alay ederler. Hep dediğim gibi, barış güzeldir, ancak öldürmek zorunda kalırsan, Kanun'a göre öldüreceksin.'

Thinklet Kabilesi'nin inancı budur," dedi Palitlum yarı özür diler bir tonda.

Palitlum konuşurken, Batı'yı, kendi vatanımda yaşayan silahşorları ve kötü adamları düşündüğümden, bu inanışlarına hiç de şaşırmadım.

"Reis Niblack ve Skoot Kabilesi'nin yanına zamanında vardık," diye devam etti Palitlum. "Neredeyse, Ligoun'un töreni kadar görkemliydi. Bir sürü kabile gelmişti. Chilcat'tan bizler vardık; Sitka Kabilesi, Scoot'lara komşu olan Stickeen'liler, Wrangel'liler, Hoonah'lılar; sonra Houston Limanı'ndan Sundown'lılar ve Tah-ko'lular, komşuları Douglas Limanı'ndan Avvk'lar; Naass Nehri Kabilesi, Dixon'un kuzeyinden Tonga'lılar, Kupreanoff adındaki adadan gelen Kake'liler. Ta Vancouver'dan gelen Siwash'lılar vardı, sonra Altın Dağları'nda yaşayan Cassiar'lılar, Teslin Adamları ve hatta Yukon Ülkesi'nden Stick'ler bile gelmişti.

Fevkalade kalabalık bir toplantıydı. Ziyafet başlamadan önce, bütün reisler Niblack'la bir araya gelip bütün düşmanlıkları 'quass'ta(*) boğacaklardı. Babamın anlattığına göre (babam da babasından öğrenmiş) votkanın nasıl yapılacağını Ruslar öğretmişler bize. Ancak Niblack, erkeğe yakışacak kadar sert ve güzel bir içki olsun diye bunun içine şeker, un, elma kurusu, şerbetçiotu gibi bir sürü şey eklemişti. 'Üç Yıldız' kadar olmasa da Sakallı Yüz, oldukça güzeldi.

(*) Biraya benzer hafif bir Kızılderili içkisi. Adı, Rusça "kvas" ile aynı kökenden gelir.

Bu votka ziyafeti sadece reisler içindi. Hepsi yirmi kişi kadardılar. Ligoun, çok yaşlı ve en yüksek rütbelisi olduğundan, omzuma yaslanarak yürüsün, oturup kalkarken destek alsın diye beni de aralarına aldılar. Niblack'ın kütüklerden yapılmış kocaman evinin kapısında, âdetten olduğu üzere, her bir reis, mızrak, tüfek, bıçak gibi silahlarını yere bırakarak içeri girmeye başladı. Bilirsin Sakallı Yüz, içki kanı hızlandırıp eski düşmanlıkları körüklediğinden eller her zaman harekete geçmeye hazırdır. Ligoun'un iki bıçağı olduğunu biliyordum. Bunlardan sadece bir tanesini kapının dışında bıraktığını, diğerini tedbir olsun diye battaniyesinin altına sakladığını fark ettim. Diğer reisler de aynısını yapmıştı ve ben içeride olabileceklerden tedirginlik duymaya başlamıştım.

Reisler bir odanın içinde, daire şeklinde dizilerek oturdular. Ligoun'un dirseğinin dibinde ayakta bekliyordum. Ortalarında bir votka fıçısı, hemen yanında servisi yapacak bir köle vardı. Tören, Niblack'ın dostluğun önemini anlatan, güzel kelimelerle süslediği bir konuşmayla başladı. Konuşması bittiğinde, işaretini verdi ve köle maşrapayı doldurarak, en yüksek rütbeli kişi olan Ligoun'a getirdi.

Ligoun içkiyi son damlasına kadar bitirdi ve ben konuşmasını yapması için ayağa kalkmasına yardım ettim. Her kabile için söyleyecek güzel bir şeyler buldu; böylesine harika bir ziyafet sunan Niblack'ın büyüklüğünden bahsetti. Âdeti olduğu üzere, barış içinde yaşamayı öğütledikten sonra, votkanın çok güzel olduğunu belirterek sözlerini bitirdi.

Sonra, rütbece Ligoun'un ardından ikinci gelen Niblack içti ve onu, rütbe ve derecelerine göre diğer reisler izledi. Her biri votkayı içtikten sonra kalkıp dostluklarından, votkanın ne kadar lezzetli olduğundan bahsettiler. Hepsi mi dedim ben? Yoo Sakallı Adam, hepsi değil. Çünkü en sona kalan, genç yüzlü, atik, zayıf, cüretkâr bakışlar fırlatan kedi gibi bir adam vardı ve içkiyi gizemli bir tavırla içip bitirdikten sonra yere tükürdü ve hiçbir şey söylemedi.

Votkanın güzel olmadığını söylemek hakaretti, yere tükürmekse hakaretten çok daha kötü bir şeydi. Bunların ikisini de yaptı. Hakkında, Yukon'da yaşayan Stick'lilerin reisi olduğundan başka hiçbir şey bilinmiyordu.

Dediğim gibi, bu bir hakaretti. Ama sözlerime dikkat et Sakallı Yüz; bu bir hakaretti ama ziyafeti veren Niblack'a değil, çemberi oluşturan reisler arasındaki en yüksek rütbeli kişiye karşı yapılmış bir hakaretti. Ve bu adam da Ligoun'du. Kimseden ses çıkmıyordu.

Bütün gözler ne yapacağını görmek için Ligoun'a çevrilmişti. Ligoun hiç hareket etmedi. Ne yıpranmış dudakları konuşmak için kıpırdadı ne de gözleri kırpıldı. Ama yüzünün solgun bir külrengine dönüştüğünü gördüm. Tıpkı kadınların sızlandığı, çocukların ağladığı, etin olmadığı ve görünmediği kıtlık zamanlarında, açlığın bastırdığı acılı sabahlarda yaşlı adamların yüzlerinin aldığı renk gibi. O yaşlı adamlar nasıl görünürse Ligoun da öyle görünüyordu.

Çıt çıkmıyordu. Çember sanki ölü reislerden oluşmuş gibiydi; fakat her biri emin olmak için battaniyesinin altını yoklamaktan kendini alamıyor, sağa sola çevirdikleri bakışlarla yanlarında oturanları tartmaktan geri durmuyordu. Henüz çok gençtim ve çok az şey görmüştüm; fakat yaşadığımız o anın, hayat boyu bir tek kez yaşanacak bir an olduğunun farkındaydım.

Stick'li ayağa kalktı. Herkesin gözü üzerinde, odayı adımlayarak, Ligoun'un başına dikildi.

'Bana Opitsah derler, yani Bıçak,' dedi.

Ama Ligoun ne bir söz söyledi, ne de yüzüne baktı; gözlerini kırpmaksızın yere bakmaya devam etti.

'Sen Ligoun'sun,' diye devam etti Opitsah, 've bir sürü adam öldürmüşsün. Ama gördüğün gibi ben hâlâ sağım.'

Ligoun bana işaret etti ve gücümden destek alarak ayaklarının üzerinde yükseldi. Fakat hâlâ tek kelime etmemişti. Yaşlı bir çam ağacı gibiydi; yaprakları dökülmüş, rengi solmuş ama hâlâ soğuğa ve fırtınaya göğüs gerebilen bir ağaç. Gözlerini bile kırp-

mıyordu. Kulakları Opitsah'ın söylediklerini duymadığı gibi, gözleri de adamı görmeyi reddediyordu. Opitsah öfkesinden deliye dönmüştü. Ligoun'un önünde, karşısındakini küçük düşürmek isteyen insanların yaptığı dansı etmeye başladı. Bir yandan da kendini ve kabilesini öven, Ligoun'u ve Chilcat'lileri yerden yere vuran sözlerle dolu bir şarkı söylemeye koyuldu. Dans edip şarkı söylerken battaniyesini fırlattı ve belinden çıkardığı bıçakla Ligoun'un yüzünün önünde parıldayan daireler çizmeye başladı. O anda söylemeye başladığı şarkı, Bıçağın Şarkısı'ydı.

Onun sesinden başka ses duyulmuyor, reisler hâlâ ölü gibi hareketsiz duruyordu. Yalnızca parlayan bıçağın hareketlerini izleyen gözlerdeki ateş için için yanıyordu. Ligoun hâlâ hareket etmemişti ve öleceğini bilmesine rağmen korkmuyordu. Bıçak şarkı söyleyerek her seferinde yüzüne daha çok yaklaşıyor ama o gözlerini bile kırpmıyordu. Göz kırpmayı bırak, sağa sola eğilip bükülerek kendini sakınmıyordu bile.

Ve Opitsah bıçağını tam iki kere Ligoun'un alnına sapladı, açılan yaralardan kanlar fışkırdı. Ligoun işaret ederek gençliğime yaslanıp yürümek istediğini belirtti. Sonra Opitsah'ın, yani Bıçak'ın yüzünün tam ortasına, okkalı bir tükürük savurarak adamı aşağıladı. Onu alçakta duran bir dalı itermiş gibi kenara itti ve yürümesine devam etti.

Yirmi büyük reisin gözü önünde Opitsah'ı öldürmesinin Ligoun'a utançtan başka bir şey kazandırmayacağı çok açıktı. Kanun'u ve aklında Kanun'a göre öldürmek olduğunu biliyordum. Odada bulunanların içinde en yüksek rütbeli kişi kendisi olduğuna göre, öldürebileceği kişi Niblack'tan başka kim olabilirdi? Ve koluma yaslanarak, adımlarını Niblack'a doğru yöneltti. Ligoun'un diğer kolunda kanını dökerek ellerini kirletemeyeceği kadar küçük bir insan olan Opitsah asılıydı ve Ligoun'a bıçağı ile ardı ardına darbeler indiriyordu. Opitsah'ın bıçağı tekrar tekrar inip kalkmasına rağmen, Ligoun ne farkına varıyor ne de korunmaya çalışıyordu. Üçümüz, birbirimize kenetlenmiş bir halde,

odanın diğer ucuna, battaniyelerinin içinde sinmiş, korkuyla gelişimizi izleyen Niblack'ın yanına doğru yürüdük.

Artık eski nefretler yeniden alevlenmiş, unutulmuş gibi görünen kıskançlıklar su yüzüne çıkmıştı. Kake kabilesinden olan Lamuk'un kardeşi, Stickeen'ın azgın sularında boğularak ölmüştü. Ve Sticken Kabilesi, geleneğin buyurduğu gibi, kötü havalarının diyeti olarak vermeleri gereken battaniyeleri vermemişlerdi. İşte bu yüzden Lamuk, uzun bıçağını bir Stickeen'lı olan Klok–Kutz'un kalbine sapladı. Sonra Katchahook'un aklına, Naass Nehri İnsanlarıyla, Dixon'un kuzeyinde yaşayan Tongalılar arasındaki eski bir kavga geldi ve çok ses çıkaran silahıyla Tongalıların reisini öldürdü. Kana susamışlık hepsine bulaştı sonunda ve reis reisi öldürdü, şansı yoksa da öldürüldü. Birbirleriyle hesaplaşırken, Ligoun'u öldürmek her zaman hatırlanacak büyük bir onur olduğundan onu da unutmuyor, bıçaklarını saplayıp silahlarını ateşliyorlardı. Geyiğin üzerine atılan kurt sürüsü gibiydiler; tek farkları, kendilerine biraz daha yer açmak için birbirlerini öldürüyor olmalarıydı. Büyük bir kargaşa vardı.

Fakat Ligoun, önünde daha çok uzun yıllar varmış gibi, duraksamadan, yavaşça ilerledi. Onlar kendisini öldürmeden önce, kendi yöntemiyle öldürmesi gereken kişiyi haklayacağından emindi. Çok yavaş yürüyorduk; bedenine aldığı yaralardan kanlar içinde kalmıştı. Kimse benim gibi toy bir gencin peşinde olmamasına rağmen, ben de nasibimi aldım bıçak darbelerinden. Kızgın mermiler beni de yaktı. Ligoun hâlâ gençliğime yaslanıyor, Opitsah saldırıyor, üçümüz ilerlemeye devam ediyorduk. Nihayet Niblack'ın yanına vardık; korkusundan başını battaniyesinin içine saklamıştı. Skootlar korkak olmuştur hep.

Neyse, Goolzug ve Kadishan, ilki balıkçı diğeri avcı, kabilelerinin şerefleri için dövüşüyorlardı. Öfkeden çıldırmış bir halde birbirlerine saldırırlarken Opitsah'ı düşürdüler ve ayakları altında çiğnediler. Havada uçan bir bıçak Sitka'lardan Skulpin'in boğazına saplandı. Ellerini açmış geri geri düşen adam beni de aşağı çekti.

Yattığım yerden, Ligoun'un eğilerek Niblack'ın battaniyesinin ucunu kaldırdığını ve yüzünü ışığa doğru çevirdiğini gördüm. Acelesi yok gibiydi. Yüzüne akan kanlardan kör gibi olmuştu; adamı iyice görmek istediğinden elinin tersiyle gözlerini sildi. Işığa doğru çevrilmiş suratın Niblack'a ait olduğuna emin olduktan sonra, bıçağıyla, titreyen bir geyiğin boğazını keser gibi kesti boğazını. Ve sonra ileri geri sallanarak kendi ölüm şarkısını mırıldanmaya başladı. Beni düşüren Skulpin yattığı yerden tabancasını ateşledi ve Ligoun, fırtınada devrilen bir çam gibi yere devrildi."

Palitlum sustu. Karamsarlık dolu bakışlarını ateşe dikti; yüzü alev alev olmuştu.

"Ya sen Palitlum? Sen ne yaptın?" diye sordum.

"Ne mi yaptım? Kanun'u hatırladım ve Opitsah'ı öldürdüm. İyi de oldu. Sonra, Ligoun'un Niblack'ın boğazına sapladığı bıçağı aldım ve beni yere düşüren Skulpin'i hakladım. Sadece genç bir delikanlı olduğumdan istediğimi öldürebilirdim; nasılsa hepsi benden üstündü. Dahası Ligoun artık ölmüş ve gençliğime ihtiyacı kalmamıştı. Skulpin'i hallettikten sonra bıçağı aldım ve hayatta kalan en yüksek rütbeli reise doğru yöneldim."

Palitlum elleriyle gömleğinin altını yokladı. İçinden boncuklu bir kın, kından da bir bıçak çıkardı. Tomruk testeresinden kesilerek elde dövülmüş, çok kötü bir bıçaktı. Alaska'nın köylerinde, hemen hemen bütün yaşlı adamlarda görebileceğiniz türden bir bıçak.

"Ligoun'un bıçağı mı bu?" diye sordum. Başını sallayarak onayladı.

"Bunun için on şişe 'Üç Yıldız' veririm sana," dedim.

Yüzünü yavaşça bana doğru çevirdi. "Sakallı Yüz," dedi, "su kadar zayıf, kadın kadar uysalım. İçimi votkayla, 'Üç Yıldız'la zehirledim. Gözlerim köreldi, kulaklarım eskisi kadar keskin değil. Bütün gücüm, yağlanan gövdemde eridi gitti. Kimse bana saygı duymuyor artık, Sarhoş, Palitlum diyorlar. Ancak Skoot'ta Niblack'ın ziyafetinde, şerefli bir adam olmuştum ve Ligoun'un

anısı benim için çok değerli. Bütün denizleri 'Uç Yıldız'a çevirsen, hepsi senin hadi iç desen, yine de vermem bıçağı. Şimdi Sarhoş'um, Palitlum'um ancak bir zamanlar Ligoun'u gençliğiyle taşıyan Hiç Doymaz Olo'ydum."

"Sen büyük bir adamsın Palitlum," dedim, "sana saygım sonsuz."

Elini uzattı, "Anlattığım hikâyenin karşılığı olarak dizlerinin arasına sakladığın şişe benim," dedi.

Ve ben arkamızda yükselen çatık yüzlü kayalığa baktığımda, ters yüz olmuş devasa bir şişenin altında, iri bir adamın oynaşan gölgesini gördüm.

BİN DÜZİNE (*)

David Rasmunsen girişken bir adamdı ve diğer birçokları gibi aklı tek bir şeye çalışırdı. Bu yüzden Kuzey'den gelen haberler kulağına çalındığında, yine bir maceraya atılmaya karar verdi. Yumurta işine girecek, bütün enerjisini bu işten köşeyi dönmek için harcayacaktı. Çabucak bir plan yaptı. Biraz düşününce bu macera gözüne daha muhteşem göründü. Yumurtaları Dawson'da düzinesi beş dolara satacaktı. Temiz işti: Bu "Altın Şehir"de satacağı bin düzine yumurta, cebine girecek beş bin dolar demekti.

Diğer yandan masrafları da hesaba katmak zorundaydı. Bu konuyu da enine boyuna düşünmüştü tabii, fazlasıyla dikkatli, pratik ama hayallerinin bile yumuşatamadığı kadar taş kalpli ve taş kafalıydı. Düzinesini on beş sente alsa, başlangıçta bin düzine yumurta için ödeyeceği para yüz elli dolar olurdu. Bu da yapacağı müthiş kârın yanında önemsiz bir ayrıntıydı. Ve farz edelim ki (hatta biraz müsrifçe farz edelim ki) kendisi ve yumurtalar için nakliye masrafı sekiz yüz elli dolar ya da daha fazla olsun, bu masrafı çıkardıktan sonra bile, son yumurtayı satıp son senti cebine attığında kendisine kalan temiz bir dört bin dolardı.

"Anladın mı şimdi Alma," dedi karısına, haritalar, hükümet araştırmaları, rehberler, Alaska seyahat programlarından oluşan bir yığının içinde oturup planı üzerinde konuştukları sıcacık

(*) İlk defa Boston'daki *The National Magazine* dergisinin Mart 1903 tarihli sayısında yayınlanmıştır. London aynı öyküyü, küçük değişikliklerle, *Yumurtalarla Kumar* adıyla Mart 1912'de *Cosmopolitan Magazine* dergisinde yeniden yayınlamıştır.

yemek odasında. "Hesap ortada, Dyea'ya varana kadar pek bir masrafım olmaz; elli dolara birinci sınıf bir yolculuk yapabilirim. Şimdi, Dyea'dan Linderman Gölü'ne kadar Kızılderili taşımacılar yarım kilosu 12 sentten, 45 kilosu 12 dolardan ya da 450 kilosu 120 dolardan malları taşıyorlar. Diyelim ki bizimki aşağı yukarı 700 kilo geldi, vereceğimiz para en fazla 180 dolar, hadi bilemedin 200 dolar. Konuştuğum bir Klondike'lı 300 dolara bir kayık alabileceğimi söyledi. Hem de adam başı 150 dolara birkaç yolcu bulmam işten bile değilmiş, eh, bu da demektir ki kayık bana neredeyse bedavaya gelir. Dahası bana böyle bir kayık bulmamda yardım edebileceklerini söyledi. Bir de şu var... Yok, yok, hepsi bu kadar. Dawson'a kadar da yumurtaları kayıkla götürüyorum. Şimdi bir bakalım hepsi ne kadara geliyor?"

"San Francisco'dan Dyea'ya gidiş 50 dolar, 200 dolar Dyea'dan Linderman'a, kayığa alacağın yolcuları da hesaplarsak hepsi 250," dedi Alma çabucak toparlayarak.

"Ve bir yüzlük de üst baş ve kişisel harcamalarım için," diye ekledi Rasmunsen neşeyle, "bir 500 dolar da acil durumlar için ayırabiliriz bu durumda. Gerçi ne gibi bir 'acil durum' olabilir ki?"

Alma "bilmem" anlamında omuzlarını silkip kaşlarını kaldırdı. Eğer uçsuz bucaksız Kuzey toprakları bin düzine yumurtayı ve bu adamı yutacak kadar büyükse, şüphesiz o adamın sahip olacağı diğer her şeyi de silip süpürebilirdi. Bunları aklından geçirdi ama hiçbir şey söylemedi. Neyi ne zaman söylemesi gerektiğini bilecek kadar iyi tanıyordu David Rasmunsen'i.

"Olabilecek terslikleri hesaba katarak gecikmeleri de düşünürsek, iki ayda gider gelirim. Bir düşün Alma! İki ayda dört bin dolar! Şimdi elime geçeni yüze katlar. Kendimize yeni bir ev yaparız, daha büyük geniş bir ev, manzaralı odalar ve her odada kalorifer... Buranın kirasıyla da vergileri, sigorta ve su masraflarını öderiz, üstüne de cebimize para kalır. Hem sonra belki işleri büyütüp milyoner bile olabilirim. Şimdi söyle bana Alma, sence söylediklerim makul şeyler değil mi?"

Alma da aksini düşünmemişti zaten! Hem bu adam, aynı zamanda kuzeni, uzaktan akrabasıydı; ailenin yüz karası, her şeyi eline yüzüne bulaştıran, hiçbir şeyi düzgün yapamayan değil miydi? O tuhaf Kuzey şehrinden yüz bin dolarlık altın ve bir maden kuyusunun yarı hissesiyle dönen o değil miydi? Şimdi ne vardı elinde?

David Rasmunsen'in alışveriş yaptığı bakkal onu tezgâhın öteki ucundaki terazide yumurta tartarken görünce şaşırmıştı ama Rasmunsen'in kendisi daha şaşkındı; çünkü bir düzine yumurta 500 gram'dan 250 gram daha fazla çekiyordu. Bu da bin düzine yumurtanın hepsinin yaklaşık 700 kilo geleceği ve giysilerle diğer eşyalar için ayırmayı düşündüğü paranın da buraya harcanacağı anlamına geliyordu. Bütün hesapları alt üst olmuştu. Tam her şeyi en baştan hesaplayayım diye düşünürken, yumurtaların küçüklerinden almak geldi aklına. "Küçük ya da büyük, ne fark eder? Yumurta yumurtadır," diye düşündü içinden. Küçüklerinden seçtiği bir düzine yumurtayı tekrar tarttı. Bu sefer ağırlık 500 gramdan 125 gram daha fazlaydı. Böylece takip eden günlerde San Francisco'daki bütün memurlar, komisyoncular ve süt–yumurta satıcıları, düzinesi 625 gramdan daha fazla etmeyecek şekilde ortaya çıkan bu ani yumurta talebi karşısında şaşkına dönmüşlerdi.

Rasmunsen küçük evini bin dolara ipotek ettirip karısını tanıdıkların yanına uzun süre kalmak üzere yerleştirdi. İşinden ayrıldı ve Kuzey'e doğru yola çıktı. Bütçesini aşmamak için ikinci sınıf bir bilet aldı ki buradaki kamaralar insanların altın aramak için Kuzey'e akın etmesi yüzünden aşırı kalabalıktı. "Güvertede yolculuk etsem daha iyi," diye düşündü. Artık yaz sonlarıydı. Yüzünün rengi atmış, yalpalaya yalpalaya yürüyerek yumurtalarıyla birlikte Dyea sahiline nihayet varmıştı. Orada onu sabırsızlıkla bekleyenlerin olduğunu anlaması çok sürmedi. Chilkoot'lu taşımacılarla ilk görüşmeyi yaptığı anda birden kendine gelivermiş, gözleri faltaşı gibi açılmıştı. Kırk beş kilometrelik taşıma için yarım kilo başına 40 sent istiyorlardı. David nefessiz

kalmış, yutkunduğu anda fiyat 43'e çıkmıştı. On beş iri yarı Kızılderili 45 sente yumurta paketlerini kayışlarla bağlayıp yüklemeye başlamışken, atlarını White Geçidi'nde kaybetmiş, şimdi de son bir gayretle Chilkoot üzerinden Kuzey'e gitmeye çalışan, kirli bir gömlek ve lime lime olmuş giysiler içindeki Alaska Skaguay'lı bir tüccarın 47 sent teklif etmesi üzerine David'in balyalarındaki kayışları söküp adamın mallarına takmaya başlamışlardı.

Ama Rasmunsen dayanıklıydı. 50 sente bütün yumurtalarını eksiksiz ve sağlam bir şekilde Linderman'a getirtmeyi başarmıştı. 500 gramına elli sent vermek demek bir tona bin dolar vermek demekti. Yani 700 kilo gelen yumurtaları için ödediği miktarla birlikte acil durumlar için ayırdığı para uçup gitmiş, beş parasız kalakalmıştı. Bulunduğu yer Tantalus'tu. Daha yeni yapılmış kayıklar Dawson'a gitmek üzere yola çıkıyorlardı. Birkaç gün sonra kayıkların inşa edildiği yerde büyük bir telaş ve endişe başlamış, adamlar kara kara düşünüyorlardı. Gece gündüz canlarını dişlerine takıp kendilerinden geçercesine çalışıyorlardı. Çılgınca kesiyor, doğruyor, çakıyorlardı. Her geçen gün karlı soğuk hava daha da yaklaşıyor, kayalıkların zirvelerine ulaşıp oradan bitmek bilmeyen sert rüzgârlarla sulu kar ve sonrasında kar yağıp, çok rüzgâr alan yerlerde çabucak buza dönüşüyordu. İnatla ve dayanıklılıkla çalışan bu adamlar her sabah solgun yüzlerini göle çevirip suyun donmaya başlayıp başlamadığına bakıyorlardı. Gölün buz tutması demek umutlarının da bitmesi demekti, çünkü göllerin arasındaki ulaşım kapanmadan nehir yoluyla gitmeyi planlıyorlardı.

Rasmunsen'in içindeki korku gittikçe artıyordu. Yumurta işinde üç rakibi olduğunu keşfetmişti. Bir tanesi, ufak tefek bir Alman parasız kalmış, elinde kalan son balyayla dönüş yoluna düşmüştü. Ama diğer ikisinin kayıkları bitmek üzereydi ve her gün tüccarlara bir gün daha beklemeleri için yalvarıyorlardı. Ama kış soğuk yüzünü göstermeye başlamıştı bile. Birçok insan Chilkoot'u silip süpüren tipide donmuş, Rasmunsen'in de ayak par-

makları o farkına varmadan donuvermişti. Eline döküntü bir kayıkta yüküyle beraber yolculuk etme fırsatı geçmişti ama adam nakit 200 dolar istiyordu ve onun cebinde beş parası yoktu.

"Birkaç gün beklersen..." dedi kayık yapımında çalışan ve oraya yerleşmeyi akıl edecek kadar zeki olan bir İsveçli. "Birkaç gün beklersen eğer, sana sağlam bir kayık yaparım."

Bu çok da güvenilir olmayan sözlerin üzerine Rasmunsen Krater Gölü'ne doğru yola çıktı. Yol üzerinde iki gazete muhabirine rastladı. Adamlar Stone House'dan yola çıkıp Geçit üzerinden buraya kadar bagajlarını yollarda döke saça gelmişlerdi, Happy Camp'ten çok uzaktaydılar.

"Evet," dedi sözünün sonunda Rasmunsen, "Linderman'da bin düzine yumurtam var. Kayığım da bitmek üzere, son çivileri çakılıyor. Kendimi şanslı sayıyorum. Biliyorsunuz, bu aralar kayıklara talep çok fazla, bulmaksa çok zor."

Muhabirler bu sözleri duyunca onunla gitmek için gürültüyle itişip kakışmaya başladılar. Yeşil yeşil dolarlar havada uçuşuyor, altınlar yerlere saçılıyordu. Rasmunsen sonunda pek "gönüllü" olmasa da ikna olmuş, adam başı üç yüz dolara onları kayığına almayı kabul etmiş, hem de parayı peşin almıştı. Onlar saygın gazetelerinde yayınlanmak üzere not defterlerine bu "bin düzine yumurta sahibi" "iyi kalpli Samiriyeliyle"(*) ilgili yazılar yazarken, bizim iyi kalpli Samiriyeli çoktan Linderman'daki İsveçlinin yanına doğru telaşla yola çıkmıştı bile.

Avucunda muhabirlerden aldığı altınları şıkırdatarak, "Hey sen!" dedi, "o kayığı bana sat!" Bir yandan da aç ve sabırsız gözlerle artık tamamen bitmiş kayığa bakıyordu.

Isveçli kayıkçı vurdumduymaz bir tavırla hayır anlamında kafasını salladı.

"Öteki adam ne kadar veriyor? Üç yüz mü? Tamam. Al sana dört yüz."

(*) Samiriye; eski Filistin'de bir şehir. Yahudilerin kutsal kitabında İsrail'in başkenti olarak tanımlanır. İngilizcede, yoksullara yardım eden anlamında da kullanılır.

Parayı adama zorla vermeye çalışıyor ama kabul ettiremiyordu.

"Olmaz. Bu kayığı diğer adam için yaptım. Sen biraz bekleyeceksin."

"Al sana altı yüz. Son teklifim. Al ya da alma. Adama bir yanlışlık olmuş dersin."

İsveçli bir an duraksadı ama en sonunda "Tamam," diyerek parayı aldı. Rasmunsen bu kayıkçıyı en son gördüğünde diğer adama nasıl bir karışıklık olduğunu anlatmak için dil döküyordu.

Rakip Alman yumurtacı Deep Gölü üzerindeki Domuzsırtı denen dik bölgede kayıp bileğini kırmış, hasılattan elinde kalanlarla Kızılderili taşımacılarla kendisini Dyea'ya kadar götürmeleri için anlaşmıştı. Gün ışıdığında Rasmunsen iki yolcusuyla beraber küreklere asılmıştı. Diğer yumurtacı rakipleri de onlarla aynı anda yola çıkmışlardı.

"Sende kaç tane var?" diye seslendi ufak tefek çelimsiz New England'lı.

"Bin düzine," diye gururla cevapladı Rasmunsen.

"Hah! Ha! Her türlü bahse girerim ki ben kayıktaki sekiz yüzle seni havada karada geçerim."

Muhabirler Rasmunsen'e bahse girmesi için ödünç para vermek istediler ama kabul etmedi. Bunun üzerine New England'lı Yankee diğer yumurtacıya yanaşmaya başladı. Bu güçlü kuvvetli deniz adamı, her türlü deniz aracını kullanabilecek bir denizciydi ve onlara nehrin kollara ayrılan azgın yerlerinde nasıl ilerleyeceklerine dair taktikler verecekti. Katranlı muşambadan yapılmış yelkenli kayığın baş tarafı her inip çıkışında suya batıyordu. Linderman'dan ilk çıkan o olmuştu ama taşıdığı yükü hafife almış, suyun kabarıp köpürdüğü bir noktada kayalıklara çarpmıştı. Rasmunsen ve Yankee ikişer yolcularıyla beraber nehrin bu en azgın yeri olan Bennett'i geçene kadar yükleri sırtlarında eşyalarını karadan taşımışlar, kayıkları boş halde geçirmişlerdi.

Bennett, dağların arasından bir yılan gibi kıvrılan, çok sık fırtınaların koptuğu, yaklaşık 40 kilometrelik dar ve derin bir göl-

dü. Rasmunsen Kuzey Kutbu'nun bu diş sızlatan kışının ortasında kayıkları bağlayıp mola verdi, diğer birçok adamla birlikte kıyıda, bir su kaynağının yanında kamp kurdu. Ama şartlar eşitti. Yankee'nin kayığını yalpalaya yalpalaya ilk burnu doğru giderken gördü. Kayıklar sırayla yola koyuluyorlardı. Muhabirler hevesle kayığı suya indirdiler.

"Rengeyiği Geçidi'ne varmadan yakalarız onu, merak etme," diyerek yelkeni açtılar ve Alma ilk defa buzlu suyla tanıştı.

Aslında Rasmunsen bütün hayatı boyunca sudan korkmuştu ama şimdi yüzünde kararlı bir ifade, dümeni sımsıkı tutuyordu. "Bin Düzine"si gözünün önünde, muhabirlerin eşyasının altında duruyordu. Aklından hiç çıkmayan şeyse küçük evi ve bin dolar ipotek bedeliydi.

Acıtan bir soğuk vardı. Muhabirler kürek palalarından buzları kazırken Rasmunsen de ikide bir çekiştirdiği dümen yayını yenisiyle değiştirip duruyordu. Soğuk suyun sıçradığı yerler anında buza dönüyor, yelken direğinde buzdan saçaklar oluşuyordu. Alma çivileri sökülene, tahtaları parçalanana kadar büyük denizlerde yol alması için yapılmıştı aslında ama yine de muhabirler durmadan buzları kazıyıp suya atıyorlardı. Havada hiçbir iyileşme yoktu. Kışa karşı verilen bu çılgın mücadele devam ediyordu ve her şeyi göze almış bu insanların kayıkları gözü kara biçimde yollarına devam ediyorlardı.

"Ass-ll-aa d-durmmam-a-lıyız!" diye bağırdı muhabirlerden biri. Ama bunu korkudan değil soğuk yüzünden söylemişti.

"Doğru söylüyor. Aynen böyle devam et adamım!" dedi öteki Rasmunsen'i cesaretlendirmek için.

Rasmunsen yüzünde beliren ahmakça bir sırıtışla yanıtladı onları. Çelik gibi donmuş kıyılar azgın suların köpükleriyle kaplıydı. Tek çare açıkta gitmekti. Yelkeni alçaltmak hem diğerine geçilmek hem de kayığın su alıp batması demekti. Ara sıra kayalıkların arasında zar zor ilerleyen kayıklar görüyorlardı. Hatta bir keresinde dalgaların arasında kalmış, neredeyse kayalara çarpmak üzere olan bir kayık görmüşlerdi. Arkalarındaki

küçük bir kayık da içindeki iki adamla beraber alabora olmuş ve batmıştı.

"Ddd–dikkat et adamım!" diye bağırdı muhabirlerden biri çenesi takırdayarak.

Rasmunsen vücudunu dikleştirip sırıtarak dümene daha da sıkı yapıştı. Azgın dalgalar Alma'nın kare biçimindeki kıç tarafını hiç ıskalamadan yakalıyor, ölümüne fırlatıyordu. Dalgalardan geriye kalan sular yelkenden aşağıya doğru süzülürken tüm gücüyle kayığın sabit kalması için dayanmıştı. O andan sonra suratındaki o sırıtış devamlı hale gelmiş, adeta suratına yapışmıştı. Öyle ki muhabirler bu ifadeden rahatsız oldukları için yüzüne bakmamaya çalışıyorlardı.

Kıyıdan yaklaşık yüz metre açıkta, tek başına duran bir kayanın etrafından dolaştılar. Kayanın dalgalardan sırılsıklam olmuş tepesinde bir adam feryat figan bağırıyor, fırtınanın sesini çığlıklarıyla bastırıyordu. Kayıkları o kadar hızlı ilerliyordu ki kayayı görmeleriyle, ufukta siyah bir noktacık haline gelmesi bir olmuştu.

"Yankee'nin işi tamam. Denizci nerede?" diye bağırdı muhabirlerden biri.

Rasmunsen geriye doğru dönüp siyah yelkenli kayığa şöyle bir baktı. Rüzgârı arkasına almış, dalgalarda yükselip alçalarak yol alıyordu. Son bir saat içinde epeyce yaklaşmıştı. Vakit kaybetmeden kayalıklarda hasar gören kayığını onarmış, aradaki farkı kapatmaya çalışıyordu.

"Bakın, geliyor!"

İki yolcu gelene bakmak için buz kazıma işine ara verdiler. Bulundukları yer Bennett'in 30 kilometre açığında, dağ gibi dalgaların kayıkları havaya fırlatması için en uygun yerdi. Bata çıka ilerleyen denizci bir fırtına tanrısına benziyordu. Koca yelkeni kayığı tamamen parçalamak isteyen azgın dalgaları yarıp geçmesini sağlıyor, onu dalgaların arasındaki boşluğa fırlatıyordu.

"Dalgalar onu asla yakalayamayacak!"

"Aa–ma burr–nu dibe batacak."

Onlar konuşurken kayığın siyah yelkeni koca bir dalganın içinde kalmış ve bir anda gözden kaybolmuştu. Bir dalga daha gelip geçmişti ama denizci hâlâ ortalarda görünmüyordu. Alma kayığın yok olduğu yere doğru gitti. Kayıktan geriye kalan kürek parçaları ve kutulardı. Birkaç metre ötede bir kol ve daha sonra üzerindeki saçlar karman çorman olmuş bir kafa su üstüne çıkmıştı. Kimse gördükleri manzarayla ilgili tek kelime etmiyordu. Artık gölün sonuna doğru yaklaşıyorlardı. Dalgalar o kadar sıklaşmıştı ki muhabirler buz kazımayı bırakmış, kovalarla içeriye dolan suyu boşaltmaya çalışıyorlardı. Ama işe yaramıyordu. Rasmunsen'le bağıra çağıra yaptıkları bir konuşmanın ardından eşyaya doğru atıldılar. Un, domuz pastırması, fasulye, battaniyeler, tencere, ipler, ıvır zıvır, ellerine ne geçtiyse suya atıyorlardı. Kayık eşya yükünü üstünden atınca anında yükselmiş, çok su almamaya başlamıştı.

Muhabirler yumurtalara doğru yönelince Rasmunsen, "Bu kadar yeter!" diye bağırdı sertçe.

"Nasıl yeter? Hâlâ su alıyoruz!" dedi titreyerek biri. Notlarından, filmlerinden ve fotoğraf makinelerinden başka her şeyi suya atmışlardı. En üsteki yumurta kutularından birine eğilmiş bağlarını çözmeye çalışırken, "At onu suya, at!" diye bağırdı öteki. Rasmunsen bir kolunu bükmüş diğer elindeki tabancayı bükülü kolunun üstüne koymuş adama doğru nişan almıştı. Adam kürekçilerin oturduğu tahtanın üzerinde dikilmiş, ileri geri sallanıyor, dengede durmaya çalışıyordu. Suratı kelimelere dökemediği öfkesini gayet iyi anlatıyordu.

Diğeri, "Aman Tanrım!" diye bağırarak kendini yüzükoyun kayığın tabanına atmıştı.

Rasmunsen'in dikkati dümenden çok yumurtalarda olduğu için kayık fıldır fıldır dönmeye ve su almaya başlamıştı. Kayığı suyla dolduran dalgalar boşalırken yelken direğini yerinden oynatmış, adamlardan birini suya düşürmüştü. Gemi direği ve yelken de adamla beraber suya gömülmüştü. Kayık yolunu kaybetmiş rastgele giderken, Rasmunsen de kovalarla dolan suyu boşaltmaya çalışıyordu.

Son yarım saat içinde yanlarından birkaç kayık hızla geçip gitmişti ama onlar da küçük kayıklardı ve korkmuşlardı. Durup yardım edemeden hızla yollarına devam etmişlerdi. Bir süre sonra yaklaşık on tonluk bir mavna, kayığın çok geçmeden parçalanacağını fark edip rüzgâr yönünde yelken indirdi ve onlara doğru yanaştı.

"Yaklaşmayın! Uzak durun!" diye bağırdı Rasmunsen.

Ama kayığın alçak küpeştesi çoktan yanaşmıştı. Geriye kalan muhabir mavnaya tırmandı. Rasmunsen'se Alma'nın baş tarafında duran yumurta kutularının üzerine bir kedi gibi tünemiş, artık hissizleşmiş elleriyle kutuları bir arada tutmaya çalışıyordu.

"Haydi, atla!" diye bağırdı kızıl favorili bir adam.

"Burada bin düzine yumurtam var. Bana bir filika verin. Parasını öderim!" diye yanıtladı Rasmunsen.

"Haydi, yukarı gel!" diye bağrıştı mavnadakiler hep bir ağızdan. Tam o anda kayığın yanında patlayan bir dalga mavnanın üzerinden geçip Alma'nın yarısını sulara gömmüştü. Adamlar Rasmunsen'e küfrederek beklemekten vazgeçtiler, yelkenlerini açarak yola koyuldular. Rasmunsen de onlara küfrederek yanıt vermiş, daha sonra hemen kovalarla su boşaltmaya koyulmuştu. Kırık yelken direği hâlâ halatlarla kayığa bağlı durduğu için bir çapa gibi kayığın rüzgâra ve dalgalara dayanmasını sağlıyor, ona suyu boşaltması için zaman kazandırıyordu. Aradan üç saat geçmiş, Rasmunsen soğuktan hissizleşmiş, tükenmiş halde deliler gibi saçma sapan anlaşılmaz laflar ediyor ama bir yandan da kovaları elinden bırakmıyor, suyu boşaltmaya devam ediyordu. En sonunda Rengeyiği Geçidi yakınlarındaki buzla kaplı kıyıya ulaşmayı başarmıştı. Biri elçilik postası diğeri melez bir gemici, iki adam onu sürükleyerek kayıktan çıkarmışlar, kayıkta kalan kutuları karaya taşımışlar, Alma'yı da kıyıya çekmişlerdi. Adamlar kürek çekerek Peterborough'ya gidiyorlardı. Fırtına yüzünden burada mahsur kalmışlardı. Kurdukları kampta geceledikten sonra ertesi sabah yola koyuldular. Rasmunsen'se yumurtalarını bırakmak istememiş, orada kalmıştı. Günler geçtikçe "Bin Düzine

Yumurtalı Adam"ın ünü yayılmaya başlamıştı. Her yer donmadan önce yola çıkan altın arayıcıları Rasmunsen'in gelmekte olduğu haberini getirmişti. Kırk Mil ve Circle City'nin kır saçlı, dilleri keçeleşmiş ve mideleri fasulye yemekten nasırlaşmış ihtiyarları, Rasmunsen'in adını duyunca tavuk eti ve mısır yedikleri o eski güzel günleri hatırlar olmuşlardı. Dyea ve Skaguay halkı da onun gelişiyle yakından ilgiliydi. Her gelene onun nereye ulaştığını soruyorlardı. Ve Dawson (o altın kaplı ama omletten yoksun Dawson) endişeyle bekliyor, onunla ilgili tek bir haber getirebilecek herkesin yolunu kesip soruyorlardı.

Ama Rasmunsen tüm bu olup bitenlerden habersizdi. Geçirdiği kazanın sonrasında, kayığı üstünkörü tamir edip küreklere asıldı. Tagish üzerinden gelen acımasız bir rüzgar dişlerini donduruyor ama o kürekleri iki yana almış, rüzgara aldırış etmeden cesurca ilerlemeye çalışıyordu. Gerçi çoğu zaman geriye sürükleniyordu. Rüzgârlı Koy denilen yerde sahile kadar sürüklenmiş, Tagish'e varana kadar üç kere aşırı su almış ve karaya çıkmak zorunda kalmış, son olarak Marsh Gölü'nde donma tehlikesi geçirmişti. Alma suyun içindeki buz parçalarına çarpa çarpa gitmesine rağmen yumurtalar hâlâ sapasağlamdı. Yumurtaları karayla denizin arasında uzanan üç kilometrelik buz kütlesinin üzerinden taşıyarak oraya kurduğu derme çatma kulübeye yerleştirdi. O kulübe aradan yılar geçmiş olmasına rağmen onu tanıyan adamların hâlâ birbirlerine gösterdikleri bir yerdir.

Dawson'la arasında bir buz kütlesi halinde uzanan 800 kilometrelik yol kalmıştı. Su yolu tamamen buz tutuğu için kapanmıştı. Ama Rasmunsen yüzünde garip, sert bir ifade, buz tutmuş göllerin üzerinden yürüyerek ilerliyordu. Tek kişilik bir battaniye, bir el baltası ve bir avuç fasulyeyle tek başına çıktığı bu yolculukta içini acıtan şeyin ne olduğunu sıradan insanlar anlayamaz. Bu acıyı ancak bir kutup yolcusu anlayabilir. Şu kadarını söylemek yeterli olur herhalde: Chilkoot'da yakalandığı tipide donan iki ayak parmağı, Sheep Camp'te kesilmişti ve hâlâ iki ayağının üzerinde duruyordu. Puget Sound'a giderken bindiği

geminin bulaşıkhanesinde bulaşık yıkamış, San Francisco'ya giden bir geminin kazan dairesinde kömür taşımıştı. Bankanın pırıl pırıl parlayan zemininde dikilen bu yabani görünüşlü, hırpani adam ikinci bir ipotek parası almak için gelmişti. Çukurlaşmış yanaklarından fırlayan elmacık kemiklerini sakalı bile gizleyemiyor, iki oyuğa benzeyen gözlerinin içinde sanki soğuk bir ateş yanıyordu. Çıplak elle ağır işlerde çalışmaktan elleri damar damar olmuş, tırnaklarının çevresi kirden ve kömür tozundan taşlamıştı. Zar zor anlaşılan sözcüklerle yumurtalardan, buz kütlelerinden, rüzgârlardan ve gelgitlerden bahsediyordu. Ama banka bin dolar daha vermeyi reddedince konuşmaları iyice tutarsızlaşmış, kopuk kopuk kurduğu cümlelerle köpek fiyatlarından, kar ayakkabıları, mokasen ve kışın yolculuk yapmaktan dem vurmaya başlamıştı. Banka sonunda bin beş yüz dolar vermeyi kabul etmişti ki, bu fiyat evin değerinden daha fazlaydı. Böylelikle imzayı atıp bankadan dışarı çıkınca rahat bir soluk alabilmişti sonunda.

İki hafta sonra her biri beş köpek alan üç kızakla Chilkoot'a vardı. Bir kızağı kendisi sürüyordu, kiraladığı iki Kızılderili de diğerlerini. Marsh Gölü'nün kıyısına geldiklerinde, arkalarında sık sık sakin havada incecik yükselen bir kamp ateşi dumanı görüyor, insanların neden yola devam edip onu yakalamaya çalışmadıklarına bir anlam veremiyordu. Buraların yabancısıydı işte, anlayamıyordu. Ona bu durumun nedenini anlatmaya çalışan Kızılderilileri de anlayamıyordu. Bunun çok zorlu bir yolculuk olduğunu fark ederek sabah kampı toplayıp yola çıkmayı reddeden adamları işlerinin başına silah zoruyla geçirmişti.

White Horse yakınlarında buzdan bir köprünün üzerinden geçerken suyun içine kaymış, bacağı donmuştu. Daha önce parmaklarını kaybettiği için hâlâ hassas olan bacağı yüzünden Kızılderililer biraz dinlenmesi için onu ikna etmeye çalışıyorlardı ama o bir battaniyeyi feda ederek bacağını sarmış, üstüne bir su kovası kadar büyük mokasenlerini giyip kızağını en önde sürmeye devam etmişti. İşte bu gerçekten de dayanılmaz bir acıydı.

Bu yüzden ona saygı duyuyorlardı ama bir yandan da bu yolculuğa çıktıkları için kafalarını dövüyor, açıkça düşüncelerini belli ediyorlardı. Bir gece kaçmaya çalışmışlardı ama karın üzerinde yankılanan kurşun sesleri geri dönmelerine yetmişti. Homurdanarak da olsa kalmışlardı. Chilkoot'lu bu vahşi adamlar kafa kafaya verip onu öldürmeye karar vermişlerdi ama Rasmunsen bir kedi gibi uyuyor, en ufak sese uyanıyor, bu yüzden bir türlü planlarını gerçekleştirme fırsatı bulamıyorlardı. Sık sık arkalarında gördükleri o kamp ateşinin nedenini anlatmaya çalışıyorlardı ama Rasmunsen anlattıklarının tek kelimesini bile anlayamıyordu. Hatta onlardan iyice şüphelenmeye başlamıştı. Somurtup işten kaytarmaya yeltendiklerinde bir bakışı onları işlerinin başına geçirmeye, silahının ucunu bile görmeleri kızgın ruhlarını serinletmeye yetiyordu.

Ve böylece, isyankâr Kızılderililer ve vahşi köpeklerle birlikte, insanın umudunu kıran bu yolda ilerlemeye devam etti. Bir yandan adamların kaçmasını engellemeye, bir yandan köpekleri yumurtalardan uzak tutmaya, bir yandan da buzla, soğukla ve ayağının bir türlü geçmeyen ağrısıyla mücadele ediyordu. Ne zaman ayağındaki yara kapanmaya başlasa soğuk yüzünden tekrar parçalanıyor, dağılıyordu. Bu yüzden bacağında şiddetli ve sürekli bir ağrı oluşmuştu. Sabah kalkıp vücudunun ağırlığını bacağına verdiğinde başı dönüyor, acıdan neredeyse bayılacak gibi oluyordu. Ama günün ilerleyen saatlerinde tamamen hissizleşiyordu, ta ki battaniyenin altına girip uyumaya çalıştığı saatler geçip gün tekrar başlayana kadar. Daha önce gün boyunca masasında oturarak çalışan bir memur olmasına rağmen, yorgunluktan tükenene kadar yola devam ediyor, hatta molalarda köpeklerle ilgileniyordu. Ne kadar çok çalıştığının, ne kadar acı çektiğinin farkında bile değildi. Kafasında tek bir şey vardı ve artık o şeye çok yakındı. Bunu bilmek onu kamçılıyordu. Aklının bir köşesinde Dawson vardı, diğerinde bin düzine yumurtası ve ikisinin arasında bir yerlerde benliği bu iki şeyi bir araya getirip, "altın" noktada toplama mücadelesi veriyordu. Bu "altın nokta"

beş bin dolar anlamına geliyordu ve bu amaca ulaşmadan hiçbir yeni fikre aklında yer yoktu. Hareketleri mekanikleşmişti. Etrafındaki diğer şeylerin farkında değildi, her şeye siyah bir camın arkasından bakıyor, hiçbir şeyin üzerinde kafa yormuyordu. Elleriyle yaptığı işlerde de bir makine ustalığındaydı, tıpkı aklının işleyişi gibi. Böylelikle yüzündeki ifade gittikçe sertleşmiş, hatta Kızılderililer bile ondan korkar olmuştu. Kendilerini adeta köleleştiren ve delicesine bir azimle durup dinlenmeden çalıştırıp duran bu adama hayret ediyorlardı.

Le Barge Gölü'nün üzerinde, yani havanın dünyanın burnunun ucunu dolduracak kadar soğuk olduğu, eksi 60 ve daha da korkutucu rakamlar arasında gezindiği yerde, soğuğun etkileri ortaya çıkmaya başlamıştı. Daha rahat nefes almak için ağzı sürekli açık çalıştığından ciğerlerini üşütmüş, yolculuğun geri kalanında kuru, kesik kesik bir öksürüğe kapılmıştı. Özellikle kamp ateşinin dumanından ve kendini gereksiz yere aşırı yorduğunda azan bir öksürüktü. Otuz Mil Nehri'ne(*) vardıklarında suyun tamamen buzla kaplı olmadığını gördüler. Suyun üzerinde, kenarlarında sarkıtlarla çevrili buzdan ince köprüler oluşmuştu. Çok tehlikeli görünüyorlardı. Kenarlardaki buz tabakaları kesinlikle güvenilmezdi ama o buna aldırmadan devam etti. Kızılderililer karşı çıktıklarında yine tüfeği yardımına koşmuştu. Üzeri karla kaplı olsa da, bu buzla kaplı köprüden geçerken bazı önlemler alınabilirdi. Kar ayakkabılarıyla yürürken ellerinde herhangi bir düşme anında dayanak olması için sırıklar taşıyorlardı. Biri geçtikten sonra köpekleri çağırıyorlar ve sırayla geçiyorlardı. Köprünün tam orta yerinde, boşluğun karla gizlendiği yerde Kızılderililerden birinin hayatı sona ermişti. Nasıl bir bıçağı kremadan hızlıca ve düzgünce geçirirseniz, o da öyle düşmüştü aşağı ve akıntı onu buzun altından çabucak sürükleyip gözden kaybetmişti.

(*) Yukon Bölgesinde, La Barge Gölü ile Teslin Nehri arasındaki otuz millik bölüme verilen ad.

O gece solgun ay ışığında diğer Kızılderili de kaçıp gitmişti. Rasmunsen artık tüfeğini kullanmakta çok süratliydi ama kurşunları ancak sessizliği deliyordu. Otuz altı saat sonra Kızılderili Big Salmon'da bir polis kampına varmıştı. "Im-ım-ko-mik adam -siz ne diyor-kafası üşütük, ım-ım deli adam-deli. Yumurtalar, yumurtalar her yer yumurta. Geliyor." Kafası karışan komisere adamın ne demek istediğini bir çevirmen açıklamıştı.

Bunlar, Rasmunsen birbirine bağlanmış üç kızak ve bütün köpekler bir araya toplanmış şekilde oraya ulaşmadan önce yaşanmıştı. Hali çok garip görünüyordu. Kızakların sırası bozulduğunda inip, geri gidip düzeltmek zorunda kalıyor, Herkül gibi güç sarf ediyor ve çoğunlukla hepsini bir arada tutmayı beceriyordu. Komiserin Kızılderilinin Dawson tepelerine doğru yola çıktığını söylediği anda adam olasılıkla Selkirk'le Stewart arasında bir yerlerde olmalıydı ama Rasmunsen'in kılı bile kıpırdamadı. Polis yolu Pelly'ye kadar açtığını söylediklerinde de hiç oralı olmadı çünkü iyi ya da kötü, doğanın önüne çıkardığı her şeye kaderci bir kabullenişle boyun eğerek aşmayı başarmıştı ama Dawson'ın kıtlığın pençesinde olduğunu söylediklerinde gülümsedi; kamçıyı köpeklere doğru salladı ve yola çıktı.

Bir sonraki durakta o, "kamp dumanı"nın esrarı çözülmüştü. Big Salmon'dan Pelly'e kadar yolun açıldığı haberini aldığından beri arkasında gündüzleri görmeye alışık olduğu duman halkaları hiç görünmemişti. Rasmunsen ateşinin başında tek başına çömelmiş otururken, sırayla önce onu Bennett'de kurtaran elçilik postası ve melez gemici, sonra iki kızakla Circle City'den gelen postacılar, arkalarından da Klondike'lıların kızağı gelmişti. Adamlar ve köpekler iyi beslenmiş ve dinlenmiş görünüyorlardı. Rasmunsen'inse bedeni yorgunluktan tükenmiş ve bir deri bir kemik kalmıştı. Her gün köpeklerinin cesaretini kırarcasına karda bata çıka zorlukla ilerlemeye çabalarken, bu "duman halkası" takımı Pelly'de yol açıldığı zaman güçlerinin yerinde olması için iki gün dinlenip, bir gün yol alarak ilerlemişlerdi.

Adamlar, o şişman ve dinç adamlar geniş geniş sırıtarak, kahkahalara boğularak onlara yaptığı iyilikten, çabalarından dolayı

nazikçe teşekkür etmişlerdi. Ama o anda her şeyi anlamış olmasına rağmen cevap vermedi. Adeta kırılmaz bir buz parçası gibiydi. İçinde duyduğu sessiz acıyı, kendine bile hissettirmek istememişti. O anda her şey onun için önemini yitirmişti. Aklındaki düşünce ve onun arkasında gizli duran asıl amacı değişmemişti. İşte buradaydılar. O ve bin düzine yumurtası. Ve Dawson'a çok az kalmıştı. Amaç hâlâ aynıydı.

Little Salmon'a vardığında artık çok az yiyeceği kalmıştı. Köpekler açlıktan onun yiyeceklerine dalmışlar, oradan Selkirk'e kadar fasulye (iri, kahverengi ve fena halde besleyici) yiyerek yola devam etmişti. Midesini iki saatte bir verdiği aralarda fasulyeyle doldurduğunda gücü ikiye katlanıyordu. Selkirk'e vardığında, komisyoncunun postane kapısına astığı bir levhada iki yıldır Yukon'a tren seferlerinin yapılamadığı uyarısını gördü. Bu yiyecek fiyatlarının aşırı derecede arttığı anlamına geliyordu. Komisyoncu yumurta başına bir fincan unla değiş tokuş yapmayı teklif ettiyse de Rasmunsen kafasını sallayıp yoluna devam etti. Chilkoot'lu sığır satıcıları tarafından kesilen atların sakatatını Kızılderililer zaptettiğinden geriye kalan derileri köpeklerine vermek için yoldan topladı. Ama köpeklerden önce derileri kendisi kemirmeye başladı. Fasulye yemekten nasırlaşmış ağzına kaçan kıllar dayanma sınırlarını zorlayacak cinstendi.

Selkirk'te açlık yüzünden Dawson'dan göç eden insanlarla karşılaşmıştı. Kederli bir kalabalık yolda sürünürcesine ilerliyor, her biri aynı şeyi söylüyordu. "Yiyecek yok. Yiyecek hiçbir şey yok. Gitmek zorundayız buralardan." Herkes elinde baharla birlikte bolluğun da gelmesi için mum taşıyordu. "Un bir buçuk dolar ama satan yok."

"Ya yumurta?" "Tanesi bir dolar. Ama bir tane bile yok," diye yanıtladı biri. Rasmunsen hızlı bir hesap yaptı kafasından. "On iki bin dolar," dedi yüksek sesle.

"Ne?" diye sordu adam.

"Yok bir şey," diye cevapladı ve köpeklerini kamçılayıp yola devam etti.

Dawson'dan yetmiş mil uzaktaki Stewart Nehri'ne vardığında beş köpeğini kaybetmişti, kalanlarsa artık ayakta durmakta güçlük çekiyorlardı. Rasmunsen gücünün son damlasıyla, köpeklerle birlikte kızakları çekiyordu. Bu halde, sürünerek bile olsa, günde on mil ilerliyordu. Elmacık kemikleri ve burnu üst üste defalarca donmuş, siyahımsı bir kan rengine bürünmüş, korkunç görünüyordu. Yanındaki iki parmak kesildiğinden beri geriye kalan başparmak da donmaya başlamış, dayanılmaz derecede acı veriyordu. Ayağında hâlâ o canavarımsı görünüşlü mokasenler vardı. Ara sıra gelen garip ağrılar adeta işkence ediyordu. Altmış Mil'e geldiğinde, bir süredir az az yediği fasulyeler tamamen bitmişti ama büyük bir sabırla yumurtalara asla dokunmuyordu. Beynine bunun uygunluğunu kabul ettiremiyordu. Kızılderili Nehri'ne doğru ilerlerken sendelemiş, yere düşmüştü. Orada karşılaştığı yaşlı, cömert bir adam yeni vurduğu geyiği o ve köpekleriyle paylaşmış, onlara yeniden güç vermişti. Dawson'dan beş saat uzaktaki Ainslie'de bir yolcudan elindeki her bir yumurtayı bir dolar on beş sente satabileceğini duyduğunda, çektiği bütün zahmetin karşılığını almış gibi hissetmişti kendini.

Dawson'ın girişindeki dik yamaca ulaştığında kalbi yerinden fırlayacakmış gibi çarpıyor, dişleri birbirine vuruyor, titriyordu. Köpekler artık o kadar yorgundular ki durup dinlenmelerine izin vermek zorunda kaldı. Kızaklara sırtını dayamış beklerken, ayı postundan yapılmış büyükçe bir palto giymiş, gayet efendi görünüşlü bir adam ağır adımlarla yanına yaklaştı. Meraklı gözlerle Rasmunsen'e baktı, durdu. Şüpheyle köpekleri ve yüklü kızakları süzdü.

"Ne yüklü bu kızaklarda böyle?" diye sordu.

"Yumurta," diye yanıtladı Rasmunsen, neredeyse fısıltı halinde çıkan boğuk bir sesle.

"Yumurta mı? Yaşasın! Yaşasın!" adam zıplıyor, kendi etrafında delice dönüyordu. Sonunda uygun adım giden asker gibi yanına gelip durdu. "Ama hepsi yumurta değildir herhalde?"

"Yoo, hepsi yumurta."

"O zaman sen şu 'Yumurtacı Adam' olmalısın." Rasmunsen'in etrafında dolaşarak yürüdü, bir de diğer taraftan baktı. "Söylesene sen 'Yumurtacı Adam' mısın?"

Rasmunsen "Yumurtacı Adam"la neyi kastettiğini anlamamıştı ama o olduğunu tahmin ederek yanıtladı. Adam biraz sakinleştikten sonra ihtiyatlı bir tavırla sordu.

"Ne kadar istiyorsun bunlar için?"

Rasmunsen korkusuzca cevap verdi: "Bir buçuk dolar."

"Anlaştık!" dedi adam beklemeden. "Bir düzine versene."

"B–ben– yani, tanesi bir buçuk dolar demek istemiştim," diye açıkladı Rasmunsen bir an duraksayarak.

"Tabii ki. Dediğini duydum. Şunu iki düzine yapalım. Al, bu da karşılığı." Adam taşıdığı çuvaldan küçük bir sosis büyüklüğündeki altın parçasını çıkarıp umursamaz bir tavırla kızağa attı. Rasmunsen midesinde tuhaf bir sızı hissetti. Burun delikleri titremeye başlamıştı. Oturup ağlamak için karşı konulmaz bir istek vardı içinde. Ama etrafında meraklı, yabani bir kalabalık toplanmaya başlamıştı. Terazisi yoktu ama ayı postu paltolu adam bir tane bulup getirmiş, Rasmunsen yumurtaları verirken o da altınları tartıyordu. Herkes satın almak, hem de herkesten önce almak istiyordu. Telaş ve heyecan gittikçe artıyor, Rasmunsen insanları sakinleştirmeye çalışıyordu. "Bu böyle olmaz," diye düşündü içinden. İnsanların bu kadar hevesle satın almasının bir nedeni olmalıydı. Biraz dinlenip pazarı yokladıktan sonra satış yapmak daha akıllıcaydı. Belki de yumurtaların tanesi iki dolar değerindeydi. Ama öyle ya da böyle, en az bir buçuk dolara satabileceğinden emindi. Birkaç yüz yumurta satılmışken "Durun!" diye bağırdı. "Şimdilik bu kadar. Çok yorgunum. Şimdi bir baraka bulmam gerekiyor, o zaman gelip alabilirsiniz."

Bunun üzerine bir homurtu yükseldi ama ayı postu paltolu adam Rasmunsen'e hak verdi. Geniş ceplerine yirmi dört tane donmuş yumurtayı doldurmuş, şehrin geri kalanı almış almamış

umurunda değildi. Ayrıca Rasmunsen'in ayakta zor durduğunun da farkındaydı.

"Monte Carlo'yu geçtikten sonraki ikinci köşeden dönünce bir baraka var," dedi. "Penceresi plastik olan. Benim değil ama ben bakıyorum. Günlüğü on dolar. Sudan ucuz. Sen git yerleş, ben sonra uğrarım. Pencere plastik, unutma."

"He-he-heey!" diye bağırdı bir an durup. "Yaşasın yumurta yiyeceğim, sanki evimde ailemleymişim gibi!"

Barakaya doğru giderken açolduğu aklına geldi. Tabelasında N.A.T.&T. yazılı mağazadan birkaç ıvır zıvır, kasaptan biraz biftek ve köpekler için de somon satın aldı. Barakayı kolayca bulmuştu. Köpekleri dışarıda bırakıp sobanın üzerine kahveyi yerleştirdi.

Bir yandan eşyaları yerleştiriyor, bir yandan da, "Tanesi bir buçuk dolardan bin düzine yumurta on sekiz bin dolar!" diye kendi kendine mırıldanıp duruyordu.

Bifteği tavaya koymuştu ki kapı açıldı. Dönüp baktı. Gelen ayı postu paltolu adamdı. Yüzünde sanki zaten belli olan bir şeyi açıklayacakmış gibi kesin, kararlı bir ifadeyle girmişti içeri. Ama Rasmunsen'e bakınca yüzü sıkıntılı bir hal aldı.

"Şey demeye geldim. Şey..." diye başladı söze. Bir an duraksadı.

Rasmunsen kirayı istemek için geldiğini düşündü.

"Şey diyecektim... Kahretsin! Yumurtaların bozuk."

Rasmunsen sendeledi. Kendini gözlerinin tam ortasına yumruk yemiş gibi hissetti. Barakanın duvarları üstüne üstüne geliyordu. Dayanacak bir yer aradı. Sobanın üzerine elini koydu. Elinde hissettiği keskin acı ve yanan etin kokusu kendine gelmesini sağladı.

"Anlıyorum," dedi yavaşça. "Paranı geri istiyorsun." "Derdim para değil," dedi adam. "Başka yumurtan yok mu? Bozuk olmayan?" Rasmunsen kafasını salladı. "Paranı iade etsem iyi olacak."

Adam parayı geri almadan kapıya doğru gitti. "Tekrar geleceğim, sen yumurtalarını bir kontrol et."

Rasmunsen odun kesmek için kullanılan kütüğü yuvarlayarak içeriye taşıdı. Ardından yumurtaları getirdi. Bütün bunları yaparken oldukça soğukkanlı görünüyordu. Baltayı eline aldı, kütüğün üzerine yerleştirdiği donmuş yumurtalara tek tek vurmaya başladı. Dağılan yumurtaların içini dikkatlice kontrol edip yere atıyordu. Önce farklı kutulardan yumurta alıp kontrol etti. Sonra kutuların içindeki bütün yumurtaları kırıp yere atmaya başladı. Yerdeki yumurta yığını gittikçe büyüyordu. Kahve fokurduyordu, tavada yanan bifteğin yaydığı yanık kokusu barakayı kaplamaya başlamıştı. En son yumurtayı da parçalayana kadar durmadan, inatla vurdu, vurdu, vurdu.

O sırada birisi kapıyı vurdu. Cevap veren olmayınca tekrar vurdu ve içeri girdi. Gördüğü manzara karşısında bir an durakladı.

"Bu da ne böyle!"

Parçalanmış yumurtaların yanan sobanın sıcağında eriyerek etrafa yaydığı korkunç koku giderek artıyordu.

"Gemide bozulmuş olmalılar," dedi adam.

Rasmunsen uzun uzun, sanki boşluğa bakar gibi baktı adama.

"Ben Murray. Koca Murray. Herkes tanır beni buralarda," dedi yanıt beklemeden. "Yumurtalarının bozuk olduğunu duydum ama yine de bu pislik için sana yüz dolar veririm. Somon kadar olmasa da köpekler afiyetle yalayıp yutar bunları."

Rasmunsen sanki taş kesilmişti. Kıpırdamıyordu. "Cehenneme kadar yolun var," dedi dişlerinin arasından. "Git buradan."

"Şimdi bir düşün. Böyle bir pislik yığını için sana iyi bir fiyat teklif ediyorum. Hiç yoktan iyidir. Peki iki yüz versem? Ne dersin?"

"Cehenneme kadar yolun var," diye yanıtladı Rasmunsen. "Defol."

Murray korkudan ağzı açık halde, dikkatli adımlarla kapıdan çıkarken hâlâ hayretle Rasmunsen'in yüzüne bakıyordu.

Adamın arkasından Rasmunsen de dışarı çıktı. Köpeklerin koşumlarını çözdü. Satın aldığı bütün somonu önlerine attı. Eline kamçıyı alıp barakaya geri döndü. İçeri girdi. Kapıyı arkadan sürgüledi. Kömürleşmiş biftekten çıkan koku gözlerini yakıyordu. Ranzaya çıkıp kamçıyı kenar direğinden geçirdi. Gözleriyle yüksekliği hesapladı. Yeteri kadar yüksek değildi. Tabureyi ranzanın üzerine yerleştirdi ve üstüne çıktı. Kamçının sonunda bir halka yapıp boynuna geçirdi. Diğer ucu sıkılaştırıp, ayağının altındaki tabureyi bir tekmeyle fırlattı.

DOK İŞÇİSİ DAN CULLEN (*)

hayat ihtişamla yürünmez
hummalı sokakların alanıdır
THOMAS ASHE

Dün, "Belediye meskenleri"ndeki odalardan birinde bulundum. Burası Leman Sokağı yakınlarındaydı. Eğer korkunç gelecekte, ömrümün sonuna dek böyle bir odada yaşamak zorunda kalacağıma dair kesin bir inancım olsaydı, duraksamadan gider kendimi Thames Nehri'ne atar, bu işi kısa yoldan çözüme bağlardım.

Oda falan değildi burası. Konuşulan dile saygı duymanın da bir sınırı vardır. Ahıra nasıl malikâne diyemezsek, gördüğüm bu yere de oda diyemeyiz. Bir harabe, bir mağaraydı burası. Ölçüleri iki metreye, iki metre otuz santimdi. Tavanı öyle basık, içerisi o kadar havasızdı ki, bunu ancak şöyle bir açıklamayla betimleyebilirim: İngiliz ordusunda, asker başına düşen havanın hacmi bile ölçülüdür, barakalar bu ölçü üzerine kurulur. Bu odadaki hava, barakada yatıp kalkan bir İngiliz erine yetmeyecek kadar azdı. Üzeri eski bezlerle örtülü bir divan odanın yarısını kaplıyordu. Bacakları raşitizm hastalığına tutulmuş gibi çarpık bir masa, bir iskemle, birkaç karton kutu, odada insana dolaşacak yer bırakmıyordu. Beş dolar, odadaki her şeyi almaya yetip artardı. Döşeme çıplaktı. Ne var ki, tavan ve duvarlar kan lekeleriyle doluydular. Her leke öldürülen garip bir böceği simgeliyordu. Haşarat doluydu içerisi. İnsanın tek başına bunlarla başa çıkmasına gücü yetmezdi.

(*) İlk defa 1903'de, "*The People of the Abyss*" (Uçurum İnsanları) kitabında yayınmıştır.

Bu izbenin kiracısı olan Dan Cullen adında dok işçisi, hastanede ölmek üzereydi. Ama bu yoksul odanın içindeki öteberi onun kişiliğine dair yeterli bilgi veriyordu. Duvarlarda Garibaldi, Engels, Dan Burns ve başka işçi liderlerinin ucuz resimleri asılıydı. Masanın üzerinde Walter Besant'ın romanları duruyordu. Shakespeare'i iyi bildiğini, tarih, sosyoloji ve ekonomi okuduğunu söylediler. Özetle, kendi kendini yetiştirmiş bir insandı.

Masanın üzerindeki karışıklığın ortasında, üzerine şunlar karalanmış bir kâğıt parçası duruyordu: "Bay Cullen, lütfen benden ödünç almış olduğunuz büyük beyaz çanak ile tirbuşonu geri veriniz." Bunlar hastalığı başladığı bir sırada, komşu kadından almış olduğu şeylerdi. Şimdiyse öleceğinden korkulduğu için geri isteniyordu. Çünkü, büyük beyaz bir çanak ile tirbuşon, uçurumun dibinde yaşayan bir insan için öyle değerli şeylerdi ki, başka bir insanın huzur içinde ölmesine izin verdirmezlerdi.

Kısacık bir öyküsü vardı. Evet, Dan Cullen'in öyküsü kısaydı. Ne var ki, satır aralarında öğrenilecek çok şeyler vardı. Küçük bir kentte doğmuştu. Yoksul bir ailenin çocuğu olduğundan tüm yaşamı boyunca bedenen çalışmak zorunda kalmış bir insandı. Bu kitapları açıp okuduğu, gerçeklerle ruhunun tutuştuğu, üstelik bir "avukat" gibi mektup yazabildiği için, arkadaşları tarafından kendileri adına kafasını kullanarak çalışması için seçilmişti. Meyve taşıyıcılarının lideri olmuş, dok işçilerini Londra Ticaret Konseyi'nde temsil etmiş, işçi gazetelerine yetkin yazılar yazmıştı.

Kimseye yaranmak için yaltaklanmamış, ustalarının etkisinde kalmamış, kendi yaşamını yaşamış, inandığı kavgada sonuna dek dövüşmesini bilmişti. Yaşamı boyunca düşüncelerini açıkça söylemişti. "Büyük Dok İşçileri Grevi"nin öncülerinden olduğu için suçlu görülmüş, bu da Dan Cullen'in sonu olmuştu. O günden sonra fişlenmiş biri olarak yaşamış, bir grevde öncü olmanın hesabı kendisinden on yıl, belki daha uzun sorulmuştu.

Doklarda çalışanların işleri gelip geçicidir. Yüklenecek malların azlık ya da çokluğuna göre çalışırlar. Dan Cullen fişlenmişti

bir kez. Kimse kesin bir dille geri çevirmiyordu onu, böyle bir şey karışıklıklara neden olabilirdi. Ustabaşı onu her hafta yalnızca bir iki gün çalıştırıyordu. İşçiler arasında bu davranışa, "yasalarla eli kolu bağlı tutulmak" ya da "dünyanın kaç bucak olduğunu öğretmek" adı verilir. Yani bu, açlığa tutsak edilmek demektir. Daha uygun bir sözcük bulunamaz. On yıl, bir insan yüreğini kırmak için yeteri kadar uzundur. Kırık yürekli insanlar ise yaşayamazlar.

Bu dağınık, mağara gibi yerde yatağa düşmüştü sonunda. Kimseden yardım görmediği için, her geçen gün yıkımı biraz daha artıyordu. Yakın akrabası olmayan, yapayalnız bir yaşlıydı. Kırılmış, kötümser olmuştu artık. Odadaki haşaratla savaşıyor, kan izleri dolu duvarlarına asılı Garibaldi, Engels ve diğer resimlere bakıyordu. Bu kalabalık çevrenin insanlarından onu görmeye kimse gelmiyordu. Hiçbiriyle dostluk kurmamıştı. Tek başına çürümeye terk edilmişti.

Ama Doğu Yakası'nın ta diplerinden bir kunduracıyla oğlu onu görmeye geldi. Bu baba–oğul onun tek dostlarıydı. Odasını temizlediler. Evlerinden temiz çarşaf getirip yatak örtülerini değiştirdiler, yataktaki örtüler kirden kararmıştı. Üstelik, onun için, Aldgate'ten bir gönüllü hemşire tuttular.

Gelen hemşire Dan Cullen'in yüzünü yıkadı. Yırtık dökük yatağını silkeledi, düzeltti. Onunla konuştu. Çok ilginçti Dan Cullen'le konuşmak. Ne var ki, kadının adını öğrenince işler değişti. Adı ne miydi? Blank'tı. Evet, evet! Sir George Blank da ağabeyiydi. "Sir George Blank ha!" diye gürledi ölüm döşeğindeki yaşlı Dan Cullen. Sir Blank, Cardiff doklarının hukuk danışmanıydı. Cardiff dok işçilerinin sendikasını parçalamayı başaran, bu yüzden soylu sayılan adam! Demek kız kardeşiydi onun! İşte o zaman Dan Cullen, dağılmış yatağında oturarak kadına, tüm soyuna nefretler yağdırmaya başladı. Kaçırdı kadını. Hemşire bir daha geri dönmedi. Bu yoksul adamın, yaptığı iyiliğe karşı böyle davranmasına gerçekten şaşırmıştı.

Dan Cullen'in ayakları su toplayıp şişmeye başlamıştı. Biriken suyu atmak için, tüm gün yatağının kıyısında oturmak zorunda kalıyordu. Döşeme çıplaktı. Dizlerini örtmek için sadece ince bir battaniyesi vardı. Sırtındaysa eski bir ceket. İyiliksever bir rahip, bir çift kâğıt terlik getirdi. Değeri dört peniydi terliklerin. Ruhunun kurtuluşu için elli dua edeceğini söyledi. Bu terlikleri gördüm. Oysa Dan Cullen, ruhunun rahat bırakılmasını isteyen insanlardandı. Dört peni değerindeki bir terlikten aldığı güçle, Tom, Dick, ya da Harry adında birinin ona egemen olmasına dayanamazdı. Kibarca perdeyi açmasını rica etti rahipten. Böylece terlikleri sokağa atacak, onlardan kurtulacaktı. Rahip bir daha geri gelmemecesine gitti. O da, tıpkı kaçan hemşire gibi şaşırmıştı. Bu yoksulun böyle davranması olur şey değildi.

Kendisi de eski bir işçi lideri olan kunduracı, dostunu yalnız bırakmadı. Hiç gürültü etmeden, kendi başına meyve toptancılarının merkezine gitti. Dan Cullen tam otuz yıl, geçici işçi olarak onların hesabına çalışmıştı. Aslında bu toptancıların tüm işleri hep geçici işçiler tarafından görülürdü. Dostunun durumunu anlattı yaşlı kunduracı. Umutsuzdu. Yaşlıydı. Kırılmıştı. Ölmek üzereydi. Ne parası ne yardım edeni vardı. Ölmek üzere olan arkadaşının toptancıların çıkarına otuz yıl emek harcadığını anımsattı. Bir şeyler yapmalarını rica etti.

Görevli, eski defterlere bakmaya bile gerek duymadan, Dan Cullen'i anımsamıştı. "Bizim ilkelerimiz," dedi, "geçici işçilere yardım etmeyi öngörmediği için, ne yazık ki, hiçbir yardımda bulunamayız."

Gerçekten de hiçbir şey yapmadılar. Üstelik, Dan Cullen'in bir hastaneye yatabilmesi için bir mektup bile yazmadılar. Londra'da bir hastaneye yatmak, sanıldığı kadar kolay bir iş değildir. Hampsteat'de doktorlara muayene olup yatması gerektiği onaylansa bile, en azından dört ay sıra beklemesi gerekecekti. Ondan önce sıra bekleyen o kadar çok hasta vardı ki! Kunduracı, dostunu Whitechapel Hastanesi'ne yatırmayı becerdi. Sürekli onu görmeye gitti. Günlerden bir gün Dan Cullen dostuna,

durumu umutsuz olduğundan onu bir an önce öteki tarafa göndermek için ilgililerin işi acele tuttuklarını anlattı. Aslına bakılacak olursa, apaçık ve mantıklı bir çözüm yoludur bu. Yaptıklarından ötürü on yıl gibi uzun bir süre cezalandırılmış yaşlı bir adama başka ne yapılabilir ki? Bright hastalığına(*) tutulduğunu söylediler. Böbreklerindeki yağı eritmek için terlemesi gerekiyordu. Doktorlar Dan Cullen'i terletmeye başladılar. Oysa hasta bu terlemenin ölümünü yaklaştırdığını biliyordu. Bright hastalığı aslında böbrekleri yok eden bir hastalık olduğundan, böbreklerinde eritilecek yağ yoktu. Doktorun söyledikleri bir yalandı.

Bu kez yatağını ayak ucundan yukarı kaldırdılar. Ayakları yükselince, toplanan su vücuduna yayılmaya başlamıştı. Bu ölümünü yaklaştırmak demekti. Hastaneden taburcu edilmesini istedi. Daha merdivenleri inerken öleceğini söylediler. Ama Dan Cullen, dostu kundura tamircisinin dükkânına yarı ölü bir durumda gitmeyi başardı. Ben bu satırları yazarken, arkadaşının kıyametleri kopararak onu yeniden yatırabildiği Temperence Hastanesi'nde ölmek üzere.

Yoksul Dan Cullen! Karanlıkların içinden aydınlığa kavuşmak isteyen insan. Gün boyu çalışıp geceleri bilgi sahibi olmak isteyen, davası uğruna gönüllü savaşan adam. Yaşamı boyunca insan özgürlüğünü düşlemiş, korkmadan bu uğurda çalışmıştı. Şimdiyse haksızlığı yeteri kadar yenemeden son nefesini veriyordu. Bu yoksul yatağında, kuşku dolu ve karamsar olarak. "Akıllı olduğu halde yenilgi içinde ölen insan, ben gerçek tragedya diye buna derim."

(*) Kronik nefrit adıyla da bilinen böbrek hastalığı.

SARI BANDANA (*)

"Sana emir falan vermek istemiyorum ama..." dedi Charley, "son bir baskına daha katılmana karşıyım. Zor durumlarda, zor adamlarla uğraşarak bu güne kadar zarar görmeden gelmeyi başardın. Son anda başına bir şey gelmesini istemiyorum."

"Ama son bir baskına katılmadan son vermem mümkün değil ki," dedim. "Bildiğin gibi her şeyin bir sonu olmalı."

"Doğru söylüyorsun. Ama Demetrios Contos'un yakalanmasını neden bir son saymıyorsun? İyice bir ıslanmanın haricinde, sağlam ve sağlıklı bir şekilde kurtardın kendini hem..." sesi boğuklaştı ve bir an konuşamadı. "Hem sana bir şey olursa kendimi asla affetmem."

Charley'nin benim için korkmasına bir an için güldükten sonra duygu yüklü sesinden etkilendim ve bir önceki baskını bir son olarak kabul ettiğimi söyledim. İki yıl boyunca birlikte olmuştuk, artık geri dönüp eğitimimi tamamlamak için balık devriyesini bırakıyordum. Dört yıllık lise öğrenimim boyunca bana yetecek kadar para kazanıp biriktirmiştim. Dönemin başlamasına daha birkaç ay vardı ama giriş sınavlarına çok iyi hazırlanmayı planlıyordum.

Eşyalarım bir sandığın içine toplanmıştı. Oakland'a giden tren için biletimi almaya hazırlandığım sırada, Neil Partington Benicia'ya geldi. *Rengeyiği*'nin Lower Bay'deki bir iş için hemen yola çıkması gerektiğini, doğruca Oakland'a gitmeyi planladığını söyledi. Evi orada olduğundan ve eğitimim boyunca onlarla bir-

(*) İlk defa *The Youth's Companion* dergisinin 11 Mayıs 1905 tarihli sayısında yayınlanmıştır.

likte kalacağımdan, sandığımı güverteye taşıyıp tekneye binmemem için herhangi bir neden göremediğini söyledi.

Saat öğleden sonrayı biraz aştığında, *Rengeyiği*'nin ana yelkenini açıp yola çıktık. Mevsim güvenilmez sonbahar mevsimiydi. Tüm yaz boyunca sürekli esen deniz meltemi tükenmiş, yerini değişken rüzgârlara ve kasvetli gökyüzüne bırakmıştı, bu herhangi bir yere varış saatini ayarlamada epey sorun çıkarıyordu.

San Pablo Koyu'na yaklaştığımızda büyük bir sis duvarı bizi karşıladı, birkaç dakika içinde *Rengeyiği* nemli bir belirsizliğin içinde körlemesine ilerlemeye koyuldu.

Sisin içine girdikten birkaç saat sonra Neil Partington, "Sanki dağılıyormuş gibi görünüyor," dedi. "Sence nerdeyiz Charley?"

Bir an için düşünen Charley, "Dalgalar bizi rotamızdan biraz saptırdı ama," dedi, "sis şimdi kalkacak olsa, ki eninde sonunda kalkacak, McNear'ın iskelesine yarım millik bir mesafede olduğumuzu görürsün."

Dikkatle sisin içinde bir şeyler görmeye çabaladığımız sırada *Rengeyiği* gürültüyle bir şeye çarptı, çarptığı gibi de durdu. Öne doğru koştuğumuzda, cıvadra direğinin, kısa ve bodur başka bir direğin donanımına dolaştığını gördük. Baş taraftan, demirde yatan bir Çinli tekneye çarpmıştı.

Ön tarafa vardığımızda, gözleri mahmur beş Çinlinin kamaradan koşuşarak dışarı çıkmaya çalıştığını gördük.

En öndeiri, kaslı, çiçek bozuğu yüzü ve kafasına doladığı sarı bandanasıyla hemen göze çarpan bir adam geliyordu. Sarı Bandana'ydı bu; geçen yıl yasadışı karides avcılığından tutuklamış olduğumuz, *Rengeyiği*'ni neredeyse batıracak olan Çinli; şimdi de, gemicilik kurallarını hiçe sayarak az kalsın yine aynı şeye neden olacaktı.

"Serbest geçişe açık bu yerde, düdük bile çalmadan ne diye demirliyorsun sen?" diye sordu Charley ters ters.

"Neden mi demirliyor?" diye sakince söze girdi Neil. "Şuraya baksanıza, neden demirlediği apaçık ortada."

Neil'in parmağıyla işaret ettiği yöne baktığımızda, teknenin ortasının daha yeni yakalanmış karideslerle yarı yarıya dolu olduğunu gördük. Daha yakından baktığımızdaysa, karideslerin arasında boyları iki cm'den başlayan irili ufaklı bir sürü küçük balığı fark ettik.

Sarı Bandana, medle birlikte yükselen sularla tuzağını boşaltmıştı. Şimdi büyük bir cüretle, sisin sağladığı avantajı da kullanarak, tuzaklarını yukarı çekmek için suların çekilmesini bekliyordu.

"Bunun," dedi Neil kelimeleri bulmakta zorlanırcasına, "balık devriyesi olarak edindiğim çeşitli ve engin tecrübelerin arasında, en kolay baskın olduğunu itiraf etmeliyim." Sonra da, "Bunları ne yapıyoruz Charley?" diye sordu.

Charley'nin cevabı, "Tabii ki San Rafael'e götüreceğiz," oldu. Sonra bana döndü. "Evlat," dedi, "sen burada kal. Çekme halatını atacağım şimdi. Rüzgâr bizi hayal kırıklığına uğratmazsa sular iyice çekilmeden körfezi geçer, San Rafael'de geceleriz. Yarın öğle saatlerinde Oakland'a varırız."

Karar verildikten sonra Charley ve Neil *Rengeyiği*'ne geri döndüler, benim olduğum Çinli tekne yedeklerinde yola koyuldular. Kıç tarafa geçip tekneyi idare etmeye başladım. Antika denilebilecek bir dümen yekesi ve içinden suların geçtiği, elmas şeklinde delikleri olan bir dümen tertibatı vardı.

Sisin son perdesi de kalktığında Charley'nin McNear Iskelesi'nin yarım mil kadar açığında olduğumuz tahmininin doğru olduğunu gördüm. Batı sahilini takip ederek San Pedro Koyu'nu Çinli karides köylerinin bizi rahatça görebilecekleri bir mesafeden döndük. Köylüler, içlerinden birine ait bir teknenin o meşhur balık devriyesi teknesinin yedeğinde gittiğini görünce büyük bir velvele kopardılar.

Karadan esen rüzgâr kararsız ve hafifti. Biraz daha kuvvetlenmesi lehimize olurdu. Tutuklularımızı yetkili kişilere teslim etmemiz gereken kasabaya ulaşmak için San Rafael Koyu'nu aşmamız gerekiyordu, bu koy sular çekilirken geçilmesi güç olan,

çekildikten sonra ise imkânsız hale gelen geniş bir çamurlu araziden oluşuyordu.

Sular zaten yarı yarıya çekilmiş olduğundan acele etmemiz gerekiyordu. *Rengeyiği*'nin yol alması, yedeğinde ağır ağır ilerleyen ve kütlesi yüzünden hızlanmasına engel olan tekne yüzünden zorlaşıyordu.

Sonunda dayanamayan Charley, "Şu amelelere yelkeni açmalarını söyle," diye seslendi bana. "Geceyi çamur yataklarında geçirmek istemiyoruz."

Emiri Sarı Bandana'ya ilettim, o da ağzının içinde geveleyerek, boğuk bir sesle adamlarına iletti. Çok kötü üşütmüştü; sık sık bedenini sarsan öksürük nöbetlerine kapılıyor, kan çanağına dönmüş gözlerini zorlukla açık tutuyordu. Bu hali olduğundan da korkunç görünmesine neden oluyordu. O kötü bakışlarını suratıma diktiğinde elimde olmadan titriyor, geçen seferki tutuklanmasını düşünmeden edemiyordum.

Adamları somurtarak kandilisa halatlarına asıldılar, o acayip, kahverengi boyalı, üç köşeli latin yelken gökyüzüne yükseldi. Rüzgârla seyretmeye başladık. Sarı Bandana ıskota halatını gerdiğinde tekne ileri doğru atıldı ve çekme halatı boşa çıktı.

Rengeyiği hızlı gidiyordu gitmesine ama bulunduğum tekne onu geçmeye başladı. *Rengeyiği*'ne bindirmemek için dümeni rüzgâra doğru kırmak zorunda kaldım.

Teknenin hızı giderek artıyordu, birkaç dakika içinde rüzgârüstü tarafında olan *Rengeyiği* ile aynı hizaya gelmiştik. Dik açı oluşturan çekme halatı iyice gerginleşti ve durum komik bir hal aldı.

"Halatı çözün," diye bağırdım *Rengeyiği*'ndekilere.

Charley tereddüt etti.

"Sorun değil," diye seslendim. "Bir şey olmaz. Rotadan ayrılmadan doğruca koya gideceğim. Zaten siz de San Rafael'e kadar arkamda olacaksınız."

Sözümü dinleyen Charley halatı attı. Sarı Bandana adamlardan birini halatı güverteye çekmeye gönderdi. Kararmaya

başlayan havada San Rafael Koyu girişini hayal meyal seçebiliyordum. Koya girdikten sonra, neredeyse sahili bile göremez hale oldum.

Rengeyiği tamı tamına beş dakika kadar gerimizdeydi. Dar ve dönemeçli kanalı hızla geçmeye koyulduğumuzda, daha da gerimizde kaldı. Charley peşimizdeyken, beş esirimden korkmamı gerektirecek bir şey yoktu. Ancak çöken karanlıkla birlikte onları göz hapsinde tutmam zorlaşmıştı ve arka cebimdeki tabancayı lazım olur da kolay ulaşırım diye ceketimin yan cebine aldım.

Korktuğum Sarı Bandana'ydı, o da bunu biliyordu. Daha sonra gelişen olaylara bakıldığında, bu korkumu çok iyi kullandığı görülebilir. Teknenin rüzgâr tarafında, benden bir iki metre ötede durmasına rağmen onu zor seçebiliyordum. Dikkatlice baktığımda yavaş ama çok yavaş bir şekilde bana doğru yaklaştığına emin oldum. Pür dikkat izliyordum. Sol elimde dümen yekesini tutmayı sürdürürken diğerini cebime soktum ve silahı kavradım.

Bana doğru birkaç santim süründüğünü gördüm. Tam geri çekilmesini söylemeye hazırlanırken, rüzgâr tarafında bir yerden, bir şey sıçrayarak kuvvetle üzerime atıldı.

Tayfalardan biriydi. Cebimdeki silahı çıkarmama engel olmak için kolumu yere çivilemişti, diğer eliyle de bağırmayayım diye ağzımı kapatıyordu. Boğuşarak elimi ya da ağzımı kurtarmam işten bile değildi ama Sarı Bandana bir anda üzerime çöküverdi.

Teknenin dibinde ellerim ve bacaklarım sıkıca bağlanır ve ağzım sonradan pamuklu bir gömlek olduğunu anladığım bir bezle tıkanırken, boşu boşuna debelenip durdum. Bağlama işi bittiğinde beni yere yatırdılar. Sarı Bandana fısıldayarak emirlerini verirken hemen dümenin başına geçti. O anda bulunduğumuz yere ve gökteki yıldızların arasında koyu bir leke gibi görünen yelkenin yön değiştirmesine bakarak, San Rafael Koyu'na akan küçük bir bataklığın girişine doğru gittiğimizi anladım.

Birkaç dakika içerisinde kıyıya yanaştık, yelken sessizce indirildi. Çinlilerden çıt çıkmıyordu. Sarı Bandana gelip yanıma oturdu, kulak tırmalayan hırıltılı öksürüğünü tutmaya çalıştığını hissediyordum. Yedi sekiz dakika kadar sonra Rengeyiği bataklığın ağzını geçip giderken Charley'nin konuştuğunu duydum.

Neil'e, "Çocuğun kazasız belasız balık devriyesinden ayrılması beni nasıl rahatlattı anlatamam," diyordu çok net duyabildiğim bir sesle.

Neil anlayamadığım bir şeyler söyledikten sonra Charley;

"Delikanlı havayı çok iyi kokluyor. Eğer liseyi bitirdikten sonra gemicilik kursuna katılır ve açık denizlere çıkarsa, su üzerinde giden en iyi ve en büyük geminin kaptanı olmaması için bir neden göremiyorum," diyordu.

Tüm bu sözler gururumu okşamıştı okşamasına ama kendi tutsakları tarafından eli kolu bağlanmış, ağzı tıkanmış bir halde öylece yatıyorken hoş vaatlerde bulunan geleceğimi değerlendirebilecek durumda değildim.

Rengeyiği geçip gittiğinde son ümidim de kayboldu. Artık neler olabileceğini tahmin bile edemiyordum. Çin ırkı benimkinden çok farklı bir ırktı, bildiklerimden yola çıkarak hiç de dürüst olmadıklarını söyleyebilirdim.

Birkaç dakika daha bekledikten sonra tayfalar latin yelkenini açtılar, Sarı Bandana dümeni San Rafael Koyu'nun çıkışına doğru kırdı. Koyu geçtikten sonra benim hakkımda olduğunu anladığım gürültülü bir tartışma başladı. Sarı Bandana inatçı ve öfkeliydi ama diğer dördü de ona aynı öfkeyle karşı koyuyordu. İşimi bitirmekten yana olduğu çok açıktı, oysa diğerleri başlarına açılabilecek belalardan korkuyorlardı.

Kaderim ellerinde, ortada asılı dururken neler hissettiğim kolayca tahmin edilebilir. Tartışma sonunda kavgaya dönüştü ve Sarı Bandana bir anda dümeni bırakarak bana doğru atıldı. Diğer dördü de aynı hızla aramıza girdi ve dörde karşı bir, beceriksiz bir kavgaya tutuştular. Sonunda Sarı Bandana yenildi, suratını asarak dümenin başına döndü. Bu arada diğerleri düşüncesizce hareket ettiğinden dolayı onu şiddetle azarlıyorlardı.

Az zaman sonra yelken indirildi, tekne küreklerin yardımıyla ilerlemeye başladı. Sonra hafifçe yumuşak çamura oturduğumuzu fark ettim. Uzun çizmeler giymiş olan üç adam aşağı atladı, diğer ikisi beni küpeşteden onlara doğru uzattı. Bacaklarımda Sarı Bandana, omuzlarımda diğer ikisi, bata çıka çamurun içinde ilerlemeye başladılar.

Bir süre bu şekilde yol aldıktan sonra ayaklarının daha sağlam bir zemine bastığını hissettim ve beni bir kumsala taşıdıklarını anladım. Bu kumsalın bulunduğu yer hakkında hiç şüphem yoktu. Marin Adaları'ndan biri olmalıydı bu; Marin kasabası kıyılarının açığındaki bir grup kayalık adacıklardan biri.

Medin en son ulaştığı yeri gösteren sıkı kumlu araziye geldiklerinde, beni hiç de nazik sayılmayacak bir şekilde yere attılar. Sarı Bandana kaburgalarımı haince tekmeledikten sonra üçü birden geldiğimiz yöne doğru uzaklaştılar. Bir an sonra, yelkenin açıldığını ve gerilen ıskota halatıyla, rüzgârda salınmaya başladığını duydum. Sonra sessizlik geldi ve ben bir başıma öylece kalakaldım.

Aklı başında olan bir insanın yapacağı gibi debelenip kıvranmama rağmen düğümler ilk atıldıkları gibi sıkıydı. Ama debelendiğim sırada bir yatçı grubunun piknik kalıntıları olduğu açıkça belli bir deniz tarağı yığınına rastladım. Aklıma bir fikir geldi. Ellerim arkadan bağlanmıştı, ellerimle yakaladığım bir kabuğu tutarak yuvarlana yuvarlana kumsala, kayalıkların olduğunu bildiğim yere gittim.

Bir yandan yuvarlanır diğer yandan aranırken, sonunda kabuğu sıkıştırabileceğim darlıkta bir yarık buldum. Tarağın ucu keskindi ve bileklerimi saran ipi bu keskin uca sürterek kesmeye çalıştım.

Ama ucu çok narindi, çok fazla zorladığımdan kırıldı. Sonra yine yuvarlanarak kabuk yığınının yanına döndüm, iki elimle taşıyabildiğim kadarını yüklenip geri döndüm. Epey bir kabuk parçaladım, birçok kez elimi kestim. Bacaklarıma çarpık durmaktan, çok çaba sarf etmekten kramplar girdi.

Kramplardan dolayı dinlenmeye koyulduğumda çok tanıdık bir, "Hey!" sesi suyun üzerinden aktı gitti. Beni arayan Charley'nin sesiydi bu. Ağzımdaki tıkaç cevap vermemi engelliyordu, o adanın yanından geçip giderken çaresizlikten çılgına dönmeme rağmen, orada öylece yatmaktan başka bir şey yapamadım.

Kesme işine geri döndüm, yaklaşık yarım saat uğraştıktan sonra ipi kesmeyi başardım. Gerisi kolaydı. Ellerimi kurtardıktan sonra ayaklarımı çözmek, ağzımdaki bez parçasını çıkarmak sadece birkaç dakikamı aldı. Adanın, belki de anakaranın bir parçası olmadığına emin olmak için etrafını dolandım.

Gerçekten de kumluk bir kumsalı olan, çamurlu araziyle çevrili, Marin grubuna ait bir adaydı. Gündoğumunu beklemekten ve vücut ısımı korumaktan başka yapacak bir şey kalmamıştı. California için soğuk sayılabilecek, insanın içine işleyen bir rüzgâr vardı.

Kan dolaşımımı hızlandırmak için adanın etrafında on–on beş tur attım, bir o kadar kayalıkların tepesine tırmanıp indim. Bütün bunların bana, daha sonra göreceğim gibi, vücut ısımı korumanın da ötesinde yardımı dokundu.

Bir ara, kumda yuvarlanıp dururken ceplerimden bir şeylerin düşüp düşmediğini düşündüm. Baktığımda silahımla cep bıçağımın olmadığını fark ettim. Silahı Sarı Bandana almıştı ama bıçağı kumlarda debelenirken düşürmüştüm.

Bıçağımı aradığım sırada kulağıma ıskarmoz sesleri geldi. Aklıma ilk gelen tabii ki Charley oldu ama sonra düşününce, Charley'nin kürek çekmekle kalmayıp sesleneceği de geldi. Birden tehlikede olduğumu hissettim. Marin Adaları ıssız yerlerdir, gece yarılarında buraları ziyaret eden kimse bulmak neredeyse imkânsızdır.

Iskarmozların çıkardığı ses daha da belirginleşti. Kuma çömelerek pür dikkat dinlemeye başladım. Küreklerin hızla çekilmesinden küçük bir sandal olduğunu anladığım tekne, kumsalın elli yarda kadar yukarısındaki çamura yanaşıyordu. Kulak tırmalayıcı o hırıltılı öksürüğü duyduğumda kalbim duracak gibi

oldu. Gelen Sarı Bandana'ydı. Yoldaşlarının ihtiyatlı davranma sevdası yüzünden intikamını alamamaya dayanamamış, köyünden gizlice ayrılarak tek başına geri dönmüştü!

Hızlı bir şekilde düşünmeye başladım. Silahsız ve çaresiz, küçücük bir adadaydım ve kendisinden korkmak için pek çok nedenimin olduğu sarı benizli bir barbar peşimdeydi. O anda her yerin adadan daha güvenli olacağını kavradım. Adam çamurun içinde bata çıka kıyıya doğru yürümeye başladığında, ben de beni çıkarmak için izledikleri yolu takip ederek bata çıka çamurların içine doğru ilerlemeye başladım.

Sıkı sıkı bağlanmış bir halde yatıyor olduğuma inanan Sarı Bandana düşünmeden, dikkatsizce, epey gürültülü bir şekilde kıyıya çıktı. Gürültü çıkarmasının bana çok yardımı oldu, o kumsala çıktığında ben çamurun içinde on–on beş metre kadar ilerlemiştim.

Çamurun içine uzandım. Çamur soğuk, yapış yapıştı ve titrememe yol açtı ama ayağa kalkarak o keskin gözleriyle nerede olduğumu anlaması riskini göze alamazdım.

Kumsalda doğruca beni yatırdığı yere yöneldi. Bir an için, beni bulamadığı zaman yüzünde belirecek ifadeyi görememenin hayal kırıklığını yaşadım.

Sonraki hareketlerini, loş yıldızların altında onu zar zor görebildiğim için sadece durumun gerçekliklerinden yola çıkarak tahmin edebilirim. Ama yaptığı ilk şeyin adanın çevresini dolaşarak başka bir teknenin yanaşıp yanaşmadığını kontrol etmek olduğuna eminim. Bunu çamurdaki izlerden kolaylıkla anlayabilirdi.

Adaya yanaşan bir tekne tarafından kurtarılmadığıma emin olduktan sonra bana ne olmuş olabileceğini bulmaya çalışacaktı. Deniz tarağı kabuklarının yanından başlayarak, yaktığı kibritlerle kumdaki izlerimi incelemeye başladı.

Ayak izlerimin çokluğu kafasını karıştırmıştı. Sonunda çamurun içinde olabileceğim aklına gelmiş olmalı ki, bulunduğum yere doğru bir iki metre ilerledi. Eğilerek bataklığın karanlık

yüzeyini uzun uzun, dikkatle inceledi. Aramızdaki mesafe dört beş metreydi, bir kibrit yakacak olsa beni mutlaka görecekti.

Aklıma Sarı Bandana'nın sandalına doğru gidip kaçma fikri düştüğünde, sanki aynı şeyi düşünmüş gibi geri döndü ve sandalın güvende olduğunu anlamak için çamurun içinde çevresini dolandı.

Bataklıkta bir yerde saklandığımdan emin olduğunu biliyordum. Ama gecenin karanlığında, çamur denizinde gizlenen bir çocuğu aramak samanlıkta iğne aramaya benziyordu, bu yüzden denemedi bile.

En sonunda sandala doğru gitti, küreklere asılarak yola koyuldu. Duyduğum rahatlama müthişti. Hemen kumsala doğru emeklemeye başladım. Ama aklıma gelen bir düşünceyle olduğum yerde kaldım. Ya gitmesi kandırmacadan başka bir şey değilse? Ya sadece karaya çıkmam için beni kandırmaya çalışıyorsa?

Düşündükçe, küreklere asılırken gereğinden fazla gürültü çıkardığına emin oldum. Bu yüzden titreyerek çamurun içinde yatmaya devam ettim. Titremekten boyun ve omuz kaslarım ağrıyor, bu ağrı canımı soğuk kadar acıtıyordu. Bu kötü durumda kalmayı sürdürebilmek için kalan bütün irademi kullanıyordum.

Kullandığım iyi oldu aslında. Çünkü yaklaşık bir saat kadar sonra kumsalda bir şeyin hareket ettiğini gördüm. Dikkatle izliyordum ama ödülü alan, artık aşina, kulak tırmalayıcı hırıltılı sesi duyan kulaklarım oldu. Sarı Bandana gizlice geri dönmüş, adanın arkasına çıkmış, kumsala döneceğimi düşünerek bana sürpriz yapmaya gelmişti.

O dakikayı izleyen saatler boyunca, gölgesini görmesem de adaya dönmeye korktum. Diğer yandan maruz kaldığım durumdan da aynı derecede korkuyordum. Bir insanın bu kadar acıya dayanabileceğini hayal bile edemezdim. Med suları epeydir yükselmeye başlamıştı, beni yavaş yavaş kumsala doğru atıyordu. Med sabah üç sularında geldi ve ben diriden çok ölü bir durumda, Sarı Bandana üzerime çullanacak olsa karşı koyamayacak bir çaresizlikle kendimi kumsala attım.

Ama Sarı Bandana'dan eser yoktu. Anlaşılan benden ümidi kesmiş, San Pedro Burnu'na geri dönmüştü. Buna rağmen, oldukça kötü ve tehlikeli bir durumdaydım. Yürümeyi bırakın, ayakta bile duramıyordum. Yapış yapış çamurlu giysilerim üzerime buzdan bir deri gibi yapışmıştı.

Durmak bilmeyen bir acı içinde, tıpkı bir salyangoz gibi, kumsalda bir aşağı bir yukarı sürünmekten başka yapacak bir şey yoktu. Bunu elimden geldiğince sürdürmeye çalıştım ama doğu şafağın ilk ışıklarıyla aydınlanmaya başladığında teslim oldum. Gökyüzü pembe kırmızı bir hal aldı, ufukta yükselmeye başlayan altın çerçeveli güneş beni çaresiz ve hareketsiz bir halde, deniz tarağı kabukları arasında yatarken buldu.

Sonra rüyada gibi, San Rafael Koyu'ndan sabah rüzgârının hafif esintisiyle içeri giren *Rengeyiği*'nin yelkenini gördüm. Şimdi düşündüğümde bir türlü dolduramadığım boşluklar var. Buna rağmen üç şeyi çok iyi hatırlıyorum: *Rengeyiği*'nin ana yelkenini ilk görüşüm, otuz-kırk metre açıkta demirlemesi ve bir sandalın tekneden ayrılması. Sonra kabindeki sobanın gürüldeyerek yanması, Charley'nin hoyratça ovuşturduğu açıktaki omuzlarım ve göğsüm dışında gövdemin battaniyelere sarmalanmış olması ve Neil Partington'un ağzıma boşalttığı kahveden boğazımın yanması.

Oakland'a vardığımızda her zamanki kadar sağlıklı ve güçlüydüm ama Charley ile Neil hâlâ zatürree olmamdan korkuyorlardı. Ve Bayan Partington okulumun ilk altı boyunca, olası verem belirtilerini görebilmek için gözünü üzerimden ayırmadı.

Zaman uçup gidiyor. On altı yaşında balık devriyesi olduğum zamanlar sanki hâlâ dün gibi. Ama daha bu sabah, bana yakışır bir deniz yolculuğundan sonra, üç direkli bir geminin, *Harvester*'in kaptanı olarak Çin'den yeni döndüm. Ve yarın sabah Oakland'a giderek Neil Partington'u, eşini ve aileyi ziyarete koşacağımı ve daha sonra Charley Le Grant'la eski günlerden bahsetmek için Benicia'ya gideceğimi biliyorum.

Aslında, düşündüm de Benicia'ya gitmeyeceğim. Kısa bir süre içinde gerçekleşecek olan bir evliliğin baş kahramanlarından biriyim. Diğerinin adı Alice Partington ve Charley sağdıcım olmaya söz verdiğine göre, Oakland'a kendisi gelmek zorunda.

GECE GEÇEN SERSERİLER (*)

Serserilik günlerimde yüzlerce serseriyle karşılaşmış, yüzlercesiyle sohbet etmişimdir; bunlarla "hır çıkarmış", bunlarla birlikte "tıkınmış", bunlarla birlikte yük katarlarına atlamış ya da evlerin kapılarını çalarak yiyecek dilenmiş, yine bunlarla birlikte trenleri durdurmuşumdur. Ancak bunlar gelip geçmişler, bir daha görünmemişlerdir. Öbür yandan, hiç durmadan bir görünüp bir kaybolan serserilerin yanı sıra insanın burnunun dibine kadar geldiği halde görünmeden, hortlak gibi gelip geçen, hiç görünmeyen serseriler de vardı.

İşte sonunculardan biri olarak belirteceğim bir tanesini Kanada'nın bir ucundan öbür ucuna kadar beş bin kilometrelik demiryolu boyunca kovaladım, yine de bir kere yüzünü göremedim. Takma adı "Kuntura Yelken Jack" idi. Bu kovalamaca işine bulaşmam Montreal'de oldu. Çakıyla oyulmuş bir kuntura yelken sereni gördüm. Mükemmel bir oyma işiydi. Oyma resmin altına "Kuntura Yelken Jack", üstüne de "B.P. 15–10–94" yazıları oyulmuştu. Bu yazı Montreal'den, 15 Kasım 1894 tarihinde Batı Postasıyla geçtiğini bildiriyordu. Benden bir gün öndeydi. O sıralar takma adım "Denizci Jack" idi; hiç zaman kaybetmeden takma adımı onunkinin yanı başına çakıyla kazıyıp, o günkü tarihi ve benim de batıya gittiğim bilgisini ekledim.

Sonraki yüz mili aşmakta zorluklarla karşılaştığımdan, Kuntura Yelken Jack'ın izini sekiz gün sonra Ottawa'nın üç yüz mil

(*) Öncesinde bir dergide yayınlanmadan, 1907 yılında yayınlanan *The Road* (Yol) kitabına alınmıştır.

batısında ele geçirebildim. Bu kez bir su deposunun üstüne kazınmıştı takma adı. Yazıyı bulduğum sırada, onun da zorluklarla karşılaştığını anladım. Şimdi benden sadece iki gün ilerde idi. Ben bir "kuyrukluyıldız", "serseriler kralı" idim, o da öyle; gururum ve şöhretim gereği onu yakalamalıydım. Gece gündüz demeden demiryoluyla yolculuk edip onun önüne geçtim; derken yine beni geçti. Bazen o bir iki gün önde oluyordu, bazen ben. Doğuya giden serserilerden, benden ilerde olduğu zamanlar hakkında bilgi alıyordum. Yine bu serserilerden, onun da "Denizci Jack"la ilgilendiğini, hakkımda sorular sorduğunu öğrendim.

Bir araya gelebilsek, eminim mükemmel bir çift olurduk ama bir türlü bir araya gelemedik. Manitoba'yı geçene kadar ondan öndeydim, ama Alberta sınırının öbür yanına kadar o benden ilerde kaldı. Kapalı, oldukça soğuk bir sabahın erken saatlerinde, tam Kicking Horse Geçidi'nin doğusunda bir demiryolu bölgesinin sonuna vardığımda, onun bir gece önce Kicking Horse Geçidi ile Roger Geçidi arasında görüldüğünü öğrendim. Bu bilginin bana ulaşması da ayrıca ilginç bir konudur. Bütün gece "yandan kapılı pulman"da (yani üstü açık yük vagonunda) yol aldığımdan, bölgenin sonunda yarı donmuş durumda, yemek dilenmek için aşağı indim. Dondurucu bir sis sürükleniyordu havada, o yüzden lokomotif hangarında rastladığım birkaç ateşçiye yanaştım; adamlar öğle karavanalarından arta kalanlarla beni tıka basa doyurmaktan başka, bir litreye yakın nefis bir kahve de verdiler. Kahveyi ısıtıp tam yemeğe oturacağım sırada, batıdan bir tren geldi. Sürgülü yan kapılardan birinin açıldığını ve bir ipsizin indiğini gördüm. Sürüklenen sis içinde, ipsiz topallayarak üstüme doğru geldi. Soğuktan kaskatı kesilmiş, dudakları morarmıştı. Kahvemle yiyeceklerimi onunla paylaştım. Kuntura Yelken Jack ve ipsizin kendisi hakkında bilgiler edindim. İşe bakın siz. O hem Californialı, hem de Oaklandlıymış; hemşeri oluyormuşuz meğer; üstelik, geçmişte ara sıra selamlaştığım ünlü bir çetenin üyelerindenmiş. Onunla çabucak konuşup, yiyecekleri yarım saat içinde yalayıp yuttuk. Derken benim marşandiz kalktı, ben de Kuntura Yelken Jack'ın izinde batıya doğru yeniden yola koyuldum.

Geçitler arasında engellerle karşılaştım, kırk sekiz saat ağzıma lokma koymadım ve üçüncü gün bir lokma yiyecek uğruna on bir mil taban teptim, bu güçlüklere karşın İngiliz Kolombiyası'nda Fraser Irmağı boyunda Kuntura Yelken Jack'ı geçmeyi başardım. O sırada "ekspres"te yolculuk ettiğimden hızlı yol alıyordum; ama besbelli o da "ekspres"le yolculuk ediyordu, şansı ya da ustalığı benden fazla olmalıydı ki, Mission'a benden önce vardı.

Mission, Vancouver'in kırk mil doğusuna düşen bir kavşak istasyonudur. Buradan itibaren istenirse Kuzey Hattı ile Washington ve Oregon üzerinden güneye inilebilir. Kuntura Yelken Jack acaba hangi yöne gidecek diye düşünmeye başladım, çünkü hâlâ ondan önde olduğumu sanıyordum. Bense Vancouver'e gidecektim. Bilgi notu bırakmak için su tankına gittim ve orada Kuntura Yelken Jack'ın, o günkü tarihi taşıyan, taze oyulmuş yazısını buldum. Acele Vancouver'e doğru yola çıktım. Ama ben vardığımda o gitmişti. Hemen gemiye binmiş, son hızla batı yönündeki serüvenine devam etmişti. Kuntura Yelken Jack, sen gerçek bir serseriler kralıydın ve ancak "dünyayı dolaşan serseri rüzgâr" sana layık bir yoldaş olabilirdi. Sana şapkamı çıkarırım. Sen "altı okka" bir serseri idin. Bir hafta sonra *Umatilla* adlı gemiye bindim ve baş güvertede, yolculuk ücretimi ödemek için çalışarak, San Francicso'nun yolunu tuttum. Kuntura Yelken Jack ile Denizci Jack. Ah be! Bir karşılaşabilseydik onunla.

Su tankları serserilerin haberleşme kılavuzudur. Serseriler su tanklarına takma adlarını, tarihleri ve yönleri sanıldığı gibi aylaklıktan canları sıkıldığı için kazımazlar. Bana, tanımadığım bir berduşu ya da imzasını görüp görmediğimi büyük bir ciddilikle soran serserilerle çok karşılaştım. Çok kez imzanın altındaki tarihin yeni olduğunu, imzanın kazılı olduğu su tankına bakarak berduşun o sırada gitmekte olduğu yönü bildirebilmişimdir. Bu bilgiyi verdiğim serseri, arkadaşının ardı sıra rüzgâr gibi uçup gitmiştir. Sırf bir arkadaşına yetişebilmek için kıtayı bir yandan öbür yana iki kere gidip gelen, hâlâ yolda olan serseriler görmüşümdür.

Takma adlar, arkadaşları tarafından serserilere takılan ve bir kere takılınca sahibi tarafından benimsenen ya da kabul edilen demiryolu adlarıdır. Örneğin "Yabani Joe" çekingen yaradılışlı olduğundan kendisine Yabani denilmişti. Onur sahibi hiçbir serseri kendi kendine tutup da "Demi Geçmiş Ayyaş" takma adını seçmez. Serserilerin pek azı geçmişlerini, tiksinerek çalışmak zorunda kaldıkları dönemi hatırlamak ister. İşte o yüzden meslek, zanaat ve işle ilişkili takma adlara az rastlanır; bununla birlikte şu takma adlara rastladığımı hatırlarım: Kalıpçı Biackey, Ressam Red, Chi Muslukçu, Kazancı, Gemici, Matbaacı. Bu arada şunu da belirteyim ki, "Chi" serseriler arasında "shy" gibi telaffuz edilir, "Chicago", Chicagolu anlamına kullanılır.

Serserilerin en hoşlandıkları yöntem, takma adlarını, çıktıkları kente dayandırmaktır, örneğin: New York Tommy, Pacific Slim, Buffalo Smithy, Canton Tim, Pittsburg Jack, Syracuseli Parlak vb. Ayrıca, "Ömründe çalışmamış ve hiç çalışmayacak" Vinegar Hill'den Sırım Jim vardı. "Parlak" lakabı dolgun yüzlü genç bir zenci anlamına gelir, böyle denmesinin nedeni belki yüzlerinin kara renginin, ışığı belirgin kılan bir karşıtlık meydana getirmesindendir. Parlak Teksaslı ya da Parlak Toledolu; böylece, hem ırkı, hem de doğum yerini anlatır.

Ulusal kökeni belli eden takma adlar arasında da şunları hatırlıyorum: New Yorklu İrlandalı, Michiganlı Fransız, İngiliz Jack, İngiliz Züppe Kid, Milwaukeeli Hollandalı. Bazıları da takma adlarını herhalde, anadan doğma sahip bulundukları renklerden almışlar; örneğin: Chicagolu Gümüş, New Jerseyli Kızıl, Bostonlu Kara, Seattlelı Kumral, Sarı Dick ya da Sarı Göbekli – bir de takma adının kendisine zorla kabul ettirildiğinden şüphelendiğim Mississipili Son Kreol.(*)

(*) Amerika kıtasında beyaz ana–babadan doğanları, İspanya'da doğanlardan ayırt etmek için kullanılan sıfat. Zaman içinde anlamı değişmiş, küçültücü bir alt–kültürü belirtir bir anlam kazanmıştır.

Teksaslı Kral, Mutlu Joe, Heybetli Bob, Kara Fırtına, Arakçı McCall kendilerini yeniden vaftiz ederken daha fazla bir düş gücü kullanmışlar anlaşılan. Bazıları da düş gücüne yer bırakmadan fiziksel özellikleri açığa vuran takma adlardır: Vancouverli Uzun, Detroitli Kısa, Ohiolu Şişko, Uzun Jack, Büyük Jim, Küçük Joe, New Yorklu Çipil, Chicagolu Koca Burun ve Belikırık Ben.

Ipsizlerin kullandıkları takma adlar ise çok çeşitlidir ve yine kendi özelliklerini anlatır. Şurada burada rastladığım bazıları, örneğin: Tosun, Köroğlan, Cüce, Allahlık, Yarasa, Eliçabuk, Düzenci, Maymun, Pamuklu, Mavalcı (herhalde fazlaca konuşan biriydi) ve Hazırcevap (bu da hiçbir sözün altında kalmıyordu anlaşılan).

On iki yıl önce New Mexico'nun San Marcial İstasyonu'ndaki su deposu üstünde serserilere mahsus şu liste bulunuyordu:

1– Su yolu (ana cadde) fena değil.
2– Aynasızlar yumuşak.
3– Lokomotif hangarı pansiyona gelir.
4– Kuzey hattında çalışan trenlerde iş yok.
5– Hususiler de işe yaramaz.
6– Restoranlar yalnız aşçılara göre.
7– İstasyon binası yalnızca gece mesaisine yarar.

Bir numara, ana caddenin para dilenmeye elverişli olduğu; iki numara, polisin serserileri rahatsız etmeyeceği; üç numara, lokomotif hangarında uyunabileceği anlamına geliyor. Bununla birlikte, dört numara ile ne anlatıldığı açık değil: Kuzeye çalışan trenler kaçak binmeye de elverişli olmayabilir, dilenmeye de. Beş numara, özel kişilere ait evlerden dilencilere yüz verilmediğini anlatır; altı numara, lokantalardan ancak aşçılıktan anlayanların azık çıkarabileceği anlamını taşır; yedi numara ise canımı sıkıyor: Çünkü bu anlatım, istasyon binasında herhangi bir serserinin geceleyin rahatça dilenebileceği anlamına mı, yoksa burasının

geceleri yalnız aşçı serserilerin mi işine yarayacağı, yahut ister aşçı olsun ister olmasın, herhangi bir serserinin geceleri istasyon binasında çalışan aşçılara pis işlerinde yardım edip karşılığında karınlarını doyurabilecekleri anlamına mı geldiğini doğrusu çıkaramadım.

Neyse biz yine gece gelip geçen serserilere dönelim. Bir tanesiyle California'da karşılaştığımı hatırlıyorum. İsveçliydi, ama Amerika'da o kadar uzun zaman kalmıştı ki, hangi ulustan olduğunu kestiremezdiniz. Ancak kendisi söyleyince nereli olduğunu anlayabilirdiniz. Aslında, Amerika'ya bebekken gelmiş. Onunla bir dağ kenti olan Truckee'de tanıştım. "Ne yana ahbap?" diyerek laf attım ve "Görebildiğim sınıra," cevabını aldım, bütün konuşmamız bu kadarla kaldı. O gece eksprese epeyce kalabalık bir serseri sürüsü binmeye çalıştı, o kargaşa sırasında İsveçliyi kaybettim. Treni de kaçırdım üstelik.

Nevada eyaletinin Reno kentine üstü açık bir yük vagonunda geldim, gelir gelmez vagon yan hatta çekildi. Bir Pazar sabahıydı, kahvaltılık bulmak için dilendikten sonra, kumar oynayan Kızılderilileri seyretmek için Pinte kampına vardım. İsveçli de orada değil mi! O da büyük bir merakla seyrediyordu. Elbette hemen yanaştık. O yörede tek tanıdığım oydu, aynı şekilde onun da tek tanıdığı bendim. Canı sıkkın iki eski dost gibi birlikte dolaştık, günü birlikte geçirdik, akşam azığımızı çıkarmak için birlikte dilendik ve akşamüstü geç saatlerde aynı marşandize atlamayı denedik. Ne var ki, İsveçli yaya kaldı, ben bir başıma bindim yük trenine, ama yirmi mil ötede, çölün ortasında beni de yaya bıraktılar.

Burası kadar ıssız bir yer görülmemiştir. Burası, çölün kumları, çalıları arasına sanki gökten indirilmişçesine oturtulmuş bir tahta barakadan oluşan, trenlerin ancak işaret verildiği zaman durdukları önemsiz bir istasyondu. Soğuk bir rüzgâr esiyor, gece bastırıyor ve kulübede tek başına yaşayan telgraf operatörü benden korkuyordu. Bu adamın bana ne bir lokma yiyecek vereceğini, ne de yatacak bir yer göstereceğini çok iyi biliyordum. Doğu-

ya giden trenlerin orada hiç durmadıklarını söyledi, ama adamın benden korktuğu her halinden belli olduğu için bu söylediklerine inanmadım. Üstelik, daha beş dakika önce doğuya giden bir trenden atılmamış mıydım? Adam trenin emir üzerine durduğuna, başka bir trenin ise belki bir yıl sonra duracağına beni inandırmaya çalıştı. Orada Wadsworth'un topu topu on beş yirmi kilometre olduğunu söyleyip yürümemi önerdi. Bense beklemeyi tercih ettim ve doğuya giden iki trenle bir marşandizin durmadan geçtiklerini görmek şanssızlığına eriştim. Acaba İsveçli marşandizde miydi, diye düşündüm. Artık benim için Wadsworth'a kadar demiryolu traversleri üstünde yürümekten başka çıkar yol kalmamıştı; ben de tabanları yağladım. Ben ayrılınca telgraf operatörünün rahat bir soluk aldığını hissettim, çünkü kulübesini yakıp herifi gebertmeyi savsaklamıştım. Telgraf operatörleri yatıp kalkıp hallerine dua etsinler. Sekiz on kilometre sonra traversleri bırakmak zorunda kaldım, zira doğu yönünde bir ekspres geçti gitti. Tren hızlı gidiyordu, ama kör vagonların ilkinin sahanlığında belli belirsiz seçtiğim karaltıyı İsveçliye benzettim.

Yorucu günlerle dolu uzun bir süre için, onu son görüşüm oldu bu. Yüz altmış kilometrelik Nevada Çölü'nün yükseltilerini, zaman kazanmak için geceleri ekspreslerle, gündüzleri üstü açık yük vagonlarında uyuyarak geçtim. Yılın ilk aylarındaydık, o yüzden bu yaylalar soğuktu. Düzlük yerlerde ötede beride kar görülüyordu, tepeler bembeyaz bir örtü altındaydı; geceleri ise bu beyaz tepelerden aklın alamayacağı kadar dondurucu bir rüzgâr esiyordu. Yani, fazla oyalanılacak bir memleket değildi oraları. Üstelik, unutmayınız ki, serseri bu ülkeyi her türlü barınaktan yoksun, beş parasız, yiyeceğini dilenerek, gecelerini battaniyesiz geçirerek aşmak zorundadır. Hele geceleri battaniyesiz geçirmek yok mu, işte onu ancak çeken bilir.

Akşamın erken saatlerinde Ogden'deki depoya indim. Union Pacific Ekspresi doğuya hareket etmek üzereydi, ben de bu trene binmeyi kafama koymuştum. Lokomotifin ilerisinde rayların

örümcek ağına döndüğü bölümde, alacakaranlıkta şapşal şapşal yürüyen biriyle karşılaştım. Isveçliydi. Uzun yıllar sonra birbirine kavuşan iki dost gibi el sıkıştık ve ikimizin de ellerinde eldiven bulunduğunu fark ettik. "Nerden arakladın onları?" diye sordum. "Bir lokomotiften," diye cevap verdi; "ya sen?" "Ateşçinin birine aitti," dedim, "dikkatsizmiş." Tren kalkınca kör vagon sahanlığına atladık ve orasının çok soğuk olduğunu gördük. Tren, karlarla örtülü dağların arasından, dar bir boğazda yokuş çıkıyor, bizse tir tir titreyerek, Reno ile Ogden arasını nasıl aştığımızı birbirimize anlatıyorduk. Ben önceki gece bir saat ya uyumuş ya uyumamıştım, ayrıca kör vagon sahanlığı kestirmeme elvermeyecek kadar rahatsızdı. Bir durakta inip ileriye, lokomotife gittim. Trene yokuşu çıkabilmesi için çift lokomotif bağlanmıştı.

Öndeki lokomotifin burnu, rüzgârı karşılayacağı için çok soğuk olacağından ikinci lokomotifin burnunu seçtim; burası öndeki lokomotif tarafından rüzgârdan korunuyordu. Rüzgârı kesen tarafın üstüne çıkınca, lokomotifin burnunun tutulmuş olduğunu gördüm. Karanlıkta el yordamıyla önceki konuğun bir oğlan çocuğu olduğunu anladım. Mışıl mışıl uyuyordu. Sıkışılırsa iki kişilik yer vardı burunda, onun için oğlanı iterek yan döndürüp yanı başına sokuldum. "Güzel" bir gece idi, görevli memurlar bizi rahatsız etmediğinden hemen uyuduk. Arada sırada lokomotiften gelen kıvılcımlar ve sert sarsıntılarla birden uyanıyor, ama çocuğa biraz daha sokuluyor, lokomotiflerin oflayıp puflamaları, tekerleklerin gıcırtıları arasında hemen dalıyordum.

Ekspres Wyoming eyaletinin Evanston kentine geldi ve orada kaldı. İlerdeki bir kaza yolu tıkamıştı. Ölü makinisti getirmişlerdi, adamın cesedinin durumu yolun ne derece tehlikeli olduğuna tanıklık ediyordu. Bir serseri de ölmüştü ama onun cesedini getirmemişlerdi. Birlikte olduğum oğlanla konuştum. On üç yaşındaymış. Oregon'da bir yerde bulunan ailesinin yanından kaçmış, doğuya, büyükannesinin yanına gidiyormuş. Geride

bıraktığı ailesinin yanında kendisine sürekli eziyet edildiğini anlattı; yaşamöyküsü gerçek izlenimi veriyordu; ayrıca demiryolunda kaçak yolculuk eden benim gibi bir serseriye yalan söylemesine gerek yoktu.

Çocuğun gideceği çok uzun yolu vardı. Yeteri kadar hızlı yol alamıyordu. Bölüm amirleri ekspresi gerisin geriye yollayıp, oradan Oregon kestirme hattına vererek tekrar doğuya döndürdükten sonra kazanın olduğu yerin öbür yanındaki Union Pacific hattına çıkarmaya karar verince, oğlan lokomotifin burnuna çıkıp yerleşti ve yerinden ayrılmayacağını söyledi. İsveçliyle ben buna katlanamazdık. On beş yirmi kilometre kazanmak için gecenin geri kalan bölümünü de buz gibi soğukta geçirmek demek olurdu bu. Enkaz kaldırılıp yol açılıncaya kadar bekleyip bu arada güzel bir uyku çekeceğimizi söyledik.

Gecenin yarısında, cepte beş para yokken, buz gibi bir havada yabancı bir kentte yatacak yer bulmak hiç de kolay bir iş değildi. İsveçli meteliksizdi. Benim bütün varım yoğum iki adet on sentlik ve bir adet beş sentlikten ibaretti. Kentteki bazı delikanlılardan biranın beş sente satıldığını, meyhanelerin sabaha kadar açık olduğunu öğrendik. Bu durum arayıp da bulamadığımız şeydi. İki bardak bira on sent eder, sıcak bir soba, sandalye de olunca gel keyfim gel! Sabaha kadar birer bira parasına uyuyabilirdik. Omuzlarımız dik, gördüğümüz bir meyhanenin ışığına doğru yöneldik; kar ayaklarımızın altında gıcırdıyor, buz gibi bir rüzgâr inceden inceye içimize işliyordu.

Ne yazık ki, kentin delikanlılarını yanlış anlamışım. Meğer koskoca kentte biranın bardağını beş sente sadece bir tek meyhanede veriyorlarmış, ama biz o meyhaneyi tutmamışız. Doğrusu bizim daldığımız meyhaneye de diyecek yoktu. Koskoca, akkor haline gelmiş bir soba gürül gürül yanıyordu; oturacak yerleri hasır örgüden rahat koltuklar vardı ve tezgâhta, içeri girdiğimiz sırada bizi pek hoş olmayan bakışlarla, kuşkulu kuşkulu süzen bir barmen duruyordu. Eh, insan günlerce gecelerce trenlerde kaçak yolculuk eder, isle, kurumla boğuşur, giy-

silerini hiç çıkarmadan her bulduğu yerde yatarsa, görünüşü öyle fiyakalı olmaz elbette. Bizim kılık kıyafetimiz de gerçekten pek berbattı ama umurumuzda mı? Cebimdeki paraya bakardım ben.

Barmene umursamaz bir yaklaşımla, "İki bira," dedim. O biraları çekerken, İsveçliyle ben tezgâha yaslanmış sobanın yanındaki koltuklara özlemle bakıyorduk.

Barmen köpüklü iki bardağı önümüze koydu, ben de gururla on senti çıkarıp tezgâha koydum. O anda hapı yutmuş oldum. Fiyat konusunda yanıldığımı öğrenir öğrenmez bir on sent daha çıkarır koyardım tezgâha. O yabancı kentte cebimde bir beş sentlikten başka para kalmasa bile zararı yok; on sent daha öderdim. Ama barmen bana hiç fırsat vermedi. Tezgâha bıraktığım on sentliğe gözü ilişir ilişmez bira bardaklarının birini bir eliyle, öbürünü öteki eliyle kaptığı gibi, biraları barın arkasındaki musluk taşına döküverdi. Aynı anda, kötülük okunan gözleriyle bize yiyecek gibi bakarak kükredi:

"Burnu yaralılar, siz de!.. Burnu yaralılar siz de! Burnu yaralılar siz de!" diye.

Yara yoktu burnumda, İsveçlinin de yoktu. Burnumuz sapasağlamdı. Adamın laflarının dolaysız olarak ne anlama geldiğini kestiremedik, ama dolaylı olarak ne anlattığı apaçık ortadaydı. Görünüşümüzü beğenmemiş herif, biranın da bardağı on sent idi besbelli.

Hemen elimi cebime atıp tezgâha bir on sentlik daha koyarak, ilgisizce, "Ha, ben burasını beş sentlik batakhanelerden sanmıştım," dedim.

Barmen iki adet on sentliği önüme doğru iterek, "Paranız burada geçmez," dedi.

Boynumu büküp paraları cebime soktum, gözümüz o güzelim sobayla koltuklarda kalarak, boynu bükük, meyhaneden gecenin ayazına çıktık.

Biz kapıdan çıkarken, barmen ateş saçan gözlerle ardımızdan hâlâ bağırıyordu: "Burnu yaralılar, siz de!"

O günden bu yana dünyanın birçok yerini gördüm, yabancı ülkeler gezdim, yabancı insanlar arasında dolaştım, pek çok kitap karıştırdım, okul sıralarında dirsek çürüttüm; ama bugüne dek uzun uzun düşündüğüm halde, Wyoming eyaletinin Evanston kentindeki o barmenin bilmecemsi lafındaki anlamı bir türlü çıkaramadım. Çünkü burnumuz sapasağlamdı.

O geceyi bir elektrik üretim merkezindeki kazanların üstünde uyuyarak geçirdik. O "pansiyonu" nasıl bulduk hatırlamıyorum. Hani atlar nasıl sulaklara doğru gider, posta güvercinleri nasıl gerçek yuvasına yönelirse biz de öyle, içgüdülerimizle dosdoğru oraya yönelmişiz herhalde. Ancak, anısı hiç de hoş olmayan bir gece geçirdik. Bir düzine serseri bizden önce kazanların üstüne yatmıştı, o kadar insan doluşunca dayanılamayacak kadar sıcak oldu. Üstelik kazancı aşağı inmemize izin vermedi; ya kazanların üstünde kalacaktık ya da dışarıya, kara çıkacaktık, başka seçim hakkımız yoktu.

Sıcaktan bunalmış, deli gibi ocak dairesine indiğimde kazancı bana, "Biraz önce uyumak istediğini söylüyordun ya, zıbar işte, Allanın belası," dedi.

Gözlerimde biriken teri silerek, "Su," diye inledim. "Su."

Adam dışarısını işaret ederek, orada, karanlıkta bir yerde ırmağı bulabileceğimi söyledi. Irmağı bulmak için dışarı çıktım, karanlıkta kayboldum, iki üç kere su birikintisi içine düştüm, sonunda vazgeçip yarı donmuş halde kazanların tepesine döndüm. Buzlarım çözülünce susuzluğum bir kat daha arttı. Çevremdeki serseriler inliyor, homurdanıyor, hıçkırıyor, iç çekiyor, soluyor, ofluyor, pufluyor, dönüyor, kıpır kıpır kıpırdıyor, sıkıntıdan kıvranıyorlardı. Biz, zavallı günahkâr ruhlar, cehennemin ateşinde kavruluyorduk da, kazancı olacak o cehennem zebanisi bize sadece dışarının soğuğunda donmak seçeneğini bırakıyordu. İsveçli doğrulup oturdu, kendisini serseriliğe iten, dolayısıyla bunca acı ve işkenceye katlanmak zorunda bırakan insanoğlunun macera hırsına lanet okudu.

"Chicago'ya döndüğümde bir iş bulup gireceğim ve cehennem donuncaya dek o işte kalacağım, ancak cehennem donduktan sonra serseriliğe tekrar başlayacağım," diye kestirip attı.

Kaderin şu cilvesine bakınız ki, ertesi gün, enkaz kaldırıldıktan sonra İsveçliyle birlikte Evanston'dan ayrılışımız, güneşli California'dan gelme meyve yüklü özel hızlı yük treninin buz kasaları içinde oldu. Doğal ki, hava soğuk olduğundan buz kasaları boştu, ama içlerinde buz olmadığı için daha sıcak değildiler. Buz kasalarının içine, vagonun tepesindeki ambar ağızlarından girdik; buz kasaları galvanize saçtan yapılmıştı ve o ısırıcı soğukta bunlara dokunmak hoş değildi. Sırtımız ürpererek, titreyerek oraya uzandık, dişlerimiz takırdayarak bir durum değerlendirmesi yaptık; bu durum değerlendirmesi sonucunda, şu konuksevmez ovalık bölgeden çıkıp Mississippi vadisinin içlerine girinceye dek gündüz ve geceyi buz kasaları içinde geçirmeye karar verdik.

Ancak bir şeyler yememiz gerekiyordu, o yüzden, bir sonraki durulacak bölgede dilenerek azığımızı çıkaracak, sonra aceleyle buz kasalarımıza dönecektik. Green River kasabasına akşam üstü geç saatlerde, ama akşam yemeği için erken sayılabilecek bir saatte vardık. Yemek zamanından önceki saatler, evlerin arka kapılarını çalmak için en kötü zamandır; ama biz cesaretimizi topladık, marşandiz istasyon alanına girerken yan merdivenlerden kendimizi aşağı bıraktık, evlere doğru bir koşu tuttururduk. Kısa zamanda birbirimizden ayrıldık; buz kasalarında buluşmak üzere sözleştik. Başlangıçta şansım kötü gitti; ama sonunda, birkaç evden verilen yiyeceklerle gömleğimin içi doldurulmuş olarak trenin ardına düştüm. Tren kalkmış, oldukça da hızlanmıştı. İçinde buluşmayı kararlaştırdığımız buz vagonu geçip gitmişti. O vagondan altı vagon aşağıda yan merdivenlere atlayıp aceleyle tepeye tırmandım ve bir buz kasasının içine atladım.

Ne var ki, tren görevlilerinin bulunduğu servis vagonundan bir tren görevlisi beni görmüş; nitekim birkaç mil ötedeki ikinci durak olan Rock Springs'de görevli memur buz kasasının içine

kafasını uzatıp bağırdı: "Defol ulan, it oğlu it. Defol ulan!" Aynı zamanda beni topuklarımdan yakalayıp sürükleyerek dışarı çıkardı. Ben de ister istemez defoldum ve marşandiz, içindeki İsveçliyle, gözümün önünden geçip gitti.

Kar başlamıştı. Soğuk bir gece yaklaşıyordu. Karanlık bastırdıktan sonra demiryolu alanları çevresinde dolandım, sonunda boş bir buz vagonu buldum. Hemen tırmanıp içine girdim ama buz kasalarının içine değil, doğrudan vagonun içine. Ağır kapıları çarparak kapadım; kapıların lastik şeritlerle kaplı kenarları kapanınca vagon hava sızdırmaz hale geldi. Vagonun duvarları kalındı. Dışardaki soğuğun içeriye işlemesi olanaksızdı. Ne var ki, içerinin soğuğu dışardakinden aşağı kalır değildi. İçerdeki ısıyı yükseltmek ayrı bir sorun idi. Ama bu konuda da, sıkı bir "usta"ya güvenebilirsiniz. Hemen ceplerimden iki üç gazete çıkardım. Bunları vagonun zemininde birer birer yaktım. Duman yükseldi, tepede toplandı. Sıcağın bir damlası bile dışarı kaçamadığından rahatça, sıcacık bir gece geçirdim. Bir kere bile uyanmadım. Sabah kar hâlâ yağıyordu. Kahvaltımı çıkarmak için dilenirken, doğuya giden bir marşandizi kaçırdım. O gün öğleden sonra hareket halindeki iki trene atladım, ikisinden de atıldım. Akşama kadar, doğuya başka tren geçmedi. Kar artmıştı ama alacakaranlık çökerken ekspresin kör vagonlarının ilkine kapağı attım. Kör vagonun sahanlığına atladığım sırada, aynı sahanlığa öbür yandan başka birisi de atladı. Oregon'dan kaçan çocuktu bu.

Hızlı giden bir trenin ilk kör vagonunun sahanlığında kar altında yolculuk yapmak; yaz günü yapılan kır gezmesine benzemez. Rüzgâr insanın bir yanından girer, öbür yanından çıkar, vagonun önüne çarpıp geri döner. Karanlık bastırmadığından, ilk durakta ileriye gidip ateşçiyle bir görüşme yaptım. Nöbetinin sonuna kadar kendisi için kömür atmayı önerdim; adamın nöbeti Rawlins'de bitiyordu. Önerim kabul edildi. Benim işim kömür vagonunun tepesinde, açıktaydı; kar altında balyozla kömürleri kırıp ön tarafa, ateşçinin elinin altına kuruyordum. Ama durmadan çalışmak zorunda olmadığım için ara sıra makinistin yanına gidip ısınabiliyordum.

Soluk almak için ilk ara verdiğimde, ateşçiye, "Şey," dedim, "Arkada ufak bir oğlan var. Donacak".

Union Pacific ekspreslerinin lokomotiflerindeki makinist yerleri oldukça geniştir, nitekim, oğlanı ateşçinin oturduğu yüksek yerin ön yanında sıcak bir köşeye yerleştirdik, oğlancık hemen uyudu. Rawlins'e gece yarısı vardık. Kar hızını daha da artırmıştı. Burada lokomotif hangara çekilecek, onun yerine başka bir lokomotif bağlanacaktı. Tren durunca, lokomotifin basamaklarından yere atladım, atlamamla kendimi kalın paltolu iri yarı bir adamın kollarında buldum. Adam bana sorular yöneltmeye başlayınca hemen kendisine kim olduğunu sordum. Hiç zaman yitirmeden şerif olduğunu söyledi. Dikleşmeyi bırakıp efendice dinledim, cevap verdim.

Şerif bana makinistin yerinde uyumakta olan çocuğu tarif etmeye başladı. Kafamı işlettim çabucak. Besbelli ailesi oğlanın izi üzerindeydi, şerif de Oregon'dan telgrafla talimat almış olacaktı. Şerife, çocuğu gördüğümü, ona ilk önce Ogden'de rastladığımı söyledim. Verdiğim tarih, şerifin elindeki bilgilere uyuyordu. Ama çocuk hâlâ gerilerde bir yerde olmalı, diye açıkladım, çünkü, söz konusu ekspres Rock Springs'den hareket ettiği sırada çocuğu bu ekspresten kovmuşlardı. Bütün bu gelişmeler sürerken bir yandan çocuk inşallah uyanıp makinist yerinden aşağı inerek beni "bozmaz" diye dua ediyordum.

Şerif tren görevlileriyle görüşmek üzere yanımdan ayrıldı ama gitmeden önce şöyle dedi:

"Burası sana göre bir kasaba değil, serseri. Anladın mı? Bu trene biner, çekersin arabanı; sakın ola kaçırayım demeyesin treni ha. Tren gittikten sonra seni burada bir yakalayacak olursam..."

Ben de zaten kasabasına inmeye can atmadığıma; orada bulunuşumun biricik nedeninin trenin orada durması olduğuna ve o bayıldığı kasabasından ayrıldığım zaman hızımdan tozumu bile göremeyeceğine kendisini inandırdım.

Şerif tren görevlileriyle görüşmeye gidince, tekrar lokomotifin makinist yerine tırmandım. Çocuk uyanmış, gözlerini ovuşturuyordu. Ona durumu anlatıp lokomotifle birlikte hangara

girmesini öğütledim. Uzatmayalım, çocuk aynı ekspresle, lokomotifin ön ucunda kasabadan ayrıldı. Ona ilk durakta inip, lokomotifin makinist yerinde yolculuk etmek için ateşçiden izin istemesini tembihledim. Bana gelince, beni attılar trenden. Yeni gelen ateşçi henüz toydu, lokomotife serserilerin alınmaması konusunda şirketin koyduğu kuralları çiğneyecek kadar kaşarlanmamıştı daha; o yüzden kendisi için kömür atma önerimi geri çevirdi. Umarım oğlancık kandırabilmiştir onu, çünkü o kar tipisinde bütün geceyi lokomotifin burun siperliğinde geçirmek, ölmek demekti.

İlginçtir ama Rawlins'de trenden nasıl atıldığımı hiç hatırlamıyorum. Hatırımda kalan sadece, kar fırtınası içinde çabucak kayboluveren trenin ardından bakakalışım ve ısınmak için bir meyhanenin yolunu tutuşumdur. Meyhane aydınlıktı, sıcaktı. Meyhanede işler tıkırındaydı ve her şey ortadaydı, hiçbir gizli kapaklı iş yoktu. Faro, rulet, kreps(*) ve poker masaları tam gaz işliyor, birkaç sığır çobanı çılgınca eğlenip geceye neşe katıyorlardı. Tam bu sığır çobanlarıyla ahbaplığı yoluna koymuş, ısmarladıkları ilk içkimi mideye indiriyordum ki, ağır bir el omzuma dokundu. Geri dönüp bakınca, ağzımdan acıklı bir "Ah!" çıktı. Karşımda şerif duruyordu.

Tek kelime etmeden beni önüne kattığı gibi dışarıya, yağan karın altına çıkardı.

"Şurada, aşağıda bir meyve treni var," dedi şerif.

"Böyle bir gecede insan soğuktan donar," dedim.

"Tren on dakikaya kalkıyor," dedi şerif.

Hepsi o kadar. Tartışma filan olmadı. O meyve treni hareket ettiğinde, buz kasalarının içindeydim. Sabaha varmadan ayaklarım donar diyordum. Laramie'ye kadar son yirmi mil boyunca, ambar ağzını açık tutup ayakta dikildim ve zıpladım durdum. Kar kalın bir perde meydana getirdiğinden görevli memurlar beni göremediler, hoş, görseler bile umurumda değildi ya.

(*) İki zarla, özel masasında oynanan bir tür kumar.

Çeyrek dolarımla Laramie'de kendime sıcak bir kahvaltı satın aldım, sonra hemen bir ekspresin kör vagonuna attım kapağı. Bu ekspres Kayalık Dağların tam orta yerindeki geçide tırmanacaktı. İnsan güpegündüz kör vagonda yolculuk edemez; ama görevli memurların bu kar fırtınasında, Kayalık Dağların tepesinde beni trenden atmak için uğraşacak kadar acımasız olduklarını sanmıyordum. Uğraşmadılar nitekim. Yalnız her durakta inip ön tarafa geliyor, daha donmadım mı diye bakıyorlardı.

Kayalık Dağların doruğunda –yüksekliği unuttum– Ames Anıtı'nın(*) bulunduğu yerde görevli memur son bir kez geldi.

"Bak hele, serseri," dedi. "Bize yol vermek için şurada yan hatta çekilmiş duran marşandizi görüyor musun?"

Evet, gördüm. Üç metre ötedeki bitişik hattı bu. Elli altmış santim daha uzakta olsa, bu tipide kesinlikle göremezdim.

"İşte," dedi görevli memur, "Kelly Ordusu'nun 'artçıları' o vagonlardan birinin içinde. Altlarında elli santim kalınlığında saman var, o kadar kalabalıklar ki, vagon hamam gibi sıcak." Adamın önerisi yabana atılacak cinsten olmadığından, öneriye uydum. Ancak, herif bana oyun etmiş olmasın diye, tren hareket eder etmez yine kör vagona atlamaya hazırlıklıydım. Ama söylediği doğru çıktı. Vagonu buldum. Rüzgâr altındaki kapısı içerisini havalandırmak için ardına kadar açılmış, büyük bir buz vagonuydu. Hemen tırmanıp girdim içine. Bir adamın bacağına, ardından, bir başkasının koluna bastım. İçerisi loştu, bundan dolayı, birbirine girmiş, karmakarışık kollar, bacaklar, gövdelerden başka bir şey seçemiyordum. Böyle bir insan kördüğümü hiç görülmemiştir. Samanların üstüne uzanmışlar, yan yana, alt alta, üst üste yatıyorlardı. Seksen dört tane iri kıyım serseri sere serpe uzandığı zaman oldukça büyük yer kaplıyordu. Üstlerine bastığım adamlar kızdılar. Altımda, gövdeleri deniz dalgaları gibi kabardı ve beni elimde olmaksızın ileri doğru hareket ettirdi.

(*) Adını demiryolu girişimcisi Oakes Ames'den alan anıt. Anlatılan bölgede, onun adıyla kurulmuş bir kent de vardır.

Üstüne basılacak bir tek saman çöpü bile bulunmadığından, ister istemez başka adamların üstüne bastım. Öfke arttı, artan öfkeyle birlikte ileriye doğru hareketim de hızlandı. Ayaklarım yerden kesildi, aniden kıç üstü oturdum. Ne yazık ki, birinin başına oturmuştum. Bir anda adam elleri ve dizlerinin üstüne hırsla kalktı, aynı anda kendimi havada buldum. Eh, her havalanan nesne eninde sonunda yere inmek zorundadır, nitekim ben de indim; indim ama, bu kez de başka birinin kafası üstüne.

Bundan sonra olanları belli belirsiz hatırlayabiliyorum. Sanki bir harman dövme makinesinden geçiriliyor gibiydim. Top gibi bir uçtan bir uca gidip geliyordum. Sağlam kalan yerim en sonunda üstüne oturacak bir parça saman buluncaya kadar, bu seksen dört serseri harmanımı savurdular. Sonunda bu neşeli kalabalık içine kabul edilmiştim. O gün hep kar fırtınası içinde yol aldık, biz de zaman geçirmek için aramızda bir karar aldık: Herkes bir öykü anlatacaktı. Her öykünün güzel, üstelik oradakilerden hiçbirinin duymadığı ilginç bir öykü olması öngörülmüştü. Başaramayanlar ceza olarak harman dövme makinesinden geçirilecekti. Kimse başarısızlığa uğramadı. Hemen şurasını belirtmek isterim ki, ömrümde böylesine olağanüstü öykü dinleme âleminde bulunmadım. Dünyanın dört bucağından seksen dört –benimle birlikte seksen beş– adam vardı ve her birinin anlattığı öykü ayrı birer şaheserdi.

İster istemez öyle olacaktı; ya şaheser ya da harman dövme makinesi.

Akşam geç saatlerde Cheyenne'e vardık. Kar fırtınası şiddetinin doruğuna ulaşmıştı, hiçbirimizin kursağına sabah kahvaltısından sonra bir lokma yiyecek girmediği halde kimse akşam yemeği için dilenmeye çıkmak istemedi. Tren bütün gece kar fırtınası içinde yol aldı; ertesi gün Nebraska'nın tatlı düzlüklerine inmiş, ovada yol alıyorduk. Kar fırtınalarını, dağları geride bırakmıştık. Kutsal güneş, gülümseyen bir ülkenin üzerinde parlıyordu ve hiçbirimiz yirmi dört saatten beri bir lokma bir şey yememiş bulunuyorduk. Trenin öğleye doğru, yanlış hatırlamıyorsam Grand Island adlı bir kasabaya varacağını öğrendik.

Hemen aramızda para toplayıp, bu kasabanın yetkililerine bir telgraf çektik. Telgrafta, seksen beş tane sağlıklı ve aç serserinin öğleye doğru kasabalarına ulaşacağı, bu seksen beş kişiye öğle yemeği hazır etmelerinin kendi çıkarları açısından önemi anlatılıyordu. Grand Island kasabası yetkilileri için önlerinde iki şık vardı: Ya bize yemek yedirecekler ya da içeri tıkacaklardı. Hapse atarlarsa yine bizi beslemek zorunda kalacaklardı. O yüzden akıllılık edip, bir tek öğle yemeğinin kendilerine daha ucuza geleceğini düşünmüş olmalılar.

Bizler vagonun tepesine çıkıp oturmuş bacaklarımızı aşağıya sallandırmış haldeyken, marşandiz öğleyin Grand Island'a girdi. Kentin bütün polisleri karşılama komitesi içinde yer almıştı. Bizi takımlara ayırıp, yemek sofraları önceden hazırlanmış çeşitli otel ve lokantalara uygun adımlarla götürdüler. Otuz altı saattir yemek yememiş bizlere, "buyurun" demelerine bile gerek kalmadı. Ondan sonra yine uygun adımlarla istasyona geri götürdüler. Polis düşünceli davranmış, marşandizi biz geri gelinceye kadar bekletmişti. Marşandiz ağır ağır hareket etti ve hat boyunca ip gibi dizilen seksen beşimiz birden vagonların basamaklarına üşüştük. Treni "ele geçirdik."

O akşam yemek yemedik; daha doğrusu artçılar takımı yemedi ama ben yedim. Tam akşam yemeği zamanı, tren küçük bir kasabadan hareket etmişti ki vagona bir adam bindi; o sırada üç serseriyle iskambil oynuyordum. Yeni gelen adamın gömleğinde kuşku uyandıran bir şişkinlik vardı. Elinde buharı tüten, ezik büzük bir litrelik bir kupa taşıyordu. Burnuma kahve kokusu geldi. Elimdeki kâğıtları bizi seyredenlerden birine verip oyunculardan beni bağışlamalarını istedim. Sonra, vagonun öbür ucunda, kıskanç bakışlar tarafından izlenerek, vagona yeni binen adamla birlikte çöküp onun kahvesine ve gömleğini şişiren, dilenerek elde edilmiş yiyeceklerine ortak oldum. Bu adam, benim İsveçli idi.

Gece saat on sularında Omaha'ya vardık.

"Takımı ekelim," dedi İsveçli.

"Olur," dedim.

Tren Omaha'ya girerken takımı ekmeye hazırlandık. Fakat Omahalılar da hazırlanmışlar. İsveçliyle ben yan basamaklarda atlamaya hazır bekliyorduk. Ancak marşandiz durmadı. Ayrıca, elektrik ışığı altında pirinç düğmeleri ve yıldızları parlayan polisler tren yolunun iki yanına iki uzun sıra halinde dizilmişlerdi. Bunların eline düşersek başımıza neler geleceğini İsveçli de, ben de çok iyi biliyorduk. Basamaklarda kaldık, tren de Missouri Irmağı'nı aşıp Council Bluffs'a doğru yoluna devam etti.

General Kelly iki bin serseriden meydana gelen ordusuyla, millerce ötedeki Chantanqua Parkı'nda kamp kurmuştu. Bizim birlikte yolculuk eden General Kelly ordusunun artçı döküntüleri Council Bluffs'da trenden indirildikleri için, kamp yerine doğru yayan yola çıktılar. Gece hava soğumuştu, şiddetli bir rüzgâra eşlik eden yağmur iliklerimize işliyor, bizi donduruyordu. Çevremizi saran bir sürü polis, kimsenin gruptan ayrılmamasını sağlayarak kampa kadar bize eşlik ediyordu. İsveçliyle ben gözümüzü dört açıp bir punduna getirerek enselenmeden kirişi kırdık.

Yağmur bardaktan boşalırcasına inmeye başladı. İsveçliyle ben, karanlıkta burnumuzun ucunu göremeden, iki kör gibi düşe kalka barınacak bir yer arıyorduk. Burada içgüdülerimiz yardımcı oldu, çünkü çok geçmeden bir meyhane çıktı önümüze. Ama bu açık bir meyhane değildi; gece dolayısıyla kapalı bir meyhane de değildi; o bildiğimiz belli adresi olan meyhanelerden biri de değildi; sadece kalasların üzerine oturtulmuş, altında tekerlekleri bulunan, oradan oraya dolaştırılan bir gezginci meyhaneydi. Kapıları kilitliydi. Bir yağmur ve rüzgâr sağanağı tepemizden bastırıyordu. Hiç duraksamadık. Kapısını kırdığımız gibi daldık içeriye.

Zorlu kamp hayatını çok tatmışımdır, cehennemden farksız büyük kentlerde "kaldırım mühendisliği" etmişimdir, su birikintileri içinde yatmış, termometre eksi yirmi üç dereceyi gösterdiği zaman iki battaniye altında kar üstünde uyumuşumdur; ama hemen şunu belirtmek isterim ki, İsveçliyle birlikte Council

Bluffs'daki o gezginci meyhanede kurduğumuz kamptan daha çetinini, orada geçirdiğimiz geceden daha berbatını ömrümde görmedim. Çünkü, havada asılı gibi duran yapının taban döşemesindeki bir sürü delikten rüzgâr olduğu gibi içeri giriyordu. İkincisi, bar tamtakırdı; içimizi ısıtıp sefaletimizi unutturacak şişelenmiş ateş suyunun bir damlası bile yoktu. Battaniyemiz olmadığı gibi, iliklerimize işlemiş yağmurdan sırılsıklam giysilerimizle uyumaya çalışıyorduk. Ben içki tezgâhının altına kıvrıldım. İsveçli de masanın altına. Döşemedeki deliklerden, yarıklardan giren soğuk yüzünden uyumak olanaksızdı. Yarım saatin sonunda çıkıp tezgâhın üstüne tünedim. Az sonra İsveçli de kalkıp masanın üstüne çıktı.

Bulunduğumuz yerde gün bir an önce ısısın diye dua ederek titreyip duruyorduk. Ben, kendi hesabıma, öyle titredim ki artık titreyemez oldum, kaslarım titremekten yorulup kaskatı kesildi, her yanım dehşetli ağrımaya başladı. İsveçli inliyor, homurdanıyor ve ikide birde, takırdayan dişlerinin arasından, "Bir daha mı, tövbe," diye mırıldanıyordu. Bu sözü hiç durmadan, hiç usanmadan bin kez tekrarladı; hatta şöyle kestirir gibi olduğu zaman uyku arasında bile tekrarladı.

Şafağın ilk kurşuni aydınlığıyla birlikte işkenceler evini terk edip çıktık, dışarıda kendimizi koyu, soğuk bir sisin içinde bulduk. Düşe kalka ilerledik, sonunda bir demiryoluna çıktık. Ben kahvaltılık bulmak için dilenmek üzere Omaha'ya dönecektim; arkadaşım ise Chicago'ya doğru yoluna devam edecekti. Ayrılık anı gelip çatmıştı. Soğuktan donmuş ellerimiz birbirine doğru uzandı. İkimiz de ürpertiler geçiriyorduk. Konuşmayı denedik ama dişlerimizin tıkırtısından başka ses çıkaramadığımız için susmak zorunda kaldık. Birbirini kavramaya çalışan donuk ellerimiz duygudaşlıkla sallanırken, gözlerimizi birbirimize dikip dut yemiş bülbül gibi kalakaldık. İsveçlinin yüzü soğuktan

mosmor kesilmişti, benimkinin de ondan aşağı kalır yeri olmadığım biliyordum.

Güç bela, "Neye tövbe bir daha?" diyebildim.

Konuşmak için kendini zorlayan İsveçlinin gırtlağından önce hırıltılar çıktı; sonra adeta elleri gibi donmuş ruhunun derinliklerinden gelen ve zor işitilen incecik bir fısıltı halinde şu kelimeler döküldü:

"Serseriliğe tövbe bir daha."

Durdu, yeniden konuşmaya başladığında sesi, kesin kararını destekler gibi güç kazanmış, daha kalınlaşmıştı.

"Serseriliğe tövbe bir daha. Bir iş bulacağım kendime. Sen de öyle yapsan iyi edersin dostum. Böyle geceler insanı romatizma yapar."

Elimi sıktı.

"Hoşça kal, serseri," dedi.

"Güle güle, serseri," dedim.

Biraz sonra sis ikimizi yutarak ayırdı birbirimizden. Onunla son görüşmemiz oldu bu. Ama buradan sana sesleniyorum İsveçli, her nerede isen, aradığın işi bulmuşsundur umarım.

GOLYAT (*)

1924 yılında– tam olarak 3 Ocak sabahında– San Francisco, gazetenin birinde yayınlanan oldukça tuhaf bir mektubu okuyarak uyandı. Yazı Walter Basset isminde birine yazılmıştı, bu mektubu yazan kişi hiç kuşkusuz oldukça saplantılı biriydi. Walter Basset, Rockies'in batı yakasındaki sanayi bölgesinin yöneticisiydi ve ulusun tamamını kontrol eden küçük bir grubun da ünlü lideriydi. Walter Basset, her gün tıpkı bu mektup gibi, akademik tarzda yazılmış pek çok tuhaf mektup alıyormuş, ama bu mektup diğerleri arasında çok daha özel bir yere sahipmiş, Walter Basset bu mektubu çöp kutusuna atmak yerine muhabire yayınlaması için göndermiş. Mektup "Golyat" ismiyle imzalanmış ve el yazısıyla "Palgrave Adası" adres olarak verilmiş. Mektup şöyle:

"Sayın Bay Walter Basset,

SEVGİLİ BAYIM:

Sizi, sanayinin lideri olan diğer dokuz arkadaşınızla birlikte, toplumun mantık temelinde yeniden yapılandırılması konusunda görüşmek ve karar almak amacıyla adama davet ediyorum. Bugün için, sosyal evrim amaçsız ve sürekli hata yapıyor. Zaman bir değişim hazırlamakta. İnsanoğlu maddeye hakim olmak için tarih öncesi çağlara ait denizin yüzeyindeki tabakayı canlandırmak için harekete geçiyor ama topluma hakim olmak konusunda henüz bir yeteneği yok. İnsan bugün büyük oranda hâlâ kolektif aptallığın kölesi, yüz bin kuşak öncesinde de aynı şeyin kölesiydi.

(*) İlk defa Londra'da çıkan *Red Magazine* dergisinin Eylül 1908 tarihli sayısında yayınlanmıştır. *Golyat* : Davut tarafından bir taş ve sapanla öldürülen Filistinli dev savaşçı. (Samuel 1,17: 4–51)

İnsanın toplum karşısında üstün olması ve toplumu akıl sahibi yapmak için iki tane kuramsal yöntem söz konusudur, bunlar aynı zamanda mutluluk ve gülümsemeyi yakalamak için etkili birer yöntemdirler. Birinci kuram, yaklaşım olarak hiçbir devlet yönetiminin anlaşmazlıkları çözüme ulaştırma konusunda halktan daha mantıklı ya da daha iyi olamayacağını kabul eder; bu reform ve gelişmenin bireyden kaynaklanacağı anlamına gelir; bireyler daha akıllı ve daha iyi olmaktan uzaklarsa devlet yönetimi de akıllı ve iyi olmayacaktır; kısacası devlet yönetimleri ve hükümetlerden önce bireylerin çoğunluğu daha akıllı ve daha iyi olmak zorundadır. Ayaktakımı, politik anlaşmalar, feci bir vahşilik ve kara cahalet, halkın durumu bu kuramı yalanlamaktadır. Kolektif akıl ve merhametin sözü bile edilemezken tam aksine, halk kitlelerini yönetenler en akılsız ve en vahşi olanlar içinden çıkmaktadır. Diğer taraftan, binlerce yolcu, gemi fırtınaya yakalandığı zaman kendilerini kaptanın bilgeliğine ve sağduyusuna sorgulamadan teslim etmektedir. Böylesi bir durumda, içlerindeki en deneyimli ve en bilgili kişi kaptandır.

İkinci kuram yine yaklaşım olarak halkın çoğunluluğunun piyon olmadığını kabul eder ve halkın kurulu düzenin tüm yükünü taşıdığını söyler; devlet yönetimleri ve hükümetlerin sadece kendi zayıflıklarının, acizliklerinin ve merhametsizliklerinin temsilcisi olduklarını savunur; devlet yönetimleri ve hükümetlerin halkın isteklerinin hizmetkârları değil, halkın devletin hizmetkârı olduğunu söyler; sözün kısası daima insan kalabalıklarından bahsederler, devlet yönetimi ya da hükümet kurmaktan söz ettikleri duyulmamıştır ama bu yönetim onları zorlamaktadır, bu yönetim her zaman aptal ve korkunç bir canavar olmuştur, tembel bir kitleden gelen pırıltılı zekânın yansımalarıyla kötü muamele görmüşlerdir.

Kişisel olarak ikinci kuram beni daha çok ikna ediyor. Aynı zamanda tezcanlılık ediyor da olabilirim. Vahşi atalarımızın ilk sosyal grubundan bu yana yüz bin kuşaktır iktidarlar birer canavar olarak kalmışlardır. Bugün, atalet altında ezilmiş olan kitleler bu duruma hiç olmadığı kadar çok gülmektedirler. İnsanoğlu maddeye hakim olmasına rağmen, acı, sefalet ve aşağılama adaleti mahvetmektedir.

Bundan dolayı, tüm bu olanlara müdahale etmeye ve bir süreliğine dünya gemisinin kaptanı olmaya karar verdim. Teknik bilgisi olan bir uzmanın zekâsına ve geniş bakış açısına sahibim. Aynı zamanda elimde güç var. Sözümü dinletebilirim. Dünya üzerindeki tüm insanlar önerilerimi hayata geçirebilirler ve böylece

hükümetlerini neşe kaynağı araçlara dönüştürebilirler. Zihnimde bu şekilde biçimlendirilmiş olan hükümetler, emirler vererek halkı mutlu, akıllı ve yüce gönüllü yapamazlar ama insanların mutlu, akıllı ve yüce gönüllü olmaları konusunda bir fırsat yaratmış olurlar.

İşte ilan ediyorum. Sizi ve dokuz arkadaşınızı benimle görüşmeye davet ediyorum. 3 Mart'da *Energon* isimli yat San Fransisco limanına demirlemiş olacak. Sizden ricam bir gece önce yatın güvertesinde olmanız. Bu çok önemli. Dünyanın önemli sorunları bir süre için güçlü ellerin yönetimine devredilmek zorunda. Benim güçlü ellerime. Çağrıma itaat etmezseniz öleceksiniz. Tüm samimiyetimle, itaat edeceğinize inanıyorum. Ama sonradan vereceğim emirlerin tamamına itaat etmezseniz, yine çağrıma itaat etmediğinizi kabul ederek öldürülmenizi emredeceğim. Bir amaca hizmet edeceksiniz. Ve insan hayatına verdiğim değerin, bilimsel bir duygusallık taşıdığını da lütfen unutmayın. Gelecekte dünya üzerinde gülümseyerek ve mutluluk içinde yaşayacak olan milyarlarca insanın yükünü vicdanımda her zaman taşıyacağım.

Toplumun sizlerle birlikte yeniden yapılandırılması dileğiyle, Golyat."

Bu mektubun yayınlanması yerel düzeyde bile bir eğlence olarak algılanmadı. İnsanlar bunu okuduklarında birbirlerine gülümseyebilirlerdi ama bu mektubu yazan kişinin erdemli bir tartışma yapmaya hiç niyeti olmayan, saplantılı biri olduğu açıkça ortadaydı. Sonraki sabaha kadar hiç kimse ilgi göstermedi. Associated Press Ajansı Doğu eyaletlerine bu mektubu gönderdi, burnu iyi koku alan muhabirler görüşmeler yaptı, benzer mektupları almış olan sanayinin diğer dokuz kaptanının isimlerini yayınladılar ama kamuoyunun yeterli ilgiyi göstereceğini düşünmediler. Ama kamuoyunda ilgi uyanmaya başladı ve Gabberton, müzmin başkanlık isteğiyle dolup taşan Golyat'ı karikatürize etmese de, bu ilgi çabucak sönüp gitti. Sonra gürültülü ve neşeli bir şarkı ortaya çıkarak denizden denize taşındı, nakarat kısmı şöyleydi: "Dikkat etmezsen Golyat seni yakalayacak."

Haftalar geçip gitti ve olay unutuldu. Aynı şekilde, Walter Basset de bunu unuttu ama 22 Şubat akşamı Liman Tahsildarından bir telefon geldi. "Sadece size söylemek istiyorum," deyip devam etti: "*Energon* isimli yat limana ulaştı ve Pier Seven Nehri'

nin ağzına demir atmaya gitti." O gece neler olduğunu Walter Basset asla açıklamadı. Ama Walter Basset'in arabasına atladığı gibi nehrin kıyısına gittiği, Crowley'in teknelerinden birini kiraladığı ve bu garip yatın güvertesine çıktığı biliniyor. Kıyıya döndükten hemen sonra, yaklaşık olarak üç saat sonra, Walter Besset'in Golyat'dan mektup almış olan sanayinin dokuz kaptanına bir demet acil telgraf çektiği de biliniyor. Telgraflar birbirinin aynıydı ve şöyle yazıyordu: "*Energon* isimli yat burada. Bu işte bir şeyler var. Buraya gelmenizi öneriyorum."

Basset kendi acısına gülüyordu. Bu gittikçe yükselen kocaman bir gülümsemeydi (çünkü çektiği telgraflar kamuoyuna açıklanmıştı), popüler olan Golyat şarkısı yeniden canlanmıştı ve şimdiye dek olmadığı kadar yaygınlaşmıştı. Golyat ve Basset karikatürlerde yer alıyorlar ve acımasızca eleştiriliyorlardı, Denizlerin Yaşlı Adamı, Golyat'ın kucağına doğru koşuyordu. Gülümseme kıkırdamaya dönüşüyor, kulüplerde ve sosyal ortamlarda dalga dalga yayılıyordu, gazetelerin başmakalelerinde bu keyif güçlükle dizginleniyordu ve haftalık mizah dergilerinde yüksek ama hoş olmayan bir kahkahayla son buluyordu. Doğal olarak bu işin ciddi bir tarafı da vardı, Basset'in aklı başında olup olmadığı birçok kişi tarafından, özellikle de iş arkadaşları tarafından sorgulanıyordu.

Basset çabuk öfkelenen mizaçta biriydi. Kaptanlara ikinci telgraf furyasını da çektikten ve yine kahkahalarla karşılandıktan sonra sessizliğe bürünmüştü. İkinci deste telgrafta, şöyle sesleniyordu: "Gelin, size yalvarıyorum. Kendi hayatınıza değer verin ve gelin." Yokluğunda tüm işlerini düzenlemiş ve 2 Mart akşamı *Energon*'un güvertesine gitmişti. Golyat, ertesi sabah açık bir havada yelkenlerini açarak, deniz yolculuğuna çıktı. Ertesi sabah gazeteci çocuklar her şehirde ve kasabada "ikinci baskı" diye bağırıyorlardı.

Günün dedikodusu Golyat'ın yükünü dağıttığı üstüneydi. Davete katılmayı reddeden sanayinin dokuz kaptanı ölmüşlerdi. Katledilen milyonerlerin vücutlarına yapılan birçok farklı otopsi-

nin sonucunda verilen rapora göre dokularının şiddetli bir parçalanmaya maruz kaldığı bildiriliyordu. Hâlâ cerrahlar ve doktorlar (ki bunlar kendi alanlarında ülkedeki en yetenekli hekimlerdir) bu insanların öldürülmüş oldukları fikrini açıklamaya cüret edemiyorlardı. Sonuç olarak ortak söyleyebildikleri tek şey "bilinmeyen birtakım ellerin marifeti" şeklindeydi. Herşey çok gizemliydi. Doktorlar sersemlemişlerdi. Bilimsel olan herşeye inaçları tuzla buz olmuştu. Bilimin tüm alanlarından gelen bu insanların, hiçbir haklı gerekçe olmaksızın, Palgrave Adası'ndan isimsiz birinin bu zavallı beyefendileri öldürmüş olmasına inanmaları mümkün değildi.

Yalnız bir şey çabucak öğrenilmişti, o da Palgrave Adası'nın bir mit olmadığıydı. Deniz haritalarında yer alıyordu ve deniz kılavuzlarının tamamı tarafından biliniyordu. 160 derece batı boylamı ile kuzey enleminin onuncu paralelinin tam kesişme noktasındaydı ve Diana Shoal'e sadece birkaç mil uzaklıktaydı. Midway ve Fanning gibi Palgrave Adası da volkanik ve mercan oluşumu yüzünden dış dünyadan yalıtılmıştı. Ayrıca üzerinde yaşayan yoktu. Bir araştırma gemisi 1887 yılında adayı ziyaret etmişti ve raporunda birkaç nehrin denize döküldüğünü, ayrıca çok iyi durumda bir limanı olduğunu ama limana yaklaşmanın çok tehlikeli olduğunu raporunda açıklamıştı. Dünya üzerinde minicik bir benek olarak bilinen bu ada, kısa süre içinde tüm dünyanın ilgisini korkuyla karışık dehşet içinde üzerinde toplamıştı.

Golyat 24 Mart'a kadar sessizliğini korudu. 24 Mart sabahı gazeteler ikinci bir mektup yayınladılar, mektupların kopyaları Birleşik Devletler'in önde gelen on politikacısına gönderilmişti; politik dünyaya öncülük eden bu on kişi "devletçi" politikacılar olarak tanınıyorlardı.

"SEVGİLİ BAYIM:

Kesin bir dille konuşuyorum. Bana itaat edilmeli. Sizi davet ettiğimi ya da size bir çağrıda bulunduğumu düşünebilirsiniz ama hâlâ toprağa basmak ve gülmek istiyorsanız, 5 Nisan akşamı, San Fransisco limanında, *Energon* isimli yatın

güvertesinde olun. Dileğim ve sizden isteğim, toplumu mantık temelinde yeniden yapılandırmak için Palgrave Adası'nda benimle görüşmeye gelmenizdir.

Görüşmek derken kuramsal bir şeyden bahsediyorum ama beni yanlış anlamanızı istemem. Ben kuramın işle birleşmesini görmek istiyorum, bu yüzden sizin işbirliği yapmanızı istiyorum. Benim kuramıma göre yaşamlar vardır ama piyonlar da vardır; yaşam miktarıyla ilgili olarak anlaşmak istiyorum. Ben kahkahadan sonra geliyorum, gülmenin ve mutluluğun önünde engel olanlar öleceklerdir. Bu büyük bir oyun. Bugün dünya üzerinde yüz elli milyon insan yaşıyor. Onlara karşı sizin yaşamınızın anlamı nedir ki? Benim kuramıma göre hiçbir şeydir. Ve unutmayın ki güç benim. Benim bir bilim adamı olduğumu hatırladınız mı ve dünyaya gelecek olan milyarlarca insan kuşağının tamamı düşünülecek olursa, tek bir yaşamın ya da bir milyon kişinin yaşamının benim için hiçbir önemi yok. Onların hepsinin neşe ve mutlulukları için ben bugün toplumun yeniden yapılandırılmasına çalışıyorum; onlara karşı sizin küçük ve yavan yaşamınızın gerçekten hiçbir önemi yok.

Kimin gücü dostlarının hükmetmesine yaramıştır ki. Phalanx(*) olarak bilinen askeri aygıtın şiddetli gücüyle, İskender tüm dünyayı parçalara bölerek fethetmiştir. Barut gibi kimyasal bir aletle, Cortes yüzlerce insanı katlederek Montezumalar(**) İmparatorluğu'nu fethetmiştir. Şimdi de ben tamamen bana ait bir aygıta sahibim. Bu yüzyılda yarım düzineden daha az temel keşif yapılabilmiştir. Böylesi önemli bir icatta bulundum. Bu icadın elimde olması bana dünyaya hükmetme gücü sağlıyor. Bu icadı kullanmalıyım ama ticari bir sömürü amacıyla değil tamamen insanlığın iyiliği için. Bu yüzden yardım istiyorum; istekli temsilcilerden, söz dinleyen ellerden hizmeti zorla almak içinde yeterince güce sahibim. Kısaca özetlemek gerekirse hiç acelem yok. Acelecilik ederek hızımı düşürmem.

Bu maddenin ödülü, bugün insanlığın yaşadığı vahşi yarı–barbarlıktan, artık uygar insan olmaya geçmesidir. Bu ödül insanlığın gelişimi için yararlı bir aygıttır; ama içeriğinin bugün tamamen doldurulması zorunludur, girtlaktaki solungaçlar ve kralların kutsal haklarına olan inançlar gibi gelişmemiş iz ve eserler çöpe

---

(*) Kökeni Sümerlere dek dayanan ama en gelişkin biçimini Yunan uygarlığında kazanan savaş taktiği. Kalkanlı ve mızraklı piyadelerin dört sıra oluşturarak saldırışıdır.

(**) Son kralların adı verilerek, Aztek Krallığı kastediliyor.

atılmalıdır. Sizin bu şekilde düşünmemeniz doğaldır ama anakronizmi çöpe atmakta beni engellemeye çalışmanızı kabul edemem. Şimdi size söyleyeceğim, katkısız yiyecek, barınak ve diğer şeylerin otomatiğe bağlanmasının zamanı gelmiştir, tıpkı çabalamadan havadan oksijene ulaşır gibi, bunlar da bedava ve kolay ulaşılır şeyler olacaktır. Bunları otomatik hale getireceğim, benim keşfim bu ve gücümü de bu keşiften alıyorum. Gıda ve barınağın otomatik olmasıyla beraber maddenin dürtüsünün tüm ödülleri dünya üzerinde sonsuza dek yok olacaklar. Gıda ve barınağın otomatik olmasıyla, daha yüksek ödüller evrensel olarak geçerli olacaktır– ruhsal şeyler, estetik şeyler ve entelektüel ödüller vücut, zihin ve ruhta yüce gönüllülüğe ve güzelliğin gelişmesine yol açacaktır. Sonra dünyaya mutluluk ve kahkaha hükmedecektir. Bu evrensel kahkahanın saltanatı olacaktır.

O gün geldiğinde birlikte olmak dileğiyle, GOLYAT."

Tüm dünya hâlâ inanamıyordu. On politikacı Washington' daydı, bu yüzden Basset'in olduğu gibi ikna olma fırsatları yoktu; ayrıca hiçbirinin bu fırsatı yakalamak için San Fransisco'ya yolculuk etme sıkıntısına katlanmayacakları da açıktı. Gazeteler, Golyat'ı her derde deva başka bir Tom Lawson(*) gibi isimlendiriyorlardı. Golyat'ın mektuplarını analiz eden uzmanlar zihinsel bir hastalığa işaret ediyor, onun bir deli olduğunu kanıtlamaya çalışıyorlardı.

Energon isimli yat 5 Nisan günü, öğleden sonra San Fransisco limanına ulaştı ve Basset kıyıya geldi. Ama *Energon* ertesi gün yelken açmadı, çağrıda bulunan on politikacıdan hiçbiri Palgrave Adası'na yapılacak yolculuğa katılmamıştı. Ama gazeteci çocuklar "İkinci Baskı" diye o gün tüm şehirlerde bağırıyorlardı. On politikacı da ölmüştü. Yat, huzurlu bir şekilde limanda demirlemişti, heyecanlı bir ilginin odağı olmaya başlamıştı. Yat bir dizi kayık ve sandalla kuşatılmış, etrafında römorkörler ve istimbotlar dolaşıyordu. İnsan kalabalığı yattan uzakta tutulurken, özel yetkililere ve hatta gazetecilere bile yata çıkma izni verilmişti.

(*) Thomas William Lawson (1857 - 1925); Amerikalı işadamı ve yazar. Borsa oyunları ve spekülasyonlarla zengin olmuştur.

San Fransisco belediye başkanı ve polis şefi yatta herhangi şüpheli bir durumun olmadığını raporetmişler ve liman yetkilileri de yatın belgelerinin en ince detayına kadar araştırıldığını ve her şeyinin doğru ve tam olduğunu bildirmişlerdi. Yatın birçok fotoğrafı ve yatı tanımlayıcı birçok yazı gazetelerde yayınlanmıştı.

Yat mürettabatının daha çok İskandinavlardan oluştuğu bildirilmişti: Sarı saçlı, mavi gözlü İsveçliler, yüzlerinde yaradılışlarından gelen melankoliden mustarip Norveçliler, vurdumduymaz Rus Finlileri ve az sayıda ince yapılı Amerikalı ve İngiliz. Bu insanlarla ilgili değişken herhangi bir şey olmadığı da not edilmişti. Mürettebat iri cüsseli, keder ve vurdumduymazlıktan kaynaklanan sıkıntılı bir dürüstlük ve bütünlük içinde görünüyorlardı. Onları nitelendirmek gerekirse, ağırbaşlılık hepsinde ortak bir özellikti. İnsanüstü bir el tarafından boşlukta taşınıyor ve büyük bir güçle doldurularak göğe yükseltilmiş gibi görünüyorlarsa da, aslında hepsi sinirleri olmayan, korkusuz adamlardı. Kaptan, gözleri kederli bakan, asık suratlı bir Amerikalıydı, gazelerde "Hüzünlü Gus" (mizah dergilerinde kötümser bir karakter olarak çizilmektedir) olarak karikatürize edilmişti.

Bazı gemi kaptanları *Energon*'u tanımışlardı ama onu *Scud* isimli yat olarak biliyorlardı, eski sahibi New York Yat Kulübü'nden Merrivale'di. Bu ipucunun yardımıyla *Scud*'un birkaç yıl önce ortadan kaybolduğu saptandı. Gemiyi satan acenta, müşterilerinin yine başka bir acenta olduğunu bildirdi, satın alan kişiyi ne o zaman ne de sonra gördüklerini söylediler. Yat New Jersey' deki Duffey Tersanesi'nde onarılarak yenilenmişti. Yatın isminde yapılan değişiklik ve tescil kayıtları söz konusu zamanı gösteriyordu, ayrıca yapılan tüm değişiklikler tamamen yasaldı. Sonra *Energon* gizemli bir sis örtüsünün altında ortadan kayboldu.

Bu süre içinde, Basset dostlarının ve iş arkadaşlarının söylediklerine göre tamamen çılgına dönmüştü. Muazzam iş tekliflerinden uzak durmuş ve dünyanın diğer önde gelenleri toplumun yeniden yapılandırılmasına katılana kadar da elini hiçbir işe sürmeyeceğini söylemişti, bütün bu yaptıkları Golyat'ın arısının

onun içine girdiğinin kanıtıydı. Muhabirlere göre Basset çok az şey söylüyordu. Özgür olmadığını, bu yüzden Palgrave Adası'nda olanları anlatamayacağını söylüyordu, bu konunun çok ciddi olduğunu herkese açıklamaya çalışıyordu. Son sözleri dünyanın artık yıkılma noktasının sınırına geldiğiydi ama bunun iyi mi yoksa kötü mü olacağını bilmediğini, öyle ya da böyle kesin bir değişimin gelmekte olduğunu söylüyordu. İş söz konusu olduğunda da, işin askıda kaldığını söylüyordu. Basset herşeyi görmüştü ve ona göre herşey ortadaydı.

Bu dönem boyunca bölgesel federal memurlar, eyalet yetkilileri ve Washington'daki Savaş Bakanlığı arasında çok yoğun bir telgraf trafiği yaşandı. Bir öğleden sonra Energon'un güvertesine gizli bir operasyon düzenlendi ve kaptan tutuklandı. Başsavcının düşüncesine göre on "devlet görevlisinin" öldürülmesinden yatın kaptanı sorumluydu. Bir hükümet mavnası Meigg İskelesi'nden ayrılmış ve *Energon*'un dümenini ele geçirmeyi amaçlamıştı ama bu mavnayı ve güvertesindeki adamları bir daha hiç gören olmadı. Hükümet bu skandalı örtbas etmeye çalıştı ama kayıp adamların aileleri tarafından tıpkı kedinin torbadan fırlaması gibi herşey açığa çıktı ve gazeteler bu skandalı iyice süsleyerek çok korkunç senaryolar üreterek kamuoyuna açıkladılar.

Hükümet ölçüyü iyice kaçırmıştı. *Alaska* savaş gemisine, bu garip yatı yakalaması, yakalayamazsa da torpilleyip batırması için emir verdi. Bütün bunlar gizli emirlerdi ama o öğleden sonra olanlar, nehir kıyısında ve limandaki teknelerde bekleyen binlerce gözün tanıklığında gerçekleşti. Savaş gemisi hareket etti ve *Energon*'un yan tarafına doğru yaklaştı. Yata yarım mil kadar yaklaşmıştı ki savaş gemisi havaya uçtu –evet öylece havaya uçtu, hepsi bu, paramparça olmuş iskeleti körfezin dibine gömüldü, enkazdan geriye kalan parçalar ve patlamadan kurtulan birkaç kazazede yüzeye fırladı. Kazazedelerin arasında telsizden sorumlu bir teğmen vardı. Raporlar ilk önce ona geliyordu ve gelişmelerle ilgili bilgiyi teğmen veriyordu. Teğmenin söylediğine göre, *Alaska* yola çıktıktan hemen sonra *Energon*'dan bir mesaj

almıştı. Mesaj uluslararası koda gönderilmişti ve mesajda *Alaska*'nın *Energon*'a yarım milden daha fazla yaklaşmaması uyarısı yapılmıştı. Teğmen de bir mesaj göndermiş ve konuşma tüpü aracılığıyla hemen *Energon*'un kaptanıyla konuşmak istediklerini söylemişti. Teğmen, *Energon*'un aynı mesajı iki kez tekrarladığından başka hiçbir şey hatırlamıyordu ve beş dakika sonra da patlama olmuştu. *Alaska*'nın kaptanı ölmüş, gemisiyle birlikte körfezin dibine gömülmüştü ve başka da öğrenilecek bir şey kalmamıştı.

Energon, aceleyle çapasını çekmiş ve denize açılmıştı. Gazetelerde büyük bir yaygara kopartıldı; hükümet, kendisine "Golyat" diyen bir deli ve sadece bir gezi teknesi karşısında korkaklık ettiği için ağır şekilde suçlandı, ayrıca acilen ve kesin birtakım önlemler alması talep edildi. Kaybedilen yaşamlar için ve özellikle de ahlaksızca öldürülen on "devlet adamı" için acı dolu feryatlar yükseldi. Golyat hemen yanıt verdi. Gerçekten de yanıtı hemen gelmişti, telsiz ve telgraf uzmanlarına göre, bu kadar uzak bir mesafeden bu kadar kısa sürede bir telsiz mesajının gönderilmesi imkânsızdı; Golyat yakın bir yerlerdeydi, Palgrave Adası'nda olması mümkün değildi. Golyat'ın mektubu, sokakta gazete satan çocuklar aracılığıyla Associated Press Ajansı tarafından kamuoyuna duyuruldu. Mektupta şunlar yazılıyordu:

"Birkaç değersiz yaşamın önemi nedir ki? Sizlerin anlamsız savaşlarınızda milyonlarca insan öldü ve onlar kimsenin umrunda olmadı. Ticari savaşlarınızda sayısız bebeğin, kadının ve erkeğin ölümüne sebep olduğunuz ve 'bireycilik' diye isimlendirdiğiniz yıkıntının zaferiyle övünmektesiniz. Ben bunu anarşi olarak isimlendiriyorum. Ben, insanlığın bu büyük çaptaki yıkımına son vermek üzere geliyorum. Ben güldürmek istiyorum, öldürmek değil. Gülmenin önüne engel olarak dikilenler, ölmenin tadına bakacaklar.

Hükümetiniz, *Alaska*'nın parçalanmasının bir kaza olduğunu açıklayarak sizi aldatmaya çalışacak. Birkaç ay içinde, tüm denizlerdeki bütün savaş gemileri yok edilecek, birer hurda yığını olarak denizin dibini boylayacaklar ve bütün uluslar silahsızlandırılacak; bütün kaleler parça parça edilecek, ordular dağılacak ve

dünya üzerinde savaş son bulacak. Güç benim. Ben Tanrının dileğiyim. Tüm dünya benim kölem olacak ama bu barış ve huzurun köleliği olacak.
Ben 'GOLYAT'ım."

"Palgrave Adası'nı havaya uçurun!" Gazetelerin manşetlerindeki sert yanıt işte buydu. Hükümet de tamamen aynı fikirdeydi ve donanmayı toplamaya başladı. Walter Basset, cılız bir protestoyla bunu durdurmaya çalıştı ama delilik komisyonunun tehdidiyle çabucak sessizliğe gömüldü. Golyat sessiz kaldı. Palgrave Adası'nı yok etmek için beş büyük donanma denize yığıldı: Asya Filosu, Güney Pasifik Filosu, Kuzey Pasifik Filosu, Karayip Filosu ve Kuzey Atlantik Filosu'nun yarısı, bu filonun diğer yarısı Panama Kanalı üzerinden geliyordu.

"29 Nisan akşamı itibariyle, Palgrave Adası'nın görüş sahamıza girmiş olduğunu arz ederim." *Kuzey Dakota* savaş gemisinden Kaptan Johnson, Donanma Sekreterliği'ne bu raporu geçti.

"Asya Filosu gecikmişti ve 30 Nisan sabahından önce bölgeye ulaşamadı. Amirallerden oluşan bir konsey görev başındaydı, konsey ertesi sabah erken saatlerde saldırı kararı aldı. *Swift VII* isimli destroyer sessizce yaklaştı, rahatsız edilmemişti ve adada savaş hazırlığı yapıldığına dair herhangi bir kanıt olmadığını rapor etti. Limanda birkaç tane küçük ticari vapur olduğunu belirti, ayrıca küçük kasabanın da açacakları ateşe tamamen açık olduğunu söyledi.

"Konsey tüm teknelere saldırmaya karar verdi, ada üzerindeki herşey darmadağın edilecekti, denizin üç mil açığından ateş açılacak, resifin kıyısından ilerlemeye devam edilecek, dağınık durumda bulunan unsurlar dağıtılacak ve çatışmaya girilecekti. Palgrave Adası telsiz mesajıyla ve uluslararası kodu kullanarak sürekli olarak bizi uyardı, on mil sınırının dışında durmamızı istediler, ama uyarılara aldırış edilmedi.

"*Kuzey Dakota* 1 Mayıs sabahı girişilen harekata katılmadı. Bu, bir gece önce önemsiz bir kaza sonucu dişli çarkın geçici olarak bozulması yüzündendi. 1 Mayıs sabahı çatlak kolaylıkla anlaşıldı ve sakinlikle karşılandı. Güneybatıdan esmeye başlayan

hafif meltem kısa bir süre sonra kesildi. *Kuzey Dakota* adaya yirmi mil uzakta demirlemişti. Filolara adaya her yönden ve son sürat saldırılması yönünde telsiz emri geldi. Adadan telsizlerimize sürekli olarak mors alfabesinde uyarı mesajı geliyordu. On mil sınırı geçildi ama hiçbir şey olmadı. Dürbünle gözetleme yapıyordum. Adaya beş mil kalmıştı ama yine hiçbir şey olmadı; adaya dört mil yaklaşmışlardı, yine hiçbir şey olmadı; adaya üç mil kalmıştı, *New York* zırhlısı; bizim yönümüzde adaya en yakın olan gemiydi, ateş açtı. Sadece bir kez ateş edebilmişti. Sonra aniden havaya uçtu. Geriye kalan gemilerden hiçbiri ateş edemedi. Gözümüzün önünde, gemiler birer birer havaya uçtular. Birkaç gemi başka yönlere yöneldiler ve geri döndüler ama hiçbiri kaçmayı başaramadı. *Dart XXX* isimli destroyer, tam on mil sınırındaydı sonra o da havaya uçtu. O geriye kalan son gemiydi. *Kuzey Dakota*'ya hiçbir zarar gelmedi ve o gece dişli çark tamir edildi, *San Fransisco*'ya doğru yola çıkmak için emir verdim."

Birleşik Devletler şoka uğramıştı ama bütün bu olanları tüm dünyaya ilan etti. Tüm dünya şoka uğramıştı. Bu insan beyninin karşılaştığı bir afetti, bir örneği daha yoktu. İnsanlığın gayreti ve çabasıyla alay ediliyordu; tamamen ıssız bir adada yaşayan, bir yatı ve herkese açık bir kasabası olan bir deli ortaya çıkıyordu, sonra bu deli, tüm Hıristiyanlık âleminin gurur duyduğu beş deniz filosunu yokediyordu. Bunu nasıl yapabildiğini de hiç kimse bilmiyordu. Bilim adamları adeta tozlu bir yolun üzerine uzanmışlar, inliyor ve feryat ediyorlardı. Bilim adamları da hiçbir şey anlamıyorlardı. Askeri uzmanlar sonuçları duyurarak adeta bir intihardan söz ediyorlardı. Ordu tarafından ince ince dokunmuş savaşın devasa yapısı sefil bir deli tarafından paramparça edilmişti. Bu ordunun kaldıramayacağı, aklına sahip olamayacağı bir durumdu. İnsan aklının bu şoka dayanması mümkün değildi. Büyücü hekimin el çabukluğuyla yaptığı hokkabazlıklarla yabani insanı ezmesi gibi, dünya da Golyat'ın büyücülüğüyle paramparça olmuştu. Bunu nasıl yapmıştı? Bu bilinmeyenin korkunç yüzüne bakmaktı ve gurur duyduğu başarıların silinip gitmesiydi.

Ama şok bütün dünya için geçerli değildi. Değişmez bir istisna vardı – Japon Ada İmparatorluğu. Başarı şarabını kana kana içip sarhoş olmuş, hurafelere ve dine inanmayan ama sadece yükselen kendi yıldızıyla ilgilenenler, bilimden geri kalan enkaza bakıp gülüyorlar ve kendi ırklarının gururuyla deliye dönüyorlardı, onlar için savaşın ve savaşçının yolu ilerliyor, gelişiyordu. Amerikan deniz filosu yok edilmişti. Gökyüzünden gelen savaş ve savaşçılar, Japonların atalarına ait gölgelerin ortaya çıktığına dayanak oluşturuyordu. Tanrı vergisi fırsat işte gelmişti. İşte Mikado'nun tanrıların kardeşi olduğu gerçeği ortaya çıkmıştı.

Japonya'nın savaş canavarları kudretli filolarını serbest bırakmışlardı. Çocuğun annesine sokulması gibi, Filipinler'i şefkatli kollarına almışlardı. Hawai, Panama ve Pasifik kıyıları savaş gemilerinin ulaşabileceğinden uzaktaydı. Birleşik Devletler panik içindeydi, onursuz bir barış yapmak için güçlü bir kampanya düzenlenmişti. Bütün bu toz duman içinde *Energon* San Fransisco sahiline geldi ve Golyat bir kez daha konuştu. *Energon* gelince buna çok az değinildi, bunlar birkaç haftalık dergide, kıyılarda ezilmiş olan savunmanın ardından tepelere açılan savaş siperlerindeki patlamalar gibiydi. Golden Gate'de denizaltıların savurduğu torpillerin patlaması çok iyi sergilenmişti. San Fransisco halkına Golyat'ın gönderdiği mesaj her zaman olduğu gibi Palgrave Adası'ndan gönderilmişti ve gazetelerde yayınlanmıştı. Mesaj şöyleydi:

"Barış mı istiyorsunuz? Sizin için barış olacak. Bunu amaçladığımı size daha önce de söylemiştim. Sizler de benimle barışmalısınız. Energon'u rahat bırakın. Ona karşı bir kez daha açıktan bir saldırı düzenlerseniz, San Fransisco'da taş üstünde taş bırakmam, şehri yakıp yıkarım.

Yarın tüm vatandaşlar yüksek tepelere çıksınlar. Yanlarında müzik, kahkaha ve çelenkler götürsünler. Doğmakta olan yeni dönemi bir bayram olarak kutlasınlar. Tepelerde çocuklar gibi eğlenin ve savaşın sona ermesinin tanığı olun. Bu şansı unutmayın. Bundan sonra, müzelerin antikaları arasında aramaya mecbur olacağınız şeyleri görmek için bu son şansınız.

Sizlere neşe dolu bir gün için söz veriyorum,
GOLYAT."

Deliliğin büyüsü havada savruluyordu. İnsanlar, sanki inandıkları tüm tanrılar büyük bir gürültüyle yere yuvarlanmışlar ama gökyüzü ve cennet hâlâ yerli yerinde duruyormuş gibi davranıyordu. Düzen ve yasa evrende sona ermiş ama güneş hâlâ parıldıyor, rüzgâr hâlâ esiyor ve çiçekler hâlâ tomurcuklarını açıyormuş gibi davranıyordu – bütün bunlar gerçekten hayret verici şeylerdi. Bu suyun yokuş aşağı akıyor olması bir mucizeydi. İnsan aklının dengesi ve insan çabasının tamamı yerle bir olmuştu. Geriye dengeli olarak tek bir şey kalmıştı; o da Golyat'ın bir deli olduğu ve adada bulunduğuydu. Böylece, San Fransisco'da yaşayan herkes ertesi gün denizi yukarıdan gören tepelere çıktı ve devasa bir eğlence düzenledi. Bandolar, mızıkalar, bayraklar tepelere çıktı, bira fabrikalarının kamyonları ve pazar okullarının piknikleri, büyük şehir yaşamına ait ne kadar farklı yapıda grup varsa hepsi bir araya gelip kaynaştı.

Deniz kenarında yüzlerce düşman savaş gemisinin bacasından dumanlar yükseliyordu, gemilerin hepsi çaresiz ve savunmasız Golden Gate'e doğru yönelmişlerdi. Ama hepsi de savunmasız sayılmazdı, Golden Gate'in tam dışında bulunan *Energon*, yazın esen bir meltemin dişleri arasında, güçlü bir gelgit akımının yarattığı su çekilmesinin içinde hareket eden bir saman çöpü gibi yuvarlanarak hareket etti, minicik beyaz bir oyuncağa benziyordu. Ama Japonlar oldukça ihtiyatlı davranıyorlardı. Otuz ve kırk tonluk savaş gemileri çok yavaş bir şekilde kıyıya beş–altı mil kadar yaklaştılar ve bu savaş gemileri hantal hareketlerle manevra yaparlarken küçük gözcü botları (bunlar eğri, altı bacalı hücumbotlardı) hızla harekete geçtiler, bu tıpkı bir köpekbalığı sürüsünün denizi yararak yüzmesine benziyordu. Ama, *Energon*'la kıyaslandıklarında, Japon savaş gemileri Leviathan'a(*) benziyorlardı. Japon savaş gemileriyle karşılaştırıldığında, *Energon*

(*) Leviathan: Eski Ahit'de (Job 41: 1) sözedilen büyük deniz canavarı.

başmelek Mikail'in kılıcı Japonlar da cehennemin habercileriydiler.

Ama kılıcın parıltısını, tepelere toplanmış olan San Fransisco'nun iyi insanları hiçbir zaman göremediler. Gizemli, görünmez kılıç havayı yardı ve dünyanın asla tanıklık etmediği savaşı güçlü patlamalarıyla sert bir şekilde vurdu. San Fransisco'nun iyi insanları çok az şey gördüler ve çok az şey anladılar. İnsanlar sadece, bir buçuk tonluk deniz suyunun yarıldığını, göğe doğru bir yıldırım ateşinin savrulduğunu ve sonra paramparça olmuş ve ezilmiş bir enkazın denize düşüp battığını gördüler. Bütün bunlar beş dakika sürmüştü. Engin denizin üzerinde sadece *Energon* kalmıştı, gelgitin üzerinde beyaz renkli bir oyuncak gibi sallanıyordu.

Golyat, Mikado ve Yaşlı Devlet Adamlarıyla konuştu. Bu sadece sıradan bir telsiz mesajıydı, *Energon*'un kaptanı aracılığıyla San Fransisco'dan gönderilmişti, ama bu mesaj Japonların ani bir şekilde Filipinler'den çekilmesine ve denizde kurtulmayı başarmış olan filolarının geri dönmesine neden oldu. Japonlar, şüphe içinde dönmüşlerdi. Japonya, Golyat'ın elinin ne kadar ağır olduğunu anlamıştı. Ve Golyat, Japonya'ya savaş gemilerini sökmesini, metali eritip "barış sanatı" için yararlı olacak cihazlara dönüştürmesini emrettiğinde, uysalca itaat etti. Japonya'nın tüm limanlarında, donanma tersanelerinde, makine atölyelerinde ve dökümhanelerinde on binlerce esmer tenli zanaatkar savaş canavarlarını, yararlı şeylere dönüştürdü, saban ve pulluklar (Golyat saban ve pulluk yapılması konusunda özellikle ısrar etmişti), benzinli motorlar, köprü kirişleri, telefon ve telgraf telleri, çelik raylar, lokomotifler ve demiryolları için yuva kundakları üretildi. Bu görünen dünya için dünyevi bir günah çıkarmaydı ve daha önce yapılan günah çıkarmanın yanında gerçekten de çok önemsiz kalmış gibi görünüyordu, kar üzerinde yalınayak yürümek gibi, imparator dünyevi olmayan bir güce kafa tutmaya kalkışmıştı.

Golyat'ın sonraki çağrısı Birleşik Devletler'in önde gelen on bilim adamına olmuştu. Bu sefer itaat etme konusunda hiçbir

tereddüt olmamıştı. Bilim adamları saçma sapan bir acelecilikle hareket ediyorlardı, hatta bazıları programlanan tarihte San Fransisco limanında olabilmek için haftalar önce şehre gelmişlerdi. 15 Haziran günü *Energon*'a binerek yola çıktılar ve Palgrave Adası'na doğru yollarına devam ederken denizde Golyat onlara muhteşem bir güç gösterisi daha sergiledi. Almanya ve Fransa birbirlerinin boğazına çökmek için hazırlık yapıyorlardı. Golyat barış yapmalarını emretti. Emre uymadılar, hatta savaşçı eğilimleri açısından karada karşılaşmalarının daha güvenli olduğu konusunda birbirleriyle sözlü ya da yazılı bir sözleşme olmaksızın anlaşmış gibiydiler. Golyat iki ülkeye düşmanca hazırlıklara son verilmesi için 19 Haziran gününe kadar süre vermişti. İki ülke de ordularını 18 Haziran günü harekete geçirdi ve müşterek sınır çizgisinde iki ordu birbirine girdi. 19 Haziran günü Golyat vurdu. İki ülkenin de tüm generalleri, savaş sekreterleri ve aşırı milliyetçileri o gün öldüler; yine aynı gün iki ülkenin de muazzam sayıdaki ordusu başsız kaldı, yolunu şaşırmış koyun sürüsü gibi birbirlerinin sınırlarına geçtiler ve dost oldular. Ama Almanya'nın büyük savaş lordu kaçıp kurtulmayı başardı; söylendiğine göre, daha sonra imparatorluğunun gizli arşivinin saklandığı, güvenlik açısından çok yüksek seviyede korunan bir yere gizlenmişti. Ortaya çıktığı zaman tıpkı kılıcını saban, pulluk ve orağa dönüştüren Japon Mikado gibi o da tövbekar bir savaş lordu olmuştu.

Ama Alman İmparatoru'nun kaçışı aracılığıyla, çok önemli bir keşifte bulunulmuştu. Tüm bilim adamları cesaretlenmişler ve soğukkanlılıklarını yeniden kazanmışlardı. Bir şey tamamen kesindi: Golyat'ın gücü sihirbazlık değildi. Yasanın saltanatı hâlâ evrende hüküm sürüyordu. Golyat'ın gücünün sınırları vardı, gizli çelik korunağın içindeki Alman İmparatoru kurtulabilmeyi başarmıştı. Bu konuyla ilgili birçok makale dergilerde ortaya çıkmaya başladı.

On bilim adamı 6 Temmuz günü Palgrave Adası'ndan geri döndüler. Ağır silahlarla donatılmış polis müfrezeleri bilim

adamlarını muhabirlerden uzak tutular. Hayır, Golyat'ı görmemişlerdi, lütfedip gazetecilere resmi bir açıklama yaptılar; Golyat'la konuşmuşlardı ve bazı şeyler görmüşlerdi. Gördükleri ve konuştuklarıyla ilgili olarak herhangi bir açıklama yapmalarına kesinlikle izin verilmemişti ama dünyanın bir devrime doğru gittiğini rahatlıkla söyleyebilirlerdi. Golyat tüm dünyayı kendi merhametiyle yöneteceği muazzam bir keşfe sahipti; Golyat ve onun merhameti tüm dünya için iyi bir şeydi. On bilim adamı, özel bir trenle hiçbir durakta durmadan Washington'a gittiler, burada günlerce hükümet yetkilileriyle görüşmek üzere odalara kapanırlarken tüm ulus nefesini tutarak açıklanacak sonuçları bekledi.

Ama açıklama oldukça uzun bir zaman sonra yapıldı. Başkan, Washington'dan Birleşik Devletlerin önde gelenlerine ve patronlarına birtakım emirler yayınladı. Herşey çok gizliydi. Gün be gün bankaların mütevelli heyetleri, demiryolları lordları, sanayi patronları ve Anayasa Mahkemesi hakimleri Washington'a geldiler ve burada kaldılar. Bu haftalarca sürdü ve sonra 25 Ağustos günü de bildiriler yayınlanmaya başladı. Bu konuda, Kongre ve Senato Başkanla birlikteydi ve işbirliği yapacaktı, Anayasa Mahkemesi hukuki olarak yargıyı onaylıyordu ve para lordları, ayrıca sanayi patronları da tüm desteklerini veriyorlardı. Kapitalist patronlara savaş açıldığı ilan ediliyordu. Birleşik Devletler'de sıkıyönetim ilan edilmişti. Tüm yetki Başkana verilmişti.

Bir gün içinde, tüm ülkede çocuk işçi çalıştırma kanunu feshedildi. Bu, resmi bir emirle duyuruldu ve Birleşik Devletler bu emri hayata geçirmek için ordusunu hazırladı. Yine aynı gün, fabrikalarda çalışan tüm kadın işçiler işlerinden çıkartılarak evlerine gönderildiler, çok ağır şartlar altında uzun saatler boyunca çalışılan dükkân ve fabrikaların tümü kapatıldı. Kapitalistler, "Ama kâr edemiyoruz!" diyerek feryat ettiler. Golyat, "Aptallar!" diyerek sert bir yanıt verdi. "Sizin için hayat kâr etmek demekse, o zaman işinizi ve kâr satıcılığınızı bırakın." "Ama bizim işimizi satın alacak hiçkimse yok!" diye feryat ettiler. Golyat, "Al sat,

hepsi bu, sizin hayattan anladığınız bu mu?" diyerek yanıtladı. "Sizin satacak hiçbir şeyiniz yok. Siz küçük boğazlaşmalarınızı, anarşist işlerinizi hükümete devredin ve böylece onlar da bütün bu işleri mantıklı bir şekilde düzenlesinler ve hayata geçirsinler." Ertesi gün yayınlanan bir emirle hükümet tüm fabrikaların, dükkânların, madenlerin, demiryollarının ve ekilebilir alanların mülkiyetine el koydu.

Üretimin ve dağıtımın ulusallaştırmasının anlamı süratle ortaya çıktı. Sağda solda kapitalistlerin düzenlediğinden şüphelenilen eylemler yapıldı. Bunlar hapse gönderildiler ya da Palgrave Adası'na sürgün edildiler, geri döndüklerinde de hükümetin uygulamalarına boyun eğdiler. Bir süre sonra da Palgrave Adası'na gitmek lüzumsuz hale geldi. Herhangi bir şeye herhangi bir itiraz yükseldiğinde yetkililerin yanıtı, "Golyat böyle istiyor" şeklindeydi, bu, "Golyat'a boyun eğmek zorundayız" demenin başka bir yoluydu.

Sanayi patronları bölüm başkanları oldular. Örneğin, daha önce özel sektör için çalışan inşaat mühendisleri, devlet için çalışır hale geldiler. İdareci olan yetenekli adamların doğaları hiç değiştirilmedi. Bunların idarecilik yeteneklerini geliştirmelerine izin verildi, bu yengecin kıskaçlarını kullanmaktan sakınmaması ya da kuşun uçmadan yapamaması gibi bir şeydi. Daha önce kendi hesabına çalışan insanlar, şimdi ellerindeki tüm şatafatlı gücü toplumun iyiliği için kullanıyorlardı. Yarım düzine kadar demiryolu şefi, birlikte çalışarak ulusal demiryolu sistemini yeniden düzenliyorlardı ve sonuçlar şaşkınlık vericiydi. Vagonların yetersiz kalması bir daha asla olmayacaktı. Bu şefler, Wall Street'in demiryolu patronları değillerdi, eskiden işleri yürüten ama maaşları Wall Street patronları tarafından ödenen ücretlilerdi.

Wall Street ölmüştü. Artık alım, satım ve spekülasyon yapılmıyordu. Hiçkimse ne bir şey satıyor ne de bir şey satın alıyordu. Spekülasyon yapacak bir şey kalmamıştı. "Stokçuluk yapan kumarbazları işe sokun," demişti Golyat, "genç ve çok

istekli olanlara, yararlı ticareti öğrenebilmeleri için bir şans verin." "Çığırtkanları, satıcıları, reklam şirketlerinin temsilcilerini ve emlakçıları işe sokun," dedi Golyat; böylece yüz binlerce işe yaramaz aracı ve asalak faydalı işlerde çalışmaya başladı. Rant gelirleriyle yaşayan, dört yüz bin aylak da diğerleri gibi işe sokularak çalıştırıldı. Yüksek mevkilerde bulunan bir sürü adam kovuldu, bu konudaki en dikkate değer şey, bu insanları kovanların yine kendi arkadaşları olmasıydı. Bu grup profesyonel politikacılardan oluşuyordu, bu insanların bilgelikleri diğer politikacıları kendi çıkarları için kullanmaları ve yolsuzlukları örtbas etmelerinden ibaretti. Artık ülkede yolsuzluk kalmamıştı. Hiçkimse özel imtiyazlara sahip olmak için uğraşmıyordu, hiçkimse millet meclisi üyelerine rüşvet teklif etmiyordu ve ilk kez millet meclisi üyeleri halk için yasa çıkarıyorlardı. Bütün bunların sonucu olarak yozlaşmadan, ama iyi yöneticilik yaparak hızlı ve verimli çalışan bu insanlar, yasalar hazırlayarak, gerçek hayat yollarını bulmuş oluyorlardı.

Toplumun bu şekilde mantıklı bir şekilde örgütlenmesi, şaşılacak sonuçlar ortaya çıkartmıştı. Çalışma saati sekiz saat olmuştu ama üretim artmıştı. Rekabete dayanan kaos toplumunun kalıcı düzenlemelerine ve çok büyük miktardaki enerjiyi tüketmesine rağmen, üretim iki katına hatta yer yer üç katına çıkmıştı. Yaşam standardı yükseldi ama tüketim, üretime yetişemedi. Maksimum çalışma yaşı, kırk sekiz–kırk dokuzdan kırka düştü. Minimum çalışma yaşı on altıdan, on sekize çıktı. Günde sekiz saat olan çalışma saati yediye indirildi ve birkaç ay sonra da ulusal çapta iş günü beş saate indirildi.

Aynı zamanda hafif bir parıltı yakalandı, bu Golyat'ın kim olduğuyla ilgili değildi ama onun nasıl çalışmış olduğuyla ve dünyanın kontrolünü eline almaya nasıl hazırlandığıyla ilgiliydi. Küçük şeyler dışarı sızdı, ipuçları takip edildi, görünüşte onunla ilgisi olmayan parçalar bir araya getirildi. Afrika'dan siyahların çalınıp getirilmeleriyle garip hikâyeler hatırlandı, Çinlilerin ve Japonların soğukkanlı sözleşmelerinin gizemli bir şekilde ortadan kaybolması, ıssız Güney Denizi adalarının istila edilip sakin-

lerinin alınıp götürülmesi, yatların ve ticari gemilerin gizemli bir şekilde satın alınmaları; bu gemilerin sonradan ortadan kaybolmaları ve Uzakdoğu'dan, Afrika'dan ve uzak adalardan gelen zanaatkârlar tarafından yeniden elden geçirilerek değiştirildikleriyle ilgili öyküler bir araya getirildi. Golyat savaş gücünü nereden almaktaydı? İşte sorulması gereken soru buydu. Varsayım da şuydu: Çalınan işçilerin sömürülmesiyle. Bu insanlar da herkese açık olan Palgrave Adası'nda yaşıyorlardı. Onlar satın alınmış olan yat ve ticari gemilerde çok ağır şartlar altında çalıştırılıyorlardı ve Golyat dehşet salarak ve kendi kurallarıyla dünyayı yönetiyordu.

Energon'un bir kullanım amacı daha vardı; o da telsiziydi. Golyat bu telsiz aracılığıyla tüm dünya üzerinde bulunan ajanlarıyla iletişim kurabiliyordu. O günler için bu cihaz orta büyüklükte bir geminin anbarına sığacak büyüklükteydi ve bir ajanın bunu kullanabilmesi için oldukça hantaldı. Bugün artık telsizi, ceket cebimize sığacak mükemmellikte bir aygıt haline getirmiş olan Mendsoll'a teşekkür ederiz.

1924 yılının Aralık ayında, Golyat ünlü "Yeni Yıl Mektubunu" gönderdi, mektup şöyleydi:

"Şimdiye kadar, diğer ulusları birbirlerinin boğazlarından keserek beslerken, kendimi Birleşik Devletler'e adamıştım. Birleşik Devletler halkına, şimdiye dek mantıklı toplumsal bir örgütlenme vermemiştim. Benim yaptığım bu örgütlenmeyi kendinizin oluşturması konusunda sizi zorlamaktı. Bu günlerde Birleşik Devletler'de daha fazla kahkaha ve daha fazla zekâ var. Yiyecek ve barınak, artık bireycilik olarak isimlendirilen anarşist yöntemlerle elde edilmiyor, otomatik olarak herkes bundan rahatça faydalanıyor. Bu işteki en güzel yan da, Birleşik Devletler halkının bunu kendi kendine başarabilmiş olmasıdır. Onlar adına bunu ben başarmadım. Tekrar ediyorum, bunu onlar kendileri için, kendi kendilerine başardılar. Benim tüm yapmış olduğum, yüksek mevkilerde oturup mantığın ve kahkahanın önünde engel oluşturan, bir avuç azınlığın kalbine ölüm korkusunu yerleştirmek oldu. Yüksek mevkilerde oturanların kalplerine ölüm korkusu girince yoldan çekildiler, işte hepsi bu, ve insanlar akılları sayesinde kendilerini toplumsal olarak değiştirme şansını yakaladılar.

Önümüzdeki yıl kendimi dünyanın geri kalanına adamak durumundayım. Tüm ulusların yüksek mevkilerinde oturanların kalplerine ölüm korkusunu yerleştirmek durumundayım. Ve Birleşik Devletler'de siz nasıl yaptıysanız, onlar da kendi ülkelerinde aynısını yapacaklardır; yüksek mevkilerdekiler yollarından çekilecekler ve sosyal mantık için insan zekâsına bir şans tanıyacaklar. Dünyanın tüm ulusları, bugün Birleşik Devletler'in yürüdüğü yoldan yürüyecektir.

Ve bütün uluslar bu yolda yürüdüklerinde, onlar için yapacağım başka şeyler de olacaktır. Ama öncelikle onlar bu yolda kendi kendilerine yürümelidirler. Bugün insanoğlunun zekâsını kanıtlamak zorundadırlar, mekanik enerji artık onların emrindedir, yiyecek ve barınağın otomatik olarak karşılandığı bir toplum yaratmışlardır, günde üç saat çalışma bütün bunları yapmak için yeterli olmaktadır, ayrıca neşe ve kahkaha artık evrensel olmuştur. Bütün bunların üstesinden gelindiğinde, insanoğlunun zekâsı sayesinde bunlar başarıldığında, yeni bir mekanik enerjiyi insanoğlunun hizmetine sunacağım. Bu benim keşfimdir. Bu *Energon*'un da tamamen yararlandığı güneş ışınlarına bağlı kozmik enerjidir. Bu enerji insanoğlunun yararına kullanıldığında, her işi yapabilecek bir enerjidir. Kalabalık madenci yığınının, islere bulanmış itfaiyecilerin ve yağlara belenmiş makinecilerin artık toprağın bağırsaklarında yaşamlarını köle gibi harcamalarına gerek kalmayacaktır. Onlar da çalışırlarken bembeyaz elbiseler giyebilirler, tabii eğer canları isterse. Çalışma hayatı genç, yaşlı ya da çocuklar için bir eğlence haline gelecektir, iş yaşamı bir eğlence haline gelecektir; birbirleriyle kıyasıya rekabet edeceklerdir, ahlaki görüşlerini ve ruhsal değerlerini yükseltmek, resim, müzik ve edebiyata yeni bir şekil vermek, devlet yönetimi ve güzel sanatlarda daha iyi noktalara gelmek amacıyla yapacaklardır bu rekabeti, güreşçiler, atletler ve diğer oyuncular çabalayacak ve ter dökeceklerdir – tüm bu rekabet kirli para ve ödül kazanmak için değil sadece kendi gelişimlerinden, fiziksel güçlerinden ve ruhlarının keskinleşmesinden neşe duymaları için olacaktır. Herkes neşenin demircisi olacak ve yaşamın örsünde neşeyi çekiçleriyle döve döve çınlatacaklardır.

Yakın gelecek için söyleyecek tek bir sözüm kaldı. Yeni Yıl'ı bekleyin. Yeni yılda tüm uluslar silahsızlanacak, tüm garnizonlar ve savaş gemileri yerlerinden sökülecek ve ordular dağıtılacaktır.

GOLYAT"

Yeni yıl günü tüm dünya silahsızlanmıştı. Milyonlarca asker, denizci, ordularda, donanmalarda, cephaneliklerde, atölyelerde, savaş makineleri üreten fabrikalarda çalışan işçi işlerinden çıkartılarak evlerine gönderilmişti. Milyonlarca insan bu pahalı ve çok masraflı savaş makinalarını emekleriyle şimdiye dek desteklemişlerdi. Artık bu insanlar yararlı işlerle uğraşmaya başladılar ve serbest kalan emek devi inançla içine güçlü bir nefes çekti. Dünyanın güvenliğinden artık barış subayları sorumlu ve bu tamamen sosyal bir olgu; savaş artık geçmişte kalan antisosyal bir davranış biçimi.

Topluma karşı işlenen suçların yüzde doksan dokuzu özel mülkiyete karşı işlenen suçlardır. Özel mülkiyetin ortadan kaldırılması, en azından üretimdeki anlamının ortadan kaldırılmasıyla ve sanayinin bu şekilde örgütlenmesinden vazgeçilmesiyle her insana bir şans verilmiş oldu ve pratikte özel mülkiyete karşı işlenmiş suçlara son verilmiş oldu. Her yerde polis gücü azaltıldı ve gittikçe de azaltılıyor. Sürekli olarak suç işleyenler gönüllü olarak işledikleri suçlardan vazgeçiyorlar. Artık suç işlemeye "ihtiyaçları kalmadığını" söylüyorlar. Değişen koşullar onları da tamamen değiştirdi. Az sayıdaki müzmin suçlu hastanelere kaldırıldı ve tedavi görüyor. Çaresiz durumdaki ve artık iyice yozlaşmış suçlu kalıntısı toplumdan tecrit edildi. Ve tüm mahkemeler, her yerde benzer şekilde bu sayıyı tekrar tekrar azaltmaya çalışıyor. Görüşülen davaların yüzde doksan beşi mülkiyet yüzünden yaşanılan çekişmelerden, çatışmalardan, mülkiyet haklarından, istekte bulunulan konulara itiraz edip yanlış olduğunu ispatlamaya çalışmaktan, sözleşme ihlallerinden ve iflaslardan kaynaklanmaktaydı. Özel mülkiyetin sona erdirilmesiyle bu davaların yüzde doksan beşi kendiliğinden mahkemelerden yokoldu. Mahkemeler gölge haline geldiler, hayaletler gibi incecik oldular, Golyat'tan önceki anarşist zamanların, ilkel sanat eserleri haline dönüştüler.

1925 yılı dünya tarihinde çok neşeli bir yıl oldu. Golyat dünyayı demir yumruğuyla yönetiyordu. Krallar ve imparatorlar

Palgrave Adası'na yolculuk ediyorlar, *Energon*'un harikalarını görüyorlar ve sonra kalplerine yerleştirilmiş olan ölüm korkusuyla geri dönüyorlar; tahtlarından, taçlarından ve miras yoluyla geçen yetkilerinden feragat ediyorlardı. Golyat politikacılardan bir şey istediğinde (onlara devlet adamları diye hitap ediyordu) itaat ediyorlardı... ya da ölüyorlardı. Evrensel reformları zorla kabul ettiriyordu, itaatsiz parlementoları feshediyor, büyük komplosunu biçimlendiriyor, isyankâr para lordlarına ve sanayinin önde gelen patronlarına ölüm meleklerini gönderiyordu. Onlara, "Artık aptallık zamanı değil," diyordu. "Sizler anakronizmsiniz. İnsanlığın önünde engel olarak duruyorsunuz. Değersiz bir yığın da sizinle birlikte duruyor." Bunu protesto ettiğini ve bunlar gibi bir yığın insan olduğunu söylüyor ve şöyle diyordu: "Demogoji için zaman yok. Yüzyıllardır zaten tartışıyorsunuz. Geçmişte yaptığınız işleri de biliyoruz. Tartışmaya zamanım yok. Yolumdan çekilin."

Bir savaşı durdurmak ya da ayrıntılara girmeden, genel bir planın ana hatlarını göstermek dışında Golyat hiçbir şeye karışmıyordu. Yüksek mevkilerde oturanların ve gelişimi engelleyenlerin kalplerine ölüm korkusunu yerleştiriyor; sarsılmaz zekâ sahibi, dünyanın en iyi toplumsal düşünürlerine, kendileri için güç kullanmaları konusunda fırsat tanıyordu. Golyat, yeniden yapılanmanın birçok ayrıntısını çözmeleri için bu toplumsal düşünürlere yetki vermişti. Golyat, düşünürlerden insanların bunları yapabileceklerini ispat etmelerini istiyordu, onlar da ispatlıyorlardı. Dünya üzerindeki tüm veremlilerin damgalanmasıyla ilgili girişimde duygusalcılar tarafından protesto edildilerse de, bu biraz abartılı bulunmuştu, kalıtımsal olarak yetersizlikleri olanlar toplumdan tecrit edildiler ve evlenmeleri yasaklandı.

Golyat, icatlar üzerine çalışan üniversitelerin atamalarıyla ilgili olarak hiçbir girişimde bulunmadı. Bu fikir, binlercesi bulunan toplumsal düşünürün kendiliğinden aklına geldi. Bu fikrin hayata geçirilmesinin zamanı gelmişti ve icatları araştıran

mükemmel enstitüler her yerde ortaya çıktı. İlk kez, para kazanma aygıtları yapmak yerine yaşamı basitleştirme sorunu insanın yaratıcılığını serbest bıraktı. Hayata dair sorunlar, örneğin ev temizliği, bulaşıkların, camların yıkanması, toz alma, yerlerin ovulması, elbiselerin yıkanması ve benzer sonsuz kirin arıtılması ve gerekli ayrıntılar, bunlar otomatiğe bağlanana kadar hayatı basitleştiren icatlar yapılmaya devam edecektir. Bugün bizler, 1925 yılından önceki barbarca ve köle gibi sürdürülen yaşamları anlamakta zorlanıyoruz.

Dünya ülkelerinin hükümetleri, binlerce insanın akıllarına kendiliğinden gelen başka bir fikirle yüz yüze kaldılar. Bu fikrin başarılı bir şekilde anlaşılmış olması birçoğu için sürpriz olmuştu ama Malthus'un kuramının(*) çürütülemez etkenlerle yanlış olduğu kanıtlandığı zaman buna kibarca itiraz eden sosyologlar ve biyologlar tarafından, bunun bir süpriz olmasının, onun kabul edilmeyeceği anlamına gelmediği söylendi. Dünyada boş zaman ve neşenin pek çok nedeni vardı; yüksek yaşam kalitesi, muazzam genişlikte eğlence fırsatı, kişisel gelişim, güzellik, yüce gönüllülük ve yüksek değerlere bağlanma arayışı, çocuk doğurma sıklığının ve krizlerin oranının düşmesi, bütün bunlar insanların sığırlar gibi üremesine bir son verdi. Daha da iyisi, çok kısa bir süre içerisinde doğan çocukların ortalamadan çok daha yüksek seviyelerde olduğu dikkatleri çekiyordu. Malthus'un kuramı duvara toslamıştı ya da bir moloz yığınına atılmıştı ve bunu Golyat yapmıştı.

Golyat insan zekâsının mekanik enerjiyi yok edeceğini, bunun üstesinden geleceğini önceden söylemişti, şimdi bunun zamanı gelmişti. Pratikte insanın tatminsizliği ortadan kalkmıştı. Yaşlı insanlar çok fazla şikâyet ediyorlardı ama çalışma yaşını geçtikten sonra toplum tarafından onurlu bir emekli aylığına

(*) Rahip Malthus (1766–1834). Bugün bile tartışılan kuramına göre, alt sınıfların üreme hızı besin maddelerinin artış hızından yüksektir. Alt sınıfların üreyişi denetlenmezse, toplumsal sefalet ve bunalım başgösterir.

bağlandıkları zaman büyük çoğunluğu şikâyet etmekten vazgeçti. Yeni rejimin yürürlükte olduğu yaşlılık günlerinde kendilerini çok iyi durumda buldular, bol zamanları, sınırsız eğlence ve rahatlık imkânları vardı, ayrıca eski rejim zamanında gençliklerini ağır çalışma şartları altında ve sıkıntıyla harcamışlardı. Genç kuşak değişen düzene çok kolay uyum sağladı, daha genç olanlar ise zaten başka bir yönetim şekli görmemişlerdi. İnsanoğlunun mutluluğu gittikçe daha çok arttı. Dünya neşeli ve mantıklı bir yer haline geldi, hatta güce ve yeni rejimin temellerine karşı olan örümcek kafalı yaşlı sosyoloji profesörleri bile hiç şikâyet etmediler. Aldıkları ücretler, zaman geçtikçe eski günlere oranla daha da arttı, üstelik eskisi kadar sıkı çalışmaları da gerekmiyordu. Bunların yanı sıra sosyolojiyi yeniden gözden geçirip düzenlemeyle uğraşıyorlardı ve bu konuyla ilgili yeni ders kitapları yazıyorlardı. Atavizm olduğu da doğruydu, eskiden iddia edilen "bireyciliğin" yağlı şiş göbeklerini ve yamyamca ziyafetlerini arzulayan insanlar vardı; uzun, sivri dişli ve vahşi pençeli yaratıklara arkadaşları olarak dua etmek istiyorlardı; ama bu insanlara hastalıklı gözüyle bakılıyordu ve hastanelerde tedavi altına alınıyorlardı. Bu çok az miktardaki kalıntıya şifa verilmeye çalışılıyor, akıl hastanelerine kapatılıyorlar ve evlenmeleri yasaklanıyordu. Böylece onların atavist eğilimlerinin kalıtımsal olarak torunlarına geçmeleri önlenmiş oluyordu.

Bu yılın geçmesiyle, Golyat dünyayı yönetmeyi bıraktı. Artık onun yönetmesi gereken hiçbir şey kalmamıştı. Dünya kendi kendini yönetiyordu ve bunu sorunsuz, güzellik içinde yapıyordu. 1937 yılında, Golyat dünyaya *Energon*'un uzun süre önce vaat ettiği hediyeyi sundu. Bu küçük dev, dünyanın işini yapabilmesi için binlerce değişik yoldan Golyat tarafından tasarlanmıştı – bu tasarımların tümü halk için de düşünülmüştü. İcatlarla uğraşan üniversiteler *Energon*'u derhal kavramışlar ve yüz binlerce değişik ek yaparak bundan sonuna kadar yararlanmışlardı. Gerçekten de, Golyat'ın kendisi de 1938 yılının Mart ayında yazdığı mektubunda bunu itiraf etmişti, icatlar üzerinde çalışan

üniversiteler *Energon*'un birçok şaşırtıcı özelliğini çözerek Golyat'ı bile şaşkınlığa uğratmışlardı. İki saatlik çalışma günüyle *Energon*'un kullanım tanıtımı neredeyse hiçbir zaman kesintiye uğramamıştı. Golyat'ın daha önce de söylediği gibi, çalışma gerçekten bir oyun haline gelmişti. İnsanoğlunun muazzam büyüklükteki üretim kapasitesi, *Energon* ve onun mantık çerçevesi içindeki toplumsal kullanımı sayesinde, alçakgönüllü vatandaşlar boş zamanın tadını çıkardılar ve yaşamın nimetlerinden sonuna kadar yararlanma fırsatı yakaladılar; bu fırsatlar o kadar çoktu ki, eski anarşist sistemde en fazla kayrılanlar, bunları hayal bile edemezlerdi.

Golyat'ı hiçkimse görmemişti ve artık tüm insanlar feryat figan kurtarıcılarını görmek istediklerini söylemeye başladılar. Dünya *Energon*'da yapılan keşiflerin önemini hiçbir şekilde küçümsemiyorsa da, herkes Golyat'ın sosyal açıdan olayları değerlendirmedeki ileri görüşlülüğünün çok daha büyük ve önemli olduğuna inanıyordu. O bir üstinsandı, bilimsel bir üstinsan; onu görmek konusundaki merak dayanılmaz bir hale geldi. 1941 yılında, Golyat epey tereddüt ettikten sonra, nihayet Palgrave Adası'nda ortaya çıktı. 6 Haziran günü San Fransisco'ya ulaştı ve emekli olduğunu söyleyip Palgrave Adası'na çekildiğinden beri ilk kez tüm dünya onun yüzünü görebildi. Ama tüm dünya büyük bir hayal kırıklığı yaşadı. Hayal güçlerinde canlandırdıklarına kıyasla gördükleri bambaşkaydı. Kafalarındaki kahraman figürünün Golyat'la ilgisi yoktu. O bir insandı, ya da bir yarı –tanrı, daha doğrusu gezegeni tersine çevirmiş biriydi. Büyük İskender, Sezar, Cengiz Han ve Napolyon'un başardığı işler onun yaptıklarının yanında çocuk oyuncağı kalırdı.

San Fransisco caddelerinde küçük, yaşlı bir adam yürüyerek geziyordu, altmış beş yaşındaydı, kendine çok iyi bakmıştı, cildi pembe–beyaz renkteydi ve saçlarının dökülmüş kısmı yalnızca bir elma büyüklüğündeydi. Miyoptu ve bu yüzden gözlük kullanıyordu. Ama gözlüklerini çıkarttığında, tıpkı bir çocuğunki gibi alaycı mavi gözleri ortaya çıkıyordu, bu gözler dünyaya

ılımlı bir şaşkınlıkla doluydular. Aynı zamanda ışıldayan gözleri yüzüne adeta vidalanmış gibiydi; sanki kocaman bir şakaya gülümsüyormuş gibi dünyayla oyun oynamış, ama bütün bunlara rağmen mutluluk ve gülümsemesinden bir şey kaybetmemişti.

Bilimsel bir üstinsan ve dünya tiranı olmasına rağmen olağanüstü derecede kırılgandı. Tatlıya bayılıyordu, ayrıca tuzlanmış bademi de çok seviyordu. Her zaman cebinde bir not defteri taşıyordu ve sık sık söylediğine göre doğasındaki kimyager bunu hep ondan istiyordu. Onu şaşkınlığa uğratan en büyük başarısızlığı kedilerdi. Golyat bu evcil hayvanlardan hiç hoşlanmıyordu. Hafızalardan hiç çıkmayan bir olay Kardeşlik Sarayı'nda yaşanmıştı, Golyat konuşmasını yaparken kapıcının kedisi kürsüye çıkmış ve onun bacaklarına sürtünmüştü, ani bir korkuyla havaya sıçramış ve baygınlık geçirmişti.

Kendini dünyaya açar açmaz kimliği ortaya çıktı. Çok eski dostları onu Percival Stultz olarak hatırlamakta hiç zorluk çekmediler, 1898 yılında doğmuş bir Alman-Amerikalıydı, Demir İşleri Sendikası'nda çalışmıştı, bundan iki yıl sonra da Uluslararası Makinist Kardeşliği örgütünün 369. şubesinin sekreterliğini yapmıştı. 1901 yılında, yirmi beş yaşındayken California Üniversitesi'nde özel bilimsel dersler almıştı, aynı zamanda daha sonra "hayat sigortası" olarak bilinen yöntemle kendisini destelemek için para yardımı istemişti. Ona ait olan öğrenci kayıtları üniversitenin müzesinde saklanmaktadır ve bunlar pek de gıpta edilecek notlar değildir. Derslerine girmiş olan profesörler, onu hep dalgın dalgın otururken hatırlamaktadırlar. Hiç kuşkusuz, bundan sonra bile, tek bir bakışla engin hayal gücünü harekete geçirmiş ve sonra hayallerini gerçekleştirmiş birisidir.

Daha sonra açıkladığına göre, kendisine "Golyat" ismini vermesi ve bir sır örtüsüyle gizlenmesi küçük bir şakadır. Dediğine göre Golyat ya da buna benzer başka bir isim dünyanın hayal gücüne küçük bir dokunuştur ve dünyayı ters yüz etmiştir; ama Percival Stultz, favorili ve gözlük takan, yüz on sekiz poundluk

bir ağırlığı tartan biri olarak bademi bile ters çeviremezdi, "tuzlanmamış bir bademi bile."

Ama dünya onun daha önceki yaşamından ve dış görünümünden üzüntü duyduğunu çabucak unuttu. Onu çağın en değerli üstadı olarak tanıdılar, saygı duydular ve güldüğü zaman yüzüne vidalanmış gibi duran sorgulayıcı miyop gözleri yüzünden ve olduğu gibi göründüğü için çok sevdiler. Sade, arkadaş canlısı, merhametli bir insan olduğu için, tuzlu bademe bayıldığı ve kedilerden nefret ettiği için onu sevdiler. Bugün, harikalar şehri Asgard'da(*), piramitlerin ve antik zamanların kanla lekelenmiş canavarsı anıtlarının yanında cüce kaldığı, korkunç güzelliğiyle onun için dikilmiş olan bir anıt vardır. Ve bu anıtta, hepimizin bildiği gibi bronzdan harflerle kehanet ve gerçek yazılmaktadır:

"HERKES NEŞENİN DEMİRCİSİ OLACAK VE
YAŞAMIN ÖRSÜNDE NEŞEYİ ÇEKİÇLERİYLE
DÖVE DÖVE ÇINLATACAKTIR."

(EDİTÖRÜN NOTU: Bu olağanüstü eser, San Fransisco, Lowell Lisesi'nde okuyan Harry Beckwith'e aittir, yazarın çok genç olması yüzünden eseri bir miktar yeniden düzenledik. Yayın politikamız gereği, antik tarihle okuyucularımıza sıkıntı vermek istemiyoruz; Harry Beckwith'in sadece on beş yaşında olması ve sonucu önceden bilinen bir eseri yazması, bizleri harekete geçirdi; bütün bunları anlayışla karşılayacağınızı ümit ediyoruz. "Golyat" 2254 yılının liseler arası kompozisyon yarışmasında birinciliği kazandı ve geçen yıl Harry Beckwith, Asgard'da altı aylık bir yaşam için ayrıcalık kazandı. Tarihi ayrıntıların zenginliği, o zamanın atmosferinin çok canlı anlatımı, kompozisyonun gelişkin tarzı ve özellikle bu kadar genç bir insan tarafından yazılmış olması gerçekten olağanüstüdür.)

(*) Asgard, İskandinav mitolojisinde göksel bir kent adıdır. London, bir utopia kenti olarak Asgard'ı, *Demir Ökçe* romanında da kullanmıştır.

MCCOY'UN SOYU (*)

Demirden bordaları, taşıdığı buğday yükünden iyice denize vaklaşmış *Pyrenees* gemisi uyuşuk uyuşuk yalpa vuruyordu, küçük bir iskarmozdan gemiye tırmanan adam için kolaylık oldu geminin bu hali. Gözleri küpeşte hizasına geldiğinde geminin içini görebiliyordu ve belli belirsiz, neredeyse fark edilemeyecek kadar ince bir duman gördüğünü sandı. Daha çok, bir göz yanılması, gözlerini aniden saran bulanık, ince bir örtüydü bu. Gözünden silkip atmak istedi bu perdeyi ve o anda artık yaşlandığını, San Francisco'dan bir çift gözlük alması gerektiğini düşündü.

Küpeşteye çıkınca yukarıdaki uzun direklere sonra da pompalara şöyle bir baktı. Öylece kıpırtısız duruyorlardı. Ortada herhangi bir aksaklık görünmüyordu, neden tehlike bayrağı çekildiğini anlayamamıştı. Kendi adasında halinden memnun yaşayan adalılar geldi aklına ve gemideki tehlikenin hastalık olmamasını diledi içinden. Belki de geminin suyu veya yiyeceği tükenmişti. Kaptanla tokalaştı ama kaptanın kuru yüzü ve endişeli gözleri tehlikenin ne olduğuna dair herhangi bir ipucu vermedi. Tam da o esnada gemiye yeni gelen adam hafif, tarif edilemeyen bir koku duydu. Yanmış ekmek gibi kokuyordu ama ondan biraz değişikti.

Merakla etrafına bakındı. Yirmi ayak ötesinde yorgun yüzlü bir denizci güverteyi kalafatlıyordu. Gözleri adama takılıp kalmıştı, aniden, adamın ellerinin altından belli belirsiz, ince bir dumanın döne döne yükselip ardından kaybolduğunu gördü.

(*) İlk defa *Century Magazine* dergisinin Nisan 1909 tarihli 77. sayısında yayınlanmıştır.

Güverteye ulaşmıştı artık. Kalın nasırlarına çabucak işleyen bir sıcaklık yayılmıştı ayaklarına. Şimdi anlamıştı gemideki tehlikeyi. Gözleri süratle ileriyi, yorgun yüzlü denizcilerin kendisine dikkatle baktıkları yeri taradı. Şeffaf, kahverengi gözlerinden dökülen bakışları kutsarcasına üzerlerinde dolaştı, yatıştırıcı bir etkisi vardı, sonsuz bir huzurun örtüsü altındaymışçasına rahat ve serbestçe konuştu. "Gemi ne zamandır yanıyor kaptan?" diye sordu, sesi o kadar yumuşak ve sakindi ki bir güvercinin ötüşünü andırıyordu.

Kaptan başlangıçta huzuru ve yavaş yavaş gizlice içine yerleşen memnuniyeti hissetti; sonra yaşadıklarının ve yaşamakta olduklarının bilinci onu rahatsız etti, içerledi. Kaba pamuklu kumaştan pantolonu ve pamuklu gömleğiyle bu hırpani lodosçu kim oluyordu da huzur ve memnuniyet hissini veriyordu onun bitkin, yorgun ruhuna? Kaptan bunun üzerine uzun uzadıya düşünmemişti; duyguları o farkında olmadan içerlemesine neden olmuştu.

"On beş gün," diye cevapladı kısaca. "Sen kimsin?"

"Adım McCoy," cevabı, sevecenlik ve şefkat kokan bir tınıyla duyuldu.

"Yani, sen kılavuz musun?"

McCoy kutsayan bakışlarını kaptanın yanına gelen uzun boylu, geniş omuzlu, tıraşsız, bezgin yüzlü adama yöneltti.

"Ben de herkes kadar kılavuzum," dedi McCoy cevap olarak. "Burada hepimiz kılavuzuz kaptan, bu suları karış karış biliyorum."

Kaptan sabırsızlanıyordu.

"Ben işinin erbabı birini istiyorum, onunla konuşacağım. Yaptığı işten sorumlu tutabileceğim biri olmalı bu."

"Öyleyse benişinizi görürüm."

Gemisi ayaklarının altında öfkeli bir yangınken yine ortaya çıkan o sinsi huzur hissi! Kaptanın kaşları sabırsızca ve sinirli bir şekilde kalktı, sanki bir tane patlatacakmış gibi yumrukları sıkılıydı.

"Sen de kimsin peki?" diye sordu.

"Ben bu adanın başkanıyım," dedi hâlâ hayal edilebilecek en yumuşak ve en sakin sesle.

Uzun boylu, geniş omuzlu adam birden deli gibi gülmeye başladı. Gülüşünün bir kısmı eğlendiği için olsa bile büyük bir kısmı histerikti. O ve kaptan, McCoy'a kuşkuyla ve hayretle bakıyorlardı. Bu çıplak ayaklı lodosçunun bu kadar yüksek bir mevkiye sahip olması akıl alacak gibi değildi. Düğmelenmemiş pamuklu gömleğinden kırçıl göğsü görünüyordu, içinde atlet yoktu.

Eskimiş hasır bir şapka kırlaşmış hırpani saçlarını gizlemeye yetmiyordu. Neredeyse göğsüne kadar uzanan, tıraşlanmamış, hürmete değer bir sakalı vardı. Üzerindekileri ucuz elbise satan herhangi bir dükkânda iki şiline satın alabilirdiniz.

"*Bounty*'deki McCoy'la akrabalığınız var mı?" diye sordu kaptan.

"Dedemin babasıydı."

"Öyle mi?" dedi kaptan, sonra bir an durup düşündü. "Benim adım Davenport, bu da ikinci kaptanımız Bay König."

Tokalaştılar.

"Şimdi işimize bakalım." Kaptan aceleyle konuştu, çok acele etmesi konuşmasını zorlaştırıyordu. "İki haftadan fazla bir süredir yanıyoruz. Her an kıyamet kopabilir. Bu yüzden gemiyi Pitcairn'de alıkoydum. Gemiyi karaya çekmek veya batırmak istiyorum, böylece geminin omurgasını kurtarabilirim."

"Öyleyse hata etmişsiniz kaptan," dedi McCoy. "Mangareva'ya gitmeliydiniz. Orada, suyun çarşaf gibi olduğu bir lagünde güzel bir kumsal var."

"Ama biz buradayız, değil mi?" diye sordu ikinci kaptan. "Önemli olan da bu. Buradayız ve bir şeyler yapmamız gerek."

McCoy dostça başını salladı.

"Burada hiçbir şey yapamazsınız. Burada kumsal yok. Gemiyi demirleyecek yer bile yok."

"Saçmalık!" dedi ikinci kaptan. "Saçmalık bu!" diye bağırırken kaptan daha yavaş konuşmasını işaret etti. "Bana böyle saçmalıklar anlatmayın. Kendi tekneleriniz, mesela senin ıskunan, filikan veya her neyin varsa işte, nerede duruyor? Cevap versene."

McCoy, konuşması kadar sakin bir şekilde gülümsedi. Gülümsemesi, yorgun ikinci kaptanı sarmalayıp huzura ve McCoy'un sakin ruhuna çeken bir okşayış, kucaklamaydı.

"Bizim ıskunamız veya filikamız yok," diye cevap verdi. "Kanolarımızı da uçurumun tepesine taşırız."

"Bana kanıtlaman gerek," diye öfkeyle burnundan soludu ikinci kaptan. "Öteki adalara nasıl gidiyorsunuz peki? Buna cevap ver."

"Biz bir yere gitmeyiz. Pitcairn'in başkanı olarak arada sırada ben giderim. Daha gençken uzun süre gider gelmezdim, bazen ticaret yapan ıskunalara binerdim, ama daha çok gemi hapishanesine bindim. Artık o yok, biz de geçen teknelere bağlıyız. Bazen yılda altı çağrı alırız, yüksek bir rakam bu. Öteki zamanlarda, yılda bir kere bile hiç kimsenin geçmediği olur buradan. Sizin geminiz yedi aydır geçen ilk gemi."

"Yani sen bana şunu söylemeye mi..." diye söze başladı ikinci kaptan.

Ama Kaptan Davenport onun sözünü kesti.

"Bu kadar yeter. Zaman kaybediyoruz. Ne yapabiliriz Bay McCoy?"

İhtiyar adam, bir kadınınkiler kadar tatlı kahverengi gözlerini kıyıya doğru çevirdi; hem kaptan hem de ikinci kaptanın gözleri, McCoy'un yalnız Pitcairn kayalığından, ileride kümelenmiş, verilecek kararı endişeyle bekleyen mürettebata doğru kayan bakışlarını takip etti. McCoy acele etmiyordu. Daha önce hayatın hiç üzmediği veya kötü davranmadığı bir aklın kesinliğiyle saat gibi, aheste ve adım adım düşünüyordu.

Nihayetinde, "Rüzgâr şimdi hafif," dedi. "Batıya yol alan güçlü bir akım var."

"Bizi boca yönüne getiren de o," diye sözünü kesti kaptan, denizciliğini temize çıkarmak istiyordu.

"Evet, sizi boca yönüne getiren o," diye konuşmaya devam etti McCoy. "Bugün bu akıma karşı yol alamazsınız. Yol alsanız bile varacağınız bir kıyı yok. Gemiyi tümden kaybedersiniz."

Durdu, kaptanla ikinci kaptan birbirlerine umutsuzca baktılar.

"Ama size ne yapabileceğinizi söyleyeyim. Bu akşam, gece yarısı civarında rüzgâr serinleyecek, rüzgâr yönünde şu noktanın ötesindeki bulut kümelerini görüyor musunuz? O yönden esecek işte veya güneydoğudan, alabanda. Mangareva buradan üç yüz mil uzakta. Oraya gidin. Geminiz için güzel bir yer var orada."

Ikinci kaptan başını salladı.

"Kamaraya gelin, haritaya bakalım," dedi kaptan.

McCoy kapalı kamarada boğucu, zehirli bir havayla karşı karşıya kaldı. Rastgele esen görünmez gazlar gözlerini yakıyor, acıtıyordu. Yerler çok daha sıcaktı, çıplak ayaklarının dayanamayacağı kadar sıcaktı neredeyse. Bedeninden ter fışkırıyordu. Etrafına neredeyse korku denilebilecek bir şekilde bakıyordu. İçerideki bu uğursuz sıcak hayret vericiydi. Kamaranın alevler içinde kalmaması bir mucizeydi. Sıcaklığın her an müthiş biçimde artıp kendisini bir tutam ot gibi yakıp kavuracağı devasa bir fırındaymış gibi hissediyordu.

Ayaklarından birini kaldırıp ısınmış tabanını pantolonuna sürtünce, ikinci kaptan zalimce, hırlarcasına güldü.

"Cehennemin bekleme salonu," dedi. "Cehennem de hemen ayağınızın altında zaten."

"Sıcak!" diye bağırdı McCoy farkında bile olmadan, büyük bir mendille yüzünü siliyordu.

"İşte Mangareva," dedi kaptan masanın üstüne eğilerek, haritadaki beyaz boşluğun ortasında siyah bir noktayı gösteriyordu. "Burada, Mangareva ile bizim aramızda başka bir ada daha var. Neden oraya gitmiyoruz?"

McCoy haritaya bakmadı.

"Orası Crescent Adası," diye cevap verdi. "Orada kimse yaşamıyor, sudan sadece iki üç ayak yükseklikte. Lagün ama girişi yok. Olmaz, sizin amacınıza uygun en yakın yer Mangareva."

"Öyleyse Mangareva'ya gidiyoruz," dedi Kaptan Davenport ikinci kaptanın homurdanarak itiraz etmesini yarıda keserek. "Tayfayı kıç tarafa çağırın Bay Konig."

Denizciler güvertede yorgun argın ayaklarını sürüyerek ve güç bela acele etmeye çalışarak verilen emre uydular. Yorgun oldukları her hallerinden belliydi. Aşçı, söylenecekleri duymak için mutfağından çıkıp geldi, kamarot da onun yanında dolanıyordu.

Kaptan Davenport durumu izah edip Mangareva'ya gitme niyetinde olduğunu söyleyince bir gürültü koptu. Homurdanmalar arasında orada burada tek tük öfke çığlıkları, tek bir küfür, söz veya cümle olarak açık seçik yükseliyordu. Tiz bir Doğu Londralı sesi bir an için hepsini bastırdı: "Tanrım! On beş gün cehennemde yaşadıktan sonra şimdi bu yüzen cehennemle denize açılmamızı mı istiyor bizden?"

Kaptan onlara söz geçiremiyordu ama McCoy'un sakin varlığı sitem edip onları yatıştırıyormuş gibiydi ve orada burada kaptana endişeyle bakan birkaç kişi hariç mürettebatın hepsi Pitcairn'in yeşillere bürünmüş zirvelerine ve sarkan kıyılarına suskun bir özlem duyana dek homurtularla küfürler yavaş yavaş kesildi.

McCoy'un sesi ılık bir bahar rüzgârı kadar yumuşaktı: "Kaptan, bazılarının açlıktan midelerinin kazındığını duydum."

"Öyle," dedi kaptan, "biz de açlıktan kıvranıyoruz. İki gündür bir peksimet ve bir kaşık somon balığıyla duruyorum. Asgari erzak payını aldık aslında yanımıza. Ama görüyorsunuz, yangını fark ettiğimizde söndürmek için derhal tiriz çektik. Sonra da kilerde ne kadar az yiyecek kaldığını gördük.

Ama artık çok geçti. Kumanyalığı açmaya cesaret edemedik. Açlar mı? Ben de en az onlar kadar açım."

Adamlarıyla tekrar konuştu ve yine homurdanmalarla küfürler yükseldi, yüzleri öfkeyle hayvansı bir hal alıyor, sarsılıyordu. İkinci ve üçüncü kaptanlar kaptanın yanına gelmiş, pupada onun arkasında dikiliyorlardı. Yüzleri birbirinin aynı ve ifadesizdi; her şeyden çok bu tayfanın isyanından bıkmış görünüyorlardı. Kaptan Davenport ikinci kaptana sorgularcasına baktı, o da elimden ne gelir dercesine omuzlarını silkti.

"İşte," dedi kaptan McCoy'a, "güvenli karayı bırakıp yanan bir gemide denize açılmaları için denizcileri zorlayamazsınız. İki haftadan fazla bir süredir onların yüzen tabutları oldu bu gemi. Çok bitkin düştüler ve çok aç kaldılar, bu kadarı onlara yetti. Pitcairn'e varmak için uğraşacağız."

Rüzgâr hafifti, *Pyrenees*'nin alt tarafı yosun bağlamıştı ve batı yönündeki güçlü akıntıya karşı koyamadı. İki saatin sonunda üç mil kaybetmişti. Denizciler aksi yöndeki şartlara karşı *Pyrenees*'yi zorlayabileceklermiş gibi gayretle çalışıyorlardı. Ama gemi iskele ve sancak taraflarında durmadan batı yönüne sarktı. Kaptan huzursuzca bir aşağı bir yukarı volta atıyor, arada sırada durup başıboş duman demetlerini inceliyor, güvertenin neresinden çıktıklarını takip ediyordu. Marangoz durmaksızın güvertenin duman çıkan yerlerini arıyor ve bulduğunda da onlara sıkı sıkı tiriz çekiyordu.

"Pekâlâ, ne düşünüyorsun?" diye sordu kaptan nihayet McCoy'a, o ise gözlerinde bir çocuğun ilgisi ve merakıyla marangozu izliyordu.

McCoy kıyıya doğru baktı, kara, kalınlaşan sisin içinde gözden kayboluyordu.

"Bence Mangareva'ya gitmek daha iyi olacak. Bu gelecek rüzgârla yarın akşam orada olursunuz."

"Ya yangın çıkarsa? Her an olabilir bu."

"Filikalarınızı tirentide hazır tutun. Geminiz alev alırsa aynı rüzgâr filikalarınızı da Mangareva'ya götürür."

Kaptan Davenport bir dakika düşündü, sonra McCoy duymak istemediği ama sorulacağından da şüphesi olmadığı soruyu duydu.

"Bende Mangareva'nın haritası yok. Genel haritada ise sinek kadar görünüyor. Lagünün neresinden gireceğimi bilmiyorum. Siz de bizimle gelip gemiyi lagüne sokmamda kılavuzluk eder misiniz?"

McCoy sükûnetini korudu.

"Gelirim kaptan," dedi bir akşam yemeği teklifini kabul ederkenki sessiz kayıtsızlıkla. "Sizinle Mangareva'ya gelirim."

Mürettebat yine kıç tarafta toplandı ve kaptan onlarla pupadaki yerinden konuştu.

"Onu hareket ettirmeye çalıştık ve ne kadar geriliğimizi kendiniz görüyorsunuz. İki millik hızla giden bir akımla hareket ediyor. Bu beyefendi Sayın McCoy, Pitcairn Adası'nın başkanı. Bizimle Mangareva'ya gelecek. Görüyorsunuz, demek ki durum o kadar da tehlikeli değil. Öleceğini düşünse bizimle gelmezdi. Üstelik ne tür bir tehlike olursa olsun, o kendi iradesiyle geliyorsa biz de ondan daha azını yapamayız. Mangareva'ya gitme konusunda ne diyorsunuz?"

Bu sefer kimse isyan etmedi. McCoy'un varlığı, ondan yayılan güvence ve sakinlik etkisini göstermişti. Alçak sesle aralarında konuştular. Pek zorlama yoktu. Hemen hemen aynı fikirdeydiler, Londralıyı sözcü olarak gösterdiler. Kendisinin ve kaptanların kahramanlığının bilinciyle şaşkına dönmüştü ve parlayan gözlerle bağırdı:

"Tanrı aşkına! O gidiyorsa biz de gideriz."

Mürettebat onaylarcasına mırıldandı ve harekete geçti.

"Bir dakika kaptan," dedi McCoy, kaptan emir vermek üzere ikinci kaptana dönerken. "Önce kıyıya gitmem gerek."

Bay Konig yıldırım çarpmışa döndü, McCoy'a delinin biriymiş gibi bakıyordu.

"Kıyıya gitmek mi?" diye bağırdı kaptan. "Ne için? Kanonla oraya varman üç saatini alır."

McCoy uzaktaki karayla aralarındaki mesafeyi ölçtü ve başıyla onayladı.

"Evet, saat şimdi altı. Dokuzdan önce orada olamam. İnsanlar da ondan önce toplanamaz. Rüzgâr bu gece artacağından hazırlığınızı yapıp beni yarın sabah gün ışır ışımaz alabilirsiniz."

"Biraz mantıklı olun, sağduyu gösterin," diye patladı kaptan, "neden insanları toplamak istiyorsunuz? Gemimin ayaklarımızın altında yandığını görmüyor musunuz?"

McCoy denizin yaz mevsimindeki hali kadar durgundu ve ötekinin öfkesi en küçük bir dalgalanma bile yaratmamıştı.

"Tamam, kaptan," diye konuştu güvercinin ötüşünü andıran sesiyle. "Geminizin yandığının farkındayım. Bu yüzden sizinle Mangareva'ya geliyorum. Ama sizinle gelmek için izin almam gerek. Bu bizim geleneğimiz. Başkanın adadan ayrılması önemli bir meseledir. İnsanların çıkarları tehlikeye girer böyle bir durumda, bu nedenle de izin verme veya vermeme hakkına sahipler. Ama izin verirler, biliyorum."

"Emin misiniz?"

"Az çok eminim."

"Madem izin vereceklerini biliyorsunuz, neden izin almak için canınızı sıkıyorsunuz? Ne kadar gecikeceğimizi bir düşünün, bütün bir gece."

"Bu bizim geleneğimiz," diye cevap verdi istifini bozmadan. "Üstelik ben başkan olduğum için gitmeden önce yokluğumda adanın işlerinin yürütülmesiyle ilgili bazı düzenlemeler yapmak zorundayım."

"Ama bu Magareva yolu sadece yirmi dört saat sürecek," diye itiraz etti kaptan. "Farz edin ki rüzgâr yönüne dönmeniz bunun altı katı uzun sürdü; bu da sizi bir haftanın sonunda geri getirir."

McCoy o kocaman cömert gülümsemesiyle güldü.

"Pitcairn'e çok az gemi gelir ve geldikleri zaman da ya San Francisco'dan ya da Horn Burnu civarından gelirler. Altı ay içinde geri dönebilirsem şanslıyım demektir. Bir yıl dönemeyebilirim,

beni geri getirecek bir gemi bulmam için San Francisco'ya gitmem gerekebilir. Babam bir keresinde Pitcairn'den üç aylığına ayrıldı ve geri gelmesi iki yıl sürdü. Üstelik sizin yiyeceğiniz de yok. Filikalara binmek zorunda kalırsanız ve hava da kötüleşirse yakın karalarda birkaç gün geçirmek zorunda kalabilirsiniz. Size iki kano yükü yiyecek getirebilirim sabah. Kurutulmuş muz en iyisidir. Rüzgâr serinledikçe ona karşı ilerleyin. Ne kadar yakın olursanız o kadar çok yiyecek getirebilirim. Hoşça kalın."

Elini uzattı. Kaptanla tokalaştılar, kaptan bırakmak istemedi gitsin. Boğulmak üzere olan bir denizcinin can yeleğine tutunduğu gibi sarılmıştı McCoy'un eline.

"Sabah geri geleceğinizi nereden bileyim?"

"Çok haklı!" diye bağırdı ikinci kaptan. "Postunu kurtarmak için sıvışmadığını nereden bilelim?"

McCoy konuşmadı. Onlara nazikçe ve sevecenlikle baktı, bu ruhun muazzam güvencesinden bir haber almışlar gibi geldi onlara.

Kaptan onun elini bıraktı ve mürettebata son bir kere o kutsayıcı bakışıyla hepsini kucaklayarak bakan McCoy küpeşteden atladı, kanosuna indi.

Rüzgâr arttı ve *Pyrenees* gemisi, alt tarafını yosun bağlamış olmasına rağmen, batı yönündeki akıntıdan altı mil uzaklaşmıştı. Seherle birlikte Pitcairn'e rüzgâr yönünde üç mil uzaktaydılar, Kaptan Davenport gemiye yaklaşan iki kano fark etti. McCoy geminin bordasından tırmandı ve küpeştenin üstünden sıcak güverteye ayak bastı. Peşi sıra, her biri kuru yapraklara sarılmış birçok kurutulmuş muz paketi geldi.

"Şimdi kaptan," dedi, "serenleri döndürün ve tatlı canınızı kurtarmak için gemiyi sürün." Birkaç dakika sonra kıç tarafta kaptanın yanında dururken, "Görüyorsunuz ben dümenci değilim," diye açıkladı, kaptan ise *Pyrenees*'nin hızını tahmin ederken bakışlarını armadadan geminin öbür tarafına gezdiriyordu. "Gemiyi Mangareva'ya götürmelisiniz. Oraya ulaştığımızda içeri girmeniz için kılavuzluk edeceğim. Sizce hızımız nedir?"

"On bir," diye cevapladı Kaptan Davenport son bir kere daha altlarından geçip giden suya baktıktan sonra.

"On bir. Dur bakayım, bu hızda ilerlemeye devam ederse yarın akşam sekiz dokuz civarında Mangareva'yı görürüz. En geç on, bilemedin on birde karaya çıkarmış olurum gemiyi. Ondan sonra bütün sıkıntılarınız sona erer."

McCoy'un söyledikleri o kadar ikna ediciydi ki sanki o mutlu ana çoktan erişmişler gibi geldi kaptana.

Kaptan Davenport iki haftadan fazla bir süredir yanan gemisini idare etmenin korkunç baskısı altındaydı ve usanmaya başladığını hissediyordu.

Ensesine sert bir rüzgâr çarptı ve kulakları uğuldadı. Rüzgârın ağırlığını ölçtü ve çabucak geminin yan tarafına baktı.

"Rüzgâr sürekli artıyor," diye bildirdi. "İhtiyar kız şu anda on birden çok on iki ile gidiyor. Bu şekilde devam ederse, bu gece bazı yelkenleri indiririz."

Pyrenees bütün gün yanan ateş yüküyle, köpüklü denizi yararak ilerledi. Akşam vakti babafingo serenleriyle babafingo yelkenleri açılmıştı; gemi, arkasında devasa, yükseklere sıçrayan, kükreyen dalgalar bırakarak karanlığa doğru uçuyordu. Elverişli rüzgâr etkisini göstermişti ve baştan kıça kadar gözle görülebilir bir parlaklık vardı. İkinci öksüz vardiyasında tasasız biri bir şarkı söylemeye başladı ve saat sekiz gibi bütün mürettebat şarkı söylüyordu.

Kaptan Davenport şiltelerini yukarıya getirtip kamarasının üstüne serdi.

"Uykunun ne demek olduğunu unutmuşum," diye açıkladı McCoy'a. "Ben yatıyorum. Ama ne zaman ihtiyacın olursa seslen."

Sabah saat üçte koluna nazik bir dokunuşla uyandırıldı. Çabucak doğruldu, kaportaya dayandı, ağır uykusundan dolayı mahmurdu hâlâ. Rüzgâr, savaş şarkısını çalıyordu geminin armasında ve vahşi bir dalga *Pyrenees*'yi örseliyordu. Geminin tam

ortasında, bir küpeşteden öbürüne yuvarlanıyor, çoğu zaman geminin belini sular altında bırakıyordu. McCoy bağırıyor, bir şeyler söylüyordu ama kaptan onu duyamıyordu. Ona yaklaşıp omzundan tuttu, kendisine çekti, böylece kendi kulağını ötekinin ağzına yaklaştırdı.

"Saat üç," dedi McCoy'un güvercin ötüşünü andıran sesi, bu özelliğinden hiçbir şey yitirmemişti, uzun bir yoldan gelirmişçesine boğuluyordu sadece. "İki yüz elli mil yol aldık. Crescent Adası sadece otuz mil ötemizde, dosdoğru orada bir yerde. Hiç ışık yanmıyor adada. Bu hızda gitmeye devam edersek adaya bindiririz, hem gemiyi hem de kendimizi ziyan ederiz."

"Peki, ne yapacağız? Orsa alabanda eğlenelim mi?"

"Evet, gün ışıyana kadar orsa alabanda eğlenelim. Sadece dört saat kaybederiz."

Böylelikle *Pyrenees*, ateş yüküyle orsa alabanda eğlenmeye bırakıldı, kuvvetli rüzgârın dişleri acıtıyor ve gemi, bordalarını döven dalgalarla boğuşup çarpışıyordu. Büyük bir yangınla doldurulmuş bir kabuktu gemi ve o kabuğun dışında, tehlikeli bir şekilde kabuğa yapışmış insancıklar lava ve vira ederek verdiği savaşta gemiye yardım ediyorlardı.

"Bu pek görülmedik bir rüzgâr," diye açıkladı McCoy kaptana kamaranın rüzgâraltında. "Aslında yılın bu vaktinde böyle kuvvetli bir rüzgâr olmaması gerek. Ama havaya dair çok şey olağandışıdır. Ticaret rüzgârları kesilmişti, şimdi de kış omuzluktan esiyor." Elini, sanki kendi görüntüsü yüzlerce mili belirsiz bir biçimde delip geçecekmiş gibi karanlığa doğru salladı. "Batı yönünde başladı. O tarafta bir yerde önemli bir şeyler oluyor, fırtına veya başka bir şey. Bu kadar doğuda olduğumuz için şanslıyız. Ama bu sadece küçük bir esinti," diye ekledi. "Çok fazla sürmez. Size bu kadarını söyleyebilirim."

Gün ışıdığında kuvvetli rüzgâr normale dönmüştü. Ama gün ışığı beraberinde yeni bir tehlike getirdi. Deniz sisle, daha doğrusu, görmeyi engellediği kadarıyla yoğunluk olarak sise benzeyen sedefsi bir dumanla kaplanmıştı ama ince bir örtüden

farksızdı; çünkü güneş içinden geçip parlak bir aydınlıkla kaplamıştı ortalığı.

Pyrenees'nin güvertesinde önceki günkünden daha çok duman vardı, kaptanlarla mürettebatın neşesi uçup gitmişti. Kamarotun kilerin rüzgâraltında ağladığı duyuluyordu. İlk defa gemiyle yola çıkmıştı ve ölmekten korkuyordu. Kaptan aralarında kayıp bir ruh gibi dolaşıyor, sinirli bir şekilde bıyığını çekiştiriyor, kaşlarını çatıyor, ne yapacağına bir türlü karar veremiyordu.

Kurutulmuş muz ve bir bardak suyla kahvaltısını eden McCoy'un yanında durup, "Ne düşünüyorsun?" diye sordu.

McCoy son muzunu da bitirdi, suyu içti ve aheste aheste etrafına bakındı. Gözleri sevecenlikle parlıyordu, şöyle dedi:

"Pekâlâ, kaptan, yolumuza devam edebiliriz veya yanabiliriz. Güverteniz sonsuza dek dayanmayacak. Bu sabah yerler çok daha sıcak. Giyebileceğim bir çift ayakkabınız yok, değil mi? Ayaklarım çıplak, gittikçe rahatsız oluyorum."

Pyrenees çark ederken gemiye iki ağır dalga daha çarptı, gemi bir kere daha dayandı, ikinci kaptan gemiye çarpan bütün o suyun geminin ambarında olmasını dilediğini belirten sözcükler sarf etti, keşke ambar kapaklarını açmadan bunu yapmak mümkün olsaydı. McCoy eğilip dürbünü aldı vegidişatı izledi.

"Ben olsam gemiyi biraz çeviririm Kaptan," dedi. "Orsa alabanda eğlendiğimizde akıntıya kapılıyor."

"Çoktan bir kerte yukarı ayarladım," dedi kaptan, "bu yetmez mi?"

"Bence iki kerte yukarı ayarlamalıyız kaptan. Bu rüzgâr batı yönündeki akımı tahmin edebileceğinizden daha ileri itti."

Kaptan Davenport bir buçuk kertede karar kıldı, sonra yanında McCoy ve ikinci kaptanla birlikte armadaya kara var mı yok mu diye bakmaya gitti. Sefere çıkılmıştı, *Pyrenees* gemisi on mille gidiyordu. Geminin gittiği yönde hareket eden akıntının gücü hızla azalıyordu. Sedefsi siste herhangi bir açıklık yoktu ve saat on gibi Kaptan Davenport sinirlenmeye başlamıştı. Herkes yerini almıştı, karanın göründüğüne dair verilecek ilk işarette *Pyre-*

nees'yi rüzgâra karşı durdurma görevi için atmaca gibi hazır bekliyorlardı. İlerideki kara, çatlayan dalgaların yıkadığı mercanadası, böyle bir sis içinde göründüğünde tehlike yaratacak kadar yakınlarında olabilirdi.

Bir saat daha geçti. Yukarıdaki üç gözcü dikkatle sedefsi parlaklığa bakıyordu. "Ya Mangareva'yı kaçırırsak?" diye sordu Kaptan Davenport aniden.

McCoy baktığı yönden başını çevirmeden aheste aheste cevap verdi:

"Bırakın da gemi yoluna devam etsin kaptan. Bütün yapabileceğimiz bu. Bütün Paumotus önümüzde. Mercanadalarının ve mercan kayalarının arasında bin mil yol alabiliriz. Eninde sonunda bir yere varacağız nasıl olsa."

"Öyleyse yola devam." Kaptan Daveport, güverteye inme niyetinde olduğunu belirtti. "Mangareva'yı kaçırdık. Bir sonraki karanın nerede olduğunu Tanrı bilir. Keşke o yarım kerteyi de arttırsaydım," diye itirafta bulundu bir dakika sonra. "Bu kahrolası akım bir dümenciyi darmadağın ediyor."

"İhtiyar dümenciler Paumotus'a Tehlikeli Adalar derlermiş," dedi McCoy kıç tarafa geldiklerinde. "Bu akım da o adın sorumlularındandır."

"Bir keresinde Sydney'de denizci bir ahbabımla konuşuyordum," dedi Bay Konig. "Paumotus'ta ticaret yapıyordu. Sigortanın yüzde on sekiz olduğunu söylemişti. Bu doğru mu?"

McCoy gülümsedi, başıyla onayladı.

"Sigorta etmedikleri hariç," diye açıkladı. "Gemilerin sahipleri, ıskunalarının her yıl giderlerinin yüzde yirmisini siler."

"Aman Tanrım!" diye inledi Kaptan Davenport. "Bu, bir ıskunanın ömrünü sadece beş yıla düşürür!" Üzgün bir biçimde başını salladı, "Kötü denizler! Kötü denizler!" diye kendi kendine söylendi.

Büyük haritaya bakmak için kamaraya girdiler ama zehirli buharlar, öksürerek ve güçlükle soluyarak kendilerini güverteye atmalarına neden oldu.

"İşte Moerenhout Adası," diye bir yeri gösterdi Kaptan Davenport kamaranın üstüne serdiği haritada. "Rüzgâraltı yönünde yüz milden uzak olamaz."

"Yüz on." McCoy şüpheyle başını salladı. "Olabilir, ama çok zor. Gemiyi karaya çıkarabilirim ama kayalara da bindirebilirim. Kötü bir yer, gerçekten kötü bir yer."

"Şansımızı deneyelim," diye karar verdi Kaptan Davenport ve rotayı belirlemek için çalışmaya başladı.

Gece adayı görmeden geçip gitmemek için öğleden sonra bazı yelkenleri indirdiler; ikinci öksüz vardiyasında mürettebat kaybettiği neşesini yeniden kazandı. Kara çok yakındı ve sabahleyin bütün sıkıntıları sona erecekti.

Sabah aydınlık ve ortalığı kavuran tropik güneşle geldi. Güneydoğu ticaret rüzgârları da doğuya dönüvermişti ve *Pyrenees*'yi sekiz millik bir hızla ilerletiyordu. Kaptan Davenport parakete rota hesabına baktı, cömert bir akıntıya kapılma payı bıraktı ve Moerenhout Adası'nın on milden uzak olmadığını duyurdu. *Pyrenees* bu on millik yolu aldı; üstüne bir on mil daha gitti; gözcülerle üç direğin tepesi sadece ve sadece çıplak, güneşin yıkadığı denizi gördüler.

"Kara orada, size söylüyorum," diye bağırdı Kaptan Davenport kıç taraftan.

McCoy sakinleştirici bir biçimde gülümsedi ama kaptan ona deli gibi dik dik baktı, sekstantını eline alıp kronometreye baktı.

İncelemesini bitirince, "Haklı olduğumu biliyordum," diye bağırdı neredeyse. "Yirmi bir, elli beş, güney; yüz otuz altı, iki, batı. İşte burada. Rüzgâr yönünde sekiz milimiz var hâlâ. Siz ne buldunuz Bay Konig?"

"Yirmi bir, elli beş tamam, ama benim boylamım yüz otuz altı, kırk sekiz. Bu da bizi büyük ölçüde rüzgâraltı yönüne koyar..."

Kaptan Davenport onun rakamlarını o kadar küçük gören bir sessizlikle görmezden geldi ki Bay Konig dişlerini gıcırdatıp fısıldarcasına sövdü.

Kaptan dümendeki adama, "Gemiyi alarga tut," diye emretti. "Üç kerte, yola devam ederken o şekilde sabit tut!"

Sonra kendi bulduğu rakamların bir daha üstünden geçti. Yüzünden terler boşandı. Bıyıklarını çekiştirdi, dudaklarını, kalemini ısırdı, rakamlara hayalet görmüş gibi bakıyordu. Aniden, acımasız bir kızgınlıkla karalanmış kâğıdı avucunda buruşturdu ve ayağının altında ezdi. Kaptan Davenport kamaraya yaslanıp yarım saat boyunca tek bir söz bile etmedi, umutsuzlukla rüzgâraltı yönüne bakmakla yetindi, bu esnada Bay Konig kindarca gülümseyip arkasını döndü.

"Bay McCoy," diyerek böldü sessizliğini aniden. "Haritada bir grup ada görünüyor, kaç tane bilmiyorum ama kuzey, kuzeydoğu yönünde kırk mil uzakta, Acteon Adaları. Onlara ne dersiniz?"

"Dört ada var, hepsi de sığ," diye cevapladı McCoy. "İlki güneydoğudaki Matuerui Adası'dır. Kimse yaşamaz, lagüne giriş de yok. Sonraki Tenarunga'dır. Eskiden orada on iki kişi kadar vardı ama şimdi orada olmayabilirler. Neyse, bir geminin girebileceği yer de yok zaten, sadece bir kulaç derinliğinde su var, ancak bir filika girebilir. Vehauga ve Teuararo da kalan iki ada. Ne giriş var ne de insan, çok sığ adalar. O adaların arasında *Pyrenees* için bir yer yok. Orada enkaz haline gelir."

"Duydunuz mu?" diye bağırdı, Kaptan Davenport çıldırmış gibiydi. "Kimse yaşamıyor! Girişi de yok! Bu adalar ne işe yarıyor peki?"

"Madem öyle," diye havladı birden heyecanlı bir av köpeği gibi, "haritada kuzeybatı yönünde bir dizi ada daha var. Onlara ne dersiniz? Hangisinin gemimi sokabileceğim bir girişi var?"

McCoy sakince düşündü. Haritaya bakmadı. Bütün bu adalar, mercanadaları, kumsallar, lagünler, girişler ve mesafeler onun aklının haritasına kazınmıştı. Şehirde yaşayan birinin binaları, caddeleri ve ara sokakları bildiği gibi biliyordu onları.

"Papakena ve Vanavana batı veya batı-kuzeybatı yönünde yüz milden biraz uzakta," dedi. "Biri ıssız, ötekinde yaşayanların

da Cadmus Adası'na gittiklerini duymuştum. Her neyse, iki lagünün de girişi yok. Ahunui de kuzeybatı yönünde yüz mil daha uzakta. Girişi yok, orada da kimse yaşamıyor."

McCoy başını salladı.

"Paros ve Manuhungi, ne girişleri var ne de orada yaşayan birileri. Nengo–Nengo onlardan kırk mil ötede, onun da durumu ötekilerden farksız. Ama Hao Adası var. Orası çok uygun. Lagün otuz mil uzunluğunda ve beş mil genişliğinde. Orada yaşayan pek çok insan var. Genellikle su bulabilirsiniz. Herhangi bir gemi de girişten rahatlıkla geçebilir."

Durdu ve elinde bir pergelle haritanın üstüne abanmış, kısık bir inilti koyuveren Kaptan Davenport'a merakla baktı.

"Girişi olan ve Hao Adası'ndan daha yakın bir ada var mı?" diye sordu.

"Hayır, kaptan, en yakını o."

"Pekâlâ, orası üç yüz kırk mil." Kaptan Davenport yavaş yavaş düşünerek konuşuyordu. Rotayı değiştirdikten sonra, "Buradakilerin hayatlarını tehlikeye atamam. Gemiyi Acteons'da batıracağım. Güzel de bir gemi aslında," dedi esefle, bu sefer batı yönündeki akıntı için daha çok pay bırakmıştı.

Bir saat sonra gökyüzünü bulutlar kaplamıştı. Güneydoğu ticaret rüzgârı hâlâ esiyordu ama okyanus ani ve şiddetli rüzgârlarla dolu bir dama tahtası gibiydi.

"Saat birde orada oluruz," diye haber verdi Kaptan Davenport kendinden emin bir şekilde. "En geç ikide. McCoy, gemiyi insanların olduğu yerde karaya çıkarırsınız."

Ne güneş bir daha göründü ne de saat bir civarında kara. Kaptan Davenport geminin kıç tarafından *Pyrenees*'nin ani bir hareketle arkasında bıraktığı dümen suyuna bakıyordu.

"Ulu Tanrım!" diye bağırdı. "Doğudan gelen bir akım mı? Şuna bakın!"

Bay Konig inanmamıştı. McCoy çekimserdi, yine de Paumotus'ta doğudan gelen bir akım olmaması için hiçbir sebebin olmadığını söyledi. Birkaç dakika sonra bir kasırga *Pyrenees*'nin

bütün rüzgârını geçici olarak çaldı, gemi de dalgaların arasındaki çukurda ağır ağır yalpa vurmaya başladı.

"Nerede o iskandil kurşunu? Sen oradaki, at onu aşağıya!" Kaptan Davenport kurşunun halatını tuttu ve kuzeydoğuya doğru eğildiğini gördü. "İşte, bakın! Kendiniz görün."

McCoy ile ikinci kaptan halatı ellerine aldılar ve gel-git akımının pençesindeki halatın vahşi bir şekilde sarsıldığını hissettiler.

"Dört mil hızında bir akım," dedi Bay Konig.

"Batıdan değil de doğudan gelen bir akım," dedi Kaptan Davenport, McCoy'a suçlarcasına bakıyordu, suçu ona yıkmak ister gibiydi.

"Bu sulardaki sigortanın yüzde on sekiz olmasının nedenlerinden biri de budur kaptan," dedi McCoy neşeyle. "Asla bilemezsiniz. Akımlar her zaman değişir. *Casco* adlı yatta kitaplar yazan bir adam vardı, adını unuttum şimdi.

Otuz mille Takaroa'yı kaçırdı ve Tikei'ye vardı, hep bu değişen akımlar yüzünden. Şimdi rüzgârın estiği yöndesiniz ve birkaç kerte uzak dursanız iyi olur."

"İyi de bu akım beni ne kadar ayırdı ki yolumdan?" diye sordu kaptan kızgınca. "Kaç kerte uzak duracağımı nereden bileceğim?"

"Bilmiyorum Kaptan," dedi McCoy büyük bir nezaketle. Rüzgâr geri döndü, parlak kurşuni ışıkta güvertesi tüten ve balkıyan *Pyrenees* aniden rüzgâraltı yönünde ilerlemeye başladı. Sonra, iskele ve sancak geminin gideceği hattı çaprazlama keserek ve denizde geminin direklerinin tepelerinin göremediği Acteon Adaları'nı tarayarak yeniden yol aldı.

Kaptan Davenport kendini kaybetmişti. Öfkesi kasvetli bir sessizlik halini aldı, öğleden sonrayı kıç tarafı adımlayarak veya çarmıklara dayanarak geçirdi. Akşam olunca McCoy'a bile danışmadan geminin burnunu kuzeybatıya çevirdi. Gizlice haritaya bakan, dürbünü kullanan Bay Konig ile açık açık ve masumca dürbüne başvuran McCoy Hao Adası'na gittiklerini anladılar.

Gece yarısı kasırgalar dindi ve yıldızlar çıktı ortaya. Ertesi günün açık olacağını anlayınca Kaptan Davenport'un neşesi yerine gelmişti.

"Sabah bir inceleme yapacağım," dedi McCoy'a, "bulunduğumuz enlemin ne olduğu merak konusu ama Yaz metodunu kullanacağım. Yaz hattını biliyor musunuz?"

Bunun üzerine McCoy'a ayrıntılarıyla Yaz hattının ne olduğunu açıkladı.

Hava açıktı, rüzgâr düzenli olarak doğudan esiyordu ve *Pyrenees* de dokuz mile ulaşmıştı. Hem kaptan hem de ikinci kaptan Yaz hattındaki yerlerini belirlemek için uğraştı ve aynı fikirde anlaştılar, öğle vakti sabah işaretleriyle öğle işaretlerini doğrulayıp aynı fikirde karar kıldılar.

"Yirmi dört saat sonra oradayız," diye temin etti Kaptan Davenport McCoy'u. "İhtiyar kızın güvertesinin bu kadar dayanması bir mucize. Ama yine de daha fazla dayanmaz. Dayanamaz. Baksanıza, her gün daha da çok tütüyor. Yine de Frisco'da yenice kalafat edilmiş sıkı bir güverteydi, yangın ilk çıktığında ve yerlere tiriz çektiğimizde şaşırmıştım. Şuna da bakın!"

Aniden sustu, güverteden yirmi ayak yüksekteki mizana direğinin bocasından bükülüp kıvrılarak döne döne yükselen dumana ağzı bir karış açık bir şekilde bakıyordu.

"Nasıl oldu da oraya vardı o?" diye sordu kızgınca.

Alt tarafında duman yoktu. Güverteden yukarı ağır ağır gitmiş, gemi direğinin rüzgârdan korumasıyla yükseklerde acayip bir şekilde şekil ve görünürlük kazanmıştı. Direkten uzakta kıvrıldı ve bir an için uğursuz bir alamet gibi kaptanın başının üstünde asılı kaldı. Sonra rüzgâr onu süpürdü, kaptan da düşen çenesini topladı.

"Dediğim gibi, ilk tiriz çektiğimizde şaşırmıştım. Sıkı bir güverteydi ama yine de elek gibi duman sızdırdı. O zamandan beri de tiriz çekip duruyoruz. Bu kadar dumanı yukarı itmek için aşağıda muazzam bir basınç olmalı."

O öğleden sonra yine gökyüzünü bulutlar kapladı ve fırtınalı çiseleyen hava bastırdı. Rüzgâr güneydoğu ile kuzeydoğu arasında değişip durdu ve gece yarısı *Pyrenees* güneybatıdan gelen sert bir kasırgaya tutuldu, ondan sonra da rüzgâr kesik kesik esmeye devam etti.

Gökyüzünün doğusu puslu bulut kümeleriyle kaplanıp da kısa süreli güneş vaadi sabah saat yedide iyiden iyiye ortadan kalkınca, "Ondan, on birden önce Hao'ya varamayacağız," diye şikâyet etti Kaptan Davenport. Hemen arkasından da hüzün dolu bir şekilde sordu: "Akımlar ne durumda?"

Gözcüler de direklerin tepeleri de herhangi bir kara görmedi; gün, çiseleyen rüzgârlar ve vahşi kasırgalarla geçti. Akşam olunca batıdan büyük bir dalga gelmeye başladı. Barometre 29.50'ye düşmüştü. Hiç rüzgâr yoktu ve uğursuz dalga büyümeye devam ediyordu. Kısa bir süre sonra *Pyrenees* batıdaki karanlıktan bitmek tükenmek bilmeden gelen devasa dalgaların arasında yalpa vuruyordu. İki vardiyanın idare edebileceği şekilde bazı yelkenler indirilmişti ve yorgun mürettebat işini bitirdiğinde, karanlıkta özellikle hayvanlara benzeyen, tehdit edici, huysuz, şikâyet eden sesleri duyuluyordu. Sancak tarafı vardiyası gemiyi bağlayıp güvenli hale getirmek için kıç tarafa çağrıldığında, adamlar somurtkanlıklarını ve gönülsüzlüklerini açık açık belli ettiler. Her yavaş hareket bir protesto ve tehditti. Hava zamk gibi yapış yapış, nemliydi ve rüzgârın yokluğunda gemideki herkes nefes nefese kalmıştı, zorlukla soluyordu. Yüzlerinden ve çıplak kollarından terler boşanıyordu, yüzü önceki halinden çok daha zayıflamış, kaygılı ve tedirgin, sabit bakışlarıyla Kaptan Davenport felaketin yaklaştığını seziyor, bu hissin altında eziliyordu.

"Batı yönüne dönmeye başladı," dedi McCoy yüreklendirecek şekilde. "En kötü ihtimalle fırtınanın kenarında olacağız."

Kaptan Davenport kendini rahatlatmış hissetmek istemedi ve bir fenerin ışığı altında kendi kitabında alçak basınç fırtınalarında kaptanların uygulayacağı stratejilere dair bölümü okudu. Sessizlik, geminin ortalarında bir yerde kamarotun alçak sesle ağlamasıyla bozuldu.

Kaptan Davenport aniden ve öyle bir güçle, "Kes sesini!" diye bağırdı ki suçu işleyen de dahil güvertedeki herkes korkudan dili tutulacak hâle geldi.

"Bay Konig," dedi kaptan öfkeden ve sinirden titreyen bir sesle, "rica etsem gidip şu piç kurusunun ağzını paspasla tıkar mısınız?"

Kamarotun yanına giden Bay Konig değil McCoy oldu, birkaç dakika içinde çocuk sakinleşmiş ve uykuya dalmıştı.

Gün ağarmadan kısa bir süre önce güneydoğudan ilk esinti geldi ve hızla artarak güçlü bir rüzgâra dönüştü. Bunun arkasından neyin geleceği bilinmediği için herkes güvertedeydi. "Bir şey yok kaptan," dedi McCoy, kaptanın omuz başındaydı. "Fırtına batı yönünde ilerliyor bizse güneyindeyiz. Bu rüzgâr yetersiz. Daha sert esmeyecek. Yelkenleri açmaya başlayabilirsiniz."

"İyi de bu ne işe yarayacak? Nereye yelken açacağım? Bu, gözlem yapmadan geçirdiğimiz ikinci gün ve dün sabah Hao Adası'nı görmüş olmalıydık. Ne yönde kalıyor, kuzeyde mi güneyde mi, doğuda mı nerede? Bana bunu söyleyin ben de en kısa zamanda yola çıkayım."

"Ben dümenci değilim kaptan," dedi McCoy uysal bir şekilde.

"Ben de dümenci olduğumu sanıyordum," diye sertçe cevap verdi kaptan, "Paumotus'a gelmeden önce yani."

Öğlen, "İleride dalgalar kırılıyor!" diye bağırdı gözcü. *Pyrenees* açıkta tutuldu ve yelkenler sırayla gevşetildi, yerlerine sarıldı. *Pyrenees* suyun içinde kayıyor ve kendisini kırılan dalgalara sürüklemekle tehdit eden bir akıntıyla boğuşuyordu. Geminin kaptanları, tayfalar, aşçı ve kamarot deli gibi çalışıyorlardı, Kaptan Davenport ile McCoy da işe el atmışlardı. Ucuz atlattılar. Sığ bir kumsaldı burası, dalgaların durmadan dövdüğü, hiç kimsenin yaşamadığı, deniz kuşlarının bile dinlenmek için uğramadığı sevimsiz ve tehlikeli bir yerdi. Rüzgâr gemiyi açığa taşımadan önce *Pyrenees* bu sığ kumsalın yüz metre kadar yakınına sürüklenmişti ve o anda nefes nefese olan mürettebat işlerinin

bittiğini düşünüp birden McCoy'a ağız dolusu sövüp saymaya başladı. Gemiye binip Mangareva'ya gitmeyi teklif eden, kendilerini güvenli Pitcairn Adası'ndan alıp bu durmadan değişen ve dehşetli sularda ölüme sürükleyen oydu. Ancak McCoy'un sakin ruhu bu durumdan rahatsız olmamıştı. Onlara basit, bağışlayıcı bir iyilikle baktı ve her nasılsa, McCoy'un asil erdemliliği müretebatın karanlık ve karamsar ruhlarına işleyip onları utandırdı, ettikleri küfürler boğazlarında tıkanıp kaldı.

"Kötü denizler! Kötü denizler!" diye söyleniyordu Kaptan Davenport gemisi açığa ilerlerken; geminin kıç tarafında kalmış olması gereken kumsala bakmak için aniden yerinden kalktı, kumsal *Pyrenees*'nın kıç omuzluğunda kalmıştı ve hızla rüzgârın estiği yöne kayıyordu.

Oturdu, yüzünü avuçlarına gömdü. Onun gördüğünü ikinci kaptan, McCoy ve tayfalar da görmüştü. Kumsalın güneyindeki doğu yönlü bir akım onları bu yöne sürüklemişti; kumsalın kuzeyinde de batı yönünde aynı hızda bir akım gemiyi kavramış uzaklaştırıyordu.

"Bu Paumotus'u daha önce duymuştum," diye sızlandı kaptan bembeyaz olmuş yüzünü avuçlarından çekerken. "Kaptan Moyendale gemisini Paumotus'ta kaybettikten sonra, bana buradan bahsetmişti. Ben de arkasından gülmüştüm. Tanrı beni affetsin, güldüm ona. Hangi kumsal bu?" diye aniden sordu McCoy'a.

"Bilmiyorum Kaptan."

"Neden bilmiyorsun?"

"Burayı daha önce hiç görmedim, adını da duymadım. Haritaya geçmediğini biliyorum sadece. Bu sular hiçbir zaman baştan başa incelenememiştir."

"Öyleyse nerede olduğumuzu da bilmiyorsun?"

"Sizin bildiğinizden fazlasını bilmiyorum," dedi McCoy kibarca.

Öğleden sonra saat dörtte hindistancevizi ağaçları göründü, suyun içinde büyümüşe benziyorlardı. Az sonra bir mercanadasının sığ toprağı yükseldi denizin üstünde.

"Şimdi nerede olduğumuzu biliyorum Kaptan." McCoy dürbünleri gözünden çekti. "Burası Resolution Adası. Hao Adası'nın kırk mil ötesindeyiz ve rüzgâr da tam istediğimiz gibi."

"Gemiyi karaya çıkarmaya hazırlanın o zaman. Giriş nerede?"

"Giriş, sadece bir kanonun geçebileceği büyüklükte. Ama şimdi nerede olduğumuzu bildiğimize göre Barclay de Tolley'e gidebiliriz. Buradan yüz yirmi mil uzakta, kuzey-kuzeybatı yönünde. Bu rüzgârla yarın sabah dokuzda orada oluruz."

Kaptan Davenport haritaya baktı, düşünüp taşındı.

"Onu burada batırırsak," diye devam etti McCoy, "yine de filikalarla Barclay de Tolley'e gitmek zorunda kalırız."

Kaptan emirlerini verdi ve *Pyrenees*, bu misafirperver olmayan denizde bir kere daha yola çıktı.

Ertesi gün öğleden sonra bütün güverteyi umutsuzluk ve isyan kaplamıştı. Akım hızlanmış, rüzgâr azalmıştı ve *Pyrenees* batıya doğru bel vermişti. Gözcü, Barclay de Tolley'in doğu yönünde kaldığını haber verdi, direğin tepesinden zar zor seçiliyordu ve *Pyrenees* saatlerce oraya varmaya çalıştı boş yere. Hindistancevizi ağaçları hep birer serapmışçasına ufukta bekleyip durdu, sadece direğin tepesinden seçilebiliyorlardı. Güverteden görülmesine dünyanın şişkinliği izin vermiyordu.

Kaptan Davenport haritaya bakıp McCoy'a danıştı. Makemo Adası güneybatı yönünde yetmiş beş mil uzaktaydı. Lagünü otuz mil uzunluğundaydı ve girişi de mükemmeldi. Kaptan Davenport emirlerini sıraladı ama mürettebat uymayı reddetti. Ayaklarının altında yanıp kavrulan bu cehennemden bıktıklarını söylediler. Kara oradaydı işte. Gemi oraya varmasa ne fark ederdi ki? Filikalara binip gidebilirlerdi. Madem öyle, bıraksalardı da yansaydı. Hayatları önemliydi. Gemiye sadakatle hizmet etmişlerdi, şimdi de kendilerine hizmet edeceklerdi.

Üçüncü ve dördüncü kaptanları yoldan süpürerek filikalara hücum ettiler ve içine atlayıp filikaları denize indirmeye giriştiler. Kaptan Davenport ile ikinci kaptan ellerinde revolverleriyle

geminin kıç tarafına yaklaşıyorlardı ki kamaranın üstüne tırmanmış McCoy konuşmaya başladı.

Denizcilere seslendi, onun güvercinin ötüşünü andıran sesini duyar duymaz ne diyeceğini dinlemek için durdular. McCoy onlara kendi tarifsiz sakinliğini ve huzurunu sundu. Yumuşak sesi ve basit fikirleri onlara büyülü bir şekilde aktı ve iradeleri dışında onları teskin etti. Çok uzun zamandır unuttukları şeyler yeniden canlandı anılarında, bazıları çocukluk ninnilerini, o zamanlar ne kadar mutlu olduklarını ve günün sonunda annelerinin kollarında geçirdikleri vakitleri hatırladılar. Dünyada hiçbir dert, tehlike, can sıkıntısı kalmamıştı. Her şey olması gerektiği gibiydi ve karaya sırtlarını dönüp ayaklarının altında cehennem sıcağıyla bir kere daha denize açılmaları kaçınılmazdı.

McCoy çok sade konuşmuştu ama önemli olan ne söylediği değildi. Ağzından dökülebilecek herhangi bir sözcükten çok daha ikna edici konuşan onun kişiliğiydi. Esrarengiz biçimde narin ve çok derin bir ruhun simyasıydı bu. Ruhun gizemli bir ortaya çıkışıydı, baştan çıkaran, alçakgönüllü ve son derece buyurgan. Onların ruhlarındaki kara mahzenlerde bir aydınlanmaydı, kaptanların parıldayan, ölüm saçan revolverlerinden çok daha etkili bir şeydi, saflığın ve güzelliğin zorlamasıydı bu.

Adamlar durdukları yerde istemeden duraksadılar, halatları gevşetenler yeniden bağladı. Sonra hepsi birbiri ardına tereddütle güverteye sokuldu.

McCoy'un yüzü kamaranın üstünden inerken çocuksu bir mutlulukla parlıyordu. Kendisi için sıkıntı yoktu. Bu yüzden de herhangi bir sıkıntıya meydan vermemişti. Aslında hiçbir zaman hiçbir sıkıntı olmamıştı, onun yaşadığı mutlu dünyada böyle şeylere yer yoktu.

"Onları hipnotize ettin," dedi kısık sesle Bay Konig sırıtarak.

"Onlar iyi çocuklar," diye cevapladı. "İyi yürekliler. Zor zamanlar geçirdiler, çok da çalıştılar, sonuna kadar da çok çalışacaklar."

Bay Konig cevap vermeye vakit bulamadı. Çın çın öten sesiyle emirler yağdırıyordu, denizciler de verilen emirlere uymak için yerlerinden fırlıyordu ve *Pyrenees* de baş tarafı Makemo'ya dönene kadar yavaş yavaş rüzgârdan faydalanıyordu.

Rüzgâr çok hafifti ve gün battıktan sonra neredeyse kesildi. Dayanılmayacak kadar sıcaktı, baştaki ve kıçtaki adamlar boş yere uyumaya çabaladılar. Güverte, üstünde yatılamayacak kadar sıcaktı ve armuzlardan sızan zehirli buharlar geminin üstünde kötü ruhlar gibi dolaşıyor, gafillerin burun deliklerine ve nefes borularına sessizce girerek aksırıp tıksırmalarına neden oluyordu. Gökkubbede yıldızlar tembel tembel göz kırpıyor; doğudan yükselen dolunay, güvertede, küpeştelerde, direklerin ve çarmıkların tepelerinde birbirine dolanıp kıvrılan duman demetlerine, dumansı ipliklere ve örümcek ağına benzeyen duman örtülerine ışığıyla dokunuyordu.

"Anlatsana," dedi Kaptan Davenport yanan gözlerini ovuşturarak, "*Bounty*'dekilere ne oldu Pitcairn'e vardıktan sonra? Okuduklarım *Bounty* gemisini yaktıklarını, sonra da yıllarca ortaya çıkmadıklarını söylüyor. Ama bu arada ne oldu? Hep merak etmişimdir. Asılmak üzere olan adamlardı çoğu, birkaç da yerli vardı. Kadınlar da vardı aralarında üstelik. Bu da en başından beri sıkıntı yaratmış gibi görünüyor."

"Sıkıntı vardı," diye cevapladı McCoy. "Kötü adamlardı. Hemen kadınlar yüzünden kavga etmeye başladılar. Asilerden biri, Williams, karısını kaybetmişti. Gemideki bütün kadınlar Tahitiliydi. Williams'ın karısı deniz kuşu avlarken ağaçtan düşmüştü. O da yerlilerden birinin karısını aldı. Yerliler buna çok kızdı ve neredeyse asilerin hepsini öldürdüler. Sonra, bundan kurtulmayı başaran asiler yerlileri öldürdü. Kadınlar da yardım etti. Yerliler birbirini de öldürdü. Herkes herkesi öldürdü. Rezil adamlardı.

Timiti, arkadaşlık göstergesi olarak saçını tarayan iki yerli tarafından öldürüldü. O yerlileri beyaz adamlar yollamıştı. Sonra beyaz adamlar kendi yolladıkları yerlileri de öldürdü. Kendi

karısı, Tullaloo'yu öldürdü çünkü beyaz bir adamın karısı olmak istiyordu. Çok ahlaksızdılar. Tanrı onlardan yüzünü çevirmişti. İki yılın sonunda bütün yerliler öldürülmüştü, beyaz adamlardan da sadece dört tanesi sağ kalmıştı. Sağ kalanlar Young, John Adams, benim dedemin babası olan McCoy ve Quintal idi. O da çok kötü bir adamdı. Bir keresinde, sırf karısı yeterince balık tutamadı diye kadının kulağını ısırmıştı."

"Gerçekten de beş para etmezlermiş!" diye haykırdı Bay Konig.

"Öyle, çok fenaydılar," diye ona katıldı McCoy ve güvercin ötüşünü andıran sesiyle sakince kanlı, şehvetli, günahkâr atalarını anlatmaya devam etti. "Dedemin babası cinayete kurban gitmekten kurtuldu ama kendi kendini öldürdü. Bir imbik yaptı ve alkol damıttı ti bitkisinin köklerinden. Quintal onun ahbabıydı, beraber içip sarhoş olurlardı hep. En sonunda McCoy alkol zehirlenmesi sonrası bir titreme hezeyanı geçirdi ve boynuna bir halat bağlayıp kendini denize attı.

Quintal'ın karısı, hani şu kulağını ısırdığı kadın, o da uçurumdan düşüp öldü. Bunun üzerine Quintal, Young'a gidip onun karısını istedi, Adams'ın karısını da istedi. Young ve Adams Quintal'dan korkuyorlardı. Kendilerini öldüreceğini biliyorlardı. Bu yüzden onlar Quintal'ı öldürdüler bir baltayla. Sonra Young öldü. Başlarına gelen felaket bundan ibaret."

"Herhalde öyledir," diye homurdandı Kaptan Davenport. "Öldürecek kimse kalmamış geriye."

"İşte, Tanrı yüzünü onlardan çevirmişti," dedi McCoy.

Sabah doğudan hafif bir rüzgâr esiyordu ve bununla güneye doğru kayda değer bir yol alamayan Kaptan Davenport iskele tarafında yelkenlerin hepsini açtı. Kendisini pek çok sığınacak yerden eden batı yönündeki o felaket akımdan korkuyordu. Bütün gün boyunca sakinlik devam etti, aynı durgunluk gece de sürdü, az miktarda kurutulmuş muzla beslenen denizciler şikâyet ediyorlardı. Üstelik güçten düşüyor ve sadece muz yemekten çektikleri mide ağrılarından yakınıyorlardı. Akım *Pyrenees*'yi

bütün gün batıya doğru götürdü, onu güneye götürecek rüzgâr yoktu. İlk öksüz vardiyasının ortasında güneyde hindistancevizi ağaçları göründü, kümelenmiş tepeleri suyun üstünde yükseliyor ve aşağıdaki sığ mercanadasını gösteriyorlardı.

"Bu Taenga Adası," dedi McCoy. "Bu gece rüzgâr çıkması gerek yoksa Makemo'yu kaçırırız."

"Güneydoğu ticaret rüzgârına ne oldu?" diye sordu kaptan. "Neden esmiyor? Sorun nedir?"

"Büyük lagünlerdeki buharlaşma yüzünden böyle oluyor, çok fazla büyük lagün var," diye açıkladı McCoy. "Buharlaşma rüzgârları etkiliyor. Hatta rüzgârın güçlenip güneybatıdan fırtına estirmesine neden oluyor. Burası Tehlikeli Adalar, kaptan."

Kaptan Davenport ihtiyar adama baktı, ağzını açtı, küfredecekti ama durdu, tuttu kendini. McCoy'un varlığı beyninde çalkalanan ve boğazında düğümlenen küfürlere sitem niteliğindeydi. McCoy'un etkisi bir araya geldiklerinden beri sürekli artıyordu. Kaptan Davenport denizde bir diktatördü, kimseden korkmaz, dilini tutmazdı ve şimdi, kahverengi kadınsı gözleri, güvercin ötüşünü andıran sesiyle bu ihtiyarın karşısında küfredemiyordu. Bunu fark ettiğinde Kaptan Davenport ciddi bir darbe aldı. Bu ihtiyar adam McCoy'un soyundandı, *Bounty*'de, İngiltere'de kendisini bekleyen darağacından kaçan asi McCoy'un, Pitcairn Adası'nın ilk zamanlarındaki kan, şehvet ve vahşi ölüm döneminde kötü bir güç olan adamın soyundandı.

Kaptan Davenport dinibütün biri değildi ama o anda ötekinin ayaklarına kapanmamak için kendini zor tuttu, nedenini o da bilmiyordu. Bu, tutarlı bir düşünceden çok, kaptanı derinden etkileyen bir duyguydu ve belli belirsiz bir şekilde, bir çocuğun basitliğine ve bir kadının nezaketine sahip bu ihtiyar adamın karşısında kendisinin değersizliğinin ve küçüklüğünün farkına varıyordu.

Elbette kendisini öteki kaptanların ve adamlarının karşısında küçük düşüremezdi. Hal böyleyken küfretmesine sebep olan kızgınlık hâlâ sürüyordu içinde. Birdenbire kamaraya yumruğuyla vurdu ve haykırdı:

"Bana bak ihtiyar, yenilmeyeceğim ben. Bu Paumotus beni kandırdı, aldattı, benimle alay etti. Yenilmeyi reddediyorum. Bu gemiyi sürmeye devam edeceğim, gerekirse Çin'e kadar giderim ama bu gemiye bir yer bulacağım. Gemideki herkes gitse bile ben kalacağım. Paumotus'a gününü göstereceğim. Beni aptal yerine koyamaz. Gemi iyi bir kız, üstünde ayakta durabileceğim bir tahta parçası olduğu sürece ben de onun yanında olacağım. Beni duydun mu?"

"Ben de sizinle kalacağım, kaptan," dedi McCoy.

Gece boyunca güneyden hafif, sürekli değişen rüzgârlar esti; öfkeli kaptan, geminin ateş yüküyle batı yönünde akıntıya kapılışını izleyip ölçtü ve McCoy'un duymayacağı kadar alçak bir sesle küfretmek için ötekilerden uzaklaştı.

Günışığıyla birlikte güneyde daha çok palmiye göründü.

"Orası Makemo'nun rüzgâraltı yönü," dedi McCoy. "Katiu sadece birkaç mil batıda. Oraya gidebiliriz."

Ama iki ada arasında soğuran akım onları kuzeybatıya sürükledi ve öğleden sonra saat birde, Katiu'nun palmiyelerinin denizin üstünde yükselip tekrar denize battığını gördüler.

Birkaç dakika sonra, kaptanın kuzeydoğudan gelen yeni akımın *Pyrenees*'yi yakaladığını keşfettiği anda, direklerdeki gözcüler kuzeybatıda hindistancevizi palmiyelerini gördüklerini söylediler.

"Orası Raraka," dedi McCoy. "Rüzgâr olmadan oraya varamayız. Akım bizi güneybatı yönüne çekiyor. Ama dikkatli olmalıyız. Birkaç mil ötede bir akım önce kuzeye gidiyor sonra da bir daire çizip kuzeybatıya dönüyor. Bu bizi Fakarava'dan uzaklaştırır, Fakarava *Pyrenees* için yer bulabileceğimiz bir ada."

"Bütün gün canı nasıl isterse sürükleyebilir bizi," dedi Kaptan Davenport hiddetle. "Yine de ona bir yer bulacağız." Gel gör ki *Pyrenees*'de işler son kerteye varmak üzereydi. Güverte o kadar ısınmıştı ki sıcaklık birkaç derece daha artarsa gemi alev alacaktı. Güvertenin pek çok yerinde kalın tabanlı ayakkabıları bile adamları korumaya yetmiyordu ve ayaklarını yakmamak için sıçra-

yarak yürümek zorunda kalıyorlardı. Duman artmış, daha da keskin bir hal almıştı. Gemideki herkesin gözleri iltihaplanmıştı, herkes veremli hastalar gibi öksürüp nefes almakta zorlanıyordu. Öğleden sonra filikalar hazırlanmış, denize sallandırılmıştı. Kalan son muz paketleriyle kaptanların alet edevatları filikalara yüklenmişti. Kaptan Davenport, her an patlar korkusuyla kronometresini bile en büyük filikaya koymuştu.

Bütün gece bu korku içlerine dert oldu ve günün ilk ışıklarıyla, *Pyrenees*'nin hâlâ tek parça olduğuna ve kendilerinin de hayatta olduklarına inanamayarak birbirlerine çökmüş gözler, hayalet gibi solgun yüzlerle baktılar.

Ara sıra hızla yürüyerek, sık sık da atlayıp sıçrayarak gemisinin güvertesini kolaçan etti Kaptan Davenport.

Kıç tarafa döndüğünde, "Birkaç dakika içinde değilse bile birkaç saate kalmaz geminin alev alması," dedi.

Geminin ana direğinden, "Kara göründü!" haykırışı duyuldu. Güverteden karayı görmek mümkün değildi, McCoy yukarı tırmandı, bunu fırsat bilen kaptan içindeki yakıcılıktan kurtulmak için sövdü saydı. Ama sayıp sövmesi suyun üstünde kuzeydoğuda gördüğü bir karaltıyla kesildi. Şiddetli bir rüzgârdan çok o bölgede sürekli esen bir rüzgâr, kesilmiş ticaret rüzgârıydı, doğrultusundan sekiz derece sapmıştı ama bir kere daha eski halini alıyordu.

"Yola devam edin kaptan," dedi McCoy kıç tarafa varır varmaz. "Bu Fakarava'nın doğu tarafı ve boğazdan tam hızla, apazlama ve bütün yelkenler çekilmiş geçeceğiz."

Bir saatin sonunda hindistancevizi ağaçları ve deniz seviyesinin altındaki kara güverteden seçilebiliyordu. *Pyrenees*'nın daha fazla dayanamayacağı hissi herkese dert olmuştu. Kaptan Davenport üç filikayı denize mayna etmiş ve geminin gerisine indirmişti, filikaları birbirinden ayrı tutabilmek için de her birine bir adam yerleştirmişti. *Pyrenees* kıyıya dokunmadan kenardan gidiyordu, köpüklerin beyazlattığı mercanadasıyla arasında iki gömene mesafe vardı.

Kara, bir dakika sonra, dar bir boğaz ve gerisinde de otuz mil uzunluğunda, on mil genişliğinde devasa bir ayna olan lagünü açığa vurarak ikiye ayrıldı.

"Şimdi Kaptan."

Pyrenees dümene itaat edip boğaza girerken geminin serenleri son bir kez çark etti. Adamlarla kaptanlar korkuyla kıç tarafa kaçtığında dönüşler güç bela yapılmıştı ve hiçbir şey roda edilmemişti. Hiçbir şey olmamıştı ama yine de bir şey olacağını düşünüyorlardı. Nedenini bilmiyorlardı. Sadece eli kulağında olduğunu biliyorlardı. McCoy, gemiyi içeri sokacaktı, bu yüzden pruvadaki yerini almak için ilerledi ama kaptan onu kolundan yakalayıp kenara savurdu.

"Burada yap," dedi. "Güverte güvenli değil." Hemen ardından, "Ne oluyor?" diye sordu, "kımıldamıyoruz."

McCoy gülümsedi.

"Yedi millik bir akımla mücadele ediyorsunuz kaptan," dedi. "Burası, denizden çekilen suyun bu boğazdan çıkarken izlediği yol."

Bir saat sonra *Pyrenees* hemen hemen hızını kazanmıştı, rüzgârın sertleşmesiyle hızla ilerlemeye başladı.

"Birkaçınız filikalara binin," diye emretti Kaptan Davenport.

Sesi hâlâ çınlıyordu, adamlar itaatkârca kımıldanmaya başlamışlardı ki *Pyrenees*'nin güvertesinin ortası, alev ve duman yığını olarak yelkenlere ve armaya kadar atıldı, bir kısmı yerinde kaldı, kalanı da denize düştü. Kıç tarafta toplanmış adamları kurtaran şey, rüzgârın apazlama esmesiydi. Deliler gibi filikalara hücum ettiler ama McCoy'un engin sakinlik ve sonsuz zamanı taşıyan ikna edici sesi onları durdurdu.

"Sakin olun," diyordu. "Her şey yolunda. Biri şu çocuğu aşağı indirsin lütfen."

Dümendeki adam korkudan dümeni terk etmişti ve Kaptan Davenport atlayıp tam zamanında dümenin parmaklıklarını yakaladı da gemi akıma kapılıp karaya oturmaktan kurtuldu.

"Filikaların sorumluluğunu üstlensen daha iyi olacak," dedi Bay Konig'e. "Birini tam kıç omuzluğun altına çek... Atladığımda tam orada olsun."

Bay Konig duraksadı, sonra küpeşteden atladı ve filikaya indi.

"Yarım kerte daha uzak tutun kaptan."

Kaptan Davenport şaşırdı. Gemide tek başına olduğunu sanıyordu.

"Evet, yarım kerte daha," diye cevapladı.

Geminin ortası içinden alevler çıkan açık bir fırındı, buradan muazzam dumanlar çıkıyor, direklerin çok üstüne kadar ulaşıyor ve geminin ön kısmını tamamen görünmez hale getiriyordu. Mizana çarmıklarına sığınmış McCoy, gemiyi karmaşık boğazdan geçirmek için zorlu kumanda etme görevini sürdürüyordu. Mayistrada süzülen yelken bezi yükselip bir alev tabakası halinde yok olurken yangın, patlamanın olduğu yerden kıç tarafa doğru güvertede yayılıyordu. Ön tarafı göremeseler de baş taraftaki yelkenlerin sağlam olduğunu biliyorlardı.

"İçeri girmeden bütün yelkenleri yanmasa bari," diye homurdandı kaptan.

McCoy kendinden emin bir şekilde, "Başaracak," diye ona güven verdi. "Yeterli zaman var. Başarmak zorunda. Bir kere içeri girdi mi gemiyi ters çevirir iz, böylece hem dumanı kendimizden uzak tutarız hem de yangının kıç tarafa doğru ilerlemesini engellemiş oluruz."

Bir alev mizana direğini yaladı, yelken bezinin aşağıdaki katına uzandı ama yakalayamayıp gözden kayboldu. Yukarıdan yanan bir halat dosdoğru Kaptan Davenport'un ensesine düştü. Kaptan, elini uzatıp canını yakan alevi derisinden silkerken arı sokmuş birinin hızıyla davrandı.

"Ne yönde gidiyor kaptan?"

"Kuzeybatıdan batı yönünde."

"Batıdan kuzeybatı yönünde tutun gemiyi."

Kaptan Davenport dümeni çevirip doğru yola getirdi.

"Batıdan kuzeye, kaptan."

"Batıdan kuzeye gidiyor."

"Şimdi batıya."

Pyrenees lagüne girerken, yavaş yavaş, bütün ayrıntılarıyla rüzgârın kendisini soktuğu daireyi çizdi; McCoy bin yılın verdiği dingin kesinlikle, değişen rotayı en ince ayrıntısına kadar şakıdı.

"Bir kerte daha kaptan."

"Bir kerte, tamam."

Kaptan Davenport dümenin parmaklıklarını büyük bir hızla çeviriyor, aniden geri döndürüyor ve kontrol ediyordu.

"Sabit."

"Sabit, öyle devam ediyor."

Rüzgâr geminin kıç tarafından esiyordu ama sıcaklık o kadar fazlaydı ki kaptan Davenport dürbünle yandan bakıyor, su toplayan yanaklarını ovuşturmak için dümeni bir o eliyle bir bu eliyle tutuyordu.

McCoy'un sakalı sıcaktan kıvrılıp büzüşüyordu ve kokusu burun deliklerinde ağırlaşınca kaptan aniden endişeyle McCoy'a doğru bakmak zorunda hissetti kendini. Kaptan Davenport ellerinin su toplayan kısımlarını pantolonuna sürtmek için ellerini değiştirerek tutuyordu dümenin parmaklıklarını. Mizana direğindeki bütün yelkenler, iki adamı da yere çömelip yüzlerini elleriyle kapatmaya mecbur eden bir alev hücumuyla yok oldu.

"Şimdi," dedi McCoy sığ kıyıya şöyle bir bakarak, "dört kerte yukarı Kaptan, bırakın öyle gitsin."

Yanan halat ve yelken bezi parçaları düşüyordu üstlerine. Kaptanın ayağının dibinde için için yanan bir halat parçasından çıkan katranlı duman, kaptanın şiddetli bir öksürük nöbetine tutulmasına neden oldu, bu esnada hâlâ dümenin parmaklıklarına tutunuyordu.

Pyrenees karaya vurdu, geminin başı kalktı ve nazikçe karaya oturdu. Çarpmanın etkisiyle yerinden kopan yanan parçalar

yağmur gibi yağdı üstlerine. Gemi bir kez daha hareket etti ve ikinci kere kıyıya vurdu. Kırılgan mercanları omurgasının altında ezip yoluna devam etti ve üçüncü bir kere daha vurdu.

"Alabanda," dedi McCoy. Bir dakika sonra, "Alabanda etmiyor mu?" diye sordu.

"Yok, alabanda etmeyecek," diye cevapladı kaptan.

"Tamam, çark ediyor." McCoy yan tarafa baktı. "Yumuşak, beyaz kum. Daha iyisini isteyemezdim. Güzel bir yer."

Pyrenees kıç tarafını rüzgârdan öte yana çark ederken çok büyük bir duman ve alev patlaması oldu kıç tarafta. Kaptan Davenport vücudunda oluşan kabarcıkların acısıyla terk etti dümeni. Kıç omuzluğunun altında duran filikanın pruva halatına uzandı, sonra yanında onun aşağı inmesini bekleyen McCoy'a baktı.

"Önce sen," diye bağırdı kaptan, onu omzundan yakalayıp neredeyse küpeşteden fırlatarak. Ama alevler ve duman çok fenaydı, McCoy'un hemen ardından gitti o da, iki adam halata tutunmuş sallanıyorlardı, halattan birlikte kayıp düştüler filikaya. Baş tarafta bir denizci emir verilmesini beklemeden halatı bıçağıyla kesti. Hazır durumda bekleyen kürekler suya daldı ve filika ok gibi fırladı.

"Güzel bir yer, kaptan," diye mırıldandı McCoy arkasına bakarak.

"Öyle, güzel bir yer, senin sayende," diye cevapladı kaptan.

Üç filika ezilmiş mercanlardan oluşan beyaz kumsala doğru ilerledi, kumsalın ötesindeki hindistancevizi ağacı korusunun kenarında sazlardan yapılmış yarım düzine evle karaya vuran yangına heyecanla, gözleri fal taşı gibi açılmış bakan yirmi kadar yerli görünüyordu.

Filikalar karaya ulaştı, adamlar beyaz kumsala ayak bastı.

"Şimdi de," dedi McCoy, "Pitcairn'e geri dönmenin bir yolunu bulmalıyım."

BİR KALEM PİRZOLA (*)

Tom King elinde kalan son ekmek parçasıyla tabağını sıyırdı, yemeğin salçasına buladığı ekmeği ağzına attı, yavaşça, dalgın bir halde çiğnemeye koyuldu. Masadan kalkmıştı ama hâlâ açtı, içi eziliyordu açlıktan. Oysa sadece kendisi yemek yemişti. Diğer odada yatan iki çocuk, açlıklarını unutsunlar diye erken saatlerde uyutulmuşlardı. Karısı yemeğe hiç dokunmamış, iştah dolu bakışlarla ama sessizce kocasının yemesini izlemişti. Gençliğinde çok güzel olduğunu anımsatan bazı izlere karşın, alt sınıftan zayıf ve bezgin bir kadındı. Salça yapmak için kullanacağı unu koridorun karşısında oturan komşudan borç almıştı. Ceplerindeki son iki yirmi beş sentle de ekmek almışlardı.

Adam pencerenin önündeki iskemleye çöktü. Eskilikten gevşeyen iskemle, adamın ağırlığıyla garip sesler çıkarmaya başladı. Adam âdeti olduğu üzere piposunu dişlerinin arasına sıkıştırdı, elini ceketinin yan cebine soktu. Cebinde tütün kalmadığını fark edince dalgın havasından sıyrıldı, sıkılmış bir tavırla piposunu yanına koydu. Nerdeyse hantal denecek denli yavaş hareket ediyordu, kasları tüm gövdesini ezer gibiydi. Dünya yıkılsa umuru olmayacak, kunt bir adamdı. Hemen dikkati çekecek tiplerden değildi. Yıpranmış, dağılmaya yüz tutmuş giysiler vardı üzerinde. Ayakkabılarının yüzü yamalıydı, bir yama daha kaldırmayacak denli incelmişti bu ayakkabılar. En fazla iki şiline alınmış, ucuz basma gömleğinin yakasında bir türlü çıkmayan boya lekeleri kalmıştı.

(*) İlk defa *Saturday Evening Post*'un 20 Kasım 1909 tarihli sayısında yayımlanmıştır.

Tom King'in ne iş yaptığını uzun boylu düşünmeye hiç gerek yoktu, yüzü mesleğini hemen ele veriyordu: Tam bir boksör yüzü vardı adamda. Yıllardır ringlerde dövüşmenin sonucu olarak, kıyıcı bir canavarın izlerini yüzünde toplamıştı. Karamsar, mutsuz bir hali vardı. Yüz çizgileri, tıraş olmasının da etkisiyle, hemen göze çarpacak denli belirgindi. Dudakları artık dudağa benzemez olmuştu; bu dudakların çevrelediği ağzı yüzde açılmış keskin bir yaraya benziyordu. Saldırganlık izlenimi veren çenesi büyük ve güçlüydü. Gözkapakları yamulmuştu; gür kaşlarının altındaki gözleri hareketsiz, handiyse aptal bir ifadeyle bakıyordu. Hayvana benziyordu adam, bunun en büyük nedeni de bu gözlerdi. Uykuya daldı dalacak bir aslana benziyordu gözleri. Dar alnı saçlarına doğru basıktı, kısa kesilmiş saçları kafasındaki türlü biçim bozukluğunu hemen gösteriyordu. Sayısız yumruk sonucu yüzüne yapışmışa benzeyen burnu iki yerinden kırıktı. Kulakları olduğundan büyüyüp yassılmış, kepçe gibi olmuştu, yüzü çevreleyen karnabahar yapraklarına benzemişlerdi. Tıraşını yeni olmuştu ama hemen başgösteren sakalları yüzüne mavi -kara bir renk vermişlerdi.

Uzun sözün kısası, karanlık bir sokak köşesinde gördüğünüzde ödünüzü koparacak bir surattı Tom King'inki. Fakat Tom King kötü biri değildi, yaşamı boyunca karıncayı bile incitmemişti. Mesleği gereği ettiği dövüşler dışında, kimsenin burnunu kanatmamıştı. Tam bir profesyoneldi, kıyıcılığını boks maçları dışında asla kullanmazdı. Ringe çıkmadığında yumuşak, nazik bir insandı. Kum gibi para kazandığı gençliğinde, varını yoğunu çevresindekilerle paylaşacak denli cömertti. Kin tutmaz, kimsenin ardından dolap çevirmezdi. Dövüşmek sadece mesleğiydi. Ringe çıktığında rakibinin canını yakmaya çalışırdı, onu sakatlamak, handiyse öldürmek için vururdu ama bunu kötülüğünden yapmazdı. İşinin gereği olarak yapardı bunları. Onları izlemeye gelenler bunlar için para ödüyorlardı. Toplanan paranın aslan payını, kazanan boksör alırdı. Yirmi yıl önce Woolloo -Moolloo Gouger ile maça çıktığında, Gouger'in Newcastle'deki bir maçta çenesini kırmasının üzerinden ancak dört ay geçtiğini

elbette biliyordu. Bu yüzden hep çeneye vurmaya çalışmış, dokuzuncu rauntta çeneyi bir daha kırmıştı. Gouger'i yenip aslan payını almak için yapmıştı bunu, kazanmanın en kolay yolu buydu. Gouger çenesi bir daha dağıldığı için ona kızmamıştı; bunun nasıl bir oyun olduğunu ikisi de biliyordu, her şeyi göze alarak oyna-mışlardı.

Tom King fazla konuşmazdı, pencerenin önüne oturmuş sessizce ellerine bakıyordu. Ellerinin üstündeki damarlar genişleyip kabarmıştı. Parmaklarının eklemleri ezikti, tam da nasıl kullanıldıklarını kanıtlar gibi yamulmuşlardı. Tom King insan yaşamının atardamarlar sayesinde sürdüğünü bilmezdi ama büyük damarların ne anlama geldiğinin pekâlâ farkındaydı. Kalbi bu damarları kullanarak kanı pompalamıştı. Artık eskisi gibi çalışmıyorlardı. Damarlarının katılaşmasıyla birlikte eski dayanıklılığı da bitmişti. Hemen yoruluyor, eli ayağı tutmaz oluyordu. Yirmi rauntluk maçlar nerde; o günlerde vurduğu yumruğun sesi uzaklardan işitilirdi, dövüşürdü, dövüşürdü, dövüşürdü, gonk sesleriyle birlikte coşar, canına can gelir, halatlara rakibini sürüdüğü gibi kendisi de sürüklenir, nihayet yirminci rauntta coşku son evresine varır, bütün salon ayakta izler bu raundu, tezahürat en yüksek perdeden yapılır, o saldırır, yumruk sallar, eskivlerle(*) kaçar, yumrukları yağmur gibi vuruyor, yağmur gibi yumruk yiyor, bu süre boyunca kalbi damarlarına kan pompalayıp duruyor... O günlerde şişen damarlar hemen ertesinde daralırdı ama her daralışında eskisinden biraz daha şiş kalırdı. Şimdi bu damarlara, ellerinin ezik eklemlerine bakıyordu; ellerinin gençlik çağlarındaki güzel biçimi gözlerinin önünde canlandı; Korkunç Galyalı lakaplı Benny Jones'un kafasında ezilmişti ilk eklemi.

O anda açlıktan içinin ezildiğini hissetti.

Dev gibi yumruklarını sıkarak alçak sesle küfretti. Sonra yüksek sesle;

(*) Boksta sağa sola hareket ederek yumruklardan sakınma.

"Bir kalem pirzola olaydı Blimey!" dedi.

Karısı özür diler gibi;

"Hem Burke'e hem de Sawley'e gittim," dedi.

"Vermediler, di mi?"

"Zırnık koklatmadılar. Bir de Burke dedi ki..."

Kadın lafı ağzında gevelemeye başladı.

"Lafı geveleme be kadın! Ne dedi?"

"Bu gece Sandel'in karşısında ne yapacağın belli değilmiş... Üstelik borcumuz bini aşmış."

Tom King ağzının içinde söylendi ama yanıt vermedi. Gençlik anılarına dalmıştı, o günlerde buldok–teriyer melezi bir köpeği vardı, pirzolayla beslerdi hayvanı. Burke, o günlerde bin pirzolalık krediyi nazlanmadan açardı. Eskiye mazi derler, Tom King kocamıştı; kenar köşede kalmış kulüplerde dövüşen yaşlı boksörlere satıcıların uzun boylu veresiye yazması mümkün değildi.

Daha sabah kalktığında pirzola çekmişti canı, hâlâ kokusu burnunda tütüyordu. Bu dövüşe hazırlanmış falan da değildi. Avustralya en kurak yıllardan birini yaşıyordu, kıtlık peşinden pahalılığı getirmişti, çalışmak için sıradan bir iş bile bulamıyordu insanlar. Birlikte boks çalışacağı bir arkadaşı bile yoktu; karnını adam gibi doyurmak geri dursun, yedikleri açlığını bastıramıyordu bile. Birkaç gün kanal kazma işine gitmiş, bacakları çalışsın diye sabahın erken saatlerinde Domein çevresinde koşular yapmıştı. Bu işler giderek zorlaşıyordu; birlikte boks çalışacağın bir arkadaşın yoksa ve buna karşılık evde aç bekleyen bir karınla iki çocuğun varsa, bu işler çok zordu. Sandel'le maç yapacağını öğrenen satıcılar hemen veresiyeyi kesmişti. Gayety Kulübün sekreteri üç İngiliz sterlini avans vermişti, bu da zaten maçı kaybedecek olanın alacağı paraydı; yalvarsa da daha fazlasını vermemişti. Arada sırada eski dostlardan birkaç şilin borç alabiliyordu, aslında daha çok da verirlerdi ama işte kurak bir yıldı, onların da eli dardı. Hayır, hayır, gerçeklerden kaçmamalıydı insan... Bu maça hiç de hazırlanmış değildi. Daha çok yiyebilmeli, kafasını saran

düşüncelerden kurtulmalıydı. Kırkına basmış adamın, yirmilik delikanlı gibi çabucak form tutması da mümkün değildi doğal olarak.

"Saat kaç oldu Lizzie?" diye sordu.

Karısı saati sormak için koridorun karşısına gitti, çok geçmeden döndü:

"Sekize çeyrek kalmış."

"Birkaç dakika sonra ilk maç başlar," dedi. "Salon ısınsın diye yapılır bu maç. Sonra Dealer Wells'le Gridley arasında, on dört rauntluk maç var... Ondan sonra, Starlight ile, Denizci mi ne, öyle adı olan biri on raunt üzerinden kapışacak... Benim maça bir saatten önce sıra gelmez."

On dakika sustuktan sonra ayağa dikildi:

"Lizzie, aslına bakarsan, bu maça hiç hazırlanamadım."

Şapkasını alıp kapıya ilerledi. Karısını öpmeye yeltenmedi, karısını çıkarken hiç öpmezdi. Bu gece karısı öptü onu, boynuna sarıldı, yüzünü aşağı çekerek kocasını öptü. Adamın iri gövdesinin yanında kadın ufacık gözüküyordu.

"İyi şanslar Tom," dedi. "Haydi aslanım, yen onu."

Adam, "Evet, yenmeliyim," diye karısının sözlerini yineledi. "Başka çaremiz kalmadı, yenmem gerekiyor."

Kadın ona sıkıca sarılırken adamın içinden gülümsemek geldi. Karısının omuzları üzerinden bomboş odaya bir baktı. Şu dünyada tek dikili ağacı kirasını ödeyemediği şu çıplak oda, karısı ve iki çocuğuydu işte. Şimdi gecenin karanlığına çıkıyor, dişisi ve yavrularına bir lokma et kazanmaya gidiyordu. Fakat makinesinde çalışmaya giden bir emekçi gibi değildi bu, eski ilkel canavarların hayvani mücadelesi gibiydi gidişi, dövüşerek eti hak etmeye gidiyordu.

"Yenmeliyim," diye yineledi, bu kez sesi umutsuzca çıkıyordu. "Bir yenersem otuzluğu toparladım sayılır. Bütün borçları kapatabilirim, üste para bile kalır. Yenilirsem, para mara yok, eve dönmek için tramvay bileti alacak kadar bile yok. Sekreterden maçı kaybedenin alacağı paranın tamamını avans çektim. Allaha

ısmarladık kadın. Kazanırsam, hiçbir yere uğramadan eve gelirim."

Kadın koridorda kocasının ardından seslendi:

"Uyumadan bekleyeceğim seni!"

Gayety Kulübü iki mil uzaktaydı; Tom King yürürken herkesin kendisine hayran olduğu o eski günleri anımsadı; bir zamanlar Yeni Güney Galler'in ağır sıklet şampiyonuydu. Maça çıkacağı yerlere otomobille giderdi; dönüşte ağır sıkletin takipçileri kendisine eşlik eder, otomobilin parasını ödemek için aralarında çekişirlerdi. Tommy Burns ve Yanki Jack Johnson, bu yeniyetme boksörler otomobillerle maça gidip gelirken kendisi tabanvay kullanıyordu şimdi. Tam da maçın öncesinde iki mil yol yürümenin iyi olmadığını çocuklar bile bilirdi. Artık gövdesi pörsümüş, yaşlı biriydi o; böyle pörsük yaşlıların değersiz olduğunun farkındaydı. Kanalda işçilik yapmak dışında hiçbir işe yaramazdı ama gel gör ki ezik burnuyla yelken kulaklarını gördüklerinde kendisine bu işi bile çok görüyorlardı. Bir meslek öğrenmediği için çok pişmandı şimdi. Elinde bir altın bileziği olsa, bugün bu hallerde olmazdı. Ne yazık ki, kimse kendisini bu tehlikeye karşı uyarmamıştı. Gerçi uyaran biri olsa da onun kulak vereceği şüpheliydi ya. Ne de olsa işleri yolundaydı; para çeşmeden akar gibi geliyordu, büyük dövüşleri hep kazanıyor, sonraki dövüşe dek dinlenmeye çekiliyordu; her köşede dalkavuklar ona yağ yakıyor, elini sıkıp biraz olsun konuşabilmek için içki ısmarlayan beyefendiler çevresinden eksik olmuyordu; sonunda en müthiş an geliyordu: Gırtlaklarını paralarcasına bağıran insanların önünde yapılan maçın birdenbire sonuçlanması ve hakemin, "King kazandı!" diyerek sonucu ilan edişi, adının bir sonraki günün gazetelerinde manşetlere çıkışı...

Ah o eski günler! Yeni yeni aklı başına geliyordu: Ringe devirdiği adamlar hep yaşlı, kof boksörlerdi. Kendisi Genç biriydi, yükselişteydi ama diğerleri Yaşlı kişilerdi, çöküyorlardı. Onları yenmek çok kolaydı doğal olarak, önemsenecek bir yanı yoktu; yendiklerinin de damarları şiş, el eklemleri ezikti, o adam-

lar da sayısız maçın yorgunluğunu taşıyorlardı. Rush–Cuthers Körfezi'nde yaşlı Strowsher Bill'i nakavt edişi geldi aklına; o dev adam soyunma odasında çocuklar gibi ağlamıştı. Belki ev kirasını ödeyememişti yaşlı Bill, belki evde onu bekleyen karısı ve çocukları vardı. Belki Bill'in canı da dövüş günü bir kalem pirzola çekmiş ama elleri boş kalmıştı. Bill elinden geleni yaparak dövüşmüş, başına gelenlere katlanmıştı. Aynı kader kendi başında dönmeye başladığında olan biteni anlamıştı; yirmi yıl önce Strowsher Bill çok daha yaşamsal şeyler uğruna dövüşürken kendisi, Tom King şan ve şeref kazanmak için dövüşmüştü. Strowsher Bill'in hıçkırarak ağlamasını hiç de şaşırtıcı bulmuyordu artık.

Bir adamın yaşam boyu yapabileceği maç sayısı, üç aşağı beş yukarı belliydi. Oyunun doğal yasası böyleydi. Bir adam kıyıcı yüz maça bile çıkabilir ama bir diğeri yirmi maçta pes eder; her kişinin beden yapısı ve gücünün ölçülerine göre belirlenmiş bir dayanma sınırı vardır, bu sınır aşıldığında işi bitmiştir. Tom King maç sayısı açısından kuşağının tüm boksörlerine fark atmıştı, onlardan çok sayıda, üstelik kıyıcı maçlara çıkmış, kalbi ve ciğerleri çatlarcasına dövüşmüştü; ama atardamarları sertleşmiş, kasları yaşlanıp biçimlerini kaybetmiş, sinirleri zayıflamış, tüm gücüyle dövüşmekten hem beyni hem kemikleri yorulmuştu. Bak bu açıdan eşsizdi: Kendi kuşağının boksörlerinden bir teki bile kalmamıştı, hâlâ dövüşen sadece oydu. Diğerlerinin tümü silinip gitmişti, kimilerinin silinmesinde kendisi de yardımcı olmuştu aslında.

Eski kuşağın karşısına dikmişlerdi onu, hepsini silmişti ringlerden; o günlerde Strowsher Bill gibileri ağlarken kendisi gülerdi. Artık o eski kuşak olmuştu ve karşısında gençleri deniyorlardı. Sandel denen adam da bunlardan biriydi. Zaferle sonuçlanan pek çok maçtan sonra, Yeni Zelanda'dan kalkıp buralara gelmişti. Avustralya'da fazla tanınmadığı için, onu yaşlı Tom King'le dövüştüreceklerdi. Sandel bu maçta iyi dövüşürse daha iyi boksörlerin karşısına çıkarılır, daha çok para kazanırdı. Bu koşullarda, adamın göze girmek için elinden geleni ardına koy-

mayacağı ve vahşice dövüşeceği belliydi. Para ve şöhrete giden yolda engel olarak duran yaşlı bir ayakbağıydı Tom King, yaşlı bir odun parçasıydı. Kazanıp kazanabileceği otuz dolardı, o parayı da ev sahibine ve borçlu olduğu esnafa vermek için istiyordu. Tom King aklından bunları geçirirken, her şeyden habersiz yükselen Gençlik, kıvrımlı kasları, ipek gibi teni, yorulmak bilmeyen kalbi ve ciğerleri ile gözünün önünde belirdi, onun gücünün yetersiz oluşuna gülüveren Gençlik'in görüntüsü. Gençlik Nemesis'ti; yaşlıları çiğneyip geçerdi o, yaşlıları yıkıp geçerken kendi yıkımını hazırladığını fark etmezdi bile. Atardamarlarını zorlar, parmak eklemlerini ezer, sonraki kuşağın Gençlik'i de onu yıkıverirdi. Gençlik, daima ve daima gençti, güçten kuvvetten kesilen ise hep yaşlı olanlardı.

Castlereagh Caddesi'nden sola sapıp üç sokak yürüyünce Gayety'ye geldi. Kapı önüne toplanmış çoluk çocuk topluluğu ona saygıyla yol verdi. Aralarından birinin yanındakine;

"Bak! Tom King işte bu!" dediğini işitti.

Yapının derinlerindeki soyunma odasına giderken sekreterle karşılaştı, yüzünden nasıl uyanık olduğu hemen anlaşılan genç sekreter elini sıkarak;

"Nasılsın bakalım Tom?" diye sordu.

King, "Bomba gibiyim," diye yanıtladı.

Yalan söylediğinin elbette farkındaydı, bir dolarcığı olaydı, hemen o anda bir kalem pirzola için gözünü kırpmadan harcardı.

Peşine takılan yardımcılarıyla birlikte soyunma odasından çıkıp salonun ortasındaki dörtgen ringe yürürken, bekleyen kalabalıktan yüksek sesle bağırmalar ve alkışlar işitildi. Çevreden verilen selamları aldı, fakat bu selam verenlerden çok azını tanıyordu. Çevresindekilerin çoğu çocuklardı, şu dörtgen ringde ilk maçlarını kazandığında doğmamış çocuklardı hem de. Yüksekteki ringe bir sıçrayışta çıkıverdi. Halatların arasından geçti, köşesine gidip portatif taburesine kuruldu. Hakem Jack Ball yanına geldi, elini sıktı. Ball nerdeyse on yıldır dövüşmeyi bırakmış eski bir boksördü. Hakemin o olmasına sevinmişti Tom King.

O da yaşlı kurtlardandı. Eğer Sandel'e birkaç faullü yumruk atarsa, Ball'un bunlara hoşgörüyle yaklaşacağını biliyordu.

Yükselmeye hevesli genç ağır sıklet boksörler art arda ringe çıkıyor, hakem onları seyircilere tanıtıp, diğerlerine nasıl meydan okuduklarını ilan ediyordu.

Ball, "Genç Pronto!" diye bağırdı, "Kuzey Sydney'den geliyor; maçın ödülü dışında elli sterlin de kendisi ortaya koyuyor, işte böyle güveniyor kendisine."

Seyirciler herkesi alkışlıyordu. Sandel halatların arasından ringe atlayıp köşesine giderken de alkış koptu. Tom King onu dikkatle inceledi; az sonra ölümüne bir dövüşe girişecek, ellerinden geleni artlarına koymayarak birbirlerini ringe sermeye çalışacaklardı. Ne var ki, fazla bir şey göremedi, Sandel'de de kendisinin giydiği gibi süveter ve pelerin vardı. Kıvırcık sarı saçlarının altında yakışıklı bir yüzü vardı, kalın boynundaki güçlü kaslar gövdesinin nasıl güçlü olduğunu kanıtlar gibiydi.

Genç Pronto iki köşeye de gidip boksörlerle tokalaştı ve ringden indi. Meydan okuyuşlar devam ediyordu. Gençlik her zaman bu halatların arasından geçer gelirdi. Kimsenin tanımadığı ama başarıya aç Gençlik, kazananlarla güç ve deneyim bakımından başa çıkabileceğini zanneder, dövüşmeye hazır olduğunu tüm dünyaya haykırırdı. Önüne geleni yendiği o yıllarda, Tom King bu haykırışlardan usanmıştı, bu meydan okumalarla alay ederdi. Ya şimdi, oturduğu yerde aptal gibi kalmıştı. Gençlik'in imgesi hep gözlerinin önündeydi. Boks dünyasında gençler durmaksızın yükseliyor, halatlar arasından ringe atlayıp meydan okuyorlardı; yaşlananlar onların önünde tutunamayıp ringlerden siliniyorlardı. Gençler yaşlıları ezip üstlerine basarak yükseliyorlardı. Onlar hiç durmadan geliyor, sayıları artarak geliyorlardı. Önlerinde durulamayan, yenilmesi mümkün olmayan Gençlik... Hiç durmaksızın yaşlıları yeniyorlardı ama kendileri de yaşlanıyor, güçleri giderek azalıyor, en üst noktada duramıyorlardı; onların peşinde de kendilerini iterek tepeden uzaklaştırmaya çabalayan Gençlik vardı. Birbirlerinin peşi sıra bebek-

ler büyüyor, eskileri yok ediyorlardı; sonra başka bebekler geliyor, bu devran sonsuza dek sürüyordu... Bu, istediğini her zaman elde edecek olan ve sonsuza dek yaşayacak Gençlik'ti.

King, basın tribününe bir baktı; *Spotrsman*'dan Morgan ile *Referee*'den Corbett'e başıyla selam verdi. Ellerinin eklem yerlerine sarılı bandajları gözden geçiren Sandel gibi, o da yardımcıları Sid Sullivan ve Charley Bates'e ellerini uzatıp bandajlarını sarmalarını istedi. Yardımcılarından biri, Sandel'in eldivenlerini kontrol etmek için rakibinin köşesine gitmişti. Sandel'in pantolonunu çıkardılar, ayağa kalkarken kazağını da başından çektiler. Tom King rakibine baktı; geniş göğüslü gövdesinde kıpır kıpır kasları, ipek gibi açık renk teni ile Gençlik'i gördü karşısında. Karşısındaki gövdeden adeta yaşam fışkırıyordu. Tom King bu yaşam kudretini iyi tanırdı, bu kudret uzun maçlarda yorgunluk denen şeyin derinin gözeneklerinden çıkmasını engellemiş, Gençlik'e borcunu asla ödememiş, her maçtan azalarak, giderek yaşlanarak ayrılmamıştı.

Gonk vurdu; yardımcılar portatif tabureleri alıp ringden aceleyle inerken, iki rakip ortada buluşup selamlaştılar; hemen ardından dövüşe hazırlandılar. Sandel çelik bir yayın boşanması gibi yerinden fırlayarak atıldı, bir an geri çekildi, sonra yeniden saldırdı, gözün üzerine sol yumruğunu vurdu, kaburgalara sağıyla girişti, eskivle karşı yumruğu atlattı, nerdeyse dans edercesine çabuk hareketlerle uzaklaştı ama yine dans edercesine saldırmaya başladı. Hem hızlı hem akıllıydı. Gerçekten güzel bir gösteri sunuyordu. Seyirciler mutluluktan kendilerinden geçmişler, avazları çıktığı kadar bağırıyorlardı. Ama King, hiç de etkilenmiş değildi. Öyle çok maça çıkmış, öyle gençler görmüştü ki... Bu yumrukları iyi tanıyordu; aceleyle savrulan zararsız yumruklardı bunlar. Sandel işi sıkı tutup maçı çabuk bitirmek istiyordu. Bunu bekliyordu. Gençlik'in tarzı buydu; isyan edercesine, kontrol edilemez bir güçle saldırır, görkemli üstünlüğünü kanıtlamaya çabalardı; karşısındakini gücünün sınırsızlığı, ateşli saldırısıyla sindirerek yenmeye çalışırdı.

Sandel ivecendi, yerinde duramıyordu; ringde durmadan dönüp dolaşıyor, bir an soluklanmıyordu; beyaz et ve can alıcı kaslarla donatılmış görmelere seza bir silah gibi bir saldırıp bir geri çekiliyor, sayısız oyun deneyerek uçarcasına hareket ediyor, geleceğiyle arasındaki bir engel olarak gördüğü Tom King'i yere sermek için tüm hünerlerini sergiliyordu. Tom King ise sabırla dayanıyordu. Deneyimliydi, her ne kadar Gençlik elinden kayıp gitse de, Gençlik'i iyi tanırdı. Karşısındaki böyle coşmuşken bir şey yapamayacağını biliyordu, varlık göstermek için onun biraz olsun güçten düşmesini beklemek zorundaydı; bunları düşünürken gülümsüyordu. O anda kafasına gelen sert bir yumruktan korunmak için eğildi. Yaptığı iş hiç de onurlu sayılmazdı ama boks kurallarına harfiyen uygundu; önemli olan da buydu zaten: Her boksör eklem yerlerini korumak zorundaydı, bile isteye rakibinin kafasının üstüne vurmakta inat eder de parmaklarını kırarsa, kör talihine ağlamaktan başkası gelmezdi elinden. King biraz daha eğilse yumruğunun kafasının üzerinden geçip gitmesi pekâlâ mümkündü ama ilk yaptığı maçları ve Korkunç Galyalı'nın kafasının üzerinde parmağının eklemini ilk kırışını anımsamıştı. Yaptıkları maçın hak ettiği gibi dövüşmelilerdi. O yumruk Sandel'in hiç işine yaramadığı gibi parmağının eklem yerini de kırmıştı. Bu kırık, bugün Sandel'in umurunda bile değildi. Nerdeyse kırığının farkına bile varmadan maçı sürdürecek, sert yumruklar atmaya devam edecekti. Ne yazık ki ilerleyen yıllarda, yaşlılık onun da başına bela olduğunda, eklem yerini kırdığına pişman olacağı günler gelecekti; işte o zaman eklem yerini kırdığı günü ve Tom King'i anımsayacaktı.

Birinci raundun galibi Sandel'di; fırtına gibi dövüşmüş, salondaki seyircilerin hepsi onu desteklemek için bağırmışlardı. King'in üzerine yağmur gibi yumruk yağdırmış, King ise hiçbir şey yapmamıştı. Tek yumruk atamamış, yere düşmemek için kapanmış, eğilip kalkıp eskiyler yaparak yumruk yemekten kaçmaya bakmıştı. Seyrek olarak saldırır gibi yapmış, yumruk aldığında şaşırmış gibi kafasını sallamış ama yorgunluğa meydan

vermemek için asla gereğinden çok hareket yapmadan ringde dolaşıp durmuştu. Kendini sakınan Yaşlılık kora kor bir dövüşe girmeden önce Sandel'in içindeki ateşin sönmesini beklemeliydi, Gençlik biraz olsun yavaşlamalıydı. King'in hareketleri yavaştı ama boks geleneklerine tamamen uygundu; inik gözkapaklarının altından bakan sersemce bakan gözleri onun uykudan yeni kalkmış, ringde oluşuna şaşırmış bir izlenim vermesine neden oluyorlardı. Ne var ki bu gözler en küçük ayrıntıyı bile kaçırmazdı, yirmi yıldır ringdeki her şeyi görmenin deneyimiyle bakıyorlardı. Üzerlerine gelen bir yumruk karşısında bile kırpılmadan bekler, korkmaz ve yumruğun hızıyla gücünü ölçmeye devam ederlerdi.

Raunt bittiğinde, bir dakikalık dinlenme arası için köşesine oturdu, ayaklarını uzatıp kollarını halatlara yasladı, yardımcılarının salladığı havluyla nefeslenmeye başladı. Soluklarıyla göğsü körük gibi inip kalkıyordu. Gözlerini kapatıp seyircilerin bağırışlarını dinlemeye başlamıştı:

"Neden sen de yumruk sallamıyorsun Tom? Yoksa dövüşmeye niyetin yok mu?" diye bağırıyordu seyirciler, "Yoksa Sandel'den korktun mu?"

Önlerdeki bir adamın, "Kasları kazık gibi!" diye bağırdığını işitti, "dayanması mümkün değil, Sandel'e benden bire iki!"

Gonk çaldı, köşelerinden kalkan iki adam birbirlerine doğru ilerlediler. Aralarındaki uzaklığın dörtte üçünü Sandel geçti, bir an önce dövüşmek istiyordu, King birkaç adım atmakla kalmıştı. Gücünü hemen harcamamak, dikkatli kullanmak niyetindeydi. Zaten hazırlık için az çalışabilmiş, tam olarak beslenememişti; bu nedenle her adımını düşünerek atması gerekiyordu. Yetmezmiş gibi, salona gelmek için iki kilometre yolu yürümüştü. İkinci raunt da birinciden farklı değildi; Sandel rüzgâr gibi dövüşüyor, izleyiciler ise King neden dövüşe girmiyor diye öfkeyle soruyorlardı. King sözde saldırarak birkaç etkisiz yumruk atmak dışında hep savunmada kaldı, rakibine sarıldı, eskivler yaptı. Sandel acele ediyor, maçı hızlandırmaya çabalıyor, King ise akıllı davra-

narak bu oyuna gelmiyor ve kontrolünü yitirmiyordu. Ringlerde yıpranan yüzünde tilki gibi bir gülümseme vardı, yaptığı yaşlılara özgü sakınımlılıkla gücünü saklamaktı. Sandel Gençlik'in ta kendisiydi, Gençlik'e özgü cömertlikle gücünü harcıyordu. King ringlerin generaliydi, ne uzun ve kıyıcı savaşlar görüp geçirmişti. Soğukkanlılıkla rakibini gözlüyor, yavaş hareket ederek Sandel'in yorulmasını, hızını yitirmesini kolluyordu. İzleyicilerin çoğu King'in Sandel'le asla başa çıkamayacak denli düşkün halde olduğunu sanıyordu, bu yüzden Sandel üzerine bire üç koyarak bahse tutuşuyorlardı. Yine de, King'in eski günlerini anımsayan birkaç deneyimli izleyici vardı, bunlar bahislerden para kazanacaklarına eminlerdi.

Üçüncü raunt da diğerleri gibi başladı, dövüş tek yanlıydı: Maçın kontrolü Sandel'deydi, maçı o yönetiyordu ama rauntta henüz otuz saniye geçmeden Sandel aşırı özgüveni nedeniyle açık verdi. King bu açığı yakalar yakalamaz gözlerinde kıvılcımlar çaktı, sağ kolu yıldırım gibi hareket etti. Bu attığı ilk gerçek yumruktu; sert vurabilmek için gövdesini yarım döndürerek kolunu bükmüş ve tüm ağırlığını bu direkt yumruğa toplamıştı. Uyukladığı yerden birdenbire fırlayarak pençesini savuran bir aslana benziyordu. Sandel bu yumruğu çenesinin yanına yer yemez boğanın yere serilmesi gibi devrildi. Seyirciler put kesildi, şaşkınlıktan donakaldılar; sonra bir alkış yağmuru tutturdular. King'in kaslarının lapalaştığını da kim söylemişti; adam vurdu mu karşısındakini yere yapıştırıyordu!

Sandel tüm kontrolünü yitirmişti. Hemen doğrulup kalkmaya yeltendi ama köşesindeki yardımcıları çığlık çığlığa bağırarak saniyeler sayılırken dinlenmesi için uyardılar. Sandel kalkmadan bir süre dinlendi. Bir dizi üzerinde çökmüş kalkmaya hazır bekliyordu; hakem ise ona doğru eğilmiş, bağırarak saniyeleri sayıyordu. Dokuza gelince fırladı ve dövüşmeye hazır olduğunu gösterdi. Tom King tam karşısında dikiliyor ve yumruğunu çenenin ucuna doğru birkaç santim yana vuramayışına hayıflanıyordu. Bunu yapabilse nakavt kaçınılmazdı; hemen

otuzluğu alır, karısı ve çocuklarına götürmek üzere yola koyulurdu.

Raunt devam ediyordu, üç dakikanın dolmasına az kalmıştı. Sandel sonunda rakibine saygı duymaya başlamıştı; King ise uyur gibi durmayı sürdürüyordu, gözleri nerdeyse kapanacak gibiydi. Raunt bitmek üzereyken King göz ucuyla kendi köşesine baktı, yardımcıları içeri atlamak üzere halatların altına eğilmişlerdi, dövüşmeyi sürdürerek köşesine doğru geriledi. Gonk çaldığı anda taburesine oturdu, Sandel ise kendi köşesine dönmek üzere bütün ringi geçmek zorunda kalmıştı. Bunlar aslında küçük hesaplardı ama işin temelini de bunlar oluşturuyordu, bu hesapları yapmak zorundaydılar. Sandel bu yolu yürümek için fazladan adımlar atacak, gücünden yiyecek, hepsinden önemlisi değer biçilemez bir dakikalık dinlenme süresinin hatırı sayılır bölümünü boşa harcayacaktı. Rauntların başlarında King alabildiğine yavaş kalkıyor, aralarındaki uzaklığın çoğunu Sandel'in yürümesini bekliyordu. Raunt sonlarında ise dövüşü kendi köşesine doğru götürüp hemen yerine oturabiliyordu.

King'in gücünü harcamakta tutumlu davrandığı ama Sandel'in bu konuda bonkörlük ettiği iki raunt daha geçti. Sandel'in dövüşü hızlandırmak için elinden geleni yapmasına King'in canı sıkılıyordu, çünkü yağmur gibi gelen yumruklardan çoğu isabetliydi. King o yavaş halinde direniyordu yine de, maça asılmak için direnmesi gerektiğini iyi bilen beyni Gençlik'in saldırı tezahüratına sağırdı. Altıncı rauntta Sandel yine açık verdi, Tom King'in mükemmel sağ yumruğu çenesinde bitti adeta; Sandel bir kez daha hakemin dokuza dek saymasını beklemek zorunda kaldı.

Yedinci rauntta Sandel yavaşlamaya başladı, böyle zorlu bir dövüşe daha önce hiç girmemişti, işinin nasıl zor olduğunu sonunda anlamıştı. Tom King'in yaşlandığı doğruydu ama şimdiye dek karşısına çıkan yaşlı boksörlere hiç benzemiyordu. Bu yaşlı boksör aklını kullanıyor, soğukkanlılığını asla kaybetmiyordu; savunması usta işiydi, yumrukları da çekiç gibi, her iki

yumruğu da nakavt habercisiydi, yumruğu yapıştırdığı gibi adama yıldızları saydırıveriyordu. Şükürler olsun ki, Tom King sık sık yumruk atmaya kalkışmıyordu. Parmaklarındaki ezikliklerin farkındaydı, bu ezik parmaklarla maçı tamamlayabilmek için sınırlı sayıda yumruk atması gerektiğinin bilincindeydi. Köşesinde oturup dinlenirken kendi deneyimiyle Sandel'in gençliği bir araya gelse, kesinlikle bir dünya ağır sıklet şampiyonunun ortaya çıkacağını düşünüyordu. Ne var ki asıl sorun da buydu. Sandel asla dünya şampiyonu olamayacaktı, çünkü deneyimi yoktu; bu deneyimi ancak ringde harcadığı yıllar karşılığında edinebilecekti; bilgi edinirken Gençlik kaçıp gidecekti kendisinden.

King bildiği her oyundan yararlanıyordu. Göğüs göğse geldikleri her an rakibine sarılma fırsatını kaçırmıyordu, her sarıldığı anda da rakibinin kaburgalarına omzuyla vuruyordu. Boks dünyasında, böyle omuz darbeleri bir yumruk denli etkili olabilirdi, üstelik yumruk savurmaktan çok az güç harcanarak vurulabilirdi bunlar. King, yetmezmiş gibi, her sarıldıklarında ağırlığını rakibine yüklüyor, ayrılmak için hiç acele etmiyordu. Hakem gecikmeden araya girip boksörleri ayırmaya çalışıyor, bu dinlenme numaralarından habersiz Sandel bir de hakeme yardımcı olabilmek için didiniyordu. Sandel havalanacakmış gibi gözüken harika kollarını, hareket etmek için aç kaslarını kullanmadan duramıyordu. King kaburgalarına bir omuz vurup sarıldığı ve kafasını kendi koltuk altına soktuğunda hiç beklemiyor, sağ yumruğunu sırtından dolaştırıp rakibinin yüzüne vuruyordu. İzleyiciler bu yumruğu görünce kendilerinden geçiyorlardı ama yaptığı vuruşun verdiği zarar bir hiçti, boşa kürek çekmekten başka anlamı yoktu. Sandel öyle güçlüydü ki bu boşuna çabalara karşın yorulmak, yavaşlamak nedir bilmiyordu; King ise yüzündeki değişmeyen sırıtmayla direnmeyi sürdürüyordu.

Sandel rakibinin midesine sert bir sağ vurdu, görünüşte King bu yumrukla sarsıldı ama bu görünüş yanıltıcıydı, yumruk henüz hedefine varmadan, King kaşla göz arasında Sandel'in koluna

dokunmayı başarmıştı; bu dokunuşun ne anlama geldiğini ancak eski kurt boksörler bilirdi. Yumrukların isabetli olması önemliydi ama her isabet öncesinde omuzla dirsek arasındaki kaslara dokunabilmek bu yumrukların etkisini sıfırlardı. King sağ yumruğunu dokuzuncu rauntta üst üste üç kez rakibinin çenesine isabet ettirdi ve Sandel o büyük gövdesiyle üç kez düştü. Her düşüşünde dokuz sayısına dek bekleyip ayağa fırladı, arada kafasını sallayıp silkindi ama gücünden henüz bir şey yitirmiş değildi. Ne var ki yavaşlamıştı, artık boşa çaba harcamıyordu. Aklını başına toplayarak dövüşüyordu ama en büyük yardımcısı Gençlik hâlâ yanındaydı. King'in nerdeyse tek yardımcısı vardı, o da deneyimiydi. Gücü azalıp giderek yoruldukça uzun dövüşlerden edindiği deneyimle açığı kapatıyordu, kalan gücünü özenle saklıyordu. Gereksiz güç harcamamayı öğrenmekle kalmamıştı, rakibini kandırıp ona güç harcatmayı da öğrenmişti. Sonu gelmeyen el-ayak ve omuz kandırmacalarıyla Sandel'i arkaya kaçmaya, eğilip kıvrılmaya, sıçrayarak karşılık vermeye zorluyordu. King dövüşürken bile dinleniyor ama rakibinin dinlenmesine bir an olsun izin vermiyordu. Deneyimin taktiği işte buydu.

Onuncu raundun başlarında, King rakibinin ataklarını yüze attığı sol direktlerle savunmaya başladı, tüm dikkatini toplayan Sandel sol yumrukla karşılık verdikten sonra biraz eğildi ve King'in şakağına bir sağ swing(*) vurdu. Yeterli yükseklikten vuramadığı için aslında yumruk tam etkili değildi ama King yumruğu yediği anda gözlerine çok iyi tanıdığı bir perde indi ve dünyası kararardı. Bir saniye, belki bir saniyeden bile kısa bir süre için kendisini kaybetti. O anda sıçrayarak geri kaçan rakibinin ve ön sıralarda oturan izleyicilerin bembeyaz yüzleri silinip gitti, peşi sıra yeniden belirdi. Tom King kısa süren bir uykuya dalıp uyanmış gibiydi, nedir, öyle kısa süren bir uykuydu ki bu, yere düşmesine yetmemişti. İzleyiciler bir an sendelediğini, dizlerinin

(*) Boksta yana yatık olarak yapılan vuruş.

titrediğini ama çabucak toparlanıp çenesini sol omzuna eğerek savunmaya geçtiğini görmüşlerdi.

Sandel aynı yumruğu art arda yineleyerek King'i bunalttı, dayanamayan King savunma yapmak için atak yapmak zorunda kaldı. Sol gösterip geriye doğru yarım adım attı, o anda tüm gücünü kullanarak bir aparkat savurdu. İyi düşünülmüş bu yumruk eskiv yapmaya çalışan Sandel'in tam suratına isabet etti, Sandel'in ayakları yerden kesildi, ters dönerek yere düştü. King bu oyunu iki kez daha başardı, sonra birden aşka geldi ve rakibini yumruklarıyla köşeye sıkıştırdı. Sandel'in bir soluk almasına bile izin vermiyor, sürekli yumruk atıyordu; izleyicilerin hepsi ayağa kalkmış, büyük bir gürültüyle salonu inletiyorlardı. Ne var ki, Sandel de çok dayanıklı bir boksördü, onca yumruğa karşın ayakta kalabilmişti. Görünüşte maçın sonucu kesinlikle nakavttı, bu işkenceyi durdurmak için bir polis komiseri ringin kenarına fırladı. Tam o anda raundun bittiğini belirten gonk çaldı, Sandel sendeleyerek köşesine gitti ve komisere hâlâ dövüşebilecek durumda olduğunu kanıtlamak için sıçramaya başladı. Komiser tatmin olmuş halde yerine döndü.

Köşesinde nefesi kesilmiş olarak ardına yaslanan Tom King'in hayalleri yıkılmıştı. Maç durdurulsaydı hakem onun kazandığını ilan edecek, otuz sterlin para kendisinin olacaktı. Sandel gibi kariyer uğruna dövüşmüyordu, ad yapmak umurunda bile değildi, tek amacı parayı kazanabilmekti. İşte şu bir dakikalık dinlenme arasında Sandel kendini hemen toparlayacaktı.

Her şey Gençlik'te... Tom King'in aklına birden bu sözler geldi, bu sözleri ilk işittiği günü anımsadı, Strowsher Bill'i yendiği geceydi. Maçtan sonra ona içki ısmarlayan nazik beyefendiden işitmişti bu sözleri. Her şey Gençlik'te! Nazik beyefendi çok haklıydı. Uzun yıllar önce, o gece Tom King Gençlik'ti. Ama bu gece Gençlik karşı köşede oturuyordu. O yarım saattir dövüşen yaşlanmış bir adamdı. Sandel gibi boks yapsa on beş dakikayı bile çıkaramazdı. Gücünü bir türlü toparlayamıyordu üstelik.

Atardamarları işlerini bırakıp şişmişlerdi, kalbi ölesiye yorgundu, bu koşullarda bir dakikalık aralarda gücünü toparlaması mümkün değildi. Hem, daha maç başlarken bile yeterince güçlü değildi. Artık bacakları yorulmuş, kramplarla ağrımaya başlamıştı. Maça çıkmak için iki millik yolu taban teperek gelmesi büyük hataydı. Sabahtan beri yemek için can attığı pirzolayı hesaba katarsak, iş tamamen ümitsiz oluyordu! Veresiyeyi kesen kasaplardan nefret ettiğini hissetti. Açlıktan kavrulan midesiyle dövüşmek kendi yaşındaki bir adam için olanaksızdı. Önünde sonunda bir kalem pirzola, bu kadar küçük bir şey, olsa olsa birkaç penilik bedel ama yokluğu kendisini otuz sterlinden edecek bir şey.

On birinci raundu başlatan gonkla birlikte Sandel atağa geçti, aklınca gücünün yerinde olduğunu göstermeye çalışıyordu ama gerçek değildi bu. King bunun farkındaydı; yaptığı boks tarihi denli eski bir numaraydı. Atağı yavaşlatmak için önce sarıldı, sonra birden ayrıldı. Sandel'in üzerine gelmesine izin verdi. King de bunu istiyordu zaten. Sol göstererek rakibinin eğilmesini sağladı, yarım adım geri çekilerek vurduğu aparkatla Sandel'i bir kez daha düşürdü. Artık hiç durmadan atak yapmaya başladı, yumruk yiyordu ama daha fazlasını vuruyordu. Sandel şaşalayıp iplere yaslandı, King olabilecek her tür yumruğu vuruyordu, Sandel sarılmaya kalkınca onu itiyor ya da yumruklarıyla açıyordu. Sandel yere düşecek gibi olduğunda tek eliyle onu dengeleyip diğer eliyle yumruk atıyor, yere düşmesin diye iplere yaslıyordu.

İzleyiciler kendilerinden geçmişlerdi, salonun tamamı King'den yana olmuştu, her ağızdan hemen hemen aynı ses çıkıyordu:

"Haydi vur Tom!"

"Öldür onu Tom! Sakın acıma!"

"İşi bitti Tom! Biraz gayret!"

Maçı göz alıcı biçimde bitirmeliydi, ringin çevresinde toplanan izleyicilerin gelme amaçları buydu, parayı bunun için vermişlerdi.

Tom King yarım saatten beri gücünü titizlikle korumuştu, şimdi tüm gücünü bile isteye, cömertçe harcıyordu. Bu elindeki tek şanstı, ya şimdi olacaktı ya da asla olmayacaktı. Giderek gücü tükeniyor, elleri yavaşlıyordu; gücünün son damlası tükenmeden rakibini sayı hesabı için yere düşürmek umudundaydı. Vuruyor, habire atak yapıyordu, yumruklarının zarar verme olasılığını soğukkanlılıkla hesaplarken, bir yandan Sandel'i nakavt etmenin ne kadar zor olduğunu düşünüyordu. Adamın dayanıklılığı ve gücü sonsuz gibiydi. Karşısında Gençlik'in bakir direnci ve gücü vardı. Sandel kesinlikle geleceği parlak bir boksördü. Boks damarlarına dek girmişti. Büyük boksörler böyle sağlam, inadına dövüşken adamlar arasından çıkardı işte.

Sandel sersemleyip düşecek gibi oluyordu ama Tom King de iyi durumda değildi; bacakları kramplarla kasılıyor, eklem yerleri artık çalışmıyordu. Fakat teslim olmuyor, sert yumruklar vuruyor, vurduğu her yumrukta parmaklarının acısı yüreğini dağlıyordu. Rakibinden nerdeyse hiç yumruk almıyordu ama tükenmek üzereydi. Her yumruğu isabetliydi ama bunlar gerekli güçten yoksun, zarar vermeyecek vuruşlardı; bunların tümü başka çabalar gerektiriyordu. Bacaklarını ağırlıklarından sürüyerek çekebiliyordu, bunu fark eden Sandel'in taraftarları tezahüratlarını arttırmaya başladılar.

King aniden coşarak tüm gücünü kullanmaya başladı, aşka gelmiş gibiydi. Ardı ardına iki yumruk attı; karın boşluğunun az üzerine bir sol ve çeneye bir sağ kroşe... Bunların devirici yumruklar olduğu söylenemezdi ama Sandel öylesine sersemlemişti ki yere yığılıverdi. Hakem başına geldi, kulağına eğilerek saymaya başladı. Onuncu saniyeyi saymadan kalkamazsa yenilmiş olacaktı. Herkes susmuştu, salonda ölüm sessizliği vardı. King titreyen bacakları üzerinde soluklanıyordu. Her an yıkılacakmış gibi başı dönüyor, suratlardan oluşan bir deniz gözlerinin önünde dalgalanıyor, hakemin sayan sesi uzaklardan işitiliyordu. Artık dövüşü kazanmış sayılabilirdi. Bu kadar yumruk alan bir boksörün yerden kalkması olanaksızdı.

Fakat Gençlik kalkardı, Sandel de kalktı. Dördüncü saniyede dönüp, nerdeyse görmeyen gözlerle iplere tutundu. Yedinci saniyede dizlerinin üzerine kalkmıştı, o durumda dinlenirken başı sarhoş gibi omuzlarının üzerinde sallanıyordu. Hakem, "Dokuz!" diye bağırırken Sandel ayağa dikildi, sol koluyla yüzünü sağ koluyla da karnını kapatarak savunma durumu aldı. Gardını alıp düşürücü yumruklardan sakındı ve King'e doğru sendeleyerek ilerledi, bir yolunu bulup rakibine sarılmak, biraz olsun dinlenmek istiyordu.

Sandel kalkar kalkmaz King atağa geçti ama attığı iki yumruk da rakibinin gardında kaldı. Ardından Sandel sarıldı, hakem ayırmaya çabalarken King'e umutsuzca sarılmayı sürdürüyordu. King rakibinden sıyrılabilmek için hakeme yardım etti. Gençlik'in nasıl çabuk kendine geldiğini çok iyi biliyordu, toparlanmasını önler ve üzerine giderse Sandel'i yenebileceğini de çok iyi biliyordu. Sağlam bir yumruk isabet ettirdiği anda iş tamamdı. Sandel'le kedinin fareyle oynadığı gibi oynamıştı, alabildiğine dövmüş, canını çıkarmıştı. Sandel artık zaferle yenilgi arasındaki incecik çizgide, ne yaptığının bilincinde olmadan dans ediyordu. Sağlam bir yumrukla yere düşecek, işi bitecekti. Tom King'in aklına birdenbire o bir kalem pirzola düştü, üzüntüsünden kahroldu; atması gereken şu son yumruk öncesinde bir kalem pirzola yiyebilmiş olsaydı keşke. Tüm gücünü topladı, gözünü kapatıp yumruğu savurdu; ne yazık ki, yumruğu ne sert ne de hızlıydı. Sandel sarsılsa da düşmedi; sendeleyerek iplere geri çekildi ve dayandı. King de sendeleyerek onu takip etti. Acıdan gözleri yaşararak bir yumruk daha savurdu. Ama artık gücü kalmamıştı, gövdesi buyruklarına uymuyordu. Yorgunluktan sarsılmaya başlayan dövüş zekâsından başka dayanağı kalmamıştı. Yumruğu çeneye atmıştı ama omuzdan yukarıya kaldıramamıştı. Amacı daha yukarıya vurmaktı ama kaslarına söz geçiremiyordu. Attığı yumrukla kendi dengesi de bozulmuş, gövdesi arkaya doğru kaymıştı, handiyse yere düşecekti. Yılmadan bir kez daha denedi.

Tamamen ıska geçti, yorgunlukla Sandel'in üzerine kapandı, ona sarıldı, sarılmasa soluğu yerde alacaktı.

King düştüğü durumdan çıkmak için çaba harcamayı bıraktı. Eldeki son gücünü harcamıştı. Yapacak hiçbir şeyi kalmamıştı. Her şey Gençlik içindi işte. Birbirlerine sarılmış beklerken Sandel'in gücünü topladığını hissedebiliyordu. Hakem ayrılmalarını sağladığı anda, gözlerinin önünde dinlenip gücünü toplamış Gençlik'i gördü. Sandel her an daha da toplanıyordu. Yumuşak yumrukları giderek sertleşiyor, isabet sağlamaya başlıyordu. Tom King'in dumanlı gören gözleri çenesine yaklaşan eldivenli yumruğu seçti, koluyla bir parat yapmak istedi. Tehlikeyi anlamış, gerekeni yapmıştı ama bir anlık gecikmeyle, çünkü kolu artık kaldıramayacağı kadar ağırdı. Bir türlü yukarı kalkmıyordu. Sanki ucuna yüz kiloluk ağırlık asılıydı. Hırslandı, tüm benliğiyle kolunu kaldırmaya odaklandı. O anda yumruk çenesine isabet etti. Şak eden bir ses geldi kulağına, elektrik çarpmıştı sanki, dünya karardı, bir peçe ardında kaybolup gitti.

Gözleri açıldığında köşesindeydi, izleyiciler Bondi Kıyısı'na vuran dalgalar gibi kükrüyorlardı. Ensesine ıslak bir süngerle masaj yapıyorlardı. Sid Sullivan göğsü ve yüzüne, rahatlaması için su serpiyordu. Eldivenleri çoktan çıkarılmıştı. Sandel eğilmiş elini sıkıyordu. Kendisini nakavt eden bu adama karşı en ufak nefret taşımadığını fark etti, ezik parmaklarının acısını önemsemeden candan karşılık verdi el sıkışına. Sandel ringin ortasına geldiğinde, izleyiciler söyleyeceklerini işitmek için seslerini kestiler. Sandel kendisine meydan okuyan genç Pronto'nun maç teklifini kabul ediyor ve bahis tutarını yüz sterline yükseltiyordu. Yardımcıları ıslak gövdesi ve yüzünü havlularla kurularken King anlamaz bakışlarla ortalığı süzüyordu. Karnı nasıl da açtı. Her zamankinden değişik, tanımlanması güç bir açlıktı bu; içi ezilmiyordu, daha çok baygınlığa benziyordu, midesindeki gürültülü atma tüm bedenini sallıyordu. Yaptığı maçı anımsadı, Sandel'in yenilgiyle zafer arasındaki ince çizgide gidip gelişini düşündü. Bir kalem pirzola her şeyi çözerdi! O son yumruğu atabil-

mek için tek eksiği bir kalem pirzolaydı, bir kalem pirzola yüzünden yenilmişti; sadece bir kalem pirzola yüzünden...

Yardımcıları kollarına girip ringden inmesine yardım etmeye çalıştılar. Hemen ellerinden kendini kurtardı, yardımsız geçti halatların arasından, yere düşer gibi ringden aşağı atladı, kalabalığı iterek yol açan yardımcılarının ardından yürümeye başladı. Soyunma odasından sokağa çıkmak üzereyken, girişteki salonda bekleyen gençlerden biri atıldı:

"Adamı yerden yere vurmuşken neden peşini bıraktın be adam?"

Tom King;

"Siktir git ulan!" dedi.

Merdivenlerden indi, kaldırımda yürümeye başladı.

Hemen köşedeki barın kapıları ardına kadar açıktı, içerdeki ışıkları, gülücükler saçan garson kızları gördü; maçı anlatan sesleri, bahisten kazanılmış paraların tezgâhta çıkardığı şıngırtıları işitti. Biri onu içki ısmarlamak üzere içeri davet etti. Bir an kararsız kaldı, sonra teklifi geri çevirip yoluna devam etti.

Cebinde metelik kalmamıştı, eve dek yürümesi gereken iki mil gözünde nasıl da büyümüştü. Kesinlikle yaşlanmıştı. Domain üzerindeki sıralardan birine çöker gibi oturdu; dövüşün nasıl bittiğini öğrenmek için kendisini bekleyen karısı aklına geldiğinde yürüyecek hali kalmamıştı. Bu duygu bütün nakavtlardan da kötü, katlanılamayacak bir şeydi.

Çok yorgundu, ağlamak üzereydi; parmak eklemleri, kanal kazma işi bulsa da bir haftadan önce kazma sapı tutamayacak gibi acıyordu. Midesinde davul açan açlık kusturacak kadar iğrençti. Her yanı dökülüyordu, daralmıştı, ağlamaya başladı. Yüzünü elleriyle kapadı, hem ağladı hem de Strowsher Bill'i ve o gece onu nasıl dövdüğünü anımsadı. Zavallı yaşlı Strowsher Bill! Soyunma odasında Bill'in neden ağladığını artık çok iyi biliyordu.

MAUKI (*)

Elli kiloydu. Saçı zencilerinkine benziyordu, kıvırcıktı. Derisi karaydı, alışılmışın dışında kara. Maviye ya da mora çalan bir karalık değildi onunki, kapkaraydı. Adı Mauki'ydi, bir kabile reisinin oğluydu. Üç tambo'su vardı. Tambo, tabu sözcüğünün Melanezya dilindeki karşılığıdır ve tabu'nun Polinezya dilindeki karşılığıyla da akrabadır. Mauki'nin üç tambo'su şunlardı: İlk olarak, asla bir kadınla tokalaşmaz, bir kadın ona ya da eşyasına dokunamazdı; ikincisi, asla istiridye veya üstünde istiridye pişmiş bir ateşte pişirilen herhangi bir yiyeceği yemezdi; son olarak da asla bir timsaha dokunmaz, diş büyüklüğünde bile olsa içinde timsaha ait bir parça olan bir kanoyla seyahat etmezdi.

Dişleri başka türlü karaydı, çok koyu kara, belki de is karası. Annesi, Port Adams'ın arkasında meydana gelen göçükten çıkarılıp toz haline getirilmiş madeni ağzına bastırdığında bir gecede bu hale gelmişti dişleri. Port Adams, Malaita'da deniz kenarında bir köydür, Malaita da Solomon Adalarındaki en yabanıl adadır. Öyle ki burada ne bir tüccar ne de bir sömürgeci ayak basacak yer edinmiştir, ilk bêche-de-mer(**) balıkçılarıyla sandal ağacı tüccarlarından tutun da, günümüzde otomatik tüfekler, benzinle çalışan taşıtlarla donanmış en yeni işçi toplayıcılarına kadar bir sürü maceraperest beyaz, savaş baltaları ve yumuşak burunlu taklit mermileriyle öldürülmüştür. Malaita bugün de, yirminci yüzyılda da hâlâ böyledir. Civardaki daha uygar ada-

(*) İlk defa *Hampton's Magazine* dergisinin Aralık 1909 tarihli 23. sayısında yayınlanmıştır.

(**) Bir tür denizhıyarı.

lardaki çiftliklerde yılda otuz dolar karşılığında çalışmayı kabul edip anlaşma imzalayacak adamlar bulmak için kıyıları gezen işçi toplayıcılarının uğrak yeridir burası. Civardaki daha uygar adaların yerlileri de çiftliklerde çalışamayacak kadar çok uygarlaşmıştır elbette.

Mauki'nin kulakları delikti, hem de bir iki değil, birkaç düzine yerden. Görece daha küçük deliklerden birinde toprak bir pipo taşıyordu. Daha büyük delikler böyle bir şeye uygun değildi. Piponun lülesi aşağı düşüverirdi. Aslına bakılırsa, iki kulağındaki en büyük deliklere iki buçuk santimetre çapında tahta tıpalar takıyordu. Kabaca söylemek gerekirse, bu deliklerin çevresi otuz beş santim kadardı. Mauki evrensel bir zevke sahipti. Daha küçük çeşitli deliklere boş fişek, nal çivisi, bakır vida, ip parçası, kordon örgüsü, yeşil yaprak parçaları ve günün serinliğinde kırmızı gülhatmiler takardı. Buradan da cep denilen şeyin onun için gerekmediğini anlamak mümkündü. Hem zaten cebinin olması da pek olanaklı değildi, çünkü giysi namına sadece birkaç santim genişliğinde bir patiska vardı üzerinde. Dolaşık bir bukleyle ağzını örtecek şekilde bir cep bıçağı taşırdı saçında. En kıymetli malı ise kaplumbağa kabuğundan elde ettiği porselen bir fincan kulpuydu. Bunu da burun deliklerini ayıran kıkırdaktan geçirmişti.

Bütün süslerine rağmen tatlı bir yüzü vardı Mauki'nin. Herhangi bir ölçüt alınarak bakıldığında hoş bir yüzdü gerçekten de, Melanezya'lı biri içinse dikkat çekecek derecede güzel bir yüzdü. Tek kusuru sert bir yüz olmamasıydı. Hafif kadınsı bir yanı vardı bu yüzün, neredeyse kız gibi denebilirdi. İnce, düzgün ve güzel yüz hatları vardı. Çenesi de ağzı da narindi. Ağzında, alnında ve burnunda ne sertlik ne de herhangi bir özellik vardı. Yalnızca gözlerinde başkalarının anlayamayacağı ve Mauki'nin doğasının çok büyük bir parçasını oluşturan bilinmezliklerin bir izi görülürdü. Bu bilinmezlikler cesaret, azim, korkusuzluk, hayal gücü ve kurnazlıktı; bunlar, yerinde ve çarpıcı bir davranışta ifade bulduğunda Mauki'nin etrafındakiler hayretler içinde kalırdı.

Mauki'nin babası Port Adams'taki köyün reisiydi, dolayısıyla Mauki de doğuştan deniz adamıydı, hem suda hem de karada yaşayabilirdi. Balıklarla istiridyeleri iyi tanır, mercan kayalıklarını avucunun içi gibi bilirdi. Kanolardan da anlardı. Bir yaşındayken öğrendi yüzmeyi. Yedi yaşında bir dakika boyunca nefesini tutup dibe doğru otuz ayak derine yüzebiliyordu. Yüzmeyi bilmeyen, hatta deniz suyundan korkan orman adamları onu kaçırdığında da yedi yaşındaydı. Ondan sonra Mauki denizi sadece uzaktan, balta girmemiş ormanların arasından ve yüksek dağ yamaçlarındaki açık alanlardan görebildi. Malaita'nın çeşitli kenarlarındaki dağınık, yirmiden fazla orman köyünün reislerinin başı ihtiyar Fanfoa'nın kölesi oldu. Bu köylerden sakin sabahlarda tüten dumanlar, beyaz adamların iç bölgelerdeki nüfusun bolluğuna dair sahip oldukları tek kanıttı, çünkü beyazlar Malaita'ya giremezdi. Altın aradıkları zamanlarda bir kere denemişlerdi ama gerilerinde orman adamlarının kulübelerindeki dumanlı merteklerde sırıtan başlarını bıraktılar.

Mauki on yedi yaşında bir delikanlıyken Fanfoa'nın tütünü bitti. Elinde tek bir dal bile kalmamıştı. Bütün köyler sıkıntıdaydı o sıralar. Bu işte Fanfoa'nın da hatası vardı elbet. Suo, büyük bir ıskunanın demir atamayacağı kadar küçük bir limandı. Derin suya sarkan Hindistan sakızağaçları ile çevriliydi etrafı. Bu bir tuzaktı ve iki beyaz adam iki direkli küçük bir yelkenliyle bu tuzağa doğru yola çıktı. İşe alacak adam arıyorlardı ve yanlarında bol miktarda tütünle ticari mal vardı, üç tüfekle bol miktarda mühimmat da cabası. Suo'da deniz adamları yaşamıyordu, bu yüzden de burada orman adamları deniz kıyısına gelebiliyorlardı. İki direkli yelkenli fevkalade bir iş yaptı. İlk gün yirmi adam işi kabul etti. Hatta ihtiyar Fanfoa bile. İşte o gün işe yeni alınan bu yirmi adam iki beyaz adamın kellelerini uçurdu, teknedeki tayfayı öldürdü, yelkenliyi de yaktı. Ondan sonraki üç ay boyunca bütün orman köylerine yetecek kadar bol miktarda tütün de vardı ticari mal da. Bunun üzerine, tepelerin millerce içine gülleler yağdıran, insanları köylerinden edip daha içerilerdeki ormanlara

süren savaş gemisi geldi. Sonra savaş gemisi kıyıya çıkarma birlikleri gönderdi. Tütün ve ticari mallarla birlikte köyleri de yaktılar. Hindistancevizi ağaçları ve muz ağaçları kesildi, gulgas bahçeleri talan edildi, domuzlarla tavuklar katledildi.

Bu Fanfoa'ya ders oldu ama bu arada tütünü bitmişti. Üstelik kendi himayesindeki adamlar işe adam almak için gelen gemilerle anlaşmaya korkuyorlardı. Bu nedenle Fanfoa, kölesi Mauki'nin oraya götürülüp, avans olarak yarım sandık tütün ve sonrasında bıçaklar, baltalar, patiska ve boncuklar karşılığında işe verilmesini emretti. Bütün bunların karşılığını Mauki çiftlikte çalışarak ödeyecekti. Mauki ıskunanın güvertesinde getirildiğinde feci şekilde korkmuştu. Kurda teslim edilmiş kuzuydu düpedüz. Beyaz adamlar kudurmuş yaratıklardı. Öyle olmasalar, her birinde on-on beş siyahtan oluşan tayfa ile altmış yetmiş kadar işe yeni alınmış siyahın olduğu iki ıskunayla bütün Malaita kıyılarında her limana girmeye cüret edemezlerdi. Buna ilaveten, her zaman için kıyıdaki nüfus gibi bir tehlike de mevcuttu, ani bir saldırıyla ıskunalar da mürettebat da yok edilebilirdi. Beyaz adamlar sahiden de çok kötüydü. Üstelik, büyüler vardı ellerinde, bir kereden fazla ateş edebilen tüfekler, rüzgâr yokken ıskunanın yol almasını sağlayan demir ve pirinçten şeyler ve tıpkı insanların konuşup güldüğü gibi konuşup gülen kutular. Kendi büyüsü çok güçlü olduğundan istediği zaman dişlerini ağzından çıkarıp istediği zaman geri takabilen bir adamdan bahsedildiği bile duymuştu Mauiki.

Mauki'yi aşağıya kamaraya götürdüler. Güvertede beyaz bir adam belinde iki revolverle nöbet tutuyordu. Kamarada öteki beyaz adam önünde bir defterle oturmuş içine tuhaf işaretler ve çizgiler çiziyordu. Mauki'ye bir domuza, tavuğa bakar gibi baktı, kollarının altındaki boşluktan bakıp deftere yazdı. Sonra yazdığı çubuğu uzattı, Mauki daha doğru dürüst dokunmamıştı bile çubuğa ama Moongleam Soap Company'ye ait çiftliklerde üç yıl çalışacağına dair taahhüt vermiş oldu. Kudurmuş beyaz adamların iradelerinin bu taahhüdün yerine getirilmesi için kullanı-

labileceğini ve bu amaç doğrultusunda Büyük Britanya'nın bütün gücünün ve savaş gemilerinin bütün bunların arkasında olduğunu söylememişti kimse ona.

Gemide bilinmeyen, uzak yerlerden gelmiş başka siyahlar da vardı. Beyaz adamlar onlarla konuşunca Mauki'nin saçından uzun bir tel koparıyor, o teli kısaltıp bileğine de parlak sarı patiskadan bir lava-lava(*) doluyorlardı.

Iskunada epey zaman geçirip hayal edebileceğinden çok daha fazla kara ve ada gördükten sonra Yeni Georgia'da indirdiler Mauki'yi. Balta girmemiş ormanda tarla açma ve bambuları kesme işinde çalışmaya başladı. Hayatında ilk defa çalışmanın ne olduğunu öğrendi. Fanfoa'nın kölesiyken bile böyle çalışmamıştı. Sevmedi çalışmayı. Şafakla kalkıyor, karanlık çökene kadar çalışıyordu, üstelik sadece iki öğün yemek veriyorlardı. Verdikleri yemekten de bıkmıştı. Haftalarca sadece tatlı patates vermişlerdi, sonraki haftalarda da sadece pirinç. Günlerce hindistancevizlerini kabuklarından ayıkladı, gözleri iltihaplanıp ağaç kesme işine verilene dek hindistancevizlerini kurutmak için yakılan ateşi besledi günler, haftalar boyunca. İyi balta kullanıyordu, daha sonra köprü yapım ekibine verdiler onu. Bir keresinde de yol yapım ekibine vererek cezalandırmışlardı. Uzak sahillerden kurutulmuş hindistancevizi getirildiğinde veya beyaz adamlar balıkları dinamitlemeye gittiğinde, balina avında kullanılan gemilerde tayfa olarak da çalıştı ara sıra.

Öğrendiği şeyler arasında Bêche-de-mer İngilizcesi(**) de vardı. Bu dil sayesinde bütün beyaz adamlarla ve aslında binlerce farklı lehçe konuşan kendisi gibilerle konuşabiliyordu. Üstelik, beyaz adamlar hakkında da bazı şeyler öğrendi. Verdikleri sözü tutuyorlardı. Bir delikanlıya bir dal tütün alacağını söylerlerse

---

(*) Polinezya Adalarında, özellikle Samoa'da kullanılan, bele bağlanan dikdörtgen bir kumaş parçasından oluşan giysi.

(**) Güney Denizi'nde ticaret yapmak amacıyla konuşulan, yerel diller ve İngilizcenin melezi dil.

çocuk tütünü alıyordu. Yine bir delikanlıya bir şeyi yaparsa karşılığında içinden yedi zili çıkaracaklarını söylediklerinde, çocuk o davranışta bulunursa içinden yedi zili çıkarıyorlardı. Mauki bu yedi zilin ne olduğunu bilmiyordu ama bunların bêche-de-mer' de olduğunu ve bu yedi zil çıkarılırken bu sürece eşlik eden kan ve dişler olabileceğini düşünüyordu. Diğer bir öğrendiği şey ise hata yapmadığı sürece bir çocuğun dövülmediği ve cezaya çarptırılmadığıydı. Beyaz adamlar sarhoş oldukları zamanlarda bile, hoş çoğu zaman sarhoştular ya, bir kural ihlal edilmediği sürece kimseye vurmazdı.

Mauki çiftliği sevmedi. Çalışmaktan nefret ediyordu, bir kabile reisinin oğluydu o. Dahası, Fanfoa'nın onu Port Adams'tan çalmasının üstünden on yıl geçmişti ve evini özlemişti. Fanfoa'nın kölesi olmayı bile özlemişti. Hal böyle olunca firar etti. Çalıların arasına vurdu kendini, güneye sahile varıp Port Adams'a gidebileceği bir kano çalmak niyetindeydi. Ama yolda ateşlendi, yakalayıp geri götürdüklerinde ölüden beterdi.

Bir kere daha firar etti, bu sefer yanında Malaita'lı iki çocuk daha vardı. Yirmi mil aşağıdaki sahile ulaşıp o köyde yaşayan azat edilmiş Malaita'lı bir kölenin evinde saklandılar. Ama gecenin köründe, köylülerden korkmayan iki beyaz adam geldi. Üç kaçağın içinden yedi zili çıkardılar, onları domuzlar gibi bağlayıp balina avında kullanılan gemiye tıktılar. Gel gör ki evine saklandıkları adamın başına gelenler onların başına gelenlerin yanında hiç kalırdı. Akan kana, uçuşan saçlara, derilere ve dişlere bakılırsa adamdan yedi kere çıkarmışlardı o yedi zili. Böylelikle ömrünün geri kalanında bir daha kaçakları barındırmaktan vazgeçirdiler onu.

Mauki bir yıl çalıştı. Sonra uşak yaptılar onu, iyi beslenmeye ve rahat yaşamaya başladı. Evdeki işi, evi temiz tutup beyaz adama günün her saati ve özellikle de geceleri viski ve bira servis etmekti. Burayı seviyordu ama Port Adams'ı daha çok seviyordu. İki yıl daha çalışması gerekiyordu ama iki yıl çok uzundu, hele özlemle birlikte bu iki yıla dayanılmazdı. Çalıştığı süre içinde

daha da akıllanmıştı ve uşak olduğu için şimdi elinde fırsatlar da vardı. Tüfekleri o temizliyor, kilerin anahtarının nerede olduğunu da biliyordu. Mauki kaçışı planladı ve bir gece, on Malaita'lı ile bir San Cristoval'lı genç barakalardan kaçıp balina avında kullanılan gemilerden birini kıyıya sürüklediler. Teknedeki asma kilidi açan anahtarı temin eden Mauki'ydi; tekneyi bir düzine Winchester marka tüfek, bol miktarda mühimmat, fitil ve fünyeleriyle bir kutu dinamit ve on çuval tütünle donatan da Mauki'ydi.

Kuzeybatı musonu esiyordu, gündüzleri terk edilmiş, kimsenin yaşamadığı adacıklarda gizlenerek veya büyük adalarda ise teknelerini ormana gizleyerek gece vakti güneye kaçtılar. Bu şekilde Guadalcanar'a kadar geldiler, buranın yarısını dolaşıp Indispensable Straits'i geçip Florida Adası'na vardılar. Bu adada San Cristoval'lı genci öldürdüler, başını gövdesinden ayırdılar, kalanını pişirip yediler. Malaita kıyısı sadece yirmi mil ötelerindeydi ama önceki gece güçlü bir akıntı ve sürekli değişen rüzgârlar yol almalarını engellemişti. Gündüz varmak istedikleri yerden hâlâ millerce uzaktaydılar. Gel gör ki gündüz beraberinde bir filika getirmişti. Filikada on iki tüfeği olan on bir Malaitalı'dan korkmayan iki beyaz adam vardı. Mauki ve arkadaşlarını Tulagi'ye, bütün beyaz adamların en büyük efendisi olan beyaz adamın yaşadığı yere götürdüler. Büyük beyaz efendi bir mahkeme kurdu, sonrasında kaçaklar bağlandı, yirmişer kırbaç vuruldu ve her birine on beş dolar para cezası kesildi. Sonra da Yeni Georgia'ya geri gönderildiler, orada beyaz adamlar onlardan yedi zili çıkartıp onları işe koştular. Ama Mauki artık uşak değildi. Yol yapım ekibine verilmişti. On beş dolarlık cezayı kendisinden kaçtığı beyaz adam ödemişti, şimdi bu parayı çalışarak ödemesi gerekiyordu, bu da altı ay fazladan orada olması demekti. Bundan başka, çalınan tütünden onun payına düşen de bir yıl daha çalışmasını gerektiriyordu.

Port Adams şimdi üç buçuk yıl uzaktaydı, böyle olunca bir kano çaldı bir gece, Manning Boğazları üstündeki adacıklara

saklandı, Boğazlar'dan geçti ve Ysabel'in doğu kıyısı boyunca ilerlemeye başladı. Yolun üçte ikisini almamıştı ki beyaz adamlar onu Meringe Lagünü'nde yakaladılar. Bir hafta sonra onlardan kaçıp ormana sığındı. Ysabel'de ormanda yaşayan yerli yoktu, sadece deniz adamları vardı, onların da hepsi Hıristiyandı. Beyaz adamlar Mauki'nin başına beş yüz dal tütünü ödül olarak koydu ve Mauki kano çalmak için her denize inmeye cesaret ettiğinde deniz adamları kovaladı onu. Böyle dört ay geçti, ödül bin dal tütüne çıkarılmıştı ki Mauki yakalandı ve Yeni Georgia'ya yol yapım ekibine gönderildi. Bin dal tütün elli dolar ediyordu ve Mauki'nin ödülün bedelini de ödemesi gerekiyordu, bu da sekiz ay daha çalışması demekti. Böylelikle Port Adams beş yıl uzaktaydı artık.

Şimdi evi çok daha fazla özlüyordu, akıllı uslu durup dört yıl çalışıp eve gitmek ona göre değildi. Bir sonraki denemesinde suçüstü yakalandı. Moongleam Soap Company şirketinin ada yöneticisi Bay Haveby'ın karşısına çıkarıldı bu sefer. Bay Haveby onun iflah olmayacağına hükmetti. Şirketin Santa Cruz Adalarında, denizin yüzlerce mil ötesinde de çiftlikleri vardı, buraya Solomon Adaları'nın iflah olmazları gönderilirdi. Mauki'yi de oraya gönderdiler, hoş o hiçbir zaman oraya varmadı gerçi. Iskuna Santa Anna'da durmuştu, Mauki gece kıyıya yüzdü, tüccardan iki tüfekle bir çuval tütün çalmıştı, bir kanoyla Cristoval'a gitti. Malaita şimdi elli altmış mil uzakta, kuzeydeydi. Ama boğazdan geçmeye kalkıştığında hafif bir fırtınaya yakalandı ve Santa Anna'ya geri dönmek zorunda kaldı. Bu sefer tüccar onu zincire vurdu ve Santa Cruz'dan dönen ıskunaya bindirdi. Tüccar iki tüfeğini geri aldı ama bir çuval tütün Mauki'nin hesabına bir yıl olarak yazıldı. Şimdi Şirkete toplam altı yıl borcu olmuştu.

Yeni Georgia'ya dönüş yolunda ıskuna Guadalcanar'ın güneydoğu ucunda yer alan Marau Sound'da demir attı. Mauki bileklerinde kelepçelerle kıyıya yüzdü ve ormana kaçtı. Iskuna yoluna devam etti ama Moongleam tüccarı kıyıdakilere bin dal tütün teklif etti ve Mauki ona orman adamları tarafından hesa-

bına bir yıl sekiz ay daha yazılmış olarak götürüldü. Iskuna çağırılmadan önce Mauki balina avında kullanılan bir gemiyle kaçtı yine, bu kez tüccarın bir çuval tütününü de yanına alarak. Ama kuzeybatıdan gelen bir fırtına onu Ugi'de karaya oturttu. Burada Hıristiyan yerliler tütününü çaldılar ve Mauki'yi de orada yaşayan Moongleam tüccarına teslim ettiler. Yerlilerin çaldığı tütün Mauki için bir sene daha demekti, şimdi toplam sekiz buçuk yılı vardı ödenecek.

"Onu Lord Howe'a göndereceğiz," dedi Bay Haveby. "Orada Bunster var, bırakalım da kendi aralarında halletsinler. Mauki mi Bunster'ın hakkından gelir yoksa Bunster mı Mauki'nin bilinmez ama her iki şartta da birinden kurtulmuş oluruz."

Meringe Lagünü'nden ayrılıp Ysabel üzerinden kuzeye, manyetik alana doğru yönelirseniz yüz elli mil sonra Lord Howe'un denizin üstündeki ezilmiş mercan sahiline varırsınız. Lord Howe, en geniş yeri birkaç yüz metre, bazı yerlerde deniz seviyesinden on ayak kadar yükselebilen, çevresi yüz elli mil uzunluğunda halka şeklinde bir kara parçasıdır. Bu halkanın içinde yer yer mercan parçaları olan muazzam bir lagün vardır. Lord Howe, Solomon Adaları'na ne coğrafi ne de etnolojik olarak bağlıdır. Solomon Adaları büyük adalar iken burası bir mercanadasıdır; burada yaşayan insanlar Polinezya'lıdır ve kendi dillerini konuşurlar. Solomon Adaları'nda yaşayanlar ise Melanezyalı'dır. Lord Howe'a bugüne dek süren batı yönlü Polinezya akıntısı yoluyla, güneydoğu ticaretiyle sahiline vuran ıskarmozlar vasıtasıyla yerleşilmiştir. Kuzeybatı musonu döneminde küçük bir Melanezya akıntısı olduğu da açıktır.

Lord Howe'a, ya da eski adıyla Ontong-Java'ya, kimse gelmez. *Thomas Cook & Son*(*) buraya bilet satmaz ve turistler buranın hayalini kurmazlar. Beyaz bir misyoner bile kıyısına ayak basmamıştır. Burada yaşayan beş bin yerli, ilkel olduğu kadar da barış-

(*) Thomas Cook (1808–1892) tarafından kurulmuş, düzenlediği turlara bilet satan ilk seyahat şirketi.

çıldır. Hoş, her zaman öyle değillerdi. *Sailing Directions* adlı kitapta onlardan saldırgan ve güvenilmez olarak bahsedilir. Ama *Sailing Directions*'ı derleyenlerin yerlilerin kalbindeki değişiklikten haberi yoktur. Yerliler bundan az bir zaman önce büyük bir gemi yok etmiş, üçüncü kaptan hariç herkesi öldürmüşlerdi. Bu felaketten kurtulan tek kişi olan üçüncü kaptan haberi kardeşlerine ulaştırdı. Üç ticari ıskunanın kaptanları onunla birlikte Lord Howe'a geri döndü. Gemileriyle doğruca lagünün içine yol aldılar ve beyaz adamı yalnızca beyaz adamın öldürebileceği, daha aşağı türlerin böyle bir şeye kalkışmamaları gerektiği gerçeğini telkin etmek için ilerlediler. Iskunalar lagünde yukarı aşağı yol alıyor, her şeyi yakıp yıkıp kül ediyorlardı. Dar kum çemberinden kaçış yoktu, saklanacak orman yoktu. Görür görmez vuruyorlardı insanları ve görülmemenin imkânı yoktu. Köyler yakıldı, kanolar paramparça edildi, tavuklarla domuzlar öldürüldü ve değerli hindistancevizi ağaçları kesildi. Bu bir ay böylece sürdü, ıskuna uzaklaştığında beyaz adamın korkusu adalıların ruhuna işlemişti ve bir daha asla birine zarar verecek kadar ihtiyatsız davranmadılar.

Max Bunster, Lord Howe'daki tek beyaz adamdı. Her yerde eli kolu olan Moongleam Soap Company için çalışıyordu. Şirket onu Lord Howe'a göndermişti, ondan kurtulmak istemelerinin yanı sıra burası bulunması neredeyse imkânsız bir yerdi. Şirketin ondan tamamıyla kurtulmak istememesinin nedeni, onun yerini doldurabilecek bir adam bulmanın çok zor olmasıydı, iriyarı, devasa, aklından zoru olan bir Almandı Bunster. Ona yarı deli demek iyimser bir ifade olurdu. Belanın, yüreksizin tekiydi ve adadaki herhangi bir vahşinin üç katı büyüklüğünde bir vahşiydi. Korkaktı, gaddarlığı da korkaklığından ileri geliyordu. Şirkette ilk işe girdiğinde Savo'ya yerleştirilmişti. Yerini alması için müsrif bir sömürgeci gönderildiğinde adamı yumruklayıp geldiği ıskunayla enkaz halinde geri gönderdi.

Bunun üzerine Bay Haveby Bunster'a çare bulmak için Yorkshire'lı genç bir devi seçti. Bu adam yumruklarıyla ünlüydü ve

dövüşmeyi yemek yemeye tercih ettiği söylenirdi. Ama Bunster dövüşmedi. On gün boyunca küçük bir kuzu gibiydi, on günün sonunda Yorkshire'lı adam dizanteri ve hummanın ortak saldırısından sonra halsiz düştü. Bunster bundan sonra ona saldırdı, adamı yere yıkıp üzerine bindi yirmi kere, belki de daha fazla. Kurbanı kendine geldiğinde olacaklardan korkan Bunster bir filikayla Guvutu'ya kaçtı. Burada olduğunu da kalçalarından yediği bir Boer kurşunuyla kötürüm olmuş genç bir İngilizi döverek belli etti.

İşte bundan sonra Bay Haveby Bunster'ı Lord Howe'a gönderdi. Bunster gelişini yarım sandık cini silip süpürerek ve kendisini getiren ıskunanın hırıldayan kaptanıyla adadaki yaşlılara dayak atarak kutladı. Iskuna yola çıkınca yerlileri sahile çağırıp kendisiyle güreş maçı yapmaları için meydan okudu. Kazanana bir çuval tütün sözü verdi. Üç yerlinin hakkından geldi ama dördüncüsüne yenildi. Kazanan yerli buna karşılık olarak da tütünü almak yerine ciğerlerine bir kurşun yedi.

Bunster'ın Lord Howe'daki saltanatı böyle başladı. En büyük köyde üç bin kişi yaşıyordu ama Bunster yoldan geçerken güpegündüz bile tenhalaşırdı ortalık. Erkekler, kadınlar ve çocuklar onu görünce çil yavrusu gibi dağılırlardı. Hazret yukarıda bir hasırın altında güneşten saklanmıyorsa, köpeklerle domuzlar bile onun yoluna çıkmazdı. İki başvekil de herhangi bir konuyu tartışmak yerine yumruklarını kullanmayı tercih eden Bunster'ın korkusuyla yaşıyordu.

Lord Howe'a Bunster'ın emrinde sekiz yıl çalışmak üzere geldi Mauki. Lord Howe'dan kaçış yoktu. Öyle ya da böyle Bunster ve o artık bir aradaydılar. Bunster doksan kiloydu, Mauki ise elli. Bunster aşağılık bir hayvandı ama Mauki ilkel bir vahşiydi. Her ikisinin de kendine göre yoğurt yiyişi vardı.

Mauki'nin ne mene bir efendi için çalışmaya geldiği hakkında en ufak bir fikri bile yoktu. Kimse onu uyarmamıştı, o da Bunster'ın öteki beyaz adamlar gibi çok viski içen, sözünü tutan, hak etmediği takdirde kimseyi dövmeyen bir amir, kanun koyucu

olduğu sonucuna vardı. Bunster avantajlıydı. Mauki hakkındaki her şeyi biliyordu ve ona sahip olmaktan vahşi bir zevk alıyordu. En son gelen aşçının bir kolu kırılmış, omzu da çıkmıştı, bu yüzden Mauki'yi aşçı ve evin uşağı yaptı Bunster.

Mauki kısa sürede beyaz adamın da çeşit çeşit olduğunu öğrendi. Iskunanın yola çıktığı gün Bunster ona yerli Tongan misyoneri Samisee'den tavuk almasını emretti. Ama Samisee lagünün öte yanına geçmişti ve üç gün geri dönmeyecekti. Mauki bunu öğrenip geri döndü. Dik merdivenleri tırmandı (ev yerden on iki ayak yüksekteki kazıkların üstüne yapılmıştı) ve durumu bildirmek için oturma odasına girdi. Bunster tavuğu istedi. Mauki misyonerin olmadığını söylemek için ağzını açmıştı ama Bunster açıklamaları umursamadı. Bir yumruk savurdu. Darbe Mauki'nin ağzına denk gelmişti, onu havalandırdı, Mauki kapı aralığından uçtu, dar verandaya çarptı, parmaklığı kırıp yere çakıldı. Dudakları çürük, biçimsiz bir yığındı şimdi ve ağzı da kanla, kırık dişlerle doluydu.

"Bu sana bana karşılık vermemeyi öğretir," diye bağırdı Bunster kırık parmaklıktan ona bakarken, sinirden mosmor kesilmişti.

Mauki daha önce böyle bir beyaz adamla tanışmamıştı, küçük adımlar atmaya ve asla onu kızdıracak bir şey yapmamaya karar verdi. Teknede çalışanların tartaklandığını, hele içlerinden birinin kürek çekerken ıskarmozu kırdı diye üç gün yiyecek hiçbir şey verilmeden zincire vurulduğunu gördü. Sonra Bunster'ın neden üçüncü karısını aldığına dair köydeki dedikoduları duydu. Bu karısını da zorla almıştı elbette. Birinci ve ikinci karıları beyaz mercan kumunun altında, ayak uçlarında ve başlarında mercan kayalarından taşlarla mezarda yatıyorlardı. Yedikleri dayak yüzünden öldükleri söyleniyordu.

Mauki'nin de görebildiği üzere üçüncüsü de kötü kullanılıyordu.

Gel gör ki hayatın kendisine kızan Bunster'ı kızdırmamanın yolu yoktu. Mauki sessiz kaldığında somurtkan olmakla suçlanıp dayak yiyor; konuştuğunda ise karşılık verdiği için dayak yiyor-

du. Ağırbaşlı davrandığında Bunster onu entrika çevirmekle suçlayıp peşinen kötek atıyor; Mauki neşeli olmaya ve gülümsemeye çabaladığında ise efendisine sırıtmakla itham edilip sopanın tadına bakıyordu. Bunster bir şeytandı. Köylüler üç ıskunanın onlara verdiği dersi unutmuş olsalardı Bunster'ın işini çoktan bitirirlerdi. Hoş, kaçabilecekleri bir orman olsa onun işini yine bitirirlerdi. Geçmişte de olduğu gibi bir beyaz adamın öldürülmesi, herhangi bir beyaz adamın öldürülmesi bu suçu işleyenleri öldürecek bir savaş gemisinin gelmesi ve kıymetli hindistancevizi ağaçlarının kesilmesi demekti. Sonra bir de gemide çalışanlar vardı, ilk fırsatta filikayı alabora edip onu kazara boğmayı kafalarına koymuşlardı. Bunster sadece teknenin alabora olmamasıyla ilgileniyordu.

Mauki'nin hamuru başkaydı ve Bunster hayatta olduğu sürece kaçmasına imkân yoktu. Beyaz adamı alt etmeye kararlıydı. Sıkıntısı buna asla fırsat bulamamasıydı. Bunster her zaman tetikteydi. Gece gündüz revolverleri yanındaydı. Kimseyi arkasından geçirmezdi, Mauki bunu adamın yumruğuyla defalarca yere serildikten sonra öğrendi. Bunster, bu iyi huylu, tatlı yüzlü Malaita'lı çocuktan Lord Howe'daki herkesten daha fazla çekinmesi gerektiğini biliyordu, bu da Mauki'ye ettiği işkenceye daha da bir keyif veriyordu. Mauki küçük adımlar atmaya devam etti, cezalarını çekti ve bekledi.

Öteki bütün beyaz adamlar Mauki'nin tambo'larına saygı göstermişti ama Bunster onlar gibi değildi. Mauki'nin haftalık iki dal tütün hakkı vardı. Bunster bunları karısına verip Mauki'den tütününü karısının elinden almasını emretti. Ama bu imkânsız olduğundan Mauki tütünsüz kaldı. Aynı şekilde pek çok öğününden olmasına da neden oldu Bunster, Mauki pek çok gün aç gezdi. Lagünde yetişen büyük istiridyelerden balık çorbası yapması emredildi ama yapamazdı çünkü istiridyeler tambo idi onun için. Peş peşe altı kere istiridyelere dokunmayı reddetti ve altı kere kendinden geçene dek dayak yedi. Bunster, Mauki'nin bu isyanından vazgeçmektense ölmeyi tercih edeceğini biliyordu ve

onun yerini alacak başka bir aşçı olsaydı Mauki'yi öldürürdü.

Tüccarın en sevdiği oyunlardan biri Mauki'nin dolaşık buklelerini yakalayıp kafasını duvara vurmaktı. Diğer bir oyun da Mauki'yi boş bir anında yakalayıp vücudunda sigara söndürmekti. Bunster buna aşı diyordu ve Mauki bir haftada defalarca aşılanıyordu. Bir keresinde Bunster kızgınlıkla Mauki'nin burnundaki fincan kulpunu burun deliklerini ayıran kıkırdaktaki deliği yırtarak söktü.

Verdiği hasara bakarken, "Ne biçim bir surat bu böyle!" dedi.

Köpekbalığı derisi zımpara kağıdına benzer, vatozun derisi ise eğe gibidir. Güney Denizi civarında yaşayan yerliler vatoz derisini kanoları ve kürekleri tesviye ederken eğe olarak kullanırlar. Bunster'ın vatoz derisinden parmaksız bir eldiveni vardı. Bu eldiveni Mauki'nin üzerinde ilk denediğinde, Bunster elinin bir hareketiyle Mauki'nin derisini boynundan koltuk altına kadar yüzdü. Bunster'ın hoşuna gitmişti. Karısı da eldivenin tadına baktı, sonra eldiveni teknede çalışanların üzerinde denedi adamakıllı. Başvekiller de paylarına düşeni aldılar ve bunu şakadan sayıp gülümsemek zorunda kaldılar.

Bunster'ın buna dair verdiği ipucu, "Gülsenize Allah'ın belaları!" idi.

Eldivenden en çok payı Mauki aldı. Eldivenle okşanmadığı tek bir gün bile yoktu. Bazı geceler derisi çok fazla yüzüldüğü için uyuyamıyordu, üstelik henüz tamamen iyileşmemiş yerler de alaycı Bay Bunster tarafından tekrar taze yara haline getiriliyordu. Mauki sabırla beklemeye devam etti, er ya da geç sıranın kendisine geleceğinden emindi. Vakti geldiğinde de ne yapacağını en küçük ayrıntısına kadar biliyordu.

Bir sabah Bunster bütün dünyadan yedi zili çıkaracak bir ruh haliyle kalktı yataktan. İşe Mauki'yle başladı, onu yaraladı, sonra arada karısını yere serdi ve teknede çalışanların tümünü dövdü. Kahvaltıda kahvenin bulaşık suyu gibi olduğunu söyleyip fincanı Mauki'nin başından aşağı boca etti. Saat on gibi Bunster sıtma tutmuş gibi titriyordu, yarım saat sonra ise ateşten yanıyordu. Gelip

geçici bir nöbet değildi bu. Nöbet çabucak ölümcül bir hal aldı ve karasu hummasına çevirdi. Günler geçti, her gün daha da güçten düştü, yataktan çıkamaz oldu. Mauki derisi iyileşene kadar bekledi ve izledi. Teknede çalışanlara ıskunayı karaya çekip fırçalamalarını ve elden geçirmelerini emretti. Emrin Bunster'dan geldiğini sanan tayfa bu emri yerine getirdi. Aslında Bunster kendinden geçmiş bir halde yatıyordu, emir verdiği falan da yoktu. Mauki'nin eline fırsat geçmişti ama yine de bekliyordu.

Hastalığın en zor kısmı geçmişti, Bunster kendine gelmiş iyileşmekteydi ama bir bebek kadar güçsüzdü, Mauki porselen fincan kulpu da dahil olmak üzere pılı pırtısını bir sandığa doldurdu. Sonra köye gidip kral ve iki başvekille görüştü.

"Bu Bunster'ı çok sever misiniz?" diye sordu.

Hep beraber anlaşmışçasına Bunster'ı katiyen sevmediklerini söylediler. Başvekiller uğradıkları hakaretlerin ve haksızlıkların hepsini sayıp döktü. Kral kendini tutamayıp ağladı. Mauki aniden araya girdi.

"Siz beni buradan kurtarın, ben kendi ülkemde büyük efendiyim. Siz bu beyaz efendiyi sevmiyorsunuz. Ben de sevmiyorum. Iskunanın yanına bolca, iki yüz üç yüz hindistancevizi getirin. İşiniz bitince de gidin uyuyun. Bütün yerliler uyusun hep beraber. Evden onun sesini duyarsanız sakın kurtarmaya gelmeyin. Hep beraber çok derin uyuyun."

Mauki teknede çalışanlara da aynı şeyleri söyledi. Sonra Bunster'ın karısına ailesinin yanına dönmesini söyledi. Kadın evine dönmeyi reddetseydi işi zorlaşacaktı, tambo'su kadınlara dokunmasını yasaklamıştı çünkü.

Evde kimseler yoktu, Bunster'ın uyukladığı yatak odasına girdi. Mauki önce revolverleri aldı, sonra vatoz derisinden eldiveni giydi eline. Bunster'ın aldığı ilk uyarı burnunun derisini boylu boyunca yüzen eldiven darbesiydi.

"Güzel değil mi?" diye sırıttı Mauki ilk darbeden sonra. İlk darbe alnını, ikincisiyse yüzünün bir yanını yüzdü. "Gülsene Allah'ın belası, gül!"

Mauki güzelce işini gördü, evlerinde saklanan yerliler bir saat kadar Bunster'ın çıkardığı sesleri duydu.

İşi bitince Mauki ıskunaya pusulayı, tüfekleri ve mühimmatı taşıdı. Gemiyi çuval çuval tütünle doldurdu. Mauki böylece uğraşırken evden dışarı derisi yüzülmüş korkunç bir şey fırladı. Çığlıklar atarak sahil boyunca koştu, sonra kumlara düştü, kavurucu güneşin altında yerleri tırmalayıp konuşmaya benzer anlamsız sesler çıkarıyordu. Mauki ona doğru baktı, duraksadı. Sonra yanına gidip kafasını kopardı, bir hasıra sarıp ıskunanın kıç tarafındaki kilitli dolaba koydu.

O uzun sıcak gün yerliler o kadar derin uyudular ki ıskunanın boğazdan geçip güneye yöneldiğini, keşişleme yönünde alabildiğine orsa yol aldığını görmediler. Ysabel kıyılarına uzun süre tiramola ederek varan, oradan da Malaita'ya meşakkatli bir yolculuk eden ıskunayı gören olmadı. Mauki daha önce kimsenin sahip olmadığı kadar çok tüfek ve tütünle Port Adams'ta karaya çıktı. Ama orada durmadı. Beyaz bir adamın kafasını koparmıştı ve onu sadece orman saklayabilirdi. Bu nedenle orman köylerine geri döndü, ihtiyar Fanfoa'yı ve yarım düzine reisi öldürüp kendisi bütün köylerin reisi oldu. Babası ölünce Mauki'nin kardeşi yönetmeye başlamıştı Port Adams'ı. İki kardeşin buluşmasıyla deniz adamları ve orman adamları bir araya geldi; böylece iki yüz savaşçı ile Malaita kabilesinin en güçlüsü ortaya çıktı.

Mauki İngiliz hükümetinden çok güçlü Moongleam Soap Company Şirketi'nden korkuyordu. Şirkete sekiz buçuk yıllık çalışma borcu olduğunu hatırlatan bir haber geldi bir gün ormana. O da münasip bir cevap gönderdi geriye, sonra o kaçınılmaz beyaz adam göründü, ıskunanın kaptanı, Mauki'nin hüküm sürdüğü dönemde ormana girip sağ kalan tek beyaz adam. Bu adam sadece ormandan sağ çıkmakla kalmayıp sekiz buçuk yılın, birkaç tüfeğin ve tütünün parasını karşılayacak yedi yüz elli İngiliz altınını yanında götürdü.

Mauki artık elli kilo değil. Midesi eskisinin üç katı ve dört karısı var. Başka şeyleri de var, tüfekleri, revolverleri, porselen bir

fincan kulpu ve orman adamlarının kafalarından oluşan mükemmel bir koleksiyonu. Ama hepsinden daha değerli başka bir kafa var. Kusursuzca kurutulmuş, korunmuş, saman sarısı saçlı, sarımtırak sakallı ve en iyi iplerden elde edilmiş lava-lava'lara sarılı biçimde saklanan bir kafa. Mauki kendi egemenlik alanı dışındaki köylerle savaşmaya giderken bu kafayı dışarı çıkarır, ottan sarayında tek başına uzun uzun kutsal bir şekilde izler. Böyle zamanlarda köye bir ölüm sessizliği çöker, çocuklar bile çıt çıkarmaya cesaret edemez. Bu kafa Malaita'daki en güçlü büyüsü olarak addedilir ve buna sahip olmak Mauki'nin yüceliğine yorulur.

KAÇINILMAZ BEYAZ ADAM (*)

"Siyahlar siyah, beyazlar da beyaz oldukları sürece ne siyahlar beyazları anlayacak, ne de beyazlar siyahları."

Böyle dedi Kaptan Woodward. Apia'da Charley Roberts'ın birahanesinin salonunda oturuyor, Charley Roberts'ın bizim için hazırlayıp sunduğu Abu Hamed'leri uzun bardaklardan içiyorduk. Charley içkinin tarifini doğrudan Stevens'tan, bir keresinde Nil'de susuz kaldığı için Abu Hamed'i icat etmesiyle bilinen bir adamdan aldığını söylüyordu. Stevens "With Kitchener to Kartoun"dan(**) sorumlu, Ladysmith kuşatmasında(***) ölen adamdı.

Kaptan Woodward kısa boylu, oldukça ihtiyar, tropik güneşin altında elli yıl kavrulmuş bir adamdı. Şimdiye kadar gördüğüm en saydam kahverengi gözlere sahipti, engin deneyimine dayanarak konuşuyordu. Çıplak başındaki çapraz yara izleri, siyahların savaş baltasıyla samimiyetinin bir kanıtıydı, aynı samimiyet boynunun sağ tarafının ön ve arkasında da görülebiliyordu. Bir ok delip geçmişti burayı. Anlattığına bakılırsa, ok koşmasına engel olmuştu ve okun ucunu kırıp kalanını girdiği yerden çıkartacak vakti yoktu. Bu sıralar Samoa'daki Alman çiftliklerinde çalıştırılmak üzere adam toplayan büyük buharlı geminin, yani *Savaii*'nin kaptanıydı.

(*) İlk defa İngiltere'de *Bristol Observer* gazetesinin 14 Mayıs 1910 tarihli sayısında yayınlanmıştır.

(**) London'un Kartoun derken amacı, Lord Kitchener'in görev yaptığı Hartum kentine göndermede bulunmak.

(***) Güney Afrika'da İngilizler ve Boerler arasında yapılan İkinci Boer Savaşı'nda, Boerlerin Natal eyaletinin önemli kenti Ladysmith'i kuşatması kastediliyor.

Roberts içkisinden bir yudum almak ve Samoalı garsona sayıp sövmek için durakladığında, "Belanın yarısı beyazların aptallığı yüzünden," dedi. "Beyaz adam siyah adamın zihninin işleyişini birazcık anlamaya çalışsa karışıklıkların pek çoğu önlenebilir."

"Zencileri anladığını iddia eden birkaç kişi tanıdım," diye sertçe yanıtladı Kaptan Woodward, "gördüğüm şey ilk olarak onların sofraya yemek olarak geldiği oldu her zaman. Yeni Gine ve Yeni Hebridler'deki misyonerlere, şehitler adası Erromanga'ya, ötekilere bir bakın. Solomonlar'da, Guadalcanar'da parçalara ayrılan Avusturyalının keşif gezisine bakın. Yılların deneyimiyle kendilerini hiçbir zencinin ele geçiremeyeceğini söyleyip övünen tüccarlara bakın, şimdi kafaları yerlilerin evlerindeki mertekleri süslüyor. İhtiyar Johnny Simons adında birini tanırdım, Melanezya'nın ayak basılmamış kıyılarında yirmi altı yıl geçirmişti, zencileri adı gibi bildiğini ve asla kendisine zarar vermeyeceklerini söylerdi. Yeni Georgia'da Marovo lagününde öldü, dinamitlenmiş balıkları almak için suya dalarken bacağının birini köpekbalığına kaptırmış tek bacaklı ihtiyar bir siyah Meryem (kadın) onun kafasını kesti. Sonra Billy Watts vardı bir de, zenci katili diye ünlenmişti, şeytanı bile korkuturdu. Yeni İrlanda'da, Cape Little'da demirlemişken, satacağı bir sandık tütününü çalmıştı zenciler. Üç buçuk dolara mal olmuştu ona. İntikam almak için altı zenciyi vurdu, savaş kanolarını paramparça etti ve iki köyü yakıp yıktı. Bundan dört yıl sonra yanında Buku'dan elli kişiyle bêche-de-mer avlamaya gelmişti Cape Little'a. Bir kanoyla kaçmayı başaran üç kişi hariç hepsi beş dakika içinde öldü. Bana zencileri anlamaktan bahsetmeyin. Beyaz adamın görevi dünyayı işlemektir, bu da ona biçilmiş yeterince zor bir iş. Zencileri anlamaya zamanı mı var sanki?"

"Aynen öyle," dedi Roberts. "Her nasılsa zencileri anlamak pek de gerekli görünmüyor. Beyaz adamın aptallığıyla dünyayı işlemedeki başarısı doğru orantılı..."

"Tanrı korkusunu zencinin yüreğine yerleştirmek de beyaz adamın görevi," diye ağzından kaçırdı Kaptan Woodward.

"Belki de haklısın Roberts. Belki de başarmasını sağlayan şey aptal olmasıdır ve aptallığının bir safhası da zencileri anlayamamak şüphesiz. Ama kesin olan bir şey var, beyazlar anlasa da anlamasa da zencileri çalıştırmak zorunda. Bu kaçınılmaz. Beyazların kaderi bu."

"Tabii ki beyaz adam kaçınılmaz, o da zencilerin kaderi," diye lafa karıştı Roberts. "Beyaz adama uluyan on bin yamyamın istila ettiği bir lagünde inci kabuğu olduğunu söyleyin, o da tek başına, yanında yerli dalgıçlar ve kronometre yerine kullandığı teneke bir çalar saatle, hepsi balık istifi yerleştirilmiş bir halde beş tonluk geniş bir yelkenliyle oraya gitsin. Kuzey Kutbu'nda altın bulunduğunu fısıldayın kulağına ve o aynı beyaz derili yaratık bir an önce elinde kazma kürek, biraz domuz pastırması ve son moda kum yıkama beşiğiyle yola çıksın, daha da önemlisi oraya varsın. Cehennemin kan kırmızı surlarında mücevher olduğunu çıtlatın ona ve Bay Beyaz Adam surları yıksın, bir de koca şeytanın eline bir kazma kürek tutuştursun. Aptal ve kaçınılmaz olmaktan anlaşılan bu."

"Acaba siyah adam beyaz adamın kaçınılmazlığı hakkında ne düşünüyor?" dedim.

Kaptan Woodward acı acı güldü. Gözlerinde geçmişi anımsadığını gösteren bir parıltı vardı.

"Ben sadece Malu'lu zencilerin biz onları *Duchess* gemisiyle ziyaret ettiğimizde gemimizdeki o tek kaçınılmaz beyaz adam hakkında o zaman ne düşündüklerini ve hâlâ da ne düşünüyor olduklarını merak ediyorum," diye açıkladı kaptan.

Roberts, üç Abu Hamed daha hazırladı.

"Yirmi yıl önceydi. Saxtorph adında biri vardı. Tanıdığım en aptal adamdı ama ölüm kadar da kaçınılmazdı. O adamın yapabildiği bir tek şey vardı, o da ateş etmekti. Onunla ilk tanışmamızı hiç unutmuyorum, buradaydık, Apia'da, yirmi sene evvel. Senden çok önceydi Roberts. Hollandalı Henry'nin otelinde, şimdi marketin olduğu yerde kalıyordum. Adını hiç duymuş muydun? İsyancılar için silah kaçırarak hatırı sayılır bir kazık attı, otelini

sattı ve bundan sadece altı hafta sonra Sydney'de bir bar kavgasında öldürüldü.

Ama ya Saxtorph, bir gece henüz yatmıştım ki bahçede birkaç kedi avazları çıktığı kadar bağırmaya başladı. Yataktan kalkıp pencereyi açtım, elimde de su sürahisi vardı. O anda yandaki odanın penceresinin açıldığını duydum. İki el ateş edildi sonra da pencere kapandı. Sizlere hey şeyin ne kadar hızlı olup bittiğini anlatmakta güçlük çekiyorum. Taş çatlasa on saniye içinde oldu her şey. Pencere açıldı, silah tak tak dedi ve pencere kapandı. Ateş eden ıskalayıp ıskalamadığına bakmadı bile. Biliyordu. Beni anlıyor musunuz? BİLİYORDU. Kedilerin konseri sona ermişti, ertesi sabah iki suçlu orada taş gibi yatıyorlardı, ölmüşlerdi. Hayret vericiydi bu. Öncelikle, geceyi sadece yıldızların ışığı aydınlatıyordu ve Saxtorph nişan almadan ateş etmişti; sonra, o kadar hızlı ateş etmişti ki iki patlama da aynı anda olmuş gibiydi ve son olarak da hedeflerini vurduğunu biliyordu, bakmaya bile gerek görmemişti.

İki gün sonra gemiye beni görmeye geldi. *Duchess*'te, kocaman yüz elli tonluk zenci avcısı bir ıskunada ikinci kaptandım o zaman. O zamanlar zenci avcılarının da zenci avcısı olduğunu söylemem gerek hani. ABD'liler için hükümetin himayesi de mevcut değildi. Zor işti, biz ölürsek al gülüm ver gülüm oluyor, hiçbir şey söylenmiyordu, biz de nalları dikmediğimiz her Güney Denizi adasında zencileri çalıştırıyorduk. Saxtorph gemiye bindi, bize söylediği adı John Saxtorph idi. Kum rengi bir adamdı, saçı da, teninin rengi de ve hatta gözleri de kum rengiydi. Göze çarpan herhangi bir özelliği yoktu. Ruhu da derisinin rengi gibiydi, belirli bir özeliği yoktu. Meteliksiz olduğunu ve gemide tayfa olarak çalışmak istediğini söyledi. Kamarot, aşçı, yük memuru veya alelade bir denizci, ne olursa kabuldü. İşleri bilmiyordu ama öğrenmeye istekli olduğunu söyledi. Onu istemiyordum aslında ama ateş etmesi beni o kadar etkilemişti ki onu alelade bir denizci olarak işe aldım, ayda üç sterlin veriyordum.

Öğrenmeye istekliydi, ama o kadar. Hiçbir şey öğrenemiyordu, bünyesi müsait değildi. Ben nasıl burada Roberts gibi içki

hazırlayamıyorsam o da o kadar rota çizebiliyordu. Dümen tutmak derseniz, bunu ona öğretene kadar saçlarım ağardı. Büyük bir dalgaya çarpacaksak asla ona bırakmazdım dümeni; çünkü, pupa yelken ile karaya yakından seyretmek onun için çözülemeyecek gizemlerdi. İskotayla palanga arasındaki farkı bile söyleyemezdi, beceremezdi. Ön mastar ile flok yelkeni mastarı onun için aynı şeylerdi. Uskuta halatını laçka etmesini söyleyin, siz daha farkına varmadan pik yakasını alçaltsın. Üç kere denize düştü ve yüzemedi. Ama her zaman neşesi yerindeydi, onu hiç deniz tutmazdı ve tanıdığım en gayretli adamdı. Ketumdu da. Hiç kendinden bahsetmezdi. Bize göre geçmişi *Duchess*'e girdiği gün başladı. Nerede ateş etmeyi öğrendiğini Tanrı bilir! Kuzey Amerikalıydı, bunu da genizden konuşmasından anlamıştık. Onun hakkında bütün bildiğimiz bundan ibaretti.

Şimdi asıl can alıcı yere geliyoruz. Yeni Hebridler'de şansımız yaver gitmemişti, beş haftada sadece on dört kişi toplayabilmiştik ve güneydoğuya Solomonlar'a yöneldik. Malaita o zaman da adam toplamak için iyi bir yerdi, kuzeybatı kenarındaki Malu'ya ulaştık. Hem dış tarafta kayalıklar vardı hem de sahil kıyısında, bir de muazzam bir demirleme yeri; ama biz her şeyi yoluna koyduk ve aşağıya gelip işe girmeleri için zencilere bir uyarı olarak dinamitimizi patlattık. Üç gün kimseyi işe alamadık. Zenciler kanolarla gemiye geldiler ve biz onlara boncuklar, patiska, baltalar gösterip Samoa'daki çiftlik işinde çalışmanın zevkinden bahsedince gülüp geçmekle yetindiler.

Dördüncü gün bir değişiklik oldu. Elli küsur adam işe girdi ve ana ambara yerleştirildiler, güverteye de çıkabiliyorlardı elbette. Geri dönüp baktığımda bu toplu işe girme epey şüpheli görünüyor, ama o zaman güçlü bir reisin işe girme konusundaki yasağı kaldırdığını düşünmüştük. Beşinci günün sabahında iki filikamız her zaman olduğu gibi kıyıya gitti, bir şey olursa biri ötekini korusun diye, bilirsiniz. Yine her zaman olduğu gibi gemideki elli zenci güvertedeydi, aylaklık ediyor, çene çalıyor, sigara içiyor, uyuyorlardı. Gemide sadece Saxtorph, ben, bir de öteki dört

denizci kalmıştık. İki filikada Gilbert Adası'ndan adamlar vardı. Birinde kaptan, yük memuru ve işe almakla görevli memur vardı. Kıyıdan yüz metre açıktaki koruma filikasındaysa ikinci kaptan vardı. Ortalığın karışması pek beklenmiyordu ama iki filika da silahlarla donatılmıştı.

Saxtorph ile dört denizci kıç taraftaki küpeşteyi temizliyorlardı. Beşinci denizci de elinde tüfekle ana direğin hemen önünde, su deposunun yanında nöbet tutuyordu. Ben ön taraftaydım, velestralya için yeni dişlinin son kat boyasını sürüyordum. Bıraktığım yerden pipomu almak için uzanmıştım ki kıyıdan ateş edildiğini duydum. Bakmak için doğruldum. Başımın arkasına bir şey çarptı, beni sersemletip güverteye serdi. Aklıma ilk olarak yukarıdan bir şeylerin düştüğü geldi ama, daha yere düşerken güverteye çarpmadan önce şeytanın filikalardan gelen tüfek seslerini duydum. Yana döndüm, nöbet tutan denizciyi gördüm bir an için. İki devasa zenci kollarını tutuyor, bir üçüncüsüyse arkasında durmuş savaş baltasıyla kafasını yarıyordu.

Yattığım yerden cayır cayır yanan güneşin altında su deposunu, mayistrayı, nöbetçiye yapışmış bırakmayan çeteyi, başının arkasına inen el baltasını görebiliyordum. Ölümün gittikçe büyüyen tasavvuruyla büyülenmiştim. Savaş baltası inmek bilmedi bir türlü. Baltanın adamın kafasına inişini ve bacaklarının daha fazla dayanamayıp adamın çöküşünü gördüm. Kafasını keserlerken adamı bütün güçleriyle kaldırdılar. Sonra başıma iki darbe daha aldım ve öldüğümü sandım. Bana vuran vahşi de öldüğümü sanmıştı. Kımıldayamayacak durumdaydım, olduğum yerde nöbetçinin kafasını koparmalarını izledim. Çarçabuk bitirdiler işlerini. Bu işin ustasıydılar ne de olsa.

Filikalardaki tüfek sesleri kesilmişti, hepsinin öldüğünden ve benim de sonumun geldiğinden şüphem kalmamıştı. Başımı kesmek için gelmeleri an meselesiydi. Önce denizcilerin kafalarını alıyorlardı anlaşılan. Malaita'da kafalar, özellikle beyaz olanlar değerliydi. Deniz adamlarının evlerinde şeref konuğuydu bu kafalar. Ormanda yaşayanlar süs olarak nasıl kullanıyorlardı

bilmiyorum ama en az deniz adamları kadar değer veriyorlardı bu kafalara.

Bir ara kaçmaya kalktım, emekleyerek yük vincine gittim, zorla ayağa kalktım. Kıç tarafı ve aylardır emrimde çalışan üç denizcinin kafalarını kamaranın üstünde görebiliyordum. Zenciler benim ayağa kalktığımı görüp üstüme saldırdılar. Elimi attım, revolverim yerinde yoktu, almışlardı. Pek korktuğumu söyleyemem. Daha önce yüzlerce kez ölümle burun buruna gelmiştim ama hiçbirisi bunun kadar yakın değildi. Yarı sersemlemiştim, hiçbir şeyin önemi yoktu.

Baştaki zenci mutfaktan bir satır almıştı eline ve beni doğramaya hazırlanırken tıpkı bir maymun gibi suratını buruşturdu. Ama beni asla doğrayamadı. Bir anda külçe gibi güverteye yığıldı ve ağzından kan fışkırdığını gördüm. Bir tüfeğin art arda patladığını duyuyordum belli belirsiz. Zenciler ardı ardına yere yığılıyorlardı. Şuurum biraz yerine gelmişti ve atışların hiç ıskalamadığını fark ettim. Her ateş edilişinde bir zenci yere düşüyordu. Yük vincinin yanında güverteye oturup yukarı baktım. Saxtorph kurcataya tünemişti. Nasıl becerdi bilmem ama yanında iki Winchester(*) tüfekle ve sayamadığım kadar çok fişeklikle çıkmıştı oraya, şimdi de yapabildiği tek şeyi yapıyordu.

Daha önce ateş ve katliam görmüştüm ama böyle bir şey görmemiştim. Yük vincinin yanında oturup gösteriyi izledim. Güçsüz ve baygındım, hepsi bir düş gibiydi. Tüfek tak, tak, tak ediyor ve zenciler küt, küt, küt diye yere düşüyorlardı. Onların bu şekilde eksildiklerini görmek hayret vericiydi. Beni ele geçirmek için yaptıkları hamlede bir düzinesi ölünce felce uğramışlardı ama Saxtorph tüfeğini pompalamaktan vazgeçmiyordu. Bu sırada kanolar ve iki filika da yetişmişti, filikada ele geçirdikleri Snider ve Winchester tüfekler vardı yanlarında. Saxtorph'un üstüne açtıkları yaylım ateşi muazzamdı. Neyse ki zenciler sade-

(*) XIX. yy'ın ikinci yarısında çok ünlenen bir silah yapım şirketi ve ürettiği silahlara verilen ad.

ce yakın mesafede iyi ateş ediyorlardı. Silahı omuzlarına koyup ateş etmeye alışkın değillerdi. Bir adamın tepesinde gelene kadar bekleyip sonra alçaktan ateş ediyorlardı. Saxtorph, elindeki tüfek çok ısınınca onu bırakıp ötekini aldı. Oraya tırmanırken yanına iki tüfek almasının sebebi buydu.

Ateş etmedeki hızı parmak ısırtıyordu. Üstelik hiçbirini de ıskalamıyordu. Kaçınılmaz olan bir şey varsa o da bu adamdı. Gerçekleşmesindeki hızdı katliamı bu kadar dehşet verici yapan. Zencilerin durup düşünecek vakitleri yoktu. Durup düşündüklerinde can havliyle denize atlıyor, kanoları alabora ediyorlardı. Saxtorph durmak bilmiyordu. Denizin yüzeyi onlarla kaplanmıştı ve tak tak tak kurşunluyordu onları. Bir tane bile ıskalamadı, insan etine saplanan her kurşun sesini bariz biçimde duyabiliyordum.

Zenciler açılıp kıyıya yüzmeye başladılar. Deniz, batıp çıkan kafalarla halı gibi kaplanmıştı, ben düşteymişçesine ayağa kalkıp olanları izledim. Batıp çıkan kafalar ve daha fazla yola devam edemeyen kafalar. Uzun atışların bazıları mükemmeldi. Kıyıya sadece bir kişi ulaştı ama yürümek için ayağa kalkınca Saxtorph onu da yere serdi. Çok güzeldi. Birkaç zenci yere düşen adamı sudan çıkarmak için yanına koşunca Saxtorph onları da vurdu.

Bir tüfek patlaması daha duyunca her şeyin sona erdiğini sandım. Kamaraya giden güverte yolundan bir zenci gelmiş ve yolun ortasında yere serilmişti. Kamara onlarla dolu olmalıydı. Ben yirmi kişi saydım. Hepsi bir anda gelip küpeşteye saldırdılar ama asla oraya ulaşamadılar. Bu, bana trap atıcılığını anımsatmıştı. Güverte merdiveninden siyah bir beden çıkıyor, Saxtorph'un tüfeği patlıyor ve siyah beden yere düşüyordu. Elbette aşağıdakilerin güvertede olan bitenden haberleri yoktu, bu yüzden sonuncu adam da ölene dek oradan çıkmaya devam ettiler.

Saxtorph emin olmak için bir süre bekledi, sonra güverteye indi. Bütün *Duchess*'te geriye o ve ben kalmıştık ve benim durumum oldukça kötüydü, o da artık ateş etmesine gerek kalmadığı

için ne yapacağını bilemiyordu. Benim tarif ettiğim şekilde kafamdaki yaraları yıkayıp dikti. Büyük bir bardak viski oradan gitmek konusunda çaba göstermemde beni canlandırdı. Yapacak başka bir şey yoktu. Herkes ölmüştü. Yelkenleri açmaya çalıştık, Saxtorph'la sırayla yelkenleri çekiyorduk. Bir kere daha aptal bir beceriksiz olmuştu. Yelken çekmeyi beceremiyordu, ben de bayılınca her şey yarım kaldı.

Kendime geldiğimde Saxtorph çaresizce küpeştede oturuyor, ne yapması gerektiğini sormak için bekliyordu. Yaralıları gözden geçirmesini ve emekleyecek durumda adam olup olmadığına bakmasını söyledim. Altı kişi bulabildi. Birinin bacağı kırıktı ama Saxtorph kollarının sağlam olduğunu söyledi. Gölgede yatıp üşüşen sinekleri kovalıyor ve manevraları yönetiyordum, Saxtorph da hastaneden devşirdiği çeteyi idare ediyordu. Yelken halatını bulmadan önce o zavallı zencilere armadordaki bütün halatları çektirmezse çok mesut olacaktım. Adamlardan biri tam çekerken halatı bıraktı, güverteye düşüp öldü; ama Saxtorph ötekilere saldırıp işi bırakmamalarını sağladı. Ön ve ana yelkenler açılınca, kilidi kırıp çapa zincirini serbest bırakmasını söyledim. Zorla kendimi dümene sürükledim, dümene yön verecektim. Nasıl becerdi bilmiyorum ama kilidi kırmak yerine ikinci çapayı da denize attı ve iki kere demirledi bizi oraya.

En nihayetinde iki kilidi de kırmayı ve velestralyayla flok yelkenini açmayı başardı, *Duchess* girişe doğru yol aldı. Güvertemiz görmeye değerdi. Her yerde ölü veya ölmekte olan zenciler yatıyordu. Bazıları akla hayale gelmeyecek yerlere sıkışıp kalmışlardı. Kamara, güverteden kaçıp orada ölenlerle doluydu. Saxtorph'u ve mezardan devşirdiği çeteyi ölüleri denize atmakla görevlendirdim, canlı, ölü hepsi denize atıldı. O gün köpekbalıkları ziyafet çekti kendilerine. Öldürülen dört denizciyi de aynı şekilde denize attık elbette. Yine de başlarını bir çuvala koyduk, çuvalın içine de ağırlık koyup öyle denize attık. Böylelikle hiçbir şekilde kıyıya vurup zencilerin eline geçmeyecekti başları.

Ben beş esirimizi tayfa olarak kullanmaya karar vermiştim ama onlar aksi yönde karar verdiler. Bir fırsatını bulup denize atladılar. Saxtorph ikisini havada vurdu revolveriyle, durdurmasaydım sudakileri de vuracaktı. Katliamdan bıkmış usanmıştım, üstelik ıskunayı çalıştırmamıza da yardım etmişlerdi. Ama merhametimiz boşa gitti çünkü üçünü de köpekbalıkları yedi.

Karadan uzaklaştıktan sonra beyin humması veya ona benzer bir şey geçirdim. Her neyse, *Duchess* üç hafta boyunca rüzgârı başa alıp durmuştu, ben kendime geldikten sonra Sydney'e doğru sakince yol aldık. Her halükârda Malu'lu zenciler beyaz bir adamla oyun oynanmayacağını ebediyete kadar öğrendiler. Bu meselede Saxtorph kesinlikle kaçınılmazdı."

Charley Roberts uzun bir ıslık koyuverdi ve şöyle dedi:

"Sanırım öyle olduğunu kabul etmeliyim. Peki Saxtorph'a ne oldu?"

"Fok avcılığına daldı ve alanında uzman birisi oldu. Altı yıl boyunca Victoria ve San Francisco filolarının varagele halatıydı. Yedinci yılda ıskunasını Bering Denizi'nde bir Rus kruvazörü ele geçirdi, mürettebat Sibirya'daki tuz madenlerine sürüldü."

"Dünyayı işlemek," diye mırıldandı Roberts. "Dünyayı işlemek. İşte burada. Birinin bunu yapması gerek, dünyayı işlemeyi kastediyorum."

Kaptan Woodward kel başındaki çapraz yara izlerini ovdu.

"Ben üzerime düşeni yaptım," dedi. "Kırk yıl. Bu son yolculuğum. Sonra evime döneceğim."

"Şarabına bahse girerim ki dönmeyeceksin," diye meydan okudu Roberts. "Çalışırken öleceksin, evde değil."

Kaptan Woodward iddiayı gecikmeden kabul etti, ama bence iddiayı Charley Roberts kazanacak.

GÜNEŞİN OĞLU (*)

I

Willie–Waw yelkenlisi, kıyı kayalığı ile iki iri kayalık arasında kalan geçide demir atmıştı. Köpüren dalgaların durmadan dövdüğü büyük kayalıktan bu bitip tükenmez saldırının sesleri geliyordu. Tam tersine, beyaz mercanların süslediği kıyı kayalığının yüz metre kadar açığında, hiç rüzgâr almadığı için güneş ışınlarını ayna gibi yansıtan sakin sulardan oluşan bir geçit uzanıyordu. *Willie–Waw* bu sakin geçidin en sığ yerine demir atmıştı ama yine de çapanın zinciri metrelerce derine dek iniyor, belki de yüz ayak sonra dibe varabiliyordu. Bu zincir denizin derinliklerinden gemiye uzanırken değişik görünümler alıyor, çoğunlukla kocaman bir yılana benzeyen görüntüsü suyun üzerinden rahatça görünebiliyordu. Su berraktı, zincirin ve beyaz mercanların ötesinde oynaşan kızıl renkli balıkların görüneceği denli saydamdı. Derken akıntıyla gelen büyük bir köpekbalığı belirdi, neşeyle oynaşan mercan morinaları hemen yuvalarına kaçtılar. Diğer küçük balıklar ise köpekbalığını umursamadılar bile, vurdumduymaz bir edayla yüzmeye devam ettiler.

Bir düzine kadar zenci tayfa yelkenlinin ön güvertesinde toplanmış, güvertenin tik ağacından kaplamasını kazımakla uğraşıyorlardı. Adamların davranışlarını gözleyen biri, bunların maymundan farksız olduklarını düşünürdü. Maymunların sarsak yürüyüşleriyle alay ederlerdi ama uğraştıkları işte o maymunlar

(*) İlk defa *Saturday Evening Post*'un 19 Ağustos 1911 tarihli sayısında yayımlanmıştır.

denli beceriksizlerdi. Gözlerinde maymunlara has, dünya yansa umuru olmaz o ifade vardı; ne var ki, pek çok maymun bu adamlardan daha yakışıklı olmasıyla övünebilirdi. Ayrıca hiçbir maymun tam anlamıyla çıplak sayılmazdı, hepsinin üzerinde kıllardan doğal giysileri vardı. Ama bu adamların kılsız bedenleri maymunlardan da çıplaktı, giysi adı verilecek bir çaput bile giymemişlerdi. İş süslenmeye gelince, en kadınsı orangutan bile bu adamların eline su dökemezdi. Ellerine geçeni oralarına buralarına takmışlardı. Kulak deliklerinde kurutulmuş toprak çubuklar, ağaç kabuğundan yapılmış küpeler, ayrıca paslanmış çivi ve eski mermiler asılıydı. Kulak başına üçten altıya dek değişen sayılarda delik açılmıştı, bu deliklerden en küçüğü bile herkesin tanıdığı Winchester'in namlu çapı kadardı. Kimi delikler daha da büyüktü.

Burun deliklerine değişik büyüklüklerde, sivri ve parlak kemik parçaları, süslü deniz kabukları takılmıştı. Birinin göğsünde beyaz bir kapı tokmağı sarkıyordu. Diğer birinin göğsünde kırık fincan sapı, ötekinde Tanrı bilir nereden bulunmuş kocaman bir saat çarkı asılıydı. Adamların tembel konuşmaları, uyuşuk bir gevezelik halini almıştı. Nerdeyse yaptıkları işi unutmuşlardı. Elleri değil ağızları işliyordu. Beyaz ırktan bir tayfa, topunun çıkardığı işi çabucak bitirebilirdi.

İki beyaz adam, zencilerin hemen ardındaki bir tentenin altına sığınmışlardı. Adi gömleklerin altına lava-lava giymişlerdi. Bellerine taktıkları kemerlere tabancaları ve tütün keselerini asmışlardı. Kendi terleriyle yıkanmış gibilerdi. Siyah gözlü ve zayıf olanı alnındaki terleri elinin tersiyle silip yere silkti. Yorgunluktan bitmiş yüzünde canı sıkılan bir ifadeyle kıyı kayalığının önünde uzanan engin denizi, sonra sahildeki palmiyeleri incelemeye başladı.

"Saat sekizde bile Tanrının laneti kor topu çalışmaya başladı. Sabahtan hava böyleyse, öğlene nasıl olur, sen hesapla!" diye sıkıntıyla söylendi. "Biraz olsun rüzgâr esse neler vermezdim... Buradan ne zaman gideceğimize dair bir fikrin var mı?"

Diğer adam uzun boylu ve geniş alınlı, zeki bakışlı, görünümüne kabadayıca bir görünüm veren basık çeneli, yirmi beş yaşlarında bir Almandı. Ortaya sorulan soruyu yanıtlamak zahmetine katlanmadı bile. Elindeki sigara kâğıdına kinin sarmakla meşguldü. Toz kininin birazını elinin içinde yuvarlayıp hap yaparak ağzına attı. Susuz olarak yutmaya çabaladı.

Birinci adam on beş dakika kadar sıkıntıyla sustu, sonra özlem dolu bir sesle homurdanarak söylendi: "Ah be! Boğazımı ıslatmaya bir yudumcuk viski olaydı şimdi."

Almanın bir yanıt vermeye gönül indirmesi için on beş dakika daha geçmesi gerekti:

"Sıtmadan iflahım kesildi artık! Dayanmanın mümkünü yok. Kararım karar, Sydney'e varınca benden size hayır yok Griffiths. Tropiklerden bıktım usandım. Nasıl kandım da bu anlaşmaya olur dedim, şimdi aklım almıyor..."

Griffiths sonunda Almanın işe yaramadığını yüzüne vurma fırsatını yakaladığını anladı; zaten sıcaktan bunaldığı için dayanamayıp patladı:

"Seni süvari olarak aldığımı öğrenen Guvutululuların ne dediğini biliyor musun? Dededen toruna hepsi katılana dek güldüler. 'İşe bak be! Jakobsen'le sefere çıkmak ha! İçilemeyecek kadar kötü suyu, hatta kezzabı bile alkol sanıp içen bir adamla sefere çıkmak nasıl iştir, çabucak anlarsın.' Bak, yalan yok, adamların arkasından yalancı dememe fırsat vermedin. Yaptığın ada layık davrandın doğrusu. Bu konudaki işbilirliğin öyle gelişmiş ki, on beş gündür ağzıma tek yudum içki koyamadım. Ne yaptın ettin, son kalan şişeleri gizlediğim yeri de hemen buluverdin, onları da temize havale ettin."

"Benim yerimde sen olup bu beygir sıtmasından kıvransaydın, ancak o zaman anlardın çektiklerimi."

Griffiths, "Aman neyse, konuştuğumuza değmez," dedi. "Kafama takılan başka bir dert var. Yoluna kurban olduğum yüce Tanrı ya içki ya da biraz olsun rüzgâr yollasaydı... bir şey yolla-

saydı işte... Yollasaydı da yarın gelecek sıtma nöbetine rahatça hazırlanabilseydim."

Süvari hazırladığı kinin hapını ona uzattı, Griffiths de kuru kuruya yuttu hapı. Ağzı yarı kapalı söylenmeyi sürdürdü:

"Lanet olsun be! İnsanların kinine gerek duymadıkları ülkeleri özledim. Şu cehennemlik tozdan ömrümce kim bilir kaç ton yutmuşumdur."

Biraz olsun esinti görebilir miyim umuduyla yine denize baktı. Günler vardı ki alize bulutlarından eser yoktu. Güneş ufuk çizgisinin az üzerinde duruyordu ama gökyüzünün kızgın bir fırından farkı kalmamıştı. Sıcaklık sadece hissedilmekle kalmıyor, handiyse elle tutulur bir hal alıyordu. Griffiths çevresini boş yere gözledi. Kıyıya baktı, şükretmeye başlayacağı bir belirti görmek üzere gözlemeye başladı. Sahildeki beyaz mercan kayalıkları ışığı gözleri alacak biçimde yansıtıyordu. Palmiyelerin hareketsiz duruşu, tropik ormanın zengin yeşilliğinin önünde ormanın maketini andırıyordu.

Kıyıdaki kumların üzerinde anadan doğma oynayan zenci çocukların görüntüsü, hasta adamın sinirlerini iyice bozuyor, bunun kişiliğine yapılmış bir hakaret olduğunu düşünüyordu. Çocuklardan biri ayağı takılıp suya düşünce sevincinden kanatlandı, canıma değsin dedi içinden.

Ön güvertedeki zenci tayfalar çığlık çığlığa bağırmaya başladılar. İki adam da dikkatle açık denize baktılar. Yaklaşık dört yüz metre ilerideki burundan dönen kapkara uzun bir yerli kayığı kayalık boyunca hızla kendilerine yaklaşmaktaydı.

Süvari, "Bunlar küçük koydaki Gooma zencileri," dedi.

Ön güvertedeki zencilerden biri koşarak seğirtti; güneşten yanan güvertenin kaplamasına yalınayak basıyor, beyaz adamın tabanlarını anında kavuracak bu sıcaklığı hissetmiyordu bile. Griffiths adamın bu hissizliğine iyice sinirlendi. Hiç olmazsa tanık olmamak için gözlerini yumdu. Ne var ki, bu zenci az sonra, "Goomalılar; yanlarında da var beyaz patron," der demez gözleri faltaşı gibi açıldı.

İki beyaz adam da yerlerinden fırladılar, yaklaşan kayığı dikkatle gözlemeye koyuldular. Elbette yanlış görmüş değillerdi. Kayığın kıçında beyaz olduğu kuşkusuz, başında geniş kenarlı şapkasıyla bir adam dikiliyordu. Süvarinin yüzünde içindeki kaygının belirtileri apaçık belli oldu, rengi soldu.

"Başka kim olacak, gelen Grief'tir," dedi.

Griffiths biraz daha baktıktan sonra süvarisinin haklı olduğunu anladı, ardından küfür etmeye başladı:

"Buraya neden gelmiş bu lanet olasıca?" dedi süvariye, aynı zamanda Tanrının cezası denize, gökyüzüne, güneşin aman vermez sıcaklığına, son olarak, ister istemez elinde tutsak kaldığı kocaman evrene sordu.

Süvari ilk şaşkınlığından sıyrılmıştı, yüzünde bıyık altından bir gülümseme belirmişti.

"Sizi daha önce uyarmıştım: Bu adamın elinden hop diye kurtulmak sandığınız kadar kolay değildir."

Griffiths bu sözleri işitmek bile istemiyordu. Birdenbire biriken öfkesi patladı. Öfkesinden bağırarak konuşmaya başladı:

"Adamda bu denizdeki adalardan çok para var! Yine de vergi memuru gibi para peşinde dolaşıyor. Her yanın para be adam! Para içinde boğulacaksın! Söylemesi kolay! Yringa'daki plantasyonu satıp üç yüz bin sterlini servetine eklediğine yemin ederim. Guvutu'da içerken Bell ağzından kaçırmıştı. Adamın serveti milyonlarca doları geçmiştir... İnsan bu kadarcık paranın peşine düşmeye utanır yahu, Shylock'tan beter karakteri var adamın!"

Süvarisine döndü: "Evet, uyarmıştın beni. Doğru! Şu uyarını bir kez daha yap bakalım."

"Ne demiştim sana, borcunu ödemeden Solomon Adalarından tüymeye niyetliysen boşa heveslenme, demiştim. Adamı tanımadığın apaçık ortada. Grief denen adam şeytan gibidir. Tam bir namus kumkumasıdır. Bir öfkelendi mi gözü hiçbir şeyi görmez. Bak, söylüyorum: Bin sterlini yok yere denize atar ama gün gelir altı peni için köpekbalıklarının paslı konserve kutusu didiştikleri gibi ölümüne dövüşür. Nasıl bir adam olduğunu iyi

bilirim. Çok olmadı, Queensland misyonerlerinin *Akşam Yıldızı* gemisi San Cristobal'de battığında, gemisi *Balakula*'yı adamlara hediye ediverdi. *Balakula* da nerden baksan üç bin sterlin eder... Ya Strothers'a yaptığına ne dersin... Adama on beş gün belini doğrultamayacak hale gelene dek dayak attı. Hem de neden? Strothers hesap kesiminde iki sterlin on iki şilini, gülünecek kadar küçük bir parayı zimmetine geçirmeye kalkışmıştı."

Griffiths, "Hay lanet olası!" diye bağırdı, dinmesi mümkün olmayan bir öfke nöbetine tutulmuş gibiydi.

"Bana güven kaptan, bu kadar namuslu bir adam hayatta her şeyi başarır. Şuna emin ol, Solomon Adalarına bunun gibisi gelmemiştir. Biz dersen... Bizler zavallıyız, içimiz çürümüş bizim... Hayatta iflah olmayız. Yozlaşmışız çünkü. Onun için inat etme de beni dinle. Kamarada iki bin sterlinden çok para duruyor. Olmasa uğraşalım... Borcunu güzellikle öde, bu konu da kapanıp gitsin."

Griffiths süvariyi dinlerken dişlerini sıkıyor, dudaklarını yiyordu:

"Hayır efendim, asla olmaz, inadım inat; o parayı vermeye hiç niyetim yok," diye sayıklarcasına söylendi. Başını bakır rengindeki güneşe kaldırmıştı, süvarinin varlığını bile unutmuştu. Kamaraya inmek için davranmışken vazgeçip süvariye döndü:

"Bana bak Jacobsen! Şu Tanrının cezası adam on beş dakikadan önce buraya varamaz. O gelmeden emin olmalıyım: Benimle birlikte misin? Sözün özü, beni destekleyeceğine güvenebilir miyim?"

"Desteklemek zorundayım elbette. Viskilerinin hepsini içip bitirdim, değil mi? Her neyse... Planın nedir?"

"Benden tek peni bile alamaz! Almaya niyetlenirse çok şaşıracak! Paşa paşa geri dönüp giderse sorun çıkmaz... Giderse kendisini öteki dünyaya yollama zahmetinden beni kurtarmış olur, planım işte bu."

Jacobsen her ne olacaksa, yazgının gerçekleşmesi için kaçınılmaz olaylar olarak kabul etmeye hazırdı. Bu sessiz kabulleniş içinde, vurdumduymaz bir edayla omuz silkti.

Griffiths ambar kapısına doğru gidip aşağıdaki kamarasına indi.

II

Kayalığın üzerinde bir görünüp bir kaybolan, tam artık hiç görünmeyecek derken birden yeniden gözüken yerli kayığını, Jakobsen geçide girinceye dek izledi.

Griffiths biraz sonra güverteye çıktı, aşağıda bir şeyler yazmış olmalıydı, çünkü parmaklarında mürekkep lekeleri vardı.

On beş dakika sonra yerli kayığı yelkenliye bordasına yanaştı.

Geniş kenarlı şapka takmış bir adam kayıkta ayağa kalkarak seslendi:

"Hey, Griffiths! Jakobsen!" Elini yelkenlinin bordasına dayarken kayıktakilere, "Sakın ola kayıktan bir yere ayrılmayın!" dedi.

İlk bakıldığında ağırkanlı bir adam gibi duruyordu ama küpeşteyi aşıp güverteye atlayışından nasıl çevik olduğu hemen anlaşılabilirdi. Yün gömlek ve lava-lava giymişti; giysilerinin altındaki bedeninin nasıl biçimli olduğu görülüyordu. Kasları kalın olmasına kalındı ama ne fazladan şişlikler vardı kaslarında ne de uyumsuz çizgiler, aksine birbirleriyle uyum içindeki yumuşak çizgileriyle kasları handiyse kara denecek denli esmer derinin altında kasılıp kendilerini belli ediyorlardı. Güneşten yanan yüzü İspanyollarınki gibi esmerleşmişti. Dimdik bakan mavi gözleriyle sarı bıyığının bu yüzde ne işi olduğunu sormak geliyordu insanın aklına. Bu derinin eski günlerde bembeyaz olduğuna inanmak mümkün değildi.

Griffiths el sıkışırken sordu:

"Sizi buraya hangi rüzgâr attı Bay Grief? Santa Cruz'da olduğunuzu işitmiştim."

Yeni gelen, "Haklısınız, oradaydım," diye yanıtladı, "gerçekten hızlı bir yolculuk yaptık. *Wonder* az ötede, Gooma koyunda demirli. Rüzgâr çıkmaya niyetlenirse, biz de yelken açmaya niyetliyiz. Yerliler bu tarafta bir yelkenli gördüklerini söyleyince merak ettim, bir yol geldim. Kimmiş bu yelkenli, öğrenelim dedim... Burada işler nasıl bakalım?"

"Ne iş olacak, hiçbir şey yok... Ambarlar nerdeyse boş. Altı ton fildişi ya topladık ya toplamadık. İş zayıf anlayacağınız. Sıtmadan kırılan insanlara çatmışız meğer. Kadınlar anında kirişi kırdılar. Adamlar bataklığa dek izlediler ama ara ki bulasın. Tembelin dikâlâsı bunlar!... Karşılıklı birer kadeh parlatalım derdim ama şu ayyaş süvari son viski şişesini de temize havale etti. Artık rüzgâr diye Tanrıya yakarmaya başladım... birazcık rüzgâr için neler vermezdim!"

Grief renk vermeden, ustaca yaptığı ilgisizlik rolüyle adamları bir süzdü, sonra gülmeye başladı:

"Yok canım! İlla ki rüzgâr olacak değil ya, bu hareketsizlik benim işime geliyor. Bu mutlu tesadüfü rüzgârsızlığa borçluyum. Unutmadan... Muhasebeci şu can sıkıcı faturayı bulmuş derinlerde bir yerden. Başka iş yokmuş gibi bana verdi, ne yapalım, ben de ödemeniz için size getirdim."

Süvari patronunun konukla rahatça hesap görmesi için, sesini çıkarmadan kalkıp uzaklaştı.

Konuğuyla yalnız kalan Griffiths;

"Çok üzgünüm Bay Grief, gerçekten üzgünüm," dedi, "beş peni bile param olmadığına inanın. Korkarım vadeyi biraz daha uzatmanız gerekecek."

Grief'in yüzünde önce şaşırmış, sonra sıkılmış ifadeler art arda belirdi. Sırtını ambar kapağına yasladı.

"Şu işe bak yahu! Yalancılık bir salgın hastalık halinde tüm Solomon Adalarında yayılıyor, ne üzücü. İnsanın içi yanıyor. Kimseye güvenemez olduk; hatta bizim Kaptan Jensen'e bile. Herkesin yalan söyleyeceğine inanırdım ama onun asla... Adam

bana daha beş gün önce ne dedi, biliyor musunuz; siz de işitmek ister misiniz?"

Griffiths dudaklarını yaladı:

"Öğrenmek isterim elbette, ne dedi?"

"Ne diyecek; sözde siz elde avuçta ne varsa satıp savıp Yeni Hebrid Adalarına doğru kirişi kırmışsınız. Bak, bu yalanı savurdu işte."

Griffiths, "Amma büyük iftira!" diye bağırdı.

Grief başını sallayarak adama hak verdi, sonra konuşmasını sürdürdü:

"Bir tek bu olsa, hiç üzerinde durmayacaktım. Daha da büyük bir iftira var: Sözde en büyük arazilerinizden ikisini bizzat kendisi satın almış, Kahula ve Mauri'dekileri... Vallahi onun yalancısıyım, mallar, malzemeler, fıçılar, kredi borçları ve kopra(*) için toplam bin yedi yüz altın ödemiş size.. "

Bu son sözler üzerine Griffiths'in birbirlerine yaklaşan gözlerinde bir parıltı belirdi. Kendisini ele veren bu parıltı, Griffiths'in iradesi dışında oluşmuştu. Grief bunu hemen yakaladı. Duraksamadan konuşmaya başladı:

"Parsons'un da diğerinden farkı yok. Sizin Hickimavi'deki temsilciniz olan adam. O da Hickimavi'deki topraklarınızı Fulcrum Şirketi'ne sattığınızı söyleyip duruyor... Durup dururken neden böyle yalanlar uyduruyorlar ki? Size böyle iftira atmalarının nedeni ne olabilir?"

Hem hastalık hem de dayanılmaz sıcak yüzünden sinirleri bozuk olan Griffiths daha fazla dayanamadı. Sıkıntısı öfkeye dönüştü, sahte kibarlığı terk edip küstahlığı ele aldı:

"Şimdi iyi dinle Grief! Böyle dalga geçmekle ne elde edeceğini sanıyorsun? Böyle yaparak bir yere varamazsın. Olup bitenleri öğrendiğin belli. Madem öğrendin, öğrendiğinle kal bakalım! Doğrudur, elde avuçta ne varsa sattım. Şimdi de hiç durmadan

---

(*) Yağı çıkartmak üzere hazırlanan hindistancevizi çekirdeği.

çekip gitmek niyetindeyim. Engellemek için ne yapacaksın? Yapabileceğin ne varsa, durma yap!"

Grief hiç umurunda değilmiş gibi omzunu silkti, aklında hiçbir tasarı yokmuş gibiydi. Hatta şaşırmışa benziyordu.

Griffiths üstünlüğü ele aldığını sezer sezmez yüksekten atmaya koyuldu:

"Bu denizlerde kanunun k'si yoktur. Tulgani yüz deniz mili ötede. Yolculuk için yasal izni aldım, hem de kendi malım olan bir tekneyle yolculuk yapıyorum. Beni engelleyecek hiçbir şey yok! Bu küçücük borç yüzünden beni yolumdan çevirmen haksızlık olur! Tutuklayacak değilsin ya. Eee, başka? Öyleyse elindeki değersiz kâğıdı cebine sok da işimize bakalım. Şu mendilini ünlü faturamızın üstüne koy!"

Grief'in yüzündeki şaşkınlık giderek artıyordu:

"Sözü uzatmadan diyorsun ki, bin iki yüz sterlini senden çalıyorum; değil mi Griffths?"

"Tam üstüne bastın adamım, yapmak istediğim bu. Küfür edip bağırarak bu işi çözemezsin. Hah, rüzgâr da yavaştan esmeye başladı. Demir almak zamanıdır. Ben demir almadan pılını pırtını toplayıp gidersen hayrına olur! Yok, inat edersen, seni de kayığını da denize gömerim. Sonra, uyarmadı deme!"

Grief, "Haklı olduğunuzun farkındayım, sizi tutuklayamam," dedi. Hemen sonra kemerinde sallanan keseye el attı, dış görünüşünden resmi evrak olduğu anlaşılan buruşuk bir kâğıt parçası çıkardı: "Bir bakarsın, benim yapamadığımı şu küçük kâğıt başarır. Bunu da siz cebinize sokun!"

"Nedir o?"

"Deniz Komutanlığı'nın çevredeki hemen tüm bölgelerde geçerli bir tutuklama kâğıdı. Yani nedir, Yeni Hebridlere kaçarak paçayı sıyırmış olamayacaksınız."

Bunları işiten Griffiths bir an duraksadı, boğazında düğümlenen bir şey oldu. Kaşlarını çatarak hesabında olmayan bu yeni gelişmeyi değerlendirmeye koyuldu. Fakat az sonra yüzünde bir gevşeme belirdi, sanki yeni durum için bir çözüm bulmuştu.

"Beklediğimden de açıkgözsün adamım," dedi, "beni kıskıvrak yakaladığın doğru. Jacobsen seninle aşık atılamayacağını az önce söylemişti ama ben ciddiye almamıştım. Yerden göğe haklıymış meğer. Şimdilik son sözü siz söylediniz. Para aşağıda, kamaramda. Madem öyle, gelin şu borç ödensin de aramızdaki hesap kapansın."

Kamaraya inerken, Griffiths konuğuna yol verir gibi yapıp arkada kaldı. Aşağıya inmeden önce son anda, ufuk çizgisinde rüzgârla dalgalanan karartıya bir göz atmayı ihmal etmemişti.

Süvariye dönüp, "Demiri alın. Yelkenler yısa. Apikoda bekleyin!" diye emretti.

Grief süvarinin yatağına oturdu. Yastığın altından bir tabancanın namlusunun ucunun göründüğünü fark etti. Kamarayı diğer bölümlerden ayıran tahta bölmeye menteşelerle tutturulmuş derme çatma masanın üzerinde mürekkep hokkası, kalem ve çoktan antika kitap dükkânlarına gitmesi gereken bir seyir defteri duruyordu.

Griffiths denetimi elinde tutan bir adam edasıyla konuşmaya başladı:

"Bir azalmış ya da bir çoğalmış, benim için artık bir önemi kalmadı! Yaptığım kötülükleri çoğaltmak umurumda bile değil... Gözümü kırpmadan kötü bir iş daha yapabilirim. Yıllardan beri şu lanet olası Tropiklerde yaşıyorum. Hastayım, hem de berbat biçimde. Viski, güneş ve lanet sıtma yüzünden, ruhumda ahlakın zerresi kalmadı. Sizin onursuz, insana yaraşmaz dediğiniz işleri yapıp yapmamanın benim için hiçbir anlamı yok. Zenciler ikide bir neden birbirlerini gebertirler? Yamyamlar neden insan eti yer? Artık bu işlerin kökünde yatan gerçekleri çok daha iyi anlıyorum, üstelik haklı da buluyorum onları. Gerekliyse, bu işlerin hepsini ben de yaparım, hem de yaptıklarımdan sevinç duyarak. Çok daha kötülerini bile! Örneğin, size borucumu ödemek istemiyorum, değil mi? Ne önemi var ki, sadece bir şakadır bu... küçücük bir şaka. Benim gözümde bundan fazla önemi yoktur. Gündelik bir şey gibi. Hay aksi, size bir şeyler ikram etmeyi unuttum, değil mi?"

Grief'ten yanıt yoktu. Griffiths konuşmasını tamamladıktan sonra bir çekmecenin kapağını açmaya çalışıyordu. Güvertede zenci tayfaların ana yelken ve kıçtaki küçük yelkeni yısa ederken kopardıkları gürültü ve palangaların metal gıcırtıları birbirlerine karışıyordu. Grief, boyalı zeminde hızla dolaşan bir böceği seyre koyulmuştu. Griffiths sonunda çekmeceyi yerinden çıkarabildi, içerideki dağınıklığın arasından aradığını bulabilmek için kamaranın ağzına doğru gitti. Oradaki ışık da yetmemiş olacak ki çekmecenin üzerine eğildi. İster istemez davetsiz konuğuna sırtını dönmüştü. Birdenbire doğrularak kamaraya inen merdivenin basamaklarına yaslanmış bir tüfeği kaptı ve arkasına döndü. Tüfeği Grief'e doğrultarak;

"Kirpiğini oynatırsan yakarım!" dedi.

Grief'in yüzünde bir gülümseme belirdi, karşısındakini küçümseyen bir ifadeyle baktı, yine de emre uydu. Sol eli yatakta, sağ eli masanın üzerinde duruyordu. Kendi tabancasını çok uzaktan görülecek biçimde, kemerinin sağ tarafına asmıştı. Zaten niyeti kendi tabancasını kullanmak değildi, aklı yastığın altındaki diğer tabancadaydı.

Griffiths alay etmeye başladı:

"Şuna da bakın! Solomonlarda cümle âlemi gücüne inandırmış, herkesi hayran bırakmışsın ama bana vız gelir! Hemen şimdi, hem seni hem de Deniz Komutanlığı'nın şu tutuklama emrini gemimden safra gibi atabilirim. Ama başladığımız işi yarıda bırakmak olmaz. Şuradaki seyir defterini kaldır!"

Grief hiç kımıldamadan soran gözlerle bakmayı sürdürdü.

"Beni yorma Grief! Dibe vurmuş, bundan ötesini hiç düşünmeyen bir adamım ben. Boşa tehdit sallamam, yapacağımı yaparım. Şu böceği ezdiğim gibi, duraksamadan seni de öldürürüm. Ver şu seyir defterini!"

Gerçekten dibe vurmuş bir adamdı. Bitkin ve öfkeli yüzü önünü sonunu düşünmeden her çılgınlığı yapabileceğini gösteriyordu. Grief defteri yerinden kaldırınca, altından birtakım karalamalar yapılmış bir defter kâğıdı çıktı.

Griffiths yeniden emretti:

"Oku adamım! Yüksek sesle oku..."

Grief bu emre de uydu. Diğer yandan sabır ve dikkatle sol elini yastığın altındaki tabancanın kabzasına doğru kaydırıyordu.

Kâğıtta şunlar yazılıydı:

Solomon Takımadalarından Anna kıyısı, *Willie–Waw* yelkenlisi

Altını imzaladığım bu ibraname ile herkese karşı açıkça kabul ederim ki, Harrison J. Griffiths bana olan bin iki yüz sterlin tutarındaki borcunu bugün tarafıma tümüyle ödemiş ve bu belge ikimiz tarafından düzenlenmiştir.

Griffiths alayı arttırarak konuştu:

"Bu ibranameyi elimde tuttuğum zaman, senin şu tutuklama emri üzerine yazılar karalanmış bir paçavradan fazla değer taşımaz. Durma, imzala adamım."

"Bu çözüm olmaz Griffiths. Tehditle, silah zoruyla imzalatılmış bir belgenin kanunlar önünde geçerliliği yoktur."

"Eğer geçerli olmayacaksa, neden imza atmamak için inat ediyorsun? İşi yokuşa sürmek için mi?"

"Hayır, amacım bu değil. Bu belgeye imza atmazsam, sizin başınıza açılacak pek çok sorunu şimdiden önlemiş olurum."

Grief'in parmakları tabancaya değmeye başlamıştı. Konuşurken sağ eliyle kalemi tutuyor, sol eliyle belli belirsiz tabancayı kendisine yaklaştırmaya çabalıyordu. En sonunda tabancayı eliyle tam olarak kavrayabildi. Hesap yapmaya başladı: Bir parmağı tetiğin üzerinde, diğeri topa dokunarak, namlu üzerinde sol elini kullanarak ateş etmesi mümkün müydü?

Griffiths kesin bir edayla yanıtladı:

"Neden benim için endişeleniyorsunuz ki. Tek bir ayrıntıyı sizinle paylaşayım. Jacobsen borcu ödediğime dair tanıklık edecek. Artık uzatmayın da atın şu lanet imzayı! David Grief adını anlaşılır olarak yazın, tarihi eklemeyi de unutmayın."

Büyük yelkenlinin makara gıcırtıları, camokaların yelkenlere çarpmasından çıkan sesler, hep birlikte aşağıya dek geliyordu. Kamaradaki iki adam da, rüzgârın şişirdiği yelkenlerin *Willie -Waw*'ı yukarı kaldırdığını hissettiler.

David Grief hâlâ kararsızdı. Baştaki üçlü küçük yelkenin kesik kesik gelen sesinden başka ses işitilmemeye başlamıştı.

Griffiths, "Beklemesene be adam! Demir aldığımızı anlamadın mı?" diye bağırdı.

Tüfeğin namlusu hemen bir metre ötede kendisine çevriliyken, Grief kesin kararını verdi. Rüzgârın dokunuşuyla hareket eden teknede Griffiths sendeleyerek ayakta durabiliyordu. Grief beklediği anın bu olduğuna karar verdi. Bu şans bir daha ele geçmeyebilirdi. İmzaya hazırlanır gibi yaparken sol elini kedi çabukluğuyla yastığın altına sokup çekip ve hızla ileri atıldı. Zamanlaması öyle mükemmeldi ki, karşısındaki adamın tüfeğin namlusunu nişan almak için doğrultmaya çalışmasından yararlanabilmiş ve silahını ateşlemişti. Ne var ki, Griffiths de bu işlerde usta biriydi. Eğilerek tüfeğini tabancayla aynı anda ateşlemeyi başarmıştı.

Grief omzunda bir acı hissetti, ıskaladığını anlamıştı. Tüfeğin ikinci kez ateşlenmemesi için adamın üzerine atladı. Adama tüfekle birlikte sıkıca sarılarak ateş etmesini engelledi. Elinden bırakmadığı tabancanın namlusunu Griffiths'in göbeğine dayamıştı. Omzunun acısı ve öfkesinden kendini kaybetmişti, nerdeyse tabancayı ateşleyiverecekti. Tam tetiğe basacakken vazgeçti, içindeki öfke birden yerini soğukkanlı bir bakışa bırakmıştı. Ambar kapısından içeri, hâlâ çıkmasını bekleyen Gooma yerlilerinin sinirli bağırmaları geliyordu.

Bundan sonrası bir anda yaşandı. Grief, Grifftihs'i kucakladığı gibi dik basamaklardan yukarı tırmandı.

Ambardan çıkar çıkmaz güneşin yıkadığı güvertede durdu. Dümendeki zenci şaşkınlıktan put kesilmiş halde onlara bakıyordu. *Willie–Waw* rüzgâr altında yan yatarak, ardında bembeyaz bir izle yol alıyordu.

Yelkenlinin ardına takılan Gooma yerlileri, umutsuz bir çabayla kayıklarını kullanmaktaydılar. Grief başını çevirdiği anda, elinde bir silahla kendilerine doğru koşmaya başlayan süvariyi gördü. Griffiths'i iyice sıkarak hareketsiz hale getirdi, onunla birlikte küpeşteyi aşarak denize atladı.

İki adam birbirlerine sıkı sıkıya sarılmışlardı. Grief dizlerini adamın göğsüne dayadığı gibi yükseldi, adamı da dibe itti. Suyun yüzüne çıkabilmişti ama güneş ışınlarıyla birlikte, yüzünün çok yakınında iki kez suların sıçradığını da fark etti. Jacobsen ayyaş olabilirdi ama iyi ateş ediyordu doğrusu. Üçüncü atışa izin vermemek için ciğerlerini havayla doldurdu, suyun dibine daldı, ancak Gooma yerlilerinin çektiği küreklerin altına geldiğinde suyun üzerine çıktı. Grief kayığın küpeştesine yapıştığında, *Willie –Waw* dönerek rüzgârla birlikte atıldı.

Grief, "Durmak yok! Hemen küreklere!" diye bağırdı, "çabucak sahile! Çabuk, çabuk!"

Şu an için sürdürmesi gereksiz olan kavgadan vazgeçip geri çekiliyordu, canını kurtarmak öncelikli hedefti.

Willie–Waw kaptanını denizden çıkarmak için hız kesti, böylece Grief'e kurtulmak için gerekli zamanı tanımış oldu. Kayık kısa süre sonra kumsala bindirdi. Yerliler kurşun gibi ormanın içine koşup saklandılar. Kum fırtınasının tokadı onları ancak yavaşlatabildi, hiç durmadan ormanın derinliklerine gittiler.

Grief dönüp *Willie–Waw*'a baktı. Yelkenli geçidi aşmış, yandan aldığı rüzgârla güney denizlerine ilerlemeye başlamıştı. Yelkenli henüz burnu dönmeden rüzgârın gabya yelkenini kapıp götürdüğünü gördü.

Sayısız yaradan ve geçirdiği hastalıklardan yüzü engebeli araziye dönmüş, yaşlı bir Gooma yerlisi Grief'e baktıktan sonra gülümseyerek yüzünü buruşturdu:

"Korktuk biz! Oradaki beyaz patron hiç sevmiyor seni!"

Grief gülmeye başladı. Kumsala gidip hep birlikte kayığa bindiler.

III

Solomon Adalarında David Grief'in zenginliğinin boyutlarını sorsanız, kimse yanıt veremezdi. Bunu bilen, hatta tahmin edebilen yoktu. Bu sonsuz denizlerin her yanında arazileri, sayılamayacak kadar çok plantasyonu vardı.

Samoa'dan Yeni Gine'ye, Ekvatorun kuzeyine dek geniş bir bölgede plantasyonları bulunuyordu. Pomotou Adaları çevresinde inci arama ruhsatı vardı. Resmen kanıtlanamasa da, Alman şirketlerinin Fransız Markiz Adalarındaki ticaret işlerini yürütüyordu. Tüm adalara, iş merkezlerine, ticaret yapılan her yere gemi işletiyordu. Kimsenin bilmediği yerlerde küçücük mercan adalarının sahibiydi, buraları yılda ancak bir kez ziyaret edebildiği söylenirdi.

Sydney'deki Castelreagh Caddesi'nde iki katlı ofisleri vardı ama onu buralarda görmek mümkün değildi. O adaları dolaşmayı, okyanusun derinliklerinde yelken açmayı yeğlerdi. Hiç yorulmaz, en küçük ticaret olasılığının peşine düşer, var olan işlerini büyütür, yeni işlere girişirdi. Özetle, alışılmış olanın dışında her şeye, tuhaflığa ve serüvene düşkündü.

Gavonne gemisinin enkazını ölü eşek fiyatına aldığı gün herkes onun çıldırdığını sanmıştı ama o enkazı adam edip iki yüz elli bin doları cebine koymuştu.

Grief, Lousiades Adalarındaki ilk kauçuk plantasyonlarını kurmuş, Bora-Bora yerlilerini Güney Denizlerine özgü pamuk ekmekten vazgeçirip kakao yetiştirmelerine önayak olmuştu. Cehennemin dibindeki Lallu-Ka Adası'na Ontong-Java Adası'nın halkını taşımış, kendi hesabına dört bin dönüm hindistancevizi ağacı diktirip adayı canlandırmıştı. Tahiti'de ölümcül rekabet halindeki iki şirketin arasını bulan, Hikuhuhu Adası'ndaki fosfat yataklarını işletmeye açan yine oydu.

Sürekli dolaşan gemileriyle kendisine yeni sözleşmeli işçiler buluyordu. Gemilerle Santa-Cruz'dan aldığı yerlileri Yeni Heb-

ridlere, yakaladığı yamyamları Yeni Georgia'daki plantasyonlara taşıyordu. İşçi toplayan temsilcileri Tonga'dan Gilbert Adalarına, hatta Louisiades Adalarına dek her yerde, çalışmaya hazır sayısız işçiyi seferber edebiliyordu. Gemilerinde çalışanlar Büyük Okyanus'un her dalgasını bilir, okyanusun her köşesine sefer yaparlardı. Üç yolcu taşıma hattını düzenli olarak işletiyordu. Fakat kendi gezilerinde bunlara asla binmez, yelkenlilerinin ilkel yolculuk koşullarına severek katlanırdı.

Nerdeyse kırka merdiven dayamıştı ama otuzundan fazla göstermiyordu. Artık kocamaya başlamış deniz kurtları, sadece onlar, yirmi yıl önceki halini, dudakları üzerinde yeni terlemeye başlayan sarı, yumuşak bıyığıyla adalara çıkıp geldiği zamanı anımsıyorlardı. O zamanlar daha delikanlıydı.

Tropiklerde beyazlara rastgelmek olağandı. Grief'in bu adamlardan farkı, bu adaları gerçekten sevmesiydi. Dayanıklı kaslarla örülmüş biçimli gövdesinin üzerinde sağlık taşan bir derisi vardı. En iddialı beyaz bile onun yakıp kavuran güneşe dayanıklılığıyla boy ölçüşemezdi. Güneş ışınları onun derisine işlemiyordu sanki. Ama aynı ışınlar diğer beyazların derilerini, gövdelerini örten doğal kumaşı paramparça edip içerilere işliyor, sinirlerini karman çorman hale koyuyordu. Bu beyazlar kafalarına yer etmiş Kutsal Kitap emirlerinin birini bile yerine getiremiyor, taşıyamadıkları ahlaki kaygılarını denize fırlatıp atıyorlardı. İçkiye dadanıp henüz yaşlanamadan göçüp gidiyorlardı. Bilinçlerine işleyen vahşi kıyıcılık öyle büyüyordu ki, ancak üzerlerine kruvazörle varıldığında kapıldıkları çılgınlığı denetlemek mümkün oluyordu.

David Grief, gerçekten de güneşin oğlu olan bu adam, her yönden gelişip büyümesini sürdürüyordu. Güneş onu emziriyordu, doğaya hemen uyum sağlıyordu. Yıllar içinde teni esmerleşti, Polinezya yerlileri gibi kara–sarı bir renge büründü. Gözleri hâlâ maviydi, bıyıkları eskisinden gür ve hâlâ sarıydı. Yüzünün hatları İngiliz atalarından asırlardır kuşaktan kuşağa aktarılan çizgileri taşıyordu.

Safkan İngilizdi, yine de onu yakından tanıdığını iddia eden kimileri Amerikalı olduğunu söyleyip dururlardı. Diğer beyazlardan bir farkı da, Güney Denizlerine servet kazanmak için gelmiş olmamasıydı. O gelirken yanında servetini birlikte getirmişti. Hem kaptanı hem sahibi olduğu küçük yelkenlisiyle, çocuk denecek yaşta, tropik güneşin aydınlattığı yollarda para ve serüven aramaya çıkmıştı.

Tropik fırtınalardan birine yakalanmış, dehşetli dalgalardan biri onu yelkenlisiyle birlikte karaya savurmuştu. Kendisini bir anda kayalıkların üç metre ötesindeki hindistancevizi ağaçlarının dibinde buluvermişti. Ancak altı ay sonra, inci avına çıkmış bir tekne tarafından kurtarılabildi. Ne var ki, kanı güneşin tadına varmıştı, yelkenlisini yitirdiği için umutsuzluğa kapılmadı, ilk gemiye atlayıp baba ocağına dönmeyi aklına bile getirmedi.

Güneş aralıksız olarak yüzünü yakıyor, aynı anda ceplerine milyonları dolduruyordu. Canı istemese bile, neye el atsa para kazanıyordu, Midas gibi dokunduğunu altına çevirme yeteneği vardı ama o bu yeteneğini para kazanmak için değil, serüvenler yaşamak için kullanmayı yeğliyordu. Para umurunda değildi. Yaşamda sadece serüven vardı, serüven oldukça yaşam değerliydi. Onunla aynı kandan serseriler, beyazlar, Avrupa halklarından en az yarısının temsilcileri, dünyanın dört bir yanından gelen serüven düşkünleri arasında süregiden amansız yaşam savaşını, doğanın bir yansıması olarak görüyordu. Bu olsa olsa spordu, evet bir spordu ve kurallarına uygun olarak yapılmalıydı. Grief'in en çok sevdikleri Güney Denizlerindeki serüvencilerin yaşamlarındaki renkli ayrıntılardı: Kayalardaki yosunların kokusu, ufak göllerin gümüşsü sularında yansıyan mercan takımlarının güzelliği, şafak doğarken sonsuz ufuktan denize yansıyan kızıl ışınlar, alize rüzgârlarının insanı canlandıran esintisi, dalgaların ritmi, palmiyelerle kaplı adacıklar, ayakları altında hareket eden güverte, yelkenlerin rüzgârla şişmesi, başlarında çiçekten çelenkleriyle Polinezya'nın kara-sarı renkli canayakın kadınları ve erkekleri, hatta kelle avlamaya meraklı, insan eti

yemekten mutlu olan, yarı hayvan yarı şeytan, kıyıcı Malenezya yerlilerinin ilkel çığlıkları...

Yaşam enerjisiyle dolup taşan bu güneş çocuğu, milyon kere milyoner bu adam, Harrison J. Griffiths denen adamla küçücük bir para hesabını kapatmak üzere yolculuğuna ara vermişti.

Sözün özü, böyle tehlikeli olaylar onun güneşi içen damarlarının, heyecana susamış kişiliğinin uzun zamandır alıştığı gündelik işlerdendi. Tehlikeyle beslendiği iddia edilebilirdi. Yaşam bir spordu. Güney Denizlerindeki yaşam ise, tehlikeli bir spordu. Demek oluyor ki, yarışmanın keyfini çıkarmak adına bile canını yok yere verebileceği ufak tehlikelere katlanmak, bu tehlikeleri yaşamın insana rahatsızlık vermeyen sıradan tasaları olarak kabul etmek gerekirdi. Grief de bu kurallara uygun yaşıyordu işte.

IV

Wonder yeni günün ilk ışıklarına Guadalcanal kıyısına yakın seyrederken yakalandı. Yelkenli arkadan esen güçsüz frişka rüzgârıyla yavaşça ilerliyordu. Doğuda görünen kara bulutlar, güneydoğu alizelerinin yakın zamanda güçlü bir fırtınayla yine başlayacağını haber veriyordu. *Wonder*'in az önünde, aynı rotada ilerleyen ve handiyse yetişeceği küçük bir tekne vardı.

Ne var ki, bu tekne *Willie-Waw* değildi. *Wonder*'in güvertesinde dikilen Kaptan Ward dürbünü gözünden indirdi, öndeki teknenin *Kauri* olduğunu söyledi.

Az önce güverteye çıkan Grief üzülerek iç çekti:

"*Willie-Waw* olsaydı ne güzel olurdu."

Ambar görevlisi Denby, Grief'e hak vererek söylendi:

"Kaybetmeyi asla kabul edemiyorsunuz."

Grief, "Elbette kabul etmem," diyerek güldü. "Griffiths denen adamın nasıl uyanık olduğu belli. Dünkü yaptıklarıyla nasıl aşağılık olduğunu da kanıtladı. 'At imzayı!' diye emir veriyordu,

'David Grief'i eksiksiz yaz! Tarih atmayı sakın unutma!' Hemen hemen bu sözleri kullandı. Jacobsen denen cehennem kaçkını dönek de patronuna yardım etti. Bully Hayes(*) günlerindeki korsanlık hortlamış gibi! Ne gibisi, bu da resmen korsanlık yahu!"

Kaptan Ward araya girdi:

"Patronumsunuz ama aklımdan geçenleri dürüstçe söylemek zorundayım efendim."

Grief destek verdi:

"Hiç durma, hemen söyle."

"Dinlemek isterseniz..." Kaptan Ward boğazını temizleyerek yüksek sesle konuşmaya başladı: "Paranızın ucu bucağı yok... Buna rağmen hangi akla uyup bu beş para etmez iki sahtekârla uğraşırsınız, bilmem. Yaşamınızla kumar oynamak değil mi bu? Yaptığınıza delilik derler... Hiç önlem almadan bu tehlikeye atılmak neden? Buna bir türlü akıl erdiremiyorum."

"Aslını ararsanız, bunu açıklamak çok güç kaptan. Sanırım, bunu yapmaktan keyif alıyorum. Bunun için siz daha akla yatkın bir açıklama bulabilir misiniz?"

Kaptan Ward homurtuyla yanıtladı:

"Ne diyeceğimi bilemiyorum, yaşamanın kesinlikle güzel ölümünse pek erken olduğu bir yaşta kafanızda bir delik açacaklarından korkuyorum."

Ardından pusulaya bir bakmak için uzaklaştı. Guadalcanal'ı kaplayan bulutları delip gökyüzüne uzanan büyük tepenin yerini saptadı.

Karadan esen rüzgâr hızlanmıştı. *Wonder* kayarak *Karui*'yle aynı hizaya geldi, hatta yavaşça geçmeye başladı.

İki gemi arasındaki rutin selamlaşmadan sonra David Grief seslendi:

"Son günlerde *Willie–Waw*'a rastladınız mı?"

(*) William Henry "Bully" Hayes (1827/29 – 1877) Güney Denizlerinin yarı efsanevi kaptan ve köle taciri. Kaypaklığı ve acımasızlığıyla tanınmış, hakkında korsanlık iddialarında bulunulmuş, ancak ispatlanamamıştır.

Kauri'nin kaptanı ayakları çıplak, beline doladığı lava-lava dışında hiçbir şey giymemiş bir adamdı. Ağzındaki tütünü tükürdükten sonra yanıt verdi:

"Gördüm ya! Dün gece Savo'da demir atmıştı. Tatlı patatesle domuz yüklüyorlardı. Sarnıçlara da bayağı su çektiler. Galiba seferi uzun olacak. Adama sorarsan, daha yelken basmaya hiç niyeti yokmuş. Neden sordunuz? Bir şey hakkında mı görüşecektiniz?"

"Evet, görüşme gibi bir şey işte. Siz yine de, onu benden önce görürseniz bu rastlantıdan söz açmayın, olur mu kaptan?"

Kauri'nin kaptanı onaylayan bir işaret yaptı. Bir an düşündü, sonra diğer yelkenliye yaklaşıp sesini tam duyurmak için hızla baş tarafa yürürken bağırdı:

"Hey! Jacobsen öğleden sonra Gabera'da olacaklarını söyledi. Patates alacaklarına göre, bu akşam oradaki limanda kalmaları gerekir."

Wonder Kauri'yi geçtikten sonra, Grief sordu: "Solomonlarda fenerli tek ada Gabera değil mi, Kaptan Ward?"

Kaptan başıyla evet dedi.

"Demir atmak için iyi bir liman değil. Mercanlar ve sığlıklar çok, ayrıca kıyı kayalığı da çok tehlikeli. Üç yıl önce, *Molly* orada resmen hurdaya çıkmıştı..."

Grief bir süre durgun kalıp önüne baktı. Düşüncelere dalmıştı. Kafasındaki düşleri gerçek kılmak için düşünüyordu. Birden gözlerini kıstı, sarı bıyıklarının uçları dikildi, gülümsemeye başladı. Kaptan Ward'a döndü:

"Gabera'da demir atacağız. Mümkün olduğunca koya yaklaşmaya çalışın. Geçerken bir sandal indirip beni altı silahlı yerliyle birlikte bırakacaksınız. Gün doğmadan dönerim."

Kaptan bu adam uslanmaz der gibi dik dik bakıyordu.

Grief yaramazlık yaparken yakalanan bir afacanın utangaçlığıyla kaptanı sakinleştirmek istedi:

"Bunda kızılacak bir şey yok, sadece ufacık bir şaka. Surat yapma patron."

Kaptan Ward elden ne gelir gibisinden homurdandı. Ambar görevlisi Denby dikkatle konuşulanları dinliyordu.

"İzniniz olursa Bay Grief, ben de size katılabilir miyim?"

Grief başını sallayarak kabul etti.

"Yanınızda balta ve uzun orman bıçaklarından olsun. İki de büyük fener alın. Aman dikkat, fenerlerin içi dolu olsun ha!"

V

Wonder, güneş batmadan bir saat önce, küçük koyun açıklarına geldi. Rüzgâr soğuk esmeye başlamış, denizin yüzü bozulmuştu. Kıyıya yakın mercan kümelerinde beyaz köpükler belirmişti, kıyıdan uzakta olan kümelerde ise suyun hemen altındaki beyaz belirtiler dikkati çekiyordu. Yelkenlinin pruvasını rüzgârüstüne döndürdüler, tüm yelkenler uzaklardan görülmesin diye ariya edildi. Sandal önceden planlandığı gibi indirildi. Bellerine lava-lava bağlamış, elleri tüfekli altı Santa Cruz yerlisi sandala bindi. Fenerleri taşıyan Denby kıça oturdu, sırtını aynalığa dayadı. Hemen ardından binen Grief avara etmeden önce küpeşteye yaslanıp Kaptan Ward'a seslendi:

"Evet patron, gecenin karanlık olması için dua etmeye başlayın!"

"En azından bunun için kaygılanmayın, ay ne kadar istese de çıkamaz. Bu gece yüzünde kara bir örtü olacak. Havaya bir bakın, sanırım fırtına koptu kopacak. Şansınız bol olsun!"

Grief iyimser tahminlere sevindi, esmer yüzünde bir aydınlık belirdi. Sandalın aynalığındaki ambar görevlisinin yanına sıçradı.

Kaptan, "Koyver!" diye emretti, "yelkenler fora! Orsa alabanda! İşte böyle, sakın bu rotadan ayrılmayın!"

Sandal Grief'in komutasındaki altı kürekçiye sahile yollanırken, *Wonder* yelkenleri doldurup Gabera'ya gitmek üzere burnu döndü.

Küçücük bir filikadan başkasının geçemeyeceği kadar dar ve dolambaçlı kanalı, denizcilikteki deneyimleri sayesinde kolayca geçtiler. Sığlıkları ve mercan kümelerini aşarak dalgaların sakince yaladığı kumsala yanaştılar.

Karaya çıkınca hiç beklemeden çalışmaya koyuldular. Grief palmiyeler arasında dolaşarak kesilecek ağaçları gösteriyordu:

"Bu ağaç düşecek! Bu da... bir de şu..." diyerek yerliler arasında görev paylaşımı yaptırıyor, arada, "Bunu sakın kesmeyin, şuna da dokunmayın," diye uyarıyordu.

Kısa sürede ormanın istenen bölgesini temizlemişlerdi. Kıyıya yakın bölgede sadece iki palmiye kalmıştı. Akşam inip ortalık kararırken yanlarında taşıdıkları fenerleri yakıp bu iki ağacın tepesine bağladılar.

İşleri tamamlanmıştı. David Grief nerdeyse ıslık çalacak kadar keyiflenmişti. Fenerlere bakıp bir daha hesap yaptı, uzun süre baktıktan sonra yanındakilere döndü:

"Şu fener biraz yüksek kalmış. Onu otuz santim kadar alçaltalım Denby."

VI

Willie-Waw durmak bilmeyen fırtına yüzünden suyu yararak yol alıyordu. Yerli tayfalar az önce rüzgârın hızı nedeniyle indirdikleri floka yelkenlerini yeniden yısa etmek için uğraşıyorlardı.

Onları yönlendiren Jacobsen topladıkları ipleri güverteye toplayıp hazır etmelerini emrettikten sonra, baş taraftaki Griffiths'in yanına geldi.

İki adam da dikkatle karanlığın derinliklerine bakıyor, bu kör duvarın ardını görmeye çalışıyorlardı. Bu karanlıkta dümen kullanabilmenin tek yolu olan sahile vuran dalgaların sesine kulak vererek yönlerini belirlemeye çabalıyorlardı.

Rüzgâr giderek hız kesti, bulutlar biraz olsun aralandı, yıldızların hâlâ yetersiz ışığında kıyı görünür gibi oldu. Önde, rüz-

gâraltında kayalık bir burun görünmüştü. Tam olarak görebilmek için boyunlarını ileri uzattılar.

Griffiths, "Bu Amboy Burnu olmalı," dedi, "su burada derindir. Hangi rotada olduğumuzu tam olarak kestirene dek dümeni sen al Jacobsen. Biraz acele et."

Süvarinin ayakları ve bacakları çıplaktı, yağmurdan ıslanıp sudan çıkmış sıçanlara dönmüştü. Dümeni yerliden almak için hemen kıç tarafa koştu.

"Rotamız nedir?" diye bağırdı.

"Güney yarım batı."

"Bir çeyrek daha batıya dönün! Döndün mü?"

"Evet!"

"Hiç bozmadan koruyun!"

Griffiths Amboy Burnu'na göre *Willie-Waw*'ın rotasını belirlemeye çalışıyordu.

"Yarım daha batıya dönün!"

Dümeni az önce bırakan yerli, "Yarım batı daha!" diye yanıtladı.

"İşte oldu. Böyle devam edin... yavaş yavaş..."

"Tam rotadayız."

Jacobsen dümeni yine yerliye devretti:

"Gözünü dört aç, sakın boş bulunayım deme! Hiç acımam, kemiklerini kırarım!"

Yeniden baş taraftaki patronunun yanına gitti. Bulutların sıkıntısı artmıştı. Yıldızlar bir kez daha görünmez oldular, rüzgâr hızlandı ve giderek fırtınaya döndü.

Griffiths yelkenlere bakarak hızlarını kestiriyordu. Yaklaşan süvarinin kulağına eğilerek bağırdı:

"Ana yelkene dikkat edin!"

Rüzgâr yavaşlar mı diye bakarken yelkenli birdenbire yana yattı ve omurgası suyun altında görünmez oldu; küpeşteyi aşan kocaman dalgalar güverteye doldu. Sıcak deniz suyu ayaklarından dizlerine çıkıyor, ışıltılar saçan su her yanı ıslatıyordu.

Dehşetli ıslıklar çalan rüzgârın sesine yelken halatlarının şaklaması karışıyor, *Willie–Waw* hızını çılgınca arttırarak ileri atılıyordu.

Griffiths, "Hemen flok yelkenlerini indirin! Çabuk olun!" diye haykırdı. Yelken halatlarını tutan yerlileri sağa sola iterek takozu boşalttı.

Jacobsen de yelkeni tutan halata el atmış ona yardım etmeye uğraşıyordu. Büyük yelken kısa sürede büyük gürültüyle güverteye indi. Yerliler çığlıklar atarak bu komut dinlemeyen yelkenin üzerine üşüştüler.

Tam bu anda Jacobsen gecenin karanlığından yararlanıp tembellik eden bir tayfayı yakaladı. Sert bir yumruğu suratının ortasına yapıştırıp görev yerine yolladı.

Yağmur sağanak halinde yağıyor, yelkenlerine camadan vurulmuş *Willie–Waw* coşkun dalgaların beyaz köpükleri arasında bata çıka yol alıyordu. İki beyaz adam baş tarafta yan yana durdular, bu yağmurda boşuna önlerini görmeye çalıştılar.

Griffiths, "Doğru yolda sayılırız!" dedi, "bu yağmur daha fazla süremez, dinmesi yakındır. Işık görene dek bu hızda ilerleriz. Sonra on üç kulaca fonda ederiz. Böyle gecelerde kırk beş kulaca demirlemek en güvenlisidir ama elden gelen bir şey yok. Ana yelkeni de bağlayalım, artık kullanamayız."

Karanlıklara bakmaktan gözleri ağrımıştı. İki saat sonra sevinçten ağrıyı falan unuttular, iki ışık görmüşlerdi.

"Jacobsen, işte ışıklar! Dümene ben geçiyorum. Orta yelkeni indirt, demir atmak için alesta bekle. Şu gündüzfenerlerine söyle, tembel tembel gerineceklerine bir işin ucundan tutsunlar."

Kıç tarafa, dümene geçen Griffiths iki ışıkla aynı hizaya gelene dek dümen dolabını milim kıpırdatmadı, birden alabanda edip yelkenliyi ışıklara yönlendirdi. Kayalıklara çarpan dalgaların sesi kulaklarına dek geliyordu ama o bu seslerin çok daha uzaklardan geldiğini düşündü.

Az sonra Jacobsen'in korkuyla haykırdığını işitti, işitir işitmez *Willie–Waw*'ın korkunç çatırtılar çıkararak kayalıklara bin-

dirdiğini fark etti. Dümen dolabını terse çevirmeye çalışsa da başaramamış, belki de geç kalmıştı. Düşünmeye fırsat kalmadan büyük direklerden biri baş tarafa doğru devrildi. Yelkenlideki herkes düşünemeyecek kadar şaşkındı. Önlerine gelen bir şeye can korkusuyla sarılıp kalmışlardı. Gemi havalanır gibi oldu, gün boyunca güneşte ısınan sular dalgalar halinde küpeşteden aşıp güverteyi doldurmaya başladılar.

Willie-Waw sığlığı güç bela geçebildi, az ilerideki kayalığa kıyasla derin ve az dalgalı kanala girdi. Tabanı sürtündü ve durdu.

Griffiths başını önüne eğmiş, sessiz bir kederle ama öfkeli biçimde kamaranın eşiğine oturmuştu. Sonra başını kaldırdı, aynı hizada oldukları için tek bir ışıkmış gibi görünen iki ışığa bir daha baktı:

"Fenerler burada. Ama burası Gabera olamaz. Hangi cehenneme daldık biz?"

Dalgalar öfkeyle çırpınmayı sürdürüyor, köpüklerini durmaksızın kayalıklardan kendilerine doğru gönderiyordu. Çok geçmeden rüzgâr kesti. Yıldızlar yavaşça görünmeye başladılar. O anda kıyıdan gelen bir filikanın kürek sesleri işitildi.

Griffiths aklını başına toplayabilmiş değildi. "Neye uğradık yahu? Deprem mi oldu? Burada on üç kulaca yüzlerce kez demir atmış adamım... Bu gelen kim, Wilson, sen misin?"

Karanlıkların arasından çıkagelen filika yelkenliye aborda etti. Griffiths yetersiz ışıkta bir türlü seçemediği bir adamın küpeşteden atlayarak kendisine yaklaştığını fark etti. O anda adamın elindeki, namlusu tam yüzüne çevrilmiş otomatik colt tabancayı gördü. David Grief'ti gelen, evet, ta kendisiydi!

Grief kahkahalar atarak az önceki soruyu yanıtladı:

"Bilemediniz dostum, yemin ederim ki, buraya daha önce bir tek kez bile demir atmadınız. Gabera'ya belki atmışsınızdır ama burası Gabera değil, orası bu burnun ardındadır... Ben de sizden şu zavallı bin iki yüz sterlinimi tahsil eder etmez oraya gitmek

niyetindeyim. Ünlü ibranamemiz için de tasa etmeyin, onu sakladım, kelimesi değişmeden yanımda duruyor. Şu hesabı bir görelim, onu hemen size takdim edeceğim."

Griffiths öfkesinden havaya sıçradı, kuduz nöbeti geçiren hayvanlar gibi tepinmeye başladı:

"Bu tuzağı kuran sensin demek! Sahte fenerler de senin oyunun, değil mi? Beni karaya oturttun, şimdi de kalkmış..."

Grief gülmeyi kesti, alçak ama kan donduran bir sesle Griffiths'in bağırmasını kesti:

"Yavaş gel bakalım! Yavaş! Daha fazla zorlamadan efendice bin iki yüz sterlini ver! Beni daha yormadan şu işi çözelim."

Griffiths çaresizlik, güçsüzlük ve en kötüsü bıkkınlık bataklığında gömülmüş gibi hissetti. Güneşin oğlu olan bu David Grief'ten öldüresiye nefret ediyor, bütün inadının, çabasının heba olduğunu anlıyordu. Kara-sarı renkli, gök gözlü, yılmaz bilmez, savaşmaya doymaz bu adamın karşısında yenik düşmüş, daha fazla savaşmaya mecali kalmamıştı.

"Jacobsen," dedi, "aşağıdaki kasayı aç ve bu... bu vampire... o lanet olası bin iki yüz sterlini öde!"

KUZEY MUCİZESİ (*)

Öykümüz, her insanın içinde biraz olsun iyiliğin var olduğunu anlatan gerçek bir olaydır.

Bertram Cornell'in aleyhine konuşanlar haklıydı; yaşamı boyunca iyi bir iş yaptığı görülmüş değildi. Denizin karşı yakasında, İngiliz tarzı küçücük bir evde otururdu. Evde yaşayanlar onun günahkâr yaşamından vazgeçmesi için çalışıp çabalamışlar, ne kadar yalvarsalar da adamı doğru yola çekememişlerdi. Cornell'in içine kötülük yuva yapmıştı artık, ne yazık ki, gerçek buydu. Adamın çevresindekiler buna öylesine inanmışlardı ki, kendisinden söz edildiğinde "başında kavak yelleri esiyor" ya da "dünya yıkılsa umuru olmaz" gibi tanımlarla yetinir, konuşmayı Cornell'in kötülüğüne taşımaktan kaçınırlardı.

Çok küçük yaşlardan beri, Cornell kötülük yapmak için elinden geleni ardına koymamıştı. Tatlı dille anlatılanları anlamazdan gelir, ne kadar öğüt verilse kulak asmazdı; annesi ve kız kardeşinin döktükleri gözyaşları bile kalbini yumuşatmazdı. Babasını ise, dinlediği bile yoktu.

İngiltere'deki aile yuvasını genç yaşında terk etti. Buna şaşmamak gerekir. Tüm eşyasını topladı, geride sadece bakanların içlerini sızlatan birkaç pılı pırtı ve acı anılar bırakarak gitti. Adı belleklerden silinene dek konu komşu arkasından üzüntüyle andılar, kötü alışkanlıklarını ağızlarına hiç almadılar. Giderek adı

(*) İlk defa *The Youth Companion* dergisinin 4 Kasım 1926 tarihli 100. sayısında yayımlanmıştır.

anılmaz oldu, ölüp kalması bile önemini yitirdi, kimse akıbetini öğrenemedi.

Fakat Cornell bu kötü yaşamöyküsünü onuruyla tamamlamayı başarmıştı. Bu ölüm haberi işitildi denemez, olsa olsa bir iki kişi öğrenmiştir; neden denirse, ölümü çok uzak ülkelerde olmuştu, yetmezmiş gibi, Kuzeyin sonsuz buz çöllerinde altın peşine düşen serüvenciler birbirlerinin nasıl öldüğünü kulaktan kulağa anlatamadan ölüp gidiverirlerdi. Öykümüzün konusu, işte böyle ölüp giden bir adamdır.

Cornell bileğine sağlam, çam yarması gibi bir adamdı. Hiçbir işini kadere bırakmaz, önlemini alarak hareket ederdi; kaderci adamlara bıyık altından gülerek bakar, yaptıklarıyla dalgasını geçerdi. Bu kaba davranışlarını yüzleyen olduğunda pişkinlik eder, kendisine ağır hakaret eden olduğunda bile güler geçerdi.

Gemilere tayfa yazılıp tüm denizleri dolaştı; Avustralya ovaları ve Dakota'da sığırlara çobanlık etti. Ardından polis olmaya kalktı ama dikiş tutturamadı, sonunda altın peşinde Klondike yollarına düştü, kısa sürede Alaska kıyılarına vardı. Yeni ülkenin gizli kapaklı işlerini hemen öğrenip üç kişilik bir grup kuruverdi. Başına topladığı adamlar altın umuduyla Klondike'ın her yanını dolaşmış, altına bakmadık taş bırakmamışlardı. Dört ortak düşünüp taşındılar, henüz kimsenin gitmediği topraklarda şanslarını denemeye karar verdiler, atlarını yedekleyip doğu yönünde yola koyuldular. İzledikleri yol St. Elisa Tepesi'ni geçince kuzeye dönüyor, dağların tepesinden aşarak Beyaz Nehir ve Tanana ırmaklarının kaynaklarına dek uzanıyordu. Yol engebeliydi, çevrelerindeki doğa tamamen vahşiydi. Kimi zaman buz çöllerini aşmak zorundaydılar. Hiçbir beyaz adamın girmediği bu bölgelerin doğru dürüst bir haritası bile çizilmemişti. Günler boyunca tek bir insana rastlamadılar, hatta hayvan bile görmedikleri günler vardı. Arada bir yerlilerin birkaç çadırını görüyorlardı. Zorlu koşullarda buz çöllerini geçtiler, ardından dağlar ve ormanları aştılar. Çevrelerinde tüyler ürperten bir sessizlik hakimdi, nerdeyse kendi aralarında yüksek sesle konuşmaya bile çekiniyorlardı.

Bazen duruyor, altın olup olmadığını araştırıyorlardı. Buzdan dağların gölgesindeki çamurlu suları elekten geçiriyor, kaya diplerini eşeliyorlardı. Bir gün gerçekten saf ve değerli bir bakır damarına rastgeldiler ama bu damarla zaman harcamaya hiç yeltenmediler. Akıllarında hiçbir soru kalmadan yollarına devam ettiler.

Günler geçtikçe atlara yem bulmak zorlaştı. Aç hayvanlar ne ot bulursa onu yiyor ve zehirleniyorlardı, çaresizlikten atları ölüme terk etmek zorunda kaldılar.

Dik bir uçurumu aşmaya çabaladıkları bir gün şiddetli bir tipiye tutuldular, o bölgede sık rastlanan tipilerdendi bu. Rüzgârın sürükleyip yüzlerine tokat gibi vurduğu buz parçacıklarına direnip yürümek olanaksızdı, karların içine batıp kaldılar. Kar ve rüzgârla mücadele etmekten analarından emdikleri süt burunlarından geldi, güç bela vadiye inebildiler. Artık ellerinde birkaç at kalmıştı, onları da oracıkta ölüme terk ettiler.

John Thornton, işte bu küçük ve rüzgâr almayan vadide, bir yosunu öylesine söktü, köklerini silkeledi. Bertram Cornell tam yanında duruyordu. Yosunun köklerinden altın tozlarının parlayarak döküldüğünü gördükleri anda dilleri tutuldu. Hemen işe giriştiler. Akşam kampa döndüklerinde, bin dolarlık altını toplamışlardı bile. Kampı madenin yanına taşımaya karar verdiler. Bir aylık zorlu çalışma sonucu, yanlarında taşıyamayacakları ölçüde servet sahibi oldular. Ne yazık ki yiyecek stokları da tükenmek üzereydi. Erzak tek kişinin taşıyabileceği kadar azalınca dönmeye karar verdiler.

Dondurucu soğukların hüküm sürdüğü bölgeye kış bastırmak üzereydi. Yola çıkmak için en doğru zamandı bu, biraz daha oyalansalar kar yolları kesebilirdi. Klondike Ovası'nı, Yukon Vadisi'nin her köşesini ezbere biliyorlardı. Kuzeydoğu bölgesinin de cahili değillerdi ama uzaklıkları tam olarak kestiremiyorlardı. En yakın yerleşim yüz mil kadar ötede olmalıydı. Adam başına bin dolar değerinde üçer kilo altın yüklendiler. Geri kalan altını daha sonra taşımak amacıyla özenle sakladılar. Ağırlık taşıma-

mak için silahları da altınların yanına gömdüler, yanlarında sadece yiyeceklerle yola çıktılar.

Kısa sürede bir konak yerine varacaklarından emindiler, bu güvenle yiyecekleri har vurup harman savurdular. On gün sonra erzak yükünün dibi görünmüştü. Görünürde yerleşim yeri geri dursun, bir konak noktası olsun yoktu. Giderek kabaran okyanus dalgalarını andıran kar tepelerinden başka şey göremez olmuşlardı. Endişeleri günden güne arttı, sonunda korku hepsini esir aldı. Bill Hines işlerin kötüye gittiğini görünce kalan yiyeceği tayın usulüne bağladı. Öğle yemeği tamamen kalktı, sabah ve akşam yemeklerini dört küçük parça olarak bölüşmeye başladılar. Paylarda kimsenin diğerine hakkı geçmiyordu doğrusu, gel gör ki, bu pay da dişlerinin kovuğunu bile doldurmuyordu; bu küçücük tayın ne açlıklarını giderebiliyor ne de yol için gerekli gücü toplamalarını sağlayabiliyordu. Yüzleri süzüldü, gözlerindeki kuşku yükü arttı. Her geçen gün daha az yol kat eder oldular. Bacaklarında derman kalmamıştı, dokunsan yere yığılacak haldeydiler. Bir dağı canlarını dişlerine takıp aştıklarında, daha büyük bir dağ dikiliyordu önlerine. Her yan tüyler ürpertici bir sessizlikle kuşatılmıştı. Yalnız kalma korkusu, karşılarına adım başı bir felaket çıkacakmış duygusuna kapılmalarına yol açıyordu.

Kendilerini zor sürüklediklerinden, başka şey taşımaya güçleri kalmamıştı. İlk olarak battaniyelerden vazgeçtiler. Sonra giysileri, baltaları, yemek yedikleri kapları, hatta altın torbalarını bıraktılar. Yük namına biraz yiyecekten başkasını bırakmadılar. Birbirlerine dostlukla bağlanmış olmasalar oracıkta yere serilirlerdi. Danimarkalı Jan Jensen sırtındaki küçücük erzak torbasını altınlardan daha özenle taşıyordu. Karanlık çöküp hep birlikte kamp ateşinin çevresinde toplandıklarında torbayı açıyor, artık tek öğünleri olan akşam yemeğini eşit olarak bölüşüyorlardı.

Ellerinde kalan yiyecek iki kilodan bile az tütsülenmiş domuz etiyle bir torba undu. Ete şimdilik hiç dokunmuyor, onu daha da zor günlere saklıyorlar, unla açlıklarını gidermeye çalışıyorlardı.

Bertram Cornell'in gözü işte bu küçük et parçasındaydı. Diğerlerinin yorgunluktan baygın uyudukları bir gece John Thornton'un taşıdığı heybeyi açtı, eti çaldı, midesine dokunmaması için yavaşça çiğneyerek sabaha dek bütün eti yedi.

Hırsızlığı ortaya çıkmasın diye sabah hepsinden yorgunmuş rolü yaparak kalktı. Yolculuk diğerleri için çok yıpratıcıydı. John Thornton nerdeyse sıfırı tüketmişti, arada sendeliyor, sık sık durup dinlenmek zorunda kalıyordu. Akşam olmak üzereyken yüksek bir tepeden aştılar, o anda tam önlerinde kıvrılarak uzanan vadiyi gördüler. Klondike'a dek uzanan vadiydi bu! Önlerinde uzanan vadi kurtuluşlarıydı! Birkaç gün dayandılar mı, beyaz adamlara ulaşacak, canlarının istediği kadar yiyebileceklerdi.

Akşam kamp ateşinin çevresinde oturdular, Thornton'un heybesindeki una açlıktan çatlayacak gibi bakarken et parçasının yerinde yeller estiğini gördüler. Thornton yıldırım çarpmışa döndü. Bill Hines kızgınlıkla heybeyi kaptığı gibi uzaklara savurdu, çocuk gibi ağlamaya başladı. Jan Jansen hemen bıçağını çekti, sözcükleri birer birer vurgulayarak, kararlı biçimde konuşmaya başladı:

"Bu işin adam öldürmekten farkı yok. Bu katil aramızda yatıp kalktı, her şeyimizi onunla kardeşçe paylaştık. Yaşamımızı ona emanet ettik. Değer biçilmez yemeğimizi, el sürmediğimiz etimizi ona teslim ettik ama yaptığı kalleşliğe bakın. Bugün emekleye emekleye ilerlerken yorgunluktan bittiğini sanıyorduk ama o bizimle dalga geçiyormuş meğerse. Umudumuz eti midesine indirip gücüne güç katmasına karşın bize rol kesmiş! İşte buna cinayet denir! Benim bildiğim, cinayete verilecek tek bir ceza vardır. Tek bir ceza! Arkadaşlar, bana hak veriyor musunuz?"

Bill Hines;

"Sonuna dek haklısın," diye onayladı.

Bertram Cornell hiç konuşmuyordu. Yaptığı işin böyle sonuçlanacağını asla hesaplamamıştı.

Jan Jansen bıçağını kaldırdı, tam Thornton'un sırtına saplayacakken Cornell araya girip bileğini tuttu. Thornton Jansen'in dizlerine kapanıp yalvarmaya başlamıştı:

"Yapma Tanrı aşkına! N'olur bir dinle! Eti yemedim ben, kaybetmedim de. Ne olduğunu inan bilmiyorum. Tanrı şahidim olsun, ete elimi bile sürmedim. Ne olduğunu bilmiyorum."

Jansen bıçağını elinde döndürüyordu, sinirinden bağırarak konuştu:

"Bize hiç belli etmeden eti mideye indirdiğin yetmedi, bir de bize masal okuyorsun!"

Bir an serbest kalsa, Danimarkalı Jansen gözünü kırpmadan Thornton'u öldürüverecekti.

Cornell, "Onu rahat bırak!" diye homurdandı. "Eti onun yediğinden emin olamayız. Bu işin aslını tam olarak öğrenmemiz mümkün değil. Önceden uyarıyorum: Böyle açık bir cinayete izin vereceğimi sanan hata eder. Thornton pekâlâ suçsuz olabilir. Küçük de olsa suçsuzluğuna dair bir şansı olabilir, ben de bu şansın ona tanınması için elimden geleni yaparım. Sadece kuşkulandığınız için adama kıyacak değilsiniz herhalde?"

Jansen hâlâ kızgın, bıçağını kınına soktu. Birkaç saat sonra Thornton onunla konuşmaya yeltenince yüzüne bile bakmadı. Bill Hines de sessiz duruyordu. Cornell ise, yaptığı ahlaksızlıktan dolayı büyük bir utanç duyuyordu. Ömründe ilk kez vicdanı ses vermişti. Thornton'la göz göze gelemiyor, hemen bakışlarını kaçırıyordu.

Sabah Bill Hines kalan son yiyecekleri topladı, dörde böldükten sonra Thornton'un payından çalınan et kadar bir parçayı alıp üçe böldü ve diğerlerine paylaştırdı. Bu işi tek söz etmeden yapmıştı. Thornton'a düşen un payı bir avuç bile değildi ama bunun neden yapıldığını herkes biliyordu, bu yüzden kimse itiraz etmedi.

"Canı isterse hakkının hepsini şimdi tıkınsın. Bir oturuşta yemek niyetindeyse ona afiyet olsun demekten başkasını yapamayız!"

O günlerde nasıl acı çektiğini, sadece John Thornton'un kendisi bilebilir. Akşamları açlık ve yorgunluktan bayılacak hale gelmesi yetmezmiş gibi, arkadaşlarının gözünde değersiz biri olması, üstelik kalleş bir hırsız olarak suçlanması acılarını katlanılmaz kılıyordu. Ne yazık ki yapabileceği bir şey yoktu, hiçbir hareket seçeneği kalmamıştı. Arkadaşlarından ayrılmayı göze alamazdı, bunu yapması intihardan farksız olurdu. Açlıktan ölecek gibi hissettiği bir akşam mokasenlerinin deri şeritlerini pişirip yedi. Gündüzleri nadir de olsa rastladıkları taze kayın sürgünleri çiğniyordu ama bu yüzden ağzı yara oldu. Değil yürümesi ayakta durması bile iradesi sayesinde mümkündü artık, ikide bir yere düşüyordu.

Diğer üç adamın da mokasen ve kayın ağacı rejimine geçtikleri günler de geldi. Küçücük bir dereyi ırmak olana dek izlemişlerdi. Kütüklerden sal yapmak gibi delice tasarılara kapıldıkları sırada on beş kadar çadırdan oluşan bir Kızılderili köyüne rastladılar. Kızılderililer daha önce hiç beyaz adam görmemişlerdi, gelenleri ok yağmuruna tutmakta bir an bile duraksamadılar. Jansen eliyle ırmağı işaret ederek;

"Bakın, ırmaktaki kayığa bakın!" diye bağırdı. "Kayığa yetiştik mi kurtuluruz, koşun çabuk."

Kızılderililer onları kovalamaya başladı. Adamlar ayakta duramayan sarhoşlar gibi düşe kalka ırmak kıyısına koşuyorlardı. Kızılderililer aradaki farkı kapatıyorlardı. O sırada dev bir ağacın ardından hayvan postlarına bürünmüş bir savaşçı çıkıverdi, birkaç adım ilerledikten sonra mızrağını müthiş bir ustalıkla fırlattı. Mızrağın ıslığını işitip dönen üç adam, John Thornton'un kalçasından yaralandığını gördüler. Thornton mızrağı yer yemez dizleri üstüne çökmüş, sonunda yere serilip kalmıştı. Hinnes ve Jensen hiç oralı olmadan koşmalarına devam ettiler.

Tam o anda mucize gerçekleşti. Bertram Cornell'in kalbine bir iyilik ateşi düştü. Kalbindeki iyi duygular onu teslim aldı, deli gibi Hinnes ve Jansen'e yetişti, onları kollarından yakalayıp çevirdi:

"Thornton'u alıp kayığa taşıyın, siz kendinizi güvenli bir yere atıncaya dek ben Kızılderilileri oyalarım."

Danimarkalının eli hemen bıçağına gitti:

"Rezil herif başına gelecekleri hak etti," dedi. "Bu alçak kurtulsun diye parmağımı oynatacak değilim."

İşte o an, Cornell suçunu itiraf etti:

"Eti ben çaldım. Söyleyin, onu götürecek misiniz?"

Adamlar hâlâ duraksıyordu.

Cornell işin peşini bırakmadı:

"Tanrı şahidimdir, eti ben çaldım. Dilerim, ölüme koşarken beni affedersiniz. Ama n'olur acele edin, onları oyalarım diyorum."

Üzerlerine yağmur gibi ok yağıyordu. Diğer iki adam yaralıyla birlikte kayığın yanına zorlukla ulaştılar. Bertram Cornell ise ayakta dimdik durmuş Kızılderililere meydan okuyordu. Bu inanılmaz cesaret gösterisi karşısında, Kızılderililer bir an duraksadılar. Cornell bu yolla zaman kazandığını anlayınca kıpırdamadan beklemeye devam etti. Ne var ki, çok geçmeden ok yağmuru yeniden başladı. Karnı ve bacaklarına yarım düzine ok isabet etmişti. Bir ok da boynunu sıyırdı. Yine de put gibi dikilmeyi sürdürüyordu. Mızrağını Thornton'a saplayan savaşçı üzerine atıldı. Dövüşmeye başladılar. Kabilenin geri kalanı da savaş çığlıklarıyla bu mücadeleye katıldı.

Kızılderililerin bıçaklarıyla can veren Cornell, son nefesinde kayıktan seslenen Jansen'i işitti ve arkadaşlarının kurtulduğunu anladı. Yaşamı boyunca ilk ve son kez iyilik uğrunda dövüşmüştü.

Mücadele bittiğinde Kızılderililer korkuyla Cornell'in cesedine baktılar. Beyaz adam ölmüştü ama şefleri ve altı savaşçıları da onunla birlikte ölmüştü.

Cornell'in onursuz bir yaşam sürdüğü gerçekti ama son nefesini verirken dürüst davranmış ve cesaretini kanıtlamıştı. Kızılderililer cesedini parçalamadılar. Korkak davranmadığı ve şeflerini öldürdüğü için, onu kendi savaşçılarının yanına gömdüler. Cahil-

lerdi, daha önce beyaz adama rastlamamışlardı. Mevsimler, mevsimler geçti; Cornell'i "ölmek için göklerden yeryüzüne inen yabancı bir Tanrı" olarak masallarına kattılar.

JACK LONDON

toplu eserleriyle türkçede

- Martin Eden
- Yanan Güneşığı
- Devrim ve Diğer Yazılar
- Demir Ökçe
- Beyaz Diş
- Vahşetin Çağrısı
- Kurdun Oğlu
- Soğuğun Çocukları
- Ademden Önce / Balık Devriyesi Hikâyeleri
- Kızıl Veba / Güney Denizi Hikâyeleri
- Deniz Kurdu
- Elsinore'da İsyan
- Uçurum İnsanları
- John Barleycorn
- Yol
- Atalarının Tanrısı
- İnsanın Sadakati

John Griffith Chaney; bilinen adıyla Jack London, 1876'da San Francisco'da doğdu. Düzgün bir eğitim alamadı, kendi kendisini yetiştirdi. Yollarda serserilik etti, hapse girdi. Küçük teknesiyle önce hırsızlık yaptı, sonra hırsızları kovaladı. Alaska'ya altın aramaya gitti. ABD'ye dönüşünden sonra yazarlıkla yaşamını kazanmaya başladı. Planlarını kendi çizdiği teknesiyle okyanusları dolaştı. Binbir serüven peşinde sürdürdüğü yaşamını çok genç yaşta, 1916'da yitirdi.

London dünyaca ününü daha çok romanlarına borçludur. Yayınevimiz tarafından yayımlanan *Demir Ökçe, Deniz Kurdu, Beyaz Diş, Martin Eden* gibi romanları pek çok dile çevrilmiş olsa da, yazarlığının ilk döneminden başlayarak 197 öykü kaleme almış, ilk yayınlanan kitabı *Kurdun Oğlu*' da yine öykülerden oluşmuştur.

London'un yayınevimizde yayınlanan 17 kitabından derlediğimiz bu seçkide yazarın 25 öyküsüne yer verdik.

SEÇİLMİŞ ÖYKÜLER
ISBN 975 - 406 - 905 - 0
9 789754 069051